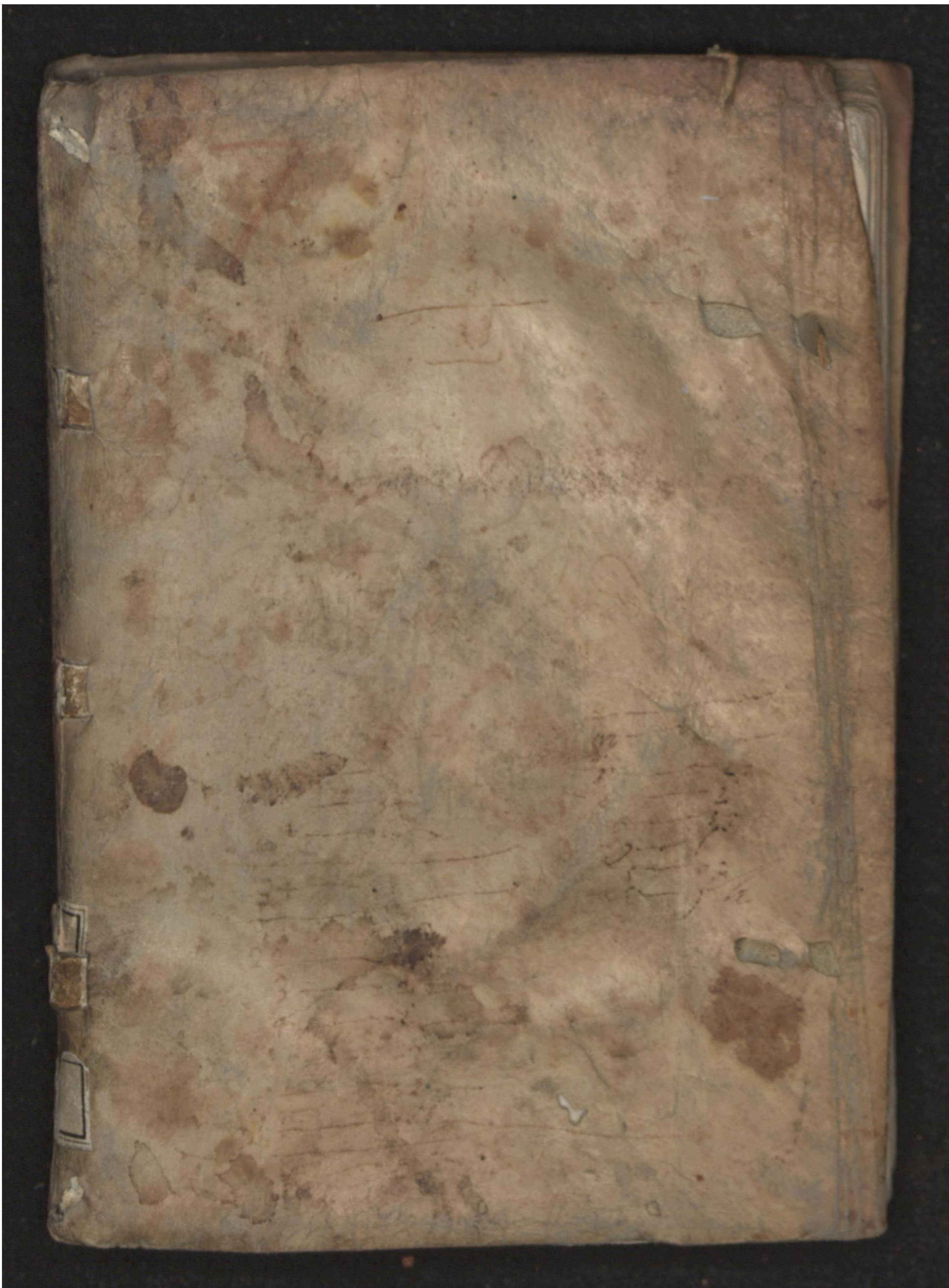
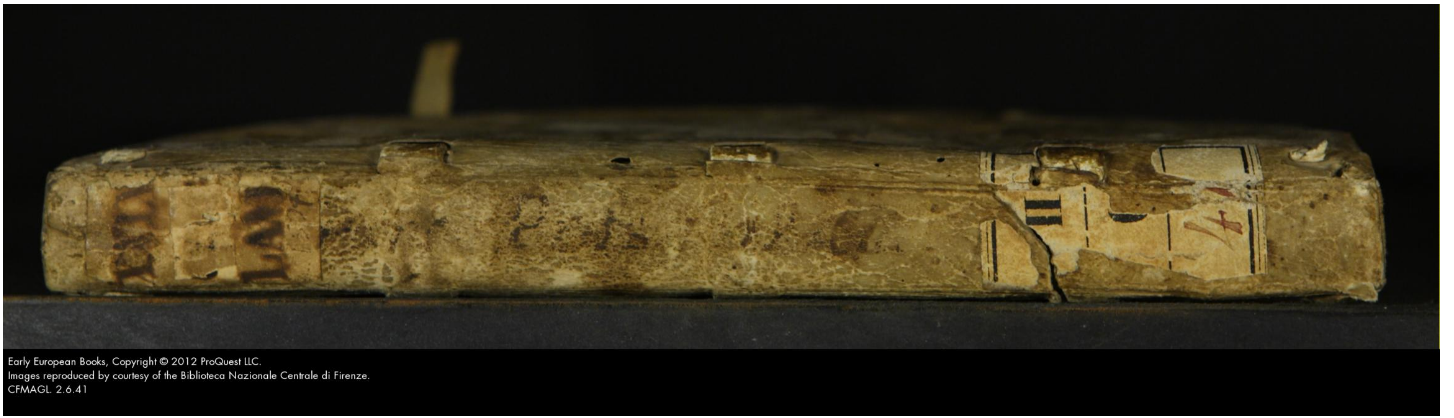
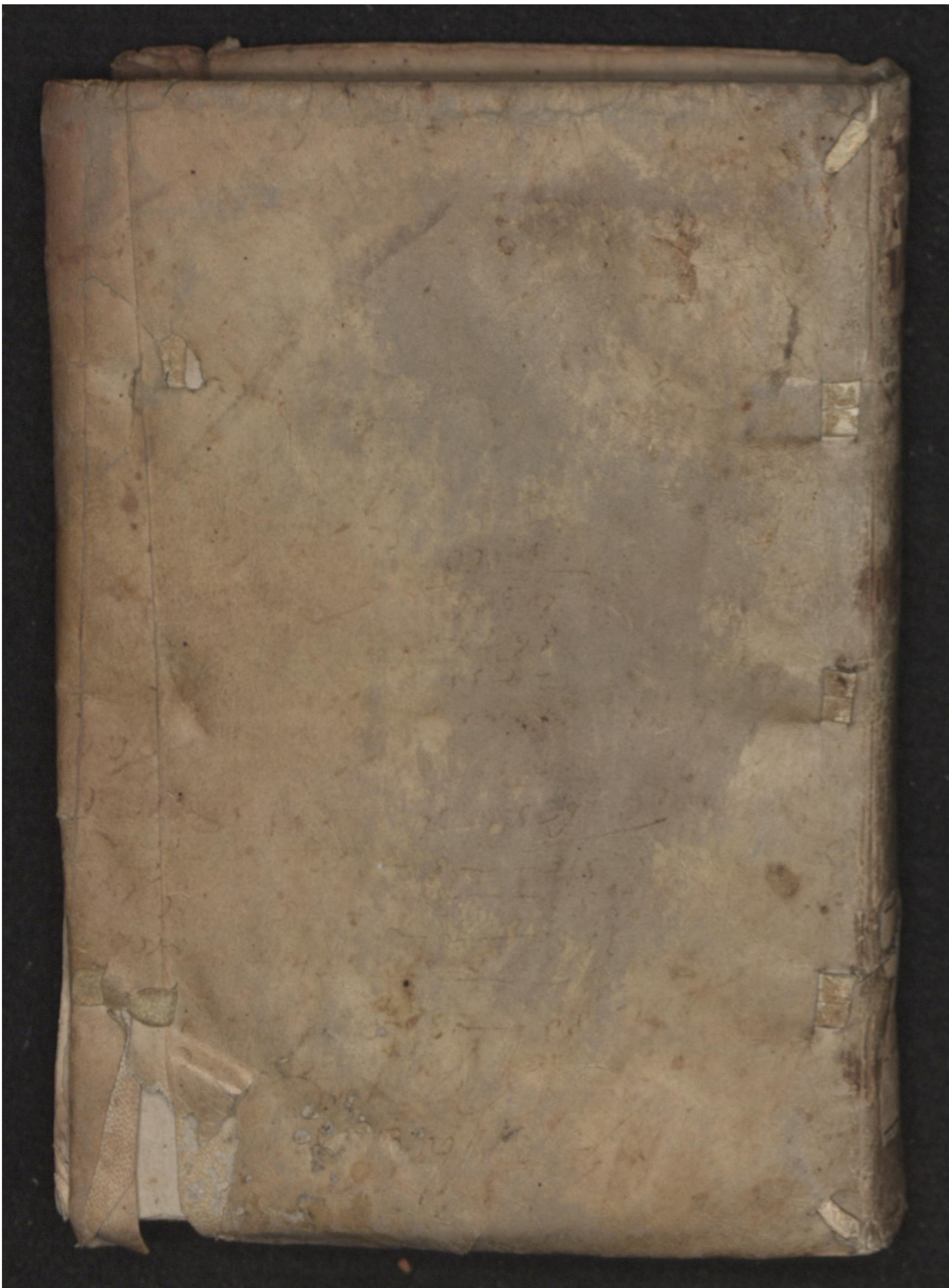

Prattica lanfranci.

n.° 10

2. 6. 41

2 D. 6

XXIX. ex
LANF

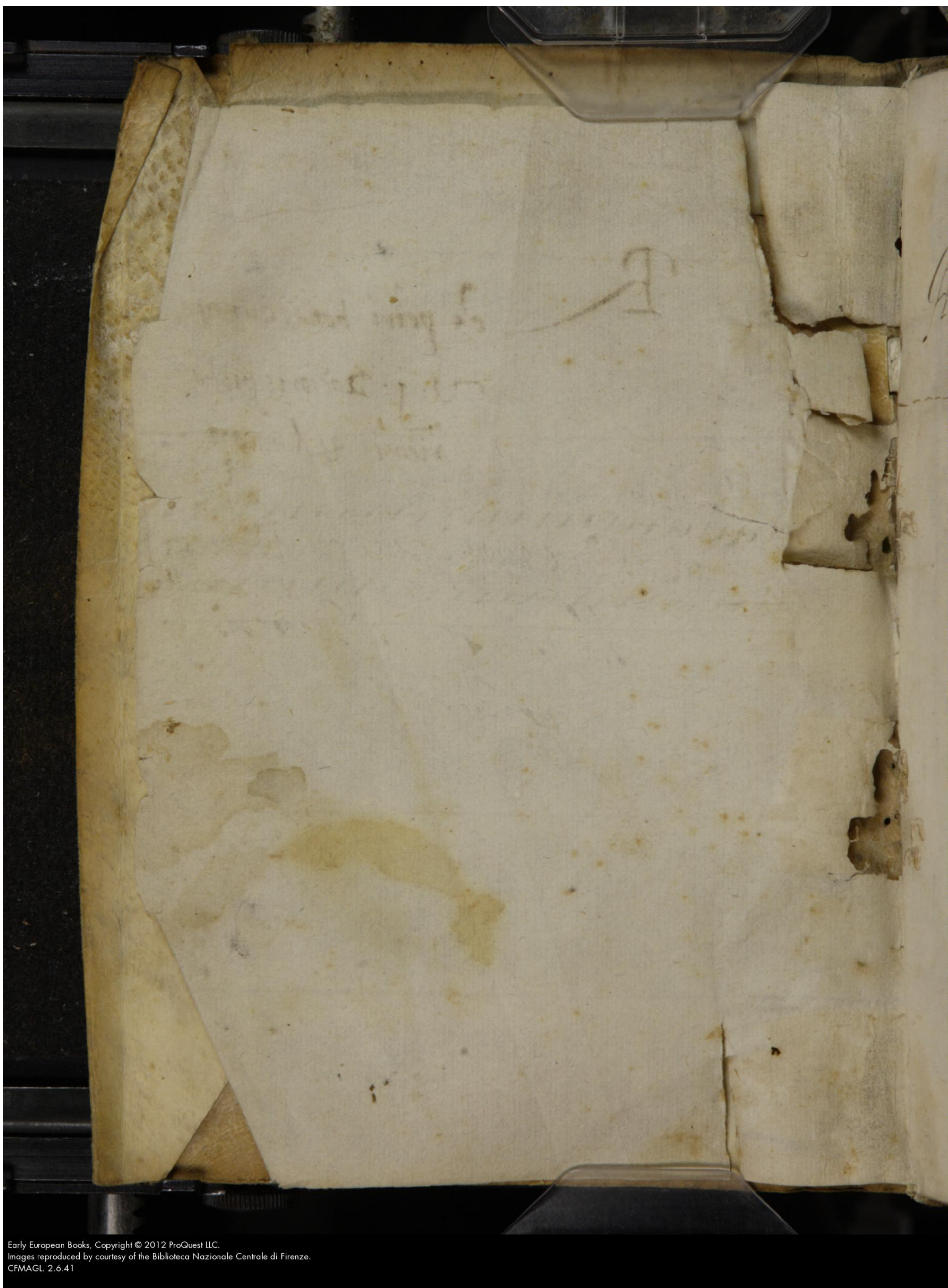
Res petri bonaccursy
v. j. Doctoris pisto
riensis & Amicorum

Ad usum fran

Si iam res Petri, nunc dicitur esse Francisci

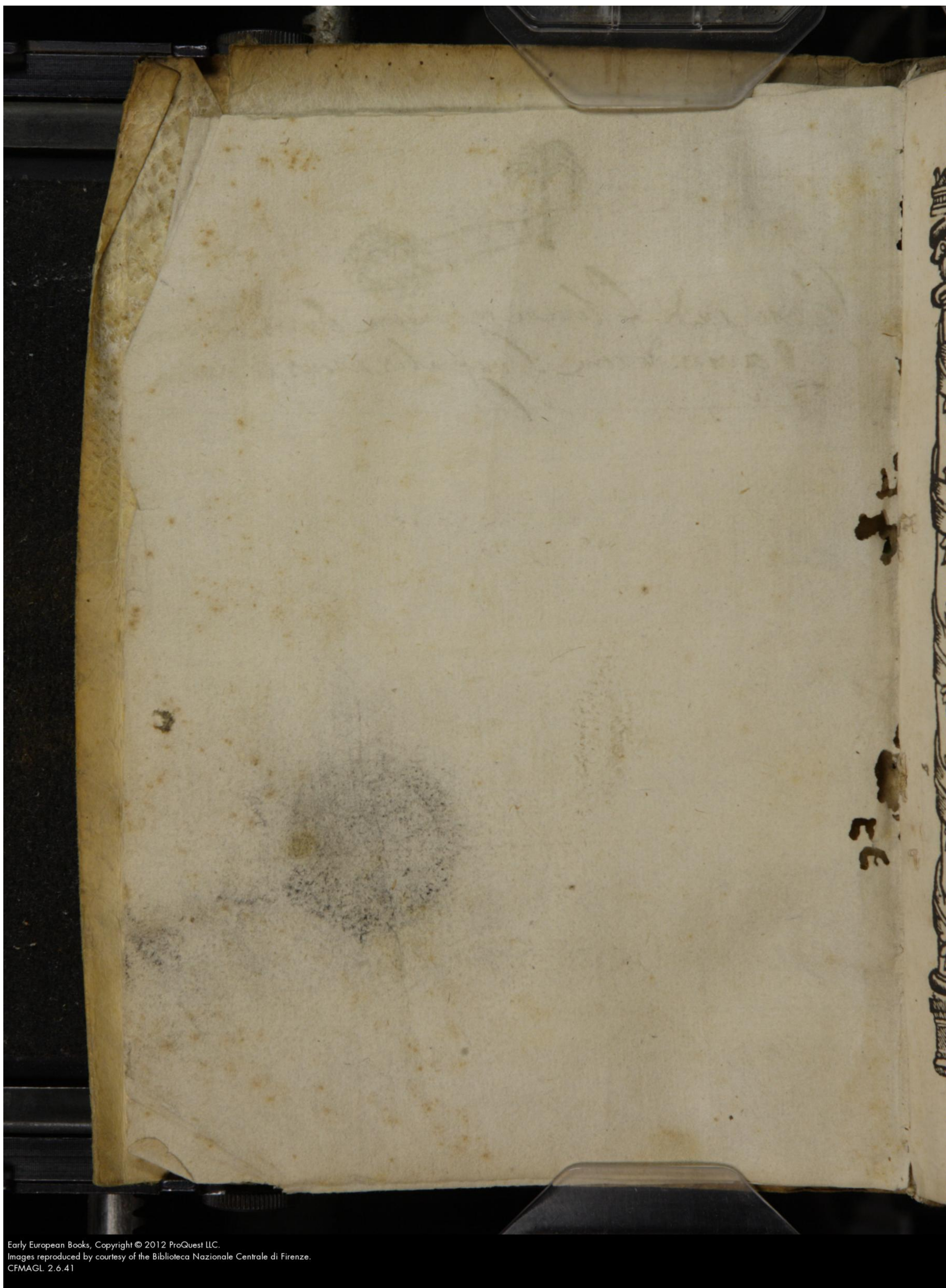
Ad usum francisci bracensis

et amicorum

Hunc vidé florem spiratem eburis odorem,
Si carpis dextra, fragrabis intus, et extra.

Practica Lanfranci.

Aurea & excellēs iudicibus, aduocatis, notarijs, practicisq; omnibus: oppido q̄ necessaria iudiciaria practica Juris Utriusq; luminis, & monarche dn̄i Lanfranci de Oriano Brixiani, cum apostillis clarissimorū virorum dominorum Benedicti vadi Forosemproniensis, & Celsi Hugonis Dissuti Cabillon̄. Burgundi. J.U. doctorum: qua iudex aduocatorū: ipseq; aduocatus sui emuli versutias et cautelas, aliasq; quotquot Bartholome⁹ Cepola: & post eū Thomas Ferretus Brixiensis scripsere propellet: hocq; se duce tuebitur: & quo sine practicus quisq; esse nequit: singularium propter et quotidianarū materiarū affluentiā, que in eo habentur: vt in Indice Alphabetico (q̄ mox subditur) est videre.

1534

¶ Uenundantur Lugduni a Jacobo Giunti in vico mercuriali.

Tabula Rubricarum huius operis.

Alphabeticus index principaliū sniarū.

¶ Repertoriū siue

index alphabetico ɔplectēs ordine singulares practicabiles quotidianasq; materias: que in hoc iudiciarie practice volumine cōtinentur: que vt leuius habeantur: ad numerū (q̄ in singulo quoq; capite ac paragrapho reiteratur) foliorūq; ordinem remittitur.

¶ De litera A.

A a ij

in repe.c.qm contra.super verb. dilationes.nu.13.fo.xiij.
Dilatio qn data est ad pbandum: vel ad aliud faciendu: coputant in dilatione etia dies feriati.in repe.c.qm contra. sup verb.dilationes.nu.14.fo.eode.
Et qd si postea fiat pbatio an valeat. ibidem.nu.18.fo.xiij.
Dilatio si data est accusato: an accusator poterit pbare in illa dilatione.in rep. c.qm 3.sup verb.dilatioes.nu.8.f.xij.
Dilatio qn datur absenti oportet q innmet per iudice.in repe.c.qm otra. sup verb.dilationes.nu.10.fo.eodem.
Dilatio ois q datur a lege vel statuto no requirit ministeriu iudicis.in repe.c. qm 3.sup vb.dilationes.nu.11.fo. xiij.
Dilatio nulla expectatoria de p se est peptoria.in repe.c.qm.3.sup.vb.dilationes.nu.1.fo.xij.fallit vt ibide.nu.9.
Dilatioes quatuor pnt dari in causis pecuniarijs.in repe.c.quonia cotra.sup verb.dilationes.nu.17.fo.xiij.
Dilationes quot debeat dari ad pbadu. in repe.c.quonia otra.sup verb.dilationes.nu.2.fo.xij.
Dilationes an debeat dari in causis criminalib9 in qbus non ingeritur pena sanguinis.in repe.c.quonia otra.sup verb.dilationes.nu.3.fo.eodem.
Dilatioes q possint dari ad pductiones testiu.in repe.c.qm 3.sup vb.testiu de positio.nu.66.z.67.fo.xliij.z.xliiij.
Dilationes abbreuiant in ca summaria sine alia cause cognitione.in repe.cle. sepe.in verb. simpliciter.nu. 7.fo.ciiij.
Disiuctiua semp resoluit in copulam vbi cunq est eade ratio in vno extremo q in alio.in repe.cle.sepe.sup verb.z figura.nu.2.fo.cvij.
Dol9 qn est necesse q pbet in reductione ad arbitriu boni viri.in repe c. qm 3. in vb.interlo.z appel.nu.123.fo. xcij.
Domestici q dicant.in repe.c.qm 3.super vbo.testiu depositio.nu.101.fol.xlviij.
Dominiu an psumat ex possessione.in repe.c.qm otra.sup verb.testiu deposi tio.nu.172.fo.lviij.
Et qualiter deducat l'iudiciu per via cotradictionis.ibi.in vb.de claro.z qn per viam petiti.ibide.nu.173.
Dominium quo pbet.in repe.c.qm cotra sup vb.testiu depositio.nu.161.fo.lx.z nu.169.fo.lvij.
Donator an possit esse testis p donatario in re donata.in repe.c.qm cotra.super vb.testiu depositio.nu.108.fo.xlix.

De litera.E.

Dictum de testibus est phibito.in repe.c.quonia otra.super verb.testium depositio. nu.88.fo.xlvj.
Eps potest delegare cuicunq clerico non hnti dignitatem vel canonicatum.in repe.c.qm cotra.in verb. interlo.z appel.nu.11.fo.lxxiiij.
Epistola qua absens mittit absenti an p bet.in repe.c.quonia cotra.sup vb.instrumetor pduc.nu.75.z.76.fo.lxxij.
Et cetera verbu quid importet.in repe.c. qm contra.nu.24.fo.iiij.
Excoicatus an possit esse testis.in repe.c. qm cotra.sup verb.testium depositio. nu.134.fo.lij.
Executio snie pot fieri i die feriato ob necessitate hoim.in repe.c.qm cotra.sup verb.citatio.nu.29.fo.xij.
Executio quo fiat in nominib9 debitoris. in repe.c.qm cotra.in vb.interlo.z appel.nu.69.fo.lxxxiij.
Executio an videat madata vbi est mandata cause cognitio.in repe.c.qm 3. in verb.interlo.z appel. nu.64.f. lxxxij.
Executio sententie petitur duobus remedijs ibidem.nu.66.
Executor merus no pot recusari tanq suspectus.in repe.c.qm cotra.sup verb. recusationes.nu.4.fo.xiiij.
Exeplu no facit fide.fallit in rep.c.qm 3. sup vb.istror pdu.nu.18.z.19.f.lxiij.
Expese que veniut rone cotumacie coram quo iudi.peti possint.i repe.c.qm cotra.in verb.expense.nu.30.fo.cj.
Et p qd edictu.ibi.nu.31.Et qn debeat refici.ibi.nu.32.Et an possint peti finita istatia.ibi.n.34.Et an qs possit codenari sine citatioe.ibi.n.35.f.q.z.cij.
Expensaru multipliciter fit metio in iure.in repe.c.quonia cotra.sup verb.expense.nu.1.fo.xcvij.

De litera. F.

De litera. I.

verbo interlo.⁊ appella.nume.141.et 142.fo.xcvj.
Iudex appellationis quomodo debeat pronuntiare ibidem nu.143.⁊.144. fo.xcvij.
Iudex si tulit sententiam ⁊ absoluit victuꝫ ab expensis: an tenebit talis absolutio.in rep.c.quoniã contra.sup ṽbo expẽse.nume.14.fo.xcix.Et quid si non absoluit:nec condẽnauit.ibidẽ nu.15. Et quid si dicat in sentẽtia victuꝫ victori condẽnamus in expensis. ibidẽ. nume.16.⁊.17.fo.xcix.⁊.c.
Iudex nõ cõdẽnauit victũ in expẽsis:an victor poterit appellare.in rep.c.quoniã contra.in ṽb.expẽse.nu.20.fo.c.
Iudex quis debeat cognoscere de causa suspitionis.in rep.c.quoniã ꝯtra.sup verbo recusationes.nu.21.fo.xvij.
Iudex an possit ꝑ parte condẽnare ⁊ pro parte absoluere.in rep.c.quoniã ꝯtra. in ṽb.interlo.⁊ appel.nu.61.fo.lxxxj. Et an possit exeq̃ suã sniaꝫ.ibi.nu.62. Et an sniam alteri⁹.nu.65.fol.lxxxij.
Iudex appellatiõis:an possit inhibere iudici a q̃ ne ꝓcedat: vel ne aliqd noui attẽ.et.in rep.c.quoniã contra.in ṽb. interlocu.⁊ ap.nu.128.⁊.129.fo.xciij.
Iudex nõ põt reuocare suam diffinitiuã sniam.in rep.c.quoniam cõtra.in ṽb. interlocu.⁊ ap.nu.45.fo.lxxix.Limita vt nu.60.fo.lxxxj.Et an interlocutoriam.ibi.nu.46.47.48.49.⁊.50. Et quot vicibus poterit reuocare.nu. 51.fo.lxxx.Et an poterit reuocare absentibus partibus.ibi.nume.52.
Iudex si faciat p̃ceptuꝫ de soluẽdo infra decẽ dies cõfitẽti debitũ:talis snia est interlocutoria.ibi.nu.53.fo.lxxx.Et si fert sniam diffinitiuam q̃ est nulla:an possit iterũ pronuntiare.ibi.nu.54.⁊ 55.Et si pronuntiat an possit superior adiri.ibi.nume.56.
Iudex an possit sibi assumere iuriscõsultum consultorẽ.in rep.c.quoniã ꝯtra. sup verbo interlocu.⁊ appel.numero. 25.fo.lxxvj.
Iudex an possit interpretare suam sentẽtiam.ibidem.nu.26.Et an sententiã predecessoris sui.ibidem.nu.27.
Iudex si dicat mihi videt̃ q̃ titi⁹ debeat decem seio.talis snia valet.in repe.c. quoniam contra.in verb.interlocuto. ⁊ appellationes.nu.28.fo.lxxvj.
Iudex potest compellere debitorẽ ex equitate respondere:an scriptura priuata. ꝓducta sit de manu sua.in rep.c.quoniã ꝯtra.sup ṽb.instrumentorum produc.nu.81.fo.lxxij.Et potest cõpellere debitorem propria manu scribere.vt ex hac scriptura faciat cõparationem. ibidem.nume.82.
Iudex q̃n fert sniam debet sedere in tribunali loco maiorum suorum.in repeti.c.quoniã ꝯtra.in ṽb.iterlo.⁊ appella.nu.21.fo.lxxv.Et quid si timet partem.nume.22.fo.lxxvj.
Iudex põt ꝓferre sniam per verba singularis numeri.in rep.c.quoniã ꝯtra.sup ṽbo.interlo.⁊ appel.nu.17.fo.lxxv.
Iudex si pronuntiat se ꝯpetentẽ vel incõpetentem:an possit appellari.in repe. c.quoniã ꝯtra.i ṽb.interlo.⁊ appella. nume.108.fo.xcj.
Iudex appellatiõis potest cognoscere de causa vbi vult.in rep.c.quoniã ꝯtra.i ver.interlo.⁊ appel.nu.32.fo.lxxvij.
Iudex an debet supsedere interposita appellatione a carceratione.in repeti.c. quoniam contra.in verbo.interlo.⁊ appel.nu.107.fo.xcj.
Iudex delegatus si esset infamis:⁊ nõ opponatur sibi exceptio nõ potest se excusare allegando se infamẽ.in repeti.c. quoniam contra.in verb.interlo.⁊ appella.nu.3.fo.lxxiiij.
Iudices q̃ nõ p̄nt esse in rep.c.quoniã ꝯ. sup verb.interlo.⁊ app.nu.1.fo.lxxiij.
Iudici soli an credatur.in rep.c.quoniã contra.nu.30.fo.iiij.
Iudicium vniuersale q̃d dicat̃.in repe.c. quoniam contra.super verbo petitiones.nu.15.⁊.16.fo.xxj.
Iudicium possessoriũ est summariũ quo ad reum:non quo ad actorẽ.in repet. cle.sepe.in verb.simplr.nu.12.fo.ciiij.
Iuramentum testis an debeat interueniri in depositione an post.in repeti.c. quoniã ꝯtra.sup verbo testium depositio.nume.6.fo.xxxv.

De litera M.

De litera N.

Ordo

Pfictus habet vim copule.in repeti.cle. sepe.sup verb.et figura.nu.7.fo.cvij.
Puniri qs non pot de falso:si ex falso nemo ledit.in repe.c.qm cotra.sup verb. testiu depos.nu.35.fo.xxxix.

De litera.R.

Ationes quas quotidie faciunt artifices an sint edende.in repeti.c.qm cotra.sup verbo instrumentoru produc. nu.71.fo.lxxj.
Recouetio qn debeat fieri.in re.cle.sepe. sup ver.libell.nu.20.21.et.22.fo.cx.
Reconuentio no habet locum in causa appellationis.ibide.nu.23.et.24.fol.eo.
Rector ciuitatis qn ingredit officiu suum die feriato:et iurat obseruare statuta/tale iuramentum non valet.in repe.c. quoniam contra.nu.51.fo.viij.
Religiosus an possit esse iudex secularis in repe.c.quonia contra.in ver.interlo.et appel.nume.5.fo.lxxiiij.
Et an iudex ecclesiasticus.ibid.nu.6.
Religiosus an possit ee eps.in re.c.qm contra. sup verb.interlo.et appel.nu.7.fo.eo.
Et an possit ee vicari9 epi.ibid.nu.8.
Et an possit esse iudex delegatus.ibide.nume.9.et.10.fo.eo.
Renuntiatio facta per alteram parte tm: no nocet alteri.in repe.c.qm cotra.super verb.testiu depo.nu.70.fo.xliij.
Renuntiari an possit feriis.in repe.cle.sepe.sup verb.libellus.nu.15.fo.cix.
Renutiari an possit p pactu reductioi ad arbitriu boni viri.in repe.c.qm cotra. in ver.interlo.et appel.nu.125.fo.xciij.
Renutiari no potest sentetie que transiuit in rem iudicata de cosensu partiu. in repe.c.qm cotra.nu.43.fo.vij.
Renuntiari non pot expresse sentetie:sed tn tacite.ibidem.nu.44.fo.vij.
Rescriptu iudicis delegati no potest eligi.in repe.c.cotra.sup verbo interlo.et appel.nume.4.fo.lxxiiij.
Rescriptu an habeat loco libel.in re.c.qm cotra.sup v.petitioes.nu.28.fo.xxij.
Res q non fuerit in bonis alicuius quomodo probetur.in repe.c.qm cotra.super ver.testiu depo.nu.170.fo.lvij.
Res inter alios acta non debet aliis preiudicare.in repe.c.qm contra.in ver. interlo.et appel.nu.98.fo.lxxxviij.
Responsiones no possunt fieri de his que continetur in libello.in repe.c.qm cotra.super verb.peti.nu.21.fo.xxij.
Respondere quis non tenetur incerte positioni.in repe.c.qm otra.sup verb.responsiones.nume.3.fo.xxiiij.
Nec impertinenti.ibidem.nume.6.
Nec positioni otrarie.nu.7.fol.xxiiij.
Nec positioni cotinenti factu alienu. ibidem.nume.8.
Nec positioni iuris.ibidem.nume.9.
Nec qn in positioe ponit aduerbiu solenniter:vel legitime:ibide.nu.10.
Nec si persone.ibidem.nume.11.
Respondere quis no tenetur positioni captiose.in repe.c.qm contra.sup verb. responsiones.nu.13.fo.xxiiij.
Nec multiplici.ibidem.nume.15.
Nec criminose.ibidem.nu.16.fo.eod.
Restitutio in integru impetrata post sententia an executione facta an impediat executione snie.in repe.c.qm cotra.super verb.excep.nu.15.fo.xviij.
Restitutio in integru an impediat sententie executione.in repe.c.qm contra.in ver.interlo.et ap.nu.74.fo.lxxxiiij.
Resoluta hz vim copule.in rep.c.sepe cotingit.sup verb.et figura.nu.3.fo.cvij.
Reus non debet petere libellu declarari qn est generalis vel obscurus.in repe. c.quonia cotra.sup verb.petitiones. nume.7.fo.xx.
Reus an possit pducere testes ante litis contestatione ad eternam rei memoriam.in repe.c.qm cotra.super verbo testium depo.nume.49.fo.xlj.
Reus pot opponere plures exceptiones etia diuersis tpib9.in repe.c.qm contra.sup verb.excep.nu.6.fo.xvij.
Reus opponens exceptione obscure debet succubere.in repe.c.qm contra.super verbo exceptiones.nu.2.fo.xix.
Reus contumax in no respodendo libello inepto vel male ordinato no habet pro confesso.in repe.c.qm otra.super verb.respositiones.nu.20.fo.xxv.
Reus dicitur esse actor in exceptione.in repe.c.qm contra.nu.18.fo.iij.

¶ De litera. S.

Sententia in qua non inserit causa an sit nulla. in repe. c. qm cōtra. in ver. interlo. ꝛ appel. nu. 79. fo. lxxxv.
Snia si sit lata ꝑ tres iudices delegatos vel ꝑ tres arbitros: an sit necesse appellare ab eorū snia corā omnibus. in repe. c. qm cōtra. in verb. interlo. ꝛ appel. nu. 134. fo. xcvi.
Snia incerta valet qn ferk super aliquo petito. in rep. c. qm contra. in verb. interlo. ꝛ appel. nu. 42. fo. lxxviii.
Sētentia debet ferri in scriptis. in repe. c. quoniā cōtra. in ver. interlo. ꝛ appel. nu. 14. fo. lxxv.
Snia diffinitiua pōt ferri sine scriptis de consensu partiū. in repe. c. quoniā contra. in verb. interlo. ꝛ appel. nu. 15. fo. lxxv. Et debet recitari per iudicē. ibidem. nu. 16. fo. eodem.
Signū notarij appositū in principio protocolli an cēseatur repetitū in alijs. in repe. c. quoniā cōtra. sup verb. instrorū produc. nu. 62. fo. lxx.
Sine strepitu verbū idē importat qꝺ verbū de plano. in repe. cle. sepe. sup ver. sine strepitu. nu. 1. fo. cv.
Socius criminis an possit esse testis. i repe. c. quoniā cōtra. sup ver. testiū depo. nu. 129. fo. l.
Socius an possit esse testis. in repe. c. quoniā cōtra. super verb. testiū deposi. nu. 149. fo. liij.
Sollicitator causе an possit esse testis. in repe. c. qm cōtra. super verb. testiū depositio. nu. 152. fo. eodem.
Statutum superueniens in vno extendit ad aliud quotiescūq; duo parificatur vni regule antique. in repe. c. quoniā cōtra. nu. 19. fo. iij.
Statuto si caueat ꝙ in tali causa ꝓcedat per simplicē querelā: quid importent ista verba. in repe. c. quoniā cōtra. sup verb. petitiones. nu. 22. fo. xxij.
Stipēdiarius an possit esse testis. in rep. c. quoniā cōtra. sup verb. testiū deposi. nu. 143. fo. liij.
Subditus an possit citari extra territoriū. in. c. quoniā ꝯtra. super ver. citatiōes. nu. 25. fo. xi.
Succumbēs in aliqua interlocutoria: an debeat condēnari in expensis. in repe. c. quoniā contra. in verb. expense. numero. 21. fo. c.
Supplicatio interposita infra decē dies: an impediat executionē snie in repet. c. qm cōtra. in verb. interlo. ꝛ appella. nu. 73. fo. lxxxiij.
Suspitio probat ꝑ solū instrm. in repe. c. quoniā contra. super verbo recusationes. nu. 12. fo. xv.

¶ De litera. T.

Tabellio an possit esse testis. in repeti. c. quoniā cōtra. sup verb. testiū depositiones. nu. 116. fo. l.
Tabellioni potius creditur ꝙ̄ nuntio. in repe. c. quoniam contra. nu. 31. folio. v.
Tabelliones quis possit creare. in repe. c. quoniā cōtra. sup verb. instrorū ꝓductio. nu. 54. fo. lxviij.
Tabellionis signū an requiratur in instrumēto. in repe. c. qm cōtra. sup ver. instrorū produc. nu. 15. fo. lxij.
Tēpus interponēde appellatiōis qꝺ sit. in repe. c. qm cōtra. in ver. interlo. ꝛ appel. nu. 90. fo. lxxxvi. Et quod petendi apostoles. ibidē. nu. 91. Et an tale tp̄s possit prorogari vel minui ꝑ statutū. ibidem. nu. 92. fo. lxxxvi.
Tempus ꝓsequēdi appellationē qn incipiat currere. in repe. c. qm cōtra. in verb. interlo. ꝛ appel. nu. 147. fo. xcvij.
Termini ꝓductionis testiū sunt quinq;. in repe. c. qm cōtra. super verb. testium depositio. nu. 71. fo. xliiij.
Testis dictū an valeat si nō reddat rationem dicti sui. in repe. c. qm cōtra. super verbo. testiū depositio. nu. 20. ꝛ. 23. fo. xxxvi. ꝛ. xxxvij. Et an valeat dictū testis sup deterioratiōe. ibi. nu. 12. fo. xxxvij.
Testis quō debeat deponere i iurisditiōe ꝓbāda. in repe. c. qm contra. sup. verb. testiū depositio. nu. 22. fo. eodem.
Testis quare debeat tāgere scripturā iurando. in repe. c. qm cōtra. sup verb. testium depositio. nu. 5. fo. xxxv.
Testis dictū vt valeat an requirat vt citetur. in repe. c. qm cōtra. sup. ver. testiū depositio. nu. 11. fo. eodem.

xliiij.

pe.c.qm̄ ɔtra.sup verb.instrox pduc. nu.45.fo.lxvij. Et quot sufficiāt ad re probandū instrm.ibidē.nu.46.
Et tales testes debēt esse oī exceptiōe maiores.ibi.nu.47.fo.eodem.
Testes quot requirant ad quecūqʒ actuʒ pbādū.in repe.c.qm̄ ɔtra.sup verb.te stiū depositio.nu.36.ꝛ.38.fo.xxxix.
Testes an possint cōpelli si noluerint de ponere dictū suū.in repet.c.qm̄ ɔ.sup verb.testiū deposi.nu.41.fo.xl.
Et qualiter cogātur.ibidem.nu.42.
Testes nō requirūtur in actis.in repe.c. quoniā contra.nu.27.fo.iiij.
Testes singulares nullā faciūt fidē.in re pet.c.qm̄ cōtra.ɏ.testiū depositio.nu. 27.fo.xxxvij.Et qui dicant testes sin gulares.ibi.nu.29.fol.xxxviij.
Testes volēs pducere qd debeat agere. in repe.c.qm̄ cōtra.super verb.testiuʒ depositio.nu.28.fo.xxxvij.
Testes si pure cōcordāt in dicto nō dicū tur singulares:lʒ nō ɔcordēt in causis snie.in repe.c.qm̄ cōtra.sup ver.testiū depositio.nu.30.fo.xxxviij.
Testes deponētes p eadē ɏba psumunt subornati.in repe.c.qm̄ cōtra.sup ɏb. testiū deposi.nu.31.fo.eo. Et qd si pñt reduci ad cōcordiā:an presumatur sin gulares.ibi.nu.32.fo.eo.
Testes qn̄ pducant ad eternā rei memo riam:an debeat citari aduersarius.in repe.c.qm̄ cōtra.super verb.testiū de positio.nu.50.fo.xlj.
Testes qn̄ possint pduci ante litis ɔtesta tionē.in repe.c.qm̄ cōtra.sup verb.te stium deposi.nu.51.fo.c. Et infra quē terminū sint pducendi.ibidē.nu.52.
Testes repellunt a testimonio ex quinqʒ causis.in repe.c.qm̄ cōtra.super verb. testium depositio.nu.90.fo.xlvj.
Testium depositio cōstituit ex duobus. in repe.c.qm̄ ɔtra.super verb.testium depositio.nu.1.fo.xxxv.
Testificata qn̄ dicat quis didicisse.in re pe.c.quoniā cōtra.sup verb.testiū de positio.nume.53.fo.xlj.
Et quando nō.ibidem.nu.54.fo.xlij.
Testimoniū de credulitate non valet.in repe.c.quoniā ɔtra.sup verb.cōfessio nem.nu.43.fo.xxxvij.
Tutor excōicatꝰ nō pōt interponere aucto ritatē p pupillo.in repe.c.qm̄ ɔtra.su per verb.exceptiones.nu.18.fo.xix.
Tutor an possit esse testis p pupillo.i re pe.c.quoniā contra.super verb.testiū depositio.nu.117.fol.l.

¶De litera.V.

Valor rei qualiter pbetur.in re pe.c.qm̄ cōtra.sup verb.te stiū deposi.nu.157.ꝛ.159. ꝛ.160.fo.lv.
Vēditor an possit esse testis p emptore in causa ɔtrouersie mote ipsi emptori.in repe.c.quoniā contra.sup verb.testiū deposi.nu.109.fo.xlviij.
Verbū sine figura iudicij quid importet. in repet.cle.sepe.super ver.ꝛ figura. nume.5.fo.cvij.
Verba enuntiatiua aliquox actox in in strumētō:an pbent illa acta interue nisse.in repe.c.qm̄ ɔtra.nu.48.f.viij.
Verba enūtiatiua apposita in instrō qd operent.in repe.c.qm̄ cōtra.sup verb. instrumētox pduc.nu.39.fo.lxvj.
Verba dedit:vendidit:tradidit ꝛc.qd im portēt.in repe.c.qm̄ cōtra.super verb. testium depositio.nu.164.fo.lvj.
Verba viso libello:visa litis cōtestatione ꝛc.apposita in sententia quid operent. in repe.c.qm̄ ɔtra.sup verb.instrumē torū produc.nu.38.fo.lxv.
Veritatē non posse aliter haberi quis de beat pbare.in repet.c.qm̄ contra.sup verb.testiū deposi.nu.44.fo.xl.
Victus in quibꝰ expēsis debet cōdemna ri.in repe.c.quoniam contra.in verb. expense.nume.23.ꝛ.24.fo.cj.
Victus dʒ cōdemnari victori in expēsis. in repe.c.quoniā contra.in ver.expen se.nu.2.fo.xcvij.fallit vt nu.3.ꝛ.4.
Vicinus presumit scire facta vicini et eiꝰ conditionem.in rep.c.quoniā contra. super verb.testium depositiones.nu. 26.fo.xxxvij.
Vir ꝛ vxor nō possunt esse testes p se nec cōtra se.in repet.c.quoniā contra.sup verb.testium fides.nu.96.fo.xlvij.
Unus de vniuersitate an possit esse testis p vniuersitate.in repe.c.quoniā ɔtra.

¶Finis.

a ¶Ueritas habeat locum. videtur tacite hic innuere: qđ acta cause faciant plenam fidem absq3 alio adminiculo: qđ etiam est verum: vt plene not. Feli. in. c. ij. in princi. nume. j. ver. ij. q: nõ iuratur de pba. Dũtamen sint publicata: ꝛ conclusum sit in causa: quod est verum si modo fuerint scripta: vt not. d. Feli in isto ꝛ. ver. nono quero. post Bar. in. l. ne in arbitris. C. de arbi. dicens istam esse communez opi. qđ acta ad eorum validitatem exigũt scripturam. vbi reprehendit. d. Abb. Inno. et Anto. de butric. hic ꝙ dicũt quod acta exigũt scripturam motiverbiter. dum dicit documẽtis. Tene tamez hanc opinionẽ ꝙ acta per testes probare non sufficit / sed si amissa sint oportet ꝙ ꝓbẽtur fuisse scripta. ꝛ ita soluit Bar. Zuos text. quos illi in op. adducũt de quo plenissime per Bal. in. l. fina. ver. quero nunquid acta. C. de re iu. An ãt veniãt acta appel. instrõꝝ. Bar. no. post gl. ꝙ nõ. in. l. j. ver. not. ꝓm istã gl. ꝛ ibi posui in apost. ad ipsum in eo. ver. ff. de eden. idem ipse Bar. in. l. in fraudem. § neq3 instrumẽta. in vlt. ver. ff. de iur. fis. vbi dicit ꝙ falsificãs acta cause non punitur per statutũ: quod punit faciens falsum instrumẽtum. de quo vide Alberi. de rosa. in. ij. parte statutorum. questio. xxxvj. ꝛ Are. in trac. malefi. in glo. in ver. falsario. Celsus.

¶Solẽnis repetitio Lanfranci de Oriano super. c. quoniam contra falsam. de probatio. et clemen. sepe. de verborum significatione. cum apostillis domini Benedicti de Vadis de foro semproniij: et Celsi Hugonis dissuti cauilloni celte: vtriusq3 Iuris doctorum: qui bis hoc volumen practice iudiciarie iudicibus et practicis omnibus vtilissimum elimauit: et hac secunda editione adduxit.

Qoniam contra. Hec decretalis est famosa: ꝛ in ea tradit materia seu doctrina vtilis et quotidiana: quam decretalem disposui pro exercitij gratia repetere: et que vtilia visa mihi fuerunt examinare arbitratus sum. Diuiditur namq3 in tres partes. In prima ponitur constitutionis causa. In secunda ponitur constitutio. In tertia ponitur iudicis negligentis seu contrafacientis pene impositio. Secunda ibi statuimus. Tertia ibi: iudex autem et breuiter hoc intendit. Ut veritas detegatur statutum est: vt actã que fiunt in iudicio ordinario seu extraordinario scribantur per vnum tabellionem: vel loco eius adhibeãtur duo viri idonei: qui singula gesta in iudicio habeant scribere / prout in litera patet. Iudex autem si circa predicta negligens fuerit punietur per superiorem: et pro processu non presumitur / nisi quatenus in causa legitimis constiterit documentis. ¶†Nota primo causam quare scribuntur acta iudicij. Nam ideo acta scribuntur: vt veritas habeat locum:[a] et falsitas aboleatur / cum in iudicijs debeat esse veritati locus vt. l. finali. ff. de probationibus. Item hoc est introductum ne propter assertionem iniqui iudicis litigator ledatur innocens. ¶†Secundo nota quod ex procmio sumitur causa

Quare scribantur acta iudicij.

a finalis statuti. Ita probat hic. in princi. hoc idē probatur in. l.
vt liberis. C. de colla. & in. l. fi. ff. de here. insti. & hoc tenet singu-
lariter Bald. qd tene mēti propter statuta: in quorū principijs
ponitur procmiū. Nā si reperiatur aliquis casus in quo nō ha-
beatur procmiū statuti non habibit locū etiā ipsum statutū: q
cessante procmio: & sic causa finali statuti debet cessare disposi-
tio statuti: vt in. l. adigere. §. quis. ff. de iure patro. ¶ Tertio. no
3 ta † quod negatiua exceptio non est probāda. & cū hoc tex. concor-
dat tex. in. c. bone. ē. de elec. & in. c. super hoc. ē. de renun. et in. l.
4 actor. C. de proba. Ex quibus infertur † qd negans non habet
necesse probare id qd negat / cum sit impossibile & improbabile.
5 † Nā ideo simplex & pura negatiua nō pōt probari: quia non en-
tiū nulla est probatio: cū testes non debeant deponere: nisi super
b his que percipiuntur per sensum corporis.[b] vt in. l. testiū. C. de
testi. & in. l. qui testamento. §. fi. ff. de testi. Sed ea que non sunt
in rerū natura non possunt cadere in sensum corporeum testis.
Item testes debēt cōcludere necessario: vel presumptiue: vt not.
co. n. plene in. c. in presentia. & de his que non sunt non possunt
necessario vel presumptiue testificari: tanquam super eo qd nō est.
Licet enī testis interdū deponat super his que nō percipit per
sensum corporis: veluti qn deponit super his que consistunt in
iure: vt de dominio: vt in. l. solā. per Cy. Bald. Bar. C. de testi. et
per Bal. in. l. presbyteri. C. de epis. & cle. & per Inno. in. c. cū cau-
sam. ij. de testi. Tn̄ testis debet cōcludere necessario: vel presum-
ptiue: vt no. plene in. c. in presentia. c. super eo. qd nō vsquequaque
facere pōt testis disponēdo super mera negatiua improbabili.
c redditur igitur suspectus: et tanquam falsarius[c] punitur. vt ple-
nius no. per Inno. & Ioan. de imo. in. c. licet. ē. eo. et in. c. cū ec-
clesia sutrina. de cau. pos. & propie. & ibi per Innoc. facit quod
etiā not. Ja. bu. & Ang. in. l. lucius. ff. de his q no. infa. ¶ Cōtra
istud notabile op. fortiter de. l. nec codicillis. C. de cōdi. & demon
stra. l. optimā. C. de contrahen. et commit. stipu. vbi dicitur quod
opponentes negatiuā debent illam probare. hic autem dicitur

a ¶ Finalis. adde Bal. in. l. j. de orig. iur. & Bar. l. l. j. & ibi Bar. ff. ad macc. tradit Bart. in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab or. fa. & est tex. in. l. regula. §. l3. ver. initiū cōsti tutionis demonstrat. ff. de iu. & fa. ig. quem ad hoc alleg. d. An. de bu. in cle. j. de elec. & Bal. in. d. l. vt liberis. C. de coll. alleg. hic per do. Lanfrā. & Bart. & Bal. in l. si patruū. C. cōia vtri. iu. & Bal. in. j. cōsti. C. §. quib⁹. & Bart. in. l. cum quid. ff. si cer. pet. cum si. Et adde Bal. in. c. ij. requiris. de app. qd causa procmialis dr eē cā finalis. ad idē tex. in. c. ex multa. et ibi no. abb. moder. ex ō voto. & Bar. in. l. cum hi. ff. ō transactio & Bart. in. l. demonstratio falsa. ff. de condit. & demō. et car. flo. in c. fin. ō elec. et in. c. peñ. extra de cleri. coniug. & faciunt no. per Angelū in. l. si quis cam aliter. ff. de verbo. oblig. & per Jo. de imol. i. l. quoties. §. stichum. ff. de here. istitu. cum si. & Old. in consi. iij. & Lu. ro. in consi. xv. & in consi. xc. Et adde quod quilibet effectus ampliatur et restringit a sua causa finali. l. cū pater. §. dulcissimis. ff. de lega. ij. l. si is qui. ff. de acqui. posses. & in. l. ij. §. j. cum ibi not. ff. de act. l. voluntas. C. de fideius. l. fi. C. de predi. curi. lib. x. cum simi.

b ¶ Corporis. adde do. Bar. soci. in cōsi. clxxiij. in medio. j. colū. in versi. ex quibus. in. ij. parte. vbi alleg. eandem. l. testium. & eūdem. §. fina. alleg. hic per Lanfran. Adde Barto. in. l. j. nu. j. & quod ubi posui in addi. ad ipsum in versi. per visum. C. de cano. frumen. vrb. Rome. lib. xj. Celsus.

c ¶ Falsari⁹. ap aūt testis deponēs sup negatiua psumat falsari⁹. vide tu. d. alt.

6 cõtrariũ: ergo male. ¶ † Sed ꝑ expeditiõe illi⁹ ꝯtrarij est altius
exordiendũ: cui⁹ rei grã habemi⁹ discurrere ꝑ triplicẽ speciẽ ne-
a gatiue. ª nã alia est negatiua facti: alia est negatiua iuris: ⁊ alia
est negatiua qualitatis. pro quarũ declaratione primo premit-
7 to † ꝙ principaliter duplex est negatiua. vna est pura ⁊ simplex
alia est coartata loco ⁊ tpe: vel alia rõne. Prima ẽm glo. tã iuris
ciuilis ꝙ̃ canonici est improbabilis. ita tʒ gl. i. c. bone. ꝯ. de elec.
Ita ẽt tenet gl. in. l. ij. ff. de ꝓba. quã sniam reprobãt cõiter doc.
dicẽtes ꝙ aliqñ simplex ⁊ pura negatiua est ꝓbabilis: veluti si
q̇s dicat titiũ nõ hr̃e caputiũ in capite: vel si q̇s dicat titiũ nõ ha
bere lumina. ista eñ est mera negatiua: ⁊ tñ ꝓbat: ꝯ snia glo. ꝓ
cedit regulr̃ r vcʒ ꝙ simplex ⁊ pura negatiua est ĩprobabilis. fal-
lit qñ negatiua est cõiũcta sensui testis: qᷓ tũc est ꝓbabilis. Se-
cunda aũt negatiua coartata loco vel tpe vel coartata rõne: pu-
ta q: hʒ in se affirmatiuã: vel alio mõ aliq̇d ponit in esse. illa bñ
est ꝓbabilis. ⁊ tũc in ista est fiẽda distinctio: de qua supra: vcʒ q:
aliq̃ est negatiua qualitatis: ⁊ circa hmõi negatiuã sepe est soli
8 tũ dubitare † cui incũbat ꝓbatio: an negãti vel aduersario. Cir-
ca qd̃ breuiter dic ꝙ opponẽtes negatiuã pro fundamẽto sue in
tẽtiõis illã semꝑ negãs ꝓbare dʒ. istud est dictũ Inn. i. c. sup his
j. de acc. Idẽ tenuit Bar. i. l. hoc iure. ff. de v̇. ob. Itẽ opponẽs ne
gatiuã ⁊ hñs ꝑsumptionẽ ꝯ se: necesse hʒ ꝓbare illã negatiuã ⁊
ita itelligit. l. nõ codicillos. ꝯ. all'. in ꝯtiũ. l. aũt fi. de ꝯhẽ. ⁊ cõ. sti.
alle. in ꝯtiũ loquit in negatiua coartata loco ⁊ tpe: ⁊ illa bñ est
ꝓbabilis. Casus aũt nr̃e decretalis loq̇t de mera ⁊ simplici ne-
9 gatiua facti. Ex qb⁹ breuiter ꝯcludo duas regulas. ¶ † Prima
negatiua mera ⁊ simplex nõ est ꝓbabilis. fallit qñ negatiua est
10 cõiũcta sensui. ¶ Scđa rl'a. † negatiua nõ simplex quã q̇s oppo
nit ꝑ fundamẽto sue intẽtionis vel vbi ꝑsumptio est ꝯ negantẽ
11 al's nõ ꝓbat. ¶ † Circa negatiuã iuris q̇s debeat eã ꝓbare: dic
aut negat aliq̇d: qd̃ est de gñe permissoꝝ: aut neget aliq̇d qd̃ est
de gñe ꝓhibitoꝝ. pro casu q̇ negat ius illd̃ dʒ ꝓbare: posteriori
v̇o casu qñ est de gñe ꝓhibitoꝝ tũc negãs nõ ꝓbat: sʒ ei⁹ aduer
12 sari⁹. ⁊ sic est expedita scđa rl'a. ¶ † Circa tertiã negatiuã. s. qua
litatis est dicẽdũ aut negat q̃litas intrinseca naturalis: aut ex-
trinseca accidẽtalis. Si negat q̃litas itrinseca naturalis: tũc ne
gãti incũbit ꝓbatio: vt si dico tu nõ es sane mẽtis mihi ꝓbatio
incũbit: q: secũdũ naturã q̇libet ꝑsumit sane mẽtis. ⁊ ita intelli-
git. l. nec codicillis. C. de codicillis. Si aũt negat qualitas intrin
seca accidẽtalis: vt si dicat: tu nõ es doctor: tũc neganti incũbit
on⁹ ꝓbãdi: scʒ aduersario dicẽti se doctorẽ. vt in. l. fi. C. de ꝓfes. ⁊
medi. li. xij. Si tñ semel cõstitit de tali q̃litate: ꝑ ea ꝑsumit: ⁊ i ad
uersariũ onus ꝓbãdi trãsfert. vt in. l. sʒ ⁊ reprobari. l ꝓn. ff. de ex
cusa. tu. Si autẽ qualitas intrinseca negetur q̃ sit conformis actui
negãti incũbit ꝓbatio: veluti si dicat: iste ducatus non est de au-
ro. Nã hic negat qualitas rei cõformis: vcʒ aurũ qd̃ cõuenit du
cato: nõ negãti incũbit ꝓbatio: al's aũt neganti qualitatẽ extrin-
secã nõ incũbit onus ꝓbandi: vt. l. ex ꝑsona. C. de proba. et. l. non
13 est necesse. ff. eodem titu. ¶ Unum non omitto † quod negatiua
coartata loco et tẽpore interdum non est ꝓbabilis: veluti coar-

de Imol. in cõsi. cxxxvi. in. i. parte. ⁊ an reddatur suspect⁹ vide per eum in cõsil. ciij. in. ij. parte et qualiter deponere debeat vide ꝑ eum in cõsi. cxxxvi. ij. parte. Adde. d. meũ. d. philip. Decium preceptorẽ meum in iure cano. ꝯsi. sub. lxxiij. v̇ fi. tertio dato ⁊c.

a ¶ Negatiue. Adde idẽ ꝑ Bald. i marga. v̇s. negatiua v̇. vj. ⁊ pro hac materia vid. d. Frãci. are in. l. in illa. de ver. obli. et qd̃ ibi dixi in apostil. ⁊ duo v̇ba i. l. nec ista. de acq. here. et in. l. pantomimus ꝯ. rei. ꝯ acquirẽ. here. et in. l. ij. C. de erro. aduo. ⁊ in. l. nemini. C. de aduo. diuerso. iudi.

Triplex e(st) sp(eci)es ne-
gatiue.

a ¶ Mõ ꝓbat. Duob⁹ eñ testib⁹ affirmantib⁹ plus credit ꝙ mille negantibus: vt no. glo. sing. in. l. diẽ ꝓferre. §. si plures. ⁊ ibi posui in addi. ad eam. ff. de arbi. quã ad hoc dixit singu. Old. laudẽsis ꝓut refert ⁊ sequit Nic. de neap. in. l. j. in pri. ff. de vẽtre inspi. ⁊ Ant. corse. sing. suis in ꝟ. testis. incip. duo testes. Celsus.
b ¶ Cõtineri. Uñ vide Abba. hic. q̃ dicit idẽ inducẽdo literã huius tex. ibi: con clusiões ⁊c.

Sic nãq; di cit pondera ver. ⁊c. cum seq. q̃ apte innuunt qd̃ etiã snia sit a redigẽda in scriptis: cuȝ illa sequat post ↄclusio nẽ: ⁊ idẽ de appellatiõe a diffinitiua nã supra tã tum sentit de appella tionibus ab interlocuto ria: q̃ illud ꝟbũ seqtur ꝟbũ interlo cutiões: al's qd operarẽ tur illa ver ba ⁊c. q̃ oc currerẽt cõ petẽti ordi ne cõscribẽ da: cuȝ post cõclusioneȝ nõ sperẽtur alia acta ꝑ ter sniam ⁊ appellatio nẽ. alleg. ad hoc. c. cũ di lect⁹. d̃ fi. in stru. ⁊ ꝙ no. Inn. i. c. pa storal. de cã pos. ⁊ ꝓpe. ⁊ dicit tace re cap. cum eterni. de re

tatio est a deo parua quod non põt cadere in sensum testis: pu
ta si probet quem contraxisse hoc anno. Et aduersarius probat
se fuisse absentem toto illo anno. certe si testes dicant illũ fuisse
in alio loco toto illo anno: nec potuisse alibi dicto tempore con
trahere quin sciuerit tale dictum tanq̃ nullum et impossibile
non probat.ᵃ Nam impossibile est ꝙ quis potest scire ꝙ aliquis
steterit in aliquo loco per totum annum: quia tẽpore quo dor
miebat testis potuit alibi esse. istud est dictum singulare Bald.
in. l. actor. C. eo. titu. ⁊ sic habetur pulchra limitatio ad. l. opti
mam. C. de contrahẽ. ⁊ commit. stipula. ¶ Uidimus quotuplex
sit negatiua: ⁊ cui incumbat onus probãdi negatiuam. ¶ Mo
14 do quero † qualiter probetur negatiua. dic qd̃ vbi negatiua est
probabilis. probanda implicitam affirmatiuam hoc modo volo
probare quem non esse sane mẽtis: probabo quod proiecit lapi
des: probãdo qd̃ ipse dicit verba ridiculosa. probatur etiam ne
gatiua adyciendo dicto ipsius testis qd̃ non potuit aliter fieri:
quin ipse sciuisset: vel audiuisset. hec est sententia Bart. in. l. he
redes palam. ff. de testamẽ. in princip. ⁊ ibi plene per me. hanc
eandem sententiam tenet Bald. in. l. ij. de bono. possessio. secun
dum tabu. ⁊ tenuit gl. in. l. j. §. j. ff. de itinere actuq; priua. ¶ Itẽ
15 nota. † ꝙ tam in ordinario iudicio q̃ȝ summario requirunt acta
que conficiuntur in scriptis. Ueruntamen in summariys mul
ta possunt resecari: ⁊ maxime in articulis. Nam articuli de ne
cessitate non sunt formandi in summariys: super quibus indu
cuntur probationes. In ordinariys autem debent articuli spe
cifice et sigillatim fieri: vt fiant probationes. ita dicit Barto. in
extrauaganti ad reprimendam: in verbo summariys. ¶ Nota
16 hic videri casum † in quo sententia non dicitur esse de actis: nec
continetur appellatione actorum. nam hic enumerantur om
nia acta: ⁊ tamen nihil de sententia dicitur. probatur etiam ex
presse in. l. ij. C. vt lite penden. Contrarium autem tenuit Barto.
in. l. in fraudẽ. in. §. neq;. ff. de iure fisci. dicens sentẽtiã appella
tione actorum contineri. idem tenuit Bald. in dicta. l. ij. et est
ipsa veritas ⁊ pro hac sententia est casus in. l. acta. ⁊ in. l. acto
rum. ff. de re iudica. Non obst. iura in contrarium allegata. pri
mo non obst. secundum Joã. de imol. iste text. quia ideo hic non
exprimitur qd̃ sententia sit de actis: quia alibi hoc expressum
erat: quod sententia esset de actis. videlicet. in. c. fina. de re iudi.
in. vj. Ista ratio Joan. de imo. non placet mihi: nec sequenda.
moneor ratione tali: nam tempore istius decretalis non erat
inuenta illa decretalis. Est ergo alia respõsio melior qd̃ in text.
b isto immo probatur sententiam contineriᵇ. non ob. l. ij. C. vt lit.
pen. cui nõ respondẽt aliqui doct. hic: qd̃ ibi ponit alternatiua
actoꝝ vel pronuntiationis: ad denotandũ qd̃ pronuntiatio est

iudic.lib.vj.&.c.cũ inter.de re indic.& facit argu.a maiori arguẽdo prout hic vide p cũ.& hoc idẽ referẽdo eũ sequitur Feli.hic in versi.no.quinto.qui alleg.tex. in.§.illud.in auẗ.vt fratrũ filij.& in.l.gesta.cũ suis glo.C.de re iudi.& in.l.ij.C.de eden.p o quo adde Bald.in consilio.cccxxxviij.& Pari.de puteo in trac.sindica. in ver.vtrum iudex.in fine.quibus adde omnino Barto.in.l.is apud quem.in princi.& qđ ibi posui in additio.ad ipsum.l.ver sicu.acta.C. de eden.et Bald.in.l. nec suppli care.num.j. vbi etiã posui in addi. ad ipsuз.in ver.nec con tineaẗ sen tentia.C.vt lite pendẽ. Celsus.

finis actorũ.Ita tenet Bald.in.d.l.ij.Ista ratio Bal.non placet mihi:quia imo executio est finis actorꝝ:nõ pronuntiatio.Dein
17 de ego rñdeo aliter ad.d.l.ij.Et pmitto†q̃ quotiescũq3 alterna tiua ponitur inter genus & speciem:vel inter totum & partem:
a semper resoluitur in copulam[a] vt est tex.in.l.sepe.versic.& cum dicimus.ff.de verb.sig.& in.l.quintus.in fi.ff.de aur.& argẽ.leg. hec est snia Barto.in.l.j.ff.de reb.dub.tunc aliud sequitur:quod quando copula ponitur inter genus & speciem.dico qđ species expressa nũq3 contineẗ in genere.vt.l.cũ delanionis.§.cum fundum.ff.de fun.instru.& quod legitur per Bart.in.l.j.ff.de rebus dubys.stat ergo conclusio:qđ appellatione actorum continetur sententia.Similiter exceptio est de actis.nam exceptio non est necesse fieri in scriptis:sed sufficit oretenus exprimere:vt deinde apud acta redigatur.tex.est in.l.scire.§.oportet.ff.de excusa. tuto.hoc tenet expresse Barto.in.l.j.ff.de accep.& ita tenendum est in iudicando.hec snia Bart.nõ placet:quia imo mihi videẗ requiri:vt semp fiat in scriptis.moueor tali consideratione:nam non debet licere reo qđ non licet actori.l.nõ debet.ff.de re iudi. sed de iure cõi requiritur qđ libellus in quacunq3 reformetur in scriptis.istud probatur de iure cano.in.c.j.š.de libel.obla.Preterea illud idem ius tribuitur reo in exceptione:qđ actori in petitione.nam sicut libellus debet esse clarus:ita exceptio clara.& sicut producens libellum obscurum succũbit si opponaẗ:vt.š. in.c.fi.de libel.obl.ita opponens exceptionem obscuram succũbit:vt in cle.cũ repulsione.de appel.& l.j.§.labeo.ff.de fin.qđ intellige si sit obscura & opponatur.ita dicit Bart.in.l.ab anasta
8 sio.C.man.†nã reus dicitur esse actor in exceptiõe.vt in.l.exceptionibus.ff.de excep.Preterea diciẗ qđ imo plus esset fauendum actori:vt non daret libellũ in scriptis q̃3 reo:quia in principio litis magis fauetur actori:q̃3 reo:vt est tex.in.l.dedi.i pnc. ff.qui satis.cog.& in.l.inter stipulantem.§.j.ff.de verb.obli.hoc tenet glos.in.c.cum ad sedẽ.š.de resti.spolia.Et sic ex omnibus concludo:qđ reus tenetur exceptionem suam dare in scriptis. Non obst.§.oportet.š.alleg.p Bar.quia dupliciter respondeo. nam.§.ille procedit de iure ffoꝝ.& sic de iure vete.secũdum quod quis poterat suam exceptionem sine scriptis proponere sed de iure nouissimo per auẗ.offeraẗ statutuз est:quod libellus debet in scriptis offerri.& sic eodem iure debet exceptionem in scri
19 ptis opponere.†Quotiescunq3 enim duo parificantur vni regule antique:statutũ superueniẽs in vno extẽditur ad aliud.ita est tex.in.l.si q̃s seruo.C.de fur.cõiuncta.l.non tm̃.§.j.ff.de ser.corrup.hec est snia Bart.in.l marcel.§.qđ autẽ.ff.ad treb.& ista est
20 optima respõsio.¶Sciẽdũ est autẽ†q̃ delegatiões & cõmissiones causaꝝ nõ sunt de actis:q2 psũt fieri extra iudiciũ.ita tenet

a ¶Resoluitur in copulam.Adde q2 ista est diffusa materia et per latos fines vagata.Uide per Feli.in.c.iter ceteras.quasi per totuз.c.de rescript. Abba.in.c.cõstitutus.et quod ibi posui in addi.ad eum.d restitu.in integ.Feli.in.c.inter.versicu.ceterum.de quibusdam.de appellatio. Celsus.

Exceptio i scriptis opponi debet sicut libellus.

Inno. hic quē seq̄t Jo. de imo. ¶ Attēdite: ꝙ vbi lr̄e delegatiōis sunt ꝑsentate sufficit notario scribere. talis exhibuit tales literas ⁊c. q̄ icipiūt sic ⁊ finiunt sic. nec est necesse inseri totus tenor lr̄arū. tn̄ ƒm Inn. hic tuti⁹ est vt totus tenor inserat: ⁊ idē dico in instrumēto mādati. vn̄ si lite contestata opponatur: nō tenet iua dex vel ꝓcurator[a] de cōmissione vel procuratiōe ostēdere originale: nec tenorē literarū. ita dicit multū elegāter Inno. hic ⁊ sequitur Jo. de imo. sed si ab initio citationis opponeret de mandato teneret ostēdere originale: cauti tn̄ iudices delegati solent
b in citatiorio copiā inserere delegationis. al's citat⁹ nō teneretur cōparere. tex est in. c. c. preterea. ē. de dila. ⁊ ibi hoc tenent Inno. Ant. de but. ⁊ Joā. de imo. hanc sn̄iam tenebat Bart. ⁊ Ange. in l. ij. ff. si quis in ius voc. non ic. tn̄ si cōparebit talis citatus non inserta copia delegatiōis valebit ⁊ tenebit. Et est etiam aduer
21 tendū ƒm Spe. † ꝙ vbi instrumētū mandati est ꝓductum in iudicio: etiā si sit generale ad oēs causas presentes ⁊ futuras: iudex tenet reddi facere tale instrumētū originale producenti: vt possit eo vti in alijs causis. Si aūt esset speciale ad vnā causam: tūc nō tenet. ita tenet Spec. in titu. de instu. edi. § nunc dicēdū.
22 ad fi. † Itē si diuersitas apparuerit inter originale exēplum siue
c ꝓtocollū ⁊ instrumētum extensum stat protocollo.[c] glo. est in § fi. in aut. de tabel. ⁊ est sn̄ia Bar. in l. sempronius ꝑculo. de leg.
23 ij. † Sed quid si acta fiant non in scriptis: nūquid poterunt probari per testes. Glo. in l. si pretor. § marcellus. ff. de iudic. variauit Inno. hic tenet ꝙ possunt probari per testes: quā sententiā sequitur Joan. de imo. Bar. aūt tenet contrarium. Bal. vero in l. emancipatione. C. de fi. instru. ⁊ in l. testium. C. de testi. ⁊ Ant. in. d. § marcellus. dicūt quod aut acta sunt facta in scriptis: sed postea sunt perdita: ⁊ tūc possunt probari per testes. ⁊ ita loquit
d tur Inno. Aut acta nō sunt facta in scriptis: ⁊ tūc non[d]. ⁊ ita in

a ¶ Iudex vel ꝓcurator. Adde ꝙ Abb. in isto. c. qm̄ ē. ver. venio nūc finaliter ꝑz ꝓriū dicēs fuisse opi. Inn. ⁊ Ant. de bu. hic idē tenet sil'r. Bar. in l. l3. C. de procu. quis glo. ibi. ⁊ in l. pōponius. § ratc. ff. de ꝓcu. teneant cōtrariū: sed istas glo. q̄ faciunt pro opi. Lātrā. secuti sunt Sali. ⁊ ibi Bal. ⁊ Pau. de cast. in alleg. l. l3. in fi. sed tūc. Jo. an. ⁊ imol. no. in. d. c. qm̄ ꝯtra. ⁊ Ant. de bu. in. c. cu3. W. ferrariēsis. ⁊ Feli. i. d. c. qm̄ ꝯtra. fi. vij. quero ꝑz oēs hic. ⁊ rō e[?] est: q2 ex q̄ fuit admissus ꝓcura'. vsq3 ꝯte. lit. vr̄ eē quasi possessiōe officij ꝓcurationis: ⁊ ꝓpter hoc ille qui opponit debet ꝓbare: ⁊ nō ꝓcuratore docere de mandato suo ex q̄ est in possessione officij ꝓcu. ita no. c Felin. post imo. ⁊ are. in. c. cū i iure. ꝑsi. in q̄ꝯtū doctores dicūt. ꝙ offi. dele. posset tn̄ iudex ex offō suo conpellere procuratorem vt exhiberet mādatum. vt not. in. d. c. j. de elec. lib. vj. ⁊ per quam do. Abb. i loco ꝑalleg. modificāt dictū Inn. vt ibi plene post alios i apost. meis posui: nec omitto ꝙ ista hn̄t ēt locū i iudice: vt no. dicti do. Abb. ⁊ Feli. vbi. ē. Cels⁹.

b ¶ Copiā inserere delegationis. ita no. Bar. Bal. Alex. ⁊ doc. in l. ij. ff. si qs in ius voc. nō ie. Bar. ⁊ doc. in aut. qui semel. C. quō ⁊ qn̄ iudex. ⁊ Paul. de ca. consi. xlviij. Qd̄ dic esse verū: si delegat⁹ est ꝑsona vilis: ⁊ citat in longinquis partib⁹. ita ꝑ Inno. in. c. cū in iure. de offi. deleg. not. Specu. titu. de cita. § iā de citatione. ver. sed pone. Roma. in l. sciēdum. ff. de verb. obli. ⁊ dixi in lib. cōsue. Burgū. in proe. in glo. in ver. noz lettres patentes de cōmission. in fi. Celsus.

c Statur ꝓtocollo. vide per Abb. in. c. ex literis. in pen̄. nota. ⁊ quod ibi addidi. de resti. in integ. Bar. in l. sempronius. ff. de leg. ij. do. Feli. in isto. c. versic. nota septimo. ibi: possit veritas. Celsus.

d ¶ Non. vide Paulum de cast. in consi. ij. Et pro solutione capituli sicut. de re

iudicata. Adde qd not. s. in .j. addi. in ver. vt veritas. s. nu. j. Celsus.

b ¶ Verbũ ꝛc. De qua dictione vide Feli. in. c. cum. p. de fide instru. ꝛ arc. in. l. eandẽ. de duo. reis. ꝛ qd ibi dixi in apos. post remis. Feli. ibidẽ p me datã. ꝛ in. c. cũ. p. tabellio. ver. vq. querit. de fi. instr. Philip. fran. in. c. j. §. in ceteris. ꝛ ibi posui in apost. ad ipm. in ꝟ. de dictiõe ꝛc. de cle. cong. lib. vj. ꝛ ibi dixi i apost. ad Gemi. dixi post bar. in l. argẽtari⁹. nu. iiij. ꝟs. ex hoc ꝟbo ꝛc. i apost. l eo. ꝟ. ff. de edẽ. post Ja. re buffi. i. l. in tis. nu. v. in ꝟ. de hoc ꝟbo ꝛc. C. de cre. decu. li. x. dixi i. l. cetera. l apos. ad tex. l co. ꝟ. ff. de leg. j. et in trac. clausularũ. in clau. contract. ꝟsi. renũtiauit ꝛc. Celsus.

b ¶ Sũmarie. Addo qd operet ista clausula sũmarie ꝺ ꝑ quos possit cõcedi. bar. in extrau. ad reprimendum. in glo. in versic. summarie. et quod ibi addidi. Zaba. in cle. sepe. ver. summarie. de verbo. signi. Feli. in. c. dilecti. in. j. opp. et ibi per disc. se. do. de iudi. Pet. de fer. in titu. for. libelli. in autenti. rea. in versi. summarie ꝛc. ꝛ quod ibi etiam addidi. et Hippo. de mar. singu. suo. cq. quod incipit: clausula summarie. et. j. cause delegati. et summarie numero. j. apostill. in versiculo. clausule. vbi plene dixi. Celsus.

intelligit Bar. ꝛ ista snia est tenenda. Ego dico vltra oẽs q habemus casum expssum: qui nõ allegatur: ex quo deciditur: qd acta
24 possunt pbari p testes: in. c. sicut. j. de re iudi. ¶ †Item nota in
a verbo ꝛc. qd qñ verbũ ꝛc.ᵃ reperitur extẽsum. tũc illud est nomẽ. Item reperitur aliud abbreuiatum: quo vtuntur tabelliones in suis abbreuiaturis. talis confessus fuit ꝛc. tunc quid significat ly ꝛc. dicendũ est: qd importat vt extendatur sm consuetudinem aliorum instrumentorum in tali materia cõfectorum sm Bart. in. l. gallus. § idẽ credẽdum. ff. de libe. ꝛ posth. vbi plenissime dixit. ꝛ Bal. in. j. rñ. C. de fide instru. ꝛ Joan. de imo. ꝛ Ant. de butri. in. c. cũ Joannes eremita. de fide instru. ¶ In glo. q. in fi. no.
25 quod † vbi iudex cognoscit summarie de plano sine strepitu ꝛ figura iudicij: vtputa ex forma literarũ: puta princeps scribit of-
b ficiali: qd cognoscat ꝛ determinet questionem summarie ꝛc.ᵇ qd nihilominus est procedendum in scriptis: et oia acta debent in
26 scriptis fieri. ¶ Et est notãdũ † qd hmõi clausula in literis apposita summarie ꝛc. si scribitur iudici ordinario: q als fuit iudex cõpetẽs in dicta causa virtute talis clausule dicit esse delegat⁹: qr alteratus est pcessus. Si autẽ princeps scriberet iudici ordinario: qd cognoscat de aliqua causa: in qua als erat competens nõ apposita dicta clausula: tũc iudex nõ efficitur delegatus: sed ꝺ princeps excitare eũ ad iurisditionẽ exercẽdam. Hanc distinctionem ponit Inno. in. c. l3 in corrigendis. s. de offi. ord. vbi est bonus tex. hoc dictũ trãsportauerũt nostri legiste in. l. ꝛ quia. ff.
27 de iurisdi. om. iud. ¶ In glo. q. in fi. Ex ista gl. colligitur † qd testes nõ requirunt in actis: et ideo qñdo fit aliquis actus in iudicio nõ est necesse qd tabellio dicat presentibus talibus ꝛc. sed
c sufficit q scribat actũ in pñtia iudicisᶜ: vel ad bancũ iuris: l3 nõ

b ¶ In pñtia iudicis. Adde Bar. in. l. pacta nouissima. C. de pac. quẽ referũt et sequunt Frãci. arc. ꝛ. d. Alex. de imo. ibi qd pñtia iudicis operat: qd qñ contractus fit coram iudice: cessat presumptio doli vel metus. allegant. l. j. s. de predi. cur. li. x. ꝛ ideo ibi dicit Bar. elegãter: qd si in cõtractu interuenerit decretum iudicis: nõ poterit cõtrahẽs illũ cõtractũ rescindere allegando se deceptũ vltra dimidiã iusti precij: quod an sit verũ dic vt per Alex. de imo. in. d. l. pacta. in. j. nota. Item operatur etiã presentia iudicis sm. d. Fran. arc. in. d. l. pacta. qd testamentũ ꝛ donatio causa mortis facta coram iudice: et duobus testibus valeat. iuxta no. in. l. omnium. C. de test. vbi ipse remittit. p quibus vide etiã ꝛ hic adde que ibi in. d.

l.pacta.dixi in apostil.ad Fran.areti.De primo membro huius apostil.dic vt p Anto.cor.sing.suis in versi.minor.Celsus.

a ¶Ista vidi.Adde Feli.hic q̄ allagat Bal.in.l.nullū.C.de test.dicētē notarium nō videntē vacillationē nō teneri scribere: ꝙ ita sit:sed solū ꝙ iudex ita dixi.alleg.Inno.ꝛ Jo.an.hic: ꝛ adde etiā ꝑut hic refert Feli.ꝙ si notari⁹ scribat vacillationē sine mādato iudicis: nō ꝓbat vtꝫ bal.l.i.q̄ falsa vł varia.ff.de test.i apost.ꝛ ꝑ an.sing.i auk.vt spō sa.larg.i §.ꝛ hoc isup.i ꝟ.eodē mō si tabellio.ꝛ ita practicatur vltra ħ dicta p Lāfrā.Adde late de hoc ꝑ Pañ.l proe.decre.nu.ij.in addi.l.ꝟ.examinator ꝛ potissimū i addi.no.ꝺ q̄ ētdixi post bar.i.l.ꝺ minore §.prīmū.nu.iij.i apost.i.ꝟ.dicebat trepidando.ff.de qō.ꝛ qꝺ posui post bal.i alle.l.nullaꝫ.nu.ij.in apost.i ꝟ qꝛ iudex ita dicit.C.ꝺ test.Celsus.

Quād cō nō requirāt testes in actis.

apparcat de aliquorū testiū p̄sentia:neq̄ subscriptiōe:vt in.l.in donationem.C.de dona.Et hec est opinio cōis:ꝛ est rō q̄re nō requirunt testes in actis:qꝛ acta suscipiūt autoritatem ex p̄ntia iudicis:nō aūt ex p̄sona tabellionis.ita dicit hoc singul'r Inno.dicens: ꝙ notari⁹ dꝫ scribere q̄tā fides adhibēda sit testi.nā scribere dꝫ qualiter testis vacillauit qñ deposuit dictū suū:ꝛ exprimere qualitatē vacillātis:puta qꝛ dicat talis testis interrogat⁹ quando deposuit dictū suum timebat ꝛc.ꝛ hec poterit scribere etiā si ipse notarius hoc nō viderit.nā sufficit si notarius dicat iudex dicit mihi notario:ꝙ scribere debeāt talia:scilicet ꝙ talis testis vacillabat:vł timebat ꝛc.melius tñ erit si notari⁹ adijciat.

a Et ego etiā ista vidi.ᵃ Si tamen testis interrogatus et examinatus voluerit se defendere audiens notariū scribere de vacillatione debet audiri.hec sunt ꝟba Inno.notabi. ¶Hic attēde tñ in eo ꝙ dixi acta valere sine testib⁹ qꝺ tñ de cōsuetudine seruat: qñ in sententijs diffinitiuis adhibeantur testes:et ideo cū sit de consuetudine:est etiā obseruandū:qꝛ cōsuetudo est optima legū interpres:vt in.l.si de interpretatione.ff.de legi.ita tenet hic gl.

28 ꝛ Joā.de Jmol. ¶Glo.in verbo citationis ibi.c.licet.†Ex ista glo.colligitur ꝙ iurisditio delegati perpetuatur per solā citationem.hoc est verum de iure cano.de iure autem ciuili ad hoc vt perpetuetur iurisditio requiritur litis contest:vt not.glos.ꝛ doct.in.l.ꝛ qꝛ.ff.de iuris.om.iu.ꝛ est text.in.c.relatū.§.de offi.deleg.vnde versus.Tu teneas gratū leges tenuere relatuꝫ. ¶In

29 glo.ibi:si quis postea ꝛc.Ex ista glo.no.†ꝙ ex sola citatiōe quis dꝛ preuenire iurisditionē.nam si quis fuerit citatus coram iudice seculari:ꝛ post citationē efficiat cleric⁹/lis ꝺbebit finiri corā

b seculari.ꝛ hoc operat citatioᵇ vt in iuribus ꝛ glo.p̄alleg. ¶In glo.fi.ista glo.sentit vnum fore contrariū hoc modo:hic videtur

30 tex.innuere†ꝙ soli iudici creditur:sed cōtra soli iudici non creditur de gestis coram eo:vt in.c.cū a nobis.j.de testi.multominus credēdum est nuntio.glo.non soluit neq̄ docto.Sed dic ꝙ ideo nūtio creditur:quia est iuratus exercere officiū suū:ꝛ deponit de his que spectant ad officium suum.Sed iudici non creditur:si velit dicere ꝙ citauit aliquē vel ꝙ lis fuerat contestata corā eo ꝛc.qꝛ istud nō est officiū suuꝫ:sꝫ officiū suū est admittere acta ꝛ sniare.In eo tñ qꝺ dꝛ:ꝙ non credit iudici.Aduerte vbi est

b ¶Citatio.Adde bal.in.l.ij.C.de an.ex.vbi ponit.xij.dicta aurea circa infra:citatiōis.ꝛ Feli.in.c.ad petitionē.de accu.ꝟ.extra glo.vbi de citatiōe multa extāt ꝑ eū accumulata.Adde post oēs q̄ nō.dñs me⁹ do.Phil.deci⁹ ꝯsil.cxxx.qꝺ ici.diuino iplorato p̄sidio ꝑponit ꝙ iude⁹.do.Nic.boerij.i §.j.in gl.viij.post mediū in l.ꝺ iu.om.iu.no.post oēs i addi.ad Ja.rebuf.i.l.si diuina dom⁹.nu.iij.i addi.C.de exactio.trib.li.x.ꝛ in addi.ad deci.capelle tho.de.143.ꝛ in trac.do.bal.de of=

ff.in.q̄ huic subdit.l.iij.q.j.c.dixi.post Bar.i.l.idē vlpian⁹.§.sunt ⁊ aliȷ.nu.ij. ꝟ. itē idducit ad.q.quotidiana.i lec.Nic.de neapo.ff.de excu.tu.post Bal.i.l.officia les.nu.j.i apo.i ꝟ.fact⁹ est cleric⁹.C.ð epi.⁊ cle.post Sali.i aut.statuim⁹.nu.ij. in ꝟ.fact⁹ est cleric⁹.C.ð epi.⁊ cle.post guil.de cu.i alle.l.officiales.nu.j.i ꝟ.fact⁹ est clericus.

data arbitratorib⁹ ptās ⁊ licē.pcedēdi i scriptis:⁊ sine scriptis:
qꝛ si aliq̄ arbitratores pcesserint sine scriptis poterūt eē testes:
a ⁊ testificari de gestis corā eis ᵃ istud est dictū sing.Bar.i aut.ni=
si breuiores.C.de sen.ex peri.reci.In eo ꝙ dꝛ credēdū soli nūtio:
puto ⁊ iurato.Host.tenuit ꝯriā ẜm Bar.in extraua.ad reprimē=
dū.in verbo:per mutuū tenet esse credēdū soli nuntio in his que
b spectāt ad officiū suū ᵇ:hec est verioꝛ opi.quā ēt sequit Joan.de
31 imo. ¶ †Si tñ esset cōtētio inter tabellionē ⁊ nuntiū:qꝛ diceret
nūtius se fecisse relationē.notari⁹ aūt negaret illā esse factā:po
tius credit tabellioni ẜm Cyñ.in.l.si q̄s decurio.C.de fal.qꝛ ta=
bellio est psona dignioꝛ. ¶ Est tñ limitādū id qð.s̄.dixi de nū=
tio ẜm Jo.and.vcꝫ qð credit nūtio:verū est quo ad huic effectū:
qð possit ad sniam diffinitiuā procedi.quo autē ad hoc vt vict⁹
non possit appellare tanq̄ cōtumax:nō creditur nūtio:ita tenet
sing.Jo.and.in.c.cū parati.de app. ¶ Capio glo.quā dimisi su=
per verbo reprobatiōes hui⁹.c.sup questionū.in fi.Ex ista glos.
32 colligit †ꝙ pcessus agitat⁹ p iudicē recusatū post recusationem
de eo factā valet ⁊ tenet:si non appellet.ita tenet Inno.in.c.cuꝫ
spāli.de offi.deleg.⁊ hoc p text.expressum in.c.iudex.de offi.de=
leg.lib.vj.cōtrariā sniam tenuerūt Hosti.⁊ Bart.in.l.qꝛ poterit.
ff.ad treb.per tex.in.l.vnica.C.si quacūq̄ predit⁹ digni. Uos au
tē teneatis sententiā Innoc.p iura p eū allega.nec obst.dictū.l.
vnica.per Bart.allegatū:qꝛ est speciale in illo casu.d.l.vnica.in
odium iudicis delinquentis.sicut ⁊ aliud ibidē est speciale.naꝫ
de iure ciuili iudex ordinarius nō pōt recusari tanq̄ suspectus.
in aut.si vero.C.de iudi.speciale est in.d.aut. ¶ Capio glos.in=
per verbo petitiones.in fin.glos.de hoc dic plene: vt in iuribus
allegatis.p glo.⁊ Anto.de but.⁊ ceteros docto. ¶ Capio glo.in
33 verbo.cōfessiones.in fi.glo.Ex ista glo.colligit † qð cōfessio po=
sitionis quā fecit ille cui fiunt positiones:pōt reuocari p confi=
tētē pbato erroꝛe.qui erroꝛ pbat pbando rē aliter se habere:q̄s
sit confessus:vt in.l.post diuisionem.C.de iuris ⁊ fac.igno.⁊ iu=
xta plene no.in.c.fi.s̄.de cōfes.⁊ faciunt nota.p Bar.in.l.non fa
tetur.ff.de confes.similiter si q̄s negauerit positionē sibi factā:
poterit postmodū confiteri ⁊ reuocare negationem:dicendo qð
illud qð negauerat non erit negandum:⁊ ꝙ confitetur illud qð
est positū per aduersariū.Et si aduersarius cōfiteatur illum er=
rasse:negando satis est probatus erroꝛ negantis:quia licitum
est credere aduersario:vt i.l.j.ff.q̄ñ act.de pe.est annua.ista sunt
verba Bart.in.l.post legatum.§.his autem.ff.de his qui.vt in=
dig.et tunc ex tali iure negato reuocatione secuta:vt.s̄.poterit

post Dy.i.l. q̄ metu.i ꝟ. post delictū clerica.ff.de re milit.⁊c. Celsus.
a ¶ Coram eis.Uide te li.i.c.cū a no bis.i ꝟ.reli= q̄.ð test.vbi q̄ no.J.eo.§. testiū depo sitiōes.nu. lxxiij.ꝟ.sꝫ i arbitratore. i apos.i eo. ꝟsi.Celsus.
b ¶ Officiū suuꝫ. Adde Fel.i.c.j.de iu.ꝟ.iiij.cō= cl'.vbi dicit ꝙ credit nū tio diceti se citasse:et nō creditur sibi dicenti iudi cē ꝯmisisse. rō qꝛ officiū suū nō ē ele ctum circa hoc.s.qð di= cat iudicem commisisse. vñ male fa= ciūt notariȷ scribētes ta lis ad com= missionē in dic ̧citauit. ⁊ hoc refert tenere bal.i.l.his solis.C.de reuo.dona.p q̄ vide Pau.de cast.i ꝯsi.cclxxv.⁊ lud. ro.i ꝯsi.cccccvj.Breuiter an ⁊ q̄ñ sit credēdū nūtio.⁊ i qb⁹:⁊ qualr ego plene exa= minaui hūc articulū in li.ꝯsue.burgū.in ti.de iustitia ⁊ effectu illi⁹.§.messiers ⁊

sergẽs in glo. in eo. ver. in prin. ꝛ ꝑ totã glo. ꝛ in addi. ad Bal. in. l. ꝓperãdum §.
ꝛ si quidẽ. nu. xiij. in ver. executores. C. de iudi. post Bar. in. l. palatinos. nu. ij. in
addi. alex. in ver. nũtio. C. de colla. fun. fis. lib. xj. ꝛ consi. suo. cxxxvj. inci. non cre
ditur nuntio. ꝛ in stilo parla. parte. iiij. arresto. cciij. ꝛ dixi post collecta. in. c. dile
cti. nu. v. in apo. in ver. nunquid creditur nuntio. de dolo. Celsus.

negãs ius suũ fundare. vbi aũt qs negat positionẽ non posset et
iure negato ius suũ fundare: vt no. Bar. in d. l. post legatũ. hinc
est qd dixit Bal. in l. cũ pretiũ. C. de lib. cau. ꝙ confessio facta no
cet cõfitẽti: nisi aduersari⁹ negauerit. nã tũc talis cõfessio nõ no
cet cõfitẽti ẜm Bal. vbi. s. ꝛ no. ꝙ sunt vtilia. ¶ Unũ est mẽti te
34 nẽdũ ꝙ ponẽs ꝛ faciẽs positionẽ dr cõfiteri⁹ id qd ponit. secus
est in capitulãte ꝛ articulãte: q: articulãs ꝛ capitulãs nõ vr̃ cõfi
teri id qd ponit in articulis ꝛ capitulis. ᵇqd est singlr notandũ.
ꝛ est dictum peregrinũ ꝛ mẽti tenẽdũ. c. fi. de iurein. lib. vj. ꝛ Jo.
35 and. in nouella. eo. ti. ꝛ Jo. de imo. ibi. ¶ Juxta predicta quero †
ad qd fiãt positiões qñ re⁹ negauit rñsionẽ factã libello: negan
do narrata ꝓut narrant̃. nã positiões ꝛ articuli trahunt̃ de sub
stãtia libelli: vt voluit Jo. an. in cle. sepe. de verb. sig. Si qs ergo
negauerit oĩa narrata in libello: ad qd positiões: q: si negauit li
bellũ: ita ꝛ positiones negauit. Rñ. ꝙ ad hoc fiẽt positiões sigil
latim ꝛ particulariter: vt ponẽs in aliquo releuet̃ ab onere pro
bãdi: lꝫ nõ a toto: nã si in libello narraui ꝙ mutuaui titio decẽ
et tu cõuentus ad illa decẽ respõdeas. nego narrata ꝓut narrã
tur in libello: si postea fiãt positiões sigillatim: fient tali mõ. po
no ꝙ mutuaui decẽ titio. istã reus negabit. Itẽ pono ꝙ es heres
titij. isto mõ forte ꝛ sine forte confiteberis. et sic in hoc releuabor
ab onere ꝓbãdi. vbi al's si actor fecisset tales positiones debuis
set probare te heredẽ titij: ꝛ sic de singulis: mos enĩ litigãtiũ est
cõfiteri positiones cõtinẽtes id qd de facili põt ꝓbari. veluti de
morte: et affinitate: et negare ea que sunt difficilis probationis.
Hãc decisionẽ ponit Jo. an. in cle. sepe. in ṽbo cõfessiões. de ver.
sig. ¶ Capio gl. sup ṽbo. interrogatiões. ibi credo ex ista gl. no.
36 † ꝙ positioni impertinẽti ᶜ nõ est rñdendũ. de quo plene in. c. j. ꝛ
ij. de cõfes. in. vj. ꝑ Jo. and. ꝛ in. l. ij. §. qd obseruari. C. de iura. calũ.
37 ¶ In eadẽ ibi: postq̃ est cõclusum in cã. no. ex ista glo. † ꝙ iudex
ex officio suo vbi visum fuerit põt litigantes interrogare: etiam
post cõclusionẽ in causa ẜm istã gl. ꝑ quã est tex. in. c. cũ Joãnes
eremita. J. de fi. inst. imo qd pl⁹ est: poterit iudex ẽt interrogare
post cõclusionẽ in cã circa ea q̃ cõcernũt decisionẽ litis. ita tenet
Jo. de are. ꝛ alle. ad hoc gl. singularẽ hoc tenẽtẽ i. l. j. vbicũq3. ff. de
interro. act. Est tñ notãdũ ꝙ lꝫ iudex ex suo offõ possit partẽ in
38 terrogare † tñ pars non poterit interrogare aduersariũ suũ corã
iudice: q: posset calũniari. ita tꝫ hic Jo. an. quẽ seq̃t Anto. de bu.
lꝫ gl. nr̃a dicat cõtrariũ ꝛ male. ¶ Finalr̃ non omitto vnũ aliud sin

a ¶ Cõfite
ri. Sꝫ nũq̃d
poterit re
uocare posi
tionẽ. dic ꝙ
nõ: nisi do
ceãt de erro
re, vt ꝑ do.
Bar. so. l cõs.
clviij. lci. vi
sis. ver. non
post ponẽs.
l. ij. pte. tamen
videat cõfite
ri. mõ. d. ale
xã. de imo. l
cõs. lxxj. l. ij.
parte.
b ¶ Capitis
Nũqd ꝓdu
cẽs capitavi
deat cõfiteri
cõtẽta l eis
vide. d. ale.
de imo. l cõs.
81. l. ij. pte.
c ¶ Positiõi
impertinenti
Tu vide de
hoc Bar. in
l. si duo. § in
iuran⁹. ver. q̃
ro iuxta. ff.
de iureiur.
vbi Alex. dt
qd si rñdeat
sine ꝓtesta
tiõe ꝙ ꝓiu
dicat tal' rñ
sio. ꝛ idẽ no.
ibi Barto. ꝛ
Bal. in. l. si fine. de iter. act. Jnn. in. c. ꝓut. de dolo ꝛ cõtu. spe. in ti. de depo. § vj. v.
et scias ꝑ quib⁹. Addo glo. in. c. si post prestitũ. in ṽb. rõnabili. de cõfes. li. vj. qd
est verũ ẜm Bal. in sua marga. in v. testis. qñ est oĩno impertinens. q̃ autẽ dica
tur positio impertinẽs: vide Bar. in alleg. § qd seruari. vbi q̃ñ sit positio. et ibi

Bal.ver.ij.non debet.Bar.in.l.ad probationem.C.de proba.⁊ Bald.⁊ Alexan. in.l.si dño.§.ij.ff.de iureiurando.Celsus.

59 gulare: † q̄ qñ iudex videt vnũ rusticũ imperitũ corã eo ius pe-
tẽtẽ: q̄ nescit ius suũ dicere: pōt iudex eũ compellere vt accipiat
ꝓcuratorẽ. ista est doctrina singu. Host.in.c.pastoralis.de indi.
40 ❡ In glo.fi.in fi.stat pondus istius glo.in vno: videlicet † vtrũ
pro snia iudicis p̄sumatur.[a] in quo dubio fuerunt circa octo
vel nouẽ opi. Sed pro clariori inuestigatione sunt duo membra
principaliter faciẽda: nã aut querit̃ vtrum snia lata pendẽtibus
actis in hac decretali possit deduci in dubiũ: vel reuocari de in-
iustitia snie. Aut scd̃o principaliter querit̃: nũqd p̄sumat̃ ꝓ snia
q̄ nõ possit in dubiũ reuocari respectu precedẽtis ꝓcessus non
ordinati. ⁊ sic breuiter pōt duobus modis in dubio snia reuoca-
ri. primo de iniustitia ⁊ iniquitate ei⁹: scd̃o nunqd eo ipso q̄ est
lata snia precedẽtibus actis adeo presumat̃ pro sententia: q̄ de
iniustitia ⁊ iniquitate snie nõ possit ampli⁹ q̄ri. ❡ Circa primum
concludit̃: aut est lata snia: ⁊ est appellatum ab ea: vel nõ est ap-
pellatũ: sed sumus infra tp̄s appellãdi: ⁊ tũc nũq̄ presumit̃ pro
snia. nisi quatenus apparebit in cã appellationis. ⁊ ideo si snia
est lata ꝯ reũ ꝯuẽtũ: ⁊ ipse appellauerit: incũbit onus ꝓbãdi in
causa appel. actori: q̄ obtinuit: sicut ⁊ incũbebat in cã principali.
⁊ hoc q: nõ presumit̃ ꝓ snia q̄ est lata in fauorẽ actoris. Econtra
si snia est lata ꝓ reo: ⁊ actor appellauit: reo incumbit probatio:
sicut ⁊ in cã principali. hoc totũ est: q: nõ presumit̃ pro snia. di
uersum quippe est in nullitate. nã si dicat̃ snia nulla: p̄sumit̃ pro
snia. ideo dicẽti nullã incũbit ꝓbatio. ⁊ ita dicũt oẽs docto. ma-
xime Ant.de but. ⁊ Jo.de imo. hic ⁊ plene. Si aũt petat̃ restitu-
tio aduersus sniam: idem qđ in appellatione: aut talis snia lata
trãsiuit in rẽ iudicatã: adeo q̄ ampli⁹ nõ possit appellari. vel si
est appellatũ: remãsit appellatio deserta per lapsum instãtie: vt
in aut.ei q̄.C.de tẽp.ap. ⁊ tũc regulariter ꝓ snia p̄sumit̃: ⁊ est pre
sumptio iuris: ⁊ de iure adeo q̄ executiõi mãdari debebit: ⁊ hoc
nisi interuenerit ꝯfessio aduersarij: q: cõtra p̄sumptionẽ iuris et
de iure admittit̃ saltim probatio ꝑ ꝯfessionẽ aduersarij. glos. est
sing. in aut. de h̃li. dotis. § illud. ⁊ in aut. sz iã necesse. C. de do. añ
nup. ⁊ hoc ibi tenent Bar. ⁊ Bal. ⁊ Cy. ⁊ iõ si victor q̄ ꝓ se sniam
obtinuit: dicat sniaz nullã: nõ poterit petere eã mãdari execu-
tioni. istđ est dictũ sing. Inn.in.c.q: plerisq̄.de imu.ecc. ita q̄ vi-
b ctor poterit hr̃e executio. sue snie: si dicat eã esse iniquã.[b] Itẽ fal
lit rña. s̃. dicta. vbi apparet notorie de iniq̄tate snie ex ei⁹ tenore
tũc ꝓ snia nõ p̄sumit̃: imo est nulla: nec meret̃ executionẽ: vt l.c.
inter ceteras. j.de re iu. ⁊ l.c. solicitudinẽ. j.de ap. ⁊ gl. est pucher
rima in cle. pasto. de re iu. hoc idẽ tenẽt doc. in.c.cũ bertholdus.
j.de re iu. ⁊ in.c.fraternitatis. de frig. ⁊ malefi. Inno. tñ fuit sibi
cõtrarius. dicẽs: q̄ si iudex hoc modo sentẽtiabat: q: probatũ est
per A. ⁊. B. titiũ debere. x. Seio: ideo condẽno in illis. x. quod ta
lis sentẽtia valet: etiã si in actis non appareat aliqua probatio
ideo erit executioni mandanda. ita dicit ipse in hac decre. quod
reprobãt oẽs doct. Host. Joã. de imo. Joã. an. Anto. de but. ⁊ ce-

a ❡ p̄resu
matur. Ui-
de tu latissĩ
me ꝓ firmia
nũ l suo au-
reo reperto
rio. in versi.
snia p̄sumit̃
versic. j. Et
Paul. de ca.
in consil. ccc
xviij. in pri-
mo ipressis.
⁊ do. Alexã.
de imo. l cõ-
si. xxij. q̄. ꝑte
⁊ Ang. in cõ
si. cxcviij. et
Fede. l cõsi.
ix. ⁊ Raphs.
in ꝯs. lxxvij.
b ❡ Si di-
cat eã eẽ ini
quã. tu dic
nihilominꝰ
q̄ iudex ap-
pellatiõis si
videt: q̄ est
equa pote-
rit illã ꝯfir-
mare. text. ẽ
valde sing. i
l. tino. ff. de
aur. ⁊ argẽ.
leg. ꝰm Cor
se. sing. suis
in. v̄. appel-
lati o. incip.
si ille ꝓ quo
est lata snia
s m quez ibi
ampliat̃ hoc
dictnz. et de
hoc vide io.
singulã. iuo
ccclxxij. lci.
snia lata. est
ꝓ testi. Cel.

teri:⁊ ipsemet tenuit cõtrariũ in.d.c.cum Bertholdus.q:.d.sen[a]
tentia est notorie iniqua:cũ habeat expssum errorẽ:et cũ referat
iudex se ad acta. Cum ergo sit euidẽs iniqtas:snia d: esse nulla.
vbi aũt nõ esset talis euidẽs iniqtas:sed iudex reũ simpl'r condẽ
nasset:⁊ nõ appareret in actis de aliqua probatione:bñ valeret
snia:nec diceret esse iniqtas euidẽs:q: potuit esse qd interue-
nisset ɔfessio:qua attẽta iudex fecit cõdẽnationẽ:dato qd dicta
41 cõfessio nõ appareat in scriptis. †In hoc decipiebat vnus famo
sus doctor:q nõ intelligebat que diceretur euidens iniquitas.[a]
putauit enim esse euidẽtẽ iniquitatẽ qñ reus esset condẽnatus:
nec apparebat de pbationib⁹.[b] Et idẽ econtra si snia foret lata
pro reo cõtra actorẽ:puta q: reus fuit absolutus.⁊ in pcessu ap-
paret al's plene probatum cõtra reũ.talis em snia valet ⁊ tenet:
nec poterit dici nulla:⁊ in in hãc sniam concordant cõiter docto.
⁊ hoc ideo in isto casu scdo:q: põt esse:qd bñ apparẽt testes qui
pbãt cõtra eũ:sed forte iudex non adhibuit fidẽ ipsis ppter va
cillationẽ eoꝝ quã vidit:que vacillatio non apparet in actis. Et
ppter hoc al's dixi cõsulẽdo in terra vigorie pro quadã snia lata
per vicarium gñalẽ magnifici vicecomitis Allusy dicti cõitatis
fuisse nullã ppter euidẽtẽ iniqtatẽ q erat in ipsa snia.ipse enim
vicari⁹ ɔdẽnauerat vicariũ dicte ciuitatis ad cõseruãdũ indẽnẽ
titiũ:⁊ in alia parte snie dicebat dictuz vicariũ recte condẽnasse
dictũ titiũ. Si tñ appareret reus cõdẽnatus:⁊ in actis reperire-
tur instrumẽtum solutionis ipsius rei:talis snia esset nulla fm
Ant.de but. Sed Joã.de imo.cõtradicit q imo erit validã:quia
potuit iudex nõ adhibere fidem instrõ ppter quãdam suspitio
nẽ:puta quia habebat aliquas cancellaturas:vel rasuras ⁊c.et
per cõsequens debuerat valere snia. Mihi autem placet dictos
doctores saluare a contrarietate:⁊ ideo pro eorum concordia sic
dico:aut dictum instrm in nulla sui parte erat vituperatum. Et
tũc pcedit snia Antõ.de but.quia tunc cessat ratio Joã.de imo.
videlicet:q iudex potuit habere suspitionẽ. Aut dictum instru-
mentũ erat in aliqua parte vitiatũ ex aliquo modorum de qui-
bus.s.⁊ tunc placet snia Jo.de imo.q: tunc potuit iudex habere
suspitionẽ:⁊ illo modo intelligitur illud quod quotidie dicitur:
videlicet q in dubio presumit p snia. ¶ Stat maxima difficul-
42 tãs in vno:pone †lata est snia p reo:⁊ trãsiuit in rem iudicatã:
nec põt amplius appellari:vel querelari:hoc non obstãte actor
agit cõtra reũ:⁊ fert cõdẽnatoria ɔtra ipsum:nunqd valebit ista
snia scda.⁊ videt dicẽdũ nõ valere primo:quia snia cõtra sniam
nõ valet sup eadẽ re ⁊ eadẽ cã. C.qñ prouo.non est neces.l.j.⁊ ibi
est casus.⁊.l.nã ⁊ postea.§.si quis dãnet.cũ his q ibi not.glos.⁊
Barto.ff.de iureiur.⁊ in.c.inter monasteriũ[c].j.de re iudic. Scdo
arguit:q: snia facit notoriũ.vt in.l.emptorẽ.ff.de actio.empt.si
ergo snia facit notoriũ ergo iudex non debuit ferre sententiam
aliam cõtra notorium:quia iudex in his q sunt sibi notoria de-
bet supplere de facto:cũ illud qd constat iudici ex act.dicat sibi
notoriũ.istud est dictum Inno.in.c.ex insinuatione.j.de appel.⁊
in.c.p tuas.j.de test. Idẽ tenuit Ange.in.l.si pars.ff.de inoffic.
testa.⁊ in.l.si.ff.de peti.here.⁊ est gl.in.l.vbi pactũ.C.de trãsac.

a ¶ Que diceretur euidens iniquitas.vide de hoc qd not. Bal.i.l.ij.§.sz ⁊ si quis.C.cõmunia de succes.et per Bar.aliquid i.l.pretor ait.i pn.ff.d ope.no.nũtiatione. Celsus.

b ¶ probationibus.vide.d.Alexã.de imo.i cõsi.cviij.p totũ.i.iiij.parte vbi quãdo ⁊ qualiter de iustitia seu iniqtate sententie apparere possit.

c ¶ In.c.inter monasterium.vbi ol no vide Feli.q plene ⁊ remissiue in c.qualiter ⁊ qñ.de accu.⁊ Dy.in ɔsi.iiij.⁊.d.Alexã.de imo.i ɔs.cccxxxiiij.in pma pte.⁊ i ɔsi.cv.in ij.parte vbi ponit de sententia lata cõtra sententiã arbitratoris q trãsiuit in rem iudicatã an valeat.

43 ¶ Tertio arguitur. † De consensu partiū nō pōt renūtiari sen- tētie q̄ trāsiuit in rē iudi. l. si diuersa. C. de trās. ⁊ hoc ibi tꝫ gl. cū his q̄ not. ibi Bar. ⁊ Bal. In ꝯtrariū tn̄ determināt hic doct. ꝙ immo in casu q̄ōnis nostre s̄nia sc̄da valebit: si nūc ꝑ testes ꝓbatū est: ⁊ in primo nō fuit probatū. q: ex eo q̄d nunc est probatum: ⁊ in sc̄da instantia apparet primā s̄niam euidēter fuisse iniquā: imputet sibiipsi reus: q̄ non opposuit exceptionē rei iudicate.[a] Nō obstant argumēta in ꝯtrariū allegata. primo non obst. ꝙ s̄nia cōtra s̄niam nō valet: q: hoc verū est: nisi prima sit euidēter ini- qua. vt hic. Sc̄do nō obstāt ꝙ s̄nia facit notoriū: q: verū est ꝙ fa- cit notoriū presumptionis: sꝫ ex eo ꝙ sunt ꝓducti testes q̄ depo nūt ꝯtrariū: tollit̄ dicta p̄sumptio. ⁊ ꝑ cōsequēs prima s̄nia apparet euidēter iniqua. Istud em̄ est notoriū veritatis: q̄d prefert̄ no- torio p̄sumptiōis. Nō obst. tertio: ꝙ partes nō possunt renuntia re s̄nie: q: verū est: ꝙ nō p̄nt ꝑ trāsactionē. sed ꝑ renuntiationem sic. Mihi tn̄ prima nō placet r̄n̄sio Ioā. de imo. data ad. l. j. C. q̄n̄ prouo. nō est necesse. Sed aliter r̄n̄deo ad. d. l. j. q̄d illud q̄d d̄r: ꝙ s̄nia contra s̄niam nō valet hꝫ locū ⁊ intelligit̄ ex eadem instan- tia. i. nō p̄nt ferri due s̄nie diffinitiue in eadē instātia. Et iste est verus intellect⁹. d. l. j. due aūt s̄nie bene possunt ferri diffinitiue ⁊ contrarie ex diuersis instantijs: vbi agitur sed non opponitur exceptio rei iudicate. casus est in. l. duobus. ff. de excep. rei iudi. hanc s̄niam tenēt Bal. ⁊ Ang. in. d. l. j. reprobata. glo. in. d. l. nam ⁊ postea. ⁊. §. si dānetur. ff. de iureiurā. Et nō placet r̄n̄sio Ioan. de imo. in data vltimo loco ad vltimū argumētū. s̄. factum dum dicit ꝙ ꝑ trāsactionē nō pōt recedi a s̄nia: tn̄ pōt ei renūtiari. vā istud est falsum: quia immo s̄nie iam ita late que transit in rem iudicatā non p̄nt partes renuntiare. ita tenet glo. singularis in l. si diuersa. C. de transac. quam sequitur Bald. ⁊ Ange. in. d. l. j.

44 ¶ Ego aliter respondeo: q̄d verū est. † ꝙ nō potest expresse re- nuntiari s̄nie. tacite antē sic. vt hic q̄n̄ lata est sententia pro reo conuento demū agit de nouo actor: ⁊ reus nō apponit exceptio nem rei iudicate: ⁊ fertur s̄nia cōdēnatoria: certe reus videtur ta cite renuntiasse prime s̄nie non opponendo exceptionem. ⁊ idē

45 videtur in simili. † quia iuramētum de calumnia non potest ex- presse remitti per consensum partiu: vt in. l. ij. §. sed q: veremur. C. de iura. calum. pōt tn̄ tacite omitti. vt in. c. j. de iura. calū. li. vj. ⁊ ita est satisfactū in contrariū alleg. que procedūt vbi agit̄ post primā s̄niam latā ⁊ fert̄ sc̄da s̄nia per iudicē: qui est ordinarius vel alius iudex cōpetens. Si aūt esset iudex appellationis: ⁊ la- ta esset s̄nia, appellatione deserta: tunc nō presumitur pro s̄nia. immo erit nulla: lꝫ ambe partes sint presentes: ⁊ consentiant. vt est casus in cle. si appellationē. de appella. Nec em̄ pōt instan- tia tūc ꝓrogari ꝑ consensum partiū: q̄d in cā principali est expe- ctandū. l. ꝓperādū. in prin. ⁊ ibi glo. C. de iudic. quā sequunt̄ cōi ter oēs doct. Nec pōt reperiri modus ꝑ quā possit instātia tunc prorogari. Tamē solet dari vna optima cautela: qua mediante protēderet̄ etiā instātia triennij elapsa: vcꝫ ꝙ partes iurēt de nō opponēdo exceptionē: ꝙ lapsa sit instantia. ita refert. Bart. in. l. properandum. in prin. preallḡ. Que tn̄ cautela erit delusoria: si

[a] ¶ Exceptionē rei iudicate. Dic q̄d s̄nia nūq̄ trāsit i rē iudicatā q̄n̄ est euidēter iniq̄ ex institutiōe facti euidētis no. bal. i. l. j. C. sen. rescl. nō pos. Alexan. in. l. admonēdi. ff. de iureiurā. ⁊ ibi. d. me⁹ Iason. ⁊ idē Alexā. cōsi. lij. volu. iiij. ⁊ cano. in. c. fraternitatis. de frig. ⁊ malefi. Celsus.

iudex voluerit: qꝛ ipse poterit repellere partes cōparentes in iu
dicio elapsa instātia cū sibi ex actis cōstet: et sic sibi sit notorium
eē elapsam instātiā vñ poterit de facto supplere. ⁊ hoc ꝫm Inn.
in. c. ꝑ tuas. de testi. et l. c. ex insinuatiōe. de app. Sꝫ ista cautela
erit vtilis si iudex noluerit repellere ptes: vel si nō ꝑpēderit eā
ꝑsam fore instātiā. nā si pars allegabit sniam fore nullā: nō au
dietur: ne veniat ꝯ suū iuramētū. Hec est snia Bar. in. d. l. ꝑperā
dū. in pn. et sic mō expeditū est plenissime: qñ ꝓsumit pro snia et
qñ i dubium reuocat ꝓcessus: et vbi de iustitia snie q̄rit. ¶ Uūc
46 restat videre † nunq̄d p̄sumat pro snia [a] qñ in dubiū reuoca
tur ꝓcessus: eo qꝛ de nullitate snie agit. i. nunq̄d si q̄s dicat nul
lam: an in dubio ꝓsumat ꝓ snia: ꝙ sit aliq̄. Et p̄ilo p̄emitto: ꝙ
de nullitate snie pōt agi dupl'r: vel simul intētādo appellationē
⁊ nullitatē: vt qꝛ dꝛ hoc mō dico sniam nullā. et si qua appello. [b]
et tunc isto casu ꝓsequit solā appellationē: ⁊ sic actū sit, solum
de iniquitate sentētie. si autē perempta est instantia appellatio
nis nō est perempta nullitas: quia adhuc potest de nouo inten
tari cā nullitatis in noua instantia. ita tenet singulariter Bart.
in. l. vnica. ver. tertio quero. C. qñ prouo. non est neces. ⁊ in. l. qui
testa. de excu. tuto. in princ. Si autē est intētata sola appellatio:
⁊ nihil est dictū de nullitate: ⁊ perēpta est instātia appellatiōis
poterit agi de nullitate vsq; ad. xxx. annos ꝫm Bar. in. l. si expꝛs
sim. ff. de appel. ⁊ est ratio: qꝛ nullitas imploꝛat ꝑ officiū iudicis
vt voluit Bal. in. l. vnica. C. ne li. in vna eademq; causa ter. ꝓuo. et
tenet Ang. in. d. l. j. qñ prouo. nō est neces. et officium iudicis du
rat. xxx. annis. glos. est in. l. querelā. C. de fal. et hoc discūt doct. in
alia materia: scꝫ in snia arbitroꝝ: que pōt reduci ad arbitriū
boni viri vsq; ad. xxx. annos: quia talis reductio petitur per offi
ciū iudicis. Et plus dico circa illā nullitatē. ꝙ si sententia man
data est executioni. si p̄obetur snia nulla / reuocat executio. iste
est text. in. l. si cum nulla. ff. de re iudi. vbi hoc tenet Bar. et ratio
est: quia sententia nulla non est snia. l. iiij. §. condemnatuꝫ. ff. de
47 re iudica. l. nō putauit. §. nō queuis. de cōtra tabu. ¶ † Ubi au
tem essent late tres snie condenatoꝛie cōfirmatoꝛie certum est ꝙ
amplius nō potest appellari: vt in rubꝛo ⁊ nigro. C. ne lice. in vna
eademq; causa. ita si q̄s tribus sentētijs latis cōfirmatis velit di
cere sniam nullā: non auditur: nec impeditur executio: sed exe
cutio fit: ⁊ postmodū auditur volens de nullitate docere. iste est
tex. in cle. j. de iu. ⁊ quod voluit Jo. andr. Bald. et Ange. in. d. l. j.
¶ His itaq; p̄emissis in p̄esenti mēbꝛo est distinguendum pro
cōcoꝛdia opinionū. Aut sententia est lata p̄esente vtraq; parte
et nō contradicente: ⁊ tunc p̄esumitur pro snia: nisi p̄obetur cō
trariū: scꝫ de nullitate. [c] Item si snia est lata altera parte absente
per cōtumaciā veram ꝫm do. de Rota conclusione. xcvj. ⁊ ita vo-

a ¶ Nunq̄d ꝓsumat ꝓ snia: ad de de hoc plene ꝑ firmianū in suo aureo repertorio
in ꝟ. snia ꝓsumit. ver. j. Bar. in. l. j. ꝟ. vlterius no. C. de rela. Ange. in aut. vt spō.
larg. §. et hoc insuper, et Inn. hic ad fi. in glo. in ver. p̄ocessu. Celsus.

b ¶ Appello. sed q̄d si dicat appello a snia reseruata mihi nullitate dicte snie. vi
de. d. Alex. de imo. in cōsi. lx. in. iiij. parte. Tu adde de hoc: et an possint nullitas
et appellatio simul cumulari. per Bald. in. l. edita. in re petiti. C. de edē. et olim
ꝑ Cardi. in cle. j. q. x. de re iudic.

c ¶ De nullitate. Ubi quis erit iudex qñ nullitas ꝑncipaliter deducitur ꝑ Feli. in. c. ex litis. ꝟ. q̄s dicat iudex. de offic. deleg. et ibi per do. meū do. de-
ciū vbi concludit Feli. ꝙ intētans nullitatem hꝫ i optiōe illa coꝛā illo q̄ sniam illā de cuius nullitate agit i tētaret: aut coꝛā supioꝛe eius: qd th̄ dic esse verū in iudice oꝛdinario: nullitas eñ lꝫ totam cām ad superioꝛē deuoluat quemadmodū et appellatio. In de

legato.aut nõ nisi sibi esset expresse pmissum.vt not.ple.Sall.in.l.si pseo.et ibi Guil.de cug.et qđ etiã ibi ad eũ addidi.in ver.quero an sententiã.C.quo et qñ iu. De quo per eundẽ do.Feli.in.c.per tuas.ver.cõtrariã partẽ.col.iij.de sen.exco

a Interuenisse.vide omnino Bar.in.l.j.in ver.vlteri⁹.no.de rela.vbi etiã p doct.et Rotã in decisio.cclxxxij.et Pau.de ca.in cõsi.iij.et d.Alex.de imo.in cõsi.xli.iiij.

luit Spe.in ti.de re iu.§.sf.ver.in summã. Si aũt sit absens sicte cõtumax:nõ presumitur p snia sm Anto.de bu.nisi puenisset ad notitiã absentis infra.x.dies appellandi sm Joã.de imol.qr tũc presumitur p snia. Ubi aũt est lata absente altera parte tunc est nulla.vt in.l.j.C.quo et qñ iudex. Nũc queritur de vna questio-
48 ne:†nunquid verba enũtiatiua aliquorũ actorũ in instrumẽto pbẽt illa acta interuenisse.verbi gratia:dicit notarius in instrumento viso libello:visa lite cõtesta.et c.nunquid probetur p instrumentũ illa acta interuenisse.[a] Cõcludit sm Bar.in.l.sciendũ.ff.de ver.obli.qđ si narratur talis act⁹ in tali instrumẽto q potuit interuenire tẽpore dicti instrumenti cõfecti:p tale instrumentũ probatur tales actus interuenisse.verbi gratia:qr si in illo instrumento aut sentẽtia dicitur vtraqꝫ parte presente:tũc bene probatur interuenisse presentia vtriusqꝫ partis Idẽ si in instrumento aut sententia dicitur visa admonitione:quia per instrumẽtũ tale probatur citatio:nõ autem libellũ interuenisse et si sit tale quid:cui per partes non potest renũtiari:qr nõ presumitur interuenisse sm eundẽ Barto.quem hic sequitur Anto.de butri. que oĩa limitantur vera sm Hostiẽ.nisi notarius adducat se rogatum ad illum actum cum replicatione dici:quia tunc tale instrumẽtũ probat indistincte hoc modo:viso libello de quo ego notarius fui rogat⁹ tali die et c. Ex hac doctrina possunt in-
49 ferri plures questiones.† Pone notarius dicit:talis testis iuratus deponit:nũquid tale instrumẽtũ probat interuenisse iuramẽtũ testis: certe si iuramentũ poterit interuenire tẽpore dicti testimonij pbat iuramẽtũ interuenisse p supradicta. Si autẽ iuramentũ non poterit interuenire: puta qr est examinatus die
50 feriato:tunc nõ pbat iuramentũ testis †nã (vt scitis:) testis põt examinari quolibet die feriato ob honorẽ dei:iurare tamen nõ po-
b terit.[b] glos.est sing.in cle.j.de offi.dele. Nullũ enim iuramẽtũ põt interuenire die feriato.iste est casus in.c.j.§.de ferijs. Et per
51 hoc infero † q vbi rector ciuitatis ingreditur officiũ suũ in die feriato: et iurat obseruare statuta/vt moris est: tale iuramẽtum
c nõ valet.[c] et ille tanqꝫ nõ iurauerit poterit cõtrauenire. Itẽ

par.et in cõsi. cxxij.l.ij.parte.et l consi. cxxxv.ca.parte.vbi an probet interuenisse citationẽ. Sed nũquid pbet quẽ eẽ procuratorẽ. vide Feli.in.c.cũ l iure.l ver. sententia.de offi.deleg.et his adde Roma.sin.suo cccccxxxvj.l ci.verba enũtiatiua.m thesil.sing. xxxiij.inci. nota q si in instrumento procuratoris. Alex.in.l.ex hac.de do.na.do.mea. Jas.in.l.admonendi.in reper.d.l.ff. de iureiurã. Paul.de ca. consilio suo lxxxiij.inci. ius de vela. Barto.consi.xxiiij.incip.factũ sic se habet.et ibi posui in addi.ad ipsum post casum summarium.et dixi post collecta.in.c.cum venissent.nume.viij.in apostil.in versi.verba enuntiatiua.de institutio. Celsus.

b Non poterit. Adde Fede.de senis in consi.incip. marcus et c.et omnino do. Alexan.de imol.in consi.cex.in.j.parte.

c Tale iuramẽtũ nõ valet. Adde de hoc Thomã ferretiũ in suo trac. cautelarũ cautẽ.iij.inci.cõiter per ciuitates italie. vbi refert Lanfran.hic:et illũ sequitur dans ibi hanc cautelã:vt iurans seruare statuta non incurrat periurium:licet non obseruet illa si prestet illud iuramentum die festo. Celsus.

no. Iuramentũ nõ põt interuenire die feriato

52 potest per hoc determinari alia questio. †Dicit notarius in in-
strumento: ꝙ mulier fuit certiorata de beneficio velleiani: nun-
quid per tale instrumētum probetur ꝙ fuit certiorata: cōsuluit
Bal. qđ per illud non probat ego puto contrarium verū: qꝛ cer-
tioratio potuit interuenire tp̄e cōfecti instrumenti. et ita tenet
glos. Jo. de imo. hic licet Anto. de but. sentiat contrariū. ¶ Sed
53 dubitat † quid si est lata sententia presentib⁹ partib⁹: nec appa
ret ꝙ aliqs terminus sit datus ad ꝓbādum: an valeat sn̄ia. dico
ꝙ sic: nisi ex breuitate termini aliud presumeret: naꝫ tunc quasi
sn̄ia sit lata sine cause cognitione erit nulla: vt si hodie hora ter-
a tiarum sit lis contestata: & hora vesperarum sit lata sententia.ᵃ
ita terminat Bar. in l. prolatam. C. de sentē. et interlo. om. iu. qđ
limitat hic Joan. de imol. nisi sententia foret lata presentibus
partibus: nam tunc etiam si interuenerit breuitas temporis: va
lebit sententia: sed si sit lata presentibus partibus: et nō contra
dicentibus: nam tunc est imputandum parti: si non reclamet et
hec est reclamatio domini Anto. que in se habet veritatē & equi
tatem: eo maxime attēto qđ valet probatio sine dilatione. vt in
l. vna. §. cognitorꝝ. ff. de questio. & in l. de crimine adulterij. ff. de
adul. Hanc sententiā tenuit Cy. & Bal. in l. si quādo. C. de dila.
quāquidē sententiā etiam tenuit Bar. in d. l. de crimine adulte
rij. & idē de instrumentorū productione: que valet etiā sine dila
tione s̄m Bar. in d. l. si qñ. Modo habetis expedita ea que tan-
gunt per docto. in c. isto: licet plenius ego addiderim. tñ vt ha-
beat ista materia: de qua fit mentio in ista decre. vltra doc. cogi
taui per plures questiones fore percurrēdum per singula acta:
de quibus fit mentio in hac decretali: & in singulis actis attin-
gam questiones ex quibus patebit materia perfecte dilucida-
ta. Unde capio primum in ordine litere.

¶ De citationibus.

Jtationes. Et primo que
1 ro. † vtrū citatio sit de ꝓcessu. & videtur ꝙ non: qꝛ
iudicium incipit a lite cōtestata. vt in l. j. et ibi gl.
C. de iudi. & in l. fi. §. illud. C. de temp ap. ¶ In con
trarium ꝙ citatio sit de processu: casus est ad lite-
ram in §. omnium gesta. institu. de pena temere liti. et ipsa est
veritas. imo ipsa citatio est primus actus et processus. ita te-
2 net Ang. & Bar. in l. j. ff. de in ius voc. † Sed libellus q̄ est da-
tus iudici: et inquisitio que ponitur in actis: non est de proces-
su. determinat Bar. in extrauag. ad reprimendam in verbo sum-
marie. & ideo mirum: si libellus possit offerri die feriato ad ho-
norem dei: quia non est de processu. Quod libellus datus iudici
non sit de processu mihi videtur tex. ad literam. in l. libellus
aduersus. ff. de in ius voc. Ita est text. etiam in l. miles §. sexa-
ginta. ff. de adul. per glo. & doct. in c. fi. ē. de iudi. & per doct. in l.
3 j. ff. de fer. ¶ Secundo quero. † Nunquid presens debet citari.ᵇ
b Quidam dicunt ꝙ sic. sed Bal. & Bar. & Ange. in l. j. ff. de in ius
vocan.

a ¶ Lata sn̄ia. Istud fuit sing. dictum pe. de ancha. cōsil. cccxxij. inci. a vilis facti narratione. quē refert & sequit And. Barba. i re peti. c. eccl'a scte Marie. de cōsti. put vtrunq; refert Ant. corse. i singul. suis in ꝟ. mi nor. l. j. inci. decretū iudi cis. Celsus.

b ¶ Citari. vide Feli. i c. c. iver. no. etiā qđ pn̄s s̄. ď ind. vbi etiam an co gat pati vt sibi libellus offerat: etiā si ad hoc nō fuit citat⁹. & vide p eū in c. j. de libel. obla. ver. an aūt & qñ pre sens respon dere cogat. vide p eū in d. c. j. i ꝟ. nō igit. ď. pn̄te an dēat cita ri. & marie si ex forma sta tuti citatio requirat. vi de Bald. qđ nō in aut. si oēs. ꝟ. & hoc facit ad qō-

An libellus sit de proces-su necne

item.C.si vt se ab heredi.absti.Joan.andr.in.c.quis.de electio.lib.vj.et Philip. fran.in.c.cum para.in.ij.questio.iiij.in princip.de appella. Archidia.in.c.proposuisti.lxxxij.distinctio.Bald.in aut.cessante.versicu.porro si quis.C.quomodo et quando iudex.et Alexan.in.l.de vnoquoq3.versicu.an autem presens.cum concordan.ibi per eum datis.ff.de re iudi.Celsus.

vocan.tenuerunt contrarium:quod imo presens non debet citari ea ratione freti:quia per presentiam habetur finis et effectus citationis.⁊ effectus est comparatio:tamen Anto.de butr.dicit quod si presens dicat se non fore instructum:⁊ velit tempus ad deliberandum:quod tunc non potest compelli respondere:quia sibi statui debet terminus ad ter respondendum/quo equissimum est. Ita tenet ipse in.c.fina.s.de iudi.Pro hac sententia Barto.⁊ sequacium facit quod habetur in simili.nam vbi citatio est nulla ratione alicui⁹ defectus:si citatus compareat:act⁹ tenet non ratione citationis : sed ratione presentie : adeo quod poterit ad vlteriora procedere quod non posset/si citatio esset nulla.istud est dictum singula.Bald.in auten.si omnes.C.si vt se ab hereditate abstineant. ¶ Tertio quero † vbi quis debet citari.Respondeo personaliter:vel ad domum.ita dicit ter.in.§.j. de libe.agno.⁊ in.l.scire oportet.§.sufficit.ff.de excusatio.tuto.⁊ in.l.aut qualiter.§.si forte.ff.quod vi aut clam.et in cap.causam que.supra de dolo et contumacia.que verba debent intelligi:quod primo quis debet citari personaliter si reperiatur:et si non reperiatur debet postea citari ad domum:vnde illa alternatiua personaliter vel ad domum non denotat electionem:sed denotat citationis ordinem:videlicet vt primo personaliter citetur:si reperiatur:et si non reperiatur tunc ad domum. Hec fuit sententia Richar.malumb.et Dyn.in.l.iiij.§.pretor^a.ff.de dam.infec. quem ordinem sequitur Barto.hanc sententiam tenuit Joã.de imol.in.c.si aduersarius.s.de eo qui mitti.in possessio.causa rei seruãde.Si tamen statuto caueatur quod quis debet citari personaliter:vel ad domum:tũc electio daretur citanti^b.vel perso-

a ¶.§.pretor. et ibidẽ admodum vide late do. Alexan.de imo.et moder.Barto. Bal.Paul. de castro.et Salice.post Guiliel.de cugno.in.l. consentaneum.C.quomodo⁊ quãdo index.in domicus bologn.in.§.si vero.in autenti.de exhiben.reis. in secundis interpreta. Guido pape in decisi. grationop. cccc⁊lv.⁊ ibi dixi in additio.abbatis siccul.consi.

xlij.versi.facit ad hunc.⁊ ibi etiam not.in addi.ad eum.⁊ in consi.seq.lib.ij.⁊ in c.causam.⁊ ibi Maria.soci.de dolo et contu.docto.in cle.causam.de elec. Joan. de imo.consi.cv.Alexan.consil.ij.ver.alia ratione.volu.iij.Bal.consi.xj.incip.citatio ad domum.volu.iij.⁊ consil.cccc⁊xij.in fi.volu.ij.Ludo.roma.consi.cccclxiij. Matth.mat.in sing.suo.cxxxij.incip.nota quod citatio facta ad domum.⁊ ibi posui in addi.ad eũ.⁊ Feli.in.c.in nomine domini.versic.vno casu saluat.de resti.dixi post collecta.in.c.causam.in fi.in apost.i ver.ad domum.de dolo ⁊ cõtu.dixi post Guil.de cug.in.l.properandum.§.sin autẽ reus.nu.vj.in ver.ad domũ.C.de iudi. dixi post Barto.in.l.si tñ.in fi.in versic.consilium.quod nuntius dicat.ff.de lega.ij. post Bal.in.l.iuris ordinem.nume.ij.in.ij.not.in ver.ad domum.vbi tunc moratur.⁊ ibi ad quam domum debet fieri.C.de iurisdi.om.iudi.post Bart.in.l.iij.§. permittit.num.iij.in vers.ad domum habitationis.ff.de li.agno.⁊ in stil.parla. parte.j.tit.de adiornamentis.versi.itẽ sciendũ est quod in personalibus.Celsus.

b ¶ Electio daret citãti.Adde Mat.Matthe.sin.suo.lxxxv.inci.nota mirabile dictum Bar.⁊ in addi.ad eũ vbi improbat opi.Bar.quã Lanfrã.hic alle.Celsus.

citari quis debet personaliter, vel ad domum.

naliter: vel ad domum et posset incipere a citatione: vt fieret ad
domũ: etiam si reperiri posset personaliter. ista sunt verba Dy.
et Barto. in dicto §. pretor. et hoc vt statutum operetur aliquid
plus vltra ius commune. argumẽ. l. si quis quando. ff. de lega. j.
5 †Sed dubitabatur in casu quo dixi debere citari personaliter:
si reperiatur: et si non reperiatur debere citari ad domũ/ an re-
quiratur quod non reperiatur: vt ad hoc citetur ad domum. Re-
spondeo quod aut loquitur in causis que celeritatẽ desiderant:
vt in causa alimentorũ: et in causa damni infecti: et tunc ad hoc
vt valeat citatio facta ad domum: sufficit quod non reperiatur
in iudicio/ dato quod sit in ciuitate: vt. l. iiij. §. pretor. ỽ. abesse.
ff. de damno infecto. Aut loquimur in alijs causis: et tunc pri-
ma citatio, que debet fieri: requiritur quod vt quis possit citari
ad domum inuestigetur per ciuitatem. et si non reperiatur va-
let citatio facta ad domum: q: qui non statur personaliter: non
potest reperiri: vt est tex. in §. si vero. in aut. de exhibẽ. reis. Aut
est citatio: que sit postq̃ quis semel fuit in iudicio: ⁊ vt tũc pos-
sit fieri citatio ad domum requiritur quod non reperiatur in iu-
dicio. Ista est sententia Innocen. in dicto cap̄. si aduersarius. s̃.
6 allega. et Barto. in dicto §. pretor. ¶ Quarto quero de †qua do-
mo intelligatur: nunquid poterit quis citari ad apothecam: in
qua singulis diebus stat ad laborandum. Dico quod non: imo
ad domum in qua habet familiam suam. ita tenet Barto. in di-
cto §. preter. pro quo est casus in. l. j. §. j. ibi in text. familiariter.
ff. de liberis agnoscendis. et si certa parte anni habitaret in to-
ta domo: et certa in alia: puta de hyeme in estatem: et de estate
in hyemem: debet fieri citatio in loco habitationis porte sue: et
ita tenet Bartolus multum singulariter in dicto §. pretor. et si
nullam habet habitationem: et conueniatur pro aliqua re im-
mobili: debet schedula affigi illi rei: vel domui vel predio: vt in
7 dicto versicu. abesse. ¶ †Quinto quero quid debet inseri in ci-
tatione: dicite quod debet comprehendi locus: dies et hora: no-
men iudicis citantis: et citati: ⁊ ita debet clare citatio fieri: vt in
illa nulla appareat obscuritas. textus est in. l. aut aliter. in prin-
cipio. ff. quod vi aut clam. Adeo quod si quis citetur ad vnum
factum adiecta certa qualitate: ⁊ qui gerit postmodum aliud fa-
ctum vel idem sub diuersa qualitate: citatio non valet: ita tenet
8 singulariter Barto. in. l. preallegata. † Preterea non valet cita-
tio si citetur quis: qui non possit venire ad iudicium scd̃m Bar.
in loco proxime allegato. ⁊ ibi bonus text. Nam solet dici quod
si citatur quis absens et impeditus iusto impedimento. Et iu-
dex hoc sciat: quod citatio sit nulla. vbi autem iudex ignoraret:
tunc valet citatio: et actus subsecutus virtute dicte citationis.
ita tenent docto. maxime Barto. in. l. quesitum. ff. de re iudica. ⁊
est bona glos. in. l. contra maiores. ff. eo. titu. ¶ Est etiam notã-
9 dum † quod citatus ad locum notorie non tutum non artatur a
a vigore talis citationis: ⁊ cautus est si mittatur excusator: vt no.
per Innocẽ. in. c. preterea. de dilationi. ⁊ in. c. presenti. de rescri.
et etiam tenet Angel. l. ij. ff. si quis in ius voca. non ierit. et facit
text. in. c. ex parte tua. eo. titu. ff. de ap. et in cle. pastoralis. de re

a ¶ Non ar-
tatur. Adde
Feli. in. c. cũ
ordinẽ. i ỽs.
ad glo. s̃. de
rescrip. ⁊ in
c. olim. j. d̃ ex
cep. ⁊ Oldr.
ↄsi. xliij. vbi
plenẽ. ⁊ dixi
in apost. ad
Bar. in. l. re
cusare §. de
etate. num̄.
iij. in apost.
in ỽs. nõ hz
locum. ff. ad
trebel. Cel-
sus.

Quot requiratur in citatione ad hoc ut sit valida.

a ¶ Ad instãtiã partis fieri debet. Adde si non apparet an presumat fuisse facta ad instantiã partis. Feli.in.c.j.in.iij.not.de iudi. Abb.in versi.iij.nota.ꝛ ibi posui in addi.ad eum.ibidẽ concludẽdo.vt.j. Idẽ tenuit Guil.de suza.in.l.ad peremptorium.ff.eo.ti.de quo dixi post Bald.in.l.cũ clericis.nume.iij.ver.deinde nota.in apostil.in versi.sine cõmissiõe.C.de episco.ꝛ cleri.ꝛ in.l.si finita.§.iulianus.nu.iij. versi.in addi. ad Bart.in ver.ad petitionem partis.ff.de dãno infecto. Celsus.

indi. Bart.tenet indistincte citatum non artari loco citationis existente non tuto.vt in.l.oẽs.si vero apparitor.C.de epis.ꝛ cle.

10 ¶ † Item est notandũ ꝙ citatio ad instãtiã partis fieri debet[a]
a vt in.l.ad peremptorium.ff.de iudi.ꝛ in.l.properandũ.C.de iudi.ꝛ est ratio:q꞉ citare est facti:ꝛ cõmissio citationis est iuris.et iudex non põt supplere de facto personaliter:vt in rubro et nigro.C.vt que desunt aduoca.ꝛ gloss.est in nigro. Hinc est:qd in
11 citationibus ponitur ad instantiã talis ꝛc. ¶ † Nunq̃d autem
b citatio valeat:si non appareat facta ad instantiam partis[b]. Dicite ꝙ non istud requirit pro forma:ꝙ pars instet vt in iuribus supra allega.ita tenet Bart.in.l.iiij.§.hoc autẽ.ff.de dam.infec. tñ si appareret de citatione ꝛ relatione nuntij:presumitur facta ad partis instantiam.ita tenet Gui.de cu.in.l.ad peremptoriũ. supra alleg. Idẽ tenet Ant.de but.ꝛ Jo.de imo.in.c.j.ẽ.de iudi.
12 ¶ Notandũ est etiã † ꝙ citatus dꝫ comparere corã iudice ordi-
c nario si dubitet an iudex sit cõpetẽs allegaturus priuilegiũ[c] sui fori.vt in.l.si quis ex aliena.ff.de iudi.ꝛ istud intelligitur si citatio apprehendat citatũ in territorio iudicis:sm Bal.ꝛ Ange.in
13 d.l.si quis ex aliena.† Nã iudex põt citare forensem existentem in suo territorio sm Bal.qui ita notat in.l.testamento.C.de testa.vbi autẽ esset certũ citatum nõ esse de iurisditione iudicis citantis:tũc nõ tenet cõparere citatus.ita intelligitur.l.fi.ff.de iuris.om.iu.puta q꞉ citat⁹ est clericus:ꝛ iudex Creme citat Laudẽ
14 sem existentem laude. ¶ Ulterius quero † nunquid requiratur citatio perẽptoria vt actus valeat. Bald.dicit qd requiritur ad sniam diffinitiuam audiendam:vel ad sniam ferendam ab obseruatione iudicij:vel super annotatione bonorum in criminalibus. Ista est snia Inno.in.c.ad petitionẽ.j.de accu.ꝛ generaliter peremptoria citatio requirit ad quẽcunq꞉ actũ:qui est magni preiudicij.fallit vbi procedit summarie:ꝛ de plano ꝛc.q꞉ tũc
d etiã ad audiẽdam sniam diffinitiuã nõ requiritur citatio[d] peremptoria:immo sufficit vna citatio.iste est casus ad literam in cle.sepe.in verbo sniam.de verbo.sig.ꝛ ibi glo.vbi aũt actus est parui preiudicij:ꝛ tunc non requiritur citatio peremptoria.hec

b ¶ partis. adde Frãci.areti.in consi.xxxvi.vbi an psumat facta ad instantiã partis ꝛ in quibus casib⁹ nõ facta ad instantiam partis:valeat:vide Feli.in ca.j.in versi.valeat autem.vbi etiã in pnc.an presumatur facta ad instantiam partis.

c ¶ Priuilegium. Pro qua materia vide Feli.in.c.cum ordinẽ.versi.ad allegãdum.ẽ.de rescriptis.ꝛ in.c.si duobus.j.de appella.ꝛ in.c.prudentiam.de offic.deleg.ꝛ in.c.olim.j.de except.ꝛ in.c.veniens.de accusa.in fin.ꝛ quod dixi in.d.c.olim.in apostil.ꝛ de hoc per Alexã.in.l.ij.ff.de appella.reci.ꝛ in.l.si quis ex aliena.ff.de iudicijs.zaba.in.c.super literis.de rescriptis.collecta.in ca.graue.nu.vij.dixi in apostolla.ad ipsum in versi.non tenetur venire.de offic.ordi.ꝛ dixi in stilo parla.parte.iiij.arrest.cvij.et arresto.clxvij. Celsus.

d ¶ Non requiritur citatio. Tu vide casus quibus possit procedere ad sniam diffinitiuã sine citatiõe ptis p Roma.sing.suo.cccccixvij.sm meum numerũ.qd inci.an valeat snia iudicis.ꝛ eundem.sing.suo.dclxxj.inci.seculares faciunt. Celsus.

a ¶ Modis.vide Feli.in.c.consuluit.de offi.deleg.

b ¶ processurum.Adde Anto.de but.⁊ Inno.in.c.causam.de rescrip.⁊ Feli.in alleg.c.consuluit.versi.iij.no.de offi.deleg.Specu.in titu.de cita.§.viso.versicu. quid si lata.Sed quid si iudex cõminatur se processurũ nisi venerit quantum de iure poterit.dic qd tunc non habet vim peremptorij:vt no.s.alleg.Anto.de bu. ⁊ Innocen. vbi.s. Idem Anto. in c. ex literis.de restit.in integ.⁊ Inno. in.c. causam que. de rescrip.Bart. in.l.mancipiorum. ff. de optio.le. ⁊ Bal.in rubri.C. cõia. vel epistol. ⁊c.et Feli.c. ⁊ versi.s. alleg.⁊ Matthe. mathe. singul. viij. incipi.nota qd est differentia.Celsus.

c ¶ Intereẽ de quo late p Feli.in.c. cũ inter. in versi.limita ij.nisi.de exceptio.et de hoc dixi in tracta. clausularum.in clausula rescriptorum. versic. cõpareas si tua putaueris interesse. Celsus.

est cõclusio notabilis Ang.in.l.ad perẽptoriũ.ff.de iudi. ¶ Sed
15 quero † qñ dicatur citatio peremptoria.dico quod citatio perem
a ptoria dicitur tribus modis[a].Primo quando interuenit trina citatio per internalla non minus.x.dierum cuiuslibet citationis.vt in.l.per interualla.ff.de iudic.⁊ tunc nõ est necesse:quod adijciatur verbum peremptorie:vt in.l.tres denuntiationes.C. quõ ⁊ quando iudex.Secũdo dicitur peremptoria citatio:quãdo est vnica citatio:tunc sufficit vna citatio:sed debet adijci verbum peremptorie:vt in.l.ad peremptorium.cum duabus.ll.seq. ff.de iudi.sed ista citatio debet continere tantum tempus:quantum cõtinerent tres citationes:q̃ fierent loco perẽptorij:vt in iuribus.s.alleg.ita tenet Bar.in.l.si finita.§.iulianus.ff.de dam. infec.Tertio dicitur citatio peremptoria admonitio iudicis:qñ iudex admonet partem.ista dicitur perẽptoria:quia habet vim peremptorij:nec alia requiritur citatio.iste est tex.singu.in.l.cessante.que est.l.ij.C.quomodo et quando iudex.Ubi vero par citat parem:sufficit vna citatio:que proprie dicitur requisitio:vt puta si sint electi plures arbitri:⁊ vnus arbiter se absentat nolẽs arbitrari:arbitrij alij citabunt cõsocium suum:⁊ sufficit vna citatio:⁊ sic de singulis.ista est glo.sing.in cle.j.in versi.requisierunt.de hereti.cuius glo.non fuit memor Ange.in.l.ad perẽptoriũ.ff.de iudi.sed istam sentẽtiam tenuit:vt.s.dixi.⁊ ibi Bal.te-
16 net idẽ allegãs istã glo. ¶ Est preterea notandũ † qd de se nulla citatio expectatoria est peremptoria.ita dixit Angel.in dicta.l. ad peremptorium.peremptoria enim citatio constituitur his su
17 pradictis modis. † Sed quero nũquid istum terminum qui ponitur in quacunq citatione:possit iudex abbreuiare?dico qd sic ex iusta causa.vnde iudex caute faciet:si quando abbreuiet dictum terminum inseret causam:⁊ melius si interloquatur de abbreuiando dictum terminũ.ita dicit singulariter Innoc.in.c.ad petitionẽ.j.de accu. ¶ Unum est singulariter aduertendum in
18 hac materia. † q si citetur aliquis ad audiendum sententiam: sufficit vna citatio si addatur peremptorie:vel si iudex commi-
b natur in illa citatiõe se processurum[b]:nisi veniat vsq ad sniam diffinitiuam:illa cõminatio habet vim peremptorij:puta qz iudex dixit infra dies tres compareas:⁊ si nõ cõparueris vlterius ad sententiam diffinitiuam procedetur.ista comminatio haberet vim perẽptorij:vt est text.in.l.perẽptorio.ff.de iudi.Ubi autem iudex cõminatur vlterius procedere:tũc non hz illa cõminatio vim perẽptorij.istud est dictũ singulare Inno.in.c.cãm.s.de rescript.Item sciendũ est:q citatio põt fieri sub conditione hoc mõ pcipiat tali:q cõpareat infra tres dies.si sua putauerit in-
c teresse[c].vt in.l.ea quidẽ.C.si mãci.ita fuc.alle.⁊ ita tenet Ang.
19 in.l.perẽptoriũ.p̄calle. ¶ † Sed pone factũ est cõpromissum in

arbitrũ ⁊ arbitratorem infra mensem finiẽduȝ: fertur sñia intra
dictũ terminũ: an requirat citatio partis absentis: dic ꝙ non: q:
vbi terminus apponitur per partes vel iudicẽ: ⁊ sñia fert̃ vltima
die termini nõ requirit̃ citatio secus si termin⁹ esset appositus a
lege vel statuto: ita no. decidit Bal. in aut. ei q̃. C. de temp. app.
20 ¶ Sed querit̃ † nunquid valeat citatio sine termino[a]. Veritas est:
a ꝙ fuerunt varie opiniones in hoc articulo. quidam voluerunt
ꝙ non valet tanq̃ obscura ⁊ incerta. Alij dixerũt indistincte va
lere: qđ vbi non est appositus terminus: intelligatur citatus: vt
cõpareat quamprimũ potest. Alij vt Ange. pro concordia dixe=
runt ꝙ valet talis citatio quo ad hunc effectum: vt citatus possit
puniri tanq̃ cõtumax: vt aũt possit procedi ad vlteriorem cõtra
aliquẽ tanq̃ vere citatũ talis citatio non valet. hoc ꝓbatur per
oẽs. in. c. j. de sen. excõ. lib. vj. ita tenet Ang. i. l. per interualla. ff.
21 de iu. qđ est notandum. ¶ Queritur vlterius † nunquid valeat
preceptũ factum nulla precedente citatione. dic ꝙ nõ: q: a prece
ptis non est inchoandum: imo a citatione: vt in. l. j. C. de excusa.
rei iudi. ad instar nostri saluatoris: qui primo citauit Adam di=
cẽdo. Adã adã vbi es: deinde fecit preceptũ scȝ. in sudore vultus
tui viues. Et silr̃ de muliere accusata: q: dixit Jesus. qui te accu
sant. quasi dicat. tu nõ es citata: ⁊ illa dixit: nemo. hec vera sunt:
ꝙ nõ potest incipere a precepto: nisi in precepto inserat̃ clausu=
b la iustificatiua: si senseris te grauatũ compareas[b]. nã tunc talis
clausula habet vim simplicis citationis: ⁊ conuertit̃ in simplicẽ
citationẽ. ista est glo. vnica in corpe iuris. in. l. de pupillo. §. me=
minisse. ff. de ope. no. nun. ⁊ ibi hoc tenet Bar. qđ etiã ipse tenet
in. l. j. C. de exec. rei iudi. Itẽ tenuerũt Bal. ⁊ Ang. in. l. ad perẽ=
22 ptoriũ. superi⁹ alleg. ¶ Vñ non omittes singularissimũ † ꝙ vbi
ad sñiam diffinitiuã procedit̃ ante lit. cõtest. cõtra regulã iuris
cõis. idẽ in sñia excõicationis nõ valet citatio nisi fiat ꝑsonalr̃.
iste est tex. in. c. sacro. de sen. excõ. Istud est dictũ singula. Innoc.
in. c. si aduersari⁹. §. de eo qui mit. in pos. causa rei ser. qđ est ve=
rum: nisi iste se absentet fraudulenter. vt ad eum perueniat cita
tio ſm Inno. in loco prealleg. ita sequitur. Ang. multum no. in. l.
23 vt ꝑfectus. C. de anna. excep. ¶ No. etiaȝ † ꝙ vbi aliquis citat̃: ⁊
cõuenit̃ in aliquo loco rõne ꝯtract⁹ vel delicti: in quo loco quis
alr̃s non poterat cõueniri si cõuẽtus excipiat se ibi nõ cõtraxisse
iudex anteq̃ cognoscat de negotio principali. debet ante sum=
marie cognoscere de ista excep. vtrũ cõtraxit vel ne. ⁊ si actor nõ
potuit ꝓbare eũ ꝯtraxisse: in illo loco: iudex ꝓnũtiabit se iudicẽ
incompetẽtẽ. Si autem probatum fuerit se contraxisse tunc pro
nuntiabit iurisdictionẽ suam esse cognoscẽdi de presenti causa:
⁊ postea sup principale negotiũ disceptabit ſm Inno. in. c. ro=
mana. de fo. cõpe. lib. vj. ⁊ Bal. in. l. ij. C. si cõtra ius vel vti. pub.
24 ¶ † Querit̃ nunq̃d citatio gñalis facta ad totã cãm valeat ⁊ te
neat. doc. tenẽt ꝙ sic. ita no. legi. ⁊ maxime Bart. in. l. q̃ ante ca=
lẽdas. ff. de verb. ob. sed cano. in. c. cõsuluit. de offi. deleg. tenent
c quod requiritur citatio specialis ad sententiam[c] nisi esset citatio
que fieret per achiepm̃: vel patriarchaȝ in longinquo itinere q:
tunc non requiritur specialis citatio ſm Antoniuȝ de but. in. d.

a ¶ Nũq̃d valeat cita=
tio sine ter=
mino. tu vid
de hoc colle
cta. in. c. oĩs
vtriusq̃ se=
x⁹. nu. x. ⁊ qđ
ibi posui in
addi. ad ipȝ
i v. sine die.
et̃ đ pe. ⁊ re
mis. dixi p⁹
Panor. in. c.
ꝯsuluit. nu.
v. in apo. in
v. si. hora. de
offi. deleg. ⁊
post Bar. in
l. doli. i. pri. l
v. incert⁹. ff.
đ v. ob. lud.
not. l rab. ff.
de arb. ⁊ l. l.
j. e. ti. ⁊ Bal.
i. l. hec cõdi
tio. la pico=
la. ff. đ ꝯdi. ⁊
de. Celsus.
b ¶ Si sẽse
ris te graua=
tũ. Adde de
hac clausu=
la ⁊ illi⁹ effe
ctu ⁊ opatio
ne qđ no. in
trac. clausu
lar. in clau.
rescriptorũ.
v. si senser.
te grauatũ.
c ¶ Sñiaȝ.
Dic in hoc
tm̃ eẽ verũ:
vt etiã si iu
dex exprime
ret alr̃ in ci
tatiõe q̃ ad
audienduȝ
sñiam. puta

ad audiẽdũ volũtatẽ:seu intẽtionẽ iudicis.sñia esset nulla tanq̃ cõtra nõ citatũ lata.No.alleg.per Lanfr.Anto.de bu.in.c.cũ cessante.de app.do.de san.Ge.in c.ij.de do.⁊ cõtu.Feli.in alleg.c.cõsuluit.℣.scđo no.ſm Inno.de offi.dele.Adde an ⁊ in quib⁹ casib⁹ ad validitatẽ sñie nõ requirat citatio de qua.s.p Ludo.ro.sing.suo.cccclxiij.incip.an valeat sñia.⁊ sing.dclxxj.qđ inci.seculares.Celsus.

c.consuluit.th si citatus ita generaliter comparuerit in iudicio
ad vnũ actum debet postea citari ad singulos actus:specialiter
al's processus valeret.ita tenet Fede.de senis vt refert Joan.de
25 imo.in.c.licet cãm.s.eo.† Quero vtrum subditus possit cita
ti extra territorium[a].In hoc articulo fuerũt varie opinio.Dic
q̃ vbi sunt dominia distincta non valeat citatio:vt in cle.pasto.
de re iudi.Si autẽ territoria non sunt distincta:tunc valet:vt in
l.omnes.§.aperitor.C.de episco.et cleri.⁊ ista est sentẽtia Bart.
26 ⁊ Ange.in.l.fin.ff.de iurisd.om.iudi.Tandem queritur† nũ
quid valeat citatio facta die feriato:vt quis compareat die non
feriato.⁊ est cõmunis opinio que est vera.⁊ omnes docto.cõcor
dãt in hoc:q̃ citatio nõ valeat si citet die feriato ob honorẽ dei.
Si autem citetur die feriato ob necessitates hominũ:tunc bene
valet.ista est sententia Oldra.quam sequitur Barto.in.l.j.§.nũ
tiatio.ff.de ope.noui nuntiatione.eandem sententiam sequitur
Bald.in.l.fina.C.de ferijs.et tex.in.l.j.de ferijs qui loquitur de
ferijs ob necessitatem hominum:que solummodo consyderant
effectum scđm comparationem:quam quis non tenetur facere
in talibus diebus.Sed.l.fin.allega.supra resistit actui citandi:
et resistit initio.Et ideo nimirum si non valeat citatio facta die
feriato ob honorem dei.Aut quis citatur die non feriato:vt cõ
pareat die feriato:⁊ tunc non valet citatio:vt in.l.ij.ff.si quis in
ius voca.Interdũ quis citatur:vt cõpareat infra quattuor dies:
tunc si vltima dies accidat in diem feriatam:bene valet citatio.
Idẽ si dicat q̃ compareat infra decẽ dies:vel vsq̃ ad decem dies
nam valet citatio:sed tenebitur cõparere proxima die ante diẽ
feriatam.iste est tex.in.c.cũ dilecti.de dolo ⁊ cõtu.Quod dictum
videtur obstare textui.in.c.veniẽs.de accu.vbi quis fuit citat⁹:
vt debeat comparere ad pascha in die resurrectionis christi:et
tamen ibi dicitur qđ valeat.et per consequens non videtur ve
rum qđ.s.dixi:videlicet:quod si fiat die iuridica:vt compareat
die feriata:qđ nõ valeat citatio[b].secundum Oldr.dic q̃ ibi sup
pletur dictio vsq̃:sed illud est diuinare:vel alter dic:qđ ibi loqui
tur in papa ⁊ ipse est supra ius:quia sicut ipse ordinauit ferias:

a Extra territorium.adđ olno p alex.l alleg.l.fi.ad fi.℣s.itẽ facit an iudex.cum multi ꝯcor.ibi p eum si gnatis.vbi Bar.⁊ doct.ff.de iu.omi.iu.⁊in.l.j.§.j.de postu.⁊c.⁊bal.⁊do cto.l.c.fi.de fo.compe.⁊ Cardi.i cle.j.q.ij.đ iud.dicit:q̃ cita tio pt ꝯmitti in territorio:et fieri ex si iudex alteri⁹ territorij patiat.cui assentit Oldra.cõsi.lxxxvij.vbi dicit q̃ ꝯmissio citatõis nõ põt fieri extra territoriũ:sʒ bñ act⁹ nuntij.

b Die feriata:ita q̃ nõ valeat citatio.Adde q̃ Ang.in.l ij.ff.si q̃s cautionib⁹ tenuit valere citationẽ talẽ:ita q̃ alia die seq.teneat cõpere.Jo.de imo.i.l.j.C.si plures vna sentẽ.tenuit expsse oppositũ dicẽs:q̃ talis ad diẽ feriatã citat⁹ nullo mõ nec illo die nec alio cõpere teneat.secut⁹ est eũ Feli.i.c.qđ ad ꝯsultationẽ.℣.obstat scđo tex.de re iudica.Itẽ tenuit Bal.l.de cũg.i.l.dies festos.nu.j.in ℣.dico q̃ nõ.C.de fer.⁊ ibi dixi in apost.ad Bar.nu.ij.℣.vlti.etiã q̃rẽdũ in apost.in eo.℣.⁊ ibi dixi etiã i addi.ad Bal.nu.ij.℣.q̃rit hic Cy.in ℣.teneat cõparere.dixi post Dy.q̃ cõtra ius.in apost.in ℣.sñia.post do.Boerij.post collecta.in.c.cõquestus.nu.ij.in ℣.ad diẽ feriatã.de fer.⁊ post Bar.in.l.j.§.nuntiatio.nu.ij.in apost.in ver.an ci

ita potest etiã tollere:q: ei⁹ est tollere cuius est condere.vt in.l. omni nouatione.C.de sacrosan.eccle. Et hec oĩa predicta proce-
27 dũt de actu citãdi. ¶ †Cõmissio aũt que fit nuntio:potest quo libet die fieri.ita tenet Bar.in.d.§.nuntiatio.Bal.autem tenet
28 cõtrarium in.d.l.fi.sed melior est opinio Bart. ¶ †Relationem autem põt facere nuntius quacũq3 die:q: nõ requirit cause co-
29 gnitio. ¶ †Executio aũt sentẽtie potest fieri in die feriato a ob necessitatẽ hoim:vt in.c.fi.de iudi.⁊ tenuit Bart.in.d.§.nuntiatio.Canoniste tenẽt in.d.c.fi.de iudi.In ferijs aũt ob honorem dei non potest fieri executio.ita tenet Bar.in.d.l.fi.⁊ in.l. puinciali.eo.tit.idẽ tenet in.l.ij.de ferijs.Subijciens:q etiam sequestrum põt fieri in die feriato ob honorem dei:⁊ etiã remoueri. quod etiam sequitur Bal.in.l.omnes.C.de ferijs.quod not.

tatio.ff.de noui oper. nuntia.Celso.

a ¶ Feriato vide Fede. de senis i cõsilio.cxxxix.⁊ do.Alexã.de imo.i cõsil.cxxx.l.ij.parte.

¶ De dilationibus.

Dilationes. In qua materia premitto q dilationũ alie sunt expectatorie: alie dãtur ad excipiendũ:alie ad reprobandum:alie ad agendum: ⁊ alie probatorie.de prima loquitur tex.in aut.qui semel.C.quomodo et quando iudex. De secunda loquitur tex.in.l.titia.ff.de accus.De tertia loquitur tex.in.l.fi.C.qui accu.non pos.De quarta loquitur text.in.l. ſ.C.de dila.⁊.l.fi.ff.eo. ¶ Circa quam dilationem expectatoriam
1 no.sm Ange.† q nulla dilatio expectatoria de se est peremptoria:ita tenet Ange.in.l.fi.ff.de ferijs.Omnis autẽ dilatio pbatoria de sui natura est peremptoria sm Barto.⁊ Ang.in dicta.l. fi.de ferijs. ¶ Pro inuestigatione materie dilationum quero de
2 pluribus:⁊ primo †quot dilationes debeant dari ad probandum.Respondeo sm Bar.Bal.Guil.et Ange.in dicta.l.fina.q in causis ciuilibus nõ possunt dari nisi due dilationes. in causa autem capitali dantur due accusatori:⁊ tres accusatori:iste est tex.ad litteram in dicta.l.fi. ¶ Sed maxima altercatio inter do-
3 ctores insurgit†nunquid in causis criminalibus in quibus nõ ingeritur pena sanguinis puta in causa damnorum datorum debent dari dilationes:sicut in ciuilibus dantur videlicet nisi due.an sicut in capitalibus.Breuiter opi.tenentium:quod debeant dari dilationes in criminalibus: in quibus non ingeritur pena sanguinis sm quod dant in ciuilibus est verior de iure: sed de consuetudine que est optima legum interpres:dãtur dilationes more causarum capitaliũ.ita tenet Anto.in dicta.l. finali.⁊ per consequens in causis damnatorum datorum dantur accusato tres dilationes:⁊ accusatori due.et etiam de facto al's sic feci seruare.glo.autẽ in dicta.l.fina.ponit duas opi.super hac questione:sed finaliter cõcludit:vt.s.dixi. ¶ Est adver-
4 tendum: †q in ciuilibus probato ⁊ allegato impedimento dat secunda ⁊ tertia dilatio:sed in criminalibus dantur oẽs dilationes etiã nullo allegato impedimẽto secũdũ Bart.Bal.in.d.l.fi.
5 Secundo quero† nunquid in causis ciuilibus detur secunda dilatio sine cause cognitione.dico quod non:immo nulla etiam
b prima potest esse sine cause cognitione b saltem modica dari

b. ¶ Cognitione. Que autem cognitio precedere debeat vide.d. Alexan.de imo.in cõsi.xij.in.ij.parte.vbi.etiam an et quando dilatio sit concedenda: ⁊ an possit assignari sine cause cognitione.vide do.Alexan.de imol.in consi.cviij.in.j.parte.

Dilationes.

vt in.l.j.⁊ in.l.a precedēte.C.de dila.tñ vbi dilatio nullā vel modi
dicā reqrat cause cognitionē.⁊ tractaret̃ de leuissimo preiudicio
posset dari dilatio a iudice nō sedēte.al's sec⁹ ita dicit Joan. de
imo.in.c.pterea.š.de dila.ſ3 differentia est in dādo pmā dilatio
nē in ciuilib⁹:⁊ in dādo scdam.nā dat̃ pria dilatio cū leui cause
cognitione.scda aūt reqrit̃ magnā cause cognitione3.Et iō que
6 ro † requirunt̃ in prima leui cause cognitione:ad hoc vt iudex
debeat dare primā dilationē.Angel.q̃ meli⁹ ceteris dicit in hoc
articulo:qđ tria copulatiue reqrunt ad dādā primā dilationem.
Primo qđ cōsyderet distātia loci:vt in.l.j.C.de dila.Scdo qđ iu
a dex aspiciat an pbatio releuet pbantē[a]: al's dilationē cōcedere
nō d3:vt in.l.ad pbationē.C.de pba.Tertio qđ nō petat̃ p eui
dentē calūniam.Itē requirit̃:qđ petatur a parte dilatio:al's da
ri nō debet:vt i.l.j.C.de dila.in v̄bo postulātis.vbi tñ vtraq3 pars
esset pñs:pōt dare iudex dilationē etiā nemine petēte.si aūt al-
tera pars esset absens:tūc nō posset dare ipe iudex dilationē:ni-
si parte p̄sente ⁊ petēte:ita tenet Bal.i .l.vnica.C.vt q̃ desunt ad
uo.vbi aūt dat̃ scda dilatio:tūc oīa ista requirūtur:⁊ vlteri⁹ req-
ritur:q̃ ille qui habuit primā dilationē ⁊ nō pbauit:pbet de im
7. pedimēto.¶Sed modo querit̃ † qualiter pbet̃ impedimētu3.
Spe.in ti.de dila.§.⁊ cū postulam⁹.⁊ Jac.de are.⁊ Cy.in.l.j.C.de
dila.tenuerunt:q̃ p solū iuramētū pbat̃ impedimētū.p tex.in.c.
qr pp̄ter.de elec.§.illud.⁊ p tex.in.l.scire op3.§.sufficit.ff.de ex-
cu.tut.Aliq̃ aūt dixerunt reqri plures pbatiōes.bal.bar.⁊ ang.
i.d.l.fi.ɔcludūt in hāc sniam:q̃ si impedimētū nō pōt de facili p
bari:tūc sufficit solū iuramētū:vt i iurib⁹.š.all'.dūmō iurans sit
psona honesta:⁊ fidedigna.ar.l.nō oēs.§.a barba.ff.de re milit.
vbi aūt pōt de facili pbari:tunc debet pbari p testes:ita t3 bar.
b in.l.ij.§.qđ dixim⁹[b].ff.si q̃s cauti.⁊ in.d.l.fi.¶ † S3 pone q̃ da-
8 ta est accusato dilatio:nunquid an illa dilatione data accusato
poterit accusator pbare.Rñdeo q̃ sic:q: vbicūq3 est data dilatio:
c terminn⁹ est cōis vtriq3 parti[c]:ita q̃ quilibet potest in illo pbare.
iste est tex.i.l.petēde .in fi.C.d tēpo.l inte.rest.petē.ſ3 si ille cui
est data dilatio re integra renūtiet dilationi:aduersarius nō po
terit pbare.vt est tex.notabilis ⁊ optimus in ar.in.l.si iudex cir
9 cūuēto.ff.de mino.† Quod autē.š.dictum est.videl3 nullā dila-
tionem expectatoriam fore peremptoriā.fallit vbi est data dila
tio presenti consentienti:quia tūc talis dilatio est perēptoria:
adeo q̃ nulla alia dari potest.Itē si det̃ absenti dilatio:⁊ respō
deat inde venire:talis dilatio est peremptoria:ita no.singulari-
10 ter Ang.in.l.fi.ff.de feri.¶No.etiā † q̃ vbi dilatio datur absen
ti debet p iudicē intimari:q̃ talis dilatio tali absenti data est.
ſm Bal.in.l.j.in fi.C.de tēp.appel.Itē si dilatio est data absen-
ti:iudex potest de facto pro absente supplere:vt est in causa ap-
pellationis:vt in.l.ampliorē.in prin.⁊ ibi gl.C.de tēpo.app.idē
si detur absenti:⁊ ei personaliter intimet̃ termini assignatio: se-
cus est si intimet̃ ei ad dñm ſm Bal.in aut.ei qui.C.de tēpo. ap
pel.nā tunc debet adijci verbū peremptorie.vel debent inter-
uenire tres citationes secūdū Bal.vbi.š. ¶Istud est etiā sin-
11 gulariter attendendum † quod omnis dilatio que datur a lege

a ¶Releuet pbantem. vide p hoc dicto gloss. sing.ſ3 bal. ibi.l.c.cū cō tigat.d offi. dele.quē ad hoc refert ⁊ seqt̃ An.cor se. sin. suis l v̄.iudex.in xi.iudex nō d3 admitte re.Quod an sit verū indi stincte vide And. barb. in alle .c. cū contingat. Celsus.

b ¶.§.qđ dixim⁹. vbi vide do. alex. d imo.⁊ Ol dra.i cōs.ix. ⁊ Bar.in cō si.inci.ex fa cto pp̄rio.

c ¶Parti. adde feli.in c. prudētiā. š.de mu.pe ti.Melius p eūdē in.c.d test.l primo not.⁊ ibi ēt p Abb. v̄si. qro p decla ratioe.⁊ qđ posui in ad di. ad eun- dem abb.de test.vbi con cludit put l.q̃ si pars vna renūtia ret dilatiōi ad pducēdū testes:q̃ ni-

Quot requiruntur, ut iudex possit dare primo dilationem in civilibus causis

Impedimentum quomodo probetur

hilominꝰ pars que nõ renuntiauit poterit alios producere.vt no.Bar. in .l.j.§ renuntiatio.in versi.sed nunquid.C.de tẽpo.in integ.resti.⁊ clarius per Bal.in l.petende.⁊ per Lanfran.allega.⁊ quam ita limitabis:dumdicit quod dilatio

vel a statuto non requirit ministerium iudicis:⁊ est perempto
ria.vt in.l.mãcipiorum.ff.de optione legata.⁊ in.l.perẽptoria.
C.sen.rescin.nõ pos.istud est dictũ singulare Ang.i.l.fi.ff.de fe=
ri.Exẽplum est in appellatione.nã lex dat.x.dies ad appellãdũ
iõ nõ poterit elapsis.x.diebꝰ aliꝰ terminꝰ assignari. ¶ Est quoqꝫ
12 illud dictũ singulare ⁊ mẽti tenendũ:videlicet † si quis ꝓbaue
rit intentionẽ suã ꝑ testes:vel excommunicationem:vel aliud si
mile:⁊ perdiderit acta ẽt si casum probaret.nulla est amplius
dãda dilatio.ita singulariter inq̃t Inn.i.c.prudẽtiã.de offi.de=
13 leg. ¶ Quero vlterius † qualiter detur illa scõa dilatio:⁊ ꝓpter
quid detur.respon.nam dilatio secunda datur solummodo re=
spectu temporis in quo fuit impeditus:⁊ respectu eiꝰ rei in qua
fuit impeditus:⁊ ideo si fuit impeditus producere vnũ testem:
q: ꝓcurauit quãtũ potuit in prima dilatiõe vt haberet istũ te=
stem:certe dabitur dilatio noua ad producẽdum illũ testem : et
a nõ alios:quos non ꝓcurauit in prima dilatione ꝓducendos.
iste est tex.ad literã ſm Jaco.bu.in.l.admonẽdi.in tex.ibi qui=
bus solis vsurus sit.de iureiur.similiter si fuit impeditꝰ duobꝰ
diebus:dabit̃ mihi noua dilatio ad duos dies ſm Bart. ⁊ An=
ge.in.d.l.fi.Si tñ nõ staret ꝑ partẽ quominus faceret suas pro=
bationes in prima dilatione:sed staret ꝑ iudicem:q: non redde=
ret ius in illa die:tũc non est dãda noua dilatio:sꝫ debet restitui
ad tẽpus amissum:vt in.l.sed si pretorẽ.§.ꝙ si ferie.ff.ex q̃b.cau.
14 ma.in integ.resti. ¶ Illud ẽt addo † ꝙ vbi dilatio data est ad
probãdum:vel ad aliud faciendũ cõputant̃ in dilatione etiam
dies feriati:vt si est data dilatio.x.dierũ ad probandum : vel ad
aliud faciendum: ⁊ si in his.x.diebꝰ interueniant due festiuita=
tes:certe festa connumerabunt̃.vt est tex.in.l.siue pars. in fine
C.de dilatio.⁊ est ratio duplex.prima q: cui est data dilatio po=
terit prouidere:ne incideret in diẽ feriatam.vt in dicto § quod
si ferie.Alia ratio est:q: terminus in dubio est continuus ſm
glo.sing.in.l.de diuer.⁊ tẽpo.prescr.⁊ iõ cũ sit continuus ferie
connumerabuntur ſm Bal.in.l.j.C.de fer̃.verũtamẽ si data est
dilatio a lege:vel a iudice:vl' ꝑ rescrip.principis:q̃ dilatio abso=
beret maiorem partẽ termini propter multitudinem feriarum.
ita ꝙ ferie essent tot:quod absorberent maiorem partẽ dilatio=
nis:tunc ferie de medio excluduntur:ista est doctrina notabilis
Host.in.c.licet.causam.ẽ.eo.tit.pone exemplũ.princeps prope
festa notabilia scriberet potestati suo:ꝙ terminet talẽ causam
ĩfra.xv.dies:mõ.xv.dies imedietate sunt feriati.nũq̃d expirabit
iurisditio certe nõ:sꝫ Bald.distinguat in dilatione data a lege
seu a principe:quia si a principe tunc connumeratur tempus fe
riatum:aut tempus est datum a lege:⁊ tunc verũ dicit Hostiẽ.
ita dicit Bal.in.l.si quãdo.C.de testi.⁊ pro hac allegat tex.in .l.
pia.de excep.lib.vj.ille text.nihil facit:⁊ ideo sententia Hostiẽ.
mihi placet indistincte tanq̃ verissima.⁊ moueor contra Bal.in

vni ptidata
est cõis vtri
qꝫ:ita not ꝑ
Feli. vbi.§.
Debẽt igit̃
cauti aduo
cati renũtia
re nunq̃ di
latiõi:nisi ⁊
pars aduer
sa etiã renũ
tiet.õ q̃ dixi
post Bal.in
l.qõ fauore.
nu.ij.l apo=
stil.in §.di=
latione.C.õ
leg.⁊ i.l.pe=
tẽde.nu. v.l
vlti.not. in
ver. dilatio
est cõis . C.
de tẽp.i in=
teg.rest.pet
a. ¶ Et non
alios.adde.
d. Fel.late.i.
c.vltra ter=
tiã.§.no.vl.
de testi.⁊ibi
limitat di=
ctum istud.
Celsus.

eo ꝙ dicit: si est data dilatio a principe connumerantur dies fe-
15 riati &c. Nã † princeps verisimiliter scit dies fore feriatos: nec
potest ignorantiam pretẽdere: cum hoc sit publicum: & commu-
niter scitur. l. si pupillus § proscribere. ff. de min. & glo. sing. i. l.
si tutor q̃ petitus. C. de peri. tu. hoc presuppositio si nos volum⁹
dicere ꝙ si voluerit ꝓcedi in his diebus tale preceptum est im-
possibile. de iure ergo nullũ. vt in. l. fin. ff. que sentẽ. sine appel.
rescin. & est regula iuris impossibiliũ nulla est obligatio. modo
est regula iuris ꝙ semper debemus interpretari actum in illam
partem: vt potius res valeat: quam pereat: vt in. l. quoties. ff. de
reb. dub. ergo debemus interpretari ꝙ intellexit de. xv. diebus
non feriatis. ¶ Et si dicat principem voluisse: qđ in illis ferijs
procedatur. & sic videtur sustulisse dictas ferias. Respondeo hoc
nõ potest esse: ꝙ princeps de sua potestate ferias ob honorem
dei inducias a summo pontifice destrueret: seu tolleret: vt in. c.
fi. de ferijs: quia clarum est: qđ summus pontifex maior est om-
ni principe.[a] vt in. c. per venerabilẽ. qui filij sint legi. & ita con-
cludo vna cũ Hosti. Et si aliquid dicat: istud qđ dicit Bal. pro-
cedit in summo pontifice adhuc dico: ꝙ non est verum. nã hoc
non potest papa de ordinaria potestate vt in dicto. c. fina. de fe-
rijs. de absoluta vero potestate potest: quia eius est tollere: cu-
ius est condere: sed per solas illas literas in quibus dicit quod
vult quod causa terminetur infra. xv. dies: non videtur vti ab-
soluta potestate. ergo &c. probo: quod non dicatur vti absoluta
potestate: quia nunq̃ princeps vel summus pontifex dicitur
facere factũ de absoluta potestate: nisi q̃n ponitur in rescripto
illa clausula non obstante tali lege: vel ponatur clausula scili-
cet ex certa scientia: vel proprio motu. ita dicit Bald. in. l. testa-
mentum non iure factum. C. de testamen. & in. l. fina. C. de sentẽ.
rescin. non posse. et ideo posset dicere verum Bald. hoc casu:
quando papa posuisset in suis literis: non obstãte lege tali vel
statuto vel motu proprio: vel clausula ex certa scientia. ¶ Istud
16 est etiam notabile † quod potest dari dilatio vna ad probandũ
plura capitula simul compassibilia. & pendente dilatione super
vna poterit super alijs procedi: vt est textus. l. generaliter § pe-
nultimo. C. de rebus creditorum. Si autem essent capitula in-
compassibilia: non posset dari vna dilatio simul adinuicem: im-
mo debet singula dilatio singulis capitulis exprimi. Ita intelli
git tex. in. l. fina. ff. de fer. & pendente dilatione sup vno. c. debet
cõquiescere iudicis officium super alijs capitulis: vt est text. in
17 l. sine pars. C. de dila. † Item est illud pro veritate tenendum:
b quod in causis pecuniarijs quatuor possunt dari dilationes[b].
¶ Prima scilicet cum leui cause cognitione: vt in alia lectione
dixi. ¶ Secunda & tertia cum maiori cause cognitione: quia de-
bet probari impedimentum: secũdum ea que. s. dixi. Quarta au
tem non potest dari nisi seruata solennitate iuris: vt in auten.
at qui semel. C. de proba. ita tenet Ange. in. l. finali. ff. de ferijs.
18 ¶ Sed generaliter istud menti teneas. † qđ q̃uis sit data & cõ
cessa dilatio ad probandum elapso termino si fiat probatio: nõ
c valet: neq; tenet:[c] ita tenet Ange. in dicta. l. finali. ¶ Postremo

a ¶ Princi pe. Et an sit superior imperatore re- missiue. vid. Feli. i. c. non nit. in ꝓlic. in glo. ij. ad fi. versi.

b ¶ Quatuor possint dari dilationes. Immo videtur vnica tantũ vt not. in. c. vl- tra etiã. ꝟsi. a no. quarto. de test. d cuius veritate vide ibi qualiter intelligatur.

¶ Nec ꝙ te net. Add. ad hoc do. Fel. in. c. licet. ꝟ. Limitat tertio nisi ter min⁹ isto ti. de proba. vide q̃ no. Ja. reo. in. l. si tra. nu. i. & i addi. meis. vbide. C. de iur. fi. lib. x. vbi remissi- ne examina ti hanc at- ti. Celsus.

Papa est maior principe.

Princeps quando presumatur uti absoluta potestate

In causis pecuniariis dari possunt quattuor dilationes.

a ¶Quod sic. adde Pau.de cast. idem tenentem in cōsi.xxv. Tu vide de hoc oīno per Bal.in.l.ij.C.de epis.audien.versi.sed hic queritur. Barto.in.l.ij.ver.tertio principaliter est vidēdum.ff.de appel.recipien. Bald.in.l.j.in tertio nota.C.de dila.& in.c.j.de milli.vasal.qui contu.est.& in.c.pastoralis.§.fi.versicu.quero iudex.de offi.deleg.& in addi.ad Spec.in titu.de app.in versi.sed an a breuitate.& Pau.de ca. cōsilio mihi xxv. vbi no. q sic. an pro a nimis longa dilatione possit appellari. vide eūdē Bal. in s alleg.l.ij. §. alterius. xij. qrit. C. de episc.audi.Cellus.

19 queritur† nunquid a nimis breui dilatione posset appellari. Re
a spondeo quod sic[a] a duobus interuenientibus copulatiue: si terminus est nimis breuis: & si sit peremptorius. Si autem terminus breuis est non peremptorius: tunc non posset appellari a nimis breui dilatione: ita tenet nota. Joan.and.in.c.j.s.de di
20 latio.& ibi probatur in tex.† & iusta causa abbreuiādi terminum est cōsuetudo fori. sm Anto.de but.& Jo.de imo.in loco preallega. Idem si esset res tempore peritura: vel esset causa alimentorum: vt nota. Bart.in.l.ij.ff.de re iudi. Limitantur tamen supra dicta videlicet vbi dicitur: qd ad hec vt possit appellari a nimis breui dilatione requiritur quod sit terminus peremptorius: quia etiam vbi terminus non esset peremptorius: sed a deo esset breuis: quod non posset quis infra eum comparere. quo casu etiam appellari posset sm docto.in dicto.c.j. Eodem modo potest appellari a nimis longa dilatione: et multo magis a denegata sm
21 Bald.in.l.j.C.de dilatio. ¶Finaliter vnum non omitto† quod
b licet dilatio non posset dari nisi vt.s.dixi[b] tamen poterit prorogari. ita tenet glos.in.l.fina.ff.de fer. quam sequuntur docto. et illa non erit noua dilatio: sed erit prima prorogata. nam differētia est inter nouam dilationem & prorogatam: et est differentia inter aliquid de nouo facere: & aliquid prorogari: nam prorogatio debet fieri anteq̄ primū tempus dilationis sit finitum. tempore autem toto finito: tunc non poterit habere locū prorogatio: sed erit noua dilatio: vt tex.est in.l.sed si manente.ff.de pre
22 ca. ¶† Addo in eo quod dixi impedimentum probari per iuramentum: & sufficere ad dādum secundam dilationem: vt.s.dixi quod vbi semel est probatum impedimentum per iuramentum si interim allegetur illud impedimentum: ita singlariter nota. Ange.in.l.fi.ff.de fer. pro quo est tex.in.l.fi.de bonis auc.iudici. pos. Item in eo quod dixi secūdam dilationem dari debere probato impedimento: vt.s.dixi: & alijs requisitis: si data fuerit dicta secūda dilatio nō adhibita cause cognitione: videlicet quod non est probatum impedimētum: nec valet talis dilationis assignatio: & pro hoc est tex.in.l.fi.ff.de fer. ¶In text. ibi plusq̄ se
23 mel tribui non potest.† nam verbum potest cui preponitur ne
c gatiua inducit necessitatem[c] ita tenet glo.in.c.j.de reg.iur.lib. vj. ita determinat. Bar. et Ang.in.l.fi.s.alleg. qd bene not.

b ¶Nisi vt s.dixi. Adde an alias data valeat. Bar.l.l. hec stipulatio §. Sa. diuus.ff.de legi. notat Pau.de ca.in.l.fi.ff.de fer. Bal.l.l.fi.§.& hic q̄ndā.C.de iure deli.& l.l.j.& ibi Bar.C.de dilati. eūdē Bart. cōsi.suo.incip.sup petitione cuiusdā.et Alex.cōsi.xlij.in fi.volu.iiij. et de hoc dixi in stilo pla. noua. titu.de defectu super act.reali.ver.item premissa.

c ¶Necessitatem. Adde Feli.in.c.q̄nto.de presump. q licet precedat negatiua: nō tamen semper importat necessitatē. de quo per Barto.in.l.iij.ad princip.C.de pig.& in.l.fi.in.ij.q.ff.de fer.& in.l.gallus.in princ.versi.quādoq̄ verbum potest ff.de libe.& posthu.& in.l.creditores.nu.iij.& ibi posui in addi.ad ipsum in vers. dictio pōt.in repe.d.l.j.C.de pig. dixi in apost.ad Dynū.in reg.beneficium.post

A nimis longa dilatione, et a denegata potest appellari.
Prorogatio non dicitur finito primo tempore dilationis, sed erit nova dilatio.

do. Boerij. in ver. pōt. post colle. in. c. at sit clerici. nu. vj. in ver. dictio pōt. vbi dixi in apo. ad Panor. post Eneā falco. nu. xx. ver. sed q̄ro an eps. in ver. pōt. de iudi. & de hoc no. Corse. sing. suis. in ver. potest. incip. verbum potest. Celsus.

a ¶ Litē cōtes. Tu dic q̄ q̄uis ista exceptio debeat prior apponi fm doctrinā glo. & doct. in. c. pasto. de except. & i. l. fi. & doc. C. eo. ti. Si tn̄ alie exceptiōes omittant: & ista p errorē omittatur: nō vr̄ cōsentire in iudicē. & ita no. Bar. i. l. fideicōmissum. §. quoties. ff. de iudic. qd̄ limita fm Pau. de ca. consi. cxlij. vn̄ doc. i. l. si per errorē. p illuz tex. ibi nihil valebit: qd̄ actū ē. ff. de iuri. om. iu. dāt vnā cautelā: vt reus cōuent⁹ corā incōpetēti iudice nihil dicat: do nec ad finez pcessus vbi excipiat de incōpetētia iudicis: qr hoc mō poterit trahere actorē ad cōcordiā qr pōt ista exceptio incōpetētie opponi qñcūq3. put no. Bald. in. l. exceptionē. nu. xv. & ibi posui in apost. ad ipsum in ṽ. incōpetētis. C. de proba. & illā cautelā ponit. Cy. in. l. vnica. C. vt q̄ desunt aduo. lz dicat ibi ab ea esse abstinēdū in foro pnīe. & Gerar. de petra scta sing. suo. l. incip. no. pulchrā cautelā. & ibi posui in addi. ad Dyn̄. post do. Bern̄. in reg. ea que sunt. in apo. in ver. si a nō cōpe. iudi. Celsus.

b ¶ Post litē cōtestatā. imo etiam post cōclusionē in cā. vt no. do. Abb. in. c. pasto. ṽ. itē requirit. & ibi no. in addi. ad eū. de exceptio. d. de sctō Ge. in. c. iudex. de offi. deleg. lib. vj. & Feli. in. c. pastora. ṽsi. excipiunt certi casus. & qs dicat suspectus. & q̄ sint iste suspitionis cause. Uide p do. Philip. deciū. cōsi. lxxv. Celsus.

c ¶ Recusari. Sed quid si iniuste recusatus fuerit pro suspecto. dic qd̄ posset

¶ De recusationibus.

Ecusationes. Quia facta citatione datur dilatio aduersario ad
probanduz: in qua cōparatione recusatur plerūq3 iu
dex tanq̄ suspectus. Sequitur in ordine de materia
1 recusationis. ¶ Et aduertēdum est† q̄ exceptio recu
sationis debet opponi ante lit. contest. vt in. l. aptissimi. C. de iu
di. Plus dico: q̄ debet esse prima exceptio que opponatur adeo
q̄ si alia opponeretur non posset postea opponi illa: quia p op
positionē alterius exceptionis videtur consensisse in iudicē. ita
tenet Inn. in. c. inter in monasteriū. j. de re iudi. idē tenet Bart.
in. l. quidā cōsulebat. de re iudi. hāc eandem sniam tenet Bald.
in. l. fi. C. de iudi. verūtamē si plures exceptiones simul forēt op
posite: & in ordine litere alia exceptio q̄3 recusationes foret pri
ma: puta qr sic agēs nō pōt stare in iudicio: qr minor: vel qr infa
mis: seu infans. Item dico qd̄ vos dñe iudex non estis iudex cō
petens. Item dico q̄ habeo vos iudicez pro suspecto: tn̄ valeret:
intelligitur preposita exceptio recusationis nō attēto ordine li
tere. vt in. l. tale. in prin. ff. de here. insti. ita tenet Barto. & Bal.
2 in locis preallegs. ¶ † Interduz tamē potest opponi exceptio re
a cusationis post litem contestatam.[a] videlicet quādo suspitio est
b orta post litem contestatam.[b] vt est tex. in. l. nō distinguem⁹. §. cū
quidam. ff. de arbi. facit etiā tex. in. l. iulianus. ff. de iudici. ita te
3 net. Ange. in. l. fi. C. de iurisdi. om. iudi. ¶ † Est tamē notandū. q̄
arbitrator non pōt tanq̄ suspectus recusari. Arbiter autem de
iure sic. ista est snia Guil. de cūg. in. l. si quis ex cōsensu. C. de epi
4 sco. audi. ¶ † Item merus executor nō pōt tanq̄ suspectus re
cusari: vt est casus in. c. nouit. de appel. secus est in mixto execu
5 tore: vt ibi tenet glo. ¶ † Consultor autē & assessor tanq3 suspecti
possunt recusari: qr ex eo apparet accessor debet esse confidens
vtriq3 parti. vt est tex. in. c. statutū. §. accessorem. de rescrip. in. vj. Anch. cons. 263.
6 ¶ † Item notarius examinator testium potest tanq̄ suspectus
c recusari.[c] ita tenet Bald. in. l. apertissimi. §. sepe. C. de iudic. glo.

agere actione iniuriarum: Bal. in. c. super. q. de offi. deleg.

a ¶ Precedentis aduocatio. Adde an ⁊ per quos casus ⁊ causas possit iudex vt suspectus recusari per Spec. in titu. depositio. §. vij. ver. qd si ponēs. melius per Philip. frāc. in ti. de appel. c. postremo. vbi ponit. xl. causas ꝓpter quas pōt iudex vt suspectus recusari: ⁊ inter illas ponit: ꝙ si aduersarius meus pendente agitatione cause mee loquatur ad aurem iudicis: pōt vt suspectus pro me recusari talis iudex. alle. dictum singu. Spe. vbi. s. quez secuti sunt do. Anto. et alij docto. in c. accedēs vt lit. non cōtesta. alleg. illud ꝓ sing. Roma. sin. suo. clix. in ci. nunquid si aduersarius. Qd tamen id spe. cula. limit. paulopost ñ ꝓcedere: si iudex reuelabit pti. quod sibi ab altero secreto fuit collocutum. ⁊ de hoc p Pa. not. in. i. ca. causam. nu. ix. ⁊ ibi posui in addi. ad ip̄z. in versic. recusari. infra de indi. Celsus.

7 est sing. in aut. de trien. ⁊ semis. §. qm̄ sepe. ¶ † Iudex aūt ordinarius de iure ciuili non potest tanq̄ suspectus recusari: sed si appareat suspectus: sibi est ep̄s associandus: vt in aut. si cōtigerit. C. de iudi. fallit in casu sing. l. j. C. si quacūq3 predi. po. Et sic

8 remanet cōclusio † qd solus delegatus ⁊ arbiter pōt tanq̄ suspe-

9 cti recusari. ¶ † Itē potest ordinarius recusari rōne precedētis

a aduocationis[a]. Itē vbicūq3 est suspectus: eo qd non est verisile. qd esset sibi fauus. vt in. l. eos. in prin. C. de appel. ita not. Bald.

10 in. l. apertissimi. ¶ † De iure cano. siue ordinarius siue delegatus tanq̄ suspecti recusari possunt. ita ꝓbat in. c. suspitionis. de offi. deleg. ⁊ in. c. cū speciali. de appel. ⁊ in. c. requiris. eo. titu. in vj. ⁊ in. c. ij. de foro cōpe. Est ⁊ alia maxima differētia inter ius ciuile ⁊ canoni. in hac materia recusatiōis. nā de iure ciuili sufficit allegare suspitionem: ⁊ se habere aliquem iudicem suspectū. nec requiritur: quod exprimatur causa suspitionis: vt est textus in. l. apertissimi. in verb. putant. C. de iudi. ¶ Est ⁊ sentētia cōis legistarū: licet aliqui teneant cōtrarium. vt not. glo. in. d. l. aper-

11 tissimi. cōmunis tamen opinio est. vt. s. dixi. † sed allegās suspitionem tenebitur iurare: prout not. gloss. in dicta. l. apertissimi. not. etiam Bart. in. l. q: poterat. ff. ad trebel. Idem tenet Bald. ⁊ Ang. in. d. l. apertissimi. ⁊ dicta recusatio est proponenda in scriptis: ⁊ dirigenda iudici recusato. si est presens. si autem est absens eius superiori: vt dicimus etiam in appel. vt est text. in. d. l. apertissimi. coniuncta. l. fin. C. de iudi. quia recusatione porrecta infra triduū eligi debent arbitri: qui cognoscant de causa principali. Et si partes nō fuerint cōcordes de ipsis arbitris eligendis: ip̄e iudex eligit. d. l. fin. ⁊ sententiā latā p ipsos arbitros iudex recusatus mandabit executioni: vt in. d. l. fi. ⁊ si prouocatum fuerit non appallabitur ad recusatum: sed ad delegantē: q̄ delegauit recusatū: vt in. d. l. fin. isto modo est practica iuris ciuilis.

12 ¶ Ex quo colligitur † q̄ suspitio probatur per solū iuramentū. qd est verū fm̄ Bald. in. d. l. apertissimi. vbi quis non tenetur allegare cām suspitionis: vt patet ex precedentibus. Sed vbi quis tenetur allegare cām suspitionis: vt tractatur de magno preiudicio non sufficit iuramentū: immo debet summatim discuti per testes coniuncto iuramēto. ¶ Et per hoc infertur ad questionez

13 quotidianam. † pone quis petit suum debitorem debere detineri quem suspectum habet: nunquid stabitur suo iuramento allegando ipsum suspectū. Bald. in. d. l. apertissimi. determinat qd non. idem tenet Ange. in. l. si ab arbitro. §. qui. ex cau. ff. qui satis. cog. qui dicit se multos incaceratos fecisse relaxare: quia sepe imperiti iudices imperitiam aduocatorum insequentes faciunt detineri debitores: tamen creditores solum allegant suspitionem

14 suo iuramento: quod non sufficit. † immo requiritur quod seruo-

Vide Jas. in d. l. ap̄tissimi. C. de iud. qui aliter sentit, nempe suspitionē probari iuramento.

tur ordo infrascriptus. Primo requiritur quod constet de debito: ⁊ sic sit liquidum: al's non pōt fieri incarceratio. iste est text. in. l. j. C. de precari. cu. li. xj. Scdo requirit ꝙ iste probet suspitionē per duos testes summarie. nec requiritur ſm Bald. in aut. ei q. C. de bo. aut. iudi pos. ꝙ in delatione iuramēti testiū citetur aduersarius ne instruat fuga debitoris: facta fide de debito postea interuenire debet iuramētum. Item requirit: ꝙ ista suspitio sit causata de nouo. nam si ista suspitio suberat tpe debiti nihil fieri pōt.
15 †Et iō si quis cōtraxerit cū forense: sed postea veniat ad terram debitor ⁊ dicat creditor. dñe iudex habeo debitorem hic: quē vellem detineri: nō poterit hoc q: imputet sibi ꝙ contraxit cum forēse.
16 †Itē si tpe cōtractus debitor erat pauperrim⁹: nam tunc si tanq̄ suspectū de fuga vellē detineri facere non possem. text. est in. l. si ab arbitro. § qui ex cā. ff. qui satis. cog. ⁊ in. l. q̄ bona. § de illo. ff. de damno infecto. Requiritur ergo: qđ ille q̄ vult facere detineri suū debitorē tanq̄ suspectum: probet qđ tempore dicti debiti contracti stabat in hac terra ⁊ nunc stat in territorio
a forensi: ⁊ si hoc allego causam suspitionis allego quia forēsis[a].
¶ Item requiritur quod probem: quod tempore contracti debiti erat idoneus: ⁊ tunc non sit talis. vt in iuribus. s. alleg. probatur. plus infert Ange. in. d. § qui ex causis. ꝙ etiam posito quod

a ¶ Quia forensis. Adde q: iste videtur sentire ꝙ aliquē esse forēsem sit iusta causa suspitionis. tu iudex cui propter tales aut alias causas petitur debitorem suspectū de fuga tuo precepto detineri: dic breuiter tunc demum te id posse: si infrascripte cōditiones concurrāt. Primo si allegat aliquis forēsis ad hoc possit sola illa occasione capi requiritur ꝙ in loco quē inhabitat non possideat immobilia: tunc enim non videretur suspectus propter ea q̄ habentur ſm. l. sciendū. § possessor. ff. qui satis. cog. ⁊ i. l. ait pretor. § si debitorem. ff. de his que in frau. cre. Itē ꝙ tēpore contracti debiti non erat forēsis: ita bar. i. l. si creditores. ff. de priui. cred. al's videret eius personā a principio approbare. vt not. idē Bar. in. s. alleg. § debitorem. In alijs vero allegata suspitio per duos testes saltem probetur: ⁊ esse de nouo exorta: puta ꝙ tempore debiti contracti erat diues: ⁊ nunc pauper. al's secus vt. s. proxi. dixi. Ita not. Ange. in. l. si ab arbitro. ff. qui satis. cog. vbi dicit se ita fecisse destrui mille capturas debitorum. Idem in. l. nemo carcerem. ⁊ ibi not. in addi. ad Jaco. rebuffi. C. de exac. tribu. ⁊ Imo. in prin. ff. sol. matri. Alexan. de imo. consi. xix. incipi. viso processu capture. volu. iij. Ang. are. Insti. de act. in princi. Roma. consi. cccxx. inci. hec istorūcunq̄ captura. Do. meus Philip. Decius consi. lxxv. incipien. diuino ⁊c. ⁊ pro tenui ⁊c. quod si non fuerit ante capturam probatū: ⁊ articulatum: est ipso iure captura nulla: quātumuis postea probetur: vt plene per Roma. in consi. ccij. incipien. spectabiles domini. Nec probatur suspitio per solum iuramentū: sed per duos testes ad minus. vt premissi saltem per coniecturas debet probari suspitionis causa. vt nota. Bald. ⁊ Ang. in. l. apertissimi. C. de iudic. vbi instituit idem Bald. iudicem vt sit cautus ad interrogandum de qualitate cause: et de causa suspitionis. et idem Ange. ⁊ Imo. in. l. qui bona. § qui damni. ff. solu. matri. ⁊ Bal. in terminis concludens: quod per solū iuramentum suspitio non probetur. in. l. creditor. ff. si cer. pet. ⁊ ista est cōmunis opi. licet aliqui contradicant. vt not. do. Decius consi. s. allega. lxxv. ver. iiij. hoc deducitur. ⁊ magnus practicus Ange. are. instit. de act. in princi. vbi inquit. ꝙ cum agatur de graui preiudicio propter verecūdiam debet probari suspitio fuge per duos idoneos testes. Idem etiam voluit Bald. ff. solu. matri. q̄ (?) sequitur Alexan. de imo. in. l. si fideiussor. § fina. ff. qui satisda. cog. Pau. de cast. consi. xxxxvij. inci. pro pleniori examine. ⁊ do. Joā. bapti. in

trac.de debi.fug.in.vj.q.princi.Item debet esse debitū clarū:⁊ liquidū:vt Bald. in.d.l.apertissimi.ad fin.tenuit expresse.Itē ꝙ probetur dictū debitū ꝑ publicū instrumentū:vt voluit do.Mat.in trac.suo de carcere.vbi hoc ꝓbat:vel saltē (vt humanius loquamur) ꝑ testes aut instrumentū.ita dicit Ang.in.d.l.si ab arbitro.§.fi.ff.qui satisda.cog.vbi dicit cautū esse debere aduocatū in fidem faciendo ꝯ debito ꝑ testes vel instrū.⁊ idē tenet Ang. in.§.alleg.l. nemo dicēs debere talē ꝓbationem fieri que ad condēnationem sufficeret quos secutꝰ est do. Io.bap.i loco.§.alleg. Et hec materia q̄ties tibi o iudex occurret:sequere do.meū do.Deciū.§.alle.cōsi.lxxv.vbi plene de suspecto debitore tractat:nisi dū tenere videtur:ꝙ his cōcurrentibus non possit per iudicem etiam incompetentē capi volens restringere dictum Pet.de ancha.consil.mihi xcij.incip.in auxiliū.quem ad hoc.d.Alexā.⁊ Roma.corrupte.licet alleg.consil. clxxxiij.Quod licet etiam Fran.de are.consi.xcv.incip.respondendo dubijs:dicat esse falsissimum:nisus illud pluribus iuribus reprobare.procedit tamen eiꝰ dictum.s.ꝙ his concurrentibus possit per iudicem incompetentē carcerari:nec possit impugnando capturam iudicis incompetentiam allegare:vt voluit etiaꝫ Rom.post Pet.de ancha.cōsi.ccxlij.inci.vnum est ⁊ idem.⁊ in.l.de pupillo.§.meminisse.ff.de no.ope.nun.et in.l.ij.de iur.om.iu.qd tribus fortissimis rationibꝰ ꝓbo.pōt eñ iudex laicus debitorē clericū de fuga suspectuꝫ capere.maxime qñ periculū est in mora:qd etiam posset ipse creditor laicus:vt not.Abb.in.c.cū nō ab homine:vbi etiā trac.in apost.ad eū.de iudi.⁊ ibi etiā Bald.ante eū.⁊ in.d.c. dilectis.de app.Itē vbi periculū est in mora:pōt iudex al's incōpetens examinare testes:⁊ probabūt non obst.incōpetētia.vt Bar.in.l.admonendi.versi.qd si dictum testis.ff.de iureiu:melius in.l.ij.C.de nauf.li.xj.quē Ro.in.l.si vero.§.de viro.in.l.iiij.fal.ff.so.ma.sequit.⁊ Ant.corse.sing.suo.cccxviij.in verb.testis.incip. in loco ⁊c.vbi etiā ampliat.sequit Anto.de but.in.c.fi.de iureiur.Tertio si creditor pōt propria autoritate debitorē suum capere:vt proxi.dixi dū est suspectꝰ de fuga.vt est tex.in.§.alleg.l.ait pretor.§.si debitorē.ff.de his que in frau.credi. multo fortius est cū iudicis licet incōpetētis autoritate.est eñ regula ꝙ qñ aliquid de necessitate ad vnū actū nō requirit:si illud licet male interuenit:non viciet illū actū.l.vnica.C.de rei vxo.ac.⁊ ꝙ tūc iudicis incōpetentia non noceat qñ requiritur.est glo.singu.in.§.multis.in versi.in transitu.fm do.meū.Iaso.may. ibi super quā posui in apostil.in versi.sine eo fieri poterat.institu.de libe.quem ad hoc reputat singu.Bald.in.l.consentaneum.C.quomodo ⁊ quando iudex.et in l.ij.C.de iure emphiteo.⁊ in.c.1.§.si vero.de pace iura.fir.Celsus.

de nouo superuenerit ista suspitio:q2 si diu tacuit credit sciens ipsum esse suspectū:nō ampliꝰ poterit ipm tanꝙ suspectum petere incarcerari:vt in.l.si creditores.ff.de priui.credi.ista est doctrina elegātissima do.Ang.in.d.§.q ex causis. ¶Circa p̄dicta
17 est notandū† ꝙ illi arbitri qui eliguntur de iure ciuili non:proprie sunt arbitri:sed dicuntur iudices delegati:vel sunt quedaꝫ
18 alie species de per se. ¶Ex quibus infertur secundum eum† qd licet sit factum compromissum de iure ⁊ de facto inter conuentum ⁊ agentem denuntiatione facta venditori:vt moris est non potest habere regressum de euictione contra venditorem.vt in.l.si dictum.§.si compromisero.ff.de euictio.tamen si est factum compromissum ex forma statuti:puta quia sunt coniuncte persone:vel socij:⁊ sic factum est de necessitate:⁊ sic res est ablata per tales arbitros:emptor poterit habere regressum de euictione: quia intelligitur si denuntiatione precedente fuit habita mentio.ita dicit Bald.in dicta.l.finali.de iudicijs.Item licet a sen-

a ¶Appellari.vide dño Feli.in.c.fi.de re iudi.ꝛ qđ ibi dixi in apoſt.ſed nunq̃d ſicut a ſnīa arbitratoꝛis appellari nō poſſit:ita etiā nō poſſit appellari a ſenten- tia iudicis ſubꝛogati in locū eius.vide.d.Alex.de imo.in conſi.xx.in.iiij.parte.

b ¶poterit appellari.Adde an tales arbitri ex foꝛma ſtatuti iter ꝯſanguineos electi cogant̄ acceptare:vide Inno.in.c.ſuſpitionis.de offi.dele.ꝛ ibi Imo.Feli. in.c.paſtoꝛalis.ver.eſt alius caſus.de offi.deleg.Celſus.

c ¶Alias cauſas nō inuenio.Adde.d.Phil.de peru.in trac.ſuo de ap.i.c.poſtre mo.que3.ſ.

tentia arbitri nō poſſit appellari.[a] vt in.l.j.C.de arbitris.ꝛ in.l. diē pꝛoferre.§.ſtari.ff.de arbitris.tñ a ſententia arbitroꝛum ex foꝛma ſtatuti electoꝛū poterit appellari.[b] ita tenet Bart.in.l.ſi arbitro.ff.q̃ ſa.cog.ꝛ ibi eſt glo.ſing.Supꝛadicta foꝛma recuſan di iudicem ſuſpectū adhibet̄ de iure ciuili.¶De iure aūt canoni- co ſeruat̄ alia foꝛma:nam debet allegari cā ſuſpitionis legitima q̃ ſi eſſet vera repelleret iudicē a iudicando:ꝛ debēt eligi arbitri q̃ habēt cognoſcere de cā ſuſpitionis:q̃ ſi ꝓbata fuit cauſa alibi cōmittit̄:vel ſuperioꝛ cognoſcet:vt in.c.legitima.ꝛ in.c.cū ſpāli. ꝛ in.c.ſcđo requiris.de appella.ꝛ in.c.ſuſpitionis.de offi.deleg. ¶Si aūt cā ſuſpitiōis nō erit ꝓbata:vel nō erit legitima:tūc iu- dex ꝓcedit:vt ex dictis iurib⁹ euidētiſſime apparet:et ſi arbitri non erūt cōcoꝛdes ad ꝓcedēdū ſup dicta cā ſuſpitionis:ꝓcedet in cauſa iudex recuſat⁹ ꝑ ſtatutū:vt in.d.c.legitima.q̃ eſt noua cōſtitutio:licet aliter ſeruet̄ de iure antiquo.in.d.c.cu3 ſpeciali.

19 ¶Sed quero†que ſunt cauſe legitime recuſandi iudices ſuſpe ctos?Rñdeo ꝙ minoꝛ cā repellit iudicem a iudicādo:q̃ȝ teſtes a teſtificando:vt in gl.c.accedēs.el.j.vt lit.nō cōte.ꝛ in.c.eo.cū eo. de offi.dele.in iure autē expꝛeſſas ſolū inuenio cauſas infraſcri ptas recuſandi iudices ſuſpectos.¶Pꝛima ſi iudex fuerit affi- nis:vel cōſanguine⁹ alterius partis.¶Scđa ſi fuerit inimicus alterius partis.¶Tertia ſi fuerit affinis inimici mei he cauſe ꝓbant̄ in.c.accedēs.el.ij.ſ.vt lit.nō cōte.¶Quarta cauſa ſi iu- dex ſit ſuffragane⁹ alterius:puta qꝛ cauſa vertit̄ inter archiepi- ſcopū Mediolanēn.ꝛ epm Papienſem.Unde ſi cauſa ſit delega ta epo Cremonenſi poterit eps Papiēſis recuſare epm Cremo- nenſem:vt eſt tex.in.c.accedēs.vt lite nō cōteſ.¶Quinta cauſa ſi iudex eſt dominus:vel ſuperioꝛ alteri⁹ partis:vt eſt text.in.c. cauſam que.de offic.delega.¶Sexta cauſa ſi fuerit ſocius alte- rius partis:vt in.c.inſinuante.de offic.delega.¶Septima eſt conſimilitudo cauſe:ſi iudex delegatus habeat vnam conſimi- lem cauſam:et eſt in conſimili gradu:in quo eſt altera pars:vt eſt tex.in.c.cum cauſam.ſ.de iudi.¶Octaua eſt ſi fuerit fami- liaris alterius partis:vt in.c.inſinuante.de offi.deleg.¶Nona eſt:ſi duo ſunt ciues qui ſunt eiuſdem ciuitatis:qui reperiant ſe eſſe in territoꝛio foꝛenſi:et alter litigat cum ciue illius loci:cum quo ſe reperit ſi alter detur iudex pꝛo altero poteſt recuſari tāq̃ȝ ſuſpectas.ita intelligunt docto.in dicto.c.accedens.Si vnus foꝛenſis litigat in hac terra ꝛ det̄ vnus iudex in hac terra pote- rit recuſari vt ſuſpectus.Alias cauſas non inuenio[c] in iure ex- pꝛeſſas:alicubi tamen ſi alia reperientur cauſe legitime que in- ducant cauſam ſuſpitionis licet non ſint expꝛeſſe in iure:tamen debent

nu.j.i apoſ. mea i ꝟ.ꝑce dētis aduo catiōis alle gaui vbi po nit.xl.cās ꝓpter quas pōt iudex vt ſuſpect⁹ re- cuſari.ſ3 vt cū poſſit pa pa cōmitte- re cām iudi ci ſuſpecto recuſatione remota.Et dic paſt Fe li.in.c.cum inter.ver.li mita.ij.niſi ꝛc.ꝙ cōmu- nis opi.eſt: qđ papa idi ſticte cōmit tere poſſit cām iudici ſuſpecto ex certa ſciētia recuſatione remota no. ita glo.in.l. eos.C.đ ap. et in.l.aptiſ ſimi.inꝟ.re cuſaret.C.đ iudi.Salic. in.l.fi.C.de ſent.ꝛ Phil. in rubꝛi.de app.ꝛ in al leg.c.poſtre mo.eo.titu.

licet do. Abb. in.c.ad hec.in fi.de rescript.teneat omnino contrarium.⁊ idem in c.cum inter.§.allega.versic.ij.per glo.fin.De quo dixi in apost.ad eundem.in.c. accedens.nume.vj.⁊ in versi.ꝙ posset recusari.vt lit.non contest.dixi post colle. in.c.ij.requiris.nume.iiij.in versi.parti est suspectus.de app.in apost.ad Bart. in.l.idem vlpianus.§.sunt et alij.post Alexan.in ver.certa scientia principis.ff. de excu. tu. ⁊ post Sali. in.l. apertissimi.nume. ix.ver. quero modo.in ver. recusatione remota.C. de iudi.Celsus.

debent admitti:et omnes ille dicuntur legitime:que sunt difficiliores expressionis in iure.istud est dictum Inno.in.c.cū speciali.§.de ap.⁊ hoc residebit in arbitrio iudicis ſm Inn.q̇ plus dixit in.c.cū speciali.ꝙ si legitima causa suspitionis proposita et probata ꝓnuntiarēt arbitri hoc modo:ꝓnuntiamus talē causam suspitionis propositā non esse admittendam:talis sententia est nulla:quia est contra ius scriptū:secus si ꝓnuntiarēt hoc modo:pronunntiamus talē qui proposuit talem causam suspitionis non esse admittendū:q: tūc sentētia valeret ⁊ transiret in rē iudicatam:nisi appelletur:quia talis sententia est contra ius litigatoris:hec sententie differentia probatur per tex.in.l.ij.C.q̄n prouoc.non est neces.intellige inquātum dixi illam sententiam nullam in primo casu:videlicet quando fuit aliqua causa suspitionis ex causis expressis in iure:secus si fuit alia exceptio legi-
20 tima sed non expressa in iure. ¶ †Sȝ pone q̄ꝺ altera pars est locuta iudici in aure secreto:nunquid ex solo hoc poterit recusari
a tanq̄ȝ suspectus.[a] Respondent docto.ꝙ sic.ita tenet Specu.in titu.de dispu.ad fi.idem Joan.de imol.in.d.c.accedens.sequēs
21 Spec.in.c.accedēs.el.ij.§.vt lit.non conte. ¶ †Ulterius quero pone altera pars proposuit causam suspitionis:⁊ dubitat vtrū sit legitima vel non:quia debeat cognoscere. Respondeo ꝙ arbitri de hoc debent cognoscere:videlicet an sit legitima.Idem dicit glo.not.in.c.cū speciali.de ap.⁊ hoc sequuntur doct. ¶ Finaliter etiā notandū ꝙ dicti arbitri debēt dari ⁊ eligi ꝑ partes: vt in.c.cū spāli.§.alle.Si vero fuerint discrepātes iudex dabit.

a ¶ Suspectus . Que autem sint cause suspitionis vide Philip. de peru . in . c. postremo.§. de app.vbi pōit.xl. causas suspitionis.et pari. de puteo in tract. sindi. in ver.suspitio.et quod ibi dixi in apost. adde que posui . §.isto versi. nume. j . in apostil.que incipit precedētis aduocationis. vbi istud dictuȝ limito. et in apost. que incipit alias causas non inuenio. Cel.

¶ De exceptionibus.

Exceptiones. Aduertendum est ꝙ quedā sunt exceptiōes actio-
1 nis:⁊ quedā intētionis ⁊ facti. †Exceptio actiōis dicitur quotiescunq̄ȝ actori cōpetit actio.nam tūc quicquid opponit reus dicitur exceptio actionis.
2 †Exceptio intētionis dicitur quādo actor agit sine actione:ita ꝙ ei nulla actio cōpetit:tunc quicquid opponit reus d̄r exceptio intētionis ⁊ facti.ita est glo.no.in.l.ij.§.in ṽbo intentionem.ff.de excep.sed ꝓprie dicitur exceptio quādo actori competit actio quia est actionis exclusio:vt in.l.ij.§.alleg.in
3 prin. ¶ †Ubi autem actori nulli actio cōpetit:sed agit de facto tūc id quod opponit reus ꝓprie vocatur defensio.ista est gl.in c.j.de lit.contesta.lib.vj.vnde proprie defensio concernit actum gestum ⁊ factum per actorem:tamen alibi habetur quod defensio est nomen magis generale:q̄ȝ sit exceptio:q: si statuto caueatur ꝙ cōtra instrumentū vel sentētiā nulla possit opponi exce-

a ¶ Silentiū. Ad qđ vide no. doctri. do. Feli. in. c. in presentia. initbi. sed etiā. de proba. ⁊ in. c. cum oporteat. circa princi. de accusa. cum nonnullis cōcor. ibidem per eum signatis. ⁊ Pari. de puteo in tracta. sindi. in ver. officium.

b ¶ Aut nō pōt iplorare officiū iudicis. ita no. Bar. i. l. si a dño. §. pe. ⁊ ibi Ange. ff. de peti. here. Bal. i auf. pñte. C. de fideius. Car. in cle. j §. j. de pbi. seqst. pet. de anch. i. l. cle. j §. j. ò exce. ⁊ pau. de ca. cōsi. mihi.

c ¶ Etiā diuersis tpib⁹ addō. d. Nic. boer. j remis siue i apost. ad dy. i reg. null⁹. l ad=di. j. et. q. de re. iur. ⁊ ibi an sufficiat illo casu pbare vnam ad victoriā cause ⁊ multa ialia ad hanc materiā. Celsus.

d ¶ De itētione aduersarij. Adde d. abb. in. c. cū venerabilis. vbi finaliter idē qđ hic cōcludit ⁊ iō sic actor nō pbaret itētionē suā: ⁊ tūc re⁹ veniret absoluēdus ⁊ ista est cōis opi. vt dicit Lu. ro. in. l. cum mīter. ff. so. matr. ⁊ in. l. alia. C. ò his qđ. vt indi. Ale. ò imo. in. l. decē. ff. de vb. obli.

ptio: tñ nō obstāte statuto reus poterit implorare officium iudi
cis: vt imponat actori ppetuū silētiū:[a] sed si statutū dicat q' con
tra sniam vel instrm nulla possit opponi exceptio: neq3 defensio
tūc nō poterit implorare officiū iudicis[b]. ita tenet Bar. in. l. j. in
§. ⁊ parui. ff. qđ vi aut clā. Idē tenet Ange. in. l. filiusfa. in §. ve=
terani. ff. de pecu. ⁊ in. l. fi. ff. de peti. here. ¶ Preterea est notādū
4 † quia triplex est species exceptionis: quedā est declinatoria iu
dicij: vt excipiendo vos non estis competens iudex: ⁊ tu non po
tes esse pcurator. ⁊ iste exceptiones debēt opponi ante lit. con=
testa. al's frustra opponuntur: vt in. l. fi. C. de excep. quod verum
est: nisi fuerit orta illa exceptio post lit. contesta. q: tunc opponi
poterit: vt in. l. non distinguemus. §. cum quidā. ff. de arbi. et in
l. ij. C. de cōsor. eiusdē lit. ⁊ in. C. insinuante. de offi. dele. ¶ Que=
dā sunt dilatorie solutionis: vt est pactū de non petēdo vsq3 ad
bieniū: ⁊ iste similiter debēt opponi ante lit. contest. vt in. l. exce
ptionē. C. de proba. ¶ Quedā sunt peremptorie: vt est exceptio
pacti de nō petēdo: et solutionis: et iste possunt opponi vsq3 ad
sniam: dūtamē non sit cōclusum in causa. vt in. l. perēptorias. C.
sen. rescin. nō pos. post cōclusionem in causa nihil pōt allegari ⁊
5 pponi: vt in. c. cum dilectus. de fide instru. † Et dicit esse conclu
sum vbi partes renuntiauerunt omnibus exceptionibus/⁊ alle
gationibus facti ⁊ iuris. ita tenuit Inn. in. c. pastoralis. ē. de cā
pos. ⁊ ppte. ⁊ idem glo. in. §. q: vero. in auf. de testi. super verbo:
cōcluserunt. quā ibi sequitur Ang. vbi aūt essent solum publica=
te attestationes: posset de nouo noua exceptio opponi ⁊ proba=
ri. istud est dictum Bal. in. l. officiū. ff. de rei vendi. ⁊ in hoc etiā
tacite sentit Ange. ⁊ est ratio predictorū: quia post publicationē
attestationum phibetur productio testium timore subornatio=
nis. in auf. ⁊ qui semel. C. de proba. ⁊ in clemen. fi. de testi. Cum
autē nulli fuerint testes pcepti: vel pducti sup psenti exceptio=
6 ne: nulla potest timeri subornatio. ergo ⁊c. ¶ Ex his sequit † q'
pōt reus plures except. opponere etiā diuersis temporib⁹[c]: qđ
est verum: nisi fuisset statutus terminus per iudicē ad opponē=
dum exceptiones: quia tunc illo elapso non amplius audietur
nisi forma seruata: de qua i. c. pastoralis. j. de except. vbi hoc ex=
presse probat. plures autē except. potest reus simul ⁊ semel op=
ponere etiā cōtrarias scdm verā opi. Inno. in. c. cū venerabilis. j.
de exce. lz Bar. aliter voluerit in. l. nemo. ff. de reg. iur. ⁊ in. l. non
vtiq3. ff. de excep. ⁊ Dy. aliter in. c. null⁹ pluribus. de reg. iur. li. vj.
Sed verior est opi. Inn. in ista practica tenēda. ¶ Istud quoq3
7 est notandū † qđ qui opponit exceptionem non videtur fateri de
intentione aduersarij[d]: vt in. c. exceptionem obijciens. de regu.
iuris. lib. vj. et in. l. nemo. ff. de regu. iur. ⁊ in. l. non vtiq3. ff. de ex=
ceptio. vnde si actor petat decē et re⁹ simpliciter excipiat: qđ sibi

Dy.in reg.exceptionē.ꝛ ibi do. Nic.boerij in addi.ad cū de restu.inr.latissimeq; Feli.i.d.c.cū venerabilis.vbi ampliat nō tantū nō fateri excipientē:sed nec etiā declarare dubiam eiꝰ probationē:ꝛ hāc dicit esse cōmunē opinionē.saluis tñ limita.quas ibi ponit.ꝛ de hoc dixi in apost.ad Dy.post eū in.l.non vtiq;.in ver. nō intelligit ↄfiteri.ff.de except.ꝛ in allez.re.exceptionē.post do.Bern.in ꝟsic.

est factum pactū de nō petēdo tenebit actoꝛ ꝓbare contractum mutui:qꝛ reus allegādo pactū sibi factū non videtur fateri mutuū esse factum:cū inducta ad vnū effectū non debent contrariū effectū operari.vt in.l.nō ōis.ff.si certū pe.videlicet cū reus opposuerit ad effectū contradicendi non est estimandū.Si tamen reus cōnctus excipiat hoc modo.verum est qđ mutuauit:sed fecit pactū de non petēdo.nā tūc bene videret cōfiteri:ꝛ actoꝛ tūc habet fundatā suā intentionē.ista est sñia cōis ꝛ tenenda:quā etiā tenet Bald.in.l.exceptionē.C.de pꝛoba.ꝛ de hoc per Cano. in.c.cum venerabilis.s.allega.ꝛ non est attendenda opi.Bart. in.d.l.non vtiq;.qui fecit vnā suā distin.totaliter fundamēto carentē:que sñia cōiter probat in.l.siquidem.C.de except.
8 ¶†Debet esse exceptio nominata ꝛ specificata opposita:puta oppono exceptionē veluti pꝛescriptionē ꝛc.quare sepe destruit practica in totum aduocatoꝛum ꝛ ꝓcuratoꝛū opponentiū clausulam istā
a saluis oībus suis exceptionibꝰ ꝛc.qꝛ nihil operatur:vnde apposita.d.clausula post cōclusionem vel dū renunciatū est oībus ꝓbationibus vel etiā pars allegaret solutionem corā iudice in allegationibꝰ ꝛ ostenderet sibi instrm̄ ꝛc.nihil certe releuat etiā
9 si instrm̄ solutionis fuisset in actis ꝓductū in termino†qꝛ exceptio debet expꝛesse ꝛ nominatim opponi:vt est glos.not.in.c.cū venerabilis.j.de excep.hanc sñiam tenet Bar.immemoꝛ huius glo.in.l.scire opoꝛtet.in.§.scire.ff.de excu.tuto.ꝛ in.l.titie textores.ff.de lega.j.vt dixi exceptio peremptoꝛia pōt opponi vsq; ad
10 sententiam.Sed est aduertendum†quod exceptio peremptoꝛia opposita non potest impedire lit.contesta.immo per eius obiectum sit lit.contest.vt in.c.j.vt lite non contesta.lib.vj.qđ fallit in exceptione litis finite que sunt exceptiones iureiuran.trāsactio ꝛ rei iudi.vt in.d.c.j.Item exceptio pꝛescrip.vt in.l.j.§.fina. ff.ad tertullia.ꝛ exceptio solu.ꝛ liberationis:et generaliter omnis exceptio dicit esse litis finite:q̄ pꝛesupponit agentē experiri siue actione ꝑin vltramontanos:quos sequit Jaco.de are.vt refert Cyn.in.l.emptoꝛ.C.de pꝛescriptio.lon.tempo.quos ibi seqtur Cyn.ꝛ Ange.ꝛ hmōi exceptiones opponi possunt ad processum et ad merita cause vbi opponuntur ad processum debent
11 opponi ante litē contesta.hoc modo.¶†Dñe iudex vlterius nō procedatis ecce instrumentum solutionis ꝛ tunc iudex viso instrumēto absoluet partes ab obseruatione iudicij.Opponūtur etiā ad merita cause sed tūc dꝫ opponi post lit.cōtesta.hoc mō. ¶Dñe iudex ego nihil debeo isti:quia solui:videte instrm̄ solutionis:quia tūc iudex discutiet iura vtriusq; ꝑtis.et si repererit exceptionē foꝛe cōpetētē absoluet diffinitiue reū:hoc tenēt doct. Bar.ꝛ Bal.ꝛ alij in.l.elegāter.§.si qs post.ff.de cōdi.inde.ꝛ in.l. fina.ꝛ postea.in pꝛin.ff.de iureiu.Itē tꝫ Ange.in.l.emptoꝛ.ꝑalle.

cōfiteri.dixi post Barto. l.l.vt creditoꝛ.nu.ij.in apost.in ꝟ. pꝛesumptionē.§.q.et.C. ð ꝓba.post coll.i.c.ꝓut nu.viij.i ꝟsicu.cōfitea tur.de dolo.ꝛ i stilo par lamen.parte.j.titu.de except.ꝟsi. item si quis conueniat. Celsus.

a ¶Exceptionibus.Tu dic de hac clausula ꝛ illiꝰ operatiōe ac effectu prout habetur in tracta.clausularum.in clau.libellorum.ver.saluis alijs exceptionibꝰ. vbi habes: quod nihil aut parum operat.ꝓut notani l ad pos.ad bal. in.l.edita nume.xxi. ver.et ideo. in apostil. in eo.ꝟsi.C. de eden.

a ¶ Executionē. Uide Frāc. aret. in. l. qui a latro. §. si qs. in. vi. colū. de testa. ⁊ qđ ibi dixi in apostil. addo do. Bar. sozi. in cōsi. clviij. incip. visis. ver. ex quibus. ibi: si ex aliquo. in. ij. parte ꝙ contra tres sententias non impedit executionem.

b ¶ Reuocabit executio. Amplio istud dictū cū Bald. in. l. j. C. ne liceat ter ꝓuo. quē Oldr. cōsi. cviij. sequit. s. ꝙ ēt si post tres conformes sniās opponat nullitas euidens retractabit executio snie: et hoc sing. dictū Bald. refert et seqtur Ro. in. l. si ℣o. §. ō vi ro. ff. so. ma. in. xxxij. fallē. vbi dicit ita se consuluisse. Idez tz Jo. an. in addi. ad spe cal. in tit. de sen. §. vt aūt i addi. que incip. adde ad ea. Idez bal. i. l. vnica. ⁊ in multis aliis locis ibi per Alex. i add. mag. q̄ incipit executio ni. C. ne liceat ⁊c. s̄. alle. sequit Car. in cle. j. §. fi. ō seqst: pos. ⁊ fruc. ang. ɔs. vj. in fi. ⁊ Pet. de ancha. cōsilio ccvj. Cels⁹.

c ¶ Post sententiam. Adde Feli. in. c. in literis. circa fi. de offi. ⁊ potesta. indi. deleg. de quo dixi post. Bald. in. l. licet. nunc. vij. versic. vlterius quero. et his adde qđ notaui in apostil. seq. in versi. institu. vbi. s̄. Celsus.

d ¶ Insti. vbi. s̄. dic ꝙ corrupte ⁊ mēdose allegat gl. illa ꝑ Lanfrā. s̄. pxi. allegātem gl. insti: de ℣b. obl. in pn. ⁊ debuit allegasse gl. in pn. insti. de obl. in ℣. s̄m iura. Qđ tn̄ limita nisi in dicto inepto libello esset apposita clausula: ius ⁊ iustitiā ministrari: vt no. Feli. l. c. examinata. ℣. saluat tn̄ post Abb. ibi: ⁊ qđ no. i add. ad

⁊ hec oēs exceptiōes pnt opponi vsqz ad sniam dūmodo non sit
12 cōclusum in cā: vt in. c. cum dilect⁹. de fi. instru. ¶ † Post ℣o sen
tentiā nulla est regulariter admittēda. vt in. d. l. pereptorias. qđ
fallit. ¶ Prio. s. qn̄ est talis exceptio q̄ reddat iudiciū retro nul
lū: qꝛ tūc talis exceptio etiā post sniam opponi pōt: vt in. l. lz. C.
de ꝓcu. hinc est ꝙ exceptio inepti libelli ⁊ male formati pōt op
poni sniam: ⁊ impedit executionē snie: qꝛ exceptio nullitatis q̄ si
a est euidēs ex actis impedit snie executionē[a]. ita voluit Bart. in
l. iiij. §. cōdēnatū. ff. de re iudi. idē tenet Ang. in. l. j. C. qn̄ ꝓuo. nō
est neces. ⁊ in. l. falsam. C. si ex fal. instru. ⁊ Bald. in aut. q̄ suppli
catio. C. de preci. impe. offe. Et est glo. sing. insti. de verb. obli. in
13 pri. † Si aūt exceptio nullitatis reqreret altiorem idaginē: ita ꝙ
nullitas nō esset euidēs ita ꝙ oporteret fieri strepitum in iudi
cio: tunc bene pōt opponi talis excep. nullitatis: sed nō impedi
tur sententie executio: immo fiet executio: ⁊ post de nullitate co
b gnoscetur: ⁊ si reperiret sententia nulla: reuocabit executio[b] per
tex. ad literā in. l. si cū nulla. ff. de re iudi. ⁊ ita tenet Bal. ⁊ Ang.
in locis palle. ⁊ est rō: qꝛ vbi exceptio nullitatis q̄ reqrit altiorē
indaginē nō ipedit executionē sentētie. qꝛ executio dz esse sum
maria: ⁊ in executiōe iudicium est summariū: vt in. l. ij. C. de car
bo. edic. ⁊ i. l. a diuo pio. §. si sup reb⁹. ℣. exequunt. ff. de re iud. sz
in iudicio summario nō pōt vētilari aliqua exceptio q̄ requirat
altiorem indaginē: vt est tex. in. l. iiij. §. idem subiunxit. ff. ad ex
14 hi. ⁊ in. l. ille a quo. in. §. ad tempestiuū. ff. ad treb. et in. l. is cui.
c §. fi. ff. vt in pos. lega. † Et ꝙ exceptio libelli inepti pōt opponi
d post sniam[c]. glo. est sing. insti. vbi. s̄.[d] ⁊ hoc expresse tz Bal. in. l.
15 ij. C. de ꝓcura. ¶ † Restitutio aūt in integ. impetrata post sniaz
ante executionē factā impedit executionē snie: si presumptio est
ɔtra impetrātē. Si aūt est ꝓ impetrāte ⁊ illā restōnē peteret in
fra. x. dies datos ad appellandū: tūc impedit executio sententie
s̄m Bald. q̄ ita nota. in. l. falsam. s̄. allega. ⁊ hoc etiā ꝑ Bar. in. l.
defendente. ff. de execu. tut. lz plenius loquat Ang. vbi. s̄. in ca
su tamen vbi executio non impeditur ꝑpter petitā restitutionē
cauere debebit actor: ꝙ si apparuerit ius fore ꝓ aduersario resti
tuet oia: vt in. c. suscitata. de in integ. restr. s̄m Angel. et Bartol.
in locis palleg. plus dico: ꝙ si statuto caucetur: ꝙ contra senten

rū. de iud. ꝛ in. c. ij. de ordi. cog. qꝛ tūc ita sustentat̄ libellus inept⁹ vt ex eo possit snia ferri. si tñ cōstat de libellātis intētiōe: qb⁹ addo Pau. de ca. cōsi. suo. clxiij. ꝛ istis adde Ang. ↄsi. clxxvij. Alex. ↄsi. cxxi. ꝛ panor. in. c. cū dilectus. nu. liij. ꝛ qđ ibi posui in addi. ad ipsum. in ver. peto mihi ius ꝛ iustitiā. de ordi. cog. Celsus.

a ¶ De sequestra. poss. ꝛ fructuū. Adde qđ illā glo. dixerunt sing. Pe. de anc. i cle.

tiā vel instrumētū nulla possit opponi exceptio non obstāte statuto poterit opponi exceptio nullitatis. tenet Bar. in. l. j. §. ꝛ parui. ff. qđ vi aut clam. Idem tenet Bal. in. l. j. C. de condi. inde. ꝛ in l. si nō fortem. §. indebitum. ff. de condi. inde. ꝛ est ratio quia statutum vult: q̄ contra sententiam vel instrumentum nulla possit opponi exceptio. sed ille qui opponit exceptionē nullitatis dicit sententiam esse nullā: ꝛ nō opponit contra sniam: quia snia nulla nō dicitur esse snia: vt in. l. iij. §. condemnatum. ff. de re iudi. ꝛ in. l. nō putauit. §. non q̄buis. ff. de cōtra. plus est etiam iure cantū: q̄ si statuto caueatur: q̄ nulla exceptio posset opponi: nec etiā nullitatis: tūc pōt opponi exceptio nullitatis: q̄ prouenit ex defectu iurisditionis: vt est gl. sing. in cle. vnica. de seque. pos. et

a fructuū[a]. ¶ † Item post sniam pōt opponi exceptio: que non re
16 darguit sniam de iniquitate: vt in. l. nesennius. §. apollinarius. ff. de re iudica. ꝛ in. l. fideiussores. §. quidam respondit. ff. de fideiuſ. ꝛ in. l. cuȝ fideicōmiſ. C. de fideicōmiſ. Exēplum: aliquis conuentus est nomine hereditario: ꝛ cōdēnatus: quia non opponit exceptionē inuētarij ↄfecti: certe si post sniam opponit exceptionem inuentarij: poterit. ita not. Bald. in. l. j. C. de iur. ꝛ fac. igno. Idem si aliqua exceptio est nota post sentētiam: tūc illa poterit opponi. vt in. l. j. C. de re iudic. ꝛ in. l. si fullo. ff. de condi. sine cau. Idem in exceptione excōmunicationis que opponitur in quacūq̄ parte iudicij: etiā post sniam: vt in. c. pia. de excep. lib. vj. tamen impedit executionem: vt ibi dicitur. imo si non opponitur exceptio excōmunicationis iudex potest ex officio suo repellere agentē: vt in. d. c. ad fin. quod intelligitur de snia maioris excōicationis: alia em̄ exceptio minoris excōmunicationis non repellit aliquē in iudicio: vt in. d. c. pia. in dubio tamen presumit̄

j. de re iudi. Paul. de ca. in. l. fi. C. de arbi. Pet. de anch. ↄsi. cclxxij. inci. de ti. Abb. ↄsi. lxxxij. incip. ↄditor oim. ꝛ ibi plene dixi ꝛ noui sime Hipo. de mar. sing. x. qđ inci. tu scis. vbi dicit nō tantū post vnicaȝ sniam taleȝ exceptioneȝ nullitatis ex defectu iurisdictionis cātaȝ posse opponi: sed ēt post tres conformes snias: vt per doc. q̄s allegaui. Quin lino voluit Inn. i. c. ex rōne. de app. ꝛ Bal. in sua marga. in v̄. agēs. q̄ etiam post executionē snie pōt hec ventilari. Qđ tñ limita: nisi talis snia esset per papā aut imperatorē approbata: p̄nt em̄ de plenitudine potestatis ratificare sniam a iurisditione carēte latā: vt not. idē Inno. in. c. prudētiā. in glo. sua: q̄ incip. sed q̄d iudex. iiij. de offi. deleg. Qđ dictū Inn. pro valde notabili refert ꝛ seq̄t Ang. i. l. obseruare. §. post hec. ff. de offi. p̄si. alle. l. no. in. c. null⁹. el. j. ix. q. ij. ꝛ tex. i. c. hoc q̄ppe. iij. q. vj. ꝛ Feli refert ꝛ sequit̄ in. c. ea q̄. circa. fi. de re iudica. Et dū istā tm̄ except. nullitatis: ꝛ q̄ ex defectu iurisditiōis causat̄. vr̄ excipere stāte statuto: q̄ nulla possit opponi excep. Dic qđ opponēs exceptio. legitimā nō obstāte tali statuto audiet̄ p gl. celebrē ꝛ in sing. iūcto tex. in. c. ex pte. el. ij. de off. dele. quā sin. Ant. cor. sin. suo xc. i v̄. excep. ici. si statutū. ꝛ maxime vt p eūdē seq. sing. si vellet incōtinēti pbare exceptionē legitimā. Alle. sing. dictū Abb. in. c. suscitata. in glo. in v̄bo effectū. et ibi etiā notaui post alios in addi. ad eū. de in integ. resti. Itē si ex facto aduersarij aliqua oriretur exceptio: q̄uis. em̄ q̄s oib⁹ excep. renuntiasset: tñ esset illa exclusus. vt est casus no. in. l. q̄ officij. §. fi. ff. de ↄhen. emp. que ad hoc multuȝ extol

excommunicatus minori excommunicatione: vt in.c.si quẽ.de
sen.excõ.quod intelligitur si sit publice excõicatus.alias predi-
cta non precederent: ẜm Joan.and.in.c.pia.in nouella.⁊ text.in
c.ad probãdũ.j.de regu.iur.ita tenet Bald.in.l.j.C.de iur.⁊ fac.
17 igno.subyciẽs ibidem: †ꝙ excõmunicatus iudex potest nullam
facere sententiam: imo erit nulla nec poterit interponere decre-
18 tum alienationi mulierum aut minorum. ¶†Similiter tutor
excõmunicatus non potest interponere autoritatem pro pupil-
lo ẜm Jo.and.qui hec omnia ponit in.c.pia.de except.lib.vj.in
nouella.⁊ sequit Bald. ¶Et quod dicitur de publice excõicato:
19 facit in simili quod dr de infamia.dr enim †qd infamis non potest
a esse testis[a] debet intelligi de infami qui est publice infamis: vt
est glo singularis.in.l.cum lege.ff.de testa.⁊ dictum not.Bal.in
20 l.j.C.de testa. ¶†Utrum aũt exceptio sit in scriptis ꝓponẽda:
supra plene notaui in apparatu gl. Uos aũt in practicãdo illud
tenere debetis: ꝙ si exceptio ꝓponat ꝑ modum exceptionis: nõ
requiritur vt in scriptis ꝓponat: sed sufficit verbo causam corã
iudice explicare: vt in.l.scire opz.§.oportet.ff.de excu.tu. Demũ
debebit in actis redigi: vt in hac doctrina doctorum. Si autem
exceptio proponatur per modum actionis: vt in exceptio.nõ nu.
pecu.⁊ in excep.nõ nu.do.tunc illa debebit in scriptis proponi:
vt in aut.hãc querelã.C.de nõ nu.pecu.hanc sniam tenet Ang.
21 in.l.j.in prin.ff.de edẽ. ¶†Itẽ scias ꝙ reus opponẽs exceptio-
b nẽ obscure succũbere debet[b] vt.in.l.j.§.labeo.ff.de flu.⁊ in cle.cũ
ad repulsionẽ.de appel.qd intellige si est oppositum ꝑ actorem
de obscuritate ẜm Bal.in.l.ab anastasio.C.manda.

lit Lud.ro. osi.suo.cccc-lxxij.incipi. in eo qd qritur. facit ẽt text. quem idez Ro.ad hoc alle. in l.cũ proponas.C.de naufr. fe.⁊ istorum sis memor.pauci enim admodũ meminerũt lz quotidie accidat. Celsus.

a ¶Testis. Uide do.Jaso.mat.l ru. de sum.tri. ⁊ Feli.in.c. lz cãm.in fi. j.de proba.

¶De petitionibus.

PEtitiones. Quia petitio plerunqȝ ponitur
in libello: ⁊ ꝑ libellũ expeditur
vt in aut.offeratur.C.de litis cõte.⁊ in.c.j.ẽ.de libel.
1 obla. Ideo premitto †ꝙ duplex est libellus.quidam
querimonialis: ⁊ quidam conuentionalis. Queri-
monialis est qui porrigitur in causis criminalibus: vt in.l.li-
berorũ.ff.de accu. Libellus cõuentionalis est qui porrigitur in
causis ciuilibus: vt in aut.offeratur. In primo sufficit sola nar-
c ratio facti: nec requiritur aliqua conclusio[c].text.est in.l.j.§.j.ff.
ad turpi. Hec est snia Bal.i.l.⁊ si seuerior.C.ex q.cau.infa.irrog.
nec est doctor aliquis qui ab hac recedat.⁊ est rõ: q: in causa cri-
minali nihil cõcludit debere dari vel fieri pti: quia aut est pena
corpalis: ⁊ applicat corpori: aut est pena pecuniaria: et applicat
fisco: vt in.l.agraria.ff.de termi.mo.⁊ ibi pulchre per Bar. Cum
ergo concludat nihil debere fieri parti nimirũ si nulla conclusio
est necessaria in tali libello: quia incõtinẽti narrato facto succe-
dit pena legalis: que est a lege vel a statuto ordinata. Uel si est
arbitraria iudex debebit imponere talẽ penã: q est consueta im-
poni a talibus delictis: vt est tex.in.l.cõfessus.ff.de cu.reo.exhi.
Unde iudex qui est legis minister ⁊ administrator reipub.sine
2 aliqua petiõe ptis imponet penam a lege statutã. ¶†In scdo

b ¶Debet. qr habet ꝓ nõ exceptione: vt ꝑ Feli.in prohemio decre.⁊ Frãcis. are. in.l.antisti. in fin.de acquiren. hereditate.

c ¶Cõclusio.adde frãcis.areti. in l.improbũ. C.ex quib. cau.infa.

autē libello.s.conuictionali in causis ciuilibꝰ duo reqrunt̄:scilicȝ
narratio:⁊ cōclusio.narratio p̄cedit:⁊ conclusio seq̄t.⁊ dȝ attēdi
a ꝯclusio libelli[a] nō aūt narratio ad cognoscēdū si libellꝰ est ieptꝰ
⁊ q̄ actio sit intētata.hec est s̄nia Inno.in.c.sup literis.i vbo.in
cōi forma.de rescriptis.eandē s̄niam tȝ Cy.in.l.edita.C.de edē.
Itē tȝ.bar.i.l.aureliꝰ.§.idē q̄sūt.ff.de liber.leg.Hoc voluit Bal.
in.l.⁊ si seuerio:.C.ex q̄b.cau.īfa.irroga.¶Eādē tȝ Ange.in.l.q̄
interrogatꝰ.ff.de peti.here.In quo libello cōuictionali dȝ expri=
mi cā:sȝ diuersimode.q: habemꝰ discurrere ꝑ tria iudicia.Nam
3 quoddā est iudiciū gn̄ale:⁊ quoddaȝ est vniuersale.¶†Quo ad
primū hic est cōsiderādū qꝛ interdū intētat̄ actio realis:⁊ inter=
dū actio ꝑsonalis.Si libellꝰ porrigit̄ in actiōe reali:dȝ exp̄mi cā
4 ꝓxima:nō aūt remota.¶†In actiōe aūt ꝑsonali est totū opposi
tū q̄re est aduertendū.qd̄ si habemꝰ cōtractum ex quo cōtractu
resultat obligatio:ex obligatiōe nascit̄ actio.vt in.l.lȝ.§ ea obli
gatio.ff.de ꝓcur.q̄ actio ē illa q̄ deducit̄ in iudicio:⁊ ē illud ius
qd̄ cōpetit nobis ad ꝯsequēdū id qd̄ nobis debet̄.vt in insti.de
actio.in prin.ex quo ꝑuenit̄ ad s̄niam:ex qua s̄nia ꝑuenit̄ ad exe
cutionē.Causa remota in actione ꝑsonali est cōtractꝰ.Cā autē
5 ꝓxima est obligatio.¶†Vn̄ sic format̄ libellꝰ i reali:mutuaui ti
tio.x.q̄ recusat mihi restituere:quare ipm̄ peto condēnari ad dā
dū mihi.x.nō aūt dȝ exprimi ipsa obligatio.ita tȝ gl.i.l.j.in ꝑn.
ff.de edē.quā sequit̄ ibi Bar.Ang.⁊ ceteri doctores.Eādē sentē
tiā tȝ glo.in.c.significātibꝰ.extra de libel.obla.quā sequit̄ Jo.
6 an.Inno.⁊ ceteri doc.¶†Verūtn̄ siq̄s porrexerit libellū i actiōe
ꝑsonali nō iserta cā remota:hoc mō talis mihi dȝ.x.quare peto
ipm̄ cōdēnari ꝓcedit libellꝰ:nisi opponat̄:vt in.l.fi.C.de āna.ex
cep.⁊ hoc tȝ Ang.i.l.j.i prin.p real.⁊ idē Jo.de imol.⁊ Antoñ.de
7 but.in.d.c.signicantibꝰ.¶†Cantela est pro reis cōuentis quā=
do libellus est gn̄alis vel obscurus:qꝛ nō petant libellū decla=
b rari sed dicāt se nō teneri respōdere[b].Nā si diceret reus debere
declarari:actor cito declaret.si eū dicat nō tenemur respondere
non percipiet actor ex qua causa hoc agat.Et si non declarabit:
succumbet ⁊ ista fuit notabilis cautela Petri fratis Baldi ⁊
Ange.⁊ etiam Alb.in capit.finali.§.de libelli oblatione.⁊ ibi est
tex.bonus.quē etiam sequitur Joan.de imo.¶In actione reali
8 causa remota est titulus et causa proxima est dominium.†Vn=
de in rei vendicatione hoc modo cōcluditur.talis possidet talē
rem licet indebite ⁊ iniuste:quā dico spectare ad me iure domi=
nij.⁊c.Non enim est necesse:qꝛ inseratur causa remota.i.titulꝰ
vt est quā rem emi a titio ⁊c.quare hoc contingit:qꝛ in actione
personali inseratur causa remota:et in reali proxima.respōdeo
qꝛ actor debeat ita dare libellū suum conceptum:qꝛ reus possit
deliberare vtrum velit cedere:vel cōtemnere:vt in.l.j.in princ.
9 ff.de eden.¶†Item in libello debet tale quid apponi:quod si
esset verum posset sequi sententia pro actore.Unde si in actio=
ne personali actor inseret causam proximam solum:dicendo
peto.x.a titio.ad que est mihi obligatus quare ⁊c.iste libellus
esset ita generalis:quod non potest reus deliberare an velit ce=
dere vel contendere Nam reus posset merito dubitare:scilicet

a ¶Libelli adde.d.bar.soci.i.ꝯs.clx.ici.i.pn̄ti.v.ꝯfirmat̄ ista opin̄.i fine I ij.parte.⁊.d.Mari.so.in ꝯs.xxxix.ici.visis.v.vtꝝ q:.i.j.ꝑte.et d.bar.i.cōsi.cxxxiij.inci.visa.v.lcd̄a via.i.ij.ꝑte.⁊.d.Alex.de imo.i.j.ꝑta.cxxj.i.j.ꝑte.Et ibidē q̄d ō cōclusione gn̄ali an ꝓcedat.

b ¶Rn̄dere ⁊ hoc idē.tȝ Fe.i.c.significātibꝰ i.v.sic.q̄nta declaratione.

qualiter sit obligatus: ⁊ ex qua causa: sed si dicat hoc mō peto .x. a titio: que sibi mutuauit. ecce modo ꝙ reus est certus: an sit verum. ⁊ ideo debet inseri causa remota: qꝛ ex illa redditur certus an velit cedere: vel cōtendere. qđ non fit per isertionē cause prime. Itē in actiōe reali .s. in rei vendicatione. Si dico peto talē rē
a mihi restitui * quā emi a titio: que est cā remota. non est insertū in libello tale quid: qđ si esset verū posset obtinere actor: qꝛ etiā ꝓbato ꝙ emeret illā rem a titio: nō poterit obtinere qꝛ ista stāt simul: ꝙ illā rem emerim a titio: ⁊ ꝙ nullū ius habeāt qꝛ titius nō erit dñs: qđ dictū est in reali .s. rei vendicatione. Naꝫ ⁊ in hypothecaria actio est realis: vt in .l. pignoris .C. de pigno. et in .§. itē seruiana. insti. de actioni. ⁊ plene per Dy. ibi debet tñ inseri causa remota hoc modo. talis possidet talē fundūꝫ: quē dico mihi esse obligatū rōne dotis matris mee. ita dicit elegāter Ange. in .l. j. i prin. ff. de edē. Et per hoc reprehenditur glo. ibi loquēs
18 indistincte de actiōe reali: † libell⁹ aūt dꝫ ita formari; ꝙ ꝯcludat necesse vl' presumptiue. vt i .l. ois .§. luci⁹. ff. de his q̄ in frau. cre. Est eñ libellus argumentū legistarū: sicut syllogism⁹ argumētū dialecticorū. i quo libello interuenit maior ꝓpositio: minor: ⁊ ꝯclusio. Sed plerūq; tacet i libello minor ꝓpositio tāq; de se no-
11 ta. ¶ † Procedit eñ libell⁹ vt i argumētis legistarū⁹ cū duab⁹
b ꝓpositionibus tanq; entymema quoddā; qđ ſm dialecticos ex duab⁹ ꝓpositiōibus cōsistit. Qđ declarat hoc mō ecce argumētū dialecticoꝝ. Ois hō currit. sortes est hō: ergo sortes currit: iste est syllogismus in dary. Ecce mō syllogism⁹ est argumentū legistarū. Ois qui suscipit pecuniā mutuo: tenet illā restituere. ego mutuaui .x. titio. ergo ille debet cōdēnari mihi ad restituendū. Et plerūq; sepe tacet vna ꝓpositio in libello: qꝛ solum dꝛ. mutuauit .x. titio quare peto ipsum cōdēnari. qꝛ lex minorē hꝫ ꝓ nota. Unde libellus saltem p̄sumptiue concludit qđ sufficit: vt di-
12 xi. † Ex quo infert Spe. ꝙ p̄cedit huiusmodi libellus. peto talē fundum qui fuit meus dicit ipse ꝙ ꝓcedit in rei vēdicatione: qꝛ cōcludit p̄sumptiue: qꝛ q̇ olim fuit dñs: presumit hodie: vt in .l. siue possidetis .C. de ꝓba. ⁊ i .l. ancille .C. de fur. ⁊ ibi glo. facit qđ no. per Bal. in .l. j .C. de seruis fug. Hanc sententiā sequit Anto. de bu. Jo. an. ⁊ Jo. de imo. in .c. significātib⁹. s. de libel. obla. Cōtra quā opinionē insurgit Bart. in .l. certū .§. si quis fundū. ff. de ꝯfes. dicēs nullo modo talē libelū posse ꝓcedere i iure. hāc sentētiā amplexus est Cy. in .l. edicta .C. de edē. quā Ang. reprobauit incōuincibili ratiōe .s. ꝙ talis libellus nullo mō pōt ꝓcedere: qꝛ vnius iclusio ceterorū est exclusio .c. nōne. de presum. ⁊ in .l. maritus .C. de ꝓcura. sed includit in libello solum tēpus preteritū: ergo nō pōt icludi tp̄s p̄sens: immo excludit. ita tenet Ange. in l. si ad rē. ff. de rei vēdi. ⁊ in .l. j. in prin. ff. de edē. ¶ Non obst. alleg. in cōtrariū p Spec. vcꝫ ꝙ sufficit in libello concludere p̄sumptiue ⁊ q̇ olim fuit dñs ⁊c. qꝛ istud est verū: ꝙ sufficit nisi p̄sumptio tollat illā p̄sumptionē. vt i .d. l. diuus. ff. đ in integ. resti. ⁊ in l. licet imperator. ff. de leg. j. sꝫ sic est ꝙ ipsa p̄sūptio vr: ꝙ vnius inclusio ceteroꝝ est exclusio tollit illam p̄sumptionē ꝙ qui olim fuit dñs hodie p̄sumit dñs. ⁊ sic remanet firma snia Bart. Cy. ⁊

a ¶ Rē mihi restitui. ꝙ certū ē ꝙ libell⁹ i petitorio vel remeditatiōe satis sufficiēter cōcludit si petat rem restitui: dato ꝙ pri⁹ dicat reū ꝯdēnari no. barto. in .l. ex diuerso .§. vbi aūt. ff. de re mili. ⁊ feli. i c. inter. dilectos. l p̄nc. đ fi. instru.

b ¶ Ut in argumētis legistarū. Adde ꝙ libell⁹ seu petitio hꝫ se vt subiectum: snia ꝟo vt p̄dicatuꝫ. ⁊ p ꝯñs talia sūt subiecta q̄lia pmittunt p̄dicata. ita no. Abb. p glo. quam ibi dicit eē sing. i c. fi. de deci. cui An. cōrse. sing. suo. cler. in ꝟ. libell⁹. alle. soꝫinū i. c. iterdi. in ꝟ. nequissent. de fi. instru. ex quo sequit vulgata regula: quod snia dꝫ esse cōformis li-

bello:vt.c.lz heli.de simo.⁊.c.q̄l'r ⁊ qñ.el.ij.de acc.⁊.l.fund⁹.ff.cõi diui.cum simi.
q̄ tñ r'la hz fallẽtias.xiij.quas vide per Bar.so.in trac.fallẽ.reg.ccclvij.Celsus.

a ¶Iure dñij.Adde ꝙ libellus iste.dico rẽ istã spectare ad me iure dñij:vel quasi pcedit d iure.ita gl.no. in.c.ij.in.§.cum dicit.⁊ ibi do.Abb. ver.not.j.et ibi ẽt posui i add.ad eũ post alios i apost.i ver.iure dñij.in ci.nu.xij.de libel.obla.⁊ Feli.ibidez.§.ij.aggreditur.Dz tñ actor post lite cõtestatã qd ex istis iuribus proseq̄ vult.vt not.glo.insti.de actio.§.alie.⁊ Bart.in.l.eedẽ actões ff.de except.rei iudic.et Abb.et feli.vbi.s̄.Cels⁹.

b ¶Sũmarijs.Nũqd aũt.i causis summarijs reqrat libellus:vel q̄lis d̄lis petitio Uide.d.Alexã.de imo.i ꝯsil.l.in.ij.parte.⁊ an sufficiat libellus gñalis vide p eũ in cõsi.xxxij.in.iij.pte.⁊ in ꝯsi.xlij.ca.parte.et in ꝯsi.

Ang.q̄ est ipsa veritas:⁊ in iure tenenda.Et hec oia pcedunt in
13 iudicio singulari.¶In iudicio aũt gñali seu vniuersali non est necessaria aliqua cause exp̄ssio.vt no.Bu.Jo.an.⁊ Jo.de imo.in c.significãtib⁹.§.alleg.in gl.⁊ ceteri.doc.⁊ Ang.i.l.j.in p̄n.ff.de eden.Qd aũt dicatur iudiciũ generale siue vniuersale inferius dicã.¶Sed vnũ aduertendũ qd circa id qd.s̄.dixi scz in actiõe
14 reali debet inseri causa proxima:qz dico † qd põt etiã inseri cã remota:sed non poterit in iudicio psequi:nisi causam illã in libello expressaz;sz lata snia absolutoria poterit actor adhuc agere cõtra cõuentũ ex alia causa non obstãte exceptione re iudi.vt in.l.si mater.§.quis aũt.ff.de excep.rei.iudi.⁊ in.c.abbate sane.de re iudi.li.vj.ita not.Ang.singulariter in.l.j.in princ.de edẽ.secus si in rei vẽdicatione quis nõ exprimit cãm aliquã remo-
a tã,s.qz dicat simpl'r rem spectare ad se iure dominij[a]:nullã tñ causam exprimẽdo:⁊ sic videt oẽ suũ ius in iudicio deduxisse:⁊ poterit psequi ipsi⁹ causaz:⁊ vbi fuerit snia lata nulla expressa causa dñij in snia:tũc obstabit excep.rei iud.agere volẽti iterũ rei vẽd.exprimendo certã causam.vt in.l.si mater.§.eãdẽ.ff.d excep.rei iudi.¶In iudicio aũt gñali vel vniuersali nõ requiritur expressio cause:neqȝ certe rei:nec in libello:nec in pcessu.ve
15 luti est petitio hereditatis.† est eñ iudiciũ vniuersale in qd sub
16 vna dictione cõprehendit plures res.¶†Iudiciũ aũt vniuersale est illd in quo cõprehendit aliqua dictio:q̄ nõ cõprehẽdit plures res:sed tñ sub illa dictiõe plura facta asserantur:vt est tutele actio nego.gesto.⁊ de sitib⁹.Nã tutela nõ cõprehẽdit plures res:sed tñ cõtinet plura facta:qz tutor reddere tenetur administrationis rationẽ ex tutela:in qua ratione plura capitula pñt cõtineri.⁊ in isto iudicio gñali lz non requirat aliqua expressio in libello:tñ requiritur in pcessu:⁊ obstabit exceptio rei indicate solũ iure prosecuta.vt in.l.licet.C.de indi.nisi dolose actor cõmisisset aliquã rem expressaz psequi in pcessu:quia tunc etiam illa omissa obstabit exceptio rei indicate:vt in.l.de rebus.ff.de
17 arbi.Que lex est notabilis ad talẽ q̄õnẽ lz doc.non allegent † ꝙ si est factũ cõpromissum gñale de oibus reb⁹:deinde arbitratores fecerũt cõdẽnationẽ:vel absolutionem:⁊ inter alia cõdẽnauerũt partes ad faciendũ fines gñales.ꝙ non obstante tali cõmisso ⁊ tali snia gñaliter ex litigatoribus poterit de nouo agere nõ obstãte tali rõne alicui⁹ cause nõ deducte p errorẽ.ita no.
18 tex.in.l.preallega.¶Queritur vlterius † vtrum libellus sit porrigendus in scriptis.⁊ videtur ꝙ non per tex.in.l.j.in prin.ff.de edẽ.in aut.gñaliter.C.de episc.⁊ cle.⁊ in cle.sepe.de verb.signi.
b Dicẽdum est ꝙ aut loquimur in causis summarijs[b]:vt tũc non requirit libellus in scriptis:sed sufficit intentionem suã apud acta explicare:et deinde in actis redigere:vt in cle.sepe.p̄alleg.tñ si in hoc casu fuerit libell⁹ porrectus solẽniter non nocebit vt voluit glo.in cle.dispendiosam.de iudic.⁊ idem tenet Bart.in

cxxxiij.i.ij.p.Addo q no.i.add.pter.s.i pn.hui9.c.z.j.cāe.su.z vle.paulopost fi.
a In casib9 aūt breuib9 nō reqrit.no.Bar.i.l.iubem9.la.ij.in vo.venio ad ter=
tiā.C.de sacrosanc.ec.z in alleg.aut.nisi breuiores.Addo Abba.in.c.j.vo ite fal=
lit.de libel.obla.Solus tñ do.Alex.tenuit cōtra Bar.z alios in.l.sciendū.versi.
nec facit.ff.de verb.obli.cōtrariū tñ illi9 qd dicit(adsit reuerētia vo)est veritas.
vt no.domi.
Feli.in pal.
c.j.vsi.ad il
lā fal.vbi re
spon.Alexā.
de libel.obl.
Celsus.
b Arbi=
trio iudicis.
Adde Feli.
in.c.i causis
circa pn.de
testi.z i.c.ij.
de offi.dele.
Adde Bar.
i.l.admonē
di.vsi.sz est
aduertēdū.
z ibi doc.z si c
gnanter do.
me9 Jason
inay.in sua
antea repe.
d.l.vs.q aūt
dicatur.cuz
mult s con
cor.ibi p eū
signatis.ff.
de iureiurā
do.Baldus
in.l.ij.versi=
culo qro iu=
xta hoc que
dicant cāe.
C.d pc.iud.

aut.offerat.C.de lit.cōtest.Aut loqmur in causis ordina.z tunc
si ille cause expediunt per viā actionis:tūc requirit libell9 offer
ri in scriptis.vt in .d.aut.offerat.z i.c.j.s.de libel.obl.aut dicta
causa expedit per officium iudi.z tūc si est offm iudicis q succe=
dit in locū actionis:z tūc etiā requirit q fiat libell9 in scriptis.
Si aūt est officiū iudicis mercenariū qd deseruit actiōi x posite
tūc nullus requirit libellus:vt voluit glo.in rub.ff.de interro.
ac.Aut offm iudicis ptinet pmissionē:veluti z officium iudicis
p qd interponit decretū:veluti i alienatiōe rerū minoris:vel do
taliū:tūc nō requirit libell9.l.ne quicq.§.vbi decretū.ff.de offi.
pcōsu.ita elegāter distinguit Bal.in aut.offerat.In casib9 aūt
a breuib9 nō reqrit vt i aut.nisi breuiores.C.de sen.ex peri.reci.
b z cā breuis est scdm doc.ibidē arbitrio iudicis [b] inspecta qlitate
psone z qtitate litis:si cā ascēderet cētū ducatos iter duos pau
peres haberet p magna cā.Si aūt litigaret iter duos magnos
diuites cēseret parua.Ad hāc distinctionē bn facit gl.in.l.z si su
19 scepit.in.§.libert9.ff.de iudi.† Itē no.istud qd etiā i cā qcūqz
sit q agit corā officiali ignorāti leges [c] nō requirit libell9 in scri
ptis.Istud est sin.dictū Bald.in aut.nisi breuiores.s.alleg.qd
intellige verū:nisi habeat vicariū iuris pitū:vt est cōiter in ptā=
tib9 ciuitatū q pducūt vicarios.Uerū hoc casu qn est euidēter il
licit9 act9 idē poterit esse iudex z tabellio:si hoc eorū dictauerit
cōsuetudo.p tex.i.l.iubem9.in.§.eisdē tabellionib9 .C.de sacro=
20 san.eccl.ita tenet Bal.in.d.aut.nisi breuiores. † Queritr vlte
ri9 nūqd libellus sit de substātia iudicij:ita q nō possit ei p par=
tes renūtiari.In hoc articulo fuerūt quqz opiniōes put refert
Bal.in aut.offerat.verior tñ opinio videt esse:q sit de substātia
iudicij:z q nullo mō possit ei renūtiari tacite vel expsse [d]:qd pro
bat pnio p dictū tex.i.aut.offerat.i fi.vbi dixi text.q libell9 dz
offerri i scriptis:z postmodū i fine sui subijcit:z si hoc obserua
tū nō fuerit:oē actū p nihilo habeat:z sic lex dat certā formā p
ducēti ius suū in iudiciū:z vltra illā formā traditā vlteri9 pce=
dit annullādo actū:si sit factū cōtra eū:ergo cū forma sit a lege

c Ignorāti leges.Infero ex isto dicto.q iudex pōt esse illiterat9.et plene per
Jac.rebuffi.in.l.et partes.post Bar.z And.de barrulo.ibi.c.de decu.li.x.z ibi ēt
in addi.meis ad cū tetigi presentē.d.quam semel thesu practicaui:et an aduo=
catus possit esse illiteratus:dic q nō vt ibi late notaui.Celsus.
d Uel expresse.vide do.Alexan.de Imo.in.l.ius publicum.de pactis.Et ad=
de qd non solū in ordinarijs:sed etiam in causa appellationis est de substantia
vt per Spec.in titu.de libel.concep.§.vtrum.z per Bald.z Pet.de suza.in.l.fi=
na.C.de temp.appel.Adde pulchre domi.Abb.distinguentē in.c.j.versi.ad hoc
enim.z versi.vlti.glos.z ibi.not.in apostil.ad c.in de libel.obl.z Feli.latius ibi=
dem.ver.ad illam fallen.Celsus.

b ¶ Fore veriorē. Tu fac adherēdo opi. Lanfran. hanc firmā cōclusionem: qḋ de iudicijs substātia tā de iure ciuili ꝙ̄ canonico requirat libellus: etiam si aperte nō petat: vt no. docto. l. c. j. de lib. obla. ꝑ bonū tex. v. q. j. c. ij. ꝛ Archi. ꝛ Feli. post Abba. in. d. c. j. ver. ad illā fallentiam. de libel. obla. que tamen conclusio vna et xx. fallentijs (quas Bart. soʒi. in trac. suo fallen. reg. ccxxxiij. enumerat) restricta procedet: ꝙ̄s ibi vide.

tradita ꝙ libellus dʒ offerri in scriptis: ptes nō pñt renuntiare forme ꝑ legē tradite: neꝙ̄ solēnitati. istud est dictū Bar. in. l. nemo pōt. ff. de leg. j. ꝛ. l. j. de vsuca. ꝛ in. l. aqlius regulus. ff. de dona. ꝛ idē tʒ Bal. in. d. auꝭ. offerat. ꝛ in. l. illud. C. de sacrosan. eccl'. scdo ꝓbat incōuincibili rōe. Nam snia dʒ esse conformis libello vt in. c. lʒ hel. de simo. ꝛ in. l. j. C. de fideic. li. ꝛ l. l. vt fund⁹. ff. cōmuni diui. ꝛ in. l. j. C. vt in pos. leg. ꝛ in. l. certi ꝯdictio. in princ. ff. si cer. pe. ꝛ vbiꝙ̄ ꝑ Bal. ꝛ ꝑ ꝯñs snia est forma: libellus est mate-
21 ria: sup qua fundatur snia. ¶ † Ex quo sequitur: ꝙ positiones ꝛ respōsiones nō pñt fieri de his q̄ ꝯtinent in libello al's dicerent impertinētes ſm Bal. qui ita no. in. l. j. C. vt in pos. leg. cū libellus sit materia sup qua fundat snia: nimirū si nō possit renuntiari libello. ꝛ nō possit fieri snia: qꝛ forma nō pōt esse sine materia. Hāc sniam tenet Hosti. ꝛ Inno. in glo. in. c. j. ꝯ. de libel. obla. candē sniam tenet Bald. in. d. auꝭ. offerat. ꝛ est de iure verior et Joā. and. in cle. sepe. de ꝟbo. sig. in verbo necessaria. tenet necessariam fore libellū: si petat ꝑ cōuētū: al's nō: si nihil dicat. hanc sententiam sequitur Anto. de but. in. c. j. ꝯ. de libel. obla. ꝛ hāc sententiā dicit Jo. de imo. in practica fore seruādam ꝑ autoritatem
a Joan. and. licet contrariam opin. de iure credat fore veriorem.[a]
22 ¶ Quero iuxta premissa † quid si statuto cauetur: ꝙ in tali causa procedatur ꝑ simplicē querelā: quid importēt ista verba. Respon. ꝙ ista verba nihil aliud important: ꝙ̄ ꝙ sine libello proce-
23 datur. ita dicit singulariter Bald. in. l. j. C. vt in pos. lega. † item pone qḋ ſm practicas: vt inquit Jaco. but. in auꝭ. offerat. fiant tres libelli quoꝝ vnus remanet iudici: alter offerat pti: et alius retinet ꝑ seipsum inter istos libellos reperitur diuersitas: modo queritur cui stabit: dicēdum est ꝙ libello qui remanet apud iudicē. ita determinat Spec in tit. de libel. concep. §. restat. circa
24 prin. ita no. Bal. in. d. auꝭ. offerat. ¶ No. † ꝙ libell⁹ incert⁹ non
b procedit[b] si opponat. vt no. gl. in. l. fi. C. de anna. excep. ꝛ est text. in. c. fin. de libel. obla. qḋ fallit qñ actor est incertus ex facto rei: tūc procedit libellus incert⁹ etiam si opponat de incertitudine. vt in. §. aūt. ff. quorū lega. ita tenet Innocē. in. c. significātibus.
25 de lib. obla. idē tenet Ange. in. l. j. in princi. ff. de eden. ¶ † Itē libellus incertus ꝓcedit sup assessorijs. vñ ꝓcedit hujusmodi libellus. peto rē restitui cum fructibus ſm Inno. in. c. q̄relā. el. ij. de elec. idem tenet Ang. in. l. si ad rē. ff. de rei ven. idē vult Bart. in. l. ex diuerso. de rei ven. Idē quoꝙ̄ tenet Cyn. in. l. cū propriā. C. si quis alteri vel sibi. idem tenet glos. in. l. fundi. ff. de except.

ratio de libel. obla. et in hoc est differentia inter libellum in causa ciuili: et libellum in causa criminali: quia ille procedit alius non. libellus enim in causa ciuili etiā debitis demonstrationibus rei petite carens: valet dummodo tñ ex

ibi vide. Celsus.

b ¶ Nō procedit. Adde Paul. de ca. in cōsi. cxlv. ꝛ do. Alexā. de imo. i ꝯs. clxxxj. ij. pte et in consil. clxxxiiij. ca. pte vbi ponit an' procedat iste libellus peto q̄cq̄d hēs in tali loco: et quid de lib. gñali: ꝛ quō dʒ ferri sententia in his ꝛ i vniuersalibus. Adde ꝙ libell⁹ incertus nō ꝓcedit indistincte etiā si ps nō opponat q̄re distinguendū puto in causis enim criminalibus nō ꝓcedit libellus icertus: esto qḋ pars nō opponat. not. pulchre Feli. in. c. ij. ꝟ. tertia decla

Et notãdũ eſt:qꝺ vbi petiť aliqꝺ in iudicio ſingulari id ſingula
riter deſignari ⁊ liquidari opꝫ.al's nõ tenet ſnĩa tanꝗ̃ incerta,
vt in.§.curare.inſti.de act.⁊ in.§.oim.In indicio aũt gñali ſuffi
26 cit fieri declaratio in ꝓceſſu.vt.in.l.j.ff.de edẽ. ¶Sꝫ qriť† nun
quid libellus ſi de ꝓceſſu apparet ꝙ ſit de proceſſu:qꝛ ſcribiť in
actis.vt in hac decre.qm̃ cõtra falſam.Qꝺ aũt nõ ſit de proceſſu
probať.qꝛ citatio eſt initiũ act⁹ ꝓceſſus:vt in.§.oim.de pena te
me.liti.inſtit.ſed libellus porrigitur indici ante citationẽ:ergo
apparet ꝙ libellus nõ eſt initiũ ꝓceſſus:neqꝫ de ꝓceſſu.Dicen-
dũ eſt:qꝺ quo ad iudicẽ non eſt de ꝓceſſu libellus:⁊ ideo poťeſt
offerri iudici die feriato.l.miles.§.ſexaginta.ff.de adul.Idẽ vi-
demus in appellatione:qꝛ libellus appellationis poteſt inter-
poni die feriata.ita tenet Joan.de imo.⁊ Anto.de but.⁊ Hoſt.in
c.preterea.de dila.⁊ ideo dato libello iudici:⁊ non oblato adhuc
parti põt actor ſuum libellum reuocare:vt in.l.ſempronia libel
los.ff.de fur.quo aũt ad partẽ libellus eſt de ꝓceſſu:⁊ ita intelli-
guntur cõtraria:quia ꝗ̃primũ eſt datus tũc ponitur in actis.vt
27 in iſto.c.qm̃ cõtra falſam. ¶†Quero nũc nunqꝺ poſſet fieri pro
a ceſſus ſine citatiõe:ſi pars eſt preſens iudicio[a].dicite ꝙ ſic:quia
citatio ſolũ eſt neceſſaria reſpectu abſentis.iſta eſt glo.ſingu.in
fi.§.illud.C.de tẽp.ap.iſtud eſt dictũ Bal.⁊ Bar.in rub.C.de in
ius vocã.qui etiã decidũt p̃ſentẽ qõnẽ:⁊ poſuit in.l.j.de in ius
28 voc. ¶†Quero iuxta p̃miſſa quid eſt illud qꝺ quotidie dꝛ.quia
reſcriptũ habeť loco libelli:vt no.Bal.i.l.elegãter.§.ſi quis poſt.
ff.de cõdi.inde.⁊ eſt tex.in.c.preterea.s̃.de dila.⁊ Bald.in.l.j.qñ
libel.principi offertur.dicit reſcriptũ nõ habere vim libelli:imo
requiritur libellus.al's ſnĩa erit nulla.dic ꝑm Hoſti.in.d.c.pre-
terea ꝙ reſcriptum habeť loco libelli quo ad inducias liberato-
rias tm̃ denegãdas:tñ requiriť porrectio libelli non obſtante ꝙ
preſentatũ fuerit reſcriptuꝫ:ſed nulla dilatio debet dari illi:cui
datus eſt libellus:ſi potuit ex reſcripto informari et deliberare:
hoc eſt verũ in cauſis ordinarijs in cauſis beneficialib⁹ ⁊ ſum-
b marijs tunc reſcriptum[b] habetur loco libelli etiam ad hunc ef-
fectum vt non teneatur alium dare libellum ꝑm Ant.de but.in
d.c.preterea.quod tenet Specu.in titu.de libel.concept.§.qua-
liter.circa principium.quod etiã ſequitur Jo.de imo.in.d.c.pre-
terea.⁊ modo videtis qꝺ erit vtile:ꝙ in reſcripto ponať illa clau-
29 ſula ſummarie:⁊ de plano. ¶†Et eſt aduertẽdũ vlteri⁹:ꝙ quis
nõ debet facere mẽtionẽ de iure aduerſarij in libello:imo ſuccũ-
bet ſi eſt tale:qꝺ ſi eſſet verũ ſufficeret ad victoriam aduerſe par
tis:ita tenet Inno.in.c.ſi de libel.obla.⁊ ſequiť Joã.de imo.qꝺ
eſt verum ꝑm eũdem:niſi repliceť in libel.contra aduerſariuꝫ:⁊
non eſt mirũ qꝺ.s̃.dixi.qꝛ quis diciť cõfiteri id qꝺ ponit in libel
c lo.[c] vt in.l.cum precum.C.de lib.cauſa.⁊ ſic confeſſio ſua nocet.
30 ¶†Illud vero nõ eſt omittẽdũ:qꝺ ſufficit cõcludere ꝑm ius cõ-
mune:licet non de iure ſpeciali:veluti ſi creditor eccleſie dicat ſe
mutuaſſe pecuniam rectori eccleſie: ei nondum reſtituiſſe: licet
non faciat mentionem ꝙ dicta pecunia ſit verſa in vtilitatem
eccleſie:tamẽ procedit libellus:ita tenet Inno.in.d.c.fin.de lib.
obla.tamen requiritur ꝙ probetur pecuniam verſam in vtilita-

ꝓbationib⁹ certificetur. ita not. do. Abb.in.c.ij. ꝟ.tu dic me li⁹.⁊ ibi no. i apo.ad eũ poſt alios. de libel.ob. idez in.c.ex parte.de fo. cõpe.⁊ Feli. in alleg.c.ij. ver. ſcꝺa cõ cluſio ſi nõ opponitur. Celſus.

a ¶Si ps ẽ p̃ñs in iudi- cio.Tu viꝺ de hoc que- ſito qꝺ nota ui in apoſt. ad iſtum.s̃. eo.§.citatio nes.nu.j.ꝟ. ſcꝺo q̃ro in apoſt.i ꝟ.ci tari.Celſus

b ¶Reſcri- ptũ.adde.d. alex.ꝺ imo. i ꝯſi.cxcviij. in.ij.pte.ita no.Card.in cle.ſepe.§.j. qõ.xiij.poſt glo.⁊ i.q.vl. vbi ẽt nota. iſte: et ego poſt eũ:⁊ de hoc p Bal. i.l.j.co.ij.ꝟ. quero dicit ſtatutuꝫ.C. vt in poſſeſ. leg.Celſus.

c ¶In libel lo.Uide frã. are.in.l.cuꝫ

te.C.de transac.⁊ qđ ibi dixi in apostil.

a ¶Uel emendari. Uide tu late Feli.in.c.significantibus.ad fi.de libel.obla.⁊ qđ ibi dixi in apostil.

b ¶Operatur. Adde Feli.in.c.ex parte.in versic.copula.de rescrip.⁊ in.c.significantibꝰ.de libel.obl.in fi.⁊ in.c.inter dilectos.de fide instru.in glo.in ver.addēdi.⁊ in.c.pastoralis. de excē.⁊ in.c. inter monasteriū.de re iudi.⁊ in.c. excō.de.here. Adde.d. meū do.Jaso.may.isti. de acti.§.si minꝰ.versi. ⁊ ista clausula.eūdē post Alex.⁊ doc. i.l.edita.C. de eden.et in trac.clausularum.in claus.libellorū.versi.saluo iure addendi.vbi plene dixi.⁊ in addit.ad Bald.in.l. edita.num. ix.ver.item possum.in aposti.in v. saluo iure. C.de eden. dixi post collec.in preal leg.c.significantibus.nu.vj.in versi mutare.⁊ post Bart.in.l.nesennius.nu.ij.in apostil.in ver.saluo iure.ff.de neg.gest.Celsus.

tem ecclesie iuxta not.per Bar.Bald.⁊ Cy.in aut.hoc ius porrectum.de sacrosan.eccle.⁊ iuxta plenum not.p Guil.Jac.but.in l.ciuitas.ff.si cer.peta.⁊ quod not.per Innocen.in.c.j.de depo.

31 ¶†Finaliter est videndum an in libello poterit aliquid addi:

a vel emendari[a] ⁊c.breuiter tu dic quod ante litē contesta.poterit libellus emendari indistincte post litez contesta.non vt in.§.si minus.institu.de actio.⁊ facit qđ not.p Bald.⁊ Cyn.in.l.edita. C.de eden.potest tamen declarari etiam post lit.contest.vt in.l. in delictis.§.si detracta.ff.de nora,quia q declarat nihil de nouo dicit.vt in.l.heredes palam.ff.de testa.⁊ ibi plene nota.vnde clausula que quotidie ponitur in libello saluo iure addēdi:mu-

b tandi ⁊c.nihil operatur[b].ita tenent doctores.in.l. edita.C. de eden.pro quibus est glo.singu.in.c.inter dilectos.de fide instrumen.si tamen hec clausula hoc modo inseratur saluo arbitrio

c addendi[c] tunc post litem contesta.poterit addi:vel detrahi secūdum Bal.qui ita notauit in.l.edita.C.de eden.potest tamen in totum liti renuntiari etiam lit.contesta.l.postq̄ lit.C.de pac. quod intellige:nisi intersit aduersarij non renuntiari:quia tunc non potest renuntiari:nisi cum eius cōsensu.glo.est singula.in l.vtiq̄.ff.de rei vendi.quam sequitur Bald.Bar.⁊ etiam Ange. ibidem.⁊ dicunt omnia fore menti tenenda.⁊ iō si aduersarius fecisset multas expensas in litem p quibus veniat condēnandus renunntiare volens nō poterit liti renuntiare:nisi cum consensu aduersarij. Si aūt nō internemisset aduersarij:tūc posset renuntiari liti in totuz:etiam eo inuito:vt in.d.l.postq̄ liti. Similiter poterit detrahi a libello in parte post litem contestataz quia si licet in toto:multomagis in parte:quia bonum est argumentum de toto ad partem.vt in.l.que de tota.ff.de rei vendi. ita tenet Joan.de imo.in.c.significantibus supra de libel.obla.

32 †Illud est etiam aduertendum:quia in notorijs non est necessarius libellus secundum Innocen.qui ita tenet in capitulo significantibus.s.alleg.debet nāq̄ libelli copia dari aduersario

d non expensis actoris:sed rei[d].ita tenet Ang.in.l.j.§.edere.ff.de

c ¶Saluo arbitrio addēdi. Ista est pulcherrima cautela si vera esset.⁊ ne te Bald fallat autoritas:vtere illa raro:aut nunq̄:quia contrariā opi.tenuit Ang.are. reprobando Bald.in.§.omnium.versi.solet per aliquos in fine libelli.institu.de acti.secuti sunt opi.Ange.d.Jason.⁊ Reminal.ferrariensis.in.l.edita.C.de edē. vbi posui in addi.ad Bal.in repe.d.l.nu.c.in ver.saluo mihi arbitrio.⁊ no.Thoferra.in suo tracta.cautelarum.cau.xxxiij.incipien.clara est in iure.⁊ vide que notaui in proxima apostil.Celsus.

d ¶Rei. Adde Franc.are.in.l.aristo.in fi.de acqui.here.vbi tractat de scripturis

in 9ne.Et lz alleg.doct.p Lãfrã.teneãt:qd actoris expẽ.quos secuti sunt Card.
& imo.in cle.cãm.de elec.per glossa.in versi.porrecto querit quẽ Feli.in.c.j.ꝟ.ex
peñ.rei.de iib.obl.refert:nõ tñ sequit:qatenet ꝙ expẽsis rei secutus Abb.in co.
c.j.& ibi etiã in apost.ad eũ.Idẽ post alios tenui per tex.in.l.j.ff.de ede.per eun-
dem Abb.alleg.Nisi de opposita cõsuetudine 9stet.& ista est cõis opi.qcqd hic

dicat Lan-
fra.vt p Fe-
li.& Abb.in
locis palle-
ga.Celsus.
a ¶Differ-
rũt ab inter
rogatiõib⁹.
Itẽ qr inter
rogãs nihil
ponit in eẽ.
positiões ãt
faciens con
fitetur: aut
negat.tex.ẽ
ad literã.in
c.fina.et ibi
Joã.and.de
iurein.libr.
vj.Feli.ple-
ne in isto.c.
qm 3.versi.
nota qrto
itẽ fiũt inter
rogationes
ante li.con-
te.& aliqñ a
parte posi-
tiones vero
prope fiũt
post li.cõte.
& post iura-

eden.Contrariã sniam tenet Joan.an.in cle.ij.de appel.& in cle.
sepe.de verbo.signifi.In hoc seruetur consuetudo:que est opti-
ma legũ interpres.vt.l.cum de interpretatione.ff.de legi.si non
constat de consuetudine tenenda est opi.Jo.an.

¶De responsionibus.

Esponsiones et interroga-
tiones loco quarum interrogationum in vsu vene-
runt positiões añ iudicẽ:vt in.c.si post prestitum.de
cõfes.libro.vj.†que positiões differunt ab interroga
a tionibus:quia interrogationes fiunt a iudice.positiones ve-
ro a partibus.sunt autem positiones introducte vt quis rele-
uetur ab onere pbandi:vt no.glo.in.d.c.si post prestitũ.quibus
positionibus tam de iure ꝙ ex forma statutorum:si non respon
2 deatur:nõ respondens habetur pro confesso.†Sed tria requi-
runt ad hoc vt quis habeat pro cõfesso.vz ꝙ presens sit coram
iudice:vt in.d.c.si post prestitum.& facit glo.in.l.certũ.in pn.ff.
de 9fes.ꝙ a iudice sit monit⁹:vt iuret.& qd ipse iussus nõ respon-
deat dum est presens.vel se cõtumaciter absentet post admoni-
tionem factã p iudicẽ:ita ꝙ sua cõtumacia nõ posset aliqua rõ-
ne excusari.ita tenet glo.in.d.c.si post prestitũ.qd sequit Bald.
in.l.vnica.C.de cõfes.& in.l.ij.§.qd obseruari.C.de iura.calũ.vñ
si posset quis suã cõtumaciam aliqua ratione excusare:non ha-
betur pro confesso:veluti si positioni non teneretur respondere:
quod euenit in pluribus casibus:ꝙ examino p regulas:quarũ
3 prima est†ꝙ incerte positioni non tenetur quis respondere:et
si non responderit:non habetur pro confesso.argu.l.j.§.si quis
4 argẽtum.ff.de depo.†& in hoc est differentia inter positionem

mentũ a parte prestitũ.Intelligo aũt hoc qd de positionib⁹ nunc dico de depo-
sitionibus que de iure.C.inuente fuerant.qr tales vt predixi post li.contest.tan
tum possunt fieri.vt not.Bart.in.l.offidius.ver.vlterius.ff.de leg.ij.Que autẽ
de iure.ffor.sunt introducte ante lit.contest.fiunt vt ibi Bar.dicit de quibus in
c.j.in glo.mag.de confes.not.Et vtrũ post publicatas attestationes quis possit
positiones facere:tenerem indistincte post Bal.in.l.ij.§.quod obseruari.versic.
septimo querit.C.de iura.calũ.ꝙ non.Potest tñ hoc iudex ex offi.suo facere:vt
ibi per eum.idem tenet Inno.in.c.cũ ioannes.de fide instru.Sed do.Hippo.de
Mar.in.l.ing.suo nota.quod incipit cõis doctorum opi.in ti.tenet posse fieri po-
sitiones publicatis attestationib⁹:etiam super articulis:super quibus nõ pos-
sunt produci testes ad probandum:& ita dicit do.Car.in.c.vltra tertiã.de testi.
refert ita se consuluisse.& alleg.c.j.de confes.lib.vj.& Innocen.in allc.c.vltra ter
tiã.& addit idẽ.d.Hippo.ĩ.d.§.ĩ.alleg.idẽ tenuisse Bal.in aut.sz nouo iure.circa

ff.C.si cer.pe.z Ro.in.l.admonendi.carta antepe.de iureiur.Sed ista tñ non faciũt ↄtra opi.Bal.s.alle.videnť em̃ hi loq̃ qñ ista ex officio iudicis fierẽt:qđ etiã Bal.vbi.s.nõ denegauit.vide do.Feli.in alleg.c.vltra tertiã.in fi.Celsus.

3 ¶Non procedit.Adde Bald.in.l.fina.C.de codicil.versi.venio.z in.l.cogi.C.de peti.here.qđ admittitur sicut libellus:sed non est ei respõdendã:nisi prius declaratur.et

et libellum:quia libellus incertus procedit nisi opponat:vt di-
4 xi in materia sua.Positio autem incerta non procedit[a] indistincte:et est ratio:quia positio habet vim ꝓbationis:sed probatio incerta nihil releuat:vt l.l.ad probationẽ.C.de proba.z in.c.in presentia.eodem titu.Igitur eodem modo in positione est dicendum.Est z alia differentia inter positionem z libellum:quia libellus debet continere conclusionem.Positio autẽ solum nar-
5 rationem:cum positio soleat ita diffiniri.¶†Positio est breuis narratio factum continens ad eliciendam veritatẽ conceptam. ita diffinit Joan.and.in dicto.c.si post prestitum.Item sola cõditio facta libello inducit litis contest.non autem facta positioni:vel capitulationi.ita determinat Inno.in.d.c.i.de lit.contesta.z idem Bald.in.l.ij §.quia obseruari.C.de iuramen.calum.
6 ¶†Secunda regula sit ista.positioni impertinenti[b] non est re-
b spondendum.et dicitur impertinens:que non facit ad causam. Et est ratio:quia positio debet fundari et extrahi de libello.vnde volens facere positionem debet semper habere libellum pre oculis:et qui non intelligit libellum:nunq̃ scit facere positionem.vt refert Bal.in.l.secunda.§.quod si actor.C.de iuramento calumnie.vnde si illud quod ponitur in positione non sit contentum in libello:in positione non debet deduci z si deducatur
7 in positione non debet responderi.¶Tertia regula est:†positioni contrarie non est respondendum:veluti si quis respondisset vni positioni:si postea fiat aliqua alia positio:cui respondẽs est sibi contrarius non debet respondere:potest et aliter intelligi contraria positio:si actor fecit vnam positionem:et reus fecit contrariam sibi:non tenetur respondere reus:quia ponendo
8 actor dicitur esse confessus.¶Quarta regula†positioni continenti factum alienum quis non tenetur respondere quod est verum:si per terminum datum ad deliberandum non posset quis certificari:tales autem si posset certificari:tunc respondere tenetur:vt in.l.qui interrogatus.cũ glo.ff.de interro.actio.¶Quin-
9 ta regula†positioni iuris non est respondendum.vt.l.ornamentorum.ff.de auro et argen.legato.quod est verum in iur[illegible] scripto.secus est in consuetudine:que potest per positio[illegible]em in ius deduci.Et idem in statutis alterius ciuitatis:qu[illegible]e debent in iudicium deduci:et allegari secundum Barto.[illegible] glos.in.l.prescriptione.C.si cõtra ius vel vti.pub.z est ra[illegible]tio huius regule:quia ius est certum et probatum.Et hoc[illegible]intertur scđm Bal.in dicto
10 §.quod obseruari.†quod quot[illegible]cunq̃ in aliqua positione ponitur aduerbium solẽniter [illegible]el legitime:nunq̃ tenetur quis tali positioni respondere:o[illegible]a tunc talis positio dicitur esse iuris. Itẽ in verbo canon[illegible]ce.secundum Bal.in.d.§.quod obseruari[c].
11 ¶Sexta reg[illegible]a est†quod positioni superflue nunq̃ est respõ-

claratur.et tenet idem Bal.expresse indicta.l.ij.§.qđ obseruari.l ve-si.iij.querẽ sepius p Lãfran.alleg.

b ¶Impertinenti.Vide do.Alex.de imo.in.l.si duo §.ij.de iureiur.vbi an admittatur.de quo per auditores de ro.in decisione cclv.Dñi.in antiquis z in decisio.cccxxxvj.super articulo Innocẽ.Celsus.

c ¶In.d §.qđ obseruari.vers.adde q̃ vbicuq̃.z l addi.ad Specul.in tit.depo.si.ver.adde q̃ positio.z glos.Paul.de castro.et doc.in.l.eũ quẽ temere §.j.de iudi.et gl.in.c.q.de cõfessis.lib.vi.

a ¶Captiose.Ad.Frā.are.i.l.vt rn̄sum.C.de trāsac.⁊ adde Bar.cep.i cau.cliij.ꝙ positio q̄ fit testib⁹ an credat esse verū dictū ei⁹ est captiosa.Adde q̄ no.i addi.ad Jac.rebuf.in.l.ꝑses.nu.iij.⁊ in addi.C.si seru⁹ aut liber.ad decu.aspi.li.x.vbi ꝯcludo ꝙ sic.⁊ ibi q̄ dicat captiosa positio:⁊ vtrū ista scꝫ ꝙ rn̄dens sit bon⁹ vir.sit captiosa.Adde ꝑ Th.ferra.in suo trac.cantelarū.cau.iij.incip.regula est in iure.ad finē.

dendū.vnde si q̄s semel rn̄derit vni positioni:si adhuc de nouo ponat positio eadē:nō tenetur rn̄dere.Ex quo infert Bald.in.l.
12 ampliorē.§.in refutatorijs.C.de tēp.app.† ꝙ vbi positio vna facta est in causa principali.eadē positio non debet fieri in causa appellationis:nec quis tenet respondere.Infert etiā Bal.in.l.cōtractibus.§.illo.C.de nō nu.pec.ꝙ vbi quis habet fundatam intentionē suā nō tenet respōdere.Exemplū vt si ꝓduxi instrumētū mutui:⁊ aduersari⁹ faciat mihi positionē:pono ꝙ tu non mutuasti ⁊c.certe nō teneor respōdere:q: super illo qđ ponitur
13 est fundata intentio mea.¶Septima regula est † positioni ca-
a ptiose[a] nō est respōdendū:⁊ dr̄ captiosa positio quando responsio que fit:nō pōt fieri affirmādo vel negando:quin sibi preiudicet.verbi gratia:pono ꝙ tu es vsurarius.si dicas ꝙ sic:detegis turpitudinē tuā.si dicas ꝙ non:sic es periurus:cū sis vsurarius:⁊ sic de simili.¶Octaua regula est ista positioni negatiue non est respondendum quod est intelligendum de negatiua improbabili ⁊ equum iudici ne videatur:alias autem si equum iudici visum fuerit vt respondeat:vel negatiua sit probabilis: tūc tali positioni bene tenetur respondere:vt in.c.de confes.lib.vi.
14 ¶Et est notandū† ꝙ dictio absq̄ negatiua est[b] et facit contra
b aduocatos calūniatores qui volētes facere positionē negatiuā ne pars possit recusare respondere positioni negatiue: faciunt positionē per dictionē absq̄ hoc modo:pono absq̄ eo qđ fuit qđ petrus mutuauit.x.⁊ ita tenet Bart.in.l.inter stipulantē.§.i.ff.de verb.obli.Idē tenet Cy.in.l.actor.C.de probatio.⁊ idē Bal.in.d.§.quod obseruari.⁊ est glo.sing.in.l.fina.§.i.ff.de doli exce.
15 ¶Nona regula sit ista † positioni multiplici nō est respondendum:sed potest petere respondere debens:vt illa positio multiplex distinguat:et postea respondebit.Si velit respondere tunc
c si altera pars est vera:et altera falsa poterit vtramq̄[c] sine vitio periurij.ſm Ioan.andr.in.c.ij.de confess.lib.vi.et Bald.in.d.§.quod obseruari.ꝓ quibus facit tex.in.l.si is qui ducēta.§.vtrū.
16 ff.de rebus dubijs.¶Decima regula sit ista † positioni criminose non est respondendum scđm Bal.qui indistincte ita tenet in.d.§.quod obseruari.Sed Bar.tenet contrariū:vbi respōdere debens tractat de lucro captādo si non respōdeat.ita tenet ipse in.l.marcellus.§.primo.ff.de re.amo.et in.l.fina.de his qui.vt indi.Item dicit indistincte quem teneri respondere positioni

ibi.ad vnū tn̄ aduerte.de q̄ etiā ꝑ Bar.in.l.ornamentorū.⁊ ibi posui.l apos.ad eū post Alex.i ꝟ.respōdendū.ff.de auro ⁊ argen.lega.et post Bal.i alleg.§.qđ obseruari.ꝟ.qn̄to nō tenet in apo.in ꝟ.iuris.Celsus.

b ¶Negatiua est.Addē Ol.ꝯsi.xlix.

c ¶Negare.Adde Feli.i.c.nā concupiscētia.in ꝟ.in glo.ij.ad fin.de cōsti.vbi videt Iuū tenere.idē ꝑ Car.ꝯsi.ino xxxviij.inci.q̄dā habēs.Quā tn̄ conclusionē limitat idē Feli.vbi.s.nisi faciēs positionē ꝓtestaret ꝙ nō vult hr̄e ꝑtē:q: tūc posset tota positio negari vl' si materia esset indiuidua:vtē si peteret debitū an tp̄s vl' ꝯditionē.Sꝫ q̄d si est diuidua vt puta pono ꝙ cōmodaui tibi codicē ⁊ volumē:⁊ tu rn̄des nō credo đ codice.dic ꝙ tacite videris fateri de volumie.Ita no.gl.sin.i.c.nōne.de ꝑsu.iūcto.c.fi.⁊ ⁊ q̄ ibi no.de iureiur.quā gl.singlarizat Mat.math.sin.suo.lxxvij.ici.no.ꝙ positio.Celsus

Crimīose

a criminose[a] istud crimē est antea detectū.⁊ iō refert ip̄e Bar.i.d.
l.fi.ꝙ q̀s pōt cogi rn̄dere an sit rogat⁹ tacite de restituēdo here-
ditatē incapaci:q: tūc rn̄dere debes cū tractet de vitio captādo
qd tn̄ Bal.reprobat.Sed mihi plus placet snia Bar.q̄ etiā ser-
uat in iudicando vel practicando:tū sit maioris autoritatis.tn̄
Bald.dicit de cōsuetudine seruari:q: q̀s non teneat rn̄dere huic
positioni:tu es vsurarius.⁊ tn̄ tractat de lucro captādo.⁊ in hoc
17 seruādo est opi.Bald.†q: quoties vnus approbat⁹ doctor atte-
status cōsuetudinē fore:approbata est cōsuetudo sine alijs testi-
bus.ita dicit Bar.in.l.de quibus.ff.de legi.qd est notādū.Et sic
mō habetis.s.quo ad istam interrogationē, seu positionē:tu es
vsurari⁹.⁊ in loco vbi est talis cōsuetudo seu practica.in loco au
tē vbi nō est talis practica seruāda est opi.Bar.quā videt sequi
Ang.Et sic modo habetis ex his oēs regulas.s.qn̄ quis tenetur
positioni respondere.Extra has aūt regulas quis tenet positio
b ni respondere:⁊ si nō respōderit habetur pro cōfesso[b]:vt.s.dixi.
18 ❧†Est tamen aduertendum ꝙ ad hoc vt quis dicatur pro con-
c fesso requiritur sententia[c] nā ex sola nō responsione nō habetur
q̀s pro confesso:vt tenet gl.in.d.§.ꝙ si actor.C.de iura.calū.⁊ ibi
dē Cy.⁊ Bal.Item ista cōtumacia que habet ꝓ cōfesso pōt pur-
gari vsq3 ad sniam ſm Cy.in.d.§.quod si actor.⁊ est ratio q: pe-
na legalis potest euitari ⁊ purgari vsq3 ad sniam:vt in.l.papin̄.
in.§.meminisse.ff.de inoffi.test.⁊ in.l.alia.C.de his qui.vt indi-
19 gnis.ista est pena que infertur a lege:ergo ⁊c. ❧†Illud quoq3
est notandū ꝙ si ille qui debebat respōdere positioni ⁊ fuit con-
tumax ⁊ habetur ꝓ cōfesso moriat ante sententiā latā:talis pe-
na non transit in heredem.Istud est singulare dictum Bart.in
d l.eius qui delatorē.ff.de iure fisci[d]. ❧†Preterea est notandum
20 ꝙ vbi est libellus inept⁹ vel male ordinatus:dato ꝙ reus fue-
rit contumax in nō respondendo positioni nō poterit haberi ꝓ
cōfesso:q: cum iudicium sit nullum propter defectū libelli:non
poterit sequi aliqua sentētia diffinitiua ſm Bald.qui ita singu.
no.in.d.§.qd obseruari.Attamen vbi elapsa esset instantia:⁊ re⁹
in eadē fuisset habit⁹ ꝓ confesso:poterit in alia instantia peti ꝙ
reus ꝓnūtiet ꝓ cōfesso:q: talis cōtumax est obligat⁹ ꝯditiōe ex
lege q̄ durat.xxx.ann.ita no.Bar.in.l.fi.C.de iur.om.ind.et idē

a ❧Criminose.Adde Fran.are.in.l.fi.ad fi.C.de edē.⁊ qd dixi i apost.do.Abb.in
c.cū cām.vbi enumerat multas opi.doc.⁊ tādē cōcludit ꝙ non teneat rn̄dere ad
aliq̀d ꝑ qd sua turpitudo detegat:⁊ ibi limitaui illud dictū Abb.in apost.meis.
ad c.cū.vide etiā Feli.ibidē.ver.i eadē gl.in alle.c.cū cām.de tes.not.Jac.rebuf.in
l.p̄ses.nu.iij.⁊ ibi posui in addi.ad eū.C.si ser.aut liber.li.x.⁊ Bar.sozi.i trac.suo
fal.in regu.
ccccix.adde
bar.i.l.mar
cell⁹.§.q re-
rū.et qd ibi
posui i ad-
di.ad ip̄m.
in ver.vr̄ ꝙ
sic.ff.⁊ in.l.
si gener.ṽs.
q̄ro vtrū he
res.vbi et
posui i ad-
di.ad ipsu3
in ṽbo rn̄de
re.ff.de his
qui.vt indi.
et dixi post
Bal.i.l.trās
actione.nu.
j.in apost.i
ṽ.nō d3 rn̄-
deri.C.de
trāsac.Cel.

b ❧Pro cō
fesso limita
bis istud di
ctū.s.ꝙ p̄ter
exceptiōes
p̄dictas nisi
q̀s positiōi
bus rn̄derit
habeatur ꝓ
cōfesso:nisi
talis positio
eēt sine tp̄e:
puta si po-
nis ꝙ tu mu
tuasti mihi.x.⁊ nō ponis qn̄ aut q̄ tp̄e l3 illi positiōi nō rn̄deā:nō tn̄ habeor ꝓ cō
fes.istd ē sin.dcm̄ bal.i.j.addi.ad Fel.c.si p̄les vna sen.qd ꝓ sin.all'.Frā.cre.sin.
cxc.qd ici.stat.cauet.⁊ dat ibi rōnē:q: esto ꝓbares sine tp̄e nō vinceres vt ibi ꝑ eū.
c ❧Snia.Adde Feli.i.c.cū nō ab hoie.i fi.de iudi.i ver.vtrū aūt data.Sed istud
limita post Bal.i.l.j.C.ne ex delic.defun.si negat.al's ē sec⁹.vt ꝑ bar.⁊ Fel'.vbi.s.
d ❧De iure fisci.Adde latius eundē Bart.in.l.manifeste.in fi.ff.de iure iur.quē
tn̄ etiam limitabis vt per Bal.in.l.ij.C.qui testa.face.pos.

a ¶ Pro cōfesso. Limitabis istud dictū.q.s.ꝙ pter exceptiones p̄dictas: nisi q̄s positionib⁹ respōderit habeatur ꝓ cōfesso: nisi talis positio esset sine tpe. pnta si ponis ꝙ tu mutuasti mihi.x.ꝛ nō ponis qn̄ aut q̄ tpe: lꝫ illi positioni nō rn̄deam non tn̄ habeor ꝓ cōfesso. istud est sing. dictū Bal. in.l.j.ad fi.C.si plu. vna sen. qd̄ ꝓ sing. alleg. Frā. de cre. singu. cxix. qd̄ incipit statuto cauet.ꝛ dat tibi ratione: qꝛ esto pbares sine tpe nō vinceres: vt ibi per eum Celsus.

Jo. de imol. in.c.fi. de iur. calū. ¶ Finaliter est concludēdū circa
21 hanc materiā positionū ꝙ nō respōdēs positioni habet ꝓ cō-
a fesso^a: si est sibi dānosa. Si autē cōfessio est sibi vtilis: tūc habet
b ꝓ negante^b s̄m gl. in.d.c.ij. s̄m Bal.i.d.§.qd̄ obseruari.ꝛ s̄m eū-dē Bal. in.l. vnica.C. de cōfes.ꝛ dicte positiones etiā possunt fie-ri postq̄ astrinxit q̄s se ad ꝓbādū p instr̄m vel testes. s̄m Bal. in.d.§.ꝙ si actor. tn̄ post publicationē attestationū non possunt
c fieri positiones^c: vt in.d.§.qd̄ obseruari. qd̄ est itelligēdū scꝫ sup eo qd̄ est ꝓbatū: sed si fieret nouus articulus: qꝛ apposita est no-ua exceptio qd̄ pōt: vt in.l. officiū. de rei ven. p Bar.ꝛ Ang.ꝛ tūc pōt fieri sup arti. tali noue positiōes: qꝛ sup illis nō videt pu-blicate attestationes: ꝛ cōfesso vno intelligunt cōfessa oīa que se quunt: vt in.l.ij.ff. de iur. om. iu. hoc tenet Spec. in ti. de posi. sup versi. regulariter. Jtem no.ꝙ Pau. de lea. et.d. Flo. in cle. vnica. de causa pos.ꝛ proprie. in.q. facti ita consuluisse reperio ꝛc.

¶ De confessionibus.

1 Confessiones. †Que cōfessio est rale-uatio ab onere proban-di cum soleat dici: ꝙ in cōfessum nulle sunt partes iudicis in condēnando: vt in.l. ꝓinde.ff. ad.l. aqui. imo est fortior ꝓbatio q̄ fit p confessionē: q̄ꝫ q̄ fit p testes ꝛ instr̄a: nā vbi est p̄sumptio iuris et de iure
d nulla admittit ꝓbatio in 𝔷riū: nisi p confessionē aduersarij^d: vt in aut. sed iā necesse.C. de dona. ꝓpter nup.ꝛ ibi glo. quā sequit Bal. Bar. Cy.ꝛ Ang. idem tenet Jnno. in.c. qꝛ plerīqꝫ. de immu.
2 eccle. †que cōfessio debet etiā emanare ex ꝓposito. vn̄ si aliquis

b Pro negāte. De rn̄sione fcā positionib⁹ vide do. Alex. de imola. in consi. lxxxj. p totū.j.pte et an et quō debeat iterp̄tari rn̄sio facta positionib⁹. vide p eū in cōsi. xliiij.i.j. parte.ꝛ qualr̄ itelligat rn̄sio fctā positionib⁹ dicēdo credit ꝓnt i p̄n. vid̄ p eū in cōsi. cxxxvj. in.ij. pte.ꝛ quō ꝛ qn̄ q̄s i rn̄sioe facta positionib⁹ videat cōfiteri. vide p eū in ꝯsi. lxxxiij. in.j. par. ꝛc. Celsus.
c ¶ Fieri positiōes. Adde de veritate hui⁹ dicti qd̄ not. in apost. s̄. isto ver. in.j. apost. Et p finali apostil. in hac materia positionū. Adde an si monitus a iudice rn̄deat positionib⁹: sed iuret se nescire veritatē positionis: ꝛ iō nolit rn̄dere: an p iudicē poterit cōpelli ad respōdendū p ver. credit.ꝛ cū talis respōsio eque preiu dicet ac p verbū assertiuū facta. Dic cū Archi. sing. in.c. ponderet. xc. disti. qd̄ dictum singularizat do. Ro. sing. dcxciij. incip. si quis a iudice monitus. Celsus.
d ¶ Nisi p ꝯfessionē aduersarij. adde Bar.i.l. si duo.ff. de acq. here.ꝛ i.l. absente. ff. de pe. Alex.i.l. et q̄ iurasse §.j.ꝛ i.l. admonēdi.ff. de iureiur. de q̄ dixi post Bal.i rub.C. de ꝓba. nu.v. v̄. visa diffinitiōe. in apost. in v̄. cōfessio. ibi etiā dixi in addi. ad Sali. nu.iiij. v̄. itē 𝔷 p̄sump. iuris ꝛ de iure. in v̄. admittit cōfessio.ꝛ alios ca-sus q̄b⁹ admittit ꝓbatio 𝔷 p̄sumptionē iuris ꝛ de iure vide p Bart. Soci. in suo trac. fallē. reg. cxiiij. vide de hoc Pau. de cast. ꝯsi. viij. incip. ad primū q̄situ. in fi.j. dub.ꝛ cōsi. clvij. inci. visis ꝛ pōderatis.ꝛ cōsi. clxxvij. inci. sup primo videt dicen-dū. in vlti. dub.ꝛ Alex. consi. lxxvj.ꝛ.clv. ad fi. volu.ij.ꝛ cōsil. xlv. volu. iiij. Celsus.

a ¶ Pro iniuria. Adde Feli. in. c. cũ tex. j. de re iud. vbi vltra alia no. ibi p cũ refert Do. in. c. si quis iratus. ij. q. iij. q̃ cõuitiũ illatũ per irã punit pro iniuria simpliciter: nõ p delicto: vel calũnia: q: nec re9 dr. vt ibi. et ibidẽ in. §. notãdũ est. vide eum p intellectu. d. l. q̃cq̃d calore. nã dicit feli. loco. s. all. q̃ si iracundia excusaret crimina. raro eẽt locus peni. vñ vide qd p cũ hr̃ in. c. sicut ex lr̃is. s. de iureiu. et ad materiã ad de etiã p cũ l. c. matthe9 j. de simo. et duo vba remissiue. c. si vo. s. d iure iu. et Panor. in. c. ex lr̃is. nu. xlij. et ibi posui i apostil. ad cũ de diuer. rescr. et Lndo. ro. sing. lx. lci. volo cõmẽtare. ibi: q̃rto qd in cõfessiõe et ibi alle. glo. fin. in alle. c. ex lr̃is. Celsus

aliquid diceret ex iracũdia talis cõfessio nõ noceret: ita dicit singul'r Jo. de imo. in. c. fi. s. de cõfes. ideo si quis cũ ex furore iracũdie incẽsus cõtra aliquẽ dicat aliqd verbum iniuriosum. et ipm peniteat pbata iracundia talis confessio non nocet adeo q̃ non
a possit cõueniri p iniuria. [a] Et plus dico † q̃ si aliqs dixisset ver
3 bũ iniuriosum et ipm peniteat: talis cõfessio nõ sibi nocet [b]: si est
b tale qd qd possit reuocari per sniam: veluti est aliqd verbum iniuriosum. et ita intelliget tex. in. l. q̃cq̃d calore. ff. de re iud. Si aũt esset tale qd: qd per pniam nõ possit reuocari: vt si qs occidisset hoiem: tũc nõ põt vllaten9 reuocari: etiã si fecisset calore iracundie. istud est dictũ singulare Ang. in. l. si nõ conuitij. C. de iniur.
4 ¶ Idẽ est notandũ † qd etiã illa snia q̃ infamat in eodẽ iudicio facta cõfessione infamat. gl. est sin. in. l. qd ergo. §. ex cõpromisso. ff. de his q̃ no. infa. quã ibi summe cõmẽdat Ange. et ideo q: snia lata ex cõpromisso p arbitratorẽ vel arbitros non põt infamare
5 ideo nec cõfessio facta corã eis. ¶ Similiter videmus † qd filiusfa. nõ põt stare in iudicio sine cõsensu patris: adeo q̃ non valet iudicium siue agat: siue cõueniatur: vt in. l. fi. §. necessitatem. C. de bo. q̃ libe. et in. c. fi. de iudi. lib. vj. vbi dicitur: qd fallit in bñficialibus causis et spiritualibus. Similiter fallit in causis criminali-
6 bus: in quibus indistincte põt stare sine consensu patris. † Sed qd. s. dixi: qd nõ potest stare in iudicio sine cõsensu patris fallit in cõpromisso. quia coram arbitro vel arbitratore poterit filiusfa. cõparere agendo: vel etiã si cõueniatur defendẽdo. etiam si-
c ne consensu patris. istud est dictũ singulare Ang. in. d. §. necessi-
7 tatem [c]. Et qd dicitur † q̃ filiusfa. non potest stare in iudicio sine

b ¶ Non sibi nocet. Etiã si iniuriãs non fuerit puocat9. immo dixisset illa vba ex pposito et nõ ex iracũdia. istud est aureũ et sing. dictũ. d. Ang. in. l. si nõ cõuitij. C. de iniur. quẽ refert et sequit Feli. in. c. dilecti filij. vsi. dicit etiã no. Ang. de except. de quo vide oĩno p Tho. ferra. in suo tra. cautelaz can. xxxix. inci. si quis dicit alicui. ad fi. vbi alleg. Lafrã. hic. Celsus.

c ¶ Ang. in. d. §. necessitatẽ. Adde pro illa limitatione Joan. an. in addi. Specu. in tit. de iurisd. om. iud. §. et petitio. Itẽ fallit in causis spiritualibus. c. fina. et ibi Gemi. de iudi. lib. vj. Itẽ in his que sunt voluntarie iurisditionis vt p Bald. in pre alleg. §. necessitatẽ. Itẽ in beneficialib9: vt not. glo. sing. in. c. j. de iureiu. doct. in. l. ait pto. in princ. ff. de min. test. Jo. an. in. c. ex parte. de resti. spo. Itẽ in causa recõuẽtionis. gl. in. l. sed et he. in princi. ff. de procu. Itẽ in causa app. arg. l. ita demũ. C. de procu. sm Bald. in alleg. §. necessitatẽ. Item si impetrat rescriptum no. do. de Ro. deci. clxxxiij. incipi. et ista Innocen. et Dy. Panor. et qd ibi dixi in addi. ad eũ in. c. fin. de iudi. Item si implorat officum iudicis. gl. in. l. j. C. qui admitti. Item si alieno nomine cõparet casus in. c. gñaliter. ij. Rñ. de pcu. lib. vlti. Itez si in iudicio comparens sine patris consensu cõfitetur debitum: et iudex ei pcipit vt soluat. nam valet tanq̃ extra ordinẽ: nõ in figura iudicij. ita no. Bal. in. c. ij. de lit. contesta. alleg. glo. singu. in. l. fi. §. necessitatẽ. C. de bo. que lib. Et finaliter

fallit in olbus casib⁹:in qb⁹ põt minoꝛ esse in iudicio sine tutoꝛis autoꝛitate:vt
no.Lu.ro.sing.cccxx incip.tu scis.vbi alle.fin.d.Spe.in ti.de act.§.j.ꝟ.sz nũqd.
ꝛ ibi Bal.in addi.ad eũ.pꝛo quo addi.gl.fin.in.c.fi.in ꝟ.regl̃r.de iudi.li.vj.ꝛ ita
limitãt hãc regulã.Barto.so.regula.clj.ꝛ Bald.ↄsi.cxcij.vol.iij.ꝛ ↄsil.cccxciij.ea.
parte.ꝛ Rap.ful.cõsi.clxv.ꝛ vltra predictas limi.adde adhuc vnã.s.si talis filiusf
fa.cuz p̃ris
consensu se
obligasset:
qꝛ tunc põt
id ad qd̃ se
obligauit ꝛ
i iudicio pe
ti et quo ꝗ̃s
uis nõ iter-
ueniat p̃ris
ↄsensus: vz
t̃n istud no.
d.Bal.in.l.
iij.sed vtrũ.
post gl.ff.d
mio.refertꝛ
seq̃t Alexã.
ↄsi.xj.incip.
viso ꝓcessu.
ver.ꝑterea.
post me.vo.
v.In casib⁹
ꝓo nõ exce-
ptis quis ꝛ
q̃lis dz esse
cõsensus in
iudicio filio
agere volen
te.vide eun
dẽ Alex.con
si.lix.vol.ij.
ꝑ to.Tu er-
go aduoca-
te qui agis
cum filiofa-
mi.si vis vt
legitiet̃ ei⁹
ꝑsona abs-
ꝗ patris cõ
sensu cautela est secundũ Bart.in.l.minoꝛ.xxv.ff.de mino.ꝙ facias ꝙ iuret non
contrauenire:quia tunc eius persona legitimat̃.ita no.Bar.in.l.quid ergo.§.cõ
trariũ.in lec.Nic.de neap.ꝛ ibi posui in addi.ad ipsum.versi.nunquid valet.ff.
de contra.iudi.tute.ꝛ not.in deci.Thol.deci.xlv.ꝛ.xlix.

cõsensu patris intelligit̃ esse verũ nisi in actibus pꝛecedẽtibus
a lit.contest[a].qꝛ filiusfa.põt actus pꝛecedentes ante lit.contesta.
facere:ꝛ valent.poterit poꝛrigere libellum:et facere citationem
ad lit.contest.ꝛ comparere pendentibus interlocutoꝛijs:q̃ emer
gunt ante lit.cõtest.Sed in lit.cõtest.requiritur cõsensus p̃ris:
ꝛ nisi adhibeat̃:tũc talis actus cũ sequentibus non valet.tex.in
l.si cũ dotem.§.eo autẽ tempoꝛe.ff.solu.matri.plus dicit Ange.
qd̃ si post lit.contest.vel in fine pater ratificaret oĩa confecta ꝑ fi
lium nihilominus acta nõ valet.requirit̃ em̃ interuentus ꝛ con
sensus patris in initio iudicij.vt in.d.§.necessitatẽ.ꝛ eo tpe quo
fit.lit.cõtest.Illud est dictũ singu.Ang.in.l.quid ergo.ff.de his
qui no.infa.ꝛ ratio secundum eundem est.quia quotiescũꝗ lex
requirit consensum debere interuenire ab initio:nunꝗ̃ sufficit
interuenire ex postfacto:nec habet locum ratihabitio.ꝛ hoc per
tex.in.d.§.quid ergo. ¶Hinc est ꝙ faciunt differentiam docto.
inter autoꝛitatẽ ꝛ consensum:decretum ꝛ licentiam:quia autoꝛi
tas debet interuenire ab initio actus:nec sufficit ex interuallo
interuenire:vt in.l.pupillus.§.tutoꝛ.ff.de excu.tuto.ꝛ ideo si in
aliquo actu requiritur autoꝛitas superioꝛis.si actus perficitur
deinde ex interuallo interueniret autoꝛitas:actus ille non vale
ret.consensus aũt regulariter sufficit interuenire ante vel post:
vt in.l.fi.C.ad macedo.Decretum autẽ sine licentia debet inter
uenire ante actum:al̃s nõ valet:vt in aut.licẽtia.C.de epi.ꝛ cle.
Hec est pulchꝛa doctrina Inno.in.c.dudũ.de reb.eccl.non alie.
hec est doctrina Bar.in.l.sine aũt plures.ff.de aqua plu.arcen.
hec est doctrina Bart.in.d.§.necessitatẽ.de quo plenissime not.
vltra alios in.l.si quis mihi bona.in.§.iussu.ff.de acquir.heredi.
¶Reuertoꝛ ad materiam cõfessionum:que est vtilis:ꝛ quotidia
na.pꝛo cuius euidentia pꝛemitto.qd̃ interdum cõfessio emanat
in delictis:interdum in causis pecuniarijs:hoc p̃misso discur-
ro ꝑ plures q̃ões ad materiã singularũ confessionũ:et pꝛimo
circa confessionem emanatã in cã criminali. ¶Et quero pꝛimo
9 †nunq̃d cõfessio facta in delictis valeat ꝛ teneat? Rñ.aut ema-
nat spõte:aut coacte:aut dubitater.si emanat coacte:puta facta
in toꝛmẽtis pꝛecedẽtib⁹ legitimis indicijs:talis cõfessio nõ va-
let neꝗ tenet:vt in.l.j.§.diuus.et.§.si quis vltro.ff.de quest.qd̃
b est verum:nisi perseueret in ea:quia si perseueraret[b] in ea dato

a ¶Litis cõtest.Adde Pau.de cast.in ↄsi.lij.ꝛ do.alex.de imo.cõsi.lix.in.ij.pte.
b ¶Si ꝑseueraret.Tu vide de hoc glo.in.l.j.in ver.ꝛ non esse.ꝛ qd̃ ibi posui in

addi.ad ipsam.in versi.nō facienda est.ff.de questio.⁊ istis adde quod notan.l.
eo.§.in apostil.in ver.neqꝫ tenet.Celsus.
a ¶Tormētoꝝ.Adde idē do.Bar.soci.in.ↄs.cclxiij.inci.circa pmū.ꝟ.vlt.adde.cir
ca mediū.in.ij.pte.Alexā.cōsi.xlviij.incip.qm̄ ꝑ excellētissimum.⁊ cōsi.clxxxxiij.
vol.ij.⁊ vide Matth.matthe.sing.suo.lv.qd incip.Nota qd quotiescuqꝫ.Celsus.

ꝙ fuerit facta in tormētis:bn̄ valeret.ita tꝫ glo.in.l.ij.C.de cust.
reo.idē ibi Ang.⁊ Jac.bu.idē etiā Ange.in.l.vnica.C.de confes.
10 †⁊ ꝺz qs ꝑseuerare in ↄfessione:nisi eā reuocet:vel appellet ꝺm
Bal.vbi.s.Et iō cauti assessores vbi qs est cōfessus in tormētis
ducūt eundē ante tribunal:vt denuo sponte confiteat̄.⁊ tunc ta-
lis cōfessio est perfecta:⁊ valet.vt in.l.ij.de cust.reo.male faciunt
illi assessores q̄ incōtinēti postqꝫ quis est confessus in tormentis
reducūt ad tribunal:vt cōfiteat̄:talis enim cōfessio nō valet ita
a facta incōtinēti:qꝛ presumit̄ adhuc esse timor tormentorum[a] vt
11 in.l.lecta.ver.dicebā.ff.si cer.pe.†Et ideo ad hoc vt confessio fa
cta valeat tāqꝫ facta sponte ad tribunal post tormenta requirit̄
ꝙ ante cōfessionē interueniat dies:⁊ vna nox post tormenta:ita
dicit singulariter Jaco.but.qd multū cōmēdat Ang.in.d.l.ij.ff.
de cust.reo.dicēs ꝙ assessores qui faciūt ↄtrariū male faciūt. ¶Ad
12 uertēdum tn̄ est †ꝙ licet cōfessio sit facta in tormētis tn̄ facit se-
miplenā probationē.ita dicit singulariter Bald.in.l.in bonefi-
dei.C.de re.cre.⁊ glo.singularis.in.l.ij.C.de custo.reo.Jmmo.plꝰ
dicit:ꝙ si snīa foret lata cōtra reum pretextu cōfessionis facte in
tormētis valebit snīa:sed poterit appellari tanqꝫ ab iniqua:cuꝫ
non poterit dici nulla.vt est tex.in.l.ij.C.quo.app.non reci.⁊ ibi
Bal. ¶Si aūt cōfessio est emanata in tormentis nullis precedē
tibꝰ legitimis indicijs:tūc etiā si ↄfessio postea interueniat spō
b tanea nō valet:neqꝫ tꝫ[b] ꝺm Bar.in.l.maritꝰ.ff.de q̄sti.licꝫ Bald.di
cat idē qd in pmo casu:⁊ male.Jn scđo casu in crīalibꝰ si cōfessio
est facta spōte:⁊ tunc aut continet verū:aut falsum:aut dubitat̄.
Si ↄtinet verū bene p̄iudicat talis cōfessio.vt in.l.ↄsensu.ff.de
custo.reo.Si ↄtinet falsuꝫ:⁊ tūc nō valet:immo potest qn̄cūqꝫ re
uocari:etiā ꝑ officiū iudicis.vt in.l.j.§.fin.ff.de quest.Jn dubio
aūt presumitur cōtinere verū:qꝛ non est presumendum ꝙ quis
contra se mētiatur.ar.l.fin.C.arbi.tute.⁊ l.generaliter.C.de non
nu.pecu. ¶Ex quibus infert Joā.an.in.c.ro.§.sin autē.de ap.li.
vj.ꝙ etiā vbi est lata snīa propter ↄfes.ꝙ iudex a quo appellatur
nō tenet̄ deferre appellationi:imo non obstāte appellatione po-
terit cām executioni mādare.nisi exprimat causam puta errorē:
vel aliam legitimam causam.⁊ sic erat causa specialis:in qua vt

b ¶Necqꝫ te
net.Add fe
li.in.c.q̄lr ⁊
qn̄.i.§.ꝫ.de
accu.et do.
Alexan.de
imo.in ↄsi.v.i
j.pte.⁊ i ↄsi.
xcij.ea.pte.
⁊ in consilio
clxxvij.in.ij.
parte.⁊ i cō
si.j.i.iij.pte
⁊ q no.in ad
diti.istis.s.
co.ꝟ.iui.v.i
apo.in ver.
apo.i ꝟ.tor-
mētorū.im-
mo plꝰ dico
de cōfessiōe
q̄ post inter
uenit etiam
extra tortu-
rā:p̄cedēte
tn̄ tortura
ꝙ nō valet:
vt h̄ ꝑ istū.
qd tn̄ intelli
go vt ex hac
possit qs cō
dēnari:ita ꝑ
Alex.ↄsi.iij.
versi.et sitr.
ad finē vsqꝫ
cōsil.ij.vol.
iij.et ibi qd
si non fuerit tortus sed tantū cōdēnatꝰ.Et que dicant̄ indicia sufficiētia ad tor-
turā.vide per eūdē Alex.cōsi.lxv.ꝟ.qd aūt indicia.⁊ consi.lxxvij.ꝟsi.circa secun-
dum.vbi ponit an vnū indiciū sufficiat ad torturā.vol.j.⁊ consi.xlj.qd est secun-
dum maiorē supputationē consi.clxxxiij.ver.quot autē indicia.volu.ij.⁊ cōsil.j.
quasi ꝑ totū.vol.iij.Nec omitto ꝙ istud dictū.scꝫ ꝙ ↄfessio torti sine indicijs non
valet:est tm̄ verū:qd etiā si indicia superuenirēt:nō valeret talis confessio.vt not.
glo.sing.in.l.maritꝰ.ff.de qō.quā singularizat Bal.in.l.fi.C.de accu.refert ⁊ se-
quitur Ro.sing.cxxxj.incip.tu habes qui vis ire in birrariā.Celsus.

a ¶ Debet exprimi. etiã causa specialis: vt no. gl. ⁊ do. in. c. j. de appel. lib. vj. ⁊ in l. iiij. §. j. ff. eo. titu. cum simi. ista tñ regula nõ pcedit in causis maiorib9 ⁊ pape reseruatis. tex. est in. c. cũ debit9. de appel. s'm Host. in. c. q̃nis. de elec. lib. vj. Itẽ si talis interlocutoria haberet vim diffinitiue. Joã. an. in. c. puenit. el. ij. preallg. ti. de ap. ⁊ Abb. in cle. appellãti. eo. ti. Ro. deci. xij. incip. itẽ si iudex. in anti. Feli. in. c. qd ad ↄsultationẽ de re iudic. itẽ si de cuius grauamine satis apparet ex inspectione vt ibi inserta ẽ cã a iure reprobata secũdum Pet. de ancha. allega. c. j. de app. li. vj. postremo si ipsa appellatio. causa speciales exprimit: sed per relationem ad aliõ. vt si diceret appello ab inі qua interloiutoria: prout constat ex dictis. admittitur enim hodie talis appellatio: si iniquitas colligeretur ex actis: ⁊ allegationibus iuris absq3 alia probatione. ⁊ ita saluari potest dictum Innocen. in. c. penul. de noui oper. nuntia. s'm Lap. in. d. cle. apppellanti. ⁊ refert ⁊ sequit Gemi. in allega. c. j. de appella. lib. vj. Barto. sozi. in suo trac. fallen. regu. xvj. cui adde Bald. pro hac vlti. fallen. consil. xliiij. volu. iij. Alexan. in terminis. consi. lxxx. inci. viso ⁊ oportune. versi. vnde dicimus. volu. j. Celsus.

in diffinitiua debet exprimi causa. Sed regulariter in cõtrariū
quia in appellatione a diffinitiua sententia non requiritur ex-
pressio cause. vt in. l. seia. ff. de ap. ⁊ ibi no. diuersum eñ est in ap
a pellatione ab interlocutoria: q2 in illa dꝫ exprimi cã[a] casus est
14 in cle. app. de ap. ¶ Tertio casu† quando dubitatur vtrum con-
fessio emanat coacte: vel spõte. in dubio presumit emanata spon
te: nisi probetur metum esse illatum: vel minas atroces per iudi
cem. ⁊ ita intelligitur quod not. Bal. in. l. de pupil. §. si quis ipsi
pretori. ff. de ope. no. nũ. ¶ Quero. Petrus ⁊ Berta sunt reperti
in actu carnali: qui non erant coniugati: iudex procedit contra
ipsos de stupro: ipsi volentes euitare condẽnationem de stupro
iurant ante dictum coitum clam cõtraxisse matrimonium: nun-
b quid propter hoc iuramentum euitabunt condẽnationem[b] Rñ.
q2 euitant condemnationem. quod singulariter est notandum.
ista est singu. glos. nec est alibi in toto corpore iuris s'm docto.
in. l. penul. ff. de fideiussio. quam multum commendat Bald. in
15 l. vni. C. de confes. ¶ † Queritur: aliquis accusatur coram iudi-
ce seculari de adulterio: iste confitetur de adulterio coram iu-
dice seculari. nunquid debet remitti ad iudicem ecclesiasticum
ratione incidentis questionis matrimonij spiritualis. Omissa
disp. concludunt docto. quod non: quia illud quod dicitur quod
causa spiritualis remittitur ad iudicem ecclesiasticum: habet lo
cum in iudicio contradictorio. vt in. c. tuam. de ordi. cogn. ⁊ in. c.

b ¶ Euitabũt condẽnationẽ. Adde pro hac materia Bald. in. l. pe. post glo. not. ff. C. de fideiusso. vbi videtur restringere hoc dictũ: scꝫ precedentibus alijs indicijs. Idem in. l. quoniam. C. de ser. fugi. Ange. in tracta. suo malefi. in versi. chehai adulterata la mia donna. versi. pone quod quidã. ⁊ ibi in addi. ad eum. Cepo. caute. xliiij. ⁊ consil. lvij. incipi. super querela. Alexan. consi. ccxxiiij. ⁊ consilio ccxxxvij. incipiẽ. ponderat ⁊c. volu. in. l. quoties. C. de iudi. Adde q2 ista fuit opi. Jo. an. in. c. fin. de fo. compe. li. vj. in nouel. limitabis vt per Ro. sin. suo. cccclxx. incipiẽ. nos sumus in materia. cui adde Panor. in. c. tui. et quod ibi habetur in addi. tam antiquis quam nouis. de procura. ⁊ in. c. j. de offic. ordina. ⁊ in. c. consuluit. de appel. Archi. i. c. rex. xxiij. q. v. ⁊ in. c. postulasti. iij. q. vij. ⁊ remissiue post omnes per Feli. in. c. cum sit. post me. versi. respectu adulterij. de fo. compe. Bal. in. l. penul. nu. iij. versi. glo. inducit istã. l. ad questionem. ⁊ ibi posui in addi. ad ipsum. in ver. pone quidem. C. de fideius. Celsus.

a ¶Si accusetur de falso. Adde cū Lāf. tenuisse Are. i suo trac malefi. in glo. q ver. falsario. p quo bñ fa. text. in. l. ergo. §. sacratissimas sedes. C. de vsu. Abb. tñ tenet ptrariū. in. c. eccl'ia sancte marie. ver. habet hic ar. opt. de cōsti. & in. c. verum. ver. & ratio pdicto: ū. vbi no. Feli. ver. ptra clericū deponentē. de fo. cōpe. Celsus.

latere. qui fi. fint legi. ¶Secus est in actu volūtario: vbi interueniat cōfessio. quia nunq̄ habet. locū in remissio ad iudicē eccle. istud est dictum singulare Specu. in titu. de recōuen. & Bal. in. l. quoties. C. de iudi. Subiungit etiā Bal. in. l. j. C. quomodo
16 & qñ iu. † q si clericus pducatur in testē corā iudice seculari de-
a ponat falsum coram eo: si accusetur de falso[a] coram iudice seculari: non pōt iudex ecclesiasticus facere inhibitionē iudici seculari: ne procedat in causa corā eo cepta. & ita consuluit Fede. de senis: q: licet iudex ecclesiasticus sit superior: tamē iurisditio iudicis secularis non dependet a iurisditione iudicis spiritualis vel ecclesiastici: fm Bal. vbi. s. plus not Fran. d zaba. in. c. debitores. de iureiu. q si quis cōueniat aliquem in centum coram iudice seculari: et re[9] opponat esse instrumentū: de duplo vere fortis: & per psequēs q est ptract[9] feneratius: & per psequēs impetraret ihibitionem a iudie ecclesiastico fienda iudici seculari ne
b pcedat in causa: q: ista causa spectat ad ecclesiā[b] tanq̄ ecclesiastica. de vsu pēdēte de isto dubio an instrumētū sit de duplo vere fortis iudex ecclesiastic[9] nunq̄ pōt facere inhibitionē iudici seculari: ita determinat Fran. zaba. vbi. s. ita cōsuluit. Fe. de senis consilio suo. xxxij. & est recta sententia. Pro quib[9] ego moueor tali cōsyderatione. nam iudex ecclesiasticus nō debet posse turbare iudicē secularē in iurisditione sua: q: nemo dz mittere falcē in mensem alteri[9]: maxime quia iurisditio iudicis secularis non depēdet a iurisdi. iudi. eccle. vnde cum adhuc non constat quod contractus talis sit feneratius: nō debet posse iudex ecclesiasticus facere inhibitionē seculari: sed postq̄ constiterit: tunc poterit inhibere iudex ecclesiasticus seculari iudici. quia modo cōstat q est causa ecclesiastica: et quod spectat ad ecclesiam.

b ¶Quare ista cā spectat ad ecclesiā. Dic tu q quoties tractat cā vsurarū principaliter: q tunc cā illa est cā eccl'iastica: & tūc pōt iudex ecclesiasticus scl'art inhibere nō obstāte pnē tōe cause. Vbi grā: ego peto a te cētū p decē sestertijs frumēti: q̄ mihi p illis debebas post aliquod tēpus soluere et si emisses a me illa decē sestertia pacatis nūmis habuisses p. x. Certe hoc dicto apparet cōtractum esse vsurariuz. & de quo non potest iudex laicus cognoscere: ita no. alr. zaba. in cle. j. §. ceterū. de vsu. in. xviij. q. quez omnino videas Pau. de ca. & Alex. de imo. in. l. si nō fecrē. i prin. ff. de pdi. inde. Fel. in c. cū sic. versi. respectu vsu. de fo. cōpe. Si aūt agit d vsuris icidenter: puta tu dedisti mihi mutuo. x. corbes vini: & fecisti me obligari ad. xv. certe hoc q̄uis edocto appareat ptractū eē vsurariū: nihilominus q: d illo nō pstat notorie: tūc loc[9] erit pūctioni: vt p car. in alr. cle. j. q. xviij. de vsu. Dic tu tñ: q illo incidēti explicato pōt iudex ec. illi laico iudici ihibere ne vlteri[9] cognoscat. Apparet eñi tūc cōtractū illū eē. vsurariū: & sic crimē ecclesiasticū vt p alle. vbi. s. no. de hoc. Barto. in. l. quoties. C. de iudi. & in. l. nouatio. C. de sacrosan. ec. Fede. de se. psi. xcij. incip. facta est lex: & psi. cclij. inci. dño. an vbi dicūt iudicem secula. posse de vsuris cognoscere: quando d: eē. q. facti: vt dixi. s. Nec omitto vnum sing. dictum in quo multi iudices errant ecclesiasticum ind. nō posse inhibere laico iudici nisi lit. coram eo pen. saltem per citationem: ita no. Alexā. de imol. psi. ix. inci. pstantissime domine doctor. in prin. ver. itē quia ad hec vt possit: vol. iiij. alle. tex. i. c. tua. de op. cogni. & in. c. lator. & in. c. causam. qui fi. fint leg. Celsus.

a ¶ Noceat clerico. Adde ꝓ opi. Lãfr. tex. i auẗ. clericꝰ. ⁊ l auẗ. statuimus. ⁊ vtro biqꝫ ꝑ doc. C. de epis. ⁊ cle. canoni. i. c. at si clerici. ⁊ ibi Pañ. ⁊ And. sicu. ⁊ Feli. de ind. Cep. veronẽ. ꝯs. xj. ꝟ. v. ꝺ qõne. ⁊ ꝯs. lix. bal. ꝯs. ccxlvj. lib. ij. ⁊ ꝯs. clxxv. vo. iij. cal de. ꝯs. vj. tit. de ꝯfes. spe. e. tit. §. nũc. vidẽdũ. ver. nũc vidẽdũ restat. Feli. in. c. eccl'ia sancte marie. ver. ex his infert hic. de cõsti. Bal. cõsi. ccccxl. incip. quidã in mino ribus. volu. iij. ⁊ Alex. cõ si. xiij. ꝟ. for tificare. vo= lu. j. qꝺ de ꝟ bo ad ꝟbũ ferme repe= riẗ ꝯsi. xcvj. eo. vol. ⁊ con si. xix. vo. iij plene ⁊ latis sime in deci sio. capelle. Tholos. qõ. ccccxxv. ⁊ ibi ample ⁊ re= missiue no. i addi. Cel.

17 ¶ Queritur vlteriꝰ † aliqs clericꝰ: cõmisit homicidiũ captꝰ est
a familia dñi ptãtis. dñs potestas scit ipsum esse clericũ tñ cleri
cus metu ductꝰ cõfiteẗ se esse laicũ. nunqd talis cõfessio noceat
clerico[a] dicẽdũ est ꝙ nõ: qꝛ talis confessio est falsa: ⁊ est impossi=
bilis quo ad naturã: qꝛ clericꝰ nõ põt facere ꝑ cõfessionẽ qn sit
clericꝰ. ita determinat Bal. i. l. vnica. C. de confes. ⁊ est expressus
18 tex. in. l. cõfessiõibꝰ. ff. de interro. ac. ¶ † Quero titiꝰ cõmisit fur=
tum laude: cũ re furtiua fugit cremã. ⁊ ibi habet rem furtiuã: q
ritur nũquid poterit ꝓcedi cõtra ipm de furto ꝑ ptãtẽ creme: ⁊
videẗ ꝙ nõ. qꝛ nullũ est cõmissum furtũ creme: sed solũmodo lau
de: nec in crema habet domiciliũ. Cõtrariũ determinant Bar.
qꝛ fur quocũqꝫ loco reperiaẗ cũ re furtiua põt ꝓcedi ꝯtra ipsuꝫ[b]
ita determinat bar. in. l. si domiciliũ. ff. de fur. ⁊ i. l. si aduicta. C.
de fur. ⁊ i. l. sed nec. ff. de ꝯdi. fur. q̃ snia est equa ⁊ tenẽda. ¶ Qu
ro iuxta pmissa de vna. q. quotidiana ⁊ vtilissima: in qua etiam
19 multi periti errãt. † Accusatus vel inquisitꝰ est titius de homici
dio: cõparet in termino dictꝰ titiꝰ: qꝛ in qualibet cã est statuere
terminũ ad defensionẽ: vt est text. fin. i. l. iij. §. si ad diẽ. ff. de re mi
li. in qua cõparatiõe hoc mõ dicit verũ est. ꝙ ꝑpetraui dictũ ho=
micidiũ ad mei defensionẽ: post quã qdẽ cõparationẽ nihil ꝓ=
baẗ vlteriꝰ: mõ queriẗ an ille titius possit de homicidio cõdẽna=
ri. ⁊ arguiẗ ꝙ nõ: qꝛ ista cõfessio est vnica vnicũ ꝯtinẽs. C. vñ aut
in totũ illa exceptio dꝫ acceptari: aut i totũ repudiari. no. ꝑ Cy.
in. l. ij. C. de dona. ꝓpter nup. ⁊ ꝑ bar. in. l. aureliꝰ. §. iã. ff. de lib.
leg. ⁊ Bart. in. l. vnica. C. de cõfes. ⁊ per Bu. ⁊ Inno. in. c. fi. de cõ
fes. clarũ est ẜm doc. quod si fecisset duo capitula hoc modo dico
ꝙ feci homicidiũ. item dico ꝙ feci ad mei defensionem[c]: tunc est
clarum ꝙ debeat cõdemnari: quia sunt plura capitula separa=

b ¶ Põt ꝓ= cedi contra ipm. Adde plene ꝑ ale. de imo. cõsi. clxxv. versi. & ad aliud. vol. plene ꝺ hoc articu= lo. ⁊ qꝛ iste c dixit ꝓxi. §. qꝺ Bar. di= cit posse furẽ vbicũqꝫ cũ re furtiua inueniẗ puniri. vr̃ tacite innuere Bar. alle. ꝙ ex quo res furtiua apud quẽpiã reperitur presumitur ille cũ furto subtraxisse. quod an indistincte sit verum: et qualiter limiteẗ dic vt per Alexã. cõsi. v. incip. in casu inquisitionis. volu. j. ⁊ Feli. in. c. postulasti. in fi. de foro compe. Celsus.

c ¶ Defensionẽ. pro. q̃ vide late Feli. in. c. auditis. de pscrip. in ꝟ. ob. scꝺo. cum seq. ⁊ qꝺ ibi dixi i apost. Adde ꝙ do. Tho. ferretiꝰ moder. i suo trac. cautela. cau= tela. v. multis iuribꝰ: autoritatibꝰ et ratiõibꝰ vt credit vallatis nititur dare cau= telã ad euadẽdũ indiciatũ de homicidio legitimis indicijs a tortura ⁊ morte: scꝫ ꝙ dicat se ꝑpetrasse tale homicidiũ ad sui defensionẽ necessariã: vt ꝑ iura ⁊ au= thores. ꝺ. cautela. v. inci. accidit qtidie ⁊c. ꝑ eũ alleg. ⁊ Ludo. ro. sing. ccviij. inci. accusatus. de homicidio. ⁊ ibi apost. ad eũ. Tñ ista cautela ꝗuis ꝓcederet: nec ꝑ bar. i. l. aureliꝰ. §. idẽ q̃siuit. ff. de libe. leg. ⁊ ꝯsi. l. al's. x. inci. qdã masiolꝰ. ⁊ bal. in. l. solã. i fi. C. de testi. ⁊ l addi. ad spe. i. ti. ꝺ ꝯfes. ꝯfiteor me occidisse ⁊c. ⁊ i. l. si filiꝰ. §. l exceptiõibꝰ. ff. ꝺ iter. act. ⁊ ꝯs. ccxv. ici. dãnãti da voi. vol. ij. ⁊ do. Jas. quẽ tñ dictꝰ ier. ꝑ se citat. i. §. itẽ si qs. al's ẽ in. §. in ꝑsonã. ꝟ. itẽ si qs. nu. xxix. insti. de act. vbi

ne nō firmat. Dicit eñi bal. tenere cōtrariū in.l.solū.vt dixi.s̄.post Bar.alleg.ꝯsi.l.a̾ꝫs.x.illa q̄uis ꝓcederet cautela esset tñ iperitis et illiteratis iudicib⁹ (qb⁹) vt no.Rebuf.i.l.expertes.ꝛ ibi ego in apost.ad eū.C.de decu.lib.x. (cause subtiles nō debēt cōmitti) illa cautela data. Perit⁹ eñi iudex talē r̄nsionē non admittet. Interrogatio eñi est simplex: idcirco r̄nsio simplex nō duplex sit opꝫ vt subdit

ta:qꝛ vbi est aduersatiua semper sunt plura capitula ₰m bar.q̄ ita no.i.l.vnica.pal. Sꝫ casus noster nō cōtinet nisi vnū capl̾m ꝑ deci.hui⁹.q.no.est debere cōdēnari: sꝫ iudex maleficioꝝ nō dꝫ admittere hm̄ōi excep. quia interrogatio ꝛ inquisitio est simplex r̄nsio dꝫ esse simplex: ꝛ nō duplicata siue triplicata. imo tūc non dꝛ r̄ndere ad iterrogata.ꝛ iō nō est admittēda ₰m bar.l.l.de etate.§.q̄ aūt.ff.de iterro.act. Si tñ iudex ꝓpter imperitiā talē r̄nsionē admisit cōdēnari dꝫ reus qꝛ nihil ꝓbauit ꝛ presumptio est cōtra reū: q̄ fecit homicidiū. nā ea q̄ fiunt ꝛ ledūt: p̄sumūtur i dubio dolose fieri: vt in.l.illud.de iureiur. sꝫ ita est: q̄ facere homicidiū ledit. et iō p̄sumit̄ dolose fieri.ꝛ iō re⁹ q̄ allegat q̄ fecit homicidiū ad sui defensionē: icūbit on⁹ probandi. Itē ea q̄ fiūt ꝯtra naturā p̄sumuntur dolose fieri. ₰m Bal.in.d.l.j.C.de ꝯfes. occidere hoiēꝫ est ꝯtra naturā: qꝛ hōis interest hoīem b̄nficijs afficere vt.i.l.seru⁹ ea lege.ff.de ser.expoꝛ. nō obst. qd alleg. qꝛ ista est vnica cōfessio ꝛ vnicū capl̾m: ꝛ si nō dꝫ posse a parte acceptari ꝛ pro parte reprobari: qꝛ r̄ndeo: qd illud est verū regl̾r. fallit vbi presumptio est cōtra ꝯfitētē. nā tūc dato qd sit vnica cōfessio ꝛ vnicū capl̾m: stat̄ cōfessioni in eo qd nocet ꝯfitēti in eo q̄ ꝓdest: nō ita no. Bal.i.d.l.vnica.C.de ꝯfes.ꝛ ita Bar.i.l.aureli⁹.in.§.idē.ff.de lib.leg. in ꝓposito p̄sumptio est ꝯtra ꝯfitētē: vt.s̄.dixi. Cautela est qd iudex maleficioꝝ audita tali exceptione ponat cōfitētē ad torturā: vt dicat veritatē: qꝛ istud ē indiciū sufficiēs ad torturā ₰m gl.i.l.capite q̄nto.ff.de adulte. nā lꝫ in cā ciuili ꝯfessio acta extra iudiciū nō faciat plenā ꝓhibitionē: vt qs cōdēnetur: tñ in cā criminali facit semiplenā proba. ad hoc vt qs ponatur ad torturā ₰m Libe.de decre.ꝛ Bal.vbi.s̄.ꝛ ꝟtute talis ꝯfessionis siquis posit⁹ fuerit ad torturā si ꝯfessus fuerit i tormētis erit plena ꝓbatio. ista est gl. singularis in.l.capite q̄nto. quā ibi sequit̄ bar.ff.de ā ul. ¶ † Unū circa p̄dicta ē notādū ꝛ mēti tenēdū ꝑpetuo qd etiā si accusat⁹ vel inquisit⁹ dicat se homicidium fecisse: sed ad sui defensionē fecisse. si hoc ꝓbet ꝑ testes. tñ debet cōdēnari: ꝛ hec qꝛ exceptio nō dꝫ in hūc modum opponi: sed

20

iste. idē not. Bal.i.l.si q̄dez.C.de except. Ange.ꝛ alios.in.l.j.§.si qs.simpl̾r.ff.d vb.obli. Angel. are.in tract. malefi.in.ꝟ.d āno pn̄ti.ꝟ.qd si accusatoꝛ.ꝛ ibi i addi.ꝛ ꝑ.d.Ale.in.l.nō solū.§.sciendū.ff.de no.ope.nū. Tn̄ singu. dictū Abb.i.c.auditis.de prescrip. pterire nolui. Dicit enim: qd si aliqs inq̄sit⁹ de homicidio dicat se fecisse tale homicidium ad suaꝫ defensionēꝫ ꝛ suā defensionē nō ꝓbet: per talē suā cōfessione nō poterit nihilomin⁹ puniri: nisi aliter de eo ꝯstet. ita dicit.d. Abb.in alleg.c.auditis. qd referēs ꝛ multū extollēs do.Feli.ibidē.ꝟ.obstat scdo singulare.et multū apud practicos autoritatis h̄re dicit eē quoꝙ i solēni cultu. Retulit illud idē Feli.in.c.significasti.el.ij.de homi.ꝛ do.Alex.in alleg.§.sciēdū. de quo vide Hippo.de marsi.sing.suo.clxxxv.inci.cōfessio. Ro.sing.suo.xxviij.inci.accusat⁹.de homicidio. de quo dixi post.Bar.i.l.si qs simpl̾r.nu.j.in apostil.in ver.ꝓ cōfesso.ff.de verbo.obli. dixi post Sali.in aut̄.cōtra qui propriā.nu.xiij.versi.vlti.iuxta predicta quero.in ver.defensionē.C.de nō nu.pecu. dixi post collect.in.c.si qs.nu.j.in versi.ad sui tutionē.de solu.ꝛ in apostil.ad Panoꝛ.in.c.bone.lo.ij.nu.xxxj.in versi.ad sui defensionem.de postu.prela. Celsus.

debet hoc mõ opponi. verũ est occidi: sꝫ feci ad meã defensionē necessariã: ⁊ est rõ q nõ quelibet defensio excusat aliquē a delicto: sed debet esse cũ moderamine inculpate tutelle. vt in. l. j. C. vñ si qs veniēs cõtra me volēs me percutere pugno: ⁊ ipm telo repellã percutiēdo: nõ est licita defensio: neqꝫ necessaria: qꝛ etiã pugnis resistere debebã. Itē si quis me aggrediat cum vno bastono: ⁊ ego repello cuꝫ ense percutiēdo: nõ est licita defensio data paritate personarũ. Si tñ esset disparitas ꝑsonarũ: qꝛ si vnus esset ita potēs cũ bastono: sicut ali⁹ cũ ense: secus esset. Istud est
21 dictũ sing. Bal. in. l. vnica. C. de ꝯfes. ¶ Queritur vlterius† nunquid cõtra cõfessum de crimine possit procedi ad cõdemnationē nulla precedēte inquisitione denuntiationis vel inquisitionis. Inno. determinat ꝙ nõ in. c. ꝑ inquisitionē. ꝫ. de elec. qꝛ ad hoc vt fiat cõdēnatio mortis: opꝫ vt aliquid petat: vel ꝙ subsit materia: super qua fundat cõdēnatio. Idē tenet Bal. in. l. vnica. C. de cõfes. tñ si hoc casu inquisitio: sequat post cõfessionē: ⁊ sic peruenitur ordo: dico ꝙ ꝓcedi põt: qꝛ sentētia põt ferri cõtra confessum etiã ex inordinato ꝓcessu. ita tenet Bar. in. l. cõfes. de custo. reo. ⁊ idē Bal. in. d. l. vnica. C. de ꝯfes. et Io. an. in. c. qualiter ⁊ qñ. de accu. qḋ est intelligēdũ fm Bar. vbi. ꝫ. si ꝯfessio est emanata principaliter super crimine: vt fit cõmuniter. al's secus. qḋ
22 sequit. Bal. in. d. l. vnica. ¶ Quero subsequēter † nunquid confessio vel alius contractus factus in carcere valeat: hanc. q. posuit Bar. in. l. q a latronib⁹. ff. de testa. ⁊ Bal. in. l. vnica. ꝫ. alleg. et Ange. in. l. qui in carcerem[a]. ff. quod me. cau. ⁊ circa hoc ita cõcludunt. aut quis est in carcerib⁹ puta iuste ex forma statuti vel forma iuris communis ⁊ tunc valet confessio: ⁊ omnis contractus factus in carcere in quacũqꝫ persona etiam si fiat cum detrudente eum in carcerem: vel ad ius instantiam. Aut quis est incarceratus iniuste: puta qꝛ est captus ⁊ bellum non est licitum sicut communiter est quando dicatur bellum licitum plene not. per Bal. in. l. hostes. ff. de cap. ⁊ Inno. c. quemadmodum. de iureiu. et in. c. olim. de censi. ⁊ tunc si contractus fiat cum detrudente in carcerem ⁊ cõfessio fiat ad eius instantiam non valet: neqꝫ tenet[b]: vt in. l. qui in carcerem. ff. quod me. cau. Si aũt contractus celebraret cum alia tertia persona vel confessio emanaret ad instantiam tertie persone: bene valet: vt in. l. metum. §.
23 sed licet. ff. de eo. quod me. cau. ita cõcludunt prefati doct. ⁊ † dicitur quis esse incarceratus quãdo est in loco: a quo nõ potest ad sui arbitrium recedere: vt not. Ang. in. d. l. qui in carcerē. Unde si iudex aliquã teneret in carcere ex forma statuti: vel princeps scribat potestati: ꝙ talē nobilem incarceret: poterit ipsum facere stare in vna camera: ita qḋ non recedat. ⁊ dicitur satisfecisse statuto etiam si precipiat: aut iubeat: qḋ stat in ciuitate ⁊ nõ recedat. pro quibus omnib⁹ facit text. in. l. succurritur. et in. l. seq. ff. ex qui. cau. maio. que puto vera: nisi in literis dicatur ꝙ ponat eum in carcere publico. nam tunc non credimus satisfieri precepto: nisi ponat eum in carcere publico: vbi alij solent poni.
¶ His itaqꝫ visis pro pleniori doctrina est etiã super alijs que
24 stionib⁹ insistendum et quero primo† nunquid cõfessio facta

a ¶ In. l. q in carcerē. Et ibidē vide. d. Alex. de Imo. ⁊ l. l. j. §. diuus. ff. d questi. ⁊ Francisc. areti. in dicta. l. a latronibus.

b ¶ Nõ valet neqꝫ tenet. Hic qḋ ista est veritas: ita not. Bartol. i. l. qui neqꝫ. ff. de verbo. si gnt. per tex. in preallegata. l. metuꝫ. hic a doc. in. l. qui carcerē. ff. qḋ me. cau. alleg. Bar. in alleg. ꝫ. l. q neqꝫ. Ja. de aret. vide. ⁊ i. l. nã ⁊ seruius. i princi. ff. de neg. gestis. vide. d. ale. cõsi. cxxvij. inci. viso instrumēto locationis. ver. non obstat volu. v. ⁊ ibi an qui contract⁹ l carcere factiva lent quib⁹ adõ que dixi in apostil. ad Jaco. re

in causa criminali habeat infamare.dic quod non sm Barto.& Ang.l.quoniam.ff.de his qui notã.infa.& est ratio:quia in causa criminali propter quam agitatur in publicum iudicium quis non efficitur infamis:nisi per sentẽtiam:vt in.l.j.§.fin.ff.de his qui no.infa.& in.l.infamẽ.ff.de publi.iudi.si ergo infamari per sententiam debet:non infamabitur per solam confes. ¶Quero
25 subsequenter de confes.aliarũ personarũ:& primo†an confessio minoris valeat.dic aut est infans talis confitens:& talis confessio non valet:etiam cum tutoris autoritate:quia nullus consensus est infantie:quia sm Bald.consensus est causa efficiẽs confessionis.Aut loquimur in pupillo maiore septem annis:& minore.xiiij.& tunc si confitetur sine tutoris autoritate non valet: sed cum tutoris autoritate bene valet:sed restituitur[a] in integr. Aut loquimur in adulto maiore.xiiij.annis.& minore.xxv.annis:tũc si confessio emanata fuerit in iudicio in quo potest consistere veluti possessorio in quo potest comparere.& habet legitimam personam:vt in.l.momentanee.C.qui legiti.perso.stan. habeat:& tunc valet confessio.sed restituit in integ.si lesus est. Aut confessio emanat in iudicio:in quo consistere non potest:& tunc aut habebat curatorem:et non interuenit eius autoritas: & tunc talis confessio est nulla:sicut ceteri actus iudicialis per minorem confecti:qui non valet etiam interueniente iuramento sm Bal.qui ita not.in dicta.l.vnica.Aut interuenit autoritas curatoris.tunc bene valet:sed restituitur.et ita intelligitur text.in.l.certum.§.minorem.ff.de confes.Aut minor non habebat curatorem.& in hoc sunt multe opinio.tamen docto.concludunt:& in hoc concordant:q non valet confessio minoris p quã respondet lit.cõtesta.quia ille est actus substantialis iudicij.de alijs antẽ confessionibus multe sunt opiniones.sed mihi verior videt illa Bal.dicẽtis nõ valere:sicut nec certa acta:& ita cõcludo.
26 ¶†Nunquid autem valeat confessio tutoris:curatoris:prelati:& aliarum personarum habẽtium legitimã personam standi in iudicio:& legitimam administrationem ita vt noceat suis dominis.dic qd si apparet in processu aliqua fraus:non valet. Ideo si sint confessi non interrogati.als talis confessio suis dominis nocet si sint facti dñi per lit.cõtest.secus si dñi sui litigãt & ipsi prestant tantam autoritatem:quia tũc eorum cõfessio non valet.in preparatorijs autem iudiciorum bene sm Bald.vbi.s.
27 ¶Scdo principaliter est videndũ†an cõfessio facta in actibus pecuniarijs noceat cõfitenti:vel prosit.Et pro regula premitto: q confessio emanata in causis pecuniarijs vz in preiudiciũ cõfitentis:vt in.l.pub.§.fi.ff.depo.pro confitente autem nõ valet. l.quedam sunt psone.§.nũmularios.& ibi gl.no.ff.de eden.quod est verum qñ cõfessio continet tale quid:qd solum prodest cõfitẽti:vel solum nocet.secus si id quod est confessum partim nocet cõfitẽti:& partim prodest:& est vnicũ capitulũ:vel plura connexa.nam tunc in totũ stabitur cõfessioni:& pro cõfitente:& ecõtra. vel in totũ ab ea recedit.p quo est glos.sing.insti.de pub.§.fi.et ita tenet Bald.in.l.vnica.C.de confes.idem tenet Bart.in.l.aurelius.§.idem.ff.de lib.leg.& idem tenet Cyn.in.l.ij.de do.ante

buf.in.l.nemo.nu.iij.l apostil'. C. de exact.tri. libro.x. Celsus.

a ¶Restituitur. Ad de Dyn. in cõsi.xxviij.

a ¶Cõtra confitentẽ. Adde q̃ dixit iste.s̃.isto ver.nu.xij.⁊ ibi posui in apostil.in ver.defensionẽ.⁊ in versi.acceptari.⁊ in ver.defensionẽ necessariam. Celsus.

b ¶Causa. Qualiter ⁊ qñ cõfessio sine cã valeat. vide Do. Alex.de imo in consil. lxxxiiij.in.j.pte.vbi ponit an sufficiat cõfessio in gñe:⁊ an sufficiat saltẽ semiplenã probationẽ ⁊ in cõsi.xviij.in.iij.parte:vbi ponit de cõfessione ⁊ promissione sine cã an valeat.⁊ qd in iudicio:⁊ qd si corã arbitro:vel arbitratore:⁊ in consilio xiij.in.j.pte ⁊ in cõsil.ij.eadẽ parte.⁊in cõsi.iiij.in.j.parte.⁊ in cõsi.xxxvij.in.iij.parte.de hac cõfessione sine cã.an et qñ valeat. Vide Bart.i.l.j.C.de pact.⁊ i.l.tale pactuz.nu.iij.⁊ ꝟsi.oppono.ꝙ cõfessio sine cã.⁊ ibi posui in addi.ad ipsuz in apostil.in eo.ꝟsi.ff.eo.dixi post fali.in.l.generaliter.nu.ix.versi.q̃ro quarto.cuz glo.in apostil.in versi.exp̃ssio cause.⁊ ibi bar.in scõa lect.ad prin.versi.circa primũ q̃ro.s̃.d̃ non nu.pecu.⁊ in.l.cũ falsa.nu.ij.in versic.ita tenent doc.C.de iur.et fac.ignorã. Celsus.

nup.secus ẜm eosdem si essent plura capitula separata:q̇ tunc stat firma regula:ꝙ statur confessioni cõtra cõfitentẽ:ꝓ se autẽ nõ.hoc dicit verũ Bar.in.d.§.idẽ.nisi p̃sumptio esset cõtra cõfitentẽ de eo qđ nõ est confessus.⁊ prodest cõfitenti.nã tunc esset vnicũ capitulũ:vel plura cõnexa:põt tñ tunc diuidi confessio:vt ei stetur cõtra confitentẽ:pro se aũt nõ. Exemplũ si quis ꝯfiteat̃ occidisse hoiem ad sui defensionẽ.nã ex eo ꝙ dicit occidisse hominẽ:est cõtra cõfitentẽ:⁊ in hoc statur sue cõfessioni.⁊ in eo qđ dicit ad sui defensionẽ:est pro confitente:in hoc dicte confessioni
a non statur:q̇ presumpto iuris cõtra confitentẽ. ¶Item nota.
28 Bar.limitat hanc materiã in.d.§.idem in eo.†ꝙ dixi stari confessioni pro cõfitente ⁊ cõtra cõfitentẽ qñ est vnicũ capitulũ:vel plura cõnexa:nisi aduersari⁹ cõfitẽtis velit ꝓbare ꝯ̃riũ eius qđ
29 assereret cõfessus in sui fauore.†Et dr̃ vnicũ capitulũ vel plura cõnexa ⁊ vnũ factũ plurib⁹ suis circũstãtijs.ꝟbi grã.promisi tibi decẽ cum pacto ꝙ tu vadas ꝓ me romã.istud capitulum est cõnexum anteriori facto:sꝫ si ꝓmitto tibi decẽ si nauis venerit
30 ex asia.istud totũ est qualitas anterioris facti. ¶†Diuersa autẽ capitula dicuntur qñ sunt diuersa facta diuerso tp̃e intẽtata. vel diuersa capitula dicuntur diuersa facta:quorum vnum non depẽdet a determinatione alterius:ita dicit Barto.in.d.§.idem. vnde si quis confessus est sibi depositũ esse factũ.ipsum quoqꝫ restitutũ:sunt diuersa capitula:q̇ interueniunt diuersa tp̃a. Itẽ dicuntur capitula diuersa facta qñ interuenit aduersatiua ẜm
31 Bal.q̃ ita not.in.l.vnica.C.de ꝯfes. His itaqꝫ p̃missis q̃ro†nunqđ cõfessio p̃iudicet confitenti.ꝓ dilucidatione huius q̃onis est sciendũ:ꝙ ad hoc vt cõfessio noceat cõfitenti:requirit̃ regulariter expressio cause.in.l.cũ de indebito.§.fina.ff.de ꝓba.⁊ in.c.si cautio.de fide instru.hoc fallit in cõfessione reali:q̇ cõfessio vꝫ
b etiã nulla expressa causa[b] ẜm Bart.in.l.cũ falsa.C.de iur.⁊ fac. igno.idẽ tenet Jo.de imo.⁊ Anto.de but.in.c.fi.s̃.de confes.⁊ in c.si cautio.de fi.instru.vnde si ego cõfiteor rem meam esse tuã: ita ꝙ nulla est expressio cause:talis confessio nocet mihi quo ad onus probandi:q̇ mihi incũbit onus probãdi rem esse meam sicut ab initio cõpetebat aduersario meo onus probandi rem esse suã:nõ aũt per talẽ confessionẽ inducit̃ dispositio:vt dominium transferat̃ in aduersariũ cõfitentẽ.q̇ in dñio trãsferẽdo requiritur traditio.vt in.l.traditionib⁹.C.de pac. Itẽ not. Bart.in.d.l. falsa.⁊ Ant.de but.⁊ Jo.de imo.in.d.c.fi.de confes.⁊ quod dictũ est de dominio idem de pos.ẜm prefa.docto.vbi.s̃.nisi adducta essent aliqua ꝟba in cõfessiõe dispositiua:vt si q̇s dicat hoc modo.tu possides talẽ rẽ:⁊ cõfiteor illã tuo noie possidere:tunc bñ transferr̃ possessio ꝑ ꝟba cõfiteor.glo.est nota.in.l.ab emp.ff.de

a ¶ Fallit in mutuo. Adde an cōfitens se habere vel se habuisse ⁊ habere possit exceptionē nō nu.pe. opponere. ⁊ cōclusio ꝙ sic per gl.sing.in.l.si ex pluribus.in versi.habere fm Ang.ibi.ff.de solu. Sz si dicat penes se habere secus, vt Ludoro.sing.cccccccxxviij.incip.scis ꝙ cōfessioni.all'.tex.sing.in.l.penes.de ꝟbo.sig. de quo vide p Bald.in.l.si ex pretio.nu.ij.⁊ ibi posui in addi.ad ipm.in ver.confessus. C. si cer.pet.⁊ ibi dixi in apostil.ad Sali.nu.ix.l ꝟ. nō dixit penes se habere.dixi post Bart.in.l.si ex cautione, nu.iij.in ꝟ. habuit ⁊ recepit. C. de nō nu.pec.⁊ l.l.si ex pluribꝰ.nu.ij.l ver.vna gl. ff.de solu.dixi post colle. i.c.si ex cautione.nu.j. in versi.habuisse ⁊ recepisse.de fi de instr.⁊ in trac.clausulaꝝ.in clau. cōtrac.in ꝟ. cōfessus habuisse. Celsus.

pact. Idē fallit predicta regula in cōfessione liberatoria q̄ valet ⁊ nocet ꝯfitēti: ⁊ etiā inducit dispositionē nulla expressa causa: vt.l.tale pactū.ff.de pact.verbi gr̃a cōfiteor hoc mō.petrus nihil dz dare mihi.talis confessio valet ⁊ tenet. Itē fallit si cōfessio est emanata in iudicio: qr tunc nocet cōfitenti: etiā nulla cā expssa fm doc.⁊ do.Ant.de bu.⁊ Jo.de imo.in.d.c.si cautio.s̄.allega.q̄ oīa procedūt: quo ad plenā probationem faciēdam: qr in dictis casibꝰ cōfessio plene probat etiā sine causa, regulariter aūt si cā nō est expssa: cōfessio non nocet ꝯfitenti.quo ad plenam probationē: tn̄ semiplene ꝓbat cōfessio emanata sine causa: ita qd pōt deferri iuramentū in supplementū probationis.ita not.Spec. in titu.de cōfes.in.§.nūc videndū.ꝟsi.sed que est rō. Idem tenet
32 Jo.de imo.in.c.si cautio.de fi.instru. ¶ † Quero nūquid ꝯfessio statim noceat cōfitēti.rñ.rñr ꝙ nocet statim cōfitēti in.l.pub.in
a fi.s̄.all'. Fallit in mutuo[a].⁊ in dote l debito soluto.nā in mutuo lz debitor ꝯfiteat̃ se habuisse ⁊ recepisse.x.ex parte mutui talis:
b nō statim sibi nocet: sed nocet elapso biēnio[b] vt in toto titu.C.
33 de nō nu.pecu. † Nam in mutuo presumit̃ debitorē cōfiteri spe future numerationis. Idē in dote qr nō nocet cōfessio facta per maritū de dote sibi tradita.nisi elapsis tpibus.de quibꝰ.in.l.fi. ⁊ in aut.ibi posita.C.de dote can.nō nu. Idē in creditore: q̄ ꝯfessus est se recepisse.x.a titio noīe solutionis ⁊c.talis cōfessio non sibi nocet nisi elapsis.xx.diebꝰ.iste est tex.in.l.in cōtractibus.C. de nō nu.pe.istis tribꝰ casibꝰ cōfes.inducit dispositionē: sz regulariter cōfessio nō disponat: sed faciat solā ꝓbationē.vt in.l.pu-
34 blia.ff.deposi.in.fi. ¶ Aduertēdum est quippe singulariter † ꝙ si qs in libello petat pecuniā: quā mutuauit: vel deposuit dicēs se mutuasse pecuniā: vel deposuisse: ⁊ postea in processu nō ꝓbet numerationē: sed ꝯfessionē qualiter debitor est cōfessus p̄sente aduersario sibi mutuatam dictā pecuniā vel apud se depositaz ꝙ creditor succūbere dz.ita tenet Bar.in.l.ij.§.mutui datio.ff.si cer.pe.idē tenet Bal.in.l.si ex p̄tio.C.si cer.pe.⁊ ita obtinuit in ciuitate Cremoñ. Si aūt econtra in libello deducat cōfessionē et postmodū in processu ꝓbet numerationē: vel etiam confessionē iudex dz dicere ꝓcessum nullū: ⁊ tūc absoluere ab obseruatione iudicij: qr libel.fuit ineptꝰ: cū qs nō posset petere sibi aliqd debere: nisi intētet̃ actio ꝓpter quā qs est obligatꝰ.vt in.§.j.insti. de act.sed in libello fuit deducta sola cōfessio: ex qua non potest oūri obligatio: sed sola ꝓbatio.vt in.d.l.publia.in fi.⁊ ideo tāq̄

b ¶ Biēnio An ⁊ qñ exceptio non nu.pec. opponi possit: ⁊ qñ noceat si nō apponat̃.vide late Feli.i.d.c.si cautio. alleg.hic p Lāfran.in ꝟ.in glo.pe.⁊ ibidē in ꝟ.tertio.qr olim dicit: ꝙ ex quo tp̄s istius exceptionis olim erat quinquēnium ista mutatio tp̄is de quinquēnio ad biēniū nō nocuit eccl'ie.vñ eccl'a ⁊ psone ecclesiastice pñt opponere infra quinquēniū.vt ibi.vide per eum.⁊ qd ibi ad hoc dixi in apostil. Celsus.

a ¶ Corā arbitratore. Adde Lud.ro.sin.suo.cccxcvj.inci. ꝯfessio extraiudicialis.
b ¶ Absente.parte. Ista est firma cōclusio: ꝙ ꝯfessio facta parte absente etiam
cū causa re=
quirit nō no=
cet cōfitēti:
per alleg.l.
certū.⁊ glo.
in.c.fi.i glo.
mag.de con
fes. etiam si
fieret in iu=
dicio: vt per
istū subdit.
tu igitur ad
uocate vl' ꝓ
curator sis
cautus: ⁊ in
actis ō par=
tis appare=
at p̄sentia.
Ita Bar.in
preall'.l. cer
tum. Cardi.
⁊felt.late in
c. si cautio.
ver.in.gl.in
ver.cām. de
fi.instru. et
Panor. ibi
ꝟ.tertio pri
cipa. aduer
te tñ quare
si illa cōfes=
sio fieret iu
dici vel esset
pars citata
essetq̃ʒ casus
in quo ꝯtra
absentē ꝓce
di potest. vl'
esset cā cri=
minalis fie=
retq̃ʒ confes
sio absente
accusatore ⁊
iudice pre=
sente tūc no
ceret confi=
tenti ⁊c.

libellus fuerit ineptus absolnit reus ab obseruatione iudicij:
⁊ processus reddit null⁹. ista est sn̄ia originalis Nico.de mata.
in.d.l.iij.C.deposi.⁊ eam tenuit Albe.⁊ est sn̄ia optima ⁊ verissi=
a ma. Si tñ corā arbitratore[a] ꝓcederet: siue ꝓbet cōfessio tm̄: siue
numeratio tm̄: siue in libello sit deducta sola ꝯfessio: ⁊ postea in
processu probet de numeratione: vel ecōtra in libel. est deducta
sola numeratio. ⁊ postea in processu est ꝓbata ꝯfessio: senip debi
tor dʒ obtinere: qr solēnitas ac iuris subtilitas ab arbitratorib⁹
est spernēda adeo ꝙ si corā arbitratori opponat de prescript. et
probet. nullā debeat hr̄e rōnē de p̄scrip. immo ipam obijcere de
beret: ⁊ ꝓcedere ꝑinde ac si nulla eēt p̄script. istud est dictū sing.
Ang.in.l.j.C.de prescript.xxx.vel.xl.anno. qr corā arbitratorib⁹
nullus est ꝓcessus: neq̃ʒ iudiciū: neq̃ʒ ꝓcessus esse pōt sine iudi=
cio. vt in isto.c.qm̄ cōtra falsam.de ꝓba. qō iudiciū nō sit coram
arbitratorib⁹. dicit sing. Inn.in.c.quintauallis.de iureiu. Idem
35 Bal.in.l.societatē.i.§.arbitratoꝝ.ff.ꝓ soc. ¶ Quero vlteri⁹ †an
b cōfessio facta absente ꝑte[b] valeat: solet cōiter dici ꝙ nō valet in
l.fi.ff.de interrog.act.⁊ in.l.certū.in.§.si qs absente.ff.de confes.
dic aut cōfessio emanat in his que dependent ex consensu duo
rum: ⁊ tunc non valet confessio facta parte absente: siue sit facta
in iudicio: siue extra. vt in iuribus supra allegatis. Exemplum
si fateor me debere titio decē ex cā mutui: istud mutuū depēdet
ex cōsensu duorū. Aut loquimur in actibus qui depēdēt ex me
ra volūtate loquētis: ⁊ tūc confes. preiudicat in preiudiciū confi=
tēti plenissime: ⁊ etiā absente parte veluti in ratihabitatione et
aditiōe herditatis: ⁊ sīlibus. glo. est sing.in.l.pōponi⁹ scribit.ff.
de neg.gest. Hec est sn̄ia Bar.in.l.certū.§.si qs absente.ff.de con
fes. Eandē sn̄iam tenet Angc.in.l.papinianus.§.meminisse.ff.
de inoffi.te. idē quoq̃ʒ sequit Bal.in.l.gn̄aliter.C.de nō nu.pecu.
⁊ iō cōfessio emanata sup dominio vel pos. non preiudicat confi=
tenti: etiā quo ad onus ꝓbādi: nisi sit emanata p̄nte aduersario:
ita tenent Anto.de bu.⁊ Joā.de imo.in.c.si cautio.de fi.instru.
Idē tenet Bar.in.l.cū falsa.C.de iur.⁊ fac.igno. idē Bal.in.l.ge=
neraliter.s.alleg. Restat tñ pluscutū dubitationis in confessione
emanata ad liberādum. nā glo.in.l.nō solū.§.liberatiōis.ff.de li
be.lega. tenuit confessionē emanatam ab liberandum etiam ab
sente aduersario tenere: ⁊ nocere confitenti. veluti si dicam ti=
tius nihil mihi debet dare. nam ista confes. etiam emanata ti=
tio absente preiudicat mihi confitenti: adeo ꝙ nihil amplius pe
tere possum ꝫm illā glo. sed alia gl.in.l.idē in duob⁹.ff.de pact.
tenet: qō talis cōfes. nō nocet absente aduersario: pro quo est ca
sus ad literā in.l.si tibi decē milia.in.§.si pac.ff.de pac. Et hanc
sn̄iam sequitur Bar.in.d.§.liberatiōis. cum limitatione: nisi vbi
esset aliquis tertius: etiā si nō habet mandatū qui recipit con=
fessionem nomine absentis: tunc talis confessio bene nocebit
36 confitenti ꝫm Bart. vbi supra. ⁊ sic conclusio †quod confes. ema=
nata ad liberandum non preiudicat confitenti: si est emanata

a ¶De eqtate canonis. Adde Cal. et Abb. in allē. c. si cautio. l ver. et no. fin. de veritate cuius qōnis vide p Feli. ibidē. et multas limi. ad dictā reg. de fi. istr. et d. Dect. cōsil. xviij. et consi. cxl. Celsus.

absente adversario: nisi i casu limitato p Bar. vbi. s. et hāc sniaz
etiā tenēt Cano. in. c. si cautio. de fi. instr. ¶Unū est mēti tenen-
57 dū † q in oi casu in quo dixi ꝯfes. factā absente parte non p̄iudi-
a care cōfitēti: tñ de equitate canonis[a] quilibet cōfitēs etiā absen
te parte cōpellit et cōpelli pōt ad solutionē: tanq̄ fuerit emana-
ta p̄sente adversario. maxime in his que stimulāt ꝯsciētiā: istud
est dictū singu. Ant. de bu. in. d. c. si cautio. quē sequit. ibi Jo. de
imo. qd est no. dignū: q limitant oia iura mundi. ¶Circa id qd
diciꝰ heri: vez q vbi in libello est deducta numeratio et postea
b in processu probata est cōfessio[b]: q deberet succumbere petitor:
quasi aliud sit petitū: et aliud pbatū arbitrat Ant. de bu. fore ve
rū et in mutuo: q alia obligatio insurgit ex naturali mutuo: et
alia ex confes. facta sup illo: vt in. l. ij. §. mutui. ff. si cer. pet. cū his
q ibi name. Bar. et in. l. si ex cautione. C. de non nu. pe. cū ibi no.
p Cy. et Bal. secus in deposito et in ceteris contractibꝰ: vt si in li-
bello est petitum depositum quasi pecunia fuerit numerata: si
postmodum pbabit in pcessu de confessione: obtinebit petitor:
q ex ista petitione nulla insurgit obligatio: sed solum declara-
tio et pbatio deductorū in iudicio in libello: et maxime hoc proce
dit vbi testes sunt iurati de dicendo veritatē sup tota causa: hec
sunt verba sua in. c. si cautio. j. de fi. instru. et cū eo ibi transit Jo.
de imo. que etiā mihi verissima vident. ¶Circa aliud vbi dictū
58 fuit † q si in libel. erat deducta confessio mutui: vel depositi: si
postmodū in pcessu pbetur numeratio: q succūbere debeat pe-
titor: imponat p predictis Anto. de but. q imo debeat obtinere
petitor: et hoc q sm eū verba libelli debent impropriari: vt libel-
lus sustineat. vt in. l. sed possessor. §. item si iuravero. ff. de iure.
et idē no. Guil. et idem tenet Bar. in. l. olei. C. lo. et Bar. in. l. et is. §.
j. ff. de acq. here. et idem Bal. l. ij. C. de vsufru. Un cū actor dixerit
in libello debitorē suū esse confes. se habuisse. x. ex causa deposi-
ti. postmodū in libel. petat debere cōdēnari. intelligit non vi cō
fessionis: sed ipsius depositi sm ipsam: vt libellus sustineat: et
hec vera potissime si in libel. sint apposita illa que cōsueverunt
opponi: videlicet et predicta petit fieri debere oīmodo meliori
via iure et forma quibꝰ modis melius pōt et debet: ita intelligit
Joa. de imo. in. d. c. si cautio. sequens Ant. de but. ad hoc facit in
simili qd notat Bar. in. l. ij. in fi. ff. si cer. pe. et in. l. si debitorem. ff.
de nova. q dixit q si quis pcurator cōstituatur ad suscipiendum
pecuniā: et confitendū se habuisse et recepisse: q procurator non
intelligitur habere mandatū q possit cōfiteri se habuisse pecu-
c niam[c]: nisi vere receperit ipsam: q si hoc esset qd posset cōfiteri
pcurator se habuisse cū nō habuisset esset donatio: quā procura
tor facere non pōt: etiā si haberet mādatū generale cū libera. vt
in. l. cōtra iuris regulas. §. j. ff. de pac. p hoc facit tex. in. l. j. §. itē
si mutuavi. ff. de his que in frau. cre. Itē sm eundē in. d. l. si debi
torem. si est cōstitutus procurator ad exigendū quoscūq debito
res: et ad ꝯtendum se habuisse solutionē: q virtute dicti mādati

b ¶Probata est cōfessio. Adde bar. i. l. certi cōditio. §. si nūmꝰ. vñ. his monet. ff. si cer. pet. vbi tz et obtinet agens actu mutui q p baut p adversarij confessionē mutuū: etiaz si non probaret numerationem secutus est euz Bal. in. l. ij. §. fin. eo. titu. Imol. in l. j. §. si quis ita. ff. de verborū oblig. Salic. in. l. si ex cautione. post gui liel. de cu. et qd ibi not. in addit. ad eū. nume. ij. C. de nō nu. pe. d quo tñ plene p Feli. in allega. S. c. si cautio. Celsus.

c ¶Se habuisse pecuniam. facit p hoc dicto quod notat Ro. singula. suo. cxxiiij. i. c.

q habẽs mãdatum.⁊ qđ no.Guil.de cug.in.l.cuicũq.§.nõ tñ.ff.de insti.Celsus.
a ¶ Tunc probatur vera numeratio.de quo dixi.s̃.eo.§.nu.xv.ver.quero nun- quid confessio.in apostil.in ver.fallit in mutuo.Celsus.
b ¶ Probationis.Utrũ autẽ confessio dicatur esse probatio.vide domi.Alexan. de uno.in cõsi.xxv.in.j.parte.Adde Abb.post.Jo.an.in rub.de confes. Anto.de but.Jmo.⁊ Jo.an.in.c.bone.el.ij.de elec.Bal.in.c.j.§.vasallus.in.ij.q.in fi.si de feu.tue.contro. iter do. ⁊ agna. Lu. rom.i.l.ad- monẽdi. de iureiuran. Adde Feli. i rub.de cõ- fes. ver.vlterius secũdo loco. Hip.d Marsi.⁊ qđ posui in addi.ad eũ in singula.suo ccccccxvj.ici. cõis doctorum opi.⁊c. vbi concludit qđ post lapsas oẽs dilatiões probationũ poterit nihilominus probare per aduersariũ confessionem. Alle.singu. dictũ imol. in cap.vltra tertia de testibus. De quo per Panormi.in rubri.eodẽ titulo.de probatio.num. iij.⁊ ibi posui in apostil. ad ipm in versi.confessio.

ti nõ poterit procurator generalis confiteri se habuisse dictam
pecuniã nomine solutionis:nisi interueniat pecunia per ratio-
39 nes suprascriptas. ¶ † Est enim aduertendũ qđ si in instrumẽ-
to dicatur per notarium.talis cõfessus fuit habuisse et recepis-
se.x.a Petro dante ⁊ soluẽte.per ista verba nulla probatur nume
ratio:sed sola confessio sm Bal.qui ita no.tenet in.l.vnica.C.de
confes. ¶ Item si dicat notarius in instru.talis confes.fuit se ha
buisse ⁊ recepisse.x.a petro:que habuit ⁊ recepit.nam p hec ver-
ba nõ probatur numeratio sm Bal.qui ita not.in.l.si ex pretio.
C.si cer.pe.⁊ ceteri docto.in.l.cum de indebito.§.fi.ff.de proba.se-
cus si verba notarij sint talia sm doct.talis confessus fuit se ha-
buisse et recepisse decem a petro et habuit et recepit.nam tunc
a probatur vera numeratio.[a] et est ratio differentie inter vnum
casum ⁊ alium:quia vbi est terminus ly que:quod est relatiuum
referens antecedentia:vt in.l.stichum qui meus erit.de lega.j.
sed antecedentia denotant confessionem:ideo per ly que:quod
est relatiuum intelligitur esse repetitum:sed de natura copule
est adiungere:non autem referre et adiungere diuersa:sed in
primo facta est mentio de confessione.cum postea sequatur ⁊ ha
buit ⁊ recepit videtur adiungere diuersam.s.numerationem:et
non confessionem.vt in.l.s̃.allega. ¶ Uidimus supra q cõfessio
40 facta sine causa non valet regulariter.nũc est videndũ † an con
fessio facta cũm causa valeat:⁊ an sit nulla ipso iure:an ope exce
ptionis:⁊ est magni effectus:hoc scire:q: vbi aliquid est nullũ
ipso iure:iudex potest supplere agente etiam parte non peten-
te:secus qñ est nullum ope exceptionis:q: tũc iudex etiã si sciat
nullũ esse nõ debet supplere:nisi pars opponat.gl.est sing.in.l.
vbi pactum.s̃.de transac.⁊ ibi Bal.⁊ idem Bart.in.l.lecta.ff.si
cer.pet.Redeundo ergo ad propositam questionẽ.Et dico cõfes
sionẽ factam sine causa ipso iure nõ valere.⁊ est ratio:q: cõfessio
facta sine causa est incerta:⁊ cõfessio est quedã species probatio
b nis[b].vnde sequit q talis cõfessio incerta est probatio ⁊ ius dis-
ponit probationẽ incertam nullã esse:atq nullius effectus.tex.
est in.c.presentia.s̃.eo.tit.diuersum est nãq in stipulatiõe facta
sine causa:q: in casu quo ipsa est nulla:est nulla ope except.sm
Bal.qui no.in.l.vnica.C.de cofes.⁊ circa istũ passum sunt varie ⁊
cõtrarie sententie doct.necnon glo.tñ ex his que percipere po-
tui ex eorum scriptis veritas se ita habet. ¶ Interdũ stipulatio
nullã hz expressam causam.⁊ tũc si talis stipulatio fiat a scien-
te presumit causa donationis.ita tenet Bart.in.l.nuda.ff.de do-
na.Si aũt fiat ab errante vel ignorante:tunc talis stipulatio est
nulla ope exceptionis.⁊ in dubio qs presumit errare:⁊ pmitte-
re p errorẽ:nisi in instrumento sit apposita illa clausula ex certa
scientia

a ¶ Ex certa sciẽtia. Adde Frã. are. i. l. dare. de ver. ob. ⁊ l. l. traditionibꝰ. C. de pac. ⁊ vide oĩno ꝯtrariũ tenẽtẽ. d. Bar. soci. in ꝯsil. ccxiiij. ici. in cã onofrij. ℣. sed iterũ obstare videbat̃. ⁊ in ꝯsil. clix. ici. in pñti. ver. nec p̄dictis obstãt illa cũ. iij. ver. ⁊ ver. vlteriꝰ dicimꝰ in. ij. parte. ⁊ qd̃ ꝑ eũ in ꝯsi. clxiij. inci. visa bulla. ver. cõfirmat̃ ista opi. cũ quo ⁊ seq. sed vide q̄ habent̃ ꝑ Pan. de cast. in ꝯsi. cccxxxij. ⁊ in cõsi. cxxxiij. ⁊ q̄d importat talis cl'a et quid operat̃. vide Feli. in. c. nonnulli. ℣. fallit. iiij. de rescrip. ⁊ in. c. cũ inter. de excep. ⁊ qualiter ꝓbetur ista cl'a i rescriptis: et q̄d opat̃ vide Alex. de imo. in ꝯs. j. i. iiij. par. ⁊ i ꝯs. lix. i. j. ꝑte ⁊ i ꝯsi. lxxix. ea. parte. ⁊ i ꝯsi. ccxiij. in ij. parte. et i ꝯsi. xxxiij. in eadẽ parte. Adde dñm meũ. d. Deci. ꝯs. lj. meliꝰ ꝯs. lxxviij et cõsi. cxxxviij. Celsus

b ¶ Firmiter. Add. d. alex. d. imo. in rubric. ff. de iniur. et ꝯsi. cix. j. ꝑte ⁊ ꝯsi. cxxxij. ea. ꝑte. ⁊ feli. in. c. inq̄sitionis. §. q̄siuisti. de accusatio. per Panor. latẽ c. firmiter. Celsus.

a scientiaª: ⁊ nõ per errorẽ ꝓmisit: ⁊ tunc hoc casu presumit̃ ꝓmisisse causa donationis: ⁊ donare voluisse: ⁊ ita intelligit̃ tex. in. l. cãpanus. ff. de ope. li. istud est no. dictũ Bal. in. l. vnica. C. de confes. Interdum hoc casu est expressa causa: sed est falsa. ⁊ tunc aut ambo. s. promittens ⁊ cui fit promissio hoc sciebat. ⁊ tunc est donatio s̃m Cy. in. l. generaliter. C. de non nu. pec. s̃m Bal. ibidem ⁊ s̃m Bar. in. l. ij. in. §. circa. ff. de do. excep. licet glo. teneat cõtrarium in. d. §. circa. ⁊ male. Interdum ꝓmittens ex falsa causa scit causam esse falsam: sed cui fit promissio ignorat. ⁊ tunc idem qd̃ causa est donatio scd̃m glo. in. d. §. circa. ⁊ docto. hanc sequuntur interdũ hoc promittẽs putat causam expressam esse verã: cũ sit falsa. ⁊ tunc talis stipulatio est nulla ope exceptionis ⁊ intelligi
41 tur ita. §. s̃. alleg. ¶ Unũ nõ omitto: qd̃ est mẽti tenẽdum† ꝙ si quis in libello narraret qualiter quis ꝓmiserit. x. ⁊ non dicat ex qua causa: ꝙ talis libellus nõ ꝯcludit. ⁊ reddit̃ ꝓcessus nullus. glo. est sing. in. d. §. circa. ⁊ ibi hoc tenet Bar. in fi. ¶ Addo predictis aliqua circa hanc confessionẽ. quare est attendendum: qd̃ li
42 cet regula sit: ꝙ cõfessio facta absente parte non valeat. † tñ vbi q̄s confiteat̃ absente parte: ⁊ sue confessioni adest terminꝰ: tunc illa confessio plenissime ꝓbat. verbigratia. si dicat debeo titio. x. istud est dictũ sing. Bal. in rub. C. res inter alios acta. ¶ Itẽ nõ
43 est pretermittẽdũ aliud singulare qd̃ † licet testimonium de credulitate nõ valeat: vt not. in. l. testiũ. C. de testi. tñ si verbo credo
b adijciatur verbum bene: vel equipollens puta firmiterᵇ. tale dictum sustinetur. verbigratia. talis testis dicat/ ego bene credo ꝙ mutuauit: ⁊ sic de alijs. Istud est dictum singulare Bal. in. l. j. C. de fal. cau. adiec. lega. item si in iudicio pars dicat. ego credo me esse heredẽ/ vel non esse: dato qd̃ ista verba de sui natura sint assertiua ⁊ deliberatiua: ⁊ hoc casu plene disponunt: adeo qd̃ ille qui respondet positioni dicendo. credo me esse heredem: per hec verba effectus est heres. Uel dicat: credo me non esse heredem. inducitur repudiatio. ita dicit sing. Bal. in. l. s̃. alle. ¶ Itẽ est singulariter attendendum ꝙ licet sit dictum qd̃ confessio fa
44 cta absente parte non valet † tñ si quis in libro suo fecit debitorem alicuius etiam absente creditore: si postea talis liber producatur in iudicium etiam presente aduersario talis confessio bene probat contra scribentem: dato qd̃ fuit scriptũ absente creditore: et est ratio quia semper scriptura loquitur: vt in. l. adriani. C. de here. vñ si cuz debito modo producat librũ presente aduersario: videt̃ nunc confiteri: ⁊ est presens aduersarius: secus si dicta scriptura esset per tertiam personã scripta: in qua quis apparet debitor alterius: tunc talis confessio non nocet: q: illa non sunt verba creditoris: sed tertie ꝑsone. ita dicit Bart. in. l. nuda. ff. de do. Istud vltimũ non mihi videt̃ verũ: qd̃ imo dz nocere: et

maxime si ista tertia psona sit notarius: qꝛ verba notarij verba
partis esse cēsent: vt in. l. optimā. C. de cōtrahē. ꝛ cōmit. stipu. de
quo est gl. sing. in. l. sciēdū. in vlt. gl. in fi. ff. de ver. obl. gl. alleg. l.
ꝓ herede. ff. de acq̄. here. q̄ dicit ꝙ verba notarij sunt verba par-
45 tium. ¶ Ulteriꝰ subijcio † vt si qs mandat alicui debitori: vt sol-
uat. x. q̄ sibi dꝫ titio creditori mādantis: ꝛ dicat iste debitor: sum
cōtētꝰ: nō tñ sum a meo creditore liberatꝰ: adeo ꝙ poterit me cō-
uenire: nisi fuerit solutū sibi ꝑ me debitū: ꝛ hoc veruꝫ est nisi de-
bitor meus dixerit meo creditori: ꝛ ita ꝓmitto qꝛ tūc est facta no
uatio: ꝛ ampliꝰ creditor meꝰ me cōuenire nō poterit: lꝫ debitor
meꝰ nunq̄ꝫ soluat ei. istud est dictū sing. Bart. in. l. singularia. ff.
si cer. pe. ꝛ sequit̄ Ang. in. l. fi. ff. de do. ¶ Uidimꝰ. s. de emanata
cōfessione in causa criminali ꝛ in contractibꝰ inter viuos. mō re-
stat videre de cōfessione emanata in vltima volūtate: ista est ma
teria pulchra ꝛ quotidiana: ꝛ iō altiꝰ ꝑtingēda: vt in. l. aurelius.
46 in. §. legaui. ff. de li. leg. ¶ † Quero ergo nunq̄d confessio facta
in vltima volūtate inducat ꝓbationē. certū est ꝙ confessio facta
in vltima volūtate in fauorē testātis non valet: vt in. l. rōnes. C.
de ꝓba. ꝛ bñ facit qḋ not. glo. in. l. q̄dā sunt ꝑsone. in. §. nūmula-
rios. ff. de edē. idē tenet Bar. ꝛ Bal. in. l. admonēdi. ff. de iureiu.
Ang. in. l. in bonefidei. C. de re. credi. ꝛ in. l. ex hac scriptura. ff. de
47 do. ꝑ Bar. ¶ Sed dubiū stat † nunq̄d valeat in ꝑiudiciū testan
tis vel heredis: [a] ita ꝙ ꝓbet: antiq̄ tenuerūt ꝙ nō. Pe. aūt de bel
lapertica quē sequit̄ Cy. in. l. gñaliter. C. de nō nu. pe. tenet ꝯtriū
ꝙ imo ꝓbet talis cōfessio: ea ratione moti: nā cōfessio facta inter
viuos nocet confitēti: ergo multomagis facta in vltima volūta-
te qꝛ ꝓsumit̄ in vltima voluntate quē magis deliberate loqui: et
bonā cōsciētiā habere: cū sit vicinus morti: cū nemo ꝓsumat im-
memor salutis eterne: vt in. l. fi. C. ad. l. iul. repe. vnde Pet. repro
bat Inno. in. c. fi. de suc. ab inte. Bar. aūt insurgit contra Pet. et
Cy. dicēs totam eorū sentētiā esse falsam: quinimo dicit ipse: cō-
fessio facta in vltima volūtate nunq̄ꝫ ꝓbat. ꝛ mouet̄ rōne incon-
uincibili: ꝛ legibꝰ expresse hoc dicentibꝰ. Ratio est ista. nā spāle
est si interuenit iuramētū: ꝙ confessio facta in vltima voluntate
tenet: ergo in cōtrariū est ius cōe. antecedēs ꝓbat ꝑ tex. ad lite-
rā in. l. cū qs decē. §. codi. ff. de le. iij. consequēs vero ꝓbat̄ ꝑ. l. qḋ
vero. ff. de codi. ꝛ leges in hoc loquunt̄ expresse ꝑ text. in. l. luciꝰ.
§. q̄sq̄s. ff. de leg. ij. ꝛ tex. in. l. luciꝰ. §. j. ff. de leg. iij. ꝛ etiam in. l. au
reliꝰ. §. j. ff. de li. le. quibꝰ nō esset possibile rñdere. et ideo cū hac
snia Bar. ꝑtrāseūt cōiter doct. ¶ Ex quibꝰ habes duas cōclusio
48 nes: quarū prima est ista. † Cōfessio facta in vltima voluntate
in preiudiciū testatorū vel heredū non nocet: neq̄ꝫ ꝓbat. ¶ Scd̄a
49 cōclusio † si cōfessio testatoris in eius preiudiciū emanans ha-
beat annexū iuramētū talis confessio plene ꝓbat. ita ex ꝓmissis
collige has duas cōclusiōes. prima ergo ꝯclusio ꝓbat vltra bar
to. ꝑ tex. in. l. si fundū sub cōditiōe. §. si libertꝰ. ff. de leg. j. plus di
cit Bart. in. d. §. codi. ꝙ si testator in sua ꝯfes. dicat ꝛ ita iurauit:
lꝫ nō iuret: nec iurauerit: tñ talis cōfessio plene ꝓbat. ꝛ hoc ꝓba
50 tur ꝑ text. in. d. §. codi. sm̄ vnā lect. ¶ † Querit̄ vlterius: testator
in sua cōfessiōe est cōfessus se esse vsurariū [b] ꝛ qḋ dedit ad vsurā

a ¶ heredis. Uiḋ Feli. i. c. si cautio. iij. colū. versi. secunda declaratione. in ver. quarta declaratio. de fide instru.

b ¶ Se esse vsurarium. vide de hoc pan. in. c. cū dilectꝰ. nu. xix. ꝛ qḋ ibi posui i addi. ad ipm i ver. cōfessus ē de ista. dixi in apost. ad Bal. in. l. rōnes. nu. ij. in ver. dicto testōris. C. de probatio. et in addit. ad Bar. in. l. cū qs decedēs. §. codicill'. nu. ij. ver. hec faciūt ad. q. i apost. i eo. versic. ff. de leg. iij. Cel.

Pet.⁊ Mar.⁊ confessus est restituere vsuras.postea liberatus est:⁊ conuenitur ab illis:a quibus extorsit vsuras:vt eas restituat:⁊ hoc probant per suā confessionem in testamēto emanatā: ⁊ ipse dicit ego reuoco confessionē meam:quia fuit emanata in vltima voluntate:⁊ pōt vltima voluntas reuocari qñcunq₃ vsq₃ ad mortē:⁊ ideo eam reuoco:vt in.l.iiij.§.fi.ff.de adi.lega.⁊ in.l. cum hic status.§.penitentiam.ff.de do.inter vi.⁊ vxo. Econtra dicunt creditores in vltima volūtate pōt contrahi:vt in.l.heredes palam.§.fi.ff.de testa.⁊ in.l.iiij.§.similiter.ff.de lega.iij.vñ licet ista confessio fuerit emanata in vltima voluntate:tamē fuit actus inter viuos:qui nō potuit reuocari:vt in.l.sicut.C.de act.
a ⁊ obli.In premissis queritur quid iuris [a] ⁊ respondeo s͂m Bar. in.d.§.codi.aut illa confessio fuit emanata creditore absente:et tunc talis confessio censetur esse pars vltime voluntatis.⁊ ideo talis confessio poterit reuocari.nam vltima volūtas non requirit presentiam eius:in quem cōfertur dispositio.vt in.l.cum pater.§.dispositionis.ff.de leg.ij.⁊ hoc est verum:nisi notarius recepisset illā nomine creditoris absentis.cuȝ tunc esset quesitum ius creditori nec posset secūdū eam reuocari.aut talis confessio emanat presente creditore:tunc nunq₃ pōt reuocari:q₃ tunc censetur actus inter viuos.ita not.Barto.vbi.s. ¶ Queritur iuxta
fi premissa de alia vtili.q.†maritus cōfitetur se habuisse centum ex causa mutui:vel causa dotis ab vxore sua:⁊ ita iurauerit:queritur nunq̇d mulier potest repetere pretextu confessionis et instrumenti:determinat Barto.qd̄ non in.d.§.codicillis.⁊ est ratio q₃ confessio emanata in vltima voluntate in fauorem persone incapacis censetur emanata in fraudem:⁊ est nulla:vt est text. in.l.qui testamentum.ff.de probatio.⁊ in.l.cum quis decedens. §.titia honestissima.ff.de lega.iij.sed inter vxorem ⁊ virum est prohibita donatio:vt in toto titu.C.⁊.ff.de dona.inter virum ⁊ vxo.ergo ⁊c.Idem si testator diceret in testamento.scitote heredes mei quod debeo centum tali filio naturali:que mihi mutuauit:⁊ ita iuro.nam talis confessio foret nulla non obstante iuramento:q₃ est emanata in fauorem persone incapacis scilicet filij naturalis:qui est incapax bonorum patris.vt in toto titu.C. de natura.liber.sed solet esse differentia an confessio sit emanata inter personas prohibitas:siue incapaces:vel alias personas capaces:quia in priori casu confessio est nulla etiam interueniente iuramento secundū Bar.in.d.§.titia.⁊ secundū Bart. in.l.generaliter.C.de non nume.pecunia.posteriore vero casu confessio simplex non valet quod ad probationē:si autem interueniat iuramentum tunc bene valet:vt in dicto §.codicillis.
¶ Non dimittēdum est tractare de virtute precepti:solet enim
b fieri confessio in iudicio [b] vt soluat infra decem dies:vt est mo-
R ris per.l.si debitori.cum glos.sua.ff.de iudic.vnde quero †nunquid si q̄lis confessus in iudicio se debere iudex possit precipere vt illa soluat:⁊ tale preceptum facere in die feriato ob honorem dei?respon.qd̄ sic.ita tenet Ange.in.d.l.si debitori.Item a tali precepto poterit secundum Angelū.ibi appellari.Idem si talis confessio dicitur interlocutoria:non autem diffinitiua.

a ¶ Quid iuris. Vide do.Alex.de imo.in.l.fi. ff.de solu.et Abba.l.c.fi. de suc.ab in test.pe.col. in ver.s₃ circa predicta vbi tenet cū Bar.⁊ ibidē etiā vid̄ An to.de butr.

b ¶ Cōfessio i iudicio. Adde an ex confessione de qua hic i iudicio facta cōmittatur actio.et qualiter appellet.p Ins do.ro.sing. xxij.inci.ex cōfessione. Cesus.

¶ Aduerte tn̄:qđ illud quod solet dici confessionem esse factaȝ in iudicio debet intelligi quod confessio dicitur emanata in iudicio:si est emanata sup causa de qua est questio propter quam iudex sedet ad bancuȝ[a] al's si quis cōfiteret in iudicio non diceret confessio emanata in iudi.ita singu.dicit Anto.de bu.in.c.fin.ꝫ. de confes.quod est notandum:propter quod infert ipse Anto.si quis occideret hominem in iudicio non poterit iudex condemnare nisi fiant probationes:propter quod iudex non sedebat ad bancum.contrarium Joan.and.ibidem.⁊ Joan.de imo.idem tenet Ang.in.l.j.ff.de fer.dicentes:qđ sine alijs probationibus poterit iudex ꝯdēnare:quia hoc est sibi notorium:et etiam alijs:tn̄ requiritur vnus casus specialis: ⁊ etiam singularis in quo iudex ꝛm conscientiam suam iudicat:⁊ ꝛm qđ nouit tanq̄ priuata persona.glos.est singula.in.l.j.C.qui ⁊ aduer.quos.reguliter autem iudex debet iudicare secundum allegata ⁊ probata[b].vt in.l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.presi.Pro complemento istius materie confessionis addo supradictis.inquantum dixi confessionem nocere confitenti verum est:nisi emanata sit per errorē.
53 †quia confessio emanata per erroreȝ potest reuocari vsq; ad sententiam.vt in.l.error.C.de iur.⁊ fact.ignoran. ¶ Pro veritate
54 inuestiganda duo sunt videnda.†primum an confessio facta possit reuocari.Secūdum vtrum in reuocatione sufficit probare rem aliter se habere.Circa secundum dicitur:aut quis vult reuocare confessionem sui procuratoris: vel administratoris:et tunc sufficit rem aliter probare se habere:⁊ erit confessio reuocata.ita tenet glo.in.l.certuȝ.§.sed ad ipsos.ff.de cōfes.aut quis vult reuocare propriam voluntatem:⁊ tunc aut cōfessio emanauit in facto alieno.⁊ tunc idem aut in facto proprio:⁊ tunc aut extra iudicium.aut in iudicio.si extra iudicium:⁊ tunc aut tractatur de damno confitentis euitando.⁊ tunc idem alias debet probari error nec sufficit probare rem aliter se habere.Si auteȝ in iudicio circa preparatoria:⁊ tunc lit.contesta.potest reuocari etiam nullo probato errore:nec probare rem aliter se habere ꝛm Ang.in.l.is q̄ se obtulit.ff.de rei vē.Si aūt circa decisoria:⁊ tunc debet ꝓbari error.⁊ sic hoc probabitur si probat se esse ductum persuasione aduersarij:ad sic confitendum:vt in.l.j.in fi. ff.qn̄ ac.de pe.est an. ¶ Circa primum vtrum cōfessio poterit reuocari.dic aut est emanata circa ꝑparatoria:⁊ ante lit.conte.sciēte vtroq;.⁊ tunc poterit reuocari.vt in.l.is qui se obtulit.Idē si cōfitēte ignorante.Si aūt circa decisoria:dic aut emanauit sciēter:⁊ tunc non pōt reuocari.idem si ignoranter ꝑ ignorantiam iuris.q: igno.iu.nō ꝑsumit.vt in.l.heredes ab eo.§.fin.ad treb. aut errat in facto propter leuē culpā:vel sine culpa ⁊ tunc pōt reuocari vsq; ad sniam.vt in.l.error.hec sunt ꝟba Barto.in.l.non fatetur.ff.de confes.qui ponit hanc doctrinam ꝑ ꝟba tn̄ plura:eādē ponit Jo.de imo.nō faciens mentionē de Barto.in.c.fi.de confes.et de reuocatione huiusmodi confessionis videte in.l.de etate.in.§.iusta.ff.de inter.act.

¶ De depositione testium.

[a] ¶ Propt̄ quaȝ iudex sedet ad bācum. Adde ad ꝓpositū eorum q̄ hic dn̄r ⁊ de illorum veritate Panormi.in capi. ex parte.nume.xvij. Celsus.

[b] ¶ Et probata. Uide que late dixi in apostilla.ad bonifaciuȝ vital linū de mā tua in suo ꝓemio tractatu malefi.vbi posui ad hoc.vij.limitatiōes. ⁊ adđ do.Jaso.may.insti.de arbi.i §.si minus in ver.in ea. glos.ibi i fine.⁊ Pari.đ puteo i tra. sindi.in ver sic.iudex.et Joan.an.in c.j.de sen.⁊ re iudic.in vi.Inno.

a ¶ Tactis scripturis. Idem no. qđ hic Bald. in repe. l. ij. versi. sed nunquid. ff. de iureiuran. Alexã. de imo. in. l. ait pretor. §. fin. eo. tit. Feli. in. c. fraternitatis. post Abba. ver. ⁊ aduerte. de testi. ⁊ in. c. ius. versi. extra do. de testi. etiam si esset eps. vt ibi per eos. Quod est verum quando solenniter iuratur puta ex forma iuris: vel statuti: tunc enim debet testis iusiurandum prestare tactis corporaliter euangelijs: necq̧ sufficeret tangere aliã scripturã. In alijs autẽ introducit cõsue tudo vt sufficiat tangere aliã scripturã. vt p Alexã. in. l. ait ptor. §. fina. ff. de iureiur. ⁊ glo. l. c. vt circa. in ꝟ. corporali. de elec. lib. vj. Feli. vbi. s. et sic cõcor. docto. q: Abb. i. c. tuis. ver. q̃ro. extra gl. de test. vide tur tenere contrariũ. ⁊ vide eundẽ in ca. inherẽtes. nuñ. xxv. ⁊ quod ibi posui in addi. ad ip̃z in ꝟ. tactis scripturis. de iura. calũ. no. Bart. fo. i suo tra. fal. re. cccc xvj. Ro. ꝯsi. clx. ⁊. d. me. Phil'. deci. ꝯsi. xcj. Cel.

1 Estium † depositio constituitur ex duobus. s. ex dicto testis: ⁊ ex iuramento nec vnum valet sine altero: vt in. c. fraternitatis. s. de testa. ⁊ in. l. iusiurãdi. C. de testa. licet partes possint renũtiare iuramẽto testiũ: ita qđ stetur eorum simplici verbo. vt est casus. in. c. tuis. s. de test. ⁊ est gl. j. ff. de fer. in. l. j. sec⁹ in iura. calũ. qđ per expressam partium intentionem nõ potest remitti: vt. l. ij. §. quod obseruari. C. de iuramẽ. calum. ⁊ est ratio differentie: q̧ iuramentum testis est inductum in fauorem partium: vt testis dicat veritatem: ideo ei partes possunt re
2 nuntiare. ¶ † Iuramentum autem calumnie est introductum ad publicam vtilitatem: vt in. d. §. quod obseruari. cuius vtilitati publice iuramento non potest renuntiari: vt in. l. ius publicum. ff. de pac. ⁊ in. c. si diligenti. de foro compe. Et circa materiam iuramenti testium veniunt plura examinanda postea examinabim⁹ que oportuna visa fuerint. ¶ Circa dictuz testis que
3 ro primo † qualiter debeat iuramentum testis deferri: ⁊ que sit forma sui iuramenti: rñdeo ƀz Bald. quod debeat iurare in hac forma: iuro dicere veritatem pro vtraq̧ parte in tota causa super qua sum ꝓductus. ita dicit Bald. in. l. presbyteri. C. de epis. ⁊ cle. doct. addunt communiter. quod etiam sub iuramento comprehenditur q̧ nec odio: nec amore: nec timore ⁊c. postponat dicere veritatem pro vtraq̧ parte: vt in auẽ. sed iudex. C. de episco. ⁊ cle.
a ⁊ deferri iuramentum tactis scripturis^a. vt glos. in. l. iusiurandi.
4 s. allega †. vnde notarius qui examinat testes debet scribere: q̧ iuramentum delatum fuit tactis scripturis: ⁊ si in depositione testium nõ est appositum tactis scripturis: sed solum dicatur q̧ suo iuramento testificando dixit ⁊c. eius dictum non valet. ista
5 est glo. singu. in. c. vt citra. de elect. in. vj. † Et est ratio quare debet testis tangere scripturam in iurando: quia scripturam tangere est solẽnitas extrinseca: que non presumitur: nisi appareat. vt in. l. quecunq̧. §. si a pupillo. ff. de publi. ⁊. l. sciendum. ff. de ver
6 bo. oblig. ¶ Secundo quero † vtrum iuramemtum testis debeat interuenire in depositione vel post: respõdeo qđ debet ante vel incõtinenti post ƀm Bald. in. l. iusiurandi. s. alleg. vnde si testis deponeret: ⁊ postmodum ex interuallo iuraret dicens: qđ ea que
b dixi sunt vera. non valeret dictũ suum: vt in. c. fraternitatis^b. s. đ
7 test. ⁊ in. d. l. iusiurãdi. ¶ Quero tertio † nunquid testis potest deponere dictum suum in scriptis precedente iuramento: vt q: testis iurat dicere ꝟitatẽ: postea porrigit vnã scripturã: ⁊ dicit.

b ¶ Fraternitatis. Et ibidem vide Feli. in. ij. no. ⁊ in. c. cum dilecta. s. de rescrip. ⁊ vt ibi dixi practicatur hic Venetijs in aliqb⁹ officijs. ⁊ licet in cã cuiusdam mei

dico ego put hic est scriptum[a] an dictum tale valeat. respondeo ſm Bal. in. d. l. iusiurandi. q nō/qr debet deponere viua voce: vt iudex videat qñ deponat: & quo calore &c. ſm Innocen. in hoc. c.

8 ¶ † Quero quarto nūquid quelibet persona posset trahi ad iudicium: vt iurare & reddere testiminium compellatur? respōdeo qd sic regulr. fallit in psonis vetitis: vt in. l. lege iul. ff. de test. de
9 quo latius dicam in materia depositionis. † Preterea mulieres non possunt trahi ad iudicium vt iurent & deponant dictū suū: imo si fuerint citate & veniāt ad iurādum & iurent: non valebit eorum dictū: vt est casus in. c. mulieres. de iudi. lib. vj. debet enī iudex mittere notariū ad ipsas: et earum dictū cum iuramento accipere. vt in. d. c. mulieres. et si iuraret mulier dicere veritatē in iudicio: valeret dictum suum: quia tunc solum dictum mulieris est nullum: qñ inuita trahitur ad iudicium: vt in. d. c. mulie-
10 res. in verbo inuita. † Et dicitur quis trahi in iudicio inuit⁹. qñ citatur ſm Bart. in. l. post legatū. §. his vero. ff. de his qui. vt indig. pro qua facit ratio: quia iudiciū datur in inuitū: vt in. l. iter
11 stipulātem. in. §. si stichum. ff. de ver. obli. ¶ Quinto q̄ro † nun-
b quid ad hoc vt valeat dictum testis: requirat vt citet[b]. plurimi imperiti dicunt: q requirit q sit citatus: quia si testis non citatus de p se p dicēdo testimoniū: reddit se suspectū. vnde cum se ingerat officio testimonij dictum eius non valebit: vt in. l. q̄ oiā. ff. de pcur. q̄ opi. est oino falsissima: imo etiam si non sit citatus dictum eius valet: vt est glo. sing. in. l. post legatū. §. his vero. s. alleg. hāc sniam tenet Bar. ibidē eādē secut⁹ est Bal. in. l. pbri. C. de epi. & cle. vñ pfati doct. sic distinguūt. Interdū psona volēs pducere testē reqrit eū: & ipsum pducit ad iudicē: & dicit: dñe iudex ego produco hūc testē: tūc valebit dictū talis testis. etiam si non sit citatus: qr spectat ad officiū partis requirere testes: & est ratio quare valet dictū testis: etiā si nō sit citatus: quia cū iudex

amici esset allegatum q sic erat de cōsuetudine: tñ fuit obtentum contrarium.

a ¶ Scriptum. Et heri die. viij. Iulij. Mil. ccccvj. cum hic venetijs essem in cā cuiusdā mei amici examinatus in libro examinationis testiū scribani dicti officij mea manu deponēdo scripsi. & post scriptum lz nō requisitus volui corā dicto scribano viua voce legere: nā dictus scribanus precepit me debere scribere & recordatus de hac doctrina volui legisse: lz dict⁹ scriban⁹ asserebat sic esse de csuetudine scribere siue legere aliquā vim faciebat vt legerē. Adde qd iste do. Bene. va. erat mot⁹ bona rōne dū volebat legere suā depositionem: qr ista est vna fallentia ad regulā per istū hic positā scz q testis nō possit in scriptis deponere. & hāc limita. ponit Bal. in. l. iusiurādū. i fi. ff. de ope. libe. lz Sali. ibi tennerit cōtra. de quo dixi in addi. ad Bal. in. l. iusiurandi. nu. iij. in apostil. in ver. Bart. sentit. C. de testi. & post Bart. in. l. theopompus. numero. vij. in ver. puto q sic. ff. de do. potest leg. Celsus.

b ¶ Ut citet. Adde hāc. q. p do. Abba. in. c. in nomine domini. ver. extra glo. & ibi. videte. multa vbi posui in addi. ad ipsum. in versi. citationem necessariam. & ibi Feli. ver. ij. casu. de test. vbi concludit Abb. q testis a parte product⁹ quāuis nō sit citatus plene tamen probat maxime si in presentia partis & iudicis deponat: qr tunc cessat suspitio. de quo per dominum Baldum in. l. post legatum. §. is vero. ff. de his quibus vt indignis. & eundem in. c. j. de iudicijs. domi. Deci. in capitulo cum dilecta. in glos. in versiculo procuratricem. versiculo vltimo. Abbas de confirma. vtili vel inutili. capitulo consuenit §. primo. de offic. delega. et de hoc not. Bald. in. l. presbyteri. numero. ix. & ibi posui in apostil. ad ipsum in ver. necessitari. C. de episco. et cleri. Celsus.

a ¶Extra. Sꝫ q̄d si statuit̄ termin⁹ ad ꝓbādū ⁊ ꝓducēdū testes: ⁊ post terminū iudex admittat eos: an videat̄ ꝓnuntiare tacite ⁊ reuocare ꝑfixionē termini. vi

defert iuramentū. videt̄ ip̄m admonere vt dicat veritatē. vnde maiorē vim h̄ꝫ admonitio iudicis q̄ꝫ citatio nūtij: vt. in. l. ij. C. q̄. ⁊ q̄n iu. vñ dicētes ꝯtrariū nō intelligūt. Interdū testis sine req̄sitiōe partis venit ad iudicē: ⁊ offert se velle deponere dicens se scire veritatē: q: dicit. dñe iudex ego sum plenissime informatus ⁊ tūc nō valet. q: facit se suspectū ingerēdo se officio testimonij.

12 ¶† In criminalib⁹ ꝟo potest iudex ꝓducere testes etiam parte nō instāte. secus̄ i ciuilib⁹. s̄m Bal. q̄ ita no. in. l. p̄sbyteri. §. alt.

13 ¶Quero sexto † nūq̄d. i iuramento testis debeat citari pars aduersa: vt intersit iuramēto testiū. r̄ndeo q̄ sic. al's dictū testis nō vꝫ. vt est tex. in. c. ij. §. ꝺ test. ⁊ in. l. iudices. C. de fi. instr. ⁊ i. l. gñaliter. § eisdē. C. de reb. cre. ⁊ in. l. si q̄n. C. de test. immo pl⁹ si citata est pars vt intersit iuramento testiū. ⁊ cū iurauerit testis neutra pars sit p̄n̄s: nō valet dictū ei⁹. gl. est fin. i. l. si q̄n. de testi. sup hoc dicit dñs Rapha. ful. i. l. j. C. quō ⁊ q̄n iudex. q̄ in ciuitate Padue irritauit ꝓcessus ⁊ mille dicta testiū. ¶Unū attēde: q̄ si pars aduersa ē citata ad vidēdū iurare testes si nō interfuit iuramēto: sꝫ postmodū ꝓbat se ipeditū fuisse ex necessaria cā: ita q̄ nō potuit venire dictū testis nō valebit: vt est ad l̄rām i. c. in noie. J. de

14 testi. ¶Quero septimo † nūq̄d testis iurās i termino si t̄n nō deposuit dictū suū possit deponere extra terminū. Quidā dicūt q̄ sic. ⁊ q̄ vꝫ dictū suū. q̄ est falsuꝫ: t̄n verū ē q̄ Jac. bu. i q̄dā disputatiōe sua tenebat istud ꝑ multas rōnes posse fieri: ꝯtriū tenēt Joan. an. ⁊ Arch. i. c. pia. ꝺ excep. li. vj. eādē s̄niaꝫ tꝫ Bar. i. l. dāni isecti. i. § sabini. ff. ꝺ dā. ifec. quā s̄niaꝫ secut⁹ est Bal. in. l. si q̄n. C. de testi. nisi i vno casu. nā si stetit ꝑ iudicē q̄min⁹ testes nō examinarent i termino: possent deponere extraᵃ. ita limitat Bar. ⁊ bal. in locis pal. istā s̄niaꝫ tenuit An. ꝺ bu. i vno casu. ⁊ Jo. ꝺ imo. i. c. lꝫ cā. §. co. Si aūt dat⁹ eēt t̄min⁹ parti ad ꝓbandū: ⁊ ad ꝓbatū habēdū: vt ꝓbet ⁊ ꝓbasse debeat: tūc i oēs opꝫ q̄ ꝓbet i termino ⁊

15 deponat. Quero octauo † nūq̄d testes possent iurare in die feriatoᵇ. R̄ndeo q̄ nō: sꝫ bñ deponere posset i die feriato. ob honorē dei: si iurauit i dei iuridica: ista est glo. sing. in cle. iudices. ꝺ offi. dele. ¶Quero nono † nūq̄d testis pōt iurare i alio loco in q̄ꝫ iu

16 dicio. R̄ndeo q̄ nō: nec vꝫ postea dictū: vt est casus in. l. iij. i. gl. i. § sabino. ff. de test ⁊ ē rō. nā bonū est argumētū de loco ad t̄ps ⁊ ecōtra: vt in. l. vnū. ff. si certū pe. Sꝫ nō vꝫ dictū testis si sit iuramentum delatū die non iuridico: vt dixi. §. pxi. q. ꝫ ⁊c. ¶Quero

17 decio † nunq̄d iudex pōt delegare iuramētū deferēdū testi noie suo. Respōdeo q̄ nō vñ si notarius de mādato iudicis deferat iuramentum testi: non valet dictū suū. vt est gl. fing. in. l. hac consultissima. § fi. C. de testa. ⁊ illud idē tenet Ange. multū cōmendās illas glo. Fateor t̄n q̄ si notarius deferat iuramētū p̄sente iudice q̄ tunc valebit dictū: q: tūc videtur iudex deferre cum sit presens. ita dicit Bal. in. l. indicamus. in. § deferre. ff. de in li. iuran. Et illud tamē moderandū quod dixi: q̄ iudex non pōt delegare iuramentū testis notario: nisi in casib⁹: in q̄bus mittit̄ no

de do. Alex. de Imol. in cōsilio. xxxviij. iiij. pte. et adde Feli. in. ꝺ. c. lꝫ. ver. limita. xvj. §. codē titulo.

b ¶Die feriato. Quare est actus iudiciarius qui non potest exerceri die feriato: saltē in honorē dei vel sanctorū introducto. vt ꝑ do. Feli. remissiue. i. c. si diligenti. in versic. quartuꝫ corolarium. ꝺ fo. cōpetē. Aduerte tamē quia vbi talis esset abitur⁹ vel per partem subtractur⁹ aut iurisdictio iudicis esset parita posset insinrandum p̄stare per testem: vt no. in fi. paul. de ca. l. l. eadē. ff. de fer. et Specul. in eodem titu. § sequit. ꝟ. pe. et ibi Joan. and.

tariꝰ ad domũ testis ad examinandũ: veluti si sint persone egregie vel infirme. vt in. l. ad egregias. ff. de iurerur. ⁊ in. c. fi. j. de testi. Et in mulieribꝰ que nõ debẽt trahi inuite ad iudiciũ. vt in c. mulieres. de iudi. lib. vj. nã in hoc casu delegat iuramentũ notario: vt videmꝰ de cõsuetudine. ℭ Quero vndecimo de exami-
18 natione testiũ † vtrũ partes debeãt esse p̄sentes examinationi ipsorũ. Et breuiter rñ. ꝙ non immo debẽt in secreto examinari. vt in. l. nullũ. C. d̄ testi. ⁊ ibi est casus. immo si iudex palã examinaret testẽ nõ valet ius dictũ: ita dicit gl. fin. in. c. qꝛ ꝓpter. s̄. de elect. tñ in istis summarijs q̄ sunt modici p̄iudicij, pñt palã examinari partibꝰ p̄ñtibꝰ: nec tũc requirit̃ alia publicatio ſm Bal. qui ita no. in. l. ꝓlatã. C. de sen. ⁊ inter. om. iu. ℭ Quero duodeci-
19 mo † nunq̄d iudex possit cõmittere examinationẽ testium a. videt̃ cõis opi. doc. ꝙ sic in ciuili. In criminali aũt nõ. vt in. l. iudices. cũ aut. sibi posita. C. de fi. istr. q̄ incipit apud eloquẽtissimũ. tñ ex cã ſm Iac. de are. ⁊ Nic. de mata. poterit etiã in criminali cã alteri cõmitti examinatio testiũ: puta si testes degãt in alia iurisditione. puta: qꝛ scribit iudex iudici loci testiũ quatenꝰ examinet tales testes ⁊ tñ meliꝰ foret ꝙ iudex iudici mittat lr̃as. q̄d mittat tales testes ad ip̄m: ⁊ admoneret vt coram eo dicerẽt veritatẽ: ac eis p̄stiterit iuramẽtũ de veritate dicẽda corã iudice iudicis examinatoris: qui iudex dꝫ videre testes quo calore deposuũt: vt in. l. de minore. §. tormẽta. ff. de q̄oni. ⁊ ibi p Bar. ⁊ idẽ tenet Inn. verũtñ examinator electꝰ ad examinãdum testes non poterit alteri delegare: qꝛ est electa industria p̄sone: a qua non est recedẽdũ: vt in. l. nemo est q̄ nesciat. ff. de duo. reis. ⁊ in. l. inter artifices. ff. de solu. ⁊. in. l. is cui bonis. ff. de cura. furi. ⁊ in. l. vnica. §. ne aũt. C. de cad. tol. ⁊ ibi plene p Bal. tñ qꝛ iste examinator hꝫ nudũ ministeriũ: ⁊ ideo nõ põt p alterũ explicare: vt. s̄. de offi. deleg. c. fi. ita determinat glo. fin. in cle. iudices. de offi. deleg. Itẽ ⁊ scd̄o ſm doc. iudex põt delegare examinatiões testiũ in cã criminali ꝓpter multitudinem occupationũ: vt in. l. j. §. huiꝰ rei.
20 ff. de offi. eiꝰ cui mã. est iurisdi. ℭ Quero tertiodecimo † nunq̄d valeat dictũ testis: si nõ reddat rationẽ dicti sui b. Inn. in. c. cum causam. de testi. quẽ sequit̃ bal. ⁊ alij doc. in. l. solũ. C. de testi. dicit aut testis deponit super his q̄ possunt percipi ex quinq̄ corporeis sensibꝰ vel vno eoꝝ. tũc valet dictũ testis etiam si nõ reddat rationẽ sui dicti. si nõ interrogat̃: sed si interrogatur et non reddat: non valet dictũ suũ: ex̄ bigr̃a. dicit testis ꝙ titiꝰ mutuauit x. Scio valet dictum suum si non interrogaretur vlterius: sed si interrogatur: quõ scis. ⁊ non respõdit: vel nullam rationem concludẽtem reddat: non valet dictũ suũ. Si aũt testis interrogat̃ de his q̄ immediate non p̄cipiũtur per sensum corporis: et tũc nõ valet dictũ testis si nõ reddat rationẽ dicti sui: etiã nõ interrogatꝰ. Exẽplũ de dominio: negligentia: deterioratione: rei ⁊ iurisditiõe ꝓbãda. Ecce de dñio testis iterrogat̃: ego talẽ vidi dñm talis rei: vel dñs est talis rei. certe tale testimoniũ non valet: qꝛ dominiũ cõsistit in iure: ⁊ testis nõ debet deponere de iure: sed de facto. vñ hoc casu videt̃ magis iudicare ꝙ spectat ad iudicẽ: q̄ dictum suũ deponere: vñ necesse est: ꝙ testis ꝑueniat ad cau

in addi. ad eũ. et bar. in l. more. ff. de ferijs. Celsꝰ.
a ℭ Testiũ. p̄ro q̄ vide Feli. in. c. cũ cãm. de test.
b ℭ Sui. vide tu Feli. i c. lr̃is. de p̄sump. i ꝟ. cõtra tꝫ. et do. alex. d̄ imo. a l ɔsi. cxxxvj. in. j. p̄te. ⁊ in ɔs. cxlj. in ea p̄te. ⁊ l ɔs. lxxij. in. j. p̄te. ⁊ in ɔsi. lxxxv. l. ij. p̄te. ⁊ in ɔs. xxv. l. iij. p̄te. ⁊ l ɔs. iij. l. iiij. parte. vbi quid in actu p̄ticlari seu vniuersali. q̄bꝰ adde Bar. i l. solã. nu. ij. ⁊ ibi posui l apos. ad ip̄z l ꝟ. sꝫ l his. vbi dixi in apo. ad bal. nu. j. i ꝟ. q̄ñ ẽ interrogatꝰ C. de testib. do. meũ ias. may. l. l. cuꝫ hi §. vultigi tur. ff. de trã sac. do. meũ Phil. deciuꝫ cõs. lxxij. vo lu. ij. ⁊ ꝙ no. bar. forzi. in suo trac. fal lẽ. reg. ccccj. et seq̄t Cel,

sam dominũ ex quibus arguitur dominium. Verbigratia: ꝙ dicat ego socio: qđ est dominus talis vestimenti: quia emit lanã: et de ea fecit vestimentum: et sic de similibus. Idem si in negligentia probanda. nam si dicat testis. talis fuit negligẽs: vel tale vestimentũ fuit destructum propter negligentiam Titij dictum suum non valet. nisi addat rationem: que sit concludens etiam non interrogatus: ita determinat Bartol. de test. super negligentia in. l. qui testamentum. §. fi. ff. de testa. ⁊ in. l. solũ. C.
21 de test. ¶ Item deterioratione rei † nam dictum testis super deterioratione non valet: nisi esset certus. ⁊ oportet ꝙ deponat de duobus temporibus: si velit deponere super deterioratione rei. nam debet deponere de valore tempore quo quis commodauit equum: deinde de valore respectu temporis quo fuit redditus. ecce dicit testis Equus quem accõmodauit titius scio temporẽ commodati valebat. x. ⁊ erat equus pinguis: ⁊ sanus: tempora autẽ quo restituit sibi equus non valebat nisi sex: ⁊ erat macer ⁊ claudus ⁊c. Et qualiter probatur valor rei dicemus in se-
a quentibus[a]. ¶ † Similiter in iurisditione probanda testis de-
22 bet deponere: vt. s. verbigratia. dicit testis: ego scio ꝙ potestas cremone habet iurisditionẽ in tali territorio. non valet dictum istud: sed oportet ꝙ vlterius reddat rationẽ: ⁊ dicat. vidi per dictum potestatem vnum de tali terra ibi suspendi ⁊c. Et generaliter conclude ꝙ in his que immediate representantur intellectui per sensum corporis valet dictum testis: etiã si non reddat rationem dicti sui: ⁊ etiam si non interrogetur. In his autẽ que immediate non representantur intellectui per sensum corporis super eo super quo deponũt nisi adiectis alijs qualitatibus et circunstantijs: non valet dictum testis / nisi reddat rationem dicti sui etiam non interrogatus. Ecce exemplum in dominio. testis dicit: ꝙ talis est dominus talis rei: ⁊ scio: quia vidi certe per testium sensum corporis: pro istis verbis nõ representatur intellectui ꝙ sit domin⁹ quia dominium videri nõ potest. vnde si testis vlterius procedat ⁊ dicit scio quia est domin⁹: quia possedit per. xxx annos. per hec verba tũc representat intellectui
23 iudicis ꝙ sit dominus. ¶ Est tamẽ singulariter intelligendũ † qđ vbi dicit: qđ valet dictum testis etiam si non reddat rationẽ sui dicti. quia non interrogatur si alij testes super eodem deponentes contra deponãt: ⁊ reddant rationem sui dicti: isti testes
b preferuntur[b] quia reddunt rationem sui dicti. Istud est dictum Iaco. butr. ⁊ Bald. in. l. presbyteri. C. de epi. ⁊ cler. est etiam aduertendum qđ vbi dictum testis cõtinet in se rationem: non est vlterius testis inuestigandus de aliqua ratione. Exemplũ testis producitur super mutuo: ⁊ dicit. Ego scio istud solummodo videlicet qđ ego vidi titium mutuare centum Scio tali die: et tali loco. istud est dictum Innocen. in. c. causam. j. de testib⁹. et sequitur Bal. in. l. data. C. qui accu. non pos. ¶ Preterea est sciẽ-
24 dum † qđ testis qui deponit per verbum credo[c] deinde subiun-
c git rationem cõcludentem probat. vnde si testis interrogatus super mutuo dixit. Credo quod mutuauit: interrogatus quomodo scit. Respondit. Eram presens. dictum suum valet. Ita tenet

a ¶ Dicemus i seqn tib⁹. nu. xcij. v. qlr pbet valor rei. et ibi posui in add. ad ipm in vsi. valor rei. j. eo.
b ¶ Preferũt. Tu vid de hoc plene ⁊ oino p Ant. Corse. sing. suo in v. testi. ꝙ l ci. si duo testes vbi all. Iaco. but. ⁊ Bal. in loc. hic alle. Celsus.
c ¶ Credo. tu vid ad ꝓpositũ eorũ que hic dñr istuz. s. e. §. cõfessiões. nu. xxvj. vs. itẽ nõ est ꝑtermittẽdũ. ⁊ qđ ibi posui i add. ad ipm i vs. firmiter. d his q̃ plene p. d. Pan. i. c. firmit. in add. i. c. firmiter credit. ⁊ maxie moder. circa fi. d sũma tri. ⁊ per Bar sozi. in regula. cccc xxix. Celsus

a. ¶Cōcludere. Adde do. Alex. de imo. in cōsi. lj. in. j. parte. ⁊ in cōsi. cix. in eadē parte. ⁊ qualiter debeat de necessitate concludere. vide per eum in cōsi. lxxij. in j. patre. ⁊ in consi. c. in ea. parte. Celsus.

b ¶Vicini. Add̄ tn̄ q̄ n̄ habitātes ⁊ parū ɔuersantes nō arguūt i loco sciaȝ habuisse s̄m. d. Bar. so. i ɔsi. clxxxvij. ici. i. ɔtrouersiā. ꝟ. scd̄a via est. circa me. ij. ɔte.

c ¶Sū vicinꝰ. Add̄ Fe li. i. c. lr̄is. j. de p̄esū. et do. Alexā. d̄ imo. i. ɔsi. lj. l. j. parte. de q̄ vide Bar. i. l. j. nu. xij. ⁊ qd̄ ibi posui in apos. ad ipm. i ꝟ. qꝛ sum vicinꝰ. ff. si cert. pet. notaui post. Bal. in add. ad ip̄z l. i. diuersorū nu. fi. in apost. i ꝟ. q̄ sunt vicini. C. d̄ emāci. li. ⁊ meliꝰ in l. data opa. nu. xxij. ver. quid si dixit scio: qꝛ sū vicinꝰ. C. q̄ ac. nō pos. Cel.

d ¶Fidez. an testes singl'r d̄ponētes p̄bēt vide dn̄z Ale. de imo, i ɔs. clxviij. l. ij. parte. vbi pōit q̄ño p̄bet cōsuetudo. et vid̄ cū i ɔsi. clxxij. p totū ij. pt. vbi ponit qn̄ dȝ p̄bari aliqd: an sufficiat

Bal. in. l. data. §. alleg. ⁊ in. l. cōuenticulam. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ iō sit cautꝰ examinator testium: cum videt testem productum. per partem aduersam: interroget per collegam suum examinatorē. si testis deponat per verbū credo: qd̄ si examinator cōtra quem producuntur testes si dicat nō curo. q̄ fiat aliud interrogamentum sibi: quia satis bene deponit. nam testimonium de credulitate regulariter nō valet. in. l. testium. C. de testi. nisi tale dictum sustineatur per concludentem rationem. vt. §. dixi. ⁊ regulariter debet attēdere rōne dicti testis: nō dictū: vn̄ si dictū nō cōcludit: et ratio sic: valet dictum suum. vt in exemplo p̄missio. Sed contra non valet exemplum si dicat testis verum est titius mutuauit. x. scio interrogatus quomodo scit respōdit q̄ audiuit: dictū suum non valet. ista sunt verba singularia Bal. in. l. conuenticu-

25 lam. C. de epis. ⁊ cle. ¶Aduertendum est † qd̄ dictū testis debet

a concludere[a] necessario. vt in. l. non hoc. C. vnde cog. quod intelligitur s̄m Bar. necessario: vel presumptiue vel ex presumptione iuris. ita no. in. l. j. ff. si certū pet. nam si producatur testis super paupertate vel diuitijs: ⁊ talem esse pauperem vel diuitem: ⁊ testis interrogatus de ratione respōdit hoc se scire: quia sumꝰ vicini: valet dictum suum: quod concludit p̄sumptiue ex iuris presumptione s̄m Bart. vbi. §. Item Bald. in. l. ij. C. quando fi.

26 vel pena. Idem quoqȝ tenet Ange. in aut. de here. ⁊ fal. col. j. †

b Presumit enim vicinus scire facta vicini sui[b] ⁊ eius conditionē: vt in. l. si vicinꝰ. C. de nup. ⁊. l. filiū. ff. q̄ sunt sui vel alie. iur. ⁊ si dicatur testis deponere de his que percepit p sensum corporis: vt in. l. testimonium. C. de test. ⁊ in. l. qui testamento. §. fin. ff. de test. In proposito autem nō deponunt per sensum corporis. Respon. q̄ satis est: qd̄ testis deponat tale quid: p quod peruenitur ad sensum corporis ex presumptionibus iuris: ita dicit Bart. in. l. j. ff. si cer. pe. mō sic est. qd̄ si testis reddat rationē sui

c dicti in hunc modum: videlicet sum vicinus.[c] Item presumit istum vicinū scire debere factum sui vicini: vel conditionē per sensum corporis: videlicet per sensum visus: ⁊ per conuersationem. ¶Vlterius est aduertendū ex parte testis producti ne ipsi

27 sint singulares: † quia testes singulares nullam faciunt fidē[d]:

d vt in. l. iureiurā. C. de test. et in. c. causam. §. de test. nec etiam semiplenam faciunt probationē nec possunt referre iuramentum in supplementum probationis ei qui habet testes singulares: istud est dictum singulare Bald. in. l. de quibus. ff. de legibus.

28 ¶ † Sit ergo cautus volēs producere testes: vt eos anteq̄ producat in iudicium cum eis loquatur: ⁊ si viderit illos in suo sermone singulares: nō producat nisi vnū: qꝛ tunc vnus solus testis facit semiplenam probationem: vt in. c. fi. de suc. ab inte. et vult glo. in. l. admonendi. ff. de iureiuran. ⁊ in. l. in bonefidei. C.

probare in genere:vel in specie:puta titium fore vsurarium:⁊ silia.⁊ etiam ibi ponit quid sit tēpus est de substantia:⁊ an sufficiant ad pbandū quē possedisset: vide per eū in.v.cōsi.clxxij.⁊ vide eū in cōsi.cxcviij.per totū.in.ij.parte.⁊ in quibus casibus admittantur testes singulares.vide per eū in ꝯsi.lxxxv.in.ij.parte. ⁊ in cōsi.lxxxvj.⁊ in cōsi.xciiij.⁊ in cōsi.xcv.in ea.ij.parte.⁊ in consi.cxvj.ea.pte.⁊ in cōsil.iij.⁊ iiij.parte.et in consi.x.⁊ in cōsi.xj.et in cōsi.xix.⁊ in cōsi.xx.⁊ in cōsil.xxj.⁊ in cōsil.xl.et in consil.lxvj.⁊ in cōsi.lxxiij.⁊ ea pate.⁊ i cōsi.iij.iij. pte et in consil.cxviij.l.j. pte.⁊ in cōsil.cxlj.ea. pte.⁊ in consi.c.ea.j.pte.et in consi.liij.in.j.pte vbi quomō testes pñt dici singlares ⁊ Feli.in.c.licet.in ver.not.vij.j.de testi.⁊ plenius in.c.lz ex quadam.ver.vlti.est sciendū.eodem libro.

de re.crc.⁊ poterit in supplementum deferri iuramētum quod
non posset:si essent producti plures ⁊ singulares vt supra.Nec
miremini in eo qd dico partez debere alloqui testes:anteqꝫ eos
producat:q: hoc est permissum volenti producere testem:vt euz
instruat ad deponendum dictum suum:⁊ deponant id vt con-
grua ratione ita concludat dictum suum:nō autē permissum vt
instruat eos:vt sic dicant.ista est nota.doctrina Bald.in l.da-
29 ta opera.C.qui accus.non pos. ¶Et generaliter vt scias †quis
dicatur testis singularis.dicite qd vbicunqꝫ dicta testium ex di-
uersitate factorum separatione recipiunt:isti testes dicunt sin-
gulares.ita dicit Bald.singulariter in.l.j.C.si vnus ex pluribꝰ
⁊ fuit originaliter dictum Bald.in.l.iij.§ si dubitetur.ff.quēad.
test.apc.⁊ melior tex.qꝫ sit alibi est in.d.l.iij.C.si vnus ex pluri-
bus.qui testes possunt redargui singulares in casibus.x.scz ra-
tione presentis substantie qualitatis:quantitatis.⁊ sic de alijs
singulis.Exemplum in presenti substantie.vnus testis dicit ꝙ
mutuauit.x.titio:alius dicit ꝙ mutuauit procuratori seij.Exe-
plum in presenti qualitatis.vnus testis dicit ꝙ vendidit seio.x.
brentas vini albi.alius dicit ꝙ titius vēdidit.x.brētas vini ru-
bei.Exēplū ratione quātitatis.vnus testis dicit ꝙ titius mutua
uit.x.florenos:alius dicit ꝙ mutuauit.xxx.flore.seio.Exēplum
in presenti loco:quia vnus testis dicit qd presens mutuauit in
terra Creme.Alius dicit imo in terra Laude.⁊ sic de singulis:
exemplum in presenti temporis.quando vnus testis dicit quia
mutuauit.x.seio de mense Maij.alius dicit quod fuit de mense
Septembris.isti testes dicuntur singulares:⁊ non probant.et
sic potest p alia presentia discurri:⁊ ista est doctrina Bal.in.d.l.
30 de qbus.ff.de legi.⁊ in.d.l.iureiu.C.de testi. ¶Aduerte tñ †qd
si testes non cōcordāt in causis sñie:non tñ sunt singulares:si
pure concordant in dicto.Ecce vnus testis dicit ꝙ titius posse-
dit talem fundum per.x.annos:interrogatus quomodo scit.re-
spondit ꝙ vidit eum percipere de fructibus feni ⁊ vini.alius
dicit titium possedisse per.x.annos.Et interrogatus quomodo
scit.respōdet quia vidit ei respōdere per colonos fructus.Bald.
Similter vnus testis dicit qd tale castrum habet merum impe-
rium.Interrogatus qūo scit.rñdet ꝙ vidit dictū officialem istiꝰ
loci vnum in eo loco decapitare.alius dicit quod scit:quia vidit
vnum suspendere.Istud est notabile dictum Inno.in.c.qualr et
quādo.el.ij.j.de accu.dñt em̄ testes deponere ad eiusdē rei finez
per diuersa verba sm Oldra.de quo est text.in.l.sniam.C.de pe.
31 †vnde testes qui deponunt per eadē vba psumuntur suborna
a ti.ᵃ vt in.l.iij.§.fi.ff.de testi. ¶Circa istam testiuz singularitate
32 vnum notabile verbum nō est omittēdum †qd si testes possint
adunari ex congrua verborum interpretatione nunquam sunt

ᵃ ¶Subornati. Vide do.Barto.sozi.i cōsil.cclij.inci.pi.in causa.do.Jo.ver.capio pmū ibi.quinimo.in scdā parte.

Testis singularis qui dicatur.

b ¶Reprobatū.Sed q̇d ſi teſtes dicāt.notari⁹ errauit:qꝛ nō audiuim⁹ hec ꝟ-
ba:ſed quedā alia de quib⁹ nō recordamur:ꝓbāt negatiuā ſed nō affirmatiuā:
q̇d actū fuerit ſatis eſt:ꝙ teſtes dicāt rē nō ita geſtā:prout cātat inſtrumētum:lꝫ
ignorēt qualr̄ reo fuerit geſta ſm do.Bar.ſozi.in ꝯſi.clxxi.incipi.fui ꝓfecto.ꝟſi.
cōfirmo hoc.circa me.in.ij.parte.qđ no.qꝛ eſt ſingulare.de quo vide per eū etiaꝫ
in ꝯſi.ccxiij.
inci.in p̄ſti
ꝟ.circa aliđ
dubium.ea.
parte.vide
per eūdē in
ſuo trac.fa.
reg.ccccxx.
Bal.ꝯſi.ccc-
lxxxiij.vol.
iij.olno ꝯſi.
ccclxxxv.vo
lu.v.c.cum
cām.ad ꝟ.ſi
auteꝫ teſtis
examinat⁹.
⁊ ibi Pañ.i
fin.de teſti.
idē tꝫ Abb.
in.c.ad au-
diētiaꝫ.nu.
vij.vbi po-
ſui in addi. a
ad ipſuꝫ in
ver.creden-
dum ſit.de
ꝑſcrpti.diſ.
dicit ꝙ i cā
ciuili creda
tur notario
niſi ſit mul
tū ſuſpect⁹:
vl̄ teſtis nō
bilis ꝑſona
in crimiali
ꝟo teſ.vbi
per Feli.ꝟ.
ad illud qđ
tangit Ab-
bas.⁊ ita te
nui i addi.
ad collec.in
c.ſi q̇ teſtiū.
num̄.iiij.in
apoſt.in ꝟſi.

ſingulares.imo preſumuntur concordes.ſecus ſi aliqua extrin-
ſeca fieret ſuppletio pro concordando dictos teſtes:qꝛ hec fieri
non poſſunt.ita tenet ſingu.Bald.in.l.de quibus.ff.de legatis.
Et pro hoc habes differentiam notabilem:vtrum teſtes redu-
cantur ad cōcordiam quando ſunt notarij:an quando ſunt di-
uerſi.Et dicuntur diuerſi:ꝙ priori caſu nullam faciūt fidem:ſed
euitant periurium.vt in.c.cum tu.j.de teſtibus.poſteriori vero
caſu faciunt plenam probationem ſm quod ſentit Bald.vbi.ſ.
¶Scire debetis tamē quia quilibet teſtis eſt ſingularis in cau
ſa proxima ⁊ immediata ſui dicti hoc modo:quia quilibet teſtis
qui deponit aliqua acta:puta quod titius mutuauit deceꝫ ſeio
interrogatus vnus teſtis quomodo ſcit.Reſpondit:quod vidi:
alius interrogatus etiaꝫ reſpondit:qui vidi:ecce quod quilibet
teſtis eſt ſingularis in̄ cauſa ꝓxima ⁊ immediata dicti ſui ⁊ qui
libet teſtis certificat de proprio viſu:non de viſu conſocij ſui:et
tamen ſingularitas talis non habet vitiare dictū teſtis:vt heri
dixi plene.⁊ hec procedunt ſi teſtis deponit ſuper affirmatiua.
Item ſi deponit ſuper negatiua.Ecce pars vult probare inſtru
mentum de falſo:⁊ producit teſtes deſcriptos in inſtrumento:
⁊ interrogati de contentis in inſtrumento de quibus teſtis di-
cit ſe nunꝗ̄ interfuiſſe tali actui:certe inſtrumētū eſt reproba-
tum:ᵃlicet vnus teſtis non atteſtetur de abſentia alterius.iſta
eſt notabilis doctrina Barto.in.l.dubitetur.ff.quemadmodum
33 teſtamē.aperiantur.¶†Quero iuxta premiſſa de vna queſtio-
ne interrogatur teſtis ſuper numeratione:deponit pecuniam
fuiſſe numeratam in preſentia ipſius teſtis:interrogatus qui-
bus preſentibus r̄ndet ipſo Joanne ⁊ Martino ⁊c.poſtea inter
rogantur Joannes ⁊ Martinus:an iſti viderint numerare di-
ctam pecuniam:⁊ reſpondent quod non.queritur nunquid va-
leat dictum teſtis.quia dicit Joānes ⁊ Martinus fuiſſe preſen-
tes.⁊ videtur quod non.quia ipſi de quibus teſtificatus eſt ipſe
teſtis:dicunt ſe non vidiſſe numerare:ergo ſi non viderunt di-
ctam pecuniam numerare:nō erāt preſentes.In cōtrarium tn̄
determinat Joannes andree videlicet:quod tale teſtimonium
valeat:⁊ teneat.ſtant iſta ſimul:quod:quis fuerat preſens:⁊ ta-
men non viderit numerare.forte diuerterat animum ad alia:
vel loquebatur cum alio.eandem ſententiam tenet Bartolus
34 in.l.j.ff.de autoritate tutorū.¶†Sed:quid in premiſſo caſu:ſi
teſtis in interrogatione dicit quod pecunia fuit enumerata pre
ſente Joan.⁊ Marti.tn̄ Joan.⁊ Mart.interrogati dicunt ſe nō
fuiſſe preſentes.Bald.in.l.iureiur.C.de teſti.format hanc.q.et
ſepe accidit maxime in cauſis criminalibus.⁊ dicit ꝙ ſi tale eſt
quid ꝙ poſſit addaptare p̄ſtie corpori ⁊ mētali:nunc valebit di
ctum teſtis p̄umi.quia vt.ſ.dictum eſt teſtem dicentem falſum

do testis negat se ita deposuisse eo.ti.de testi. Idem notaui in addi.ad Bar.post eundem in.l.in exercendis.nu.vij.ver.quero an debeat credi testi.in apostil.in ver.quod sit rescriptum .C.de fide instru.Celsus.
a ¶ Si ex falsitate nemo leditur. Adde quid econuerso:scz si aliquis patiat dam-num corporis aut bonorum. Et vide plene tex.egregiũ:in.l.j.post pn.ibi:q̄ vel fal-sum.& quod ibi posui in addi.ad di-ctum tex.in apo.ff.ad.l.corne.de si-ca.quem ad hoc proposi-tũ alle.Cor-se.sing.suis in ℞.testis.inci. falsus testis i cau-sa homici-dij. Celsus.
b ¶ Cũ illud possit esse. Adde.d.pa-nor.in.c.cũ causam.ver si.sed circa predicta.et ibi in addi.dixi: ibi ẽt per Feli.in pri.de testi.& vtrum ista depositio re-ferat ad oẽs articlos.an ℞o ad illos tm̃ de q̄bus deposuit ibi per eos:qui concludunt qđ ad oẽs. idez tenuit Bar.in.l.de minore.§.si tormẽta.℞.quero quid si testis.quẽ hic all'.Lãs-frã.ff.de q̃o-ni.Celsus.

debere puniri de falso:limitat Ange.verum in aut.de testi.si te-
stis dicat falsum per malitiam:vel sit sibi contrarius per astu-
tiam & dolositatem:vbi autem testis deponit falsum per errorẽ:
vel casum fortuitum:tunc non potest puniri:& est ratio: quia ad
hoc vt quis dicatur committere falsum : requiritur dolus:alias
non dicitur comittere falsum.vt possit puniri.casus est in.l.nec
35 exemplum.C.de fal. Item habemus† ꝙ quis non potest puniri
de falso:dato ꝙ quis etiam falsum commisisset dolose:si ex falsi-
a tate nemo leditur[a].glos.est sing.in.l.damus.C.de fal.quam ibi
sequitur Bald.eam notando plus dixit. Spec.in tit.de notorio
crimine.in.§.decem.ver.fi.ꝙ si testis interrogatur vtrum inimi
cus percussit seium:& respondet se nescire:si postmodum in arti-
culo de voce & fama respondeat contenta in articulo esse vera:ꝙ
b in hoc testis non est sibi cõtrarius cũ illud possit esse[b].videlicet
quod nesciat veritatem illius percussionis:et tñ sciat famã esse:
de hoc cũ forte fama sit de falso. Idem tenet Bart.in.l.de mino-
36 re.ff.de questioni. ¶ Quero cõsequẽter† quot testes requirunt
ad quecũq; actũ ꝓbãdum. Breuiter respondeo:qđ regula est:ꝙ
duo sufficiunt:vt in.l.vbi numerus.ff.de testib.et in.c.omnium
negotio.j.de testi.fallit vbi expresse requiritur in iure cert⁹ nu-
merus requisitus in actu aliquo veluti est in testamento:vbi se-
ptẽ requiruntur.l.hac cõsultissima.C.qui testa.fac.pos.vt etiam
in codicillis & in donatione causa mortis quinq;.l.fi.C.de codi.&
sic de singulis:quod videri licet per discursum longũ. Et sic cum
duo testes faciunt plenã probationem:vnus facit semiplenam.
vt no.in.l.admonendi.ff.de iureiur.& not.glo.in.l.in bonefidei.
C.de re.cre.& idem si causa sit criminalis ẽm prefatos doc.et est
37 cõis snia. ¶ †Causa autẽ magna dr ẽm qualitatem facti:& con-
ditionẽ ꝑsone:vña cã erit magna inter duos pauperes:q̃ tñ cen-
set parua inter duos diuites ẽm Cy.in.d.l.in bonefidei.& Ang.
in.l.sed si susceperit.eo.tit.in.§.liberti.& glo.de iudi.ꝙ iuramen-
tũ defertur scienti melius veritatẽ:& si vterq; tam actor q̃z reus
pariter scient veritatẽ:defert legaliori & honestiori:ceteris pari
bus defert actori:q̃ se introduxit semiplenã ꝓbationẽ ẽm doct.
in locis preal.vbi aũt ꝑ actorẽ nõ esset introducta semiplena ꝓ-
batio:sed sola suspecta esset pro eo cõtra reum. tunc ad tale iura
mentum nõ deuenit:sed defert iuramẽtũ reo ad sui purgationẽ:
& ita intelligit tex.in.c.fi.de iureiu.& est tex.in.l.fi.in.§.licentia.
38 C.de iu.deli.cũ alijs multis iurib⁹. ¶ Attendite tñ† ꝙ de natura
act⁹ ꝑ ei⁹ forma certus numerus testiũ requirat veluti in testõ.
in quo ꝑ ei⁹ forma requirunt septẽ testes rogati:etiã si interue
nerint pauciores:puta sex:ita ꝙ nõ deficit nisi vn⁹ nõ põt defer
ri in supplemẽtũ iuramẽtum.ita dicit sing.Bal.in.l.ij.C.de bo.
pos.ẽm tab.& est rõ:q2 cũ certus numer⁹ ꝑ forma habeat:si de-

Quid requiratur ad hoc ut quis dicatur committere falsum.

Causa magna quae dicatur.

Testium depositiones.

ficiat vnus testis:non est numerus determinatus:ꝛ sic vitiets
est forma.Itē in casu premisso videlicet in testamēto ꝛ in simi=
libus testes debēt rogari a partibꝰ:vnde iurās in supplemētū
nō pōt rogare seipsum cum idem sit testis:ꝛ eadem sit pars.Iō
tale iuramentum in supplemētū probationis non potest defer=
ri quo ad legitimationē persone.ita dicit sing.Ang.in.l.non so=
lum §.qui alieno.ff.de procura.vnde si ego dico me procurato=
rem titij:ꝛ hoc probo per vnum testem:non poterit mihi defer=
ri iuramentum in supplementum:quod est menti tenendum.
¶Aduertat tamē iudex ne tale iuramentum deferat:si non est
petitum a parte opꝫ enim vt pars sibi deferri petat iuramentuꝫ
nec iudex debet se offerre ad deferendum tale iuramentum:vt
in.l.iij §.hec aūt.ff.de dam.infec.ꝛ poterit pars petere sibi defer
ri tale iuramētuꝫ vsqꝫ ad defensionem in causa:post autem mi=
nime.ꝛ iudex non tenetur deferre iuramētū.scꝫ qn̄ est petitum
cōcurrētibus oībus de quibus.§.ꝛ si non deferat poterit appel=
lari:qđ teneatur deferre.probat text.in.l.in bonefidei.in verbo
oportet.C.de re.cre.q̄ omnia tractat pulcherrime Bart.in.l.ad=
39 monēdi.§.preallega.¶†Quero vlterius nunquid testis debet
esse rogatus:ad hoc vt faciat fidem.Respondeo ꝙ non:vt.in.l.
ad fidem.ff.de testa.fallit in quatuor casibus:scꝫ in testamento
solutione debiti,cuius obligatio precesserat in scriptis.ꝛ in con
fessione creditoris confitentis se recepisse tale debitum.Itē in
repudio in testamēto requiruntur septem testes rogati.vt in.l.
hac consultissima.in princip.C.de testi.In solutione autem de=
biti qđ precesserat vel in confessione debitoris absentis sibi so=
lutuꝫ tale debitum requiruntur quinqꝫ rogati.vt in aut.rogati.
C.de testi.in repudio autē septē rogati.vt in.l.nullū.ff.de repu.
Extra hos quatuor casus non requirunt testes rogati.vt in.d.
40 l.ad fidem.vbi glos.ponit hos casus.¶†Queritur in casu in
quo requirantur testes rogati:nunquid presumuntur rogati
nisi dicatur.verbigratia:dicit notarius actū tali die talibus te=
stibus presentibus ꝛc.nō dicit rogatis.nunquid presumuntur
rogati.in hoc articulo fuerunt opi.in contrarium.prima est qđ
non:nisi adijciatur verbum rogatus.hanc sniam tenet Dyn.et
Bar.in.l.sciendū.ff.de verb.oblig.Eandē tenet Cy.in.l.hac con
sultissima.preallega.Idem quoqꝫ tenet Abb.de rosa.in aut.ro=
gati.§.alle.qꝛ qđ testis sit rogatꝰ:est vna solēnitas extrinseca:q̄
nō presumit.vt in.l.quecūqꝫ §.si a pupillo.ff.de publi.iudic.tn̄ si
in instr̄o appareat testes fuisse vocatos:qꝛ dicatur in instr̄o pre=
sentibus talibus adhibitis:ꝛ vocatis.tunc presumunt rogati[a]
qꝛ omniū testiū duo sunt genera:qꝛ quidam sunt fortuiti:ꝛ qui=
dā rogati.vt in.l.ad fidē.coniuncta aut.rogati.§.alleg.sed tales
testes vocati non possunt dici fortuiti:essent ergo rogati.Idem
dicit Alber.in aut.rogati.§.alleg.fuisse terminatum ꝛ practica
tum.Diuersum namqꝫ est in tabellione:vt in.d.l.sciendū.ꝛ Al=
be.in.d.aut.rogati.qđ presumitur rogatus.etiam si non sit ver=
bū rogatus.[b]et est ratio:qꝛ notarius nō pōt conficere aliqđ in=
strumentum:nisi sit rogatus.vt in §.nos autem.in aut.de tabu.
vnde si non presumeremus rogatum:presumeremus ipsum de=

a ¶Rogati.adde Feli.in.c.ij.§.d testibꝰ.ꝛ qđ ibi dixi in apostillis.ꝛ do.Alex.de imo.in cōsi.lxx.in.ij.parte.

b ¶Etiā si nō sit verbū rogatꝰ.Tu vide de hoc plene qđ posui in tract.clausularū.in clau.contract.versic.pn̄tibus ꝛc.ꝛ versicu.et rogatis.et ibi quid importet ꝛ operetur in instr̄is dicta clausula. Celsus.

Quis nō pōt ēē testis, et pars eadem causa.

siquisse que coniectura non est capienda, in dubio: imo cum in-
dicat delictum est obijcienda. vt in. l. merito. ff. pro socio cū ne-
mo presumat immemor salutis eterne: vt velit delinquere: vt in
41 l. vlti. C. ad legem iuliam repe. ¶ † Sed pone q̄ testes noluerūt
deponere dictum suum: nunquid possunt compelli? Respon. q̄
sic: quia compelluntur p̄ iudicium ordinarium: non autem arbi
trum s̄m Albe. ita notādū in. l. si qñ. C. de test. nullam em̄ habet
arbiter iurisditionē: cuius virtute posset compellere testes: sed
solum habet notionē esse sibi commissum: vt in. l. pretor. in prin
42 ci. ff. de re iudi. ¶ Sed nunc quero consequenter † qualiter co-
gantur testes testificari? Respondeo q̄ per iudicē ecclesiasticū
poterunt cogi per censurā ecclesiasticā: per iudicem autem secu
larem compelluntur. vt in. l. iij. §. adhibere. ff. de tabu. exhi. dico
cogentur mulctā inducendo testibus. vt in. l. i. §. quid. ff. de ven.
inspi. vel pignoribus captis coerceant̄ instar tutoris satisdare
nolentis. vt in §. sciendum. institu. de satisda. tu. hec est senten-
tia communis docto. nostrorū: scz Bar. Bald. Cy. & Albe. Ange.
& ceterorum: vt in. l. si quando. s̄. allegata. nec potuerunt testes
qui noluerunt testificari compelli per detētionem in carcerem:
ita quod incarcerentur: ita dixit text. ad literam in. l. si quando.
preallega. in litera ibi: non incarcerati custodia detrudi: ideo
etiā Alberi. in dicta. l. redarguit etiam quosdam imperitos as-
sessores incarcerantes testes nolentes testificari: qui male fa-
ciunt: solent namq̄ statuta hodie prouidere contra testes testifi
cari nolentes: vt compellantur realiter & personaliter: vnde vir-
tute dicti statuti possunt incarcerari tamen electo vno reme-
dio compellendi dictos testes: puta quod compellitur realiter
testis pignora capiendo: si tale remedium est sufficiens et ple-
ne succurratur: nō tamen recurri potest ad aliud: puta ad incar-
cerationem: que permittitur ex forma statuti. ita intelligit An-
gel. & glo. in. l. qui restituere. ff. de rei vendica. si autem vnum re-
medium non plene succurrerit: tunc potest ad aliud recurri se-
cundum Angelum in dicta. l. qui restituere. et ideo cogitur te-
stificari etiam si esset viator transiens per ciuitatem ad alium
locum. nam potest per iudicem cōpelli testificari secundum Al-
beri. qui ita tenet in. l. si quando. prealleg. quod etiam Galeo-
tus in sua margarita. ¶ Attende tamen quod predicta reci-
piunt fallentias: nam sunt alique persone priuilegiate: que non
possunt compelli testificari: veluti attinent vsq̄ ad septimum
gradum. gloss. est singula. in. l. si femina. C. ad turpillia. quam
glos. ibi sequitur Angel. idem tenet Joan. de imo. in. c. delicto-
rum. ĵ. de testi. cogen. Item affines/socius/et ceteri: de quibus
in. l. lege iulia. ff. de testi. he enim persone non coguntur testifi-
cari: nisi velint: persone tamen que non admittuntur ad testi-
monia ob reuerentiam eorum contra quos producuntur: non
admittuntur ad testimonium: etiam si velint: velut filius con-
a tra parentes[a]: libertus contra patronum. argu. in. l. quos prohi
bet. ff. de posthu. et in. l. aduersus. alias incipit libertorum. C. de
testi. ita tenet Joan. de imola. in. c. delictorum. et ceteri docto.
in. l. parentes. C. de testi. he tamen persone compellūtur testifi-

a ¶ Cōtra parētes. Ui de Felinuz in. c. super. ĵ. de testi. in fi. vbi etiaz quid de filio spiritua li.

cari si aliter veritas haberi non possit s'm Guil. de suza. in. d. R.
iulia. s'm Anto. de butri. & Joã. imo. in. d. c. dilectorum. Ratio est
ne veritas occultetur: que occultatio inducit peccatũ mortale.
43 ¶ Et nota † q' inter istas psonas priuilegiatas sunt etiã clerici:
q: non pñt cõpelli testificari: nec coram iudice seculari: nec corã
iudice ecclesiastico: nisi veritas al's haberi nõ possit. glo. est in. c.
sup eo. j. de testi. cog. alia glo. est in. c. statuẽdũ. ij. q. vj. hãc sentẽ-
tiã tenet Hosti. in summa. ff. de testi. §. j. eadẽ secut' Jo. de imol.
44 in. d. c. delictorum. ¶ † Sed modo stat difficultas quis debebit
probare non posse aliter haberi veritatem: debebit ne probare
producens testes aliter non posse haberi veritatem: an aduer-
sarius seu testis: q' est producendus debebit probare aliter pos
se habere veritatem. Anto. de but. et Dama. in. d. c. dilectorum.
quos sequit' ibidem Joan. de imo. concludunt producentem te-
stes probare debere veritatem aliter haberi non posse: quando
vna persona ex istis priuilegiatis petitur debere cõpelli. Et ra-
tio est: q: iste persone habens ius fundatum pro se: et intentio-
nem suam fundatam a iure: q' debeat tales personas non posse
compellere si modo producens testes dicat aliter veritatem ha-
beri non posse. hoc debet probare ipse: quia istud est fundamẽ-
45 tũ sue intẽtionis: super quo se fundat debet probare. † q: nega-
tiua proposita pro suo fundamento intentionis semper debet
probari per proponentẽ. ita dicunt docto. sing. in. c. super his. j.
de accu. Et idẽ Bar. in. l. in hoc iure. ff. de verbo. oblig. & tex. in. l.
a quid ergo. ff. ex quibus cau. ma. In causa criminali[a] an possint
testificari & cõpelli: fuerunt circa hoc octo opi. de quib' plene in
c. dilectorũ. prealle. vbi recitat' vna distinctio Joan. cal. longissi-
ma: quã refert Jo. de imo. in. d. c. dilectorũ. in fi. ideo in hoc plus
46 non insisto. ¶ † Quero vlterius nunquid testes possint quan-
docunq; produci: hec questio põt intelligi dupliciter. Primo an
ante possint pduci testes incipiendo. ¶ Scdo vsq; ad quem ter
minum & an sint aliqui termini exclusiui productionis testium.
b ¶ Circa primũ sit reg. testes ante lit. conte.[b] non possunt produ
ci: sed possunt bene post. hec est sententia communiter omnium
docto. Barto. in. l. de etate. ff. de mino. Jo. an. Innocẽ. & Anto. de
bu. & Jo. de imo. in. c. quoniam frequenter. §. vt lite non conte. et
est ratio: q: testes non producuntur ad finem instruendi iudicẽ:
sed ad finem faciendi fidem iudici de deductis in iudicium: sed
in iudicium non deducitur res deducta: nisi post lit. contesta. vt
in. l. non potest videri. & in. l. solemus. in princi. ff. de indi. et im-
possibile est facere fidem iudici de re anteq; sit deducta in iudi-
cium: quia oportet q' adsit res de qua habet cognoscere iudex.
hec regula fallit quando testes producuntur ad perpetuam rei
c memoriam: quia tunc possunt produci ante lit. contesta.[c] s'm q'
dicã. j. ideo sunt facienda duo membra. vnum ex parte actoris:
47 aliud ex parte rei. ¶ † Quero itaq; ex parte actoris vtrũ actor
possit producere testes ad eternam rei memoriam ante lit. con-
te. Circa hoc facio duas regulas. prima sit affirmatiua: scilicet
q' actor ante lit. conte. potest producere testes: quando timetur
de eorũ morte: vel de eorum absentia subitanea: et in eius pote-
state nõ

a ¶ In cã criminali. Ta fac ad hoc ppositũ regulã affirmatiuã s'm Bar. Soci. i suo trac. fal. reg. cccc vij. q' in causa crimiali nemo priuilegiat' cogit' testificari ẽt i foro canonico. vt est tex. gl. & doc. in. c. dilect'. vbi posui post Pañ. de testi. cogen. et not. Inn. in. c. j. eo. ti. & in. c. super eo. ti. quod limitã. iiij. fallẽ. vt p soci. vbi s. Celsus.

b ¶ Añ lit. cõte. Ista est cõis oĩũ doctorũ opi. in locis p istum alleg. & in. c. veritatis. & do. & cõtu. q' th re. admittit fallẽtias xiij. quas ponit bartho. Soci. in suo trac. fall. re. ccxlij. inci. lite non cõte. Celsus.

c ¶ Contesta. adde do. alex. de imo. in cõsil. cc. in

tate nō est agēdi. hanc regulā ponit Innoc.in.c.significauit.de
test.⁊ Ang.in auf.test.§.fi. Ex hac regula sequit̄ ꝙ si nō timeret
de morte testiū: vel de eorū absentia: ꝙ actor non possit ꝓducere
testes ante lit.conte. Scđo sequit̄ ex hac regula qđ etiā si timea
tur de morte testiū actor pōt ꝓducere testes ante lit.contest.qꝛ
non est in eius potestate agēdi: cū vero sit debitū in diē: vel sub
conditione non potest agere ante diē vel conditionis euentum.
vt in.l.j.in fi.ff.quando dies vsusfru.leg.ced. Tertio sequitur ex
hac regula: ꝙ si pēdet ex arbitrio alteriꝰ an actor agat: qđ actor
poterit testes ꝓducere ante lit.contest.ita tenet Ange.in.d.§.fi.
48 ¶ Scđa regula negatiua sit ista: † actor nō pōt ꝓducere testes
ante lit.cōte.ad eternā rei memoriā: si est reus presens et timet̄
de morte testiū. Hec regula fallit si reus comparuerit et oppo-
nat exceptionē que impediat lit.cōte.nā tūc pōt ꝓducere actor
testes ad ꝑpetuā rei memoriā: qꝛ cum talis exceptio rei inducat
merā lit.conte.ꝓinde est ac si actor nō haberet potestatē agēdi:
quo casu reincidimus in primā regulā affirmatiuam. Scđo fal
lit vt dicebam.s.qñ agere ex parte actoris depēdet ex alieno ar
bitrio: nā tunc possunt produci testes ante lit.contest. hec sunt
ex parte actoris. ¶ Ex parte autē rei sit affirmatiua.s.vtrū reus
possit testes ꝓducere ante lit.conte.facite duas regulas. prima
sit affirmatiua: vbi reo cōpetit exceptio: que nō habet vim actio
nis vt est ꝓprie natura oīm exceptionū semper ante lit.contest.
etiā si non timeat̄ de morte testiū pōt eos ꝓducere: vt est text.in
c.significauit.⁊.c.abba.de test.ratio est: quia nō est in potestate
rei qñ conueniat̄: vt in.l.pure.§.fi.de doli except.⁊ hoc ibi tenet
Ang.in.d.§.fi. vbi etiam determinat id quod.s.dixi ex parte rei
poterunt publicari dicta testium etiam ante lit.conte.⁊ ita dicit
seruari communiter alleg. Innocen.ita tenentem.in.c.signifi-
cauit.s.allega.secus dicit Ange.in.d.§.fi.quando testes produ
cuntur per actorem ante lit.contesta.quia non publicabuntur:
imo reseruatur publicatio testium prope sententiam ante con-
clusionem in causa proinde ac si recepti forent lite contesta.ita
no. Barto.in.l.iiij.in.§.pretor.ff.de damno infec.vbi tradit istā
materiam testium examinandorum ante lit.conte.ad eternam
rei memoriam: sed non ita plene: et ita clare secūdum Inno.pu
blicatio testium aliter fiet hoc modo: quia citabit̄ aduersa pars
ad videndum fieri publicationem: et siue venerit/siue non: fiet
publicatio hoc modo: quia iudex interloquitur fidem adhiben-
dam esse talibus testibus. Et postea notarius pōt dare copiam
partibus. Ita tenet Innocen.in.c.significauit.et Ange.in dicto
§.fina.tales tamen testes non preiudicabunt alie persone: nisi
illis presentibus: contra quos recepti secundum prefatos docto
res vbi.s.et niuirum: quia alia persona non est citata ad viden
dum iurare testes tales.ergo ⁊c. Attendendum tamen est: quod
licet dicta testium producta per actorem nō sint publicāda an-
te lit.contest.possunt tamen vtraqꝫ parte consentiente publica-
ri secundū Innoc.in dicto.c.significauit. ¶ Secunda regula ex
49 parte rei sit negatiua et talis † reus cui competit exceptio per
modum actionis non potest producere testes ante lit.contesta.

iiij.gtc. vbi ponit l isto casu sufficit citatio ad domum. et Feli.in.c.cū l.et.a.de re iudica. ibidem in testibus. ⁊.d. Barto.soci. in consi.cc xliiij. incip. considerata ver.iiij. contra eum testem. in. ij. parte.

ad eternam rei memoriam: vt in actore dicimus veluti in exce-
ptione non nume. pecu. ratio huius regule est in promptu: quia
quando reo competit exceptio per modum actionis in potesta-
te sua est quando eam opponat. vt in aut. hanc querelam. C. de
50 non numera. pecu. ¶ Circa predicta † quero qn producuntur te-
stes ad perpetuam rei memoriam ante lit. conte. nunquid ad-
uersarius debeat personaliter vel ad domum citari. Dyn. in. l.
iiij. §. qui absens. ff. de dam. infect. tenet quod citetur personali-
ter. et Cyn. in aut. si dicatur. C. de testi. tenet etiam quod cite-
tur personaliter. Joan. and. autem in quadam disputatione te-
netur cōtrarium: hec eius opi. probatur directe ad literam. in. c.
quoniam frequenter. in princip. vt lit. non conte. Barto. autem
in. l. iiij. §. pretor. s. alleg. facit vnam suam distinctionem distin-
guendo et quia eius distinctio mihi nō placet: ideo eam referre
non curo. et ideo Angel. in dicto §. placuit. sequitur sententiam
Innocen. optime loquentis: qui voluit partem aduersam perso-
naliter citari debere. et hoc per text. in dicto §. fi. in verbo moni-
tum: et hoc verum scdm eū: nisi oporteret citari personaliter in-
curreret maximum preiudicium: quia tunc sufficiat citari ad
domū. ita dicit Innocen. in. c. significauit. hec opi. placet Ange.
et dicit esse equam in dicto §. fin. et ideo si aduersa pars non esset
in ciuitate sz esset in villa: deberet citari personaliter: quia hoc
non est magnum preiudicium. Si autem aduersa pars esset Ve-
netijs in longinquis partibus: ita quod eius spectatio esset du-
biosa: tunc sufficeret citari ad domū solite habitationis. ¶ Anū
non omitto quod dicit Angel. multum eleganter sequēs Inno-
cen. et Joan. andr. in dicto. c. quoniam frequenter. vt li. non cōte.
51 † quod in causis summarijs matrimonialibus et spiritualibus
veluti est absolutio a iuramento: quod quis interposuit de non
repetendo vsuras possunt produci testes ante lit. conte. quia in
istis non requirit lit. ɔte. Idē est in excep. emergēte ante lit. cō-
te. quoniā super illis poterunt produci testes: cū super illis non
cōtestet lis. Idē tenet Ang. in. d. §. idē Alb. in. d. aut. si dicat. idē
Bar. in. l. de etate. ff. de minori. et ideo si altera pars opponit cō-
tra iudicem: quod non est iudex competens: super ista exceptio-
ne possunt produci testes: vel si altera pars oponit contra alte-
ram ante lit. contes. quod non potest stare in iudicio: quia infa-
mis: vel quia minor: super talibus exceptionibus possunt pro-
ducere testes ante lit. conte. ¶ Viso de vno termino excluden-
te probationes testium: videlicet termino procedente lit. conte.
nunc restat videre de illis alijs terminis testium producendo-
52 rū exclusiuis † et inter alios. iiij. inuenio opportunos: et frequen-
tatos quotidie ex quibus excluduntur testium productiones.
Primus est didicisse testium testificata. Secundus est publica-
tio testium. Tertius est numerus productionum. Quartus est
53 in causa conclusio. ¶ Circa primum quero † quando quis dici-
tur didicisse testificata. Respon. quod quis dicitur didicisse testi-
a ficata quando habuit penes se librum attestationum: [a] et legit
illum et diligenter est percunctatus: vel per alium sibi legi fecit
vel si aduersario suo recepit attestationum informationem: et

a ¶ Attestationū. Si sit hō solers vt p Feli. in. c. constitutꝰ. et ibi dixi supposi. ad pa nor. post eū nu. 3. l apo. in §. penes partē. et l. c. vltra tertiā ff. de testi. et d. Alexā. de imo. in cōsi. lxv. iiij. pte. et in ɔsi. cij. i. par. et Pau. de ca. l ɔs. x. inci. clarum est in iure.

idem diligenter intellexerit: vel ꝓsperexerit procurator vel advo=catus. hec probantur ad literam in § quia vero. in auẗ. de testi.
54 ¶ Ex quo sequitur ꝙ si quis perfunctorie vel cursorie discur=risset per librum attestationũ. non diceretur didicisse testificata nisi diligẽter fuisset percunctatus: & illas intellexerit ſm Ange. in d. § quia vero. & sic oẽs doct. concludũt per d. § q: vero. preal=leg. non admitti testes postq̃ quis dicatur testificata didicisse: licet huic ſnie obstet tex. in. l. officiũ. ff. de rei ven. vbi admittun=tur probationes: postq̃ actor suam intẽtionẽ monstrauerit. Si=militer ob eadẽ rõne. l. exceptionem. C. de proba. ſm doct. resp. ꝙ postq̃ didicit quis testificata: & etiam post publicationem te=stium admittitur probatio ꝑ instrumẽta: & sic loquitur. l. officiũ. §. alleg. Ratio est: q: nullus est timor subornationis legisse ꝓdu=ctionẽ instrumẽtorũ. Ad. l. exceptionẽ: rñdeẗ ꝙ post publicatio=nem attestationũ sup intentione actoris: & sic postq̃ didicit te=stificata põt reus producere testes super sua exceptione. et ita tradit pro sua doctrina Jo. and. j. de testi. quod est intelligẽdum ſcõm Ang. tamen intentio rei non est directe contra intentionẽ actoris: verbigratia: actor probat. x. ex causa mutui: reus oppo=nit excep. pacti de non petendo: & sic exceptio solutionis tũc po=terit reus producere testes super sua exceptione. vbi autem in=tentio rei esset directe contra intentionẽ actoris: non põt reus producere testes super sua intentione directe contraria. Exem=plum: actor petebat. x. ex causa mutui: reus opponit exceptionẽ ꝙ nunquam publicatis attestationibus actoris super articulo ꝙ mutuauit illa. x. & publicatis illis non audietur reus volens producere testes super articulo suo: videlicet qd̃ non mutuauit ita concludit Ang. in d. § q: vero. nõ pretermittendo vnum: qd̃ si iudex examinator testium aliquem ex capitulis porrectis: do=lo vel negligentia omiserit: qd̃ etiam publicatis attestationibꝰ poterunt testes produci super. c. omisso. text. est in. c. per tuas. j. de testibus. nec mirum: quia super capitulo illo non dicuntur
55 publicate attestationes neq; didicita testificata. ¶ † Preterea est aduertendum ꝙ etiam post publicatas attestationes & post q̃ didicita sunt testificata potest iudex ex officio suo compellere testem. vt aliquid addat: vel aliquid aliud deponat. Ad instan=tiam autem partis hoc nõ licet: nisi in hoc solum vt reddat cau=sam sui dicti: vt est gloss. singu. in dicto § quia vero. immo plus
56 secundum Albe. in. l. solum. C. de testi. † Iudex officio suo etiam post publicatas attestationes potest testes non sufficienter exa
a minatos retro examinare: vt in. c. cum clamor.[a] infra de testib. bene verum est postq̃ testis dictum suum perfecerit sponte et de per se potest iterum incontinenti redire: et deponere anteq̃ fit locutus cum parte secũdum Angelum: in dicto § quia vero.
57 ¶ † Nota quod vbicunq; testis redierit ad instantiam partis vel sponte de per se ex officio iudicis debet iterato iurare: nec primum iuramentum sufficit. ita singulariter dicit Innocẽ. j. de testi. in. c. fraternitatis. hec omnia vera sunt in eadem instãtia.
58 ¶ † Quero nunquid attestationes facte in vna instantia pote=runt produci iterato in alia instantia super illismet capitu=

a ¶ In. c. cũ clamor. Et ibidem vide Feli. & adde Frãci. aret. l. l. ij. de duo bus reis.

lis:verbigratia.compromissum est factum in arbitros:recepti
sunt testes:partes recedunt a cõpromisso:postea litigatur corã
iudice.nunqd iterato possint produci testes sup eisdẽ capitulis
super quibus fuerũt recepti coram arbitris. Dicite qđ illa pars
per quam fuerunt producti si velit:poterit desiderare adhuc vt
testis deponat:vt in.c.fin.de testi. Si autẽ non velit:tunc si ta-
les fuerint recepti coram iudice : tunc in qualibet alia instãtia
faciunt fidem:vt in.l.gesta.C.de re iudic. Si autẽ isti testes rece
pti fuerint coram arbitro vel arbitratore:⁊ pars cõtra quã pro-
ducti sunt vellet eos adhuc examinari:hoc fieri debebit si autẽ
nolit tunc si conuentum est inter partes vt stetur illis attesta-
tionibus standum erit.⁊ si conuẽtum est vt non stetur:tunc nõ
stabitur si est conuentum:⁊ testes sint mortui faciunt fidẽ:alias
si vixerint erit in electione eius cõtra quẽ sunt producti:vtrum
velis iterato examinari si voluerit faciunt fidem.hoc probatur
in dicto.c.fi.C.de test.hoc procedit quãdo ille instantie fuerunt
ex eadem causa:et inter easdem personas. Si autem ex diuer-
sa causa et inter diuersas personas:tunc non faceret fidem:hec
est doctrina Ang.in dicto §.quia vero.que probatur in dicta.l.
59 fina. ¶ †Item predicta non procedũt in causa appel.sed in cau
60 sa appellationis dicite ⁊ statim dicã cuius occasione †ego que-
ro:nunquid in causa appellationis admittantur probationes
a super capitulis antiquis[a] cause principalis:in qua fuerunt pu
blicate attestationes. Cõis opinio legistarum tenet ꝙ in causa
appellationis super eisdem capitulis antiquis vel oĩno contra-
rijs vel sup connexis possunt produci attestationes:nõ aũt sup
nouis cõnexis:qꝛ sunt impertinẽtia.hoc probat:qꝛ cã appel.est
cã diuersa a cã principali:vt no.in.l.ita demũ.C.de procu.⁊ licet
publicate sint attestatiões in cã principali:nõ sunt publicate in
cã appellationis. ¶ Secundo mouentur per tex.in.l.eos §.j.C.
de temp.app. Canoniste autẽ tenẽt contrariã sniam:videlicet ꝙ
in causa appellationis nõ admittantur testiũ productiones su-
per eisdem capitulis:vel cõtrarijs oĩno vel super nouis ꝯnexis:
sed solũ admittant sup nouis depẽdẽtibꝰ ab antiquis cõnexis:
mouẽtur rõne inconuincibili:cui nõ possunt legiste respondere
qꝛ rõ productionis testium post publicationẽ attestationum est
timor subornationis.ita vendicat sibi locum timor subornatio.
in causa appel.sicut in causa principali. Sed certũ est ꝓm legi-
stas quod in omni cã principali post publicationem attestatio-
num non admittunt testiũ ꝓductiones super antiqs capitulis
vel oĩno cõtrarijs:vel nouis diuersis sed solum super nouis de-
pẽdẽtibus ab antiquis:ita volunt legiste p.l.s.alleg.⁊ etiã ali-
quid tetigit Bal.in.l.officium.ff.de rei vendi.qui dixit post pu-
blicatas attestatiões põt noua exceptio opponi:⁊ sic nouum ca
pitulũ pertinẽs:⁊ hoc ꝓbatur etiam in.c.fraternitatis.j.de test.
Scđo mouẽtur canoniste per text.ad literam in cle.testibus.de
test.vbi est tex.in causa appel.cũ subsit timor subornationis nõ
possunt produci testes super eisdẽ capitulis vel oĩno contrarijs:
per quã cle.ego teneo opi.canonistarum. Et dico etiã ꝙ in foro
61 seculari eorum opi.est seruanda ea rõne: † ꝙ quotiescũqꝫ super

a ¶ Super capitulis antiquis. Tu vide de hoc Pañ.⁊ doc. in.c.ꝑ duas ⁊ ibi magistraliter Feli.ponentez multas limitationes.de testi.⁊ Bar. sozi.in suo trac. fallen. re. ccccxliij. Celsus.

vno articulo eſt opi.inter legiſtas debemus ſtare deciſioni iuris
cano.vt determinat Inno.in.c.j.de ope.no.nūtia.ꝛ Raph.in.l.
preſcriptione.C.ſi contra ius vel vti.publi.Sed ſic eſtq inter le
giſtas eſt opi.ꝛ eſt cōis ſententia canoniſtarum in contrariū:vt
§.dixi:ſtabim⁹ ergo deciſioni cle.teſtibus.de teſti.§.allega.que
a determinat ſm opinio.cano.[a] et ita eſt de iure nec aliter poteſt
dici:tamen opinio legiſtarum ſeruatur in foro ſeculari:ꝛ cano-
62 niſtarū in foro eccleſie. ¶ Quero iuxta premiſſa† nūqd poſt pu-
blicationem atteſtationum poſſunt produci teſtes ſuper nouis
articulis:qui includūtur in antiquis.dicite ꝙ aut noui articu-
li includunt in antiquis ex vi probationis ꝛ facti:aut nec vi fa-
cti:nec vi probationis.Si vi facti ꝛ ꝓbationis:tūc non poſſunt
admitti ꝓbationes.Exēplū:produci teſtes ſup.x.anno preſcri-
ptionis talis neceſſitate facti ꝛ probationis includit titulū non
eſſe probatū:ꝛ ſunt teſtes publicati ſuper preſcriptione nunc vo
lo facere capitulū de titulo nunquid poſſum producere teſtes ?
certe non ſm Ange.qui ita nota.in.d.§.quia vero.Si autem vi
facti:ꝛ tunc bene admittūtur. Exemplum.produco teſtes ſuper
mutuo.mutuū de facti neceſſitate continet locum:ſed de neceſſi
tate probatio non requiritur quod in mutuo probetur locus.
Si voluero articulum facere de loco:potero producere teſtes eo
dem modo ſuper nouis articulis licet non includatur ſub anti-
quo de neceſſitate facti nec probationis.Exemplum quis capi-
tulat de deſcriptione.xxx.annorū:que non requirit titulū:volo
poſt publicatam atteſtationem articulare de titulo poſ.iſta eſt
63 doctrina pulcherrima Ang.in.d.§.q: vero. ¶ †Quero vlterius
nunquid poſt publicatas atteſtationes poſſim redarguere te-
ſtes de falſo.dic aut teſtes redarguuntur de falſo propter corru-
ptionem pecunie: ꝛ tūc poſſum.ita tenet Jo.an.in cle.teſtibus.
preallega.ꝛ Inno.in.c.cām.§.eo.ꝛ ſequitur Anto.de ma.ꝛ eſt ra-
tio q: ſicut ſententia venalis eſt nulla:vt in l.venalis.C.quādo
prouo.non eſt neceſ.ita ꝛ dictum teſtis corrupti eſt nulli⁹ valo-
ris:modo nos habemus regulā.ꝙ vbi dictum teſtis eſt nullum
ꝙ etiam publicatis atteſtationib⁹ admittūtur teſtes ſuper eiſ-
dem capitulis:ita dicit Jo.an.in.d.cle.teſtib⁹.ꝛ gloſ.in.d.c.cau-
ſam.ꝛ Bart.in aut.qui ſemel.C.de proba. Et idem ſi publicatio
teſtium fuerit nulla.puta:quia pars non fuit citata ad publica-
tionem ſm Bart.in aut.at qui ſemel.ꝛ Jo.de imo.in.c.fraterni
b tatis.[b] tamē licet dicta publicatio fuerit nulla ſi pars didicerit
teſtificata repellit a productione teſtium non ex capite publi-
catiōis:ſed ex capite:q: didicerit teſtificata ſm Bar.in.d.aut.at
q̇ ſemel.tñ vbi facta eſt publicatio teſtium parte inſcia:l3 citata
vel inuita ꝓteſtādo ius ſuum ſibi ſaluum eſſe producēdi teſtes.
Et ꝙ nō vult atteſtationes addiſcere poterit pars teſtes ꝓduce
re nō obſtante publicatione teſtiū ſm Jo.an.in.d.cle.teſtibus.
ꝛ Bart.in.d.aut.ꝛ Jo.de imo.in.d.c.fraternitatis.Aut qs vult
redarguere teſtes de falſo:q: dixerunt falſum:ꝛ tūc aut vult per
indirectū:ꝛ pōt.tex.eſt in.c.ex tenore.j.de teſti.Aut ꝑ directū et
tūc nō pōt regulā q̄ eſt:ꝙ publicatis atteſtationibus nō admit
tuntur teſtes:iſta eſt diſtinctio Joā.an.in.d.cle.teſtibus.quam

a ¶ Scdm opin. canoniſtarū.Si vis videre in cōtrariū cautelā. vide Ant.Corſe.ſing.ſuis in verſi. teſtis.incipiē. cautelā.nouam habes Celſus.

b ¶ In ca. fratenitatis.Et ibidē vide Feli.vbi late ꝛ nota.

64 sequitur Ang.in.d.§.quia vero.¶ †Et dicitur quis redargue-
re testes de falso hoc modo per indirectum quādo actor dicit se
mutuasse titio.x.tali die:⁊ pars aduersa producit testes qui di-
cant:ꝙ illo die actor erat in loco lōginquo:ita qđ nō posset mu-
tuare illo die in illo loco in quo dicit. Dicitur autē per directum
quādo actor probauit de ꝟginitate ⁊ reus vult probare de cor-
ruptiōe:vel actor de sanitate:⁊ reus de infirmitate vel actor ar-
ticulauit de presentia:reus de absentia et ista sunt exempla Jo.
65 and.in.d.cle.de testibus.¶ †Quero de secūdo termino exclu-
a sino an sola publicatio testium repellat a productione testiū[a].
Jn hoc fuerūt diuerse opinio.glo.in.c.constitut⁹.el.ii.⁊ in.c.fin.
j.de testi.tenet ꝙ non.sed reqrit ꝙ didicerit testificata.Bar.au-
tem in.d.auē.qui semel.tenet ꝙ publicatio sufficiat.Angel.au-
tem in.d.§.quia vero.videtur inclinare cum glos.⁊ cum Joā.de
imo.in.c.fraternitatis.⁊ refert opi.Joan.de imo.Anto.de but.
qui dicit requiri tertiam productionē.ad hoc vt repellatur quis
a productione testium.Joan.and.in cle.testibus.⁊.c.constitu-
tus.de testibus dicit:qđ vbi est facta publicatio parte inscia vel
inuita ⁊ non consentiente:⁊ idem si absente.sed citata:ita ꝙ nō
presumatur didicisse testificata possunt adhuc ꝓduci testes non
obstāte publicatione.⁊ ita Joā.and.intelligit glo.in.d.c.consti-
tutus.Si autem est facta vtraq; parte presente ⁊ consentiente:
⁊ tunc sola publicatio sufficit:⁊ repellit quem a productione.⁊
ista est tenenda in quam videtur inclinare Barto.in dicta auē.
⁊ Joan.de imo.in.c.fraternitatis.Et idē si pars est presens pu-
blicationi.⁊ protestetur ius sibi saluum esse producendi testes:
⁊ nō consentiat publicationi:imo dicat se nolle didiscere testifi-
cata potest adhuc testes producere.secus si consentiret publica-
tioni:⁊ facere dictam protestationem:quia protestatio est con-
traria iuri:ideo nō releuat fm Joan.de imo.in.d.c.fraternita-
tis.Si tamen post publicationem testium attestationes essent
deperdite:adhuc admittunē testium productiones:vt est text.in
c.fi.eo.titu.¶ Nunc venio ad tertium terminū scilicet ad mate-
66 riam productionum.†Et quero primo:quot dilationes possint
dari ad productiones testium.de istis dilationibus plene dixi
s.in materia dilationū.tñ quo ad propositum dicite ꝙ prima se
cunda ⁊ tertia dilatio datur sine aliqua cause cognitiōe:quarta
vero nō sine solēnitate:de qua in.d.§.qr vero.s.alleg.⁊.c.vltra.
iij.j.de testi.nō intelligo tñ de dilatione in presenti materia ꝓut
verb.sonat.sed ꝑ examinatione lȝ qđ trina examinatio cōcedat
b sine aliqua cause cognitione ⁊ quarta[b] seruata debita solēnita-
te:que est talis:scilicet qđ iurabit producens testes non per do-
lum vel machinationem velle facere hanc productionē testium.
Jtem ꝙ non insperxerit neq; perscrutatus sit dicta testium per se
productorum:neq; per aliū didicit.⁊ poterit venire:ꝙ vna dila-
tione data.x.dierum fierent:puta produci in primis duobus
diebus duos testes:⁊ feci iurare ⁊ examinare.Jtē in alijs duob⁹
diebus produxi duos alios ⁊ feci ⁊c.Elapsis illis sex dieb⁹ ⁊ se-
ptimo volo producere duos alios testes durante dilatione da-
ta non audior:nisi seruata solennitate de qua.s.seruata audior.

a ¶ Testiū. vide do.Alexā.de imo.i ꝯsi.ccx.ꝟ to tū.in.ij.parte.⁊ in cōsi. lxxxviij.in iij.pte.⁊ in cōsi.cxlvj.i ij.parte.vbi quid in arte periti:et quid in causa criminali ⁊ quid in ciuili.et Firma.i suo antico reperto rio.in versi.testes post publicationem vbi latissime.

b ¶ Et quarta.An et qñ sit concedēda q̄rta vide Feli.in.c.in causis.et i.c.vltra tertiā.j.de testi.Celsus.

Et si dictos testes fecero examinare ꝛ sic facta fuerit quarta exa
minatio: si in eadem dilatione nondum finita volo producere
alios testes nullatenus possunt audiri. ꝛ hic totum causatur ab
examinatione testium ꝛ sic multiplicitas examinationuꝫ exclu=
dit testium productiones nō autem numerus dilatione ex hoc
propter presumptionem legis q̄ presumit: ꝙ propter multipli=
citatem examinationum producens didicerit testificata. vnde si
data dilatione. x. dierū in primo die ꝓduxi quatuor testes: ꝛ eos
feci iurare. et secunda die alios duos produxero: quos similiter
fecero iurare. In quarto alios produxero quos similiter fece=
ro iurare non obstantibus quatuor productionibus etiam au=
dior ꝛ sic nō numerus productionum sed examinationum facit
67 repelli. ¶ Attēde tamē † ꝙ si in prima dilatione testiū ꝛ exami
natione viderit iudex et cognouerit sufficiētē esse numerum te=
stium productione: non debebit aliam concedere: imo refrenare
debebit: quia ad iudicis officium spectat refrenare multitudinē
testium. vt in. c. significasti. ī. de test. ita dicit glo. not. in. c. in cau
68 sis. ī. de testi. ¶ Sequitur quartus terminus exclusiu⁹ testium
a scilicet conclusio in causa. Queritur itaqꝫ † nunquid post con=
clusionem in causa admittatur probatio * pro cuius intelligen
tia premitto quando dicatur conclusum esse in causa: ꝛ breuiter
conclusum esse in causa dicatur quando renuntiatum est alle=
gationibus facti ꝛ iuris. ita dicit glos. in §. quia vero. in verbo
concluserunt. Et idem. Ang. ꝛ Inn. in. c. pastoralis. s̄. de cā pos.
ꝛ ꝓprie. hoc viso respondeo ad quesitum nostrū: ꝛ pro eius re=
sponsione est distinguendum s̄m Innocē. aut renuntiatum est
in causis probationum generaliter super tota causa: ꝛ tunc non
obstante tali renuntiatione adhuc possunt produci testes. Aut
est facta renuntiatio specialiter super vno articulo: ꝛ tunc super
illo articulo non possunt admitti probationes. ita dicit Inno=
cen. in. c. cum venisset. ī. de proba. quem sequitur Ange. in dicto
§. quia vero. plus dicit Innocen. in dicto. c. quia si est renuntia=
tum probationi in causa principali super vno articulo dicetur
etiam esse renuntiatum in causa appellationis: et sic non habet
locum regula vulgaris quod in causa appellationis nō proba=
tum probabo. vt in. l. per hanc. s̄. allega. Si autem est renun=
tiatio facta generaliter in causa principali bene fieri possunt
69 probationes in causa appellationis secundum eūdem. ¶ † Ex
quibus sequitur a maioritate rationis: quod si in causa facta es=
set: renuntiatio generalis nec specialis: quod possunt recipi te=
stes: . : nisi sit aliqua causa prohibitiua: puta quia didicerit testi=
ficata vel publicationem testium super illo articulo secundum
quod. s̄. dixi. et per hoc infert Ange. in dicto §. quia vero. si quis
fecerit fieri quartam examinationem non seruata solennitate
de qua. s̄. non valebit dictum testium: nisi interuenit alia cau=
sa prohibitiua: puta renuntiatio probationum ꝛ simi. Not. tamē
70 ꝙ † renuntiatio facta per alteram partem tantum: nō nocet al=
71 teri. glo. est singul. in aut. iubem⁹. C. de iur. ¶ † Ex predictis con=
stat quinqꝫ terminos esse conclusionis productionis testium: sci=
licet publicatio: renuntiatio: probationum conclusio in causa

a ¶ Proba
tio. In qb⁹
casib⁹ post
ꝯclusum in
cā admittā
tur ꝓbatio=
nes. vide se
li. i. c. ad pe=
titionez. de
accusa.

Quid dicatur
esse conclu=
sum in causa.

sufficiens numer⁹ testiũ: hoc fallit in causa matrimoniali: quan-
do tractaꝶ de matrimonio separãdo. hi termini ꝓbãtur in. c. de
testi. in fi. ĩ. de testi. numerus examinationũ ꝓbaꝶ in. c. in causis.
⁊ in. c. vltra tertiã. de testi. ¶ Quintus termin⁹ est didicisse te-
stificata. ⁊ ꝓbaꝶ illud in. §. qꝛ vo in aut. de testi. adde. §. dictis.
ꝙ licet regula sit: ꝙ post publicatas attestationes nõ admittaꝶ
productio testiũ: hoc fallit in causa matrimonij: qñ tractatur de
matrimonio separãdo. quo casu etiã publicatis attestationib⁹
admittuntur testes super eisdẽ capitulis. vl' oĩno ꝯtrarijs. vt est
tex. in. c. series. ĩ. de testi. Et est ratio: qꝛ sententia in causa matri
monij nunq̃ transit in rem iudi. vt l. c. lator. qui filij sint leg. ⁊ in
c. fraternitatis. de frigi. ⁊ malefic. vñ si post sniam admittuntur
ꝓbationes ꝑ testes: multo magis etiã publicatis attestationi
bus possunt ꝓduci testes in causa. vbi fertur snia de cõsilio peri
72 ti in arte sua. Et per hoc ego dico magis gñaliter: † ꝙ ĩ oĩ ca-
su in quo sentẽtia nõ transit in rẽ iudicatã: veluti sententia lata
de cõsilio peritorũ in arte sua: vt voluit Anto. de but. et Joan. de
imo. in. c. ꝑposuisti. de ꝓbat. semꝑ publi. attestationib⁹ possunt
73 ꝓduci testes. ¶ Aliud subiũgo etiã mẽti tenẽdũ † ꝙ etiam post
publicationẽ testiũ possint admitti testes suꝑ eisdẽ capitulis:
vel omnino ꝯtrarijs: ꝙ simul cũ eis ꝓduciꝶ instrumẽtũ coadiu-
nãs illos testes. istud est dictũ singulare Bn. de bu. in. c. series.
prealleg. qḋ multũ placuit ibidẽ Jo. de imo. ⁊ ꝓbaꝶ l. d. c. series.
ꝭm vnũ intellectũ. Exemplũ vt cũ est questio de matrimonio: qꝛ
altera pars ꝓbauit ꝯiunctionẽ sanguinis esse in quarto gradu
hoc modo ponendo Petrũ ⁊ Bertã in gradu ⁊ sic fratrẽ ⁊ sororẽ
si aduersa pars publicatis attestationib⁹ ꝓduceret testes depo
nẽtes nullã fore ꝯsanguinitatẽ ĩ gradu ꝓhibito. ⁊ ex altera par-
te. ꝓduceret instrumẽtũ ĩ quo apparet: ꝙ Petrus ⁊ Berta in ali
quo contractu nominati sunt auus ⁊ neptis. Addit Jo. de imo.
p̃dictis aliũ terminũ. ⁊ sic sext⁹ scꝫ qñ est datus termin⁹ ad pro
ducẽdũ testes. nã elapso termino ampli⁹ ꝓduci non possunt: vt
in. c. fraternitatis. ĩ. de testi. tñ hoc nõ est indistincte verũ: qꝛ im
mo post terminũ datũ ad ꝓducẽdũ testes possunt adhuc ꝓdu-
ci. et valet dictũ eorũ. ita tenet Cy. ⁊ Ja. de are. l. l. si ea. C. q̃ accu.
pos. vel nõ. ⁊ ipse. Jo. de imo. hoc tenet l. c. licet. §. eo. scꝫ nisi ius
aduersarij factũ sit deterius. ita dicũt prefati doct. ⁊ bene: naꝫ si
mortui essent testes elapso termino dato ꝑ qḋ potuissent repro
bari testes ꝓducere volẽtes tunc nõ admitterẽtur tales testes.
immo pl⁹ cõcludunt do. de ro. conclusione. iij. ꝙ in causis benefi
cialibus ⁊ summarijs post terminũ datũ ad ꝓbandũ indistin-
cte admittũtur testes. ⁊ sic non est exclusiu⁹ indistincte vt ex p̃.
dictis patet. Aduertatis tñ ad vnum notabile verbum Bart. qḋ
74 ponit in aut. at qui semel. C. de ꝓba. † ꝙ etiam publicatis at-
a testationibus [a] possunt ꝓduci testes super cõtrarijs capitulis.
qñ quis simul ⁊ semel dictum testis reprobat: et eius personam
Exemplũ: dicit testis. titiũ possedisse. xiij. an. pars cõtra quam
ꝓducit talis testis dicit ꝙ iste testis non est. xiiij. anno. ⁊ ad hoc
producit testes ecce ꝙ hi reprobaꝶ dictũ testis. ⁊ eius persona.
nã si probatur istum testem nõ esse etatis. xiiij. an. ecce ꝙ dictus

[a] ¶ Publi-
catis attesta
tioib⁹. Add
vltra ea que
dixi ĩ apost.
ad istũ post
cũ. §. c. §. nu
me. xxxix. in
v. sup capi-
tulis atiq̃
ꝙno. ro. iij.
suo. dccl. in
cipi. testes
examinati.
Collas.

suũ reprobatur. Nam persona reprobatur: eoipso qđ probatur
a ipsum nõ esse.xiiij.an.q: minor.xiiij.an.non põt esse testis.[a] vt
in.l.iij.§.l.iul.ff.de testi.eius dictũ testis reprobatur.quia si te-
stis non est etatis.xiiij.an.eius dictũ reprobat᷑:q: non põt scire
titiũ.xiiij.annos possedisse. ¶ Cõmemoro vobis vnum dictum
b singulare Bal.[b] qđ dato † q̃ clemẽtina testibus.de testi.serua
75 retur in foro ecclesiastico:tñ tenendũ est q̃ ille q̃ põt ꝓducere
testes post didicita testificata nomina testiũ det iudici:et se ab-
sentet.nã tunc iudex in quo nõ timet᷑ subornatio testiũ recipit
testes:et iuramẽta:et depositiones:et valebit eoꝝ testimonium.
Cum iudex põt pro absente supplere:et etiã testes post didicita
testificata interrogare ex officio suo.Ita singulariter inq̃t Bal.
in.l.amplio.ẽm.C.de tẽpo.app.qđ est nota. ¶ In superioribus
visum est de reprobatione testiũ videlicet respectu suorum dicto
rum:nihil ante dictum est de oppositionibus: que communiter
76 fiunt coram personis testium. ¶ Ideo nunc quero † an contra
personas testium aliquid potest obijci.Et istud est breuissime
expeditũ q̃ sic:cũ multa sint que reprobãt testez a testificando.
Interdũ affectio partis pro qua producit᷑ facit eã repelli:vt cuz
testis est filiusfamilias producentis:vt in.l.etiam.et in.l.paren-
tes.C.de testi.Interdũ testis cupido ipsum repellit:veluti si te-
stis est infamis:et sic de similibus.vt in.l.iij.§.l.iulia.ff.de testi.
Alie multe cause repellunt testes de quibus oibus in sequenti
lectione dicẽdum est.Et sub breuitate omnes persone que re-
pelluntur a testificãdo reiectis opi.attenta.cõi opi.tamẽ ꝓ pre-
senti articulo tractando:videlicet vtrum contra personas testiũ
77 etc. ¶ † Quero nũquid post publicatas attestationes possit op-
poni contra personas testium:breuiter respõdeo quod non:nisi
in tribus casibus.primus si ante publicationẽ testium protesta
tus fuerit ille:contra quem producuntur testes se velle contra
eorum personas opponere.Secundo si iurauit nõ malitiose se
opponere.Tertio si monstrauerit se de nouo didicisse id:qđ op-
ponit:et an de nouo didicerit.stabitur iuramẽto suo:ꝭm doc.in
c.presentiũ.J.de test.vbi isti tres casus ponuntur.Est ergo bo-
c na cautela.[c] opponere contra personas testium ante publicatio
nem testium:vez qñ iurant:q: nõ erit postea opus iurare:si ma-
litiose nõ opponẽt:lz facultate quis in iudicijs deuola. ad iura
78 mẽtũ. ¶ † Sed pone testis contra cuius personam quis oppo-
suerit:vel fecit ꝓtestationem de opponẽdo.dicit in dicto suo ali-
quid in fauorẽ ꝓtestantis:nũquid ꝓdest illi:qui est protestatus
Inn.in.c.presentiũ.multas opi.ponit.et nõ videt᷑ aliquã partez
eligere.Ange.vero in.d.§.q: vero.ponit suam:q̃ nõ placet mihi:
nec est bona.Jo.aũt de imo.in.d.c.presentium ex mẽte doc.et est
cõmunis snia elegãter dicit hoc mõ.aut ille qui protestatus est
prosecutus est reprobando.ita quod obtinuit:vel succubuit:et
tũc dictũ illi9 testis nihil sibi ꝓdest.Aut stetit in meris finibus
protestationis:et tunc aut persona testis est integra et honestissi
ma persona:ita q̃ non est verisimile:q̃ aliquid dixerit ad beni-
uolẽtiam producentis:nec ob timorem:tunc dictum talis testis
d proderit et valebit[d] aut testis non est huiusmodi et tunc licet nõ

a ¶ Testis. Addo.d.Alc. de imo.i ꝯs. lxiiij.in.j.ꝑ tẽ vbi an mi nor.xv.an. possit eẽ te- stis i cã capi tali.et nũq̃d testes infa- mes vide ꝑ cũ iꝯs.xxiiij. i.ij.pte i ꝯsi. xxv.ca.pte. et in cõsi.xx. iiij.pt.vbi no.an saltẽ faciat iudi- cium.

b ¶ Unũ di ctũ singl'are bal.Addõ ne te fallat:bl. autoritas lz eius dictuz a plerisq; ꝓ euãgelio co lat᷑.quod li- mitab; illđ dictuz vt ꝑ ro.plẽ sin. suo in vers. testis. ic.icau telã nouaz.

c ¶ Est ḡ bo na cautela. adde ꝓ hac cautela oi- ne Ro.quẽ i hoc sequere sin.suo.ccc- cccxc.ꝭz me uz tu.i.c.te stib9 aduer sus me ꝓdu cẽdis.Cels9

d ¶ Et vale bit.Addõ in. sing.x̃.testis x̃.no.q̃ sũ.

a ¶ Nō prodest. Adde Lu.n.d.in.l. ꝯtis.de iureiur.ꝛ Bal. in marg. in ver.testis.

b ¶ In disputatiōib⁹. vide Feli.i c.pn̄tiū.ꝛ in d.c.ex pte.de testi. alleg. hic ꝑ cōtrā.

prosit: tn̄ facit qualē qualē presumptionē: vel indiciū: sed non semiplenā ꝓbationē. Et si vn⁹ testis dixerit in fauorē ꝓtestationis nō ꝓdest[a]: nec pōt ꝓtestari iuramētū in supplemētū probationis deferri. Itē si duo alij in fauorē aduersarij deponēt: obtinebit aduersa pars ſm Inn.ꝛ Io.an.i.d.c.presentiū.ꝛ intellige qn̄ testes non sunt integerrimi. al's secus vt ex predictis patet.
79 ¶ Attende tn̄ ꝙ qn̄ opponit̃ ꝯtra ꝑsonā testium: debet opponi specifice. al's nihil valeret: ꝛ ideo debet specificari crimen qd ei obijcitur hoc modo: dico ꝙ Titius non pōt esse testis: quia cōmisit furtum surripiendo vnū librū feio: vel ꝙ cōmisit adulterium cū Berta. ita ꝙ crimē debet specificari: vt est tex.in.c.presentiū.de testi.li.vj. vnde si testis esset criminosus: vel al's inhabilis ad testificandum: si nō est oppositū contra eū valebit dictū suū ſm Ang.in.d.§.in aut.de test. saluo ſm eundē ibidez nisi ex cōfessione eiusdē appareret de sua inhabilitate: tunc repelleretur dato ꝙ nō fuisset opposita exceptio cōtra eū. exemplū interrogatur testis in fine dicti sui si est debitor producētis: amicus familaris: inimic⁹: ꝛ sic de singulis: ꝛ si ipē fatet̃ qd est famulus producētis: certe repellit̃ testis nec fidē facit: licet nō fuerit opposita exceptio.ꝛ ratio est: qꝛ vbi aliquid fuerit notoriū ex actis iudici: pōt supplere de facto. istud est dictū Inn.in.c.ex insinuatione.de app.ꝛ in.c.per tuas.j.de testi.ꝛ idez dicit Angel.in.l.si pars.ff.de inoffi.testa.ꝛ in.l.fi.ff.de pe.here. sed cū iste testis cōfitet̃ in dicto se esse famulū: ex quo ꝯstat iudici ex actis. ergo ꝛc. aliqn̄ debet opponi exceptio cōtra testem al's dictū suū non valebit etiam si sit inhabilis.ꝛ est ratio: quia vbi opponitur exceptio cōtra testē non dicit̃ opponi cōtra testem: sed cōtra partem. ita dicit Inn.in.c.verū.de foro cōpe.in fi.ꝛ Ange.in.l.lucius.ff. de his qui no.infa. nec per obiectū talis exceptionis dicitur litigari cum teste: sed cum parte. ita dicit Ang.in.d.l.lucius. his sic stantibus dicat iuris dispositio.ꝙ iudex non debet supplere de facto in his que agitātur in iudicio: sed pars debet facere exceptiones suas contra aduersariū: vt no.glo.in.l.vnica.C.vt que
80 desunt aduoca. ¶ Pro declaratione premissorum quero: ꝛ nunquid vbi opponitur excep.cōtra testem: puta ꝙ est infamis: et similibus: nūquid probari ꝛ examinari debeat dicta exceptio anteꝙ̄ recipiatur dictum testis: vel debeat reseruari in disputationibus[b]. dic ꝙ regulariter admittitur testis: ꝛ exceptio opposita contra testem: et eius probatio reseruatur post publicatas attestationes: fallit vbi opponitur exceptio excōmunicationis contra testem propter periculum communionis.c.pia.de excep.lib.vj. nam incontinenti debebit exceptio probari ſm Joan.an.in dicto.c.ex parte.j.de testi. Item fallit ſm Innocen.in dicto.c.ex parte si opponēs exceptionē contra testem offert se incontinenti probaturum: quia tunc admittitur probatio in primis ꝛ ante omnia. Item fallit quando opponitur: ꝙ est inimicus capitalis: vel ꝙ est seruus: et testis dicat se esse liberum: vt est tex.in aut. si dicatur.C.de testi.ꝛ licet iste text. loquatur de inimico capitali ratione litis criminalis more: tamē idem est ex qualicunꝗ causa sit inimicus capitalis. ita tenet Albe.in.d.aut.si dicatur te-

z ¶Inimicus. Qui autē dicatur inimicus. vide Feli. in. c. cum Pe. manconella. in
prin. de ac. ⁊ in. c. afferte. in. ꝟ. datur aliud. circa fi. ꝟ. ꝑsump. ⁊ ꝙ inimicitia capi-
talis inducat ex minis. de quibus vide multũ notabiliter collec. in. c. cum opor-
teat. nu. vj. ꝟ fi. nota. ꝙ inimici si nõ sunt capitales. de accusa. ⁊ Panor. in. c. me-
minimus. nu. viij. vbi dixi in apostil. ad ipsum in versi. inimicus. eo. ti. Celsus.

81 stis. †nam inimicus[a] capitalis dr̃ qui mouit cãm criminis: vel
a cui mota est. itē dicit inimicus capitalis qui minatus est mor-
tē: vt est tex. sing. in. l. 13. ff. de arbitris. ¶Unũ non omitto qd̃ est
82 necessariũ in materia reprobationis testium † videlicet ꝙ si ali-
quis ꝑduxerit testes aliquos cõtra aliquē: si postea idem testis
producatur cõtra eundē producentē: siue contra eum per quem
fuerũt producti: siue per tertiã personã in diuersa causa non po-
terit opponere ꝯtra ꝑsonas testiũ: quas semel approbauit. con-
tra autē eorũ dicta bene poterit opponere: quia illa non appro-
bauit. ita tenet Cy. in. l. si quis testibus. C. de testibus. Idem te-
nent doct. iuris canonici. in. c. presentiũ. j. de testi. ¶Adde pre-
83 missis in materia ista reprobationũ testiũ: †ꝙ si alter ex litiga-
toribus tm̃ producat testes probatorios: nõ conceduntur nisi vna
reprobatio ex parte alterius. hoc est quod actor nõ habebit nisi
vnam reprobationē ad reprobãdũ testes solum actoris repro-
batorios. Exemplum. actor producit testes ex quibus suã intē-
tionē probat: reus ꝑducit testes ad reprobãdum testes actoris.
ecce vna reprobatio ex parte rei. actor postmodum producit te-
stes ad reprobandum testes rei reprobatoris. ecce reprobatio
actoris. ⁊ sic due reprobationes ꝯceduntur: vna actori: ⁊ vna reo:
⁊ vltra non licet egredi: ⁊ sic viceuersa si reus produceret testes
probatorios: ad probandum tantum. ⁊ actor due productiones
testium conceduntur reo: et vna tantum actori. Exemplum est
in. c. licet dilectus. de testi. Si autem vtraqꝫ pars produceret te-
stes probatorios: tunc vtriqꝫ parti cõceduntur tres dilationes:
vna ad producendum testes super principali ad reprobandum
testes probatorios aduersarij: qui reprobauerunt vel inducti
sunt ad reprobandum testes suos productos: et vterqꝫ habet
vnam productionem probatoriam: ⁊ duas reprobatorias: quar-
b ta autem neutri[b] parti dabitur. ita notant docto. iuris canoni-
84 ci in. c. licet. ꝟ. alleg. ¶Solet in testium materia dubitari † nun-
quid testis deponens falsum cuius dictum est nullum possit pu-
c niri de[c] falso. Et videtur quod non: quia illud quod est nullum
non potest dici falsum: sed nullum. vt in. l. iiij. ꝟ. condemnatam.
ff. de re iudic. et in. l. non putauit. ꝟ. non que vis. ff. de bonorum
possessio. contra tabu. ¶In hac questione Bar. rectissime cõclu-
dit ex dictis Ric. mal. qui disputauit hanc questio. qd̃ aut dictũ
testis est nullum ratione materie: puta quis testis aliquid dixit
extra articulũ: nõ valebit tanqꝫ testis non fuerit iuratus super
illo extraneo articulo: ⁊ per cõsequens id quod erit contra arti-
culum non valebit tanqꝫ testis non fuerit iuratus: ⁊ tunc si di-
xerit falsum: in eo qd̃ dixit extra articulum. testis debet puniri
de falso: aut dictum testis est nullũ ratione forme: ⁊ tamen dixit
falsum: vt si testis iurauit delato iuramēto per notarium ⁊ non

b ¶Menstri. Add Ange. i aut. de testi. ꝟ si dicatur. in fine vbi dicit etiã quartã reprobatione esse permissaꝫ ⁊ nõ vltra ꝑ not. in. c. ꝑtatata j. de testi. et adde Lud. roma. in singu. versi. testis. ver. reprobatio. ꝙ in summarijs in qbus tractatur id qd̃ in alio iudicio venit plene examinadum. nõ quã admittitur reprobatio. adde ꝙ do. cõpostillator meꝰ voluit allegare Rom. singula. suo cccxxxv. qd̃ incip. reprobatio ꝑsonarum testiũ. Celsus.

c ¶De falso. Uide no. Felin. c. j. de ꝑsump. ⁊ quod ibi dixi in apostil.

Inimicus capitalis qui dicatur

a ℭ Uel si iu- | rauit die fe- | riato. Adde | ad proposi- | tum eorum | que hic di- | cunt istã. s. | e. in prin. ꝑ | huiꝰ ca. nu. | xxvj. ꝟsic. et | per hoc in- | fero. vbi po | sui in apost. | ad ipsum in | versicu. tale | iuramẽtum | non valet. | Celsus.

b ℭ In ca. | de testi. vbi | vide oĩa q̃ | habent ad | hoc per Fe- | linum.

per iudicẽ: vel si iurauit die ferito a ⁊ tũc non punit testis de fal-
so. ista sunt verba Barto. in. l. si q̃s legatũ. ff. de fal. quẽ sequit de
verbo ad verbũ Ange. in. l. j. C. de sepul. viola. quibꝰ ꝟbis adde
vnũ not. dictũ ꝫm Bal. l. d. l. j. ꝙ vbi dictũ testis est nullũ rõne ꝑ-
sone: puta q: infamis: vel q: impubes: vel excõicatus ⁊c. ⁊ talis
testis dixerit falsum: nõ puniet de falso. ⁊ nimirũ: q: dictũ testis
est nullũ rõne forme: ꝓ forma req̃rit q̃d ꝑsona testis sit idonea
85 ad testificãdũ: vt in. l. iij. in ꝑn. ff. de testi. ℭ † Quero nũq̃d istud
sit verũ q̃d. s. ꝓxime dixi: vez: ꝙ si testis deponat aliq̃d extra ca-
pitulũ sup quo est iuratus sit nullũ. Dic aut testis iurat sup to-
ta cã: ⁊ tũc dato q̃d examinaretur sup vno articulo: ⁊ aliq̃d depo-
nat extra illũ: valet ⁊ tenet: q: reperit testis iuratꝰ sup eo etiam
ꝙ est extra articulũ: aut testis est iuratus sup articulo: aut super
certis tm̃ ⁊ tũc si deponat extra nõ vz tã q̃ testis nõ fuit iuratꝰ.
hoc tenet Bar. in. l. si duo patroni. in. §. idẽ iulianus. ff. de iure-
iur. quẽ sequitur Ang. in. l. si libertatem. in fin. ff. de pe. here. idẽ
b tenet Jo. de imo. in. c. de testi. b j. de testi. ℭ † Sed quid si testis
86 iurauit simpl'r dicere veritatẽ: nec apparet ipsum iurasse sup
certa causa: nec sup certo articulo: sed simpliciter iurauit: post-
ea producunt duo articuli: super quibus examinatur aliquid
an valebit. Exẽplũ: si dicimus testem iurasse simpliciter super
tota causa: ⁊ valet. Si aũt intelligimus eos iurasse super certis
articulis tm̃. ⁊ tũc omne id q̃d dicũt extra nõ valet: neq̃ dicatur
deponere. Ant. de but. dicit ipsum intelligi iurasse sup tota cã:
pro eo optime facit tex. in. l. si in rẽ. ff. de rei vẽ. in princ. ⁊ in. l. de
pupillo. §. qui nũtiat. ff. de no. ope. nun. Jo. de imo. in. d. c. de te-
sti. tenet cõtrariũ: ꝙ nõ videatur iurasse nisi super capitulis pro-
ductis: cuiꝰ snĩa est verior. nã vt scitis solent articuli limitari: et
produci anteq̃ examinentur testes. vnde cũ deferat iuramẽtuz
testi de veritate dicenda: intelligitur delatuz de dicẽdo veritatẽ
super capitulis iam productis: maxime quia in iuramẽto defe-
rendo attẽditur intentio deferentis: vt in. l. nã ⁊ postea. in. §. iu-
rari. ff. de iureiur. sed iudex defert iuramentum testi de veritate
dicẽda sup articulis ꝓductis coram eo: quos ipse scit porrectos
testi. His visis pro materia testis reiectis ambagibus: q̃ recitan
tur in presenti materia testium: ⁊ mera veritate ostẽsa q̃ tenet'⁊
87 est tenẽda in practica. ℭ Unuz solũ restat videre videlicet † que
persone repellantur a testimonio: quo viso ꝑfecta erit ista mate-
ria: ⁊ intellecto qui testes a testimonio repellãtur: cognoscemꝰ q̃
admittent: quia cognito vno cõtrariorũ: cognoscit ⁊ reliquuz. ff.
de his qui sunt sui vel alie. iur. Sed primo pro euidentia pre-
88 mitto † q̃d edictum de testibꝰ est ꝓhibitoriũ: id est ꝙ oẽs perso-
ne admittant: nisi q̃ a lege specialiter sunt ꝓhibite: vt est text. in
89 l. j. ff. de testi. † Not. ꝙ illud dr̃ prohibitoriũ: cuiꝰ regula est per-
missa: vt est tex. in. l. mutus. §. j. ff. de procu. ⁊ tex. in. c. cũ apud. de
90 spõ. † Et testes ex. v. causis repellunt a testimonio: vel ratione
cõsanguinitatis: vel rõne familiaritatis: vel rõne vtilitatis: que
habẽtur ad cãm: rõne criminis testis: vel rõne inhabilitatis pso
ne de quibꝰ oĩbus est vidẽdũ. ℭ Capio itaq̃ primã cãm ꝓhibi-
91 tiuam testimonij. s. cõsanguinitatis. † Et q̃ro vtrum affinis pe-

testes varijs modis re- | pellunt[ur] a testimo- | nio

a ⁋ Pro affine. Uide. d. Alex. de imo. in cõsi. cxviij. in. iiij. pte. ⁊ in cõsi. cxix. ea. pte ⁊ in cõsi. cxxj. in. ij. parte. ⁊ qd̃ ꝑ Frã. aret. in. l. q testõ. §. q̃cunq;. de test. ⁊ quod ibi dixi in apost. Et an consanguineus admittat̃ in testem saltẽ ad ꝓbandũ innocentiã vide do. Alex. in cõsi. v. in. j. parte. ⁊ in cõsil. xiij. ea. pte. ⁊ in cõsi. xviij. et in cõsi. xxxij. ⁊ in consi. clxxxiij. in. ij. parte. Nec omitto vnũ singulare dictũ Inn. relatũ ꝑ Jo. an. in. c. nõnulli. de rescri. ꝙ affinitas ꝓpter quam q̃s a testimonio repellit: et ad agendũ admittit dz ẽẽ ꝑ lineã ascẽdẽtẽ vel descẽdẽtẽ nec sufficeret ẽẽ trãsuersalẽ. q̃d dictũ pro valde notabili refert ⁊ seq̃tur ans. ꝯsi. suo. cxciiij. incip. visis ꝓcessib⁹ ⁊ Hippo. de marsi. sing. suo. cxxxiij. incip. afinitas repellẽs Celsus.

b ⁋ Pro filiis. Tu vide plene de hoc Bar. so. in suo tract. fallen. regu. cccclxvij. et Bal. i. l. parẽtes. in pͥ. ⁊ qd̃ ibi dixi i apos. ad ip̃z leo. ꝟ. ⁊ ibi nu. j. vbi dixi i ꝯsi. trac. vbi et dixi post Barto. nu. j. ꝟs. q̃ro vtrũ parentes. C. de testi. ⁊ d̃ hoc ꝑ Fel. i. c. lr̃is. i pͥ. vbi olo eã vide. c. u.

test esse testis ꝓ affine. cõis opi. est ꝙ põt: q; patruus ꝓ suo nepote ꝯsobrinus ꝓ ꝯsobrino no. ⁊ sic de singulis. quam opi. tenet gl. in. c. accedẽs. §. vt lit. nõ contes. ⁊ sequunt̃ ibi canoniste ⁊ legiste in. l. parẽtes. C. de test. ⁊ Bar. in. l. qui testamẽto. in. §. per cõtrariũ. ff. de testa. credũt tñ ꝙ erat ol exceptione maior talis testis: ⁊ quod non posset deferri sibi iuramentũ in supplementuz probationis. ita vult Jac. but. ⁊ Albe. in. l. lex iulia. ff. de testi. et Bart. in. l. admonẽdi. ff. de iureiu. ⁋ In causa autem criminali affinis nõ põt esse testis pro affine: vt. iij. q. j. c. j. ⁊. iiij. q. ix. c. presens. ⁊ ita tenet Bart. in. d. §. per contrarium. Et idẽ est in causa iniuriarũ ⁊ cã criminali mota ciuiliter: q; affinis non põt ẽẽ te-

a stis pro affine a ſm Barto. in. l. lex cornelia. ff. de iniur. et in. d. §. ꝑ cõtrariuz. Et est ratio quare in causa iniuriarũ ⁊ in cã criminali affinis nõ põt esse testis pro affine: q; dedecus in qd̃ incurrit aliquis de parentela: concernit oẽs de parentela: ⁊ iniuria que fit vni de parẽtela: dr̃ fieri oĩbus de parẽtela: vt est text. in. l. j. et ij. ⁊. iiij. ff. de lib. cau. nam affinis efficeret testis in cã propria: ꝙ est ꝓhibitũ a iure. vt in. l. idonei. ff. de testi. Et intellige affines vsq; ad septimũ gradũ cõnumeratũ de iure ciuili ſm qd̃ intelligunt tex. in. l. lex iulia. s. alleg. ita dicit Bar. in. d. §. per cõtrariũ hoc vendicat locũ in ꝑsonis affinibus: qui nõ sunt mater: pater: frater: soror: filius ⁊ vxor. in illis personis aliud statuitur propter coniunctissimã sanguinis affectionẽ: ideo separatim videa

92 mus. † Et primo q̃ro an parentes possint esse testes pro filijs: b

b ⁊ intelligo de parẽtibus ascendentibus vsq; in infinitũ: tam in linea paterna q̃ materna. vt volunt Spec. in ti. de testi. §. j. circa princi. ⁊ intellige parẽtes siue pater siue mater: q; appellatione parentũ cõtinetur pater ⁊ mater. vt. in. l. parẽtes. ff. de ver. sig. ⁊ intellige de filio siue sit in potestate patris: siue emãcipatus: siue legitimus: siue spurius: ꝟm Spe. vbi. s. ⁊ dic ꝙ in omnibus parentes non pñt esse testes pro filijs: nec ecõtra. ⁊ hoc rõne af-

93 fectionis. ⁊ hoc inductum est in fauorem aduersarij. † In quatuor tñ fallit casibus in quibus parentes pñt esse testes pro filijs. Primus cũ filius transit ad religionẽ: ⁊ dubitat̃ an transiuerit animo ꝓfitẽdi: vel nõ: nam pater admittitur in testẽ sup hoc. ij. q. iij. c. sicut. ⁋ Scd̃o admittit̃ super etatẽ filiorũ: nõ tamẽ faciunt nec plenã nec semiplenã fidẽ sed quãdam presumptionẽ: ⁊ instructionẽ faciunt iudici. ita tenet glo. singula. in. l. etiam. ff. de proba. ⁊ sequuntur docto. ⁋ Tertio fallit in matrimonio: qñ est questio vtrũ cõiugati sint in gradu consanguinitatis ꝓhibito. nam tunc pater ⁊ mater admittuntur in testes: hoc casu ⁊ alij affines: quia nullus est qui melius possit scire veritatem super hoc: q̃ attinẽtes. tex. est in. c. videtur. qui matri. accu. pos. iuxta

de testi. Celsus.
a ¶ Ad matrimoniũ ꝯhendũ. Sed ne tunc poterit dissolui tale matrimonium vide nota. cõsi. Maria. sozi. in consi. xxviij inci. circa prin. in ver. cũ igitˀ. in. j. pte.
b ¶ Pro patre Adde Feli. in. c. super eo. el. ij. in. fi. j. de testi. ꝛ. d. Alex. de imo. in consi. xviij. in. j. parte. vbi etiam quid de genero pro socero. et in consil. lxx. in. j. parte. ꝛ in consi. lxxviij. in prima parte.
c ¶ Et vxor. vide Feli. in. c. in literis. j. de test.

illud id speciale in testimonio. de affinitate ꝛ consanguinitate:
nã admittuntˀ ibi testes de auditu. tex. est in. c. lz ex quadam. de
test. Si aũt esset qõ vtrũ esset cõtractum matrimoniũ: an ne: ꝛ sic
esset questio super facto parentes non indistincte admittuntur
pro filijs. nã si iuuenis qui dicitur cõtraxisse matrimoniũ cum
muliere quadam. ꝛ iuuenis sit potẽtior: honorabilior: vel amici-
tia potẽtior. pater vel mater mulieris nõ pñt esse testes asseren-
tes matrimoniũ eẽ ꝯctũ: qꝛ parẽtes ꝓpter affectionẽ quam ha-
bent ad filiã vt sit bñ maritata in filie fauorẽ testificarentˀ. vt est
tex. in. c. sup eo. j. de testi. si tñ essent aliqui ex parte mulieris: q̃
preponẽda esset: quia foret nobilior iuuene: et iuuenis ditior: vel
mulier esset nobilior et iuuenis potentior: tunc iudex habebit
arbitrari ꝓm qualitatẽ persone ꝛ conditionẽ an debeat paren-
tibus adhibere fidẽ: an ne. ꝓm Do. in. d. c. super eo. poterit etiaꝫ
iudex arbitrari si cognouit viruꝫ nobilẽ fuisse philocaptum de
aliqua muliere plebeia ardentissimo amore: ita qõ fauore amo-
e ris faciliter deduci poterit ad matrimoniũ ꝯhẽdũ[a]. ꝓm Joã. de
imo. in. d. c. sup eo. Ubi autẽ esset equalitas inter virũ ꝛ mulierẽ:
tũc parẽtes possunt testificari pro filijs matrimoniũ esse ꝯctum.
ꝛ ideo bona cautela est: ꝙ cum reperiatur vnus iuuenis stuprasse
se vnam puellã: ꝛ sint eiusdem qualitatis masculus ꝛ femina: ne
puella dedecus patiatˀ: parẽtes testificentˀ matrimoniũ esse con-
tractũ: qꝛ poterunt testificari in iure: ꝛ hoc quod ad ius fori: quo
aũt ad ius poli non euitaret aĩe periculuꝫ ꝛ periuriũ. ¶ Quarto
casu fallit in testimonio filij militis in militia de castrẽsi pecu-
lio testãtis: qꝛ pater põt esse testis in tali testõ: vt in. d. §. p ꝯtiũ.
94 † Filius aũt in vno casu põt esse testis ꝓ patre[b]: vcꝫ qñ in illa
b cã qua testificetˀ filius nullũ commodũ acqritˀ patri: neqꝫ ipsi: vt
puta si pr̃ est ꝓcurator i cã alicuius filius eẽ testis poterit cã ista ꝓ
clientulo patris: nõ ecõtra ꝓm Bart. si filius est ꝓcurator: pater
nõ põt esse testis in illa causa in fauorẽ cliẽtuli filij. ita determi-
nat Bal. in. d. §. p cõtrariũ. ꝛ fuit prior sñia Ja. de are. ꝛ ideo pri-
die dicebã Stephanũ de quilonis non posse testẽ in cã quã ha-
bebat antonellus gabozota cuius procurator erat dñs petrus
95 filius. d. stephani. † Clarũ est filios ꝯ parẽtes etiã volẽtes nõ pos-
se testificari: qꝛ hoc est introductũ ob reuerẽtiã paternã: cui non
96 põt renũtiari: vt in. d. l. parẽtes. † Uir ꝛ vxor[c] nõ possunt esse te-
c stes ꝓ se: nec ꝯ se: ꝓ se rõne affectiõis: ꝯtra se rõne reuerẽtie. gl.
97 est in. d. l. parẽtes. † cõtrariũ. d. Bal. i parte spũali[d] qui põt esse
d testis pro filio spũali. ita dicit ipse in. d. l. parẽtes. Baiolinus autẽ
quãdiu nutrit non põt esse testis: post autẽ sic: vt in. d. l. paren-
tes. quã sequuntur communiter docto. per Bald. in. d. l. parentes

d ¶ Spũali Sed qd eꝫ an filius spũalis pro pr̃e spũali vide Feli. in. c. cũ nũtius. j. ꝟ. ꝛ inquãtũ. j. de testi. Et nũqd cõpater repellatˀ a testimõio vide. d. alex. de imo. i cõsi. xlij. in. iij. pte. ꝛ in ꝯsi. cxlj. i. ij. pte.
e ¶ In cõione. Tu dic breuitˀ post Theoricam Bal. in. l. parentes. C. de testib. ꝙ ꝯ-mis frater possit testificari pro fratre saltẽ i ciuilibus ꝛ i aliqbus casibus i criali vt no. in. c. lr̃as. de ꝓsump. ꝛ in apostil. seq. ꝙ si cohabitat cum fratre: nõ poterit testificari p eo: quia cohabitatio aliqd operatˀ ita qõ ꝓpter maiorẽ affe

ctum ⁊ dilectionem quem ob id habet: quod frater semper testificaretur in commodum fratris. ita pulchre dixit Bal. in alleg. l. parentes. per casum quē in hoc dicit sing. idem Bal. in. l. si vt allegas. C. de ca. pecu. li. xij. ⁊ ibidem voluit in. l. j. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in trac. de duo. fra. And. Barba. in. c. repellant. de accu. ⁊ Anto. Corse. sing. suis in ver. testis. incip. licet frater. Celsus.

a ¶ In. c. cū oporteat. Et ibidē vide Feli. l ℣. vno. cū plu. seq. ⁊ in qb⁹ casib⁹ possit ⁊ quādo nō ⁊ cū inuit⁹. vide p cū in c. literas. in ver. in gl. cū plurib⁹ seq. ⁊ in ver. vlt. de presum. ⁊ l. c. literas versic. fallit vj. j. de testi. vbi etiam p Abb. num. iij. ⁊ do. Alexā. de imol. in cōsi. xviij. in. j. parte ⁊ in consi. lxx. in. j. parte. ⁊ quid de sorore an possit eē testis pro fratre. vide domi. Alexan. de imo. in cōsi. xxiij. in. ij. parte. Celsus.

98 ¶ † Circa autē fratrē an possit esse testis p fratre dic post multas opiniones hanc esse cōem. Quod si fratres sint in cōmunione: c siue viuente patre: siue eo mortuo nō possunt esse testes inter se: ⁊ hoc rōne domesticitatis que repellit testes: vt i. l. ij. C. de test. ita tenet Anto. de bu. in. c. cū oporteat a. de accu. ⁊ refert Albe. tenere ⁊ sentit glos. ⁊ Bal. in. l. parentes. ¶ Itē frater non potest esse testis pro fratre si causa sit magna ⁊ ciuilis: vel sit criminalis: saluo vbi frater esset accusatus: quia tūc frater potest esse testis pro fratre ad innocentiam suam excusandam. ita tenent doc. in. d. l. parentes. ⁊ maxime Bald. mihi autē videtur magnū dictū: q frater admittatur in causa fratris ⁊ alij affines remotiores non: tamen non possumus recedere ab eorum sententia: omnes frater potest esse testis pro fratre: et maxime si frater est testis instrumentarius. Et idem in alijs testibus: qui prohibentur testificari eo ipso: quod sunt instrumento rogati valet eorum testimonium. ratio est: quia intelliguntur approbati per partes eo ipso q patiuntur eos scribi in instrumento: ideo bona cautela: quod cum sit instrumentum: quis accipiat testes de suis parentibus ⁊ affinibus b. Inno. in. c. cum canonici. §. de offi. deleg. dicit fratrem testem esse posse pro fratre: si est adeo bone vite: quia si est religiosus sancti Francisci de obseruantia: ⁊ sancti Dominici de obseruantia ⁊ similibus. ¶ † Est tamen vna differentia
99 quo ad contradictionem testis vtrum sit testis instrumētarius: vel sine scriptis: quia conditio testis instrumentarij ad hoc vt possit facere fidem inspicitur tēpus: in quo descriptus est in instrumēto. ¶ Si autem est testis sine scriptis: tunc eius cōditio (vt possit esse testis) inspicitur tēpore productionis: vt in. l. iij. §. due. ff. de carbo. edic. ⁊ ita tenet Barto. in. d. l. j. C. de testamētis. sed melior cautela est: q̄ testis sit instrumentarius: q̄ mortuis testibus instramētum fidem facit. glo. est in. l. iij. in princi. ⁊ in. §. j. ff. quemadmodum test. ape. ⁊ est tex. in. c. j. j. de fide instrumē.

100 ¶ Circa predicta adde vnum nota. dictum Barto. † quotiescunq quis prohibitus est esse testis pro aliquo inter duas personas: pro quibus debet habere eandem affectionem: tunc poterit esse testis ⁊ valebit eius testimonium: vt est text. in. l. iij. §. j. ff. de ritu nuptiarum. ⁊ ita in. l. qui testamento. in. §. per contrarium. § allega. Et sic in casu in quo frater non potest esse testis pro fratre: poterit esse testis pro vno fratre contra alium fratrem. Ratio est: quia cessat causa prohibitiua testimonij: que est quod frater repellatur a testimonio pro fratre propter affectiones quas habet erga fratrem: cum frater presumatur habere identitatem affectionis erga alios duos fratres. Quod autem dictum est de affinitate venit intelligendum: scilicet affini

b ¶ Et affinib⁹. Et hoc idem tenet Feli. in. c. cū inter. de excapt. ibi. ad idē. vbi ponit eandem cautelā. d. q. vis ol no cor se. sin. suis l ℣. testis. incip. licet ps tes. Celsus.

a ¶ Domestici. Uide. d. Alex. de imo. in cōsi. xcix. ⁊ in ɔsi. xcviij. in. iij. par. vbi ponit qd in ꝓbādo matrimonio. ⁊ in ɔsil. v. in. j. parte. ⁊ in consil. xiij. ea. parte. ⁊ in cōsi. lxxviij. in ea. parte. ⁊ in cōsi. ccix. in. ij. parte. ⁊ in ɔsi. xcv. in. iij. parte. ⁊ in ɔsi. cxix. ea. parte. vbi si mercenarij sint idonei testes. Et qd de iudeis an ⁊ qñ testificent. vide Feli. i. c. iudei. j. de testi. ⁊ qd de iudeo cōuerso an ob crimē postea cōmissum repellat a testimonio. vide ꝑ eū i. c. testimoniū. ℣. vj. cōcludo. j. de testi. et qd de canonico ꝓ canonico. Uide Feli. in. c. cū ℞. canonic⁹ l fi. s. de of. delega. ⁊ an scholaris ꝓ scholari. vide ibidē ꝑ Feli. et dixi in apost. ad Panor. l al: legato. c. in dei. nuñ. ij. in aposti. in vers. contra christianū. de quo etiā dixi. j. c. nu. lxxxvj. ℣. q̄ritur. ɔtr. in ver. idē si sit suspitio. Celsus.

b ¶ Familiaris. Uide Feli. in. c. literis. j. d tes. in prin. ⁊ d. ale. de imo. in ɔsi. xxiiij. in. iiij. col. i ij. parte.

c ¶ Nō admitteret. ad de Feli. i. d. c. in literis. j. de testi.

d ¶ Suo. vide. d. alex. d imo. in cōsi. cxviij. i. iiij. parte.

tate durante: ea autem dissoluta potest esse testis talis affinis: ⁊ est omni exceptione maior. Idē tenet Ange. in. l. cū eorū. §. affinitatis. ff. de postu. ⁊ in. l. sed hoc ita. ff. de re iudi. Item statuta in vxore quo ad testimonij requisitionē vendicant sibi locum in cōcubina scdm doct. in dicto §. parentes. quia vxor non differt a cōcubina nisi quo ad honorē: vt in. l. item legato. §. parui. ff. de le

101 ge cōmuni. ¶ † Nunc est vidēdum de secunda specie testiū repellēdorū: scz ratione domesticitatis[a]. domestici appellantur familiares: coloni: mercenarij: serui: liberti: ⁊ ascriptitij. ita not. gl. in. l. presenti. in. §. sane. C. de his qui ad eccle. cōfu. bene facit tex. in. l. aut facta. §. furta. ff. de penis. ⁊ text. in. l. p. idē. ff. de questio.

102 ¶ † Quero ergo primo nunquid familiaris[b] pōt esse testis in causa ꝓ dño suo: diuerse fuerunt opi. ⁊ que tenenda est/ talis est ꝙ si est famulus alicuius magni domini: velut cardinalis: quē famulum non est verisimile deuiare: ita qd habeatur pro honesta persona talis bene admittitur in testem. Si autem est famulus alterius persone: veluti sunt famuli scholariū: vel alterius cuius sunt. quia tales nō sunt persone honeste: imo vilissime talis famulus in toto repellitur a testimonio: ita intelligitur text. ⁊. l. etiā. C. de testi. hec est sentētia Inno. in. c. literis. s. de of. dele. quē sequitur Bald. in. l. etiā. C. de testi. Si autem est aliquis famulus: qui staret etiam cum aliquo magnate pro solis expensis sine salario in domo cum aliquo talis indistincte repellitur ſm Car. in. c. insinuante. de offi. deleg. ⁊ sic famuli istorum armigerorum veniunt repellendi: ⁊ est veritas: que est tenenda: predicta tamen intelligere debetis: quando tempore reddendi testimonium est famulus: secus si tempore cōtractus celebrati quis fuisset famulus alicuius: ⁊ postmodum tempore reddendi testimonium non esset famulus: quia tunc talis bene posset esse testis quondam domino suo secundum Bart. in. l. j. ff. de questio. in §. item cornelio. et Angel. in. l. seruos. C. quomodo ⁊ quando. Et nimirum: qꝛ conditio testis inspicit tempore reddendi testimonium: ⁊ cautela est: ꝙ si quis non habeat testes nisi famulos: ꝙ ipse repellat a se: ⁊ postmodum producat in testes: tamē si cōstaret hanc repulsionem in fraudē non admitteretur:[c] ꝙ presumeretur si post expulsionē incontinēti produceretur in testem: vel si post redditionē testimonij reuerteretur ad standū cū producente eum in testem. vt in. l. si vēter. ff. de priuileg. credi. et iuxta not. per Barto. in. l. post contractum. ff. de dona. ¶ Secun-

103 do quero † vtrum colonus possit esse testis pro domino suo.[d] Alberi. in. l. etiam. C. de testi. quem sequitur Gof. et Baga. tenet esse repellendum. hanc opi. tenet glos. in. §. in testamentis. insti.

104 tu. de testa. et ita teneatis: qꝛ est communis opinio. ¶ † Qui

autem

Domestici qui sint.

Contraria est verior. quā firmat Soz. cons. 135. nº. 6. e D. Menoch. de arb. lib. 2. cent. V. cas. 474.

a ¶De berrorario. Tu vide de hoc Bal.in alleg.l.etiā.nu.iiij.ver.sed quid econ
tra.ꝛ quod ibi posui in addi.ad ipsum in ꝟ.berrorarij.ꝛ ibi Salic.C.cōia de suc-
ces.ꝛ Alex.in.l.iij.C.de tes.ꝛ an possit esse testis cōtra potestatē no.Bald.vbi.s.
ver.sꝫ reuoco i dubiū.
vbi etiā Salic.ꝛan ɔtra
alias persōnas:vid Innoc.in.c.in-
sinuante.in glos.sua in ver.poterat
de offic.dele-
ga.

autē de mercenario:dic idē vt.s.de colono dixit.ita tenet glos.q̄
approbat̃ ꝑ doc.in.c.in literis.de offic.dele.ꝛ idē de liberto ascri
105 pitio.ꝛ simili. ¶†Quid de berrorario[a] an possit esse testis pro
a potestate in suo sindicatu:tenet Bal.ꝙ sic.nisi sit ꝑsona vilissi-
ma:ꝛ nō stet cū ptāte tpe testimonij:ita tenet ipse in.l.etiaꝫ.ꝑal-
les.ꝛ sequit̃ Ang.in.l.sciēdū.de vsu.dicēs ꝙ euasit potestatē in
sindicatu ꝓpter testimoniū berrorario:ū:tñ non sunt testes ple
nissime fidei.nā eis multū diminuit̃ de fide ꝓpter eorum vilita
106 tē.vt §.si vero ignoti.in aut.de test. ¶Unū tñ aduerte†quia lꝫ
clericus sit domesticus ratione ecclesie:tñ admittit̃ in testē pro
ecclelesia sua:dūmodo ipse nō sit pars principalis iudicij:sꝫ ali⁹
agitet causam.puta ꝓcurator ei⁹ vel clericus:vt est tex.in.c.su-
107 per eo.ꝛ.c.nūtius.j.de test. ¶†Attēde tñ ꝙ in his q̄ agitantur
in domo nō possunt verisimiliter sciri per extraneos:in quibus
tūc familiaris pōt esse testis.ita tenet Archi.in.c.pleriq3.de of-
fi.rodi.lib.vj.Idē tenet Albe.in.l.cōsensu.C.de repu.hoc sentit
Spec.in tit.de tes.§.j.ver.itē q: domesticus.idē vult Barto.in.l.
si qñ.C.vnde vi. ¶Sequit̃ videre de testib⁹ repellēdis ob cōmo
ditatē in causa pretēsam.cui⁹ ratione multe questiones veniūt
108 examinande. ¶†Quero primo nūquid donator possit esse te-
stis ꝓ donatario in re donata. Cy.in.l.oibus.C.de test.sequēs
Pet.de bellaper.tenet donatorē nō posse esse testē:licet non te-
neatur de euictiōe.ꝛ idē tenēt Guil.ꝛ Bal.in.l.heredi.§.nos au
tē.de pa.q: donator:licet nō teneat̃ de euictione ꝓut habet affe
ctionē ꝛ ad cōtractū suū:quē cupit valere ꝛ effectū sortiri. Ideo
infert Guil.ꝛ Ang.in.d.§.nos autē.ꝙ illa cautela qua vtunt̃ cre
ditores debitū probare nequeuntes.q: cedunt ius suum alteri
etiam ex causa donationis.ita vt postmodū cessionarius agēs
contra debitorem producat testem cedentem:ꝛ illa est practica
b inutilis:quia cedens[b] nō potest esse testis:ꝛ hec opi.est cōis et
tenēda.licet Bar.ꝛ alij fuerint in cōtraria opi. ¶Tertio quero
109 †nunquid venditor possit esse testis pro emptore in causa con
trouersie mote ipsi emptori.cōmunis opi.est q̄d aut tenetur de
euictione:ꝛ sic non poterit esse testis.hanc opi.tenet glos.l.nul-
lus.ff.de test.Idē tenet Spec.in titu.de testi.§.j.ver.quid in vē-
ditore.Idē tenet Innoc.in.c.super.j.de testi.idē dicite in causa
diuisionis:q̄ vicē emptionis obtinebit:vt in.l.j.C.cōia vtri.iu-
di.quia si super portione adiudicata vni ex socijs mouetur con-
trouersia:alter ex socijs non poterit esse testis si tenetur de eui-
ctione: si autem non tenetur tunc poterit esse testis. ¶Quero
110 tertio†nunquid aduocatus poterit esse testis pro clientulo suo
cōtra ipsum potest esse testis:ꝛ est clarum.ita tenet glo.in.l.fi.ff.
de test.quā sequuntur doc.ꝙ pōt etiā esse testis si adhuc nō pre
stitit patrociniū.ita tenet gl.in.d.l.j.ꝛ idē tenet Spec.in ti.de te
sta.§.j.ver.q̄d si aduocat⁹.ꝛ cōiter doc.tenēt ꝙ est intelligendū
qñ solū cōuētū erit de salario:ꝛ parat⁹ prestare patrociniū:si aūt

b ¶Cedēs Adde Feli.in.c.isuper.in ver.iiij.q̄
rit.j.de tes.ꝛ.d.Alex.de imo.in cōsi.
xiij.in.j.par te ꝛ in cōsil.
xix.in.iij.
ꝑte.an cre-
ditor possit esse testis i
causa debi-
toris. vide per eum in
consil.lxix.
in.j.parte.ꝛ
i ɔsi.lxxviij.
in.j.parte.ꝛ
in consilio
clxxj.ij.par
te.de quo vi
de Bald.in
l.omnibus.
post Panor
mi.versi.sꝫ
hic dubitat̃
C.de test.et
in.l.fi.versi.
allegabat
istud princ.
C.de iu.do.
Celsus.

a ¶ Suo. Sed nunqd in causa appel. licet fuerit pcurator in causa principali: vide do. Alex. in cõsi. cxxxiij. in .j. parte. ꝛ in cõsi. lxxviij. in .j. parte. ꝛ quid de procuratore ad negotia: vide per eũ in cõsi. xix. in .iiij. parte. Alex. cõsi. lxiiij. volu. ij. Fulg. cõsi. ccxix. ꝛ cõsi. clxxiij. dixi in apos. ad Panor. in. c. cũ a nobis. in fi. in ver. an ille. de testi. ꝛ post Sali. in aut. sed nouo iure. in fi. ver. ex quo not. in apos. in ver. p dño.

C. si cer. pe. Celsus.

prestitisset patrociniũ in causa principali: tũc non posset esse testis in causa principali: nec appellationis etiã si in ipsa nõ fuisset aduocatus: vt est tex. in. c. mediatores. de tes. li. vj. ꝛ in. d. l. fi. in alia aũt causa nõ est phibitũ aduocatũ testari. Et cõiter ꝯcludũt doc. in locis preal. vbi aũt veritas haberi nõ possit: põt aduocat⁹ esse testis p cliẽtulo suo: puta si dicet qd actũ esse in presentia ipsius aduocati ꝛ partiũ: ita ꝙ nõ possit ab extraneis sciri. ita no. Jo. an. in addi. Spec. de testi. §. j. ver. quid si aduocat⁹.
111 ꝛ But. in. c. cũ a nobis. j. de tes. ¶ Quero quarto † quid de procuratore nũquid possit esse testis pro clientulo suo.ᵃ Dic si nõdũ prestiterit patrociniũ ꝙ põt vt diximus in aduocato: secus si ceperit agitare causam: tunc nõ poterit esse testis. ita no. Inno. in. c. super. j. de testi. in alia autẽ causa in qua nõ est pcurator. si nullũ ad eũ spectet cõmodũ vel incõmodum potest. si autem spectaret cõmodũ non: vt in. l. deferre. §. idẽ decreuerunt. ff.
112 de iure fis. ¶ † In procuratore autẽ ad negotia nemini dubium est ꝙ possit: si nullum ad eum spectet commodũ. glo. est in. c. j. de test. lib. vj. Et per hoc infert Barto. in. d. §. idẽ decreuerunt. qđ si scholaris mittat librum socio suo per amicum suũ deinde oriatur questio iuris inter scholarem et socium de dicto libro: qꝛ dicit socius non esse sibi missum: ille nuntius qui portauit librũ nõ põt esse testis in causa propria: cum tractatur de exoneran-
113 do: ꝛ ita tene menti † qđ quotiescunqꝫ quis tractat de exonerando non põt esse testis.ᵇ Adde vnum dictum notabile in presenti materia: qđ vbi procurator reuocatur lite pendente nõ potest esse testis pro clientulo: ita determinant domini de Rota deci-
114 sione. cxx. ¶ Quero quinto † nunquid iudexᶜ possit esse testis. concludo scdm communem opi. prout ponit Bald. in. l. ne in arbitris. C. de arbi. aut iudex vult produci in causa coram eo et illud non põt fieri: quia idem non potest esse testis et iudex: cum * iudex debeat iudicare fm allegata ꝛ probata: nõ fm cõscientiã: quã habet vt persona priuata. Itẽ qꝛ iudex debet deferre iuramẽtũ testi: vnde nõ posset sibiipsi deferre: cũ agẽs debet a passo ./.

b ¶ Testis. Qđ no. contra comitem Jo. d. carpi. q̃ volebat ꝙ litere ꝛ testificatiões illius talami a pbyteri de Pisis valerẽt ꝯtra me. cũ eius testimoniũ tractabat de se exonerãdo: ꝛ cũ alle. hoc dictũ coram quodã seuero de vz. ll. equidẽ dolore ꝛ immerito doc. cũ talis sit q̃ doctoratu degradandus ꝛ dignitate nudãd' meret per ea q̃ habent cũ nõnullis alijs causis quas nunc omitto p Frã. are. l. l. j. C. de aduo. diuer. iu. dũ tũc eẽt potestas ciuitatis fori sempronij cũ maxima iniqtate iniustitia ac ignorãtia ꝯtrã sentiebat: sꝫ parcat mihi demẽtia ꝛ ignorãtia sua: ex quo sindicatui ꝛ recessui suo interesse nõ potui: cũ essem absens: si tñ deo placebit nũqꝫ impunit⁹ trãsibit: limita tñ. d. Bart. l. d. §. idẽ decreuerũt. put p Pau. de ca. ꝯsil. clxj. inci. ad bñ examinãdũ. ꝛ adde ꝙ quotiescũqꝫ q̃s noĩe ppꝛio sperat hr̃e cõmodũ vel incõmodũ dꝛ cã ppꝛia. vt. c. biduũ. ij. q. vj. in qua pars testis eẽ nõ põt: vt p Pau. de ca. in ꝯsi. ccclxxj. inci. visis actis et actitatis ꝛc. ꝛ qñ ꝛ q̃r ꝯsideret cõmodũ testis. vide Fel. i. c. insup. in fi. j. de test.

c ¶ Judex. Uide Feli. in. c. cum a nobis. ver. scdo conclu. j. de test. ꝛ in. c. cum dilecti. de accu. ver. not. quarto ꝙ.

* Si aliqd ẽ no- tũ iudici, ut iudici: tñ tenetur iudi- care sm̃ cõscie- tiam, qr̃ iudicat ut iudex. ita loquitur lex illi- citas. §. veri- tas. l. minor. xxv. an. ex aspectu. ff. de mino.

differre. Aut iudex producitur in testem in causa appellationis ipsius a sententia iudicis: tunc aut producitur in testem quo ad instantiam: et quo ad merita cause vt cognoscat de iustitia cause: et tunc non potest: quia tractatur de honore et verecundia ei9: aut producitur in testem super processu: quia negatur aliquis actus factus: et tunc potest: aut producitur sup declaratione animi sui: et bene potest produci: sed dictum suum nō valebit: quia in ore duorum vel trium stat omne testimonium: sed si essent duo iudices vel arbitri: vel etiam plures producerentur super declaratione animi sui: tunc bene valeret dictum suum. Interdū iudex producitur in alia causa: in qua nunquam fuit iudex: et tunc potest esse testis. et in omnibus et per omnia dic in arbitro omnia
115 que dicta sunt a iudice. ¶ †Sed in arbitratore[a] in quem est fa
a ctum compromissum de iure Bart. in. l. si societatem. in. §. arbitratorem. ff. pro socio. tenet quod non: quod limitat ipse alibi multum singulariter valet nisi in compromisso partes dederint arbitratori baliam et potestatē procedēdi: et terminādi in scriptis: et sine: nam tunc arbitrator poterit esse testis de gestis per eū et coram eo: quia videntur partes approbasse personam eius et voluisse credere ei: et verbo eius sine scriptura. Item dicit singulariter Bald. in auth. nisi breuiores. C. de senten. ex peri. reci. Si autem plures arbitratores eis creditur secundum Barto. in. d. §.
116 arbitratorem. ¶ Consequenter queritur † quid de tabellione nunquid possit esse testis. dic quod non in causa: in qua est tabellio. In alia autē causa quod sic: si producatur in testem super processu quia forte acta sunt deperdita. ita determinat Joan. andr.
117 in hac decre. ¶ Quero consequenter quid de tutore: † nunquid possit esse testis pro pupillo. dic quod sic: et causa agitetur per alium sic quod ipse non sit pars iudicij: si autem iudex constituisset actorem pro causa pupilli: vel ecclesia non poterit tutor esse testis: quia esset in cā ppria: cum actor constituatur periculo tutoris vt in. §. tutor. institu. de auto. tuto. ita determinat Barto. in. l. qui testamento. in princip. ff. de testib. et ibi plenissime no. licet
118 Barto. aliter dicat in actore: et male. ¶ †Quero vlterius nunquid legatarius possit esse testis in testō. in hoc articulo multe et diuerse fuerunt opi. plus tamen placet Barto. dicentis aut legatarij sunt descripti in testes in instrumento testamenti. et tunc faciunt fidem et possunt esse testes: quia ipsi non producuntur: vt testes in iudicium sed solum instrumentum. Item ex eo quod sunt descripti in instrumēto videtur fides eorum appobata si ergo legatarij sunt testes extra instrumentum testamenti. et tunc quatenus legatari9 deponit pro cōmodo suo vel sua vtilitate non valet dictum suū. ita videtur mihi dicendum inter multas opi. et ideo legatarius non posset habere legatum nisi valeret testim: sed si producitur in testem p testamento et nō pōt esse testis ergo etc. Si autē in vtrūque euentum testamenti legatari9 esset habiturus legatum: siue ex testamēto: siue ab intestato: tūc pro testamēto: etiā poterit esse testis. Breuiter conclusio est quod si cōprehendatur depositio testimonij legatarij versari in vtilitatem legatarij non pōt esse testis: alias sic. ita concludit Bald. in

a ¶ Sed in arbitratore Adde Bal. in. l. nec l arbitris. ver. iuxta predicta qro. C. d arbi. Bart. i auth. nisi breuiores. in fi. C. de sen. ex per. recitā. Panor. l. c. j. de lib. obl. Alexā. in. l. sciēdū. et ibi Roma. ff. de ver. obliga. et do. meus Jas. may. in l. admonendi in sua aurea repet. d. l. pcor. ibi et eum signatis. ff. de iureiurando. Celsus.

In ore duorum, vel trium stat omne testimonium.

a ⸿Uni⁹. Adde do. Alex. de imo. in cōsi. xxviij. in. j. pte. ⁊ oino Feli. in. c. vēdens in ver. in glos. fi. j. de testi. vbi in quib⁹ casib⁹ vni testi credat. ⁊ aliquid in. c. licet vniuersis. e. ti. ⁊ in. c. sup. ver. extra glo. e. ti. vbi an imperator possit facere vt vni soli credat. Adde Bar. in. l. carbonianū. §. cause. ⁊ qđ ibi posui in addi. ad ipsum post Alex. in ver. ꝓbatio. ff. de carb. edi. Pan. in. c. cū nobis. nu. iij. vbi etiā posui in addi. ad ipm in ℣. in quantū cardinalis. de prescri. Ro. sing. cccccc xxviij. ici. dictum vni⁹. ⁊ fin. ccclviij. lcip. tu scis. Sozi. regu. cccccxxiij. d. meus Phi. deci⁹ cō. lvj. ⁊ de hoc plene dixi post Bar. in addi. ad ipm. l. theopōp⁹. in ℣si. dicto vni⁹. ff. d do te pallega.

l. dictantibus. C. de test. vbi dr legatariū posse esse testē. ita pro-
119 bat in. §. legatarius. instit. de testi. ⸿†Ulterius dubitat: quid de proxeneta. i. mediatore Jct⁹: nunqđ possit esse testis si verteretur questio de illo contractu. Circa hoc conclude: aut vtraqꝫ pars consentit vt testificet: tunc compellitur ⁊ valebit eius testimonium. ⸿Innoc. plus dicit. ꝙ vtraqꝫ pars contenta est stare dicto illius proxenete: dictum illius facit plenam probationem dato qđ nō sit nisi vnus testis: et ille est vnus casus: in quo vn⁹ testis facit plenam probationem. ⁊ hoc generaliter quotiescūqꝫ vtraqꝫ pars producit vnum testē: ⁊ est contēta stare dicto illius: tunc semper vnus testis facit plenam probationem cum iuramento: vt est text. in. l. theopompus. de do. preleg. Alius casus est ꝙ creditur verbo vnius[a] tantum sine iuramēto: ⁊ valet eius dictum: vt in legato cardinali: vel alio magno officiali pape: vel principis. tali eīn asserenti sibi cōmissum certū officiū vel certā potestatem sibi datam plene creditur: etiam si non ostenderit literas. ita dicit Innoc. in. c. olim. de priuileg. ⁊ glo. ibi idē Bar. tenet ꝓ quo facit tex. in. c. romanoꝝ. xcj. dis. aut ⁊ scđo altera ꝑs contenta esset: ꝙ ꝓxeneta testificatur ⁊ altera: nō tunc proxeneta nō pōt testificari si non vult. sed nō cōpellitur: neutra autem parte testimonio proxenete desiderāte testimoniū eius non admittitur: ita colligit in. §. qm̄ vero. in aut. de testi. ⁊ sequunt oēs
120 doc. ⸿Solet etiā dubitari † de cōsocio criminis[b] nunqđ possit esse testis. breuiter dic ꝙ nō: qr esset testis in ꝓpria cā. casus est in. c. personas. j. de testi. De habēte aūt similē causam an possit esse testis diuerse fuerūt opi. verior videt snia Jo. an. in. c. personas. quem sequit ibi Jo. de imo. concludētis: ꝙ si per decisionē cause i qua testis certificari debet aliquis fauor insurgat cause ipsius: vel aliquid emolumenti non potest: al's sic. ⁊ hec relin-
121 quuntur arbitrio iudicis. ⸿† Dubitatur an vnus de vniuersitate possit esse testis ꝓ vniuersitate.[c] Cōmunis cōclusio docto.

b ⸿Criminis. vide d. Alexand. de imo. in cōsi. cxlij. i. j. pte ⁊ Feli. in §. cum. i. ⁊. a. d re iudi. i ℣. demum. in quātū. ⁊ in. c. cum. r. canonicus. de offi. deleg. Idem Feli. in. c. veniens. de testi. de quo dixi post colle. in. c. quoniam. nu. ij. in apo. in versi. socius criminis. eo. titu. post Barto. in. l. quoniā liberi. in. j. lect. nume. j. in versi. criminis. ⁊ ibi notaui post Bald. in apostil. in ℣. socij et particeps criminis. nume. ij. C. de testi. not. Alexan. consil. cxlij. ad fi. volumi. j. Fulg. consi. cxxxvj. ⁊ Bald. consi. ccclxxxiij. volu. iij. ⁊ Barto. sozi. in tract. fallen. regu. cccccxxv. Celsus.

c ⸿Pro vniuersitate. Uide do. Alexan. de imo. in consil. xliiij. in. ij. parte. ⁊ in cōsilio. clxix. in. j. parte. consi. lxviij. ⁊ in consilio. cxxxv. eadem parte. ⁊ in dicto consilio. lxviij. habes qualiter deponentes aliquid esse factum ab oibus vniuersitatis an debeāt dicere de duabus partibus vniuersitatis: vel de maiori parte vel quo modo: ⁊ istis adde Bart. in. l. tm̄. nu. j. qđ ibi posui in addi. ad ipm. in ver. in cā collegij. ff. de re. diui. Bar. in. l. eos. nume. ij. vbi etiā posui in addi. ad ipsum.

in versi.subdit vniuersitati.C.de testi.dixi post Bal.in.l.parentes.nu.iiij.in ṽ. dicunt doctores.eo.titu.post collecta.in.c.insuper.nu.j.in ver.admittit platus. vbi etiam Feli.in.j.nota.de testi.not.Jaso.ꝛ papienses.in.l.cunctos populos.ꝛ

est:aut illud sup quo est questio vniuersitatis concernit cõmo=
dũ singulorum de vniuersitate.Uerbi grã:vniuersitas hꝫ nemus
vnum certe illud nemus qđ est vniuersitatis cõcernit cõmodum
singulorũ:quia quilibet põt accipere de lignis:ꝛ vti pro vsu suo
ꝛ tunc vnus de vniuersitate non potest esse testis pro vniuersi=
tate.Si autem illud sup quo vertitur questio sit vniuersitatis:
ꝛ tamen nõ concernit vtilitatem singulorum:tunc potest:veluti
si vna statua eẽt vniuersitatis.ꝛ verteretur questio:sup illa tunc
bene possit esse testis:ita concludunt docto.in.d.l.nullus.ff.de
testi.ꝛ in.l.omnibus.C.de testi.ꝛ in.l.sed si hac.§.qui manumit
122 titur.ff.de in ius vocan.ꝛ ita est tenendum. ¶ †Dubito tñ cir=
ca hãc qõnẽ:quia cum ea que fiunt in vniuersitate non possunt
fieri:nisi ꝑ eos de vniuersitate:ergo quilibet de ea potest esse te=
stis:vt in.d.c.veniens.de testibus.ꝛ in.l.cõsensu.C.de repu.ꝛ sic
non videtur vera distinctio.de qua.s.ꝛ ideo ego puto limitan=
dum distinctionem doct.s̃.vcꝫ quod si causa vertatur cum vni=
uersitate sup tali facto:qđ nõ potest fieri:nisi ꝑ illos de vniuer=
sitate:tũc per illos indistincte etiã si tale quid cõcerneret como=
dum singulorum de vniuersitate.ꝙ quilibet de vniuersitate po
test esse testis per iura superius alleg.ꝛ hoc vt veritas aperiret:
quia materia probationum est amplianda:vt in.l.qm̃.C.de he=
red. ¶ Quarta causa testium repulsiua est criminositas.i.quod
testis rõne criminis repellit a testimonio.Pro cuius declaratio=
123 ne multa sunt vidẽda.†primo nunquid criminosus potest esse
a testis.[a] Breuiter dic ꝙ nõ:si ꝑseuerat in crimine:vt ꝓbat i.c.te=
124 stimonium.j.de testi. ¶ Ex quo sequit.†ꝙ gulosi quotidie in
tabernis perseuerantes necnon hi qui quotidie ad taxillos lu=
dunt.ꝛ sic in crimine perseuerãtes.nõ pñt esse testes qui ꝑseue=
rant in crimine.Itẽ dãnatus de crimine famoso:ꝛ de publico iu=
dicio nõ põt esse testis.ꝛ nimirũ:qꝛ testes tales sunt infames:vt
l.j.ff.de his qui notã.infa.ꝛ in.l.infamẽ.ff.de publi.iudi.ꝛ.l.j.C.
de postu.ꝛ ibi gloss.Si tamen emendatus est de crimine:potest
esse testis in causa ciuili.In criminali autẽ non.Et idem si talis
testis aliquãdo productus in testem fuerit repulsus a iudicio.
125 Hec omnia probãtur in.c.testimoniũ.s.alleg. ¶ †Quero nun=
b quid infamis[b] poterit esse testis.dic pro intelligẽtia huius que=
126 stionis.†ꝙ duplex est infamia:quedã est infamia iuris:ꝛ que
dam infamia facti.Infamis infamia iuris fit tripliciter:ipso iu=
re:vel per sententiam:vel genere pene.Ipso iure efficitur quis
infamis ex qualitate facti ignominioso ope.ex quo lex irrogat
infamiam ipso iure nulla interueniente sententia:vt in.l.fin.ff.
de ritu nup.vt in vsurario qui est infamis ipso iure:vt in.l.im=
probum.C.ex qui.cau.infa.irro.ꝛ ibi est bona gloss.sequuntur
127 doct.†ꝛ licet vsurarius sit infamis ipso iure:tamẽ nõ est excom=
municatus:sꝫ debet excommunicari:vt in.c.preterea.j.de vsur.
Et generaliter infamis dicitur ipso iure vt habetis ꝯm mul=

clarius.l.ij.
lec.C.de sũ.
tri.Gerar.ð
pe.sctã. sin.
xxiiij.incip.
vtruꝫ ciuis.
Bar.sozi.in
suo trac.fal
lẽ.reg.ccccc=
lxxx.ꝛ consi.
ccccxcj. cccc=
lxxx.ꝛ. cccc=
lxxxiij.vol.j.
ꝛ.clviij.vol.
ij.ꝛ Alex.ꝯs.
lxviij.incip.
viso ꝛ bñ di
scusso ꝓcess=
su. volu. ij.
Celsus.
a ¶ Testis
ꝛ nunqđ au
tẽ ꝓpter cri
mẽ sp repel
lat:et an de
iure ciuili
oporteat re
um esse con
dẽnatũ. viđ
Feli.i.c.sup
eo.el.j.et in
d.c. testimo
niũ.in prin.
alleg. hic ꝑ
Lãtr.sꝫ nũ=
qđ testis cũ
sibi de crimi
ne opponat
ꝯ excipien=
tẽ de crimi=
ne replicare
possit.viđ ꝑ
eũ in.c.dile
cti.ð excep.
in ṽ.ad ter=
tiũ caput.
b ¶ Infa.

mis. Sz qd de his infamibus: q reputantur bone fame: an possint esse testes. vide do. Alex. de imo. in consi. cxxxviij. i. j. parte, ⁊ de teste infami infamia facti vide Feli. i c. nec si cleri ci. versi. no. q testis. s. de iudi.

ta exempla: vt in. l. j. ff. de postu. per totam illam. l. Infamis per
sniam dicitur quando est lata sententia contra aliquem de ali-
quo publico iudicio: vt de adulterio: vel de homicidio. vel simi-
lib⁹. vt in. d. l. Infamē. vel si damnatus de furto: vel vi bo. rap. vt
insti. de pe. teme. litigan. §. pe. Quatuor enim sunt delicta priua-
ta ex quorum sententia quis efficitur infamis iuris: que ponun
128 tur in. d. §. pe. ¶ †Infamis infamia iuris ex genere pene dicit
cui infligitur aliqua pena ignominiosa: vel vituperiosa: veluti
si iubeatur aliquis fustib⁹ cedi: vel scopari. tex. est in. l. ictus fu-
stium. ff. de his qui not. infa. ⁊ in. l. fustibus. C. ex qui. cau. infa.
129 irroga. ¶ †Quero an infamis infamia facti cuius opinio est
grauata apud bonos ⁊ graues viros: vt in. l. honori. ff. de obser.
a liber. prestan. Exemplum potest poni in istis bozanetis: qui
reputantur vilissimi apud graues ⁊ bonos viros. potest etiam
exēplum poni in istis qui quotidie stant in tabernis: potest etiā
exemplū poni in quocunq alio: qui habet malaz famā. ¶ His sic
declaratis venio ad positionem nostram principalem: ⁊ dico qd
infamis infamia iuris non potest esse testis: vt in. c. testimo-
nium. ⁊ in. c. licet ex quadam. j. de testi. ⁊ in. l. iij. §. lex iulia. ff. de
testi. ⁊ est ratio: quia infamibus sunt interdicti actus legitimi vt
in. c. licet ex quadam. ⁊ porte dignitatis non patent infamibus:
vt in. c. inter dilectos. de exces. prela. ⁊. l. ij. C. de digni. lib. xij. sed
ferre testimonium est dignitas: vt. xiij. q. ij. c. preceptum. ⁊ not.
glo. in. d. c. testimonium. ⁊ intellige fm communem opinionem.
Etiā non potest esse testis infamis contra infamem: nec crimi-
nosus contra criminosum. fm Barto. ⁊ communiter docto. in
l. cum mulier. ff. solu. matrimo. ⁊ no. glo. in. d. c. testimoniuz. Hec
limitatio est vera in infami infamia iuris non posse esse testem
nisi veritas rei aliter haberi non possit. quia tunc admittitur in
subsidium: sed cum tormentis. ita nota. Barto. in. l. j. C. de sum-
ma trinitate ⁊ fide catholica. et idem est in hoc casu in quolibet
inhabili ad testificandum: quia in subsidium admittitur. vt. s.
hoc fallit in inimico capitali: qui etiam nō admittitur in subsi-
dium in testē: si veritas aliter haberi nō possit: ita not. Spec. in
titu. de accusa. §. j. circa finem. ⁊. c. per tuas. de simo. Item fallit
in aliquibus casibus in quibus admittitur infamis infamia iu-
ris in testem: scilicet in crimine heresis: sacrilegij: fraudati cen-
sus: fraudate annone: simonie lese maiestatis ⁊ perduellionis.
130 hos casus ponit Specul. in. §. proxime alleg. †Infamis autem
infamia facti fm communem opinio. in causa ciuili potest esse
testis: sed ei multum diminuitur de fide. ista est gl. in. l. iij. §. due
cen. ff. de carbo. edic. Idem not. Bald. ⁊ Bar. in. l. j. C. de summa
131 trini. ⁊ fide catho. ⁊ est communis opi. ¶ †In causa autem cri-
minali talis non admittitur: vt in. c. testimonium. s. alleg. limi
ta omnia predicta vera esse: qd infamis infamia iuris vel facti
non potest esse testis in causa criminali quo ad sententiam fe-
rendam. quo autem ad instructionem ⁊ fidem faciendam quo
ad torturam. bene admittitur ⁊ facit sufficiētia indicia. ¶ Item
not. Bald. in. l. precallega. ⁊ dicit fuisse dictum Odofr. Idem no.
Bal. in. l. ij. §. questioni. ff. de questioni. ⁊ est menti tenenduz. hec

ferre testimoniū è dignitas.

a ¶ Maior· q̄ autē dicant̄ oi exceptione maiores vide Feli.in.c.cū ioanes.de fide instru.in §.quinto decla.ꝛ.d.Alex.de imo.in cōsi.xviij.ꝛ in cōsi.cxlj.in.j.parte ꝛ in cōsi.lxx.in.ij.parte.

b ¶ Mortale.vide.Feli.i.c.testimoniū.§.iij.no.j.de test.ꝛ ibi posui i apo.ad Pan. post eūdē nu.iij.i apo.i.§.pctm̄ mortale.d q̄ ēt p Fede.d senis.ↄsi.suo.cxx.Cel.

c ¶ In ca.veniens.ꝛ ibidem vide Feli.in.c.rodulppus.§.de rescrip.in versic.sed

tamē ita nō intelligas indistincte vera:ꝙ vnus testis infamis
sit indiciū sufficiens ad torturam.etiā si deponeret de ipso deli-
a cto.nam requiritur ꝙ sit omni exceptione maior[a]: quia ad hoc
vt vnus testis sit sufficiens ad torturam deponens de ipso deli-
cto requirit̄ ꝙ sit omni exceptione maior.ita vult singu.Ange.
132 in.l.fi.C.de questio. ¶ † In criminali autem causa vnus testis
non facit semiplenam probationē:licet secus sit in ciuili.ita de-
terminat Cy.quem sequitur Ang.in.l.j.§.q̄squis.C.ad.l.iuliam
maie.ꝛ glo.tenens ibi cōtrarium reprobatur. Intelligendū est
ergo dictū.Bar.quādo sint plures testes infames deponentes
super ipso maleficio ꝙ sunt tūc sufficiēs indicium ad torturam.
133 ¶ † Quero tertio an existens in peccato mortali[b] possit esse te-
b stis.glo.iuris ciuilis in.l.iij.§.lex iulia.de testi.tenet ꝙ nō:quod
est intelligendum:nisi existentem in peccato mortali penituerit
se peccasse mortaliter:quia tūc poterit esse testis.ita tenet Spe-
cu.in tit.de testi.§.j.vers.q̄d in crimine heresis. ¶ Quero quar-
134 to † nunquid excommunicatus esse possit testis.Conclusio est
c indubitata ꝙ non:ſm omnes doc.tex.in.c.veniens[c].j.de testi.ꝛ
ita tenent communiter omnes doc.in dicto.c.testimoniū. Sed
est dubium postq̄ absolutus est:an possit esse testis.in hoc fue-
runt varie et contrarie opi.videtur tamen verior ꝛ communis
ꝙ possit esse testis:vt no.doc.in dicto.c.testimonium.nisi in duo-
bus casibus.qui colliguntur ex mente Innocē.in dicto.c.vide-
licet quando quis est excōmunicatus propter delictum:nam si
tunc fuerit absolutus non poterit esse testis.Exemplum si quis
est excommunicatus:quia commisit furtum:postq̄ est absolu-
tus non potest esse testis.ita colligitur ex mēte Innocent.in.c.
135 testimoniū. ¶ Subsequenter queritur † nunquid periurus pos-
sit esse testis.Pro presenti.q.declaranda primo est videndū nū-
d quid periurus sit infamis.glo.[d] in.l.lucius.ff.de his qui notā.
infa.quam sequitur Barto.ꝛ Angel.et est communis opi.et di-
stinguitur:aut est iuratum super eo quod est de presenti:vel de
preterito si de preterito tunc periurus nō est infamis:eo ꝙ non
venit contra iuramentum suum talis iuratus:sed ipse iurādo
statim dicitur peccasse cum in ipso iuramento sit periurus: aut
quis iurat super eo quod est de futuro etiam tunc cum talis per-
iurus veniat contra iuramentū suum:est infamis:vt in.l.si q̄s
136 maior.C.de trāsactio. ¶ † No.tamen vnum dictum singulare
ꝙ si quis promisit cum iuramento soluere ad certū terminum:
et non soluerit:si post terminum offerat se paratum soluere:vel
soluat nō est periurus:ista est glo.singula.xxij.questio.j. apud
misericordem .ratio quia eoipso quod soluat extra terminum
non videtur habere animum deferandi. ¶ Redeundo ad pa-

declaratoria. in fi.ꝛ quod ibi dixi i apost.ꝛ in.c. intelleximus in princ.de iu.sed q̄d si dicat excō-municatio-nem nullā: an tunc te-stificari pos-sit.vide per eum.in.d.c. venera.el.ij. in text. ibi: volumus. de quo omnino vide Alexā. in.l.iij.§.le-ge iulia.cuꝫ concord.ibi per eum si-gnatis.ff.d testi.Cel. d ¶ Gl.quā glo. ignora-bat. ille re-putās se do-ctiorē alijs. D.dulcius de spoleto . ll. doctor . cuꝫ allegarē icā ppria . ex q̄ pars aduer-sa asserebat me iurasse esse maiorē in iuramē-to.ꝙ in rei veritate nō iurauit: put p testes in-

G iiij

strumētariosmet ꝓbaui imo ꝙ instrumentū erat falsum: tñ qꝛ do. Dulciꝰ erat aduocatꝰ partis aduerse tenebat ⁊ allegabat cū peterē absolutionē a iur. ꝙ eram infamis. Et ego negādo dicebā ꝑ illā gl. ꝙ nō. ⁊ cū referrē distinctionē huiꝰ glo. prout etiā refert hic do. Lāfr. ipse caput ridiculuꝫ do. Dulcius dicebat subridendo ⁊ alta voce: vt faciūt rustici: vt ipse est nūꝙ ostēdēs gl. faciētē talem distinctionē puta mō cuiꝰ doctrie sit: ⁊ an periurus sit infamis. vid̄ text. in l. d. c. testimoniuꝫ. Et an possit eē testis: vid̄ ꝑ eū in c. ex ꝑte de testi. et l. c. ꝑ tuas. d̄ simo. circa a fi. ⁊ do. alex. de imo. i ꝯs. cxxxiij. i. j. ꝑ te. ⁊ i ꝯ. xliiij in. ij. ꝑte. ⁊ i ꝯs. xx. i. iiij. ꝑt. Add̄ ad hāc. q. ꝙ fel. i. c. ex ꝑte. ꝟ. ad tertiū. d̄ refert. dicit ꝙ nō est ad huc decisuꝫ an periurꝰ sit ifamis. ⁊ d̄ hoc dubitauit Abb. i ale. c. testimoniuꝫ. §. ⁊ an sit ifamis i famia iuris civilis: quia de canonica non est dubium: no. idem Feli. in. d. c. testimoniū. ver. sed est magna difficultas. de quo dixi post coll. in addi. ad eum in. c. cū dilectus. nu. iiij. in ver. periurus remanet infamis. de ordi. cog. ⁊ post Bar. in. l. Lucius titius. nu. iij. versic. oppono ꝙ eo ipso ꝙ est periurus: in apostil. in eo. ver. ff. de his qui notan. infa. Celsus.

137 mani questionē dic † ꝙ periurus nō pōt esse testis: quia qui semel malus: semper presumit̄ malus esse in eodē genere mali: vt in. c. qui semel malus. de reg. iur. li. vj. ⁊ tex. in. c. testimoniū. §. alleg. immo plus ⁊ si egerit penitentiam de periuro: non pōt esse testis. tex. est ad literam in. d. c. testimoniū. ⁊ ita glos. in. d. §. lex
138 iuli. et ita tenēt doc. vbiꝗ. Nūc quero de alia questione. † nunquid cōfessus de crimine vel cōuictus qui nō sit dānatus possit esse test. ⁊ dic ꝙ sic de iure civili. Contrariū est verum de iure cano. ⁊ dicunt doct. ꝙ ius cano. i foro ecclesiastico ius civile in fo-
139 ro civili servetur. ¶ Ultra predicta quero † nunqd pecunia corruptus etiā si dixerit verū repellatur a testimonio. vel eiꝰ dictuꝫ nullā facit fidē. glo. in. d. c. licet causam[a]. tenet ꝙ nō valet eiꝰ testimoniū. idē tenet Bar. in. l. diuus. ff. de re iudi. Inno. idē tenet in. d. c. licet causam. Si aūt allegaretur testis corruptꝰ ante sententiā. nā tūc sola corruptela sine falsitate reprobat testem. ⁊ in hoc cōcordat glo. ⁊ Bar. Si aūt alleget̄ post sentētiā: tunc Inno. in loco palle. dicit nō sufficere solū corruptela: nisi alleget̄ etiam falsitas simul. monet̄: qꝛ hoc nō repellit̄ lege cautū Jo. de imo. in d. c. lꝫ causam. sequit̄ Inno. dicēs opi. Bar. esse tenēdā. Et volētes etiā ꝙ post sniam sufficiat allegare solam corruptelam. Sed hoc nō ꝓbat̄ lege: nec hec snia in iudicio est tenēda: tñ mihi videt̄ verior opi. Bar. ꝙ idē sit post sniam: quod ante: ⁊ vtroꝗ casu sufficiat allegare solam coruptelam. moueor ratione tali: qd̄ post sniaꝫ in causa ap. ꝓnūtiatū extinguit̄ vt i. l. j. §. fi. ff. ad turp. ⁊ cause reducit̄ in eo statu in quo erat i principali causa post lit. cōtest. ⁊ vt in. l. ita demū. C. de ꝓcu. sed certū est ꝙ in causa principali post lit. ꝯtest. solā corruptelā allegare possum. licet ergo ⁊ post sniam. Preterea post sniam Bart. est tex. in. l. iij. §. lex iulia. ff. de testi. vbi tex. repellit pecunia redēptos. nec distinguit ante sniam vel post. Item nō distinguit vtrum alleget̄ falsitas cum corruptela: vel nō. et hec mihi verior in disputando videt̄: sed tamē opi. Inno. est tenēda. vnū tñ attēde quod voluit Inno. in. c.

a ¶ Licet causaꝫ. Et ibidē. vide Feli. in ꝟ. no. nono. vbi an ꝑ solā corruptionem vitiet̄ dictū eius. de quo per eum plenius in versi. ij. conclu. vbi etiā de sententia lata testibus corruptis. ⁊ an talis testis corruptus probet cōtra corrumpentē. vide per eum: in. c. j. in prin. ī. de test. vbi an rogatꝰ vt testificet̄ dicat̄ corruptus: ⁊ de materia ista vide etiam per eum in. c. sicut. in ver. glo. pe. ī. de testi vbi etiam an sententia in causa matrimoniali retractetur sola corruptione. Celsus.

a ¶ Non teneat.vide Feli.in.c.cũ causaz.in ver.in ea glo.vbi non tenet.j.de test. Adde vltra ea q̃ posui in apost.ad istũ.§.eo.§. rñsiones.nu.x.i apo.in ℣si.crimi-nose.Bal.i.l.ij.§.qḋ obseruari.nu.xxiiij.ver.q̃ro hic nũq̃d testis.⁊ qḋ ibi posui in addi.ad ipm.in.℣.criminosus.C.de iur.ca.qḋ dixi post Bar.i.l.trãsactiõe.la pi-cola.nu.ij.in apost.i ℣.rñdere.C.de trãsac.⁊ Bar.sozi.i suo trac.fallẽ. reg. ccccxi. vbi plene. Celsus.

inquisitione. de accu⁹. q̃ si interrogetur per iudicem vtrum sit corruptus pecunia:vel sit infamis:vel in aliquo interrogetur
a de turpitudine sua:licet respondere non teneatur [a]:tamen si re-sponderit facit fidem:et nocet producẽti:ne eius dicto credatur. tñ si iudex cognouerit testẽ productum fore criminosum:vel alś inhabilẽ:⁊ hoc sit notoriũ:poterit etiã si nõ apponat ex proprio
b officio repellere [b].ita tenet Inn.in.c.intimauit.j.de test.Si au-tem interrogetur circa propriam personam de eo q̃ non concer nit turpitudinem eius:tũc bene tenet rñdere ſm Inn.in.d.c.in quisitionis.veluti si interrogetur vtrum sit debitor:colonus:fi-ctualis ⁊c.Ex his habes expeditam quartã partem testimonio rũ repulsiuã. ¶ Ultima ergo causa testiũ repudiatoria est ex rõ ne inhabilitatis persone testis.Ideo ꝓ ei⁹ declaratione viden-
140 dũ est de plurib⁹. ¶ Et primo queritur † nunq̃d mulier possit esse testis.dic q̃ in testõ clarũ est q̃ nõ:vt in.l.que testõ.i.§. mu-
c lier.ff.de testa.fallit qñ testm̃ fit inter liberos [c]: q: in testamento instituunt filij testatoris:tunc mulier potest esse testis in testa-mento.glo.est singularis quaz sequũtur.doc.in.l.fin.C.de codi. excepto autem hoc casu mulier nõ.potest esse testis. ¶ Idem in
d delictis [d] de iure ciuili in.l.ex eo.ff.de testi.de iure canonico si agatur ciuiliter de delicto põt.Si criminaliter nõ:nisi procedat per viã inquisitionis:vel denũtiationis ſm Inn.in.c.qm̃.de te-
141 sti. ¶ Attẽde tamẽ † q̃ licet mulier possit esse testis de iure ci-uili ceteris partibus tamen tanta fides non adhibetur quanta masculo.⁊ sic debet intelligi illud quod dicitur.q̃ in testibus de bet consyderari sexus.vt in.c.forus.§.mulier.de verbo.signifi.
142 ¶ † Quero secũdo an minor.xiiij.annis possit esse testis. Re-spondeo q̃ non.tex.est in.l.iij.§.lex iulianus.ff.de testi.imo nec minor.xxv. annis potest esse testis causa criminali in.l.testa-mẽtis.ff.de testa.Si tamen quis maior tempore reddiderit te-stimonium:deponeret de his que viderit in pupillari etate:be-ne valeret eius testimonium:ita glo.tenet quam sententiam se-
143 quũtur doc.in.d.§.lex iulianus. ¶ † Quero tertio nunq̃d sti-pendiarius possit esse testis.dic q̃ sic:quia non sunt infames in-famia iuris:tñ eis multũ diminuit de fide:q: sunt ifames infa-mia facti.ita determinat Alber.in.d.§.lex iulia.Ex quo infero q̃ cum stipendiarij sint infames infamia facti non poterunt esse testes in causa criminali:quia infamis infamia facti non potest esse testis in causa criminali:vt dixi in sua materia:vt in.c.testi

b ¶ Repellere. Adde Feli.i.c.cũ l.⁊ a.colligi põt q̃tuor.j. de re iu.⁊ in c. nulli.ḋ ac cu.vers. no. ex glo.s.

c ¶ Inter li beros.Adḋ do.Alex. de imo.ipś.lxx. i.ij.pte.Tu vide de hoc ⁊ in qb⁹ ca-sib⁹ mulier testis eẽ nõ põt.Feli.in c.qm̃.de te-sti. Bal.i re petit .l. ha-beat. num. xxxv.℣. sup pria qõne.⁊ ibi posui in apos.ad ipz post do.ale. in ℣.de mu liere.C.ḋ sa crosan.ec.⁊ Bar . sozi.i suo trac.fal len.reg.cccc xix.in ℣. te sti. Celsus.

d ¶ In deli ctis. An in causis capi talibus mulier testis esse possit vide do.Alex.de imo.in cõsi.xi.in.j.pte.⁊ in cõsi. xcix.ea.pte.⁊ in cõsi.lxiiij.ea.pte i quib⁹ locis ponit q̃d de iure ciuili ⁊ q̃d de iure cano.⁊ in cõsi.xxxiij.i.ij.pte ⁊ in cõsi.clxxiij.ea.ij. pte vbi ponit q̃d si per mascu. veritas haberi nõ põt:an mulier saltem isto casu admittatur.

Minor xxv. annis non potest esse testis in causa criminali nec minor xiiii. an. potest esse testis in causa civili

144 monium.infra de testi.Secundo infero † quod nulla dignitas
potest cōferri stipendiario:nec etiā est capax alicuius honoris:
quia talibus infamibus nō patent porte dignitatis:vt in.l.ij.
C.de digni.libr.xij.z.c.inter dilectos.de exces.prela.Hec supra-
dicta intellige de stipēdiario in bello illicito:videlicet in quoli-
bet bello:quod non mouetur per imperatorem:vel papam:vel
alium ad sui defensionem:vel suarum rerum gubernationem
secundum doc.hi autem qui dicuntur cauallarij delegati sunt
infames infamia iuris.et ideo in totum repelluntur secundum
doct.in lege.iij.C.de excep.quia locant operas sua ad pugnan
dum cum bestijs.vt in.l.j.§.remouet.ff.de postul.cum pluribus
145 .§.sequēs.Premissis adde † quod similiter incarceratus:scili-
cet in carcere publico non potest esse testis secundum cōmunem
146 opi.doc.d.§.lex iulia.z ibi text. ¶ Queritur consequenter † an
a inimicus possit esse testis.[a] dic secundum docto.quod inimicus
capitalis repellitur omnino:si est effectus inimicus propter cau
sam criminalem:vel propter ciuilem magnam ſm Inn.vt in.c.
b inquisitionis.de accu. Idem si sit suspicio [b] quod capitalis sit
inimic⁹ ſm Inno.in.c.cū oporteat.de accu.idem ſm Cy.si te-
stis copulauit amicitiam cum vno capitali inimico.nam z ipse
presumitur inimicus ſm Cy.in.l.si quādo.de test.al's inimicus
147 non repellitur a testimonio.† Amicus[c] nō repellitur quātū-
c cūqꝫ sit magna amicitia:tamen si est magnus amicus:et multū
de fide diminuitur.glos.est singu.in.§.cogitandum.in autenti.
de monachis.col.j.quā sequuntur docto.imo est tex.expressus
148 in.l.sciendū.ff.de vsur.ita ibi tenet Ange. ¶ † Nunquid pau-
d per[d] possit esse testis.Et nunquid rusticus possit. verum est qd

a ¶ Testis.vide do.Ale.de imo.in cō.xcix.j.parte z Feli.in.d.c.cū oporteat.alleg.
hic p lanfr.§.z circa istō.cū plu.seq.z do.Alex.i.cōsi.xviij.in.iiij.parte.z in cōsil.
lxxviij.in.j.parte.vbi an habēs litē omnium bonorū vel maioris partis dicatur
idoneus testis.Sed qd si interrogatus dicat se esse inimicum an probet.z quid
si in fraudē dicat.Vide Feli.in.d.c.inquisitionis.§.tertie dubitatiōis.post prin.
ver.iij.no.et qd de amico inimici. vid d. Alexā.de imo.in.d.cōsi.xcix.i.j.parte.z adde qꝫ testis inimi
cus nedū a testionio repellit:sed ēt ille q̄ hꝫ vel habere psu init causam inimicandi vt p Feli.in
c.cū.i.z.a.in §.ij.no.j.de re iudic. sed quid de illo cum quo est fctā pax: an sit testis ido
neus.vide p do.Alexā.d imo.in.d.cōsi.xcix.Bald. vbi etiaꝫ an d qdlibꝫ odiū repellat quē
a testimonio:sed quid de eo qui in fraudē percutit testem:vt eius dictū non va-
leat an admittatur.vide Feli.in.c.repellatur.de accu.in verbo.fallit nisi.circa
princi.ver.Celsus.

b ¶ Idem si sit suspicio.ex hoc induco:qꝫ inimicus statim post recōciliationem
non admittit in testem p ea que no.in simili Hippo de marsi.sing.cvij.inci.pri-
uilegium ciuitatis.post med.ibi.ideo dicit qꝫ iudeus.no.Panor.in.c.dubius.in
fi.z ibi posui.in add.ad ipsum in ver.infidelib⁹.de here.dixi post collect.in.c.in
literis.nu.vij.in apostil.in versi.qd in inimico recōciliato.de testi.dixi in addi.
ad Bar.in.l.prescriptione.in apostil.in eo.ver.C. si cōtra ius vel vtili.pub.z in
l.consti.ffortum.nu.ij.in ver.in iuramento.Celsus.

c ¶ Amicus. Vide do.Alexan.de imo.in cōsi.lxxviij.in.j.parte.z in prealle.cō-
si.xviij.iiij.parte.z Feli.in.c.quoties.versi.no.vj.de testi.z.aliquid in.c.in lite-
ris.versi.fallit nisi.in fi.co.tit.

d ¶ Pauper.vide Alex.de imo.in cōsi.xv.p totū.in.iij.parte vbi ponit etiā qs
dicat paup:z qs dicatur suspect⁹:z qd in ciuilib⁹:z in qb⁹ casib⁹ possit torqueri.

Adde de hoc collec.in.c.in literis.in fi.ver.nũqd paupertas repellit:& qđ ibi posui in addi.ad ipsum,in eo.℣.de testi.Pañ.in.c.si q̃ testiũ.nu.viij.vbi etiã posui in addi.ad ipsum.in ver.ꝓpter paupertatẽ.& ibi Feli.℣.in gl.fi.ibi al's cuz seq. co.ti.dixi in apost.ad Bar.post Alex.in.l.spadonẽ.§.est autẽ.in ver.affectasse.in lec.Nico.de neap.ff.de excusa. tut.no.Bart.sozi.in suo trac.fallẽ.regu.cclxxxix.

quis neq; ratione paupertatis:nec ratione ignobilitatis repellitur a testimonio:sed ceteris paribus magis creditur diuiti q̃ pauperi:& nobili q̃ ignobili:referendo singula singulis.ita in-
149 telligitur gloss.in.l.iij.ff.de testi. ¶ †An socius[a] possit esse te-
a stis:dic q̄ non.si est socius omnium bonorum:vel etiam si non esset socius omnium bonorum:& sua intersit.adhuc non potest esse testis de parte consocij:de qua etiam dic vt not.Innocen.in
150 c.in presenti.j.de testi. ¶ Ultra predicta adde†qđ neq; clerici neq; monachi possunt esse testes sine licentia superioris.scđm Specu.in titu.de teste.§.j.versic.sed si monachus.& versi.& quid de monacho.& idem tenet Albert.in aut.si dicatur.C.de testib⁹. Clericus autem secularis bene potest.vt in.c.quicunq;.xiiij.questio.ij.tamen debet examinari per iudicem ecclesiasticum:secundum Archi.in.d.§.quicunq;.dicit esse in electione iudicis superioris si velit examinare clericum:an dare licentiam seculari: vt eum examinet.sed tamen debet iuramentum de licentia sui superioris facere.vt in.c.j.de iur.cal.licet admittatur clericus/
151 non tamen compellitur.vt.s̄.dixi. ¶ Solet etiam queri†nunquid fideiussor possit esse testis pro debitore principali.Spe.in titu.de test.ver.sed quid de fideiussore,dicit qđ sic:si est soluẽdo Joã.an.in.d.ver.dicit indistincte non posse:quia eius interest litib⁹ non vexari:vt in.l.minoribus.ff.de mino.hanc opi.tenet
b Jo.an.in.c.insuper.[b] de testi.que opi.est tenenda. ¶ †Sed que-
152 ro nunquid sollicitator[c] etiam possit esse testis.Do.de Ro.de-
c cisi.ccclxij.tenent q̄ non.idem dicit esse verum Anto.de butr.finita causa in qua sollicitat.ita dicit ipse in.c.insuper.j.de testi.
153 ¶ †Dubitatur finaliter nunquid denuntiator criminis possit esse testis.Concludunt docto.& glo.in.c.in omni.de test.& tenent qđ sic in denũtiatione euangelica.In alijs autem denuntiationib⁹ q̃ sunt in foro seculari vel ecclesiastico ob delicta non possunt esse testes.Ex his omnibus nũc habetis plene expeditum que persone repellantur a testimonio:quibus exceptis cetere admittuntur: vt in.l.j.§.adhiberi.ff.de testibus. ¶ Modo placet mihi pro pleniori satisfactiõe materie testium attingere aliquas questiones super dicta materia:que sunt multum vti-
154 les & oportune. ¶ Quero primo†nunqđ testis teneat deponere de loco & tpe.verbigratia.testis interrogatur an titius mutuauit.x.seio.& rñdet q̄ sic.Postea interrogatur vbi:& quãdo hoc fuit:nunqđ si non respondeat vel dicat non recordor:eius testi-

in ℣.paup.no.Franci.de are.cõsi.xiij.incipiẽ.viso diligenter themate.Alex.ↄsi.ccviij.incip.viso ꝓcessu.& do.meus Philip.dec.consi.clxiij.volu.ij.Celsus.

a ¶ Soci⁹. Uide Felin,in.c.insup.ver.quinto queritur.j.de testi.

b ¶ Insup. Et ibidẽ vide Feli.i ℣.vj.queritur.

c ¶ Sollicitator. Uide do.Alex.de imo.in cõsi.lxxviij.in.j.parte.et in consi.lxiiij.in.iij.parte.& vide do.de Ro.decisio.clxvij.alias ccclxij.sollicitator i no.& Ludo.in sing.ver.cũ q̃rit an sollicitator.vbi ponit consi.do.Theodosij.& Alexã.de imo.in consi.lxxvj.ij.parte.& Lud.in consi.suo.omnipotentis dei postulato suffragio proposita questio.&c.Feli.in.c.cum a nobis.j.de testi.in fi.& do.Alexan.de imo.in consi.lvj.in.iij.parte.

monium vitietur. Pro huiusmodi questione determinanda dic: qd ubi locus & tps sunt de substantia actus de quo queritur tūc
a opꝫ testem deponere de loco & tpe[a] al's dictum suum non valet. istud probatur in.l.j.in fi.cū seq.ff.de incē.rui.& nau.istud est dictum Inno.in.c.qualiter & qñ.ell.ij.de accusa.idem tenet Bald. in.l.ij.C.de rescin.ven. Exemplū vt melius intelligatur ad hoc vt quis obtineat in interdicto vnde vi:requirit ꝙ probet possessionē:& ꝙ ꝓbet qd possidebat illa die:qua fuit spoliatus possessione: al's succūbit:vt in.l.j.§.interdū.ff.de vi & vi armata. Certe si iste intendens hoc interdictum ꝓbaret possessionē:& spoliationē nō posset obtineri:quia tps est de substantia actus. Pone aliud exemplum in prescriptione:quia debet ꝓbari possessio.x. annorum inter presentes vel.xx.inter absentes.potes ponere multa alia exēpla vt statutum dicit:quod si quis luserit in quadrage.puniatur in.x.probatur ꝙ aliquis luserit:nō tñ fuerit in quadrage.non debet puniri:quia tps est de substantia actus. Exemplum de loco.pone statutuꝫ dicit:ꝙ ludēs in loco publico puniatur in.x.probatur quem lusisse:non tamē in publico non debet puniri:qꝛ locus est de substantia actus. Pone aliud:dicit statutum:qd bestie pñt pasculare in certis pratis:non in aliis. accusauit quis ꝙ bestie pasculauerūt in aliquo prato alio.certe si nō probatur ꝙ in prato prohibito:non poterit obtinere:qꝛ certus locus est de substantia actus:aut tps & locus non sunt de substantia actus:& tūc si testis de illo nō deponat.sed dicat se nō recordari:dictū eius bene valet. Inn.in.c.qualr & qñ.idē si nō interroget testis de loco & tpe dictū suū valet:qꝛ locus tps non sunt de necessitate ꝓbatiōis.in.§.qꝛ nō.& idē ſm Ang.in.d.aut.
155 de testi. ¶ Attēde tñ ad vnū quod est not.dignum ꝙ vbi quis agat ex mutuo vel alio ꝯtractu reqrit ꝙ ꝓbet pecuniaꝫ mutuatam vel depositā.& sic de singulis cōtractibus ante libellū:& añ lit.contest.al's succūbit actor.& ita dicit sing. Ang.in.d.§.qꝛ nō. & videtur probari in.l.eandem.§.actiones.in fin.ff.de excep.rei iudi.idē Jo.an.in.c.abbate sane.de re iudi.lib.vj.& in glos.sua Declaro.actor dicit:qd mutuauit titio.x.quare &c. Itē testes dicunt verū est qd mutuauit; & requirit qd dicant si nō recordatur de tempore.sed fuit ante presentē litem inceptam.istud est singulare multum. Ratio est que facit pro eis.nam testes producūtur post lit.cōte.vt.s.vidistis:quando testes dicūt qd mutuauit:& non dicunt in certo tempore.illud dictum potest verificari ante & post lit.cōte.& per cōsequens hoc dictum est obscurum cum nesciatur an ante lit.conte.& sic dictum est dubiū:& quotiescunq dictum est dubium interpretatur contra producentem:vt est tex.in.c.in presentia.de proba.& ibi glo.istud est dictū Bald. & Ang.in.l.veteribus.ff.de pac.& Bart.in.l.j.§.fi.ff.eo.sic sequitur ꝙ debet fieri interpretatio qd istud mutuū fuit factum post lit. cōtesta.vnde istud totale mutuum quia non dicitur deductum in iudicio:quia ea que procedunt post lit.contesta.nō dicuntur venire in iudicio imo alio libello opus est.vt est casus in lege non possunt videri.ff.de iudic. De qualitate autē tēporis nulla est testi faciēda interrogatio:videlicet an esset serenum.vel ne-

a ¶ Et tpe. Adde.d.alexā.de imo.in consilio.iij.ꝑ totū.in iiij.parte.& oino Feli.i c.ex tenore.circa princ.versicu.no.iij.ibi determinantes & pleni⁹ in.c.cū causam.versi.vtrum autē testis.de testi.

a ¶Quod sic. Quomodo ⁊ qualiter deponere habeãt testes super valore. vide Feli. in. c. ad aures. ij. ver. de expressione valoris. ẽ. de rescrip. [...] n°. 1. de Test.

b ¶Valore rei. ad probandũ valorẽ rei que probatio admittatur: ⁊ q̃uo fiat probatio vide do. Alex. de imol. in cõsi. lxxxv. in. ij. parte. ⁊ qualiter valor rei debeat articulari. vide do. Mari. sozi. in cõsi. viij. incipi. visis. ꝟ. ⁊ stant ista. ibi quinimmo singulis. in j. parte. Adde hic ⁊ i p̃ced. apost. deducti Bar. in l. p̃tia rer. §. nõnulli. nu. j. ⁊ qđ ibi posui in ꝟsi. tu vis probare valorem rei ff. ad. l. falc. Bald. in. l. si quos. nu. xxv. ⁊ sequẽti. versic. sed circa hoc. et ibi posui in additio. ad ipm. in apostil. in eo. ꝟs. ibi etiã not. in addi. ad Sali. ꝟsi. sȝ pone ꝙ ipsi dicũt tm̃ ꝑ cõmuni p̃tio ipam appretiaret. in apost. in eo. ver. C. de re scin. vendi. et dixi post Pano. l. c. cũ cã. nu. ij. in ver. ver° valor rei. j. đ test. Cellus.

bulosum ẜm Inno. in. c. qualiter ⁊ quando. vbi dicit qđ si testis deponit de diuerso tempore vel loco qđ dictum suum non valet.

156 ¶Quero secundo † an testis qui deponit super valore rei debeat reddere rationem sui dicti: etiam nõ interrogatus/ad hoc vt valeat dictũ suũ dic ꝙ sic.[a] ⁊ ideo testes q̃ quotidie examinantur dicunt talis res valebat. x. ⁊ nil alius deponunt: nihil valet ⁊ est ratio. nam quotiescunq̃ aliqua res potest sciri diffor:mibus modis: nisi exprimatur modus quo scitur: illud dictum dicitur obscurum: ⁊ per consequens tanq̃ obscurum non valet. Sed vt valorem rei quis possit scire difformibus: modis dic ẜm quod statim dicam: ideo requiritur ꝙ exprimat modũ propter quem scit valorẽ: al's nihil valet. hinc est: quod testis qui deponit de dominio: debet reddere rõnem sui dicti: etiam nõ interrogatus: q: sunt multi modi acquirẽdi dominiũ: ⁊ ideo requiritur qđ exprimat illũ modum: per quem scit dominium certe rei esse illius. de modis ptȝ per totũ titulũ. ff. de acq̃. re. do. ⁊ insti. de re. diui. vbi autẽ res non potest sciri: nisi[b] per vnũ modum: ⁊ tunc super tali re valet dictũ testis: etiã si non reddat rõnem: etiã si est interrogatus vt est in colore: q: quis non potest scire colorem nisi per vnũ modũ: vt est albedo: que per visum comprehendit: vox autẽ per auditum. hec sunt verba Bald. in. l. ij. C. de rescin. ven.

157 ¶† Quero ergo qualiter probet valor rei: ⁊ qualiter testis producitur super valore rei[b] dic interdũ testis producit super valore immobilis fructus producentis: vt in fundo: interdum super valore rei mobilis: vt est videre. in alijs speciebus si testis deponat super valore rei fructus ꝑducẽtis: tunc debet deponere sup valore rei: hoc mõ dicit ꝙ pars fundi in tali loco ⁊c. valet. x. florenos: ⁊ scio ꝙ tot fructus ꝑcipiunt singulis annis: ex illa parte fundi: ⁊ ꝙ ex p̃te fundi eiusdẽ qualitatis tot fruct° producti vẽdi ꝯsueuerũt: ⁊ vẽdunt ꝑ singula parte. x. florenorũ: mõ fundus estimat per fructuũ perceptionẽ. hoc probat in. l. si fundũ per fideicom. in princ. ff. de leg. j. ⁊. l. pe. ff. de reb. eo. ⁊ in. l. si quos debitores. ff. de rescin. vẽd. ita tradit no. Bar. in. l. p̃tia rerũ. ff. ad. l. fal. ⁊ idẽ Bal. in. l. ij. C. de rescin. ven. ⁊ poterit alio modo ⁊ breuius probari de valore rei immobilis ẜm prefatos doct. vbi. ẽ. hoc modo ꝙ pars talis fundi tanti valet: quia pars aliorũ fundorum eiusdẽ qualitatis ibi vicinorũ tantũdẽ vẽdũtur. hoc est qđ dicitur: ꝙ res tanti valet: quanti vẽdi põt: vt in. d. l. pretia rerũ. ⁊ intellige quãti vẽdi põt. s. homini scienti qualitatem rei: vt est tex. quẽ ita intelligũt docto. in. l. mortis causa. de dona. causa mor. ⁊ ideo ẜm Bar. ibi. ẽ. sit cautus aduocatus volẽs probare valorem rei: ꝙ capitulet de aliquo morbo vel vitio latẽti rei: vt dicat: ꝙ tale vitium est latens: qđ si emptor sciuisset emptor

158 non tantũ dedisset. ¶† Dubitatur de huiusmodi depositione

Prat. Pap. in for. lib. in cã. [...]. in glos. pro p̃tio floren. [...] n°. 5. In form. act. [...] glos. et in floren. [...] n°. 22.

a ¶ Dominiū. Uide do. Alex. de imo. in ɔsi. iiij. in. ij. pte. ꝛ in ɔsi. lxxj. in. j. pte. in quibus loquitur an probet dñium de antiquo per solā famā. ꝛ in cōsi. j. in. iiij. parte. ꝛ cōsi. x. ꝛ in cōsi. xj. ea. pte vbi late ponit de probatiōe dominij etiā qñ nō sumus in casu: in quo probet vel pbari debeat de antiquo. ꝛ in cōsi. xv. ꝛ in ɔsi. xxx. in. iiij. pte. vbi ponit an sola fama pbet in factis de antiquo: de quo p Fran. are. in. l. is ad quē. de acq. here. ꝛ p Feli. in. c. inter dilectos. de fid. instru. late per firmia. i suo aureo repertorio. in vͦsi. dominiū p batur. ꝛ do. Alex. d imola. in cōsilio lxxviij. i. ij. pte. vbi ponit qñ agit publiciana an obstet titulus ꝛ bona fides. de quo etiā vide Bart. i. l. cū res. nu. iiij. et qd ibi posui i add. ad ipsū. in ver. ad pbādū dñiū. C. de pba. ꝛ in ij. lect. i. d. l. nu. vij. ver. est ergo modus. in ver. possedit annis. x. Dixi ēt post Bal. in addi. ad ipm post eū dē: in. l. iudicia. nu. iiij. i ṽ. pbat dominiū. C. de rei vē. ꝛ i. l. p prietatē nu. iij. ... dñiū i apo. ... pbat testib. C. de pbat. Celsus.

nunquid testis deponens de valore concludat dicendo hoc modo. pars talis fundi valet. x. interrogatus quomodo scit. rñdit: ꝙ ego tantum darem si vellem emere. dic qd non valet: si iste testis cōprehenditur habere affectionem ad talem rem: puta qꝛ est vicinus illi fundo. ꝛ mea interest habere fundum vicinum: ꝛ pro maiori pretio ꝙ valeat. vt in. l. si fundus. ff. de leg. iij. Si autem nullā habet affectionē bene valet eius dictū. ita dicit Bald. in. d. l. ij. ¶ Adde alium modum probandi: quia iudex ex officio suo potest etiam post publicatas attestationes: ꝛ post dicta testificata mittere estimatorem, ad estimandum rem: vt in. l. hac edictali. § ilico. ff. de secū. nup. ſm Bart. in. d. l. ij. hinc est qd dicit Bar. multū notabiliter in. l. in fundo. ff. de rei vēdi. ꝙ etiam post sniam ante executionē factam pōt opponi exceptio expensarum: ꝛ melioramentorū: cū talis except. non redarguat sniam de iniquitate: ideo opponi pōt: vt in. l. fideiussores. ff. de fideiuſ. ꝛ in. l. nesennius apostillinarius. ff. de re iudi. ꝛ per cōsequens non potest fieri executio nisi prius liquiditatis melioramentis expēsarū: cū illas posset ɔsequi per retentionem: vt est tex. in. l. si arcā.
159 ff. de conditio. indebi. ¶ † Iuxta premissa etiam dubitat nunquid possit probari valor rei hoc mō. pars talis fundi valet. x. et hoc scio: qꝛ sum vicinus. Bald. dicit ꝙ nō. in. d. l. ij. Bart. dicit qd sic. in. l. j. ff. si certum peta. ꝛ illā tene: quā etiam tenet Ange. in aut. de here. ꝛ falci. Et est glos. in. l. ij. C. quando fiscus vel priua-
160 tus. ¶ † Quando autem testis deponit de valore aliarum rerum mobilium: tunc probatur si dicat hoc modo. Summa frumenti valet tanti: ꝛ hoc scio: qꝛ communiter tanti venditur: vel vendebatur tunc temporis. ꝛ not. multum singulariter qd talis testis debet cōprehendere tria tempora in suo testimonio hoc modo: frumentum tanti valuit illa die: vel illo tempore: vel ante ꝛ post. Al's si se astringeret ad vnum diem tantum non probaretur valor. ita dicit tex. in. l. pretia rerum. in fine preallega. et ita etiam tenet Barto. Sed pone ꝙ quis capitulauit de valore rei: ꝙ res tanti valuit in toto publico: ꝛ ꝙ illa vendebatur tātidem in domibus priuatis: si testes autem deponunt in foro publico de vno valore: ꝛ in domibus de alio: queritur cui stabitur. dic ꝙ stabitur valori fori publici ſm Barto. vbi. s. ꝗ dicit pro cautela: ꝙ ille qui vult probare de valore frumenti debet capitulare, ꝙ pro tanto venditū est in foro publico. ita not. ipse in. l. pretia re-
161 rum. ¶ † Consequenter est videndū qualiter probetur domi-
a nium. a hec questio quotidie in iudicijs versatur. Nam producentes testes probantes de prescriptione ex qua requiruntur: scilicet titulus bona fides. ꝛ continuata possessio: ꝛ ꝙ res non sit vitiosa: que omnia et singula veniunt probanda. Ideo quali-

dominium qualiter probet.

a ¶.§.q̃ ꝑ colonũ. Et ibidẽ vide Frã.⁊ qḋ ibi dixi in apos.⁊ an ꝓbet̃ ꝑ testes singulares: quoꝝ vn⁹ deponit de ꝑceptiõe grani: alt̃ de fabis. vide. d. Alex. de imo. in cõsi.iij.⁊ in cõsi.xciij.iiij.parte.⁊ an ꝓbet̃ ex sola fructuũ ꝑceptione vide ꝑ eũ in cõsi.cxxxiij.j.pte.⁊ an ꝑ solutionẽ collectarũ. vide Pau. de ca. in.l. scriniarios. C. de testa. mili.⁊ ꝙ ꝓbat̃ ex ꝑceptione fructuũ. vide. d. Bar. soci. in cõsi.clxxxvij. inci. in cõtrouersia. versi.ij.in.ij.parte.⁊ in cõsi.cxxxj.inci. in presenti. circa prin. i.f. par. vbi etiã ꝙ per receptionem clauiũ ꝓbatur posses-sio nisi ali⁹ possideat: q: duo non ꝑñt i solidũ possider̃ ibi dẽ vbi etiaꝫ ꝙ possidere dr̃ si q̃s sẽ mis-sus in pos-sessionẽ per annulũ eccl'ie clause cui⁹ claues erãt apud custo-dẽ: q: nõ ob-stat qḋ cla-ues et custo-dia cẽnt pe-nes alium: in quo cũ vi-debis etiaꝫ an ⁊ qñ ⁊ ex quib⁹ dicat̃ iure ꝓprio vel iure fa-miliaritatꝭ possidere ꝺ quo etiã ꝑ eũ in ꝯs.lxj. inci. in pñti vers. ex qb⁹ premissis.⁊ ver.ij.ꝓbat̃ ea.pte. et ꝑ Bal. in aut. quas actio-nes.nu.xv. ver. qño po-terit ꝓbari.

ter singula probent̃ videamus. ¶ Primo nãq titulus faciliter ꝓbari potest: scilicet per instrumentum vt not. glos. in.§. sunt et alie. insti. de vsucap.⁊ lon.⁊ non apparuerit aliqḋ instrumentũ poterit titulus ꝓbari ꝑ testes dicẽtes se interfuisse contractui cũ istud sit tale qḋ obijciatur sensui visus. Bona fides autẽ non venit probanda: cũ bona fides in dubio presumatur: vt in.l. penul. C. de euic. quod intellige verum si quis haberet titulum: et diu possederit etiã sine titulo: quia tunc bona fides presumit̃: Inno. in.c. cũ venisset. de in integ. resti. quẽ sequit̃ Bar. in.l. celsus. ff. de vsucap.⁊ Ang. in.l. prescriptione. C. quib⁹ non ob. lon. tẽpo. prescriptio. Oporteret tamen qḋ bona fides allegaret̃: al's nunq̃ presumeretur. vt in.l. si adulteriũ cum incestu. in.§. idem. ff. de adulte. ita no. singu. Ange. in.l. eum qui.§. in publicam. de publi. Pro quo facit id quod in simili dicitur ꝙ notorium releuat ab onere probandi: nõ autem ab onere proponendi. glo. est
162 sing. in clemẽ. appellanti. de appel. ¶† Tertio venit ꝓbanda possessio cõtinuata: ⁊ in hoc sunt duo vidẽda: videlicet qualiter probetur possessio: secundo qualiter ꝓbetur continuatio possessionis: ista sunt quotidiana. Ad primũ dic ꝙ multi sunt modi probandi possessionem. ꝓbatur enim possessio eoipso videlicet ꝙ testes dicunt terram vidisse seminari: ⁊ arari ad instantiam talis: vel coli vel laborari. Istud sufficit. ꝓ quo est gl. sing. in.l.iij. C. finium regun. quam ibi sequitur Bald. Alius modus ꝓbãdi traditur si testis dicat fructus de tali terra fore ꝑ talem perceptos: vt est text. in.l. titia. ff. de solu.⁊ ibi hoc tenet Bal.⁊c. Idem tenet Bald. in.l.iij. C. finium regund. Item probatur possessio: si testes dicant pensionem domus vel fundi tali esse solutã: ⁊ qḋ mercedẽ receperit nomine locatoris: vt est glo. sing. in.l.
a qui vniuersas.§. qui ꝑ colonum[a]. ff. de acquiren. posses. quam ibi sequitur Barto. in.l. q̃uis.§. si conductor. eo. titu. Eamq secutus est Angel. in.l. quedam mulier. ff. de rei vendi. et hoc verum ẞm Barto.⁊ Ang. in locis preallega. qḋ mercede percepta
163 probata probari videtur possessio contra soluentem. ¶† Sed an in preiudicium tertij dubito: quod est bene et singu. notandum: ⁊ ideo si ago contra aliquem rei vendicatione dicens talem rem esse meam. et probem dominium per testes probando prescriptionem ꝓ qua prescriptione probanda probo possessionem hoc modo: quia dico ꝙ titius mihi soluit mercedem nomine locationis talis rei: per.x. annos ⁊ plus: certe ꝓbata est possessio per talem receptionem mercedis in preiudicium cõuenti: ⁊ istud est verũ: nisi aduersarius probaret veram possessionem ipsius rei: puta qḋ collegit vel fecit arari ⁊c. tunc bene derogat̃ possessioni que probatur per solutionem mercedis: ita tenet

⁊ ibi posui in apost.ad ipsum.in eo.ver.in vlt.q.C.de sacrosanc.ec.Celsus.
a ¶ Possessio. Adde do.Bar.soci.in ɔsi.lxxxix.inci.cã agitata.ver.ij.põderãdũ. in.j.parte.qđ lȝ ꝑ instr̃m locatiõis dominiũ nõ ꝓbet̃:tñ qñ alia ɔcurrũt instr̃m locatiõis id ꝓbat:ꝙ no. quia est singulare scđȝ eũ ibi.et ad de Paul.de ca.in ɔs.cxj. al's.ccxcv.inici.viso puncto.⁊ in ɔsi. cclxxxvj.ici.a vř dicendũ.
b ¶ Noie.vide do.Ol.in consil.cxiiij.de quo ⁊ q̃d operent̃ predicta verba b vide qđ posui in tract. clausularũ. in clau.contrac.ver.precario noie. Bar.in.l.ab emptiõe.nume.xij.ad fi. ꝟsic.vltimo aduertas.⁊ ibi posui in apost.ad eũ. in eo.ꝟ.ff.de pac.⁊ dixi l addi.ad barto.i.l.j.nu.ij lꝟ.p̃cariꝫ.C. de vsuca.ꝓ donato.Celsus.
c ¶ Per estimum. Adde Frã.arc.l.l. in illa.i fi.đ ver.ob.⁊ in l.decẽ.eo.ti.c ⁊ qđ ibi dixi in apostil.

Bar.in.đ.§.si ɔductor.Ang.in.đ.l.quedam mulier.operaret̃ eñ ſm prefatos docto.ꝓbatio solutionis mercedis vt dicatur probata possessio:nisi aduersarius probet contrariũ probando verã possessionẽ. ¶ Attẽde tñ ꝙ ꝓbãdo solutionẽ mercedis probatur possessio:tñ sola inuestitura non ꝓbat possessionẽ in ꝑiudiciũ tertij:sed solũ inter ipsos:istud est pulcherrimuȝ dictũ Ang. in.l.quis.C.de dona.⁊ ideo si in exẽplo proposito volẽs probare possessionẽ cõtra cõuẽtũ in tertiã ꝑsonam ⁊ ad ꝓbãdũ possessionẽ ꝓduco istrumẽta locationuȝ factaꝝ titio de fundo:de quo est cõtrouersia ⁊c.nullatenus est probata possessio. a probat̃ eñ esse possessio ꝑ actum factũ:veȝ per constitutũ vel per precariũ vel ꝑ cõductionẽ voluti si quis constituit se noie possessoris possideri vel precario noie:vel si vẽditor ɔducat ad emptorẽ.hec probant̃ in.l.ꝙ in eo.in princi.⁊ in.l.interdum.in prin.ff.de acq.pos.⁊ in l.quedam mulier.prellega.⁊ in toto ti.ff.de preca. ¶ Et iõ quotidie videtis.ꝙ in instrumẽtis ponunt̃ ista verba quequidẽ vẽditor cõstituit se precario noie b possidere:per talia verba probat̃ traditio possessionis ⁊ dominij:vt in iuribus preallega.que oia intellige vera:si ille qui constituit se precario noie possidere vel q̃ conducit ⁊c.possidebat tẽpore cõstituti vel tẽpore cõductionis Al's per talẽ cõstitutũ vel per talẽ cõductionẽ non ꝓbat̃ aliqua possessio.vt est glos.singu.in.l.q̃uis.§.si conductor.ff.de acqui. pos.⁊ hoc tenet Barto.⁊ idem Ang.in.đ.l.quedam mulier.ideo sit cautus volẽs ꝓbare possessionẽ ꝑ cõstitutũ vel ꝑ similes modos ꝙ ꝓbat ꝙ ille q̃ cõstituit tẽpore cõstituti possidebat.al's tale cõstitutũ nihil operaret̃.⁊ ita dicit Ang.in.l.q̃daȝ inter istos modos fictos ꝓbãdi possessionẽ. ¶ Est ⁊ alius modus mirabilis:scȝ si quis ɔstituat se vsufructuariũ alicuius:puta titij.nam in titiũ per talẽ vsumfructũ trãsfert̃ possessio:vt est casus singu. in.l.q̃sq̃s.C.de dona.qđ intellige si ille vsumfructũ possideat illo tp̃e:quo se fecit vsumfructuariũ:al's non probaret̃ possessio.⁊ ita dicit Ang.in.đ.l.quisquis. Est ⁊ ali⁹ modus probãdi ꝑ actum fictitiũ:puta si q̃s cõfiteat̃ se noie alicuius possidere ꝑ talẽ simplicẽ cõfessionẽ,trãsfert̃ possessio in eũ:cuius noie iste confitet̃ se possidere.vt est gl.sing.in.l.ab emptione.in ꝓn.ff.de pac.quã ibi multuȝ cõmẽdat Ang.⁊ predicta tene mẽti:q: sunt quotidiana.
164 ¶ † Scias tñ ꝙ ꝑ illa verba q̃ quotidie ponunt̃ in instrumẽtis scȝ dedit:vẽdidit:tradidit:nulla ꝓbat̃ possessio: neq; possessionis trãslatio:sed solum licentia data apprehendi possessionẽ vt est tex.in.l.predia.ff.de acq.pos.qđ fallit nisi res vẽdita foret in presentia.nã tũc per talia verba trãsfertur possessio al's non. ita no.Jac.de aret.quẽ sequit̃ Bal.in.đ.l.predia.Jdẽ tenet Cy.
165 quẽ sequit̃ Bal.in.l.min⁹.C.de acq.pos. ¶ † Jllud tñ no.ꝙ per estimũ c qđ q̃s habet in cõi nõ ꝓbat̃ possessio neq; dominium.ita dictũ singula.Bald.⁊ Bar.in.l.si potest.C.de actio.emp.Et ideo inferunt ꝙ si quis soluit talias ꝓ aliqua re:ꝙ ꝑ talẽ solutionem

taliarum non probatur possessio rei:et ita fuit obtentum de fa-
cto in ciuitate Cremone. Similiter ⁊ Barto.in alia materia di-
cit:quod per estimum factum in communi de aliqua re non pro-
batur valor rei inter alias personas:vt in.l.ij.C.de rescindenda
venditio. Et ideo si esset questio inter te et me de valore vnius
fundi et ipsius valorem probarem per estimum communis:
nihil esset factum:quia tale estimũ probat solum inter estiman-
tem et te:non inter alias personas:vt supra dixi. ¶ Non omit-
166 to vnum notabile verbum † quod venit in presenti materia di-
cendũ:ꝙ si quis reperiatur in possessione rei nec sciatur ex qua
causa sit in possessione presumitur esse in possessione:⁊ posside-
re ex preambulo contractus.glos.est singularis in.l.quedã mu
lier.§.allegata.quam ibi sequitur Ang.in.l.murus.C.de acqui
ren.possessio.et hoc satis quo ad probandum possessionem:et
quia non sufficit probare possessionem probãdo prescriptionẽ:
nisi probetur possessionis continuatio decem annorum ⁊c.in re
bus immobilibus inter presentes:et.xx.inter absentes ideo vi-
deamus qualiter probetur possessionis continuatio. Et breui-
ter dic quod communis opinio doctorum sic se habet:quod pro
bendo initium possessionis et finem presumitur medium.et sic
a probatis extremitatibus presumitur medium[a] : et sic proba-
to quod iam sunt decem anni elapsi/quod possidebam talem
rem ⁊c.et probato quod tunc possideo:presumitur continuata
possessio toto tempore.x.annorum.ita tenent docto.in.l.super
longa.C.de prescript.x.vel.xx.annorum.plus dixit Barto.nota
biliter quod si probatum est solum initium:quod sufficit quod
quis ad commodum suum alleget possessionem/et confiteatur
etiam se possidere modo quod si probet initiũ possessionis pre-
sumitur continuata possessio vsq; in hodiernum diem:quod est
167 menti tenendũ.ita dicit ipse in.l.celsus.ff.de vsu. ¶ † Super
ista continuatione possessionis probanda est multum aduer-
tẽdum ad testes.nam si dixerint titiũ possedisse a decem annis
et citra:tunc est sensus quod possederat decem annorum. Et iste
est textus in.l.j.§.quod autem.ff.de aqua quotidiana ⁊ estiuali.
Ita etiam dicit Barto.in dicta.l.celsus.⁊ Anto.de butri.⁊ Joã.
b de imola in.c.licet causam[b].de probatio. Si autem testes dicãt
quod talis possedit ad decem annorum/vel circa:tunc non est
probata possessio ad decem annos:⁊ per cõsequens prescriptio
non est probata:quia testes intelliguntur deponere de possessio
ne vsq; ad tempus in quo testificantur : quo casu euenit quod
ꝑscriptio fuit interrupta per litem contestatam:vt in.l.more.C.
de rei vendi.ita tenet Barto.in dicta.l.celsus.et Anto.de butr.
quem sequitur Joan.de imol.in.c.licet. Illa enim verba adie-
cta plus ⁊c.parum vel nihil operantur:sed testis debet dicere:
titius possedit per decem annos finitos ante litem inceptam se
cundum docto.vbi.§.bona autem practica est/quod dicat:ꝙ ta-
lis possedit a.x.annis.et per totum illud tempus finitum ante
litẽ inceptam. Si autem diceret quod possedit.xiiij.annis ela-
psis sufficeret:si causa non durasset vltra quadrienniũ. ¶ Attẽ-
168 de etiam ad vnũ aliud quod tibi videbitur mirabile. † qd non

[a] ¶ Mediũ Adõ.d.bar. soci.in cõsi. clxxvij.inci. pien.in con trouersia.˜v. ex qua con- clusione cir ca fi.⁊ in cõ si.cxcv.inci. circa pimũ circa fi.i.q. parte.⁊ Fe- li.in.c.inter dilectos.de fide instr.et Pau.de ca. in ꝯs.ccxcij. als.cclxxxi. incip.videt dicendũ ⁊c.

[b] ¶ L3 cau sam.vbi ol- no vid Fel. in versi.iiij. cã.vbi etia3 qualiter in ꝓbãda pos- sessiõe arti- culet.⁊ ad-

de.d.Alex. de imo.i cō. si.lxxi. in.i. pte vbi qūo pbet posses sio p testes deponētes d cetero tpe e p alios de ponētes de alio tēpore.

potest probari prescriptio decem annorum: dato etiam qd esset probatus titulus: bona fides cōtinuata possessio: nisi probetur quod ambe partes fuerint presentes in toto isto tempore id est quod habuerint domicilium in isto loco: in quo agitatur iudiciū. Istud est dictū singulare. Jaco. but. in. l. fi. C. de prescriptio. lon. tempo. quam sequitur Ange. in. l. p. eallega. et est ratio huius dicti: quia cum lex requirat prescriptionē. x. annorum: possessionem continuam inter presentes: requiritur eñ quod ille qui se fundauit ex prescriptio. tali. x. an. inter presentes probet fundamentum suum: scilicet possessionem cōtinuam inter presentes: id est quod iste et cōuentus toto illo tempore habuerunt domicilium in isto loco in quo agitatur iudicium: ita intelligitur inter presentes: vt est tex. in. l. fina. C. de prescript. lon. temp. et presentia cum sit facti nō presumitur / ergo probare debet. vt in. l. libello. in. §. facti. ff. de capti. et ideo ille qui allegat prescriptionez debet probare presentiam: alias nihil facit: et sunt pauci qui hoc cōsiderant. Et sic ex omnibus istis habetis qualiter
169 probetur dominium mediāte prescriptione. ¶ † Alium etiam modum probandi dominiū tradit Barto. in. l. rem que nobis. ff. de acquirē. possessio. hoc modo: quod tempore quo acquisiuit possessionem talis rei: illa res erat in nullius bonis: quo probato succedit dispositio iuris dictantis: quod id quod in nullius bonis est occupanti conceditur: vt in. l. i. in princip. ff. de acqui-
170 ren. possessio. ¶ Sed quo modo probabitur quod illa res non fuerit in bonis alicuius: dic quod in aliquibus probabitur ex natura ipsius rei: veluti in lapillis: et gapillis in littore maris repertis: quia clarum est talia in nullius bonis esse: vt in dicta. l. i. in princip. ff. de acquiren. possessio. ¶ In alijs autem rebus que sunt de natura sui in bonis alicuius difficilior erit probatio: tamen modus adhibetur: scilicet si quis fecerit fieri proclamationem: scilicet si quis vult dicere se possidere talem fundum tempore quo contrauentus vel agens apprehenderit istum fundum compareat infra tres dies. alioqui etc. certo nullo comparente infra illum terminum apparet illam rem esse in bonis nullius: et ita pulcherrime tradit Bart. i. l. preallegata. ¶ Alios modos probandi possessionem habetis per totum ti. instit. de rerum diui. et sufficit textualia ibi videre: sed vtplurimum in iudicijs versatur probatio dominij que est frequentissima. Ideo volui illam plenius attingere: hec satis quod ad probationem dominij. ¶ Circa premissa cadit vnum notabile dictum Barto. in. l. celsus. ff. de vsur. quē sequitur Bal. in. l. iudicia. C. de rei vē
171 di. qui dicit † quod si pater meus emit quendam fundum: et lōgo tempore possedi. puta per. xx. annos vel per quadraginta: et postea perdita fuerunt instrumēta tituli emptionis: puta quia ciuitas fuit sacommanata: vel domus incendio combusta: si mouetur mihi controuersia de isto fundo empto et velim probare prescriptionem: quia non possum probare titulum: sufficit allegare et probare me audiuisse a patre meo se emisse talem fundum a tali: et quod de hoc publica vox et fama est: et probare famam esse de hoc sufficiet propter titulum putatiuum:

ꝛ iustam credulitatem:que sufficit ad famā.vt in.l.cū quidam.
in.§.qđ dicit.ff.de acq.here.ꝛ nimiruʒ q: dictum vnius nobilis
[a] hois inducit iustā credulitatē[a] multomagis fama.glo.est sing.
in.l.titio fundus.ff.de condi.ꝛ demonstra.hec verba sunt men
ti tenenda quibus habetis casum:in quo etiam nō probato ve
ro titulo:sed probata fama:qđ talis emit ꝛc.probato etiam qđ
audiui a patre meo emisse ipsum ꝛc.habet loco tituli.qđ intelli
gite probata etiā possessione sufficienter ad prescriptionem et
reliquis ad prescriptionem requisitis necessario incidenter.
172 ¶ Nunc quero † nunquid ex possessione presumat dominiū.
hec questio est vtilis:quia si ex possessione presumitur dñium
quotiescūq; dominium deducit in iudiciū si pbet possessio pre
sumitur:ꝙ possidens sit dominus ꝛ non erit necesse aliquid pro-
bare de dominio:sed transfertur onus probandi in aduersario.
¶ Circa hunc articulū breuiter dic. Interdum dominium de-
ducitur in iudiciuʒ p modum ꝯtradictionis:interdū p modū pe
titionis. Si per modum contradictionis:et tunc aut in iudicio
summario aut in ordinario. Si in summario ꝛ tunc ex possessio
ne presumitur dominium.vt in.l.a diuo pio.§.si super rebus.ff.
de re iudi.ꝛ in.l.ob meritorum.C.ne vxor pro marito. ¶ Decla-
ro qualiter deducatur dominium in iudicium per viam contra-
dictionis. Ecce lata est sententia per iudicem in possessorio sit
executio in bonis immobilibus:venit tertia persona ꝛ compa-
ret ꝛ sic dicit.domine iudex non potestis facere executionem in
tali fundo:quia spectat ad me iure dominij. nam tunc non au-
ditur illa tertia persona in illo iudicio summario. Hec est plu-
chra decisio Pet.de bellaper.quem sequitur Cyn.in.l.ob meri-
torū.S.alleg. Interdū dominium deducitur per viam contradi-
ctionis in iudicio ordinario.ꝛ tunc ex possessione non presumi-
tur dominium:vt in.l.preses.C.ad.l.fauiam.de proba. Exem-
plum quis intentat publicianam contra titium pro certo fun-
do:dicens illum fundum ad se spectare iure communis domi
nij vel quasi:qꝛ ipse emit a non domino bona fide ꝛc. titius cō-
paret ꝛ dicit istud fundū eē suū:ꝛ ad eū spactare rōne veri domi-
nij.certe debebit iste titius probare verum dominium:nec suf-
ficit pbare possessionem:probato igit dominio vero obtinet cō
173 tra intentantē publicianā:vt in.l.predicta.ff.de publi. ¶ † Se
cundo casu principaliter queritur:qn deducitur in iudicium per
viam petitionis:ꝛ tunc aut principaliter deducitur:et tunc ex
possessione non presumitur dñium. Immo opus est ꝙ probetur
dominium per veras pbatiōes fm qđ heri dixi:vt in .l. iudicia.
C.de rei vendi.exemplū si ago rei vendi.dicēs aliquam rem esse
meā. Ecce ꝙ dñium deducitur in iudicium per viam petitionis.
ꝛ principaliter certe ex possessione non presumitur dñium. Aut
dñium deducitur in iudicium per viam petitionis in cōsequen
tia tm:ꝛ tunc ex possessione presumit dñiū:vt in.l.j.ff.fami.her-
cis.ꝛ in.l.sicut.§.si queratur.ff.si ser.vendi.cum sua glos. Exem-
plum.nam debetis scire ꝙ ille qui dicit sibi deberi aliquā serui
tutem in predio suo oportet ꝙ sit dominus illius rei:cui dicit
deberi seruitus alias nullam potest pretendere seruitutem:vt

a ¶ Credu-
litatē. Adde
pari. de pu.
in tract. syn
di.in ver.au
potestas. et
Jo.an.in.c.
vt circa. de
elect. in. vj.
in no. Adde
Pau. de ca-
stro ita tenē
tem in.l. ad
monēdi.ff.de
iureiur.ꝛl.L.
lucius.ff. de
his q̄ not.in
fa.in suis re
coll.florentī
nis.queʒ ad
hoc alleg.et
seqtur Hip-
po.de Mar-
sil. sing. suo
cxiij. incipi.
vulgatuʒ.et
de hoc dixi
tenēdo hāc
opi.lʒ qdaʒ
teneāt cōtra
riuʒ in.c.lʒ.
num.viij.in
apo.in Vsic.
no.de singu
laritate.j.de
tes. Celsus.

est tex.in.l.iij.§.hec autem actio.ff.si serui.vendi. Pone ergo in-
tentio confessoria que competit p seruitute:vt in.§.curare.in-
sti.de act.et dico qd tua domus debet seruitutē mee.s.vt non al-
tius tollatur:principaliter enim in iudicium deducitur: q tua
domus debet seruitutem mee:in consequentiam deducitur do-
miniū:videlicet quod domus cui dico deberi seruitutē est mea
certe sum in quasi possessione seruitutis:si probo q possideo do
mū:cui dico deberi seruitutē nō presumit dominium:nec habeo
necesse aliter probare de dño.ita vult glos.in.d.§.sed si quera-
tur.aliud exemplū in.l.j.ff.fami.herc.ecce si coheredes vel duo
socij alicuius rei cōmunis possident simul hereditatem:vel rez
communem: vel vnus agat contra alium familie herciscunde
vel communi diuidundo.et conuentus dicat socium agentem:
non esse heredem vel non habere aliquam partem dominij in
re que dicitur cōis eoipso q actor probat se possidere pro parte
sua pro indiuiso presumitur dñs:nec habet necesse aliter pro-
bare de dominio:vt probatur in.d.l.j. ¶ Ex his omibus habe-
tis qualiter debet intelligi illud quod quotidie dicitur ex pos-
sessione presumitur dominiū.et sic habetis hāc doctrinam per-
fectam quā ita tradit Bal.in.l.iudicia.C.de rei vendica.et Bar.
in.l.quidā in suo.ff.de condi.inde. ¶ Ex his etiā habetis quali
ter debeat intelligi illa glo.in.d.l.quidam in suo.que dicit:quod
ex possessione quis presumitur dominus.nam non est ita indi-
stincte verum:sed debet intelligi:vt.s.cōclusum est. ¶ Attende
tamen ad vnū notabile verbum Bal.qd quotiescunq ex forma
iuris cōis vel statuti dicit q ex possessione quis presumat dñs
debet intelligi ex possessione.s.de presenti.ita dicit singulariter
174 Bald.in.l.j.C.de ser.fug. ¶ Ultra predicta q̄ro†qualiter pro-
a betur quis furiosus[a]. Ista em̄ affirmatiua titius est furiosus:ha-
bet in se implicitam negatiuā:videlicet titius non est sane mē-
tis sm glo.in.c.fin.de successio.ab intesta.et breuiter circa hunc
passum dic q quem esse furiosum:vel sane mentis:prouenit ex
mente,et ex interioribus:que soli deo notissima sunt:et non homi
ni.vt in.l.et qr.ff.de interrog.actio.licet intrinseca nequeat sciri
per se tamē per exteriora demōstrantur.vt in.§.gallinarū.insti.
de re.diui. ¶ Et ideo quē esse furiosum probatur ex intrinsecis
vt ex factis:q̄ nō cōtingūt homini sane mētis:veluti si qs proij-
ceret lapides per plateam:vel qr clamaret per ecclesiam presente
pplo:vel ex similibus actibus pōt deprehēdi quē esse furiosum:iste
est tex.in.l.quidā in suo.ff.de condi.insti. Itē presumitur quem
esse sane mentis:vel furiosum ex verbis per ipsum platis.vt in
l.his qui in ea.§.diuus.ff.de tuto.vel cura.da.ab his.et ideo si
verba proferantur q̄ non proferrentur per hoies cōpotes mētis
175 talis censeret furiosus.vt in.d.§.diuus. ¶ Not.tñ†q quē esse
furiosum debet probari fuisse talis illo tpe contractus de quo
agit:tñ si quis pbasset aliquē esse furiosum vno tpe:etiam ante
cōtractum de quo agit:sufficeret:adeo q opz aduersariū proba-
re q tempore cōtractus erat sane mētis:vt est gl.sing.in.c.si.de
succes.ab intesta.et est ratio vltra illā glo.qr volūtas psumit con
tinuata:vt in.l.q cū tacitū.ff.de pba.et in.l.lucius.ff.de leg.ij.Sed

a ¶ Furiosus.vide.d.Alexand.de imo.in cōsi.lxiij.per totū.in.j.parte.et in cōsi.lxxxv.in.ij.parte.vbi ponit de actu facto cū eo:an psumat factus in fauorē.et in cōsi.lxxxvi.in ea.parte et Frāc.are.in.l.in eo.de testa.et qd ibi dixi in apostil. De quo per Bar.in.l.is q.§.diuus.nu.j.et qd ibi posui in addi.ad ipsuz in ver.sane mentis.post Alexā.ff.de tuto.et cu.da.ab his.et in l.seruo.§.i-ceptas.l apostil.in eo.ver.ff.de lega.j.

b ¶ Significatiōi. Adde pe.de anch.in ꝯsi.cccccl xxxiij.incipi.apud me ista qō.ꝛ in ꝯsi.cccxxxiij.ꝛ do. pet.philip.coꝛ.in consil.lxxviij.incip.q: in lrā.c.in.ij.parte. Et adde qđ ad cognoscēdū cōem vsum loquēdi attēdit maioꝛ pars ciuitatis vel loci fm Abba.in.c.ex parte.j.de cēsi.ꝑpter glos.ibi.in ꝟ.primo casu. Et adde q ille q̄ allegat cōem vsum loquēdi hꝫ ipm ꝓbare:ꝛ difficile est fm Jo.de ana.i.c. vno.j.de sagit.ꝛ pau.de cast.in consi.ccxciij.incip.supposito quodam statuto:ꝛ

cū iste ꝓbat⁹ sit furiosus ante cōtractū:presumit q volūtas fu roꝛe plena ꝛ inspiciēda continet in futurū ꝑ iura.s.alleg. Et iō allegās ipsuꝫ sane mētis dꝫ pꝛobare.quia pꝛesumptio iuris est cōtra ipsum:vcꝫ q sit furiosus. Sed si vnus diceret aliquē esse furiosuꝫ:vel fuisse/ aduersa pars diceret euꝫ sane mētis:ꝛ fuisse adinuicē cōtēderent de pꝛobando.pꝛobatio incumbit alleganti illum esse furiosum: casus est in.l.nec codicillos.C.de codicil.

176 ¶ †Queritur vltra pꝛedicta qualiter pꝛobetur cōis vsus vtē di:ꝛ cōis vsus intelligendi. Circa pꝛimum dic pꝛo euidētia:q vt aliqs dicatur cōis vsus loquēdi requirit q talis vsus durauerit per.x.annos.ꝛ idem in cōi vsu vtēdi.ꝛ ita intelligēdi:vt est glo. sing.fm Bar.in.l.labeo.ff.de supel.lega.quam ibi sequit Bar. ꝛ Bald.in.l.oēs dies festos.C.de ferijs. ¶ Pꝛobabit enim hoc modo:cōis vsus loquendi est:ꝛ fuit a.x.annis:ꝛ citra.ꝛ ꝑ ipsum tempus in loco vbi sunt litigantes vel in alio loco:de quo agit q aduocati vocantur ꝛ nominantur.ꝛ iudices iurisperiti ꝛ non alij testes tunc pꝛoducti super tali capitulo dicens contēta foꝛe vera. Interrogātur quomodo scit pꝛedicta respondet:quia a.x. annis ꝛ citra:ꝛ per illud tempus audiuit dici cōmuniter ab oi bus dicentib⁹ de hac materia in loco isto.puta Creme:vbi sunt contrahētes ꝛ vbi litigant. Opoꝛtet enim q testis concludat de tpe.x.annoꝝ:q: al's non esset cōis vsus loquēdi. Itē q cōis mo dus loquēdi est in loco vbi contrahentes:vt in.l.minus sunt.ff. de leg.iij.ꝛ in.l.si seruus plurium.§.fi.ff.de lega.j. Si testis autē diceret scio:q: ita cōiter dicitur tunc nihil pꝛobat fm Barto.ve rūtamen si testi in ratione sui dicti non replicet tēpus.x.anno rū:nihilominus dictū eius valebit:q: tp̄s expꝛessum in dicto in telligitur repetitū in rōne sui dicti fm Barto.ꝛ ideo si testis di cat cōtenta in capitulo foꝛe vera:interrogatus quō scit respon det:q: cōiter audiuit dici ab oibus loquētibus de hac materia: ꝛ lꝫ non dicat q audiuit a.x.anis:ꝛ citra ꝛ per ipsum tēpus:tñ valet quia intelligit repetitū:al's redderet eius dictum vnum: qđ nō est pꝛesumēdum.maxima enim est vis cōis vsus loquēdi

a quia derogat pꝛopꝛie verboꝛū significationi[a] quia magis atten ditur cōis vsus loquēdi:q̄ꝫ pꝛopꝛia verboꝛū significatio:text.est in.l.liberoꝝ.§.qđ tñ.ff.de leg.iij.ita not.Barto.in rub.ff.de no.

177 ope.nū. ¶ Hinc est †qđ appellatione aduocati cōtinet ꝓcura toꝛ:vt in.l.j.§.aduocatos.ff.de var.ꝛ extraoꝛ.cog. Tamē q: cōis vsus loquēdi ita se hꝫ:qđ solum iurisperiti allegantes in iure di cuntur aduocati:alij aūt ignari legū ꝓponentes simpl'r factum nominantur pꝛocuratoꝛes: ꝛ iō si terminus aduocatus reperiat in statutis:vel in decretis:nō intelligit ꝓcuratoꝛ:q: cōis vsus loquēdi se hꝫ in oppositū. Eodē mō cōis vsus loquēdi interodu

q̄lr autē te stis depone re debeat de cōi vsu loqn di.vid Frā. are.in cōsil. lxxij.ꝛ Rap. cu.i ꝯsil.vij. ꝛ vide etiā do. Alexan. de. imo.in.cōsi. xxxij.in.j.pe te. Et adde q cōmunis vsus loquē di non est ꝓ pꝛia signifi catio. Et iō qñ statutuꝫ diceret q ꝟ ba debeāt i telligi fꝫ ꝓ pꝛiā signifi cationeꝫ nō attēdit cōis vsus loquē di: vt nota. Ro.i ꝯs.cccc xxxvij. icip. cōis doctri na.ꝓ q̄ ma teria vide q̄ habent. s.i pte ꝑ Fel.ꝛ alios.de cōi vsu loquēdi qualr ꝓbet. Adde vltra hic deducta vñ ꝑ Bar.in l.labeo.in. iij.ꝟsi.ꝛ hoc est vtile sci re vbi dixi i

citur per spaciū.x.annorū.vt.§.dixi ⁊ eodem modo qñ probatur
cōis vsus intelligēdi. pōt poni exemplū in questione quam ha-
bui de facto cōis vsus loquendi in terra ingerie est:q𝔡; appella-
tione libre simpliciter ꝓbate itelligit̄ de libra terre ingillorum.
non imperialium. Modo accidit ꝙ quidam promisit alicui.xx.
libras:creditor petit.vj.libras.ipse ꝓmissor dicit q𝔡 debet dare
xx.libras terre ingillorum:quia cōis vsus intelligendi est in ter
ra ingerij:quod intelligitur libra terre ingillorum:vnde capitu
latum fuit hoc modo in terra ingerij communis vsus loquendi
fuit ⁊ est a.x.annis citra:per totum illud tempus:quod quando
nominatur libra simpliciter:quilibet de libra loquens intelligi-
tur de libra terre ingillorum.testes producti dicunt contenta
in capitulo fore vera:⁊ sciunt quia a.x.annis ⁊ citra ⁊ per ipsum
tempus audiuerunt a quocunq; loquente de libra in terra inge-
rie intelligere de libra terre ingillorū.⁊ hoc modo probatur et
in omnibus ⁊ per oīa. Dic de cōi vsu vtendi vt ꝓbatū est de cōi
vsu intelligendi ⁊c. hanc doctrinam tradit Bart.in.l.labeo.ff.de
supel.lega.⁊ Bald.in.l.omnes dies festos.C.de fer. ¶ Subse-
178 quenter queritur † qualiter probetur filiatio a dic ꝙ quem esse
filium matris directe ⁊ necessario pōt probari:videlicet per ma
179 tronas:q̄ interfuerūt eius natiuitati. † Filiatio aūt quo ad pa-
trem non potest directe neq; necessario vllo modo probari.glos.
est singu.in.l.j.ff.de proba.tex.est etiā in.l.lucius.ff.de condi.et
demon.tamen hoc casu sufficit presumptiua probatio:que pōt
dupliciter haberi in probatione filiationis probande: sc; quasi
possessionem filiationis:videlicet q𝔡 Pet.⁊ Bar.talem suum fi-
lium nominabant:tractabāt ⁊ reputabant:⁊ sic tractabitur:no-
minabitur ⁊ reputabitur per cognoscētes eum. Hoc modo pro-
babitur quasi possessio filiationis. Proximitas filiationis hoc
modo ꝙ talis natus in domo petri scientibus vicinis:⁊ ꝙ Pet.
⁊ Bart.sunt maritus ⁊ vxor.isti modi probandi filiationem po-
nuntur in glo.in.c.michael.de fil.presby.probantur etiam p.l.
filium.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.⁊ per.l.si vicinus.C.de
180 nuptijs. † Confessio matris asserentis tale esse filiū suum:vel
attestantis de etate non probat:nisi quo ad aliqualem presum-
ptionem faciēdam iudici.glo.est singu.in.l.ecclesie.ff.de proba.
¶ Nota quod vbi quis probatus est esse filius vnius: ꝓbando
quasi possessionem filiationis per alium probatur filius alte-
181 rius per probationem proximitatis † quod probatio de proxi-
mitate preferatur:vt in.c.cum dilectus.de causa pos.⁊ proprie.
182 ¶ Unum etiam attēde † quod quasi possessio filiationis respe-
ctu filij legitimi probatur eodem modo:quo quasi possessio le-
giti.glo.est singula.in.c.mihael.§. allega. Et probatur eodem
modo ꝓprietas filiationis illegitime.vc; hoc mō ꝙ Petr⁹ tene-
bat Bertā in domo sua pro cōcubina:⁊ natus est talis in domo
sua sciētibus vicinis. Itē ꝙ ita tractabatur ⁊ reputabatur:vt.§.
dixi de filio legitimo.⁊ iste est modus probādi filiationē:⁊ suffi-
cit:tamen potest ꝓbari ꝯtrarium:vt voluit glo.in.d.c.michael.
Item est not.q𝔡 sicut est dare quasi possessionem filiationis ita
est dare quasi possessionē fraternit.gl.est sing.in.l.non nudis.

apostil. ad ipm.in ver. cōmuni vsu loquēdi. ff. de supel. le-ga.dixi post Bal.i.l.oēs. An.ij.§.vl.q̄r autē forma-ri d; articu-lus.in apo. in §.redde-re cā sciētie. C.de fer.di-xi post pañ. l.c. capella-n⁹.nu.j.l §. fm cōmunē vsuz.j.d fer. not. Feli.in pe.decre.§. ij.not.ꝙ ad probandū;⁊ Tho. ferra. in suo tract. cantelaruz. cau.lij. inci. tu habes ꝙ cōis opinio Celsus.

a ¶ Filiatio q̄ro autē et qualiter ꝓ-bat.vide Fe li.in. c. per tuas.l.j.no. ij.co. et do. Alex.d imo. in consil. lj. in.j.pte ⁊ in cōsil. lxxiij. per totū. in ij.parte.⁊ in consil. xxv. in.iij.parte vbi que pro batio suffi-ciat ⁊ an ta-ma sufficiat de hoc vide

183 C. de proba. ¶ Subsequenter est videndum qualiter probetur affinitas ⁊ consanguinitas. dic qꝺ probatur per duos testes saltim: qui sint persone graues: ⁊ deponentes de auditu: ꝙ audiuerint ab antiquioribus suis tales de quibꝰ agitur esse affines in tali gradu. et debēt subiicere: quod etiam ipsi testes credunt hoc. Item debent subiicere: quod viderunt saltem personas aliquas ex vtroqꝫ latere affines esse ⁊ esse in tali gradu: et sic saltē per suam scientiam de visu debent deponere et specificare nominatim personas de vtroqꝫ latere. De alijs autem gradibus sufficit deponere de auditu: dummodo persone a quibus audiuerunt sint persone graues. Hec omnia probātur in. c. licet ex quadam. infra de testi. ¶ Declaro. dicit statutum quod masculus in successione et agnati intra quartum gradum preferantur omnibus mulieribus ascendentibus: contingit quod questio est inter agnatum ⁊ vnam mulierem de quadā successione: quia dicit agnatus se debere pferri in successione: quia in quarto gradu. mulier autem negat hoc. qualiter probabitur consanguinitas ⁊ affinitas. certe probabitur hoc modo ponēdo duos fratres in primo gradu: quia de iure canonico computatio incipit a fratribus: et constituit vnum gradum tantum ⁊ primum: ita quod stipes scilicet pater illorum fratrum non connumeretur in gradu. tex. est in. c. series. infra de testibus. de iure autem ciuili non connumeratur similiter stipes pro primo gradu. ita not. docto. iuris ciuilis in lege prima. C. de carbonia. edict. de qua materia plene dixi in. §. affinitatis. institu. de nuptijs. et hoc est generaliter verum: quod quando in connumeratione graduum recurritur ad stipitem: nunqꝫ stipes cōparatur in gradu. glos. est singularis in. l. iurisconsultꝰ. in principio. ff. de gradi. et est glo. magistra. et hoc tam de iure ciuili quam etiam canonico. vt etiam vult glo. in dicto. c. series. dicit postea: ponuntur filij filiorum duorum fratrum: vel etiam filie in secundo gradu. et sic successiue discurremus per alios gradꝰ ⁊ testes dicant hoc modo Petrus et Martinus fuerunt fratres. ecce primus gradus. Item ex Petro natus est Joan. sibi filius. ex Martino natus est Albertus. ecce secundus gradus. ex Joanne natus est Titius sibi filius: ex Alberto natꝰ est Seius sibi filius. ecce tertius gradus. ex Titio natꝰ est Gaius sibi filiꝰ. ex Seio natꝰ est Sempronius sibi filius. ecce quartus gradus. vñ si mortuꝰ est Gaius relicta matre superstite dicto Sempronio qui est in quarto gradu ipsi Gaio stante dicto statuto Sempronius ad hereditatem admittitur postmodū testes dicunt. ⁊ ita dicti Petrꝰ ⁊ Martinus reputabantur fratres: ⁊ nominabuntur ⁊c. et sic debent etiam nominatim decere de alijs personis: q̄ sunt in alijs gradibus positi: et postmodum subiicere debēt. Item dicti Joan. et Albe. erant in secundo gradu. ⁊ sic consobrini erant ⁊ ab omnibus reputabuntur: ⁊ tractabātur sic: ⁊ nos eos vidimus vel deponant de visu de vno alio gradu specificando personas

184 ex vtroqꝫ latere. vt in. c. licet ex quadā. ¶ Et notādum † quod testes qui deponunt de auditu super affinitate debent esse graues persone. alias non ad mittuntur ad testificandum de au-

collec. I alle. c. p tuas nu. iij. et qꝺ ibi posui I add. ad ipz. in. ꝟ. probatur filiatio. dixi post panor. in ca. intellerimꝰ. nu. vij. I ꝟ. filiū mariti. j. de adulte. dixi post gl. in. l. luciꝰ. in ꝟ. p cōiecturas. posita sup gl. I ꝟ. nullꝰ ff. ꝺ ꝯdi. ⁊ de mō. ⁊ ibi dixi I apos. ad bar. I ꝟ. filiatio. nō pt plene pbari. ⁊ I l. nō nudis. post eundē Barto. in. j. lec. nu. j. I. ꝟ. est cautela. C. ꝺ pbat. dixi post Bal. in. l. neqꝫ naturales. nu. iij. I apost. in ver. filiatio. post Bart. C. codez tit. Celsus.

ditu. vt in. d. c. licet ex quadam. ⁊ dicũtur persone graues nõ so-
lum persone posite in dignitate: sed quelibet persone antiquio-
res ⁊ bone opinionis ⁊ fame. vt notat gl. in. d. c. licet ex quadaz.
185 ¶ † Quero vltra predicta qualiter probet̃ mors [a] alicuius: dic:
quod si tractat̃ de maximo preiudicio ⁊ irrecuperabili: puta est
questio de homicidio et queritur quis occiderit: tũc debet plene
probari per testes. vt in. l. inde neratius. §. fi. cum. l. sequen. ff. ad
l. aquil. Interdum tractatur de preiudicio fame ⁊ status in pro
batione mortis: et. tunc debet adhiberi alia probatio. de quo in
186 aut. hodie. C. de repu. ¶ † Quandoq; tractat̃ de modico preiu
dicio: puta de aliquo damno recuperabili ⁊ tũc sufficit probare
mortem per famam vel per alia indicia. istud est q̄ hodie vidi-
mus fieri per statuta dicentia sufficere probare mortem de voce
et fama. Interdum tractat̃ de leuissimo preiudicio: ⁊ tunc sta-
tur iuramẽto s̃m docto. ⁊ Bart. in. l. ij. §. si dubitatur. quẽadmo.
testa. ape. Idem in. l. si quidam. C. solu. ma. ⁊ ibi etiaz per glos. ⁊
187 per alios. ¶ Quero finaliter qualiter probetur negligentia [b]
alicuius. dic breuiter: quod si aliquis tenebatur ad aliquod fa-
ctum limitatum certo loco ⁊ tempore: probato quod id non fe-
cerit: probata est negligentia: iste est tex. in. l. iij. §. si ad idem. ff.
de re milita. Ecce aliquis colonus conduxit aliquam possessio-
nem per quinq; annos ⁊ i istis quinq; annis debebat alleuare
vites: ⁊ hoc nõ fecit propter suam negligentiam: ⁊ hic probata
est sua negligentia. Si autem tenetur ad aliquod factum in ge-
nere non limitatum certo loco et tempore: et tunc diuersi sunt
modi probandi negligentiam: sicut facta sunt diuersa: ⁊ debet p
bari tale quid: quo probato negligentia indicatur. Ecce iudeus
habet multa pignora in domo sua: inter que sunt aliqua vesti-
menta: que sunt corrosa a tineis: que vocantur vulgariter tari-
ne: eoipso q̄ probatur q̄ iste iudeus nunq̃ fecit schurlire di-
cta vestimenta: neq; poni ad solẽ: vt moris est p̄bata est negligẽ
188 tia. ¶ † Sed ad obuiandum negligentie siue eius probationi
debet probari diligentia ⁊ hoc modo ille cui imputatur negligẽ
tia obtinebit. et ideo si in casu predicto dictus iudeus probaret
dicta vestimenta se pluries ad solẽ posuisse: ⁊ schulire fecisse: ac
etiam in loco cõgruo probata foret diligẽtia: ⁊ sic de singulis est
189 dicendum prout sunt diuersa facta. ¶ Sciendum est tamẽ † q̄
vbi testes producuntur super negligentia: ⁊ dicunt talem fuisse
negligentem: ⁊ fuisse in negligentia: ⁊ non reddunt rationem
sui dicti: eius dictum nihil probat secundum Barto. qui ita no.
in. l. heredes palam. in princi. ff. de testi. Sed idem tenet in quo
dam suo cõsilio quod incipit. charissime domine isti. Et est ratio
s̃m eum: quia negligentia est quedam priuatio: ⁊ quedam nega
190 tiua cum negligentia nihil aliud sit: q̄ priuatio diligenter. † Et
negatiua non potest probari [c] nisi coartata loco vel tempore: vt
notatur in. c. cum ecclesia sutrina. de causa possessiõis ⁊ propie-
tatis. Item testes debent deponere de his que percipiuntur per
sensum corporis: vt in. l. testium. C. de testi. Istud autem dicere:
quod quis fuit negligens: non cadit in sensum testis: ita dicit
Barto. in dicto suo consilio: posset etiam discurri ad singulos

a ¶ Mors. vid. feli. i. c. qm̃ §. porro vt li. nõ ꝯte. i fi. ⁊ hyp. iiij. i. ij. pt. ⁊ i ꝯs. xxv. l. iiij. p. ⁊ in ꝯs. cxxj. ea. pte. Addo plene p An. cor. fin. suis i §. mors. di xi d̃ his p⁹ coll. i. c. i ph tia. nu. j. §. s; aliter pro babili i apo. leo. §. d̃ spõ sa. ⁊ ibi dixi i apostil. ad Pau. i §. so la fama. nu. vj. ⁊ i ca. qm̃ frequent §. porro. nu. ij. i. §. certitu- dia. ⁊c. vt lit. pẽ. dixi i sup post Bar. in l. si qdẽ. i fi- ne. i apost. i §. p famã. C solu. ma. et post rebuff. i. l. q̄ ad p̃ns nu. ij. i apo. i §. i exercitu C. de muri- leg. li. xj.

b ¶ Negli- gẽtia. Uide fel. i. c. si aũt §. d̃ rescrip.

c ¶ Proba ri. Tu vide c d̃ hoc. s̃. eo. i p̃n. huius trac. seu re pe. hui⁹. c. nu. ij. et ibi

modos probandos singula facta in litibus quotidie emergentia. Sed esset nimis longum enarrare: cum plura sint negotia ꝙ vocabula: vt in .l. quoties .ff. de prescript. ver. si quis tamen studuerit diligenter hanc materiam per se traditam faciliter cognoscet qualiter quodlibet factum venit probandum ꝛc.

¶Sequitur de instrumentorum productione.

Pulchra materia est nunc tractanda: videlicet de fide instrumētorum adhibenda: que non minus vtilis est: neqꝫ minus quotidiana: ꝙ sit materia de testibus supra proxime tractata: ꝛ quia cognitio specierum debet procedere cognitionē generis: vt in .l.i. ff. si cer. pet. Anteqꝫ de viribus instrumentorum dicatur: videndum est
1 prius † quid contineatur appellatione instrumentorum[a]. ¶Et
a primo glo. in .l. notionem .§. instrumentorum. ff. de verbo. signi. tenet quod proprie appellatione instrumentorum continētur
b carte[b]: in quibus negotia sunt descripta: que conficiunt a tabellionibꝰ: vñ testes proprie no dicunt instrumenta: ꝛ ſm hoc bene facit diuersitas titulorū positorū in libris iuris canonici: ꝛ ciuilis. nā premittitur rubrica specialis de testibꝰ: postea alia subsequit de fide instrumentorū: vt fecit Spe. ꝛ ita videmꝰ in libris C. ꝛ ff. veteris. Idem in libro decretalium: ꝙ appellatione instrumentorum continetur omnia: sed Joan. andr. quem sequitur Butrius in rubrica de fide instrumentorꝫ tenet: ꝙ appellatione instrumentorum continetur omnia: ex quibus construitur causa et sic continetur etiam testes: quod est verum. Sed Joan. de Imola. dicit ꝙ appellatione instrumentorum continetur etiam testes proprie: ita dicit ipse in dicta rubrica. Secus autē ex forma statutorū ſm quam inspicitur communis vsus loquē-
2 di: vt in .l. librorum .§. ꝙ tamen. ff. de lega. ij. † nā cōmunis vsus loquendi derogat proprie: verborum significationi: vt not. Barto. in .l. labeo. ff. de supel. lega. nam communis vsus appellandi est: ꝙ testes non appellantur instrumenta: immo solum carte. Et hanc sententiam tenuit primo loco Barto. in .l. notionem .§. instrumentorum. de verbo. significa. Reprobando ibi glos. hoc
3 ibi etiam tenuit Jac. bu. in .l.i. ff. de fi. instru. Subijciens † qđ pena apposita in statutis contra producentes falsa instrumenta: nō habebit locum in producente falsos testes: sed aliter punietur ſm formam iuris communis. ¶Est ergo conclusio vera et
4 tenēda † qđ appellatione instrumentorū etiā de propria significatione continetur testes. Et est ratio ſm Barto. quia significatio vocabuli sumit ex allusione vocabuli: vt in .l. ligni. de verbo. significa. facit quod habetur in .l.ij. §. appellata. ff. si cert. peta. ꝛ in .l.i. in prin. ff. de acqui. ꝛ in .l.i. ff. de testi. sed allusio ꝛ ethimologia illius vocabuli. instrumentum est: quod dicitur ab instruo instruis. quia instruit causam: quia instructio ita fit ꝑ testes sicut per instrumentum. ꝛ ita testes eque bene conueniunt

posui in ad di. ad ipm vsi. corpiē l v. falsariꝰ. Celsus.

a ¶Instrorū. vidꝫ q habent ꝑ test. in rub. j. de fid. istr. Tu vide de hoc bar. in .l. ad monēdi. isti. ꝛ ibi doc. ff. d iureiu. io. de imola. in rub. d fide i str. ꝛ i p. act. papi. ti. de i str. vsi. exhibens. Cel.

b ¶Cōtinētur carte. Adđ tu ro. sin. suis. nu. cccxlv. in .c. statuto ca. uet. vbi late tractat an ꝓbatio ꝑ instrā fit requirit sufficiat per testes ꝓbare.

vocabulo: vt contineantur appellatione instrumentorũ: sicut ꝛ ipse carte. vt. ꝫ. de
5 xi. ¶ Secunda conclusio sit ista † vbi in statuto fit mentio de instrumentis non
6 intelligitur de testibꝰ. ¶ Tertia conclusio † si in statuto propria verborum signi
ficatio vocabuli facit intelligere vnũ: ꝛ cõmunis vsus facit intelligere aliud sta
tutum debet intelligi non propria verborũ significatione attenta: sed ꝑm cõmu-
nem vsum loquendi. Attende tamẽ ꝙ vbi communis vsus loquendi non repu-
gnat proprie significationi verborum: vbi nõ constaret de alio communi vsu lo-
quendi: statutũ debet intelligi ꝛ eius verba in propria significatione: ꝛ nõ in ꝓ-
pria: vt est text. in. l. cõstitutionibus. ff. ad muni. ꝛ in. l. prosperit. ff. qui ꝛ a qui. et
in. l. j. §. is qui nauẽ. ff. de exercito. ꝛ in. c. ex literis. de spon. ꝛ in. l. iij. §. hec verba.
7 ff. de neg. gestis. † Instrumentum etiã dicitur largo modo ea que sunt necessaria
ad fundũ: vt voluit glo. in dicto §. instrumentorum. ꝛ in. l. j. ff. de fi. instru. ¶ Se-
8 cundo est videndũ † quotuplex est scriptura probatoria: dic ꝙ duplex. Quedã est
publica: quedã priuata: ꝛ sic instrumentum est duplex: quoddã publicum: quod-
dam priuatum. Instrumentũ publicum ꝑm Innocẽ. in. c. j. j. de fi. instru. dicitur
scriptura: que plenã facit fidẽ producta coram iudice sine alterius adminiculo:
vnde tali instrumento publico producto in iudicio non est opus ꝙ testes in eo
descripti producant: ꝛ deponant. nec est opus ꝙ tabellio deponat dictum suum:
immo mortuis testibꝰ ꝛ tabellione instrumentum facit plenam fidẽ: vt in. c. ij. de
fi. instru. ꝛ voluit glo. in. l. ij. in prin. ff. quẽad. te. ape. Veruntamẽ si in dubio ver-
teretur questio: vtrum tabellio scripserit tale instrumentũ: tunc debet repeti ta-
bellio: vt deponat dictum suum: vtrũ descripserit tale instrumentum: ꝛ stabitur
9 dicto suo: vt in. l. si quis decu. C. de fal. ¶ Subijcit etiã Innocen. in dicto. c. j. † qꝺ
instrumenta confecta per tabel. et acta iudicialia dicuntur publica instrumen-
ta. Cetere scripture censentur priuate ꝑm eum nisi consuetudo foret quod cete-
ris instrumentis adhibeatur fides. nam si de cõsuetudine fides plena adhibea-
tur aliquibus scripturis: talis plenam facit fidem: licet non sit per notarium cõ
10 fecta. Casus est in. c. cum dilectus. de fi. instr. ¶ Adde etiam † quod quelibet scri
ptura quã persona priuata conficit manu propria in actis coram iudice cẽsetur
publica: ꝛ plenam facit fidem etiam sine testibus. casus est sing. in. l. ne in arbi-
11 trio. C. de arbi. in princi. ꝛ ibi tenet hoc singu. Bal. ¶ † Item scriptura que assu
mitur ex archiuo publico: que habet subscriptionem officialis ibi deputati: pu-
ta ratiocinatoris plenam facit fidem: dato ꝙ nõ esset notarius: vt in autenti. ad
hec. C. de fi. instru. ꝛ ibi hoc tenet Bald. Idem tenet Barto. in aut. si quis. C. qui
pot. in pigno. habean. ꝛ est glo. singu. in. c. cum causam. j. eodem titulo. Idem di-
cendum est in registro: quod facit plenam fidem secũdum Innocen. in. c. j. ꝫ. de
procura. dummodo fiat registra apud eos qui habent autoritatẽ faciendi auten
ticam scripturam. alS registrum nullam facit fidem: ita tenet Bald. referens
12 Innocen. in autenti. si quis in ali. C. de eden. ¶ Quero vlterius † nunquid instru
mentum factum a nota. de quo dubitabitur puta: quia est instrumẽtum factum
in longinquis partibus facit fidem: licet aliter non constiterit de not. Azo in
summa sua. in autenti. de fi. instru. tenet ꝙ sic: dummodo sit scriptura non can-
cellata: neqꝫ in aliqua sui parte vitiata: et producens talem scripturam non sit
persona suspecta. Spec. autem in titulo de instru. edi. in. §. restat. in versi. quid si
produxit. ꝛ Joan. and. in addi. Specu. super dicto verbo. hec dicunt. aut est pro-
ductũ tale instrumentum aduersario presente: ꝛ non contradicente: ꝛ tunc bene
faceret fidem: aut parte absente: ꝛ tunc non faceret fidem: nisi constaret de nota-
rio hoc. idem tenet Anto. de but. in titu. de fi. instru. ꝛ hec est certissima sentẽtia.
13 ¶ † Sed dubium stat qualiter probabitur quem esse notarium. Innocẽ. in. c. fi.
de fide instrumen. quem sequuntur ceteri doct. dicit posse probare notarium per

a ¶ Cōfecta. adde idē p. d. Bar. sozi. in cōsi. clxvj. inci. in cā cōitatis. ver. cōfirmatur predicta: ibi. ex qb⁹. in. ij. parte. ⁊ in ꝯsil. cxxxvij. inci. in controuersia. ver. sic. scda ratio est. ex quib⁹ ea parte. Sed nūquid subscriptio instrumēti in fi. posita. s. ego petrus ⁊c. publicus ⁊ imperialis vel papalis autoritate notarius rogatus ⁊c. scripsi ⁊ publicaui ⁊c. ꝓbet ꝙ talis fuerit notarius publicus: ⁊ releuet ꝓducētez

instrumētum creationis: quia apparet instrumentum: per quod talis creatus est notarius siue tabellio: sed hoc casu oportet qḋ cōstet de autoritate ⁊ potestate creantis tabellionis: poterit etiā probari per testes qui interfuerūt qñ fuit creatus tabellio. Item probatur quē esse notarium: probādo ꝙ fecit plura instrumēta inter plures personas: quibus est adhibita fides plena. Item sufficeret ad probandum quem esse notariū: si plura instrumen-
a ta producantur per eū confecta.[a] Et nō sufficerent ꝛm Innocē. duo: sed plura requiruntur. nam ex eoipso ꝙ quis confitet officium tabellionatus dato: qḋ non esset tabellio. satis esset: q: cōis error facit ius: vt in. l. barbari⁹. ff. de offi. preto. Et ideo si ex forma statuti caueretur: quod nullus possit esse notari⁹: nisi sit descriptus in matricula. hoc casu non sufficeret: licet exercuisset officium: quia non est seruata forma legis que dat esse rei: vt in. l. iiij. iij. §. idē. ff. ad exhibē. videm⁹ tñ hodie cū portat aliqḋ instrumentū de longinquis partibus portari etiā literas testimoniales de potestate illius loci: in quo degit tabellio: ad testificandū illum fore fidelem tabellionē. ⁊ est salubris cautela. ¶ Attende tamē ꝙ tales litere testimoniales nullam fidem faciunt: licet in eis dicatur ꝙ talis est tabellio. nisi dicas in ipsis lr̄is: ꝙ tabellio scripsit hoc pn̄s instr̄m: qḋ incipit sic: ⁊ finit sic: q: posset esse verum qḋ talis tabellio de quo attestant lr̄e esset notarius. ⁊ pars aduersa negaret illuz scripsisse hoc instr̄m. Et ideo aduerte bene qñ producunt tales litere. quia ꝑ hoc irritabuntur multe. Et ita tenet Jo. de imo. in. c. ij. j. de fide instru. Si tñ portaret quis aliquod instr̄m de longinquis partibus in quo contineretur. quod talis constituit titium suū procuratorem: ⁊ iste titius ꝓduceret tale instr̄m ꝓmi. cū literis testimonialibus: ⁊ negaret istum esse titiū: nō deberēt audire oppositiones. quia iste titius ꝓcurator presumit si iste hoc asserat: ita determinat no. Cyn. in. l. exigere. C. de procur. Idē tenet Ang. in. l. si ꝓcuratorē absentē. ff. de pro-
24 curā. ¶ † Quero nunc que requirantur in instr̄o publico.[b] dic
b ꝙ requiritur dies celebrati contractus: locus: series negotij: indicio currens: ⁊ nomen imperatoris: vel pape in terris ecclesie. tñ ꝛm glos. in auk. vt prepo. no. impe. annus domini nostri iesu christi. ⁊ generaliter oia que sunt solita apponi debēt ꝛm Bart. in proe. ffor. ¶ Qḋ si dictū est de loco intellige nō solū de gene-
c rali: sed etiā de speciali[c] ꝛm Angel. in. d. auk. vt preponatur not. impera. vñ nō sufficit. solum dicere actum in ciuitate Mediolañ.

⁊ cui probatio incūbit. vide. d. M. sozi. in cōsi. xxxiij. incip. ꝓsequendo ordinē. ꝟ. ij. ꝯclu. in. j. parte. vbi etiaz ꝙ instr̄m vt valeat: ⁊ tāꝙ publicuz probet exigitur ꝙ ille q̇ cōfecit sit public⁹ notari⁹. Et ad de Alexā de imo. in cōsi. cxxxviij. i. j. pte. vbi an ad hoc vt instr̄a valeant tāꝙ facta a notario debeat ꝓbari talē haberi pro notario Sz qd de eo q nō est notari⁹: sed habet ꝓ notario possit facere instr̄a. vt valeāt vide. d. Alexā. in cōsi. cxxxviij. i. j. parte. vbi ēt qd si quis fecit plura instr̄a ⁊ nō est notari⁹: an valeāt: de quo vide etiā ꝑ eū in cōsi. lxxx. in. ij. parte. Celsus.

b ¶ Publico. Quomodo ⁊ qñ instr̄m dicat publicū ⁊ quot requirant ad hoc. vide do. And. barba. in cōsi. lxv. qḋ est inter cōsilia. d. Alex. de imo. in. iiij. parte.

c ¶ De speciali. Adde. d. Alex. de imo. in cōsi. lviij. in. ij. parte.

Sed dicere vlterius adījci in domo talis vel talis.hec oīa not.
15 gl.in.l.gñali.C.de tabel.lib.xj. ¶†Pro predicta tñ declaratione
dubitat̄ nūq̄d in instr̄o requirat̄ signū tabellionis.Barto.dicit
q̄ȯ sic:quia illud est de consuetudine.ita not.ipse in proe.stoꝝ.
Idē tenet Ang.in.d.auṫ.de tabel.ita no.Spe.in ti.de fide instr.
⁊ ꝑductiōe.in.§.j.in ver.in fine aūt instrumēti plus dicit Bald.
in.l.j.C.de no.cod.cōpo.ꝙ tabellio q̄ mutat signū suū nō potest
a punirī de falsoᵃ:sicut ⁊ q̄ mutat sibi nomēᵇ.¶Ista antē verba
b in noīe dn̄i:vel in xpi noīe amē.sunt de substantiis instrumenti
fm Bal.in.d.l.j.cū leuis solēnitas nō habeat vitiare.vt in.l.j.§.
16 quid ergo.de ven.inspi.¶†Sed dubitat̄ in instr̄o est apposita
indicio falsa:quia currebat indictio quarta:⁊ notarius apposuit
indictionē quintam.¶Queritur nūq̄d vitietur instrumentum.
Bal.⁊ Bar.⁊ est cōis opi.tenēt q̄ȯ nō.ita tenēt in.l.nominatim.
de condi.⁊ demon.q: dato q̄ȯ apposita sit falsa indictio:nō dici-
tur tamen omissa.Joā.an.aūt in data.vj.tenet ꝙ vitiatur:quia
maior effectus est apponere falsam indictionē q̄ȝ nullam appo-
nere:quia vbi apponit̄ falsa indictio committit̄ falsitas.Barto.
tenet cōtrariū in.l.j.§.sustinere.ff.de vulga.⁊ pupil.Itē inducit̄
omissio vere indictionis:q̄ snīa est etiā in iure ciuili verior:cum
falsa indictio nō possit dici indictio:sicut falsum testm̄:vt in.l.
ij.in prin.ff.queadmo.testa.ape.⁊ ꝑ consequēs remanet:q̄ȯ nul-
la sit apposita indictio ⁊ clarum est:quod vbi omittitur indictio
c instrumētū est nullumᶜ:vt in.d.auṫ.vt preponatur ⁊c.ita tenet
17 Barto.in indicādo:q: est cōis opi.¶Ulterius quero †nunquid
omne instr̄m publicū faciat plenā fidē.⁊ dico q̄ȯ non.cuius rei
gratia scire debetis:ꝙ instrumētoꝝ duo habem⁹ genera:quod-
dam dicitur autēticum ⁊ originale:⁊ quoddam exemplum siue
index:siue trāsumptum:al's sine iudicis autoritate sumptum ex
originali.ita glo.tenet in.l.quicūq̧.ff.de fi.instru.Instrumētum
autē autēticum vt bene intelligatur d̄r omne instr̄m cui plene
creditur.ita no.Inno.in.c.j.de fi.instru.Instr̄m autē originale
ꝓprie loquēdo d̄r prima scriptura notarij.s.matris seu protocol
lum:vel imbreuiatura.Improprie autē loquendo oīs scriptura
quā notarius extrahit rogatus faciens fidē dicit̄ originale.ita
no.sing.Bald.in.l.publicati.in pe.q.C.de testa.Sit ergo instru-
mentum vel autēticum:vel originale:nemini dubiū est:quin ple
nam faciat fidē.hoc ꝓbatur in.d.c.j.de fide instru.⁊ in.d.l.qui-
cunq̧.Exēplum autem siue trāsumptum instrumentum regula
riter est:q̄ȯ nullam faciat fidem.imo presumitur talis scriptura
falsa:vt est tex.in.l.quicunq̧.s̄.alleg.Hinc est si ego habens in-
strumentum originale:vel autenticum confectum ꝑ titium ta-
bellionē:facis illud exemplari per seium tabellionem.tale exem
plum exēplatum nullam facit fidē:quia ad hoc vt in instrumen-
tum debeat facere fidem:oportet ꝙ notarius sit rogatus a par-
tibus.vt in.§.nos autē.in auṫ.de tabel.sed ille notarius qui exē
plauit non est rogatus nisi ab vno:ergo ⁊c.Scd̄a ratio est quia
notario non creditur nisi de his que sunt facta in eius presen-
tia:sed iste notarius qui exemplauit non vidit seriem negotij in
ipso instrumento confecti:ergo ⁊c.Alie etiam rōnes pn̄t accom-

a ¶De falso. Adde.d. Alexan.de imo.i.l.eos. in princi.ff. de fal.⁊ bal. in.l.comparationes.C. de fi.instru.

b ¶Nomē. Adde Feli. in.c.ea q̄.j. de simo.

c ¶Nullū. Uide Feli. in.c.lter dilectos.colū. vij.i ver.in glos.in ver. idictiōis.j. de fide istr. vbi etiā ponit modum qualiter indictio inueniat.⁊ Dy.i ↄsi.xlviij.in versi.in.j.q̄stio.⁊ in cōsilio.xiiij.in ver.fin.⁊ in consi.xiij.in princi.et.d. Alexan.de imo.in consi.cxxiij.i.j. parte.⁊ i cōsil.lxvj.⁊ in fi.ea.parte. Tu vīd̄ materiā quam hic tangit bar.i.l.j.nume.v.quō intelligat indictio.i apostil.in eo.§. C.de insti.⁊ co.confir. Cellus.

18 modari:sed iste sufficiant. ¶Est ergo cōclusio † ꝙ exemplū non
facit fidem.hoc facit in aliqbus casibus.primo qñ illud exēplū
est publicatum a notario:tunc plenam facit fidem que publica-
tio fiet hoc modo.Primo pars hoc petat a iudice quia iudex nō
impartitur officium suum non petitus.vt in.l.iij.§.hoc autem.
ff.de dam.infec.Scđo citabit aduersa pars:vt intersit publica-
tioni:ꝛ citabitur specialiter:si cognoscatur:si aūt non cognosca-
tur:proclamatur generaliter:vt in aut.si oēs.C.si vt se ab here.
absti.Item res notarij debēt interuenire ad scribendum in hāc
formā.Ecce dicit vn⁹ tabellio ego petr⁹ ꝛc.Originali instrumē-
to diligenter ausculatato:viso ꝛ intellecto:presens exemplum ex-
traxi.ꝛ qꝛ in omnibus ꝛ per oīa concordari inueni cum origina-
li:qđ nō erat rasum:neqꝫ cācellandū:ideo me scripsi.ꝛ similiter
alij duo notarij:tunc iudex hoc viso pro sñia interlocutoria pro-
a nuntiabit tali exēplo plenam fidem adhiberi[a] etiam bona cau-
tela erit pro illo qui produci fecit tale exemplum quod faciet fie
ri instrumentum de illa intelocutoria.Hanc formam tradit Al-
be.ꝛ ceteri docto.in.l.quicunqꝫ.ff.de fide instru.ꝛ in aut.si quis
19 in aliquo.C.de edē. ¶Animaduertēdum tñ est † ꝙ si quis ꝓdu-
cat tale exemplum publicum:licet faciat fidem:pōt tamen quis
redarguere de falso:ꝛ petere exhibere originale:si possit haberi.
ita tenet Bald.in.d.aut.si quis in aliquo.ꝛ primo fuit dictum
Inno.in.c.abbate.de vbo.sig.Scđo casu fallit qñ eadē est per-
sona tabellionis:q̄ scripsit originale:ꝛ q̄ scripsit exēplū:nā tunc
b exēplū plenā facit fidē.[b] sicut ipm orignale.Cuꝫ idē tabellio de
eodē actu possit plura cōficere instrā.vt in.l.vnam.ff.de test.vbi
autem esset diuersitas inter imbreuiaturaꝫ notarij ꝛ extractum
c ab imbreuiatura stabitur imbreuiature[c].ita dicit nota.Bart.in
l.sempronius proculo.ff.de lega.ij.Idem Ange.in.l.publicati.
C.de test.voluit glo.idē in.§.pe.aut.de tab.q̄ dicit ꝙ vbi dubita-
tur de viribus instrumēti ibi currit ad imbreuiaturaꝫ. ¶Hinc
20 est qđ dixit Bal.in rub.C.de fide instru.† ꝙ vbi notari⁹ confecit
imbreuiaturam de aliquo contractu:cum sit de consuetudine ꝙ
notarij conficiant imbreuiaturas:poterit puniri de falso si non
reperiat apud eū immo ſm eum si dubitetur de viribus instru
menti recurritur ad imbreuiaturā:quā si notarius dicat se ne-
scire reperire:poterit ipse poni ad torturam:qꝛ est presumptio
falsitatis.Tertio casu fallit qñ aduersari⁹ me⁹ dabit mihi exem
plum nam tunc facit fidem:vt in.l.in fraudē.§.neqꝫ.ff.de iur.fis.
ꝛ ibi hoc tenet Bar.vnde sit cautus ille cui dat exemplū ꝑ suuꝫ
aduersariū:vt faciat in actis scribere qualr aduersari⁹ suus de-
dit sibi illud exēplū.Quarto fallit si exēplū est scriptū de ꝯsensu
ambarū partiū:nā tūc facit fidē:ita no.Jo.de imo.in.c.j.de fide
instru.ꝛ ꝑ Bar.ꝛ Bald.in aut.si quis in aliquo.ꝛ ibidē ꝑ alios
21 doc.C.de edē. ¶†Quero vtrū instrm̄ faciat fidem quo ad extra
neū.Inno.in.c.j.de fide instru.tenet ꝙ nō nocet neqꝫ prodest ex-
traneo:quia res inter alios acta ꝛc.tñ ratione iuris quesiti alte-
ri ex contrahentibus per partes instrumētū facit fidē contra ex
traneum ſm Bald.in rub.C.de fi.instru.Declaro.ego emo a te
vnum fundum:qui in veritate non erat dominus istius fundi:

a ¶Adhi-
beri.ꝛ adde
ꝙ huic trās
sumpto nul
lo mō credi
tur:nec ali
quā facit fi
dē sine iudi
cis autorita
te:ꝛ pte non
citata.ita te
net do.bar.
sozi.in cōsi.
cccxxi.inci.
cuꝫ in pñti.
ver.sed non
obstāte.cir-
ca medium
cū ver.seq.i
ij.parte vbi
ponit eādē
formā quaꝫ
hic.d.lāfrā.
b ¶Fidē.vi
de plene Fe
li.in.c.fi.j.đ
fi.instr.vbi
plene an et
quando au-
toritas iudi
cis nō requi
rat ad exē-
plum extra
hendum.
c ¶Imbre
uiature.Et
hoc idem te
net do.bar.
sozi.in cōsi.
cxcix.incip.
in cā.in pñ.
cū versi.seq.
in.ij.parte.
vbi idem đt
ēt si notari⁹
extendat i-
strm̄ vltra
suū solitum
stilum per
dict.ꝛc.

et possideo istū fundum ꝑ decenniū bona fide: ⁊ prescribo ſi ille
qui erat dominꝰ agat contra me: ꝓbabo prescriptione probando
prescriptionē decenij. ꝓbabo etiam titulū ꝑ instrm: ⁊ sic nocebit
22 isto tertio. ¶ †Quero ulteriꝰ nunqd notarius debeat conficere
instrz ad instantiā alteriꝰ ꝑtis tm: vel requirat cōsensus ambaꝝ
a partium[a] Inno. in. c. j. de fide instru. tenet ꝙ in his q̄ dependent
a voluntate duoꝝ: vt in cōtractibꝰ notariꝰ nō pōt cōficere: neq̄
rogari de instro: nisi ad instantiā ambarum partiū: vt est in ven
ditione locationis ⁊c. In his autē q̄ dependent ex voluntate
vnius tm: vt est in aditione hereditatis: vel in aliqua protestā-
tione sufficit rogari notariū ab illo a cuius volūtate dependet
actio. Et ideo si pars faciet vnā protestationē in iudicio contra
iudicē. nō tenebit illā notariꝰ scribere si nollet iudex. Istud idē
tenet Bal. in rub. de fi. instr. subijciens ꝙ si actus nō dependet a
volūtate aliquarū partiū: tunc requiritur autoritas iudicis: alˀs
tale instrm nō facit plenā fidē. vt in natiuitate alicuius. Nā si
quis faciat scribere instrm de alicuiꝰ natiuitate/debet interue-
nire autoritas iudicis: alˀs faceret tale instrm quoddā iudiciū.
23 ¶ Aduertendū tn̄ est † ꝙ notariꝰ nō dz extrahere de imbreuia-
tura sua instrm: nisi illis ꝑsonis inter quas res est gesta. vn̄ ter-
tie ꝑsone nō debet copiā dare. Si tamē ille tertius iuraret sua in
teresse. ⁊ notarius copiam ei daret non peccaret. ita dicit Ange.
in. l. pretor. §. j. ff. de edē. ⁊ facit qd not. per. glo. in. l. si quis ex ar-
24 gentarijs. in §. pertinere. ff. de eden. ¶ Ulterius quero † nunqd
notarius possit alij committere instrumentum extrahendum de
imbreuiatura. Ange. in aut. de tabellio. tenet ꝙ non: nisi fuerit
impeditus: tūc eñ poterit cōmittere: sed postea debebit se sub-
b scribere cum signo suo. ⁊ caute faciet[b] ꝙ in sua subscriptione di
cat ⁊ attestetur dedisse presens instrumentū ad scribendū tali:
quia fuit iusto impedimento impeditus: hanc eandem opiñ. te
net Bald. in rub. de fide instru. vbi ipse Bald. subijcit qd nota-
rius non solum imbreuiaturam non pōt alteri committere: sed
neq̄ etiam potest alteri cōmittere rogationem suā: neq̄ signuz
suum apponendū. vnde notarius qui est rogatus de instrumen
to non poterit dicere. ego sum impeditus ⁊ non possum auscul-
tari. puta titio notario delego tibi rogationem: ⁊ audi partes et
referas mihi: ⁊ postmodum faciam de his que audieris vnum
instrumentum. Item notarius non potest auscultare partes: ⁊
deinde scribere nomina sua locū ⁊ tēpus ⁊c. vt moris est: ⁊ post-
ea dicere alteri notario. Accipe ⁊ fac imbreuiaturam tu: et ap-
pone signum meum in fine. ⁊ sic resultat conclusio bina: vna af-
25 firmatiua: ⁊ alia negatiua. † Conclusio affirmatiua talis est. No
tarius qui perfecit imbreuiaturam potest alteri notario com-
mittere instrumentum de eo extrahēdum: si fuerit impeditus.
Hec conclusio probatur in aut. de tabellio. in text. Secunda con
26 clusio negatiua talis est. Notarius † rogatus non potest alte-
ri cōmittere suā rogationem nec pōt alteri cōmitti imbreuiatu-
rā scribēdam: neq̄ pōt cōmittere suū signū faciendū ⁊ apponen
27 dū hoc tene menti. ¶ Quero ulteriꝰ † nunqd protocollū faciat fi-
c dē[c]. Jac. but. tenet ꝙ nō. Bal. autē in rub. de fi. instru. dixit ꝙ pu

a ¶ partiū vide. d. Alex. de imo. l. ꝯsi. cix. ꝑ totum. in. ij. ꝑte.

b ¶ Et caute faciet. et istud obseruant hodie notarij apostolici i subscriptiōibꝰ quas eoꝝ literis apponūt: de quo dixi in trac. clausulaꝝ i clau. ꝯtrac. ꝟ. me. alienis grauioribus negotijs occupato vbi plene vide.

c ¶ Fidem Uide Feli. i c. cum. ꝓ. tabell. j. de fide instru. vbi etiam nunqd protocollo non existente istrumentum perdat vires ibidē circa princi pi. ver. secūdo queritur ⁊ quod magisitatur ei q̄ꝫ exemplo inde extracto vide per eum in. c. pastoralis. in ij. versic. ampliа secundo. in fin. ꝟ. ꝫ. de iudi.

tat Jaco.bu.voluisse sentire de bastardello:qđ verũ est non face
re fidē:puta scriptura q̃ tēpore in quo celebrat̃ contract⁹ sit p no
tariũ:in quo apponit noīa ꝯtrahētiũ:noīa testiũ:locũ ⁊ tempus:
⁊ dicit in hanc formā. Petrus de talib⁹ vendidit ⁊c.Martino de
talibus talē rem ⁊c.presentib⁹ talib⁹:renuntiauitq̧ ⁊c.talis scri
ptura nullam facit fidē ꝺm Bal.⁊ ita etiā hoc anno consului in
ciuitate Cremone:cũ mihi presentata fuisset vna scriptura no-
tarij:in qua erat istud bastardellum ita abbreuiatũ:verũtamen
vbi in tali bastardello essent omnia requisita in instrumēto:pu
ta signũ tabellionis:⁊ ei⁹ subscriptio anno dñi.Indictio ⁊c.ple-
nā fidē faceret.ita tenet Albe.in.l.cōtractus.C.de fi.instr. Im-
breuiatura aũt q̃ extēdit̃ in libro notarij:illa bene facit plenissi-
mam fidē ꝺm Bal.in.d.rub.de fi.instru.⁊ ꝺm Albe.in.d.l.cōtra-
ctus.Imo etiā vt dicebā heri:si est diuersitas inter instrumen-
a tum extractum ⁊ imbreuiaturā statur imbreuiature[a] ꝺm Bald.
in.l.sempronius penul.ff.de lega.ij.et ꝺm Albe.in.d.l.cōtract⁹.
28 ⁊ idē tenet Ange.in.l.publicati.C.de testa. ¶Attendite † tamē
ꝙ si in imbreuiatura non reperitur instrumentũ extractum de
illa bene faceret fidē.ita dicit Albe.in.d.l.contractus.Et Bald.
in.d.l.j.C.de fide instru.licet vt dixi vobis etiā heri:si notarius
non conficiet imbreuiaturam de contractu:cum sit consuetudo
imbreuiaturā confici tanq̃ transgressor consuetudinis poterit
puniri.⁊ si de fide instru.dubietas oriatur:poterit poni notari⁹
ad torturã:si non reperiatur in imbreuiatura ꝺm Bal.in.d.ru
29 bri.C.de fi.instru.Sed iuxta premissa queritur † notarius q̃ con
fecit imbreuiaturam hoc modo:talis vēdidit ⁊c.renuntiauit ⁊c.
et sic de similibus:qualiter debeat extendere imbreuiaturam
b suam[b].Dic ꝙ notari⁹ poterit extēdere circa circunstātias nego
cij:⁊ circa ea que sunt de consuetudine instrumenti extendendi
non tamen poterit extendere circa substantiam negotij.vnde in
instrumēto extensionis extrahendo quo ad negotiũ principale
de quo conficiēdũ est instrumētũ nō poterit aliq̄d immutari in
tali instrumento:nisi qđ repertũ est in imbreuiatura instrumenti
c extēdendũ:ita dicit simpl'r Bal.in rub.C.de fi.instr.nā ly ⁊c.[c] po
situ in imbreuiatura denotat ⁊ exigit extensionē ꝺm cōsuetudi
nem aliorum instrumētorũ extensorũ in simili materia.istud est
pulcherrimũ dictũ Bar.in.l.gall⁹.§.j.ff.de lib.⁊ posth.nō enĩ de
bebit fieri extensio imbreuiature facte in cā depositi ꝺm ꝯsuetu
dinē aliarũ imbreuiaturarũ factarũ in causa vēditionis:sed de-
bebit fieri extēsio imbreuiature facte in causa depositi ꝺm con-
suetudinē aliarũ imbreuiaturarũ in causa depositi ꝺm cōsuetu
dinē notariorũ:⁊ si non apparet de eorũ cōsuetudine fiat ꝺm cō
suetudinē generalē.ita not.in auf.si quis in aliquo.ff.de eden.⁊
sic de similibus.⁊ ita pridie cōsului in materia ista p quodā in-
strumento:qđ redarguebat̃ de falso in terra paduana:q: dixi qđ
cũ nō apparet extēsa imbreuiatura poterit extēdi illa imbreuia
tura ⁊c.ꝺm consuetudinē aliorũ instrumentorũ de simili mate-
ria.vnde dixi qđ debebant inquiri aliqua instrumenta confecta
per illum notarium in simili materia:⁊ facere extensionē in hoc
presenti casu ꝺm ꝙ apparebit in illis instrumentis:⁊ ita fuit in

a ¶Imbre
niature.Sz
q̄d đbeat cō
tinere in so
imbreuiatu
ra ad hoc vt
pbet vid.d.
Ale.đ imol.
in cōsi.ij.in
ij.parte.

b ¶Qualr
debeat extē
dere imbre
uiaturā suā
Tu dic de
hoc vt dixi
plene post
Laf.§.i pn.
huius.c.nu
me.xij.⁊.itē
nota in verς
si.⁊c.in apo
sti.in versi.
verbum ⁊c.
vbi diffuse
⁊ remissiue
hũc articu-
lũ examina
ui.⁊ de hoc
etiam no.in
apost.seq.

c ¶Nam ly
⁊c.de hac di
ctiōe vide q̄
habentur p
Frāc.are.in
l.eādem.de
duo.re.⁊ qđ
ibi dixi in
postillis.

ctũ et euasit penã falsi. ¶Hic est notandũ q̄ hec oĩa habent lo-
cum: qñ ille notari⁹ q̄ cõficit imbreuiaturas sit rogat⁹ de instru
mẽto cõficiẽdo: quare ipse põt extrahere instr̃m de imbreuiatu-
ra: ⁊ põt extendere vt. s. dixi. Sed vbi notarius cõmitteret alte-
ri notario extrahi extractionẽ instrumẽti de imbreuiatura sua:
q: forte impedit⁹ esset: tũc ille cui cõmitteret extractionẽ instru
mẽti de imbreuiatura nõ põt aliquid extẽdere: nec mutare vnũ
minimũ verbũ qđ inuenit in imbreuiatura: qđ est nat. dignum.
ita dicit Bal. in rub. C. de fi. instru. Tñ si extenderet iste cui com
mittitur vitiaretur solum illud extẽsum: nõ autem cetera vitia-
rentur: q: vtile p inutile non vitiatur. Ita tenet Nico. de mata.
in. l. si ex falsis. C. de transac. ⁊ illũ sequit̃ Bal. in rub. de fi. instr.
30 ¶†Quero vlterius nunquid notarius post redditũ instrumẽ-
tum parti qđ extraxit de libro suo possit cãcellare illam imbre-
uiaturam: quam habet in suo libro. respondeo ƀm Bal. in rubr.
C. de fi. instru. Aut est tale instrumẽtũ qđ venit reficiendũ: puta
instrumentũ vẽditionis/ qđ adeo vetustissimũ esset: qđ de nouo
etiã posset refici: vt in. c. fi. de fi. instru. ⁊ tũc non posset illã can-
cellari/ posset tamẽ facere vnã subscriptionem: vel facere extra-
ctum: vel ƀm consuetudinem opponere alia verba. Aut est tale
instrumẽtum quod non venit reficiẽdũ: vt est instrumentũ de-
biti: ⁊ tunc notarius debet cancellare ꝓtocollum in libro suo: tñ
non debebit delere: neq̃ eradere: vt saltem appareat fuisse debi
tũ ƀm Bal. vbi. s. plus voluit Albe. in. l. cõtract⁹. C. de fi. instru.
q̄ si ꝓtocollũ esset cancellatum in libro notarij de volũtate par-
tiũ: quia dicat̃ instrumẽtum esse extractũ: cũ tamen hoc non sit:
poterit hoc nõ obstãte extrahere ⁊ dare copiã volentibus.[a] qđ
31 est no. dignum. ¶Quero vlterius † vtrũ qñ notarius rogat̃ da-
re copiã instrumenti parti debeat citari aduersarius[b] qui põt
ex hmõi instrumẽto ledi. Dicite q̄ aut nulla est questio: vtrum
debeat fieri sibi: vel ne: puta q: semel habuit copiam: sed ꝑdidit:
⁊ dicit notarius/ ego non teneor amplius sibi dare vllã copiam:
certe tũc debet pars que posset ledi citari. ita determinat Bart.
32 in. l. fi. ff. de tab. exhibẽ. ⁊ Bald. in. l. fi. C. de eden. ¶† Sed quid
econuerso notarius qui erat rogatus de instrumẽto: ⁊ qui iam
debebat vnam copiam parti de illa imbreuiatura/ perdidit il-
lam imbreuiaturã: vel fuit incendio consumpta: aut alio modo:
nunquid poterit notarius partẽ que habuit copiam citare: vt
exhibeat illã copiam: quia notarius vult extrahere exemplum
qđ vult penes se tenere loco imbreuiature. Bald. determinat in
d. l. fina. C. de eden. q̄ sic q̄ poterit compellere: et tantam fidem
facit tale assumptum quantam originale quod est notandum.
33 ¶† Quero vlterius notari⁹ non vult edere copiam parti: nun-
quid teneatur de falso. dicite q̄ non: sed tenebitur parti ad in-
34 teresse. ita determinat Bald. in. d. l. fi. ¶Item quero † pars ve-
nit ad notarium: ⁊ petit copiam sibi dari siue extrahi de imbre-
uiaturis. notarius dicit: ego non recordor q̄ fuerim rogat⁹: nec
habeo aliquam imbreuiaturam super isto facto: de quo sim me-
mor quid erit agendum. Dicite quod cõpellitur notarius exhi
bere omnes suas imbreuiaturas: ⁊ querere iter eas: si adest illa

a ¶Volẽti bus. Adde no. ↄsi. Frã. de scala i cõ sil. inci. mor tuo tabel- lione. qđ ve rum est si in ea sit clausu la q̄ sit cas- sum ⁊ cãcel latũ devolũ tate partiũ: vt tenet ẽt Jo. an. i ad- di. ad spec. i ti. de instr. edi. §. osten- so. vš. illud. in addi. ma gna.

b ¶Aduer sarius. Ad- de do. bart. soci. in cõsi. cxciij. inci. subtilr. ver. a ⁊ iste due re spõsiones. b cum versic. preterea. in ij. parte. qđ exeplatio i- strumẽti pe ti dʒ ex iu- sta cã ab eo cuius inter- est et ad ei⁹ instantiam fieri partẽ citata ⁊ iu- dicis auto- ritate: vbi etiã an pre- sumatur so lenniter fa- cta: ⁊ qñ.

a ¶ Suum. Vide plene Fel. in. c. ex literis. et ibi Panor. nu. iij. post quem notavit in apost. ad ipsum in ver. notarius. J. de fi. instru. et quō probetur error notarij: vide do. Alexan. de imo. in consil. xxvij. in. ij. parte. ⁊ in consil. cv. in princip. et in fi. ea. parte et in consil. xxxvij. i. ij. parte. et an ⁊ quādo in notario psu matur error vel dol⁹. vide per eum in cōsil. xcij. in. iij. parte Tu vide de hoc Barto. in allega. l. si librarij. et ibi posui in apostil. ad eum in eo. versic. et in l. imperator in fine. vbi etiaz posui in addi. ad ipsum in versic. non cū potest corrigi error ita inconsulte. ff. de sta. homi. dixi post Bald. in. l. ex precepto nume. vi. in versiq. possit corrigere errorem. C. de ius. C. cōfir. et post Bart. consi. ccviij. incip. ex facto proposito. ⁊ cōsilio. cxcvij. incip. reperitur instrumentum.

imbreuiatura de qua queritur: ⁊ si reperietur extrahet: si autem non reperietur patientiam habebit/nisi probaret pars per testes quod esset rogatus de illa imbreuiatura: nam tūc hoc probato notarius qui celat hanc imbreuiaturā punietur de falso. ita determinat Barto. in dicta. l. fina. C. de eden. ⁊ in. l. cum qui. C. de fal. Similiter notarius q̄ restituit instrumentū defectuosum parti tenetur ad interesse. casus est in. l. fin. C. de magi. conuenien. Et ita determinat Bartolus in. l. fina. ff. de tabul. exhiben. plus est quod si notarius omittat scribere in instrumento solennitates requisitas in instrumento punitur de falso: nec auditur aliquo modo si vellet probare errorem: nam eoipso qđ omittit debitam solennitatem et consuetam presumptio est iuris ⁊ de iure: quod scienter commiserit falsum/casus est ad literam. in. l. iubemus. in fin. C. de testa. et ita ibi determinat Ange.

35 ¶ † Caueant ergo tabelliones quando mulieres contrahunt ne omittāt scribere qualiter mulier fuerit certiorata beneficio velleiani quia presupposito quod mulier fuerit in veritate certiorata: ⁊ ipse non scriberet in instrumento punietur de falso. ita dicit singulari. Ange. in dicta. l. iubemus. similiter si ex forma statuti in contractu debet interuenire decretum et consensus propinquorum: si re vera interuenisset decretum et consensus propinquorū si notarius non subscripsisset in instrumento punietur de falso. Quero nūc de vtili questione et quotidiana. † nun-

36 quid notarius possit corrigere errorem suum.a Attendite: quia sunt pauci qui sciant in isto articulo bene determinare. Barto. in. l. si librarius. C. de regu. iur. dicit vno modo et non perfecte. Bald. autem in rubri. C. de fide instru. dixit alio modo et non perfecte. Sed si coniūgimus omnium prefatorum doctorum sententias simul perfectam habebimus doctrinam: et ideo simul omnes coniungendo dicite sic: aut non est orta questio erroris inter partes/aut est orta priore casu/quando non est orta iudex ex officio suo potest compellere notarium corrigere errorem suū.

37 ¶ † Sed an notarius possit de per se corrigere est dubiū: sed dicite si notarius errauit circa ea que spectant ad officium suum veluti est in annis domini: et in indictione: ⁊ in nominibus testium: ⁊ in similibus: tunc potest corrigere indistincte siue parte citata siue non: siue etiā restituerit parti instrumenta siue non. Si autem errauit circa substantiam negotij: et tunc non potest corrigere nisi parte citata. et ita vult Barto. in dicta. l. si barbarius. et Ange. in dicta. l. errore. Aut est orta questio erroris: et tunc non potest notarius corrigere errorem suū: etiam parte citata nisi iudice mandante. ⁊ ita vult Bald. in rubrica. C. de fide instrumen. Que omnia procedunt: vbi instrumentū non redarguitur falsum: vbi autē redarguitur falsuz tūc nunq̄ potest notarius corrigere errorem suum nec parte citata nec iudice mandante: et est ratio quod non possit corrigere hoc

casu: q: propter istā falsitatē venit notarius priuandus officio suo: vt not. in. l. si quis ex argentarijs. in. §. coguntur. ff. de eden. Ita tenet sing. Bald. in rub. C. de fide instru. Et sic habetis nūc plenius expeditum articulum q̄ reperiatur per aliquos docto.

58 ¶ †Quero vtrū per illa verba que quotidie apponuntur in sententijs viso libello: visa lite contestata ꝛc. probetur per tale instrumentū sententie interuenisse libellū ꝛ lit. contesta. Innocē. in isto. c. quoniā contra[a] falsam. in glos. super verbo personas tenet q̄d non: quā sententiā secutus est Bal. in aut. si quis in aliquo. C. de eden. ꝛ Barto. in. l. sciendū. ff. de verbo. obli. ꝛ in. l. j. C. de fi. instru. lib. x. Idē tenuit Ang. in. l optimā. C. de contrahen. stipu. ¶ Subiungūt prefati omnes docto. in locis preallegatis. q̄d vbi in instrumēto opponūtur verba enuntiatiua q̄ annuntiant aliquē actū: qui actus poterit interuenire iure tēpore instrumēti confecti per tale instrumētū ꝓbantur tales actus: si autē ille act⁹ nō potuit interuenire tēpore cōfecti instrumēti: ꝛ tunc ille act⁹ nō ꝓbat per tale instrumētū: ecce exemplū in vtroq; mēbro in instrumēto sentētie dicit viso libello: visa litis contestatione visa iudicis admonitione ꝛc. p tale instrumētū non ꝓbat libellū interuenisse: neq; litis cōtest. q: tēpore sentētie illa non potuerunt interuenire: sed bene per tale instrumētū probat admonitio iudicis: ꝛ q: tēpore quo conficit instrumentū sentētie potuit interuenire admonitio iudicis admonētis partes: vt intersint. Ecce aliud exēplū in instrumento venditionis rerū fiscaliū dicitur visa subhastatione visaq; pretij cōgruitate ꝛc. certe per tale instrumētū non probat subhastatio: q: subhastatio dicit interuenire pluribus diebus ante venditionē: vt not. in. l. fin. C. sine censu vel reli. Pretij autē cōgruitas bene probatur per tale instrumentū q: potuit interuenire tēpore cōfecti instrumenti. ita determinat Bar. in. d. l. sciendū. ꝛ in. d. l. j. C. de fi. instru. lib. x. Et hec plena sunt ꝛ vera in verbis enūtiatiuis circa aliquē actum de preterito. Cetera autē verba enūtiatiua posita in instrumento non probātur per tale instrumentū. sed Albe. in. l. ex cōnctione. C. sine cen. vel reli. Et sm Innocen. in. c. cū in iure peritus. de offic. deleg. Exēplū in instrumēto venditionis dicit hoc modo. Petrus fili⁹ quōdā, ꝛ heres vēturini ꝛc. vēdidit ꝛc. per istud instrumētū vēditionis probatur vēditio/ non autem q̄ sit filius venturini. Tn̄ si diceretur in instrumēto. Petrus heres venturini ꝛc. probaretur q̄ Petrus esset heres vēturini: non ea ratione quia sint verba enuntiatiua/ sed quia apparet de cōfessione istius Petri ꝛ de eius verbis. Ex quibus verbis solū adit hereditas: vt in. l. cū qui bonis notarij. in fi. ff. de acqui. heredi. ꝛ no. Bar. in. l. gerit. eo. tit. Nec ob. si dicat/ ista nō sunt verba Petri sed sunt verba notarij: q: dico q̄ in instrumentis verba notarij cēsent verba partiū. Idē no. Bal. in. l. optimā. §. alle. vbi aūt notarius testificaretur de visu per verba enuntiatiua per tale instrumentū bene probatur. ita dicit singu. Innoc. in. c. cū in iure peritus. de offic. delega. Exemplum vt si dicat notarius actum in tali loco presentibus talibus in tali die. Nam in instrumēto in quo sunt apposita talia bene probant locū/ tempus/ ꝛ perso-

a ¶ Q̄si cō tra. Ubi vid Fel. in. v. cōclu. et q̄d de his q̄ apponunt in instrumēto. vide p eū in. c. sicut. §. fallit primo. j. de re iudic. de quo etiā p do. Alex. de imo. l cō. xvij. in. iiij. par. ꝛ in cō. lxxxij. in. j. par. ꝛ in cōsi. cxxxvj. e. pt. vbi ponit late quos ꝓbet. ꝛ in cōsi. cxlviij. in. ij. parte. dixi v̄ hoc in trac. clausularū l claus. sentē. §. viso libello et ꝓcessu ꝛc. vbi diffuse de hoc habes. Celsus

a ¶In alio instr̄o: vide tu plene do. Bar. sozi. i ꝯsi. cclxvj. lici. i cā. ꝟ. primū decidit. cū ꝟ. seq. in. ij. parte. ⁊ consi. ccxxxj. inci. cū in pn̄ti. ver. seq. ea parte. Ubi etiā qd si tabellio dicat i eo. ꝓut ꝯstat publico instr̄m manu talis a me viso ⁊ lecto: an ei9 narrationi stet. ⁊ adde do. Alex. de imo. i ꝯsi. vj. ꝑ totū. i. iiij. ꝑte. vbi qd si notari9 in scriptura sua faciat mētionē de instrumēto a se viso ⁊ lecto: vel nisi in actis faciat mentionē de ꝓcuratione instrumēti mādatiuel alteri9 an sufficiat absq; exhibitiōe: ⁊ ad de eū in ꝯsi. lxxxj. vbi an instrumentuz faciens mētionē de mādato narratiue ꝓbet de quo per Gui. d cūg. in. l. si qs in aliquo. nu. j. ⁊ ibi posui in apost. ad ipz. in ꝟ. mētionē. vbi ēt dixi in apo. ad Bar. nu. vij. i ꝟ. optimā. vbi ēt docto. C. de edē. ⁊ ibi dixi post bal. nu. vij. in ꝟ. facit mētionē. dixi post collecta. l. c. dudum. nu. iiij. ꝟs. qd si vnū istr̄z in apo. i eo. ꝟ. de cōuer. cō in. ⁊ in trac. clausulaꝝ. l clau. contra versicu. viso instrumēto Celsus.

narū presentiā: q: cū notarius dicit actū tali loco presupponit ꝙ viderit talē locū: ⁊ similiter cū dicit presentibus talibus: presumitur ꝙ viderit tales personas. ¶Attendite ad vnū aliud no-
39 tabile verbū Bart. ꝙ †vbi in instrumēto ponunt aliqua verba enuntiatiua alicuius solēnitatis de preterito: que etiam nō potuerūt interuenire tempore cōfecti instrumēti si esset talis solēnitas probatur per instrumētū. Si aūt partes nō potuissent renuntiare: ⁊ tūc secus. ita tenet Bar. in dicta. l. j. C. de fide instru. lib. x. ⁊ in dicta. l. sciendū. ⁊ sic ipse intelligit. l. optimā. C. de contrahen. emptio. Exēplū de vēditione rei ecclesie. dicit notari9 interuenientibus plurib9 tractatib9: capitulis: cōsensu prelati ⁊c. certe ꝑ illud instrumētū nō probabit tractat9: q: nō potuissent renūtiare dicto tractatui. Sed si in instrumento sententie diceretur. visa litis cōtesta. visis iuramētis testiū ⁊c. per tale instrumentū nō probabitur litis cōtestatio: vt. s. dixi. quia partes nō possunt illi renūtiare: cum sit de substantia iudicij: sed probabit interuenisse iuramentum testium: quia tali iuramento potest renuntiari per partes: vt in. c. per tuas. de testi. et in glos. ⁊ in. l. pama. ff. de feri. Et sic modo habetis plenam hanc materiā verborum enuntiatorum: que enuntiat aliquem actum de preteri-
40 to ⁊ de ceteris verbis enuntiatiuis. ¶†Modo quero: pone qd vnum instrumentum faciat mentionem de alio nunquid tale
a instrumētū probet contenta in alio instrumēto.a de quo fit mētio. Dicite secundum Bart. ⁊ Bal. in aut. si quis in aliquo. pre. alleg. Aut ambo ista instrumēta sunt confecta inter easdē personas: et tunc probat exemplum facto instrumento venditionis in quo apparet de pretio et de re vendita fit aliud instrumētum in quo emptor promittit pretium venditori hoc modo talis emptor promittit dare centum titio occasione cuiusdam fundi sibi venditi prout cōstat per instrumentum rogatum per talē: certe facit fidem istud instrumentum faciens mentionem de instr̄o venditionis: etiam si non producatur instrumentum venditionis. Si autē ambo instrumenta non sunt confecta inter easdem personas: tunc instrumentū faciens mētionem de alio non probat de contentis in alio. Exemplum dum dicitur in quadam cōparitione facta per quendā procuratorem titius ꝓcurator seu. de qua procuratione cōstat per instr̄m rogatum per talē: certe non probauit de procura. nec de mandato. nisi ostendat. et sic de
41 singulis. ¶†Quero: pone aliquis in libello vel in positionib9 facit mentionem de aliquo instrumēto: nunquid teneatur illud incontinenti exhibere: anteꝗ̄ audiatur. Hanc questionem format Innocen. in. c. j. de proba. ⁊ eius sn̄iam sequitur Ange. in. l. j. §. edendo. ff. de eden. Sed q: dicta sua sn̄ia nō est vera: nō curo eius verba aliter recitare. Ideo Bartol. in. l. postꝗ̄. §. fina. ff. vt

lega.no.caueatur. Mirabiliter tamen dixit: quod aut fit me͂tio de instrumento limitatiue aut declaratiue. Si limitatiue tunc illud exhibere debet anteq̄ audiatur. Exe͂plu͂. actor dicit: talis vendidit mihi tale͂ fundu͂ prout constat in instrumento rogato per tale͂: nam illa dictio prout[a] est limitatiua: vt in.l.edita.C.de eden. Certe non debet audiri: nec tenetur respondere: nisi prius exhibito instrumento venditionis: quia cum actor dicit prout continetur in tali instrumento videtur limitare obligationem scd'm quod continetur in instrumento. Sed in instrumento pos sunt esse alique rasure. al's cancellature: ex quibus instrumentu͂ redderetur suspectu͂. Si aute͂ fit mentio de instrumento declaratiue. puta dicit actor in libello talis vendidit mihi tale͂ fundu͂. ⁊ hoc constat ex publico instrumento rogato ⁊c. ⁊ tunc actor non tenetur exhibere instrumentu͂ statim sed lit. contesta. ¶ Attendite tamen q̄ in primo casu vbi dixi quando fit me͂tio de instrumento limitatiue: q̄ actor tenetur incontinenti exhibere instrumentu͂ anteq̄ reus respondeat. hoc est veru͂ nisi apud reu͂ verisimiliter esset tale instrumentu͂: quia tunc actor non tenetur incontinenti exhibere scd'm Barto.in.l.preallega. Exe͂plu͂: legatarius petit rem legatam per testatorem ab herede: et dicit in libello suo. talis testator reliquit mihi in testamento suo. x. prout constat in instrumento rogato per tale͂ ⁊c. Na͂ hoc casu legatarius non tenebitur incontinenti exhibere instrumentu͂ testame͂ti: quia verisimile est instr'm testamenti esse apud herede͂: vt in l.si que sunt cautiones.ff.fami.hercis. ⁊ in.l.fi.ff.de fide instru. ⁊ hanc quide͂ sn͂iam secutus est Joan.de imol.in.c.j.de proba. Ex supradictis habetis: q̄d tutius est actori quando vult facere me͂tione͂ de aliquo instrumento in libello: q̄ dicat: ⁊ de hoc constat in instrumento rogato per tale͂ ⁊c. q: incontinenti non tenetur exhibere instr'm: secus si diceret prout continetur in tali instrumento ⁊c. vt ex predictis liquet. ¶ Quero vlterius de alia vtili questione vsq; ad que͂ terminu͂ possint produci instrumenta. dicite quod vsq; ad conclusione͂ in causa[b] in.c.cum dilectus.de fi.instru. saluo nisi esset statutus certus terminus per statutu͂ etiam per legem: quia vltra illum non liceret instrumenta producere: cu͂ terminus statutus a lege vel statuto semper intelligatur pere͂ptorius: nec vltra terminu͂ a lege vel a statuto statutu͂ aliquid proponere: licet istud est singulare Innocen.in.c.cu͂
43 in tua.qui.ma.accus.pos. ¶ Sꝫ iuxta predicta quero: pone q̄d terminus producendi instr'a no͂ statuit per lege͂ vel statutu͂: sed et statutus a iudice: nunquid vltru͂ illu͂ terminu͂ poterint instr'a produci. multe circa hunc articulu͂ sunt opiniones: sed vera opinio ⁊ co͂is est: q̄ etia͂ vltra terminu͂ possunt produci re integra. si ius aduersarij non sit effectum deterius. Nam si essent peremptі testes aduersarij post terminu͂ per quos testes aduersarius reprobaret instrumentu͂. non posset produci instrumentu͂ post terminu͂ iudicis: al's sic. Pro hac sente͂tia est casus ad literam in l.emancipium.ff.de optione lega. Hec equidem fuit sente͂tia Joan.and.in cle.sepe.de verbo.sig.in glo.in verbo non obstante. Eande͂q; sententia͂ tenuit Jaco.de are. ⁊ Cyn.in.l.si ea.C.qui

a ¶ Prout. a de qua dictione vide do. Alex.de imol.in co͂si. cvj.i.ij.parte.

Nota

b ¶ In ca͂. b Et an post co͂clusu͂ in causa. vide do. Alex.de imo.in co͂si. xj.in.ij.parte. ⁊ an possint produci ante lite͂ co͂test. vide per eum in co͂sil.iij.i.ij.parte. adde ⁊ Feli.hic l v.glo.in v. productio͂is.

a ¶ Per testes. Per quot testes aūt reprobetur vide do. Barto. sozi. in consil. xciij. inci. prestantissimi. ver. preterea cū. circa fin. in. ij. parte. vbi etiā qd requirat ad eius confessionem: et quid si testes descripti in instrumento contradicunt: an eis credatur. vide do. Alexā. in cōsi. cxlvij. in fin. in. ij. parte. et de hoc no. Guil. de cug. in. l. in exercendis. in princ. ibi posui in addi. ad ipsum. in versi. quatuor testes.

accu. non possunt. Idem quoque tenuit Ange. in. l. j. §. edenda. ff. de edē. Adyciēs plus: qd si iudex adiecerit termini: sine statuerit peremptorium. x. dierum ad producendum instrumentum: et si infra illum terminum nō produxerit: nō amplius audietur vel aliter terminū peremptoriū statuerit quod adhuc nihilominus poterit producere secundum theoricam supradictam: quod est menti tenendum: cū illa talis contumacia nō inducat terminum peremptoriū secundum Barto. qui ita not. in. d. l. mancipio
44 rum. ¶ † Quero nūquid instrumentū possit reprobari per te-
a stes[a]. Iste est pulcher articulus et vtilis. In quo decidendo variy varia dixerunt: tamen pro conclusione veritatis et cōis opinionis sic habetis distinguere: aut vnus testis contradixit instrumento aut plures. Si vnus testis contradicit: et tunc aut est vnus ex testibus instrumentarijs: aut vnus de testibus extra instrumentarijs. Si est vnus de testibus instrumentarijs et tunc aut est supernumerarius: et tunc per illū non reprobat instrm: aut est numerarius et de testibus requisitis instrumen. et tūc facit instrumentū suspectū: ita qd fides ei nō adhibet: vt in. l. j. §. fi. ff. quēad. testamen. aperi. Aut est vnus de testibus extra instrumentum: et tunc non reprobatur instrumentū. Ita tenet Joan.
b Cal. quem sequitur Joan. de imo. in. c. cū ioannes[b] eremita. de fide instru. Aut sunt plures testes contradicentes instrumento et tunc aut sunt testes descripti in instrumento: aut extra instrumentum. si sunt descripti in instrumēto: et tunc aut dicunt se non interfuisse contractui: et tunc si sunt supernumerarij instrumēto non preiudicant. Si autem sunt numerarij: et tunc etiam si non essent nisi duo: reprobatur instrumentum: quia et si non est nisi vnus numerarius qui contradicat instrumento preiudicatur instrumento: multomagis si duo. et hoc nisi per alios testes probaretur istos fuisse presentes. Isto casu si quilibet testis testificetur de se tm: quod non interfuit contractui: per hoc non erunt testes singulares secundum Barto. in. l. j. §. j. ff. quēadmo. testa. aperi. Et est ratio: quia quēadmodum testes deponentes: super affirmatiua non dicuntur singulares: ita qd eorum testimonium reprobetur: licet sint singulares in causa propria sui dicti veluti si testes dicant quilibet de per se interrogatus titius mutuauit seio. x. et hoc scio: quia vidi: nam licet testes non testificentur nisi de proprio sensu et proprio visu et non de sensu aliorum: et sic sunt singulares in causa propria sui dicti: non tamē propter hoc repelluntur. Ideo idem erit in testibus deponētibus super negatiua: quia si quilibet testis remoueat proprium sensum actu tanque singulares: licet non remaneat sensum contestiuz ab actu tanque singulares non repelluntur: et pro hoc facit quia contrario rum eadem est disciplina: vt in. l. si ex toto. in princip. ff. de lega.

vbi etiā dixi post Bar. nu. v. in vsi. reddat falsum. C. de fi. de instru. dixi post eundē Bart. in aut. instru. cau. et fide. §. si vo. nu. j. i ver. quot testes. colla. v. post. Bal. i. l. optimā. nu. xiij. ver. queret alia. per quot testes. in apostil. in eo. v. C. de com. stipul. post collect. in. c. cū ioannes. nume. iiij. ver. sed per quot testes reprobat. in apostil. leo. vers. de fide instr. vbi dixi post Panor. nu. xiij. Celsus.

b ¶ In. c. cum Joannes. Et ibidē vide Feli. in vsic. in glo. in versi. instrumentum. in versicu. ij. conclu.

a ¶ Gestū. Sed quando testes discrepāt ab instrumēto quid fieri debeat. vide do. Alex. de imo. in consi. lvj. in. ij. parte. vbi no. ponit cui magis statur. Et adde dominum Barto. sozi. in consi. clxxj. incipien. diu profecto. versi. multum etiam. circa finem. quod testes instrumentarij ad reprobandum instrumentum satis est quod deponant rem non fore gestam prout instrumentum cantat: licet non recordentur
put res fue
rit gesta.
b ¶ Recor-
dari. an tūc
vitietur vi-
de do. Alex.
de imol. in
cōsi. xliij. in
iij. parte.
c ¶ Instru
mentū. Ad-
de tamē qd
tales testes a
sint optime
opinionis.
vt per Bar.
sozi. in con-
silio. cclxx-
iij. incipiē.
in causa do.
cōse. ver. po
stremo dico
circa princi.
vbi etiā idē
quod hic p b
Lantrā. de
quo dic: vt
dixi supra
eo, versi. nu-
me. xxvj. p-
sicu. quero. c
nunquid in
strumētum.
in apostī. in
versicu. per
quot testes.
Celsus.

j. Affirmatiua et negatiua sunt contrarie: sed testes deponentes super affirmatiua nō repelluntur a testimonio: lz sint singulares in causa propria sui dicti: ergo eodem modo erit in negatiua si testis non remouet sensum contestis ab actu. Ut tñ euitentur iste contrarietates debet esse cautus ille qui vult probare testes non interfuisse illi contractui q capitulet loco et tempore celebrati contractus: et quod illo tempore et loco titi9 et seius non fuerūt presentes: et qd vnus nō potuisset esse presens quinēū alius vidisset: tūc testes interrogati super illo capitulo dicūt contenta in capitulo fore vera. primus testis dicit scio. quia non fuit presens: nec seius fuit: quia erat mecum: et sic de singulis. ¶ Aut testes contradicunt instrumento dicentes se interfuisse cōtractui: sed dicunt negotium aliter fuisse gestum[a]: et tunc per duos testes reprobatur instrumētū: nisi coadiuuetur per alios testes in illo descriptos viua voce loquens vera esse que continentur in instrumento. dummodo sint testes qui sufficiant in il-
45 lo contractu: vel in illo actu vel in illa dispositione. ¶ † Unde si in codicillis in quibus requiruntur quinq testes duo conscripti contradicerent: alij tres deponerent pro codicillis: non posset sustineri instrumentum. quia non reperiuntur nisi tres testes in codicillis qui non sufficiunt nisi sint quinq: ideo oporteret quod quinq deponerent p codicillis: et sic de singulis. et ita tenet Bart. in. d. l. j. §. j. quēad. testa aper. Item tenet Joan. cal. et Joan. de imo. in. d. c. cum ioannes eremita. Ubi autem testes descripti in instrumento dicerent se non recordari[b] de contentis in instrumēto: non tamen propter hoc intelligitur instrumentum vitiatum secundum Barto. vbi. s. et secundum Joan. cal. et Joā. de imo. in. d. c. cum ioannes. pro quibus facit glos. in. l. j. §. si
46 dubitetur. ff. de iud. ¶ † Aut testes contradicentes instrumento sunt extra instrumētum et tunc cōis opi. in hoc residet qd duo testes sufficiunt ad reprobandum dictū instrm[c]: nisi coadiuuetur per testes in eo scriptos viua voce deponentes. arbitratur: tamē iudex et erit in eius arbitrio inspecta qualitate personarum: nam si notarius erit bone fame et instrumentum non contineat rasuram: neq suspitionem et testes contra instrumētum sint vilissimi stabitur potius instrumento. Si autē notarius esset modice fidei: vel instrumētum haberet in se aliquam suspitionem: et testes forent omni exceptione maiores: tunc derogaret instrumento: ita q hoc remaneret in arbitrio iudicis. ita tenet Bald. in. l. in execrandis. C. de fide instru. et Barto. in. d. §. si debetur.
47 ¶ Unum scias tamē † quod testes per quos debet reprobari instrumētum debent esse omni exceptione maiores. Itē aduerte: q in his que sunt de longinquo magis credit instrumentis: q testibus. casus est ad literam in. l. celsus. ff. de proba. et hoc q: la

a ¶L. si ex fal. Ubi vide do. Jab. may. ⁊. do. Alexā ⁊ Sali. ⁊ Fran. are. et Feli. in c. fraternitatis. de here. et. d. alex. de imol. in consi. xliij. in. iiij. parte.

b ¶Uitiat. Uide tu plene p Feli. i. c. ex lrīs. j. de fide istr. ⁊ plene i. c. inter dilectos. ꝟ. iter. ibi sꝫ. ȷ̄. de fid. istr. vide d hoc p Guil. d cu. i. l. scripte. nu. j. ⁊ qd ibi posui in addi. ad ipꝫ. in ꝟ. possint cōpati. C. de fi. instr. dixi post Bar. in. l. qnt⁹ inuti⁹. §.

48 bilis est memoria hōis: vt in. l. peregre. ff. de acqui. pos. ¶†Ulterius quero: nūqd sit ex forma statuti vel alterius iuris in instrumēto requiratur certus numerus testiū. notarius cōnumeretur in istis testib⁹. Bal. in. d. l. domiti⁹ labeo. ff. de testeȷnē. tenet ꝙ in instrō publico notari⁹ nunq̄ cōnumeret in numero testium. in scriptura autem priuata bene poterit cōputari in numero testium: ⁊ sic bene poterit deponere dictum suum sicut ceteri testes descripti in scriptura priuata: ⁊ ita est tenendum.

49 ¶†Itē quero nūquid si aliqua falsitas est in istrō: totū instrumentū sit falsum. dic ꝙ aut est suspitio falsitatis ꝑpter rasurā aut ꝑpter aliud vitiū. si ꝑpter rasurā: ⁊ tunc aut rasura est circa substātiale instr̄i: puta idistinctiōe vel ānis dn̄i: vel siti: ⁊ tūc to-

a tū instr̄m reddit falsum: vt tenet. Bal. in. l. si ex fal.ᵃ. C. d trāsac. aut rasura est in alia parte: ⁊ tūc aut per nō rasum dat fides raso. ⁊ tūc totū instr̄m hꝫ fidē: aut p nō rasuꝫ dat fides raso: ⁊ tūc ⁊ rasura est in loco nō supecto: nihilomin⁹ valet instr̄m: si aūt ra-

b sura est in loco vbi est punct⁹ questionis et tūc instr̄m vitiaturᵇ ita tenet Bal. in. l. fi. C. de edict. di. adri. tol. aut in instrumēto est aliud vitiū: per quod est suspitio falsitatis: ⁊ tunc si vitium est in vno capitulo principali vitiant omnia cōnexa: aut sunt plura cōnexa capitula separata: ⁊ tunc si vitiatū est vnū capitulum: nō vitiantur cetera capitula. ita tenet Innocen. in. c. fraternitatis. de here. Et idem tenet Bald. in. l. si ex falsis. C. de transactio. Diuersum namq̄ est in testib⁹: quia si falsum dicunt circa substantiam negotij principalis: vel circa id quod est qualificationum totius probationis: totū dictum suum vitiatur: veluti si testis interrogatus si est affinis. respondet ꝙ non. cū tamen esset affinis totum suum dictū vitiatur: quia minor fides adhiberetur si esset affinis: q̄ꝫ si nō esset. ita determi. Innocen. in. c. fraterni. quod sequit Bal. in. d. l. si ex fal. secus si testis dicat falsum circa aliquas: circunstantias: que non spectarent ad negotium principale: quia per hoc nō vitiaretur dictum suum. Innocent. in. d. c. fraternitatis. veluti si diceret contrahentem esse alia affinitate. q̄ꝫ sit ⁊c. Unū aduerte fm. Bar. ꝙ quādo reperitur in aliquo instrumento verbū aliquod cācellatū presumit sponte. ⁊ cōsulte cācellatū per illū habentē potestatem cancellandi: et sic id qd est cācellatū nō debet. ideo si testator in instrumēto legasset c. titio ⁊ in instrumēto esset vnū verbū qd diceret ducēta cancellatum. certe illa ducenta non debet. hoc fallit in relicto ad pias causas: q2 illud p̄sumit incōsulte cācellatū: ⁊ per cōsequēs debebitur cācellatū nisi ꝓbet cōtrariū. ita no. Bar. in. l. proxime. i fi.

50 ff. de his q̄ in te de. ¶Ulteri⁹ quero †nūquid delictum possit pro-

c bari p instrumentumᶜ. Cōclude regulariter ꝙ nō. fallit tame in trib⁹ casib⁹. prima. s. si in cōtrahendo delinquat: puta: quia quis

itē scribit. l. ꝟ. ispicit. ff. de auro ⁊ argē. leg. post bal. i. l. si ex falsis. num. xiiij. ꝟ. sed q̄ro qd i istrō vbi ēt addi. in ꝟ. i pte falsum. C. d trāsact. post collect. in. c. cū lo. i fi. iꝟ. totū reputatur. de fi. ist. no. Feli. i. c. iter dilectos in ver. i tex. ibi sed ꝯtra. eod. tit. Cel. c ¶Per instr̄m. vid. d. Alc. de imo. in. l. ꝓtor. de edē. ⁊ Feli. i c. cū in ecclesias. j. de maio. ⁊ obe. et i c. j. de excep. vbi se remittat ad. d. c. in ecclesijs. ⁊ ol. i ꝯsi. cxxiij. ⁊ de hoc vid plene. j. in pract. Bal. i rub. de questioni. circa materiā proba. in prin. Celsus.

vēdidit eā rem duobus emptoribꝰ: vt in.l.qui duobus.ff.de fal.
¶ Scdo fallit si quis describit aliqd sibi in testō. vt in.l.j.de his
qui sibi in test.ascri. ¶ Tertio fallit qn̄ potest ꝓbari: id venit in
cidēter ꝓpter delictū. ita intelligit glo.in.l.cōtra negantē.C.ad
l.aquil.ꝛ oportet ꝓbare rē in qua datū est damnū esse in eam. vt
in.l.liber homo.§.leges ad.l.aquil. Dn̄inz potero ꝓbare per in
strumentū si ꝓbauero ꝯtractū: qui requirit ad acquisitionem do
miniȷ. Ista est doctrina Guil.in.l.j.in §. diuꝰ.ff.de testi. quē seq
tur Bar.in.l.senatꝰ.ff.ad turpi. in.c.cū.p.[a] tabellio.ꝫ.de fide in
stru. dicit ꝙ solus Papa vel imperator pōt creare tabelliones: et
non alius: quia ꝙ adhibeatur fides scripture tabellionū: est con
tra ius naturale: ꝛ ideo restringēdū. est eñ contra ius naturale
ꝙ vna pellis animalis mortua debeat facere plenā probationē
ꝛ ꝙ plus ei credatur: ꝙ̄ voci viue vnius testis. Potest etiā crea
re tabelliones ꝺm eundē ille cui est concessum hoc priuilegiū a
papa vl' imperatore. vt sunt isti comites: qui dicuntur palatini.
Itē poterūt creare tabelliones quibus hec dedit ꝯsuetudo que
dat iurisditionem: vt in.l.j.C.de emanci.libe. Non tñ isti haben
tes ex consuetudine potestatē creandi tabelliones poterunt ali
quādo talē concedere potestatē: q̄ cōsuetudo nō pōt induci: nisi
cū cōsensu tacito vel expresso superioris ꝺm Innocē.in.d.c.con
P.tabellio. Subdit tñ ibidē Inno. ꝙ etiā reges q̄ habent supre
mam potestatē ꝛ merū ꝛ mistum imperiū poterūt creare tabel
liones. ꝛ idē dicendū in aliȷs habētibꝰ eandē potestatem: vt est
51 dux Mediolañ. ¶ † Quero vlterius notarius scripsit testamen
tum testatore existēte i periculo mortis[b]: ꝛ cepit ipse notariꝰ pu
blicare testamentum presentibꝰ testibus: vt moris est: anteꝙ̄ fi
52 niuerat notarius publicare mortuus est testator ¶ † Queritur
nūquid valeat tale testm̄. tex. habes singularissimū: ꝙ non valet
in.l.fideicōmissa. in.§.quoties.ff.de leg.iȷ. ꝛ ita sequit Bar. ꝛ ce
teri doc. ꝛ per illū tex. dicit Bar. multū singulariter ibidem: ꝙ si
reperitur schedula testamēti in protocollo notariȷ: et nō dicatur
in schedula qualiter lectum est publicatū dictū testamentum: ꝙ
non valebit testamentum: nec faciet fidem illa schedula.
53 ¶ † Quero vlterius: quidam produxit instrumentū in iudicio:
aduersa pars redarguit illud de falso. videns ille qui produxit
illud instrumentum illud posse de falso redargui coram iudice
protestatur vt euitet penam falsi se nō vsurum illo instrumen
to: nec velle vti. dicit aduersa pars. tu es vsus illo instrumen
to. ꝛ sic debes puniri. qd iuris. Dic ꝙ ꝓpter talem ꝓtestationem
nō punitur: immo euitat penā falsi: vt est tex. sing. in.l.si aduer
sariꝰ.C.de fide instr. sed post talē ꝓtestationē si voluerit postea
54 vti illo non auditur nec poterit illo vti ꝺm Bald. ¶ Quero qs
possit creare tabelliones. Innocē. in.c.in.d.l.aduersarius. scdm
Bar.i.l.eos.ff.ꝺ falsis. Et ideo vna cautela est: ꝙ vbi quis ꝓdu
cit instrumētum in iudicio: ꝙ aduersa pars instet corā iudice et
dicat. dn̄e iudex interrogetis talem qui ꝓducit tale instrumen
tū: si vult eo vti[c]: ꝛ si rn̄deret ꝙ sic. nō poterit postea euitare pe
nam falsi. si arguat instrm̄ de falso. ita tz Bal.in.d.l.si aduersa
rius. ꝛ Bar.i.d.l.eos. nec poterit penitere: qđ tene mēti qꝛ quo

a ¶ In.c.cū p. ꝛ ibi plene ꝛ ad satu ritatē vide Fe.i.iiȷ.co. ꝯ.c.x. q̄rit. ꝛ do. Ale. de imol.i.l.nec ei.§.j.ꝺado. a ꝛ Old. i ꝯsi. lxxv. viꝺ col le.i alle.c. cū p.nu.j. ꝛ qꝺ ibi signaui i apos. ad ipz in ꝯ.iudex. vbi ēt posui i add. ad pa nor.nu.viȷ. i ꝯ. nō reco gnoscētibꝰ supiorē. dixi post Bal. i ru.C.ꝺ fi.i str.nu.iȷ.ꝯ. si āt ꝑ legē. b i ꝯ. nec face re tabellionem. ꝛ post bar.ꝫ. nec ei §.eorū. nu. j.i apost in ꝯ. creare.ff. ꝺ adoptio. ꝛ pañ.ꝯs.ciiȷ. volu.j. Cel. b ¶ Mortis ꝑq̄ materia viꝺ q̄ habēt ꝑ frā. aret.i l.hrdes. de testa. ꝛ ꝙ ibi dixi i apost. c ¶ Uti. Ad de Feli. no. plene i.c. cū venerabil.i ꝯ. primꝰ est c cū ꝯ. seq. de exceptio.

55 tidianũ. ❡†Querit̃ de alia q̃one.lata est s̃nia cõtra ꝓducẽtem instrumentũ falsum super crimine falsi.queritur nunquid talis sententia noceat notario:qui fabricauit tale instrumentum. ❡Cy.in .l.j.C.qui accu.pos.determinat ꝙ nõ:quia res inter alios acta.ꝛc.Quod veruꝫ est s̃m Angel'.nisi sit lata sententia sciente notario ꝛ quia tunc bene preiudicat etiã notario per.l.fi.C.de re iudi.Et ideo sit caut⁹ notarius:qui sciat causam falsi agitari contra producentem instrumentum vt compareat ad defensionem.ꝛ etiã appellet si sibi visum fuerit.arg.in.l.si suspecta.

56 de inoffi.test. ❡Iuxta premissa dubitat̃ †aliquis in causa sua ꝓduxit duos testes optime ꝓ eo deponentes.Aduersa pars pẽdẽte lite accusat illos de falso:fert̃ sententia contra ipsos testes ꝙ falsum testimoniũ dixerũt:nondũ autẽ est finita cã principalis in qua dicti testes suum dictuꝫ deposuerunt. ❡Queritur nũquid sententia lata cõtra predictos testes preiudicet illi qui produxit:ex quorũ testimonio debet obtinere producẽs ᵃ.Cyn.in dicta.l.fi.C.qui accu.pos.vel non determinat ꝙ talis sententia nõ noceat illi:qui produxit testes tales.pro cui⁹ sententia facit quod in simili videmus:quod sententia cõtra producentẽ testes quia dictum suum est falsum:solum nocet producenti:nõ auteꝫ testib⁹:ꝛ hoc quia nõ est actum cõtra seipsos testes:ita erit ẽcõtra:ꝙ sententia lata contra testes qui falsum testimonium dixerunt non nocebit producenti:quia contra eum non est hec causa agitata:hec similitudo probatur in.l.luci⁹.ff.de his qui no.in=

57 fa. ❡†Quero de alia questione:notarius in suo ꝓtocollo eu in suo libro protocollorꝫ vel imbreuiatutarum extendit instrumentum:in quo cõtinentur dies celebrati cõtractus.ꝛ in instrumentis requisitus postea dat copiã parti de tali instrumento extrahens ei copiam in publicã formam:vt moris est in quo instrumento sic extenso nõ est apposita dies.Queritur nunquid valeat tale istrumentũ cũ in eo nõ sit dies apposita:et an illa dies apposita in protocollo repetita videat̃ in instrumento extracto. Spe.in titu.de instru.editione.determinat ꝙ valeat instrumentum:ꝛ videtur repetita dies apposita in protocollo.Hanc sententiam sequitur Bar.ꝛ est cõmunis opi.doc.in.l.finita.§.idem videamus.versi.sicut repetitaꝫ.ff.de dam.infec.ꝛ.l.de pupillo.§.si quis ipsi pretorꝫ.ff.de no.ope.nun.et in.c.causam q̃.de rescrip. idem determinat Bar.in.l.si quis ex argentarijs.§.si initium.ff.

58 de eden.ꝛ ita etiam vos tenete.†Ex quo ergo habetis vnã notabilem conclusionem:q𝔡 instrumentũ quod dat notarius parti extractum valet et tenet:etiam si in eo nõ sit apposita dies celebrati contractus:dummodo in protocollo cõtineatur dies:q: illa dies apposita i ꝓtocollo censetur repetita in istro extracto. Et vt plenius intelligatur de ista repetitione.habetis consyderare ꝙ potest dubitari de dicta repetitione circa omnia:que requiruntur in instrumento publico et in instrumento publico plura requiruntur : vt notat glo.in .l. generali.de tabellioni.libro.x.ꝛ in autenti.vt proponatur nomẽ impera.De quibus di=

59 cite:vt.ꝫ.in hoc tractatu plene dixi. ❡†Quero igitur circa istã repetitionem.nũquid si in principio libri notarij est appositum

ᵃ ❡Producẽs.Dic verũ qñ excipitur de falso ꝫ testes tm̃: sed ꝯtra:qñ ꝯtra testes ꝛ ꝓducentẽ pro quo vide do.Alex. de imo.in.l. ij.§.i.vi bono.rap.ꝛ in l.q𝔡 ait.§.ꝙ ait.de adul. ꝛ Bal.i.l.fi. ad fi.C.𝔡 fi. istru.ꝛ Io. an.in addi. ad spe.de legi§.restat. ver.sed q𝔡 in statuto.

a ¶ Sequẽ a tibus. Pro quo Vid se. li in. c. j. vbi ceteri. J. de fid. instru.

millesimũ in primo protocollo: in ceteris aũt instrumẽtis sequen
tibus a nõ est appositũ aliquod millesimũ appositũ: in primo in-
strumẽto intelligat repetitum in omnibus sequẽtibus. Guido in
dicto. §. si initiũ preallega. determinat qd sic. et idẽ tenet Bald.
per. l. cõtinuus. §. cũ ita. ff. de verbo. obligatio. et per. l. si quis ex
argentarijs. §. si initiũ. preallega. et est ratio qr in vno anno po-
test notarius plura instrumenta cõficere: et sic in eodẽ millesimo
ideo nimirũ si millesimũ appositũ in primo instrumẽto intelli-
gatur repetitum in omnibus sequentibus instrumentis: et ita de
cõsuetudine seruat: q notarius in principio anni facit vnũ librũ
nouũ et i principio ipsius libri dicit. He sunt imbreuiature de qui
bus rogatus fui ego talis. de anno. M. cccclij. Si autẽ in medio
libri esset appositũ millesimũ: intelligeret repetitum in sequẽti-
bus: nisi aliter appareret de mente notarij. Si autẽ in fine om-
nium imbreuiaturarũ opponatur millesimũ trahit ad oia prece
dẽtia: si hoc cõstat per aliquas cõiecturas: vel per aliqua verba
als non. verbigratia: in fine imbreuiaturarũ dicit notarius. He
sunt imbreuiature mei talis notarij. de quibus fui rogatus an-
60 no dñi. M. cccclvj. ¶ † Quid autẽ de indictione. nunquid indi-
ctio apposita in primo protocollo notarij intelligat repetita in
sequentibus. d. Barto. in. d. §. si initium. quod si in libro nota-
rij nõ sint facte imbreuiature nisi vnius anni: q tũc indictio ap-
posita in primo protocollo notarij intelligitur repetita in oibus
sequentibus: qr in vno anno nõ potest esse nisi vna indictio: vbi
aũt in libro essent instumẽta pluriũ annorũ tũc secus: quia vna
et eadem indictio non potest currere in pluribus sequẽtibus an
61 nis. ita determinat Bar. in. d. §. si initium. ¶ † Nũquid autem
dies apposita in primo instrumento protocolli notarij intelliga-
tur repetita in sequentibus. dicite qd sic: si immediate sequitur
sm doc. vt in dicto. §. si initium. Als nõ: nisi secundum quod. J.
dicam. Potest enim apparere ex coniecturis: q non sit repetita
dies in sequentibus. ecce pono qd in primo instrumento proto-
colli est apposita dies: postea sunt dimisse due vel tres carte va-
cue q̃ nõ sunt scripte. deinde in sequẽti carta est instrm sine die
certa: in illo instrumento non intelligitur apposita dies est in
primo protocollo: nisi apparet notarium dimisisse illas cartas
non scriptas per errorem. puta quia propter festinantiam: vel
nisi ex alijs coniecturis appareat dictas cartas pro superua-
cuis habitas esse: puta quia notarius scripsit super illas vacat:
et nihil deficit: vel alia similia. Secundo apparet nõ esse repe-
tendam diem in sequenti: quando in ipso instrumento debet in
telligi repetita dies: et dimissum est spacium. vbi debebat appo
ni ipsa dies: verbigratia: instrumentum dicit actum anno. M.
tali. deinde dimittit spacium: vbi debebat poni tali die. nam eo
ipso quod dimisit spacium: non valet tale instrumentum cele-
bratum illo die: que cõtinetur in precedenti instrumento: quia
hoc dixisset: nec de eo dubitasset notarius dimittendo spa-
cium: cum in primo instrumento sit ipsa dies scripta. ¶ Tertio
coniectura erit quod non erit repetita dies: si est apposita tan-
tum dies in genere: nec dixit de qua die. Idem etiam si appos

tus mensis alius:quam sit positus in primo instrumento:cer=
te nō intelligitur repetita dies apposita in primo instrumento:
cum hoc sit impossibile cessantib⁹ illis coniecturis erit in arbi=
trio iudicis : an dies intelligatur repetita vel non:si facit multa
instrumenta insequentia immediate instrumento primo tene=
re hoc pro constāti:qd intelligitur repetita:nisi sint alique con=
62 iecture in contarium.vt.s.dixi. ¶ †Quero:notarius in prin=
cipio protocolli sui siue imbreuitate apposuit signū suum:post
ea in alijs suis imbreuiaturis non apposuit signum suum:nun
quid alie imbreuiature valeant:⁊ nunquid signum tabellionis
intelligatur repetitum . Bartol. in.d.§.si initium . determinat
quod sic:quia tales imbreuiature valebunt:⁊ signum intelligi=
tur repetitum:cum sit vniformis in ceteris imbreuiaturis Idē
si apponatur in fine omnium imbreuaturarum qd intelligitur
in ceteris imbreuiaturis. De ceteris autē requisitis an intelli=
63 gantur repetita.dicite plene:vt in.d.§.si initium. ¶ †Quero vl
a terius vtrum amissum instrumentū possit probari per testes[a].
ita vt sufficiat ad condemnationem.gloss.est singu.in.l.sicut.C.
de fid.instrumen.que dicit.qd si per testes probatur amissio in=
strumenti:qd istud sufficiat.ad hoc vt possit deferri iuramentū
in supplementum probationis.gloss.autem in.c.cum olim.de
censibus.dat aliam doctri. Barto.autem in.d.l.sicut.dicit aut
testes deponunt solum de perditione instrumenti:⁊ non aliud:
⁊ tunc nihil faciunt:aut deponunt de veritate:puta quia dicunt
se interfuisse contractui:⁊ tunc plene probant:⁊ deponunt de te
nore instrumenti:⁊ de perditione:puta quia dicunt quod in ta=
li instrumento quod est deperditū continebatur qualiter titius
mutuauit.x.seio.⁊ quod hoc ipsi legerūt in dicto instrumento:et
tunc tales testes faciunt semiplenam probationem.ita vt ve=
niat iuramētum deferēdum creditori:sed tales testes debēt esse
b periti[b].alās non facerent semiplenam probationem sm Barto.
vnde si essent iuriste vel alij boni practici:puta notarij suffice=
64 ret. ¶ †Quero vlterius:reperitur instrumentum in quo titius
est cōfessus se debere decem seio ex causa mutui:iste titius vult
contradicere ꝙ non est debitor:nunquid potest probari per te=
stes.dicite sm Barto.⁊ Bald.in.l.generaliter.C.de non nume=
rata pecu. Aut confessio est celebrata in scriptis:⁊ tunc aut de=
bitor vult dicere talem confessionem nunꝗ fuisse subsecutam
nec notarium nunꝗ fuisse rogatum de tali confessione:⁊ tunc
hoc potest probari per testes:vt in.l.optimam.C.de contrahen.
stipu. Aut debitor confitetur notarium fuisse rogatum:sed di=
cit negotium aliter fuisse gestū ꝗ dicat instrumentū:puta quia
dicit istud instrumentum fuisse simulatum:⁊ tunc non potest
probari.nisi per aliud instrumentū:non autem per testes vt est
text.in.l.generaliter.aut negat solennitatem:de qua in instru=
mento dicitur interuenisse:et tūc per testes potest illud proba=
ri.Ista est glo.singula.in.l.in regem.§.quod forte.de pact.Aut
contractus non fuit celebratus in scriptis:⁊ tūc indistincte po=
65 test probari per testes. ¶ †Ex quibus omnibus habetis intel=
lectum.dicta.l.generaliter.Que lex loquitur quādo contractus

a ¶ per te
stes.Quib⁹
autem mo=
dis probet.
vide Felin.
plene in .c.
sicut.i.R.q̄n
ta declara=
tio.J. de re
iudica . vbi
etiā dicit ꝙ
vbi ꝯstat so=
lum instrm
esse amissuz
ex dicto te=
stiū nō con=
curret bñfi=
ciuz summa
rie cognitio
nis ⁊ ceterꝫ
expeditiōis
datū instro
a lege vel a
statuto.
Celsus.

b ¶ Debēt
esse periti.
scꝫ vt sciant
legere ⁊ scri
pturam in=
telligere.ita
idem Bart.
in.l.ij. in fi.
ff. de iure fi
sci.et in.l.s.
ff.si cer. pe.
et in au.si
quis in ali=
quo. C. de
eden.⁊ in.l.
certi .§. qñ.
ff.si cert.pe.
Celsus.

fuit celebratus in scriptis:⁊ ita ibi tenet glo.⁊ sequuntur ceteri
doctores.⁊ per hoc Bart.dat optimam cautelam.qn̄ celebratur
aliquis contractus simulatus.vt fit quotidie.vcȝ ꝙ emptor dicat
volo qd̄ illa venditio celeb ē in scriptis: et si celebrata fuerit in
scriptis dato ꝙ in rei veritate illa venditio fuerit simulata:qua
apparet euidēter per multas cōiecturas:puta q: venditor post
venditionē reperitur possidere nihilominꝰ venditor non proba=
uerit simulationem per scriptam publicam:nō poterit obtine=
66 re sed emptor aufert possessionem per supradicta.†et dicitur cō
tractꝰ in scriptis si partes noluerint talem contractum habere
a ꝑ confecto:donec de illo non fieret scriptura[a] ita no.p doct.in.l.
cōtractus.C.de fide instru.Illi aūt cōtractus qui fiunt hodie et
postmodū vt appareat melior probatio redigūtur in scripturaȝ
67 non dicunē in scriptis fieri ꝺm doc.vbi supra. ¶†Quero vltra
premissa nunqd instr̄a sint edēda in iudicio breuiter concludite
ꝙ oīa instr̄a que quis producit in iudicio tenetur edere aduer=
sario petenti.vt.in.l.j.§.edēda.ff.de eden.¶Sed stat dubitatio
68 magna†nunquid instrumenta sint edenda cuȝ die ⁊ consuetis
in eis apponi.Pro cōclusione huius facite regulam negatiuaȝ
quia vbi petitur instrumentū edi non est dies.Istud probatur
in.l.j.editiones.ff.de eden.fallit si instrumentuȝ est cōmune ra=
tione proprietatis:vel vtilitatis.vel sit proprium petētis vt est
instrumentū vēditionis:quod cōtinet vtilitatē promiscuam em=
ptoris ⁊ venditoris.In his debet edi dies.Tamen ꝺm Innocē.
tale instr̄m venditionis non debebit cōpelli aduersarius edere
quod ipse redimat a notario:nisi iusta causa suadēte.puta quia
ipse non habebat:⁊ notarius perdit orginale:nam tunc bene cō
pellitur:ita tenet Inno.in.c.j.de proba.Als autem si instrumē=
tū quo quis vtitur in iudicio esset propriū:ratione proprietatis
⁊ vtilitatis non compelleretur edere cum die.pone exemplū in
instrumēto mutui:quod redemit a notario creditor:tale instru=
mentum est proprium creditoris ratione vtilitatis ⁊ proprieta=
tis.¶Fallit hoc in tribus casibus.Primo si vellet quis redar=
guere instr̄m de falso:tunc compellitur edere diem ꝺm Cyn̄.in
l.optimam.C.de contrahen.stipula.⁊ ꝺm Angel.in.l.j.§.editio=
nes.ff.de eden.¶Secūdo fallit:si vellet deliberare quis.vtrum
cedere vel cōtendere vellet:⁊ nō posset deliberare nisi edita sibi
die.exēplum:si conuentio est hypothecaria:⁊ conuentꝰ similiter
est creditor hypothecarius:certe si non editur dies instrumenti
actoris: non poterit scire conuentus que sit prior hypotheca.
an sua vel actoris.¶Tertio fallit si intersit conuenti diem edic.
puta quia tēpore mutui moneta erat vnius valoris:⁊ modo est
alterius certe debebit edi dies mutui facti.ita cōcludit Ang.in
§.editiones.⁊ hec vera sunt in instrumentis quibus dixit quis
in iudicio se vsurū.puta:quia in libello facit mētionē de aliquo
instrumēto hoc mō prout constat in instr̄o rogato per talem ⁊c.
69 ¶†Sed quid de instrumentis quibus quis non vtitur:nec est
vsurus in iudicio:nunqd aduersariꝰ possit cōpelli talia instru=
menta edere.cōis opi.sic se habet:qd̄ actor non potest compel
lere reum ad edendum sibi instrumēta.sua pro eius intentione

a ¶Scri=ptura.adde do.Bart.so ʒi. consilio clxxiij. inci. reueren.pa=ter.versi.sȝ p̄dictis non obst.circa fi. in.4.parte. quod cōtra ctuȝ celebra tum in scri=ptis partes non censen=tur voluis=se nisi exp̄s=serint se in scriptis vel=le contrahe re.

a ¶Edere reo.de ista editione instrumētorū.s.an actor teneatur edere reo instrumenta & qñ dixi post Barto.in.l.edita.nu.xviij.in apo.in ver.edi.C.de eden.& in stilo parlamēti. parte.j.ti.an pars agens.ver.j.& no.Bar.sozi.reg.cxiij.& qd ecōtra.vide eundē Sozi.in reg.cxcij.in ver.editio.Celsus.

b ¶In vsurario.Adde Pau.de ca.& do.Alex.de imo.in.l.ptor.§.etiā is.ff.de edē. & Frāc.aret. in.l.j.C.e.ti. Et addō car. in cle.j.§.j. ꝟsi.oppo.de vsuris'qd verum est etiā si desūt fenerari.

c ¶Et triū testiū. adde d.Jas.may. l sua aurea repet.l.admonēdi.de iureiur. vbi summarie & not.tractatur materia apodis. priuate. vbi ēt bar. ꝟ.circa p̄imam.et quid si vnus ex subscriptis sit mortuus:an ꝓbet.no.l.c. ij.de fide instru.& de originali dicto vide Bart. l.l.ad testiū .§.si qs.i ff. d test.& Cor se.sing.suis in versi.epistola.

d ¶Subscriptio.adde.d.Mari. sozi.in cōsi. xxxiij.incip. ꝓsequendo ver.ij.ꝯclu

fundāda.Sed bene pōt cōpelli ad edendū instrumēta pro coadiuuanda intentione actoris:et pro eius replicatione fundanda.
70 †Actor aūt pōt cōpelli edere reo[a] instrumēta sua ꝓ fundanda
a & coadiuuanda intentione & exceptione rei.hec probant in.l.fi. C.de eden.ſm diuersas lecturas.& ibi tenet Bar.Bald.& ceteri. & Bart.in.d.§.editiones.Hec omnia vera sunt que dicimus de die non edendo:vbi dies est de substantia contractus:vbi autē non esset de substantia contractus:bene debet edi.& sic in instrumento procurationis vel inuentarij debet edi dies.ſm Angel.
71 vbi supra.¶†Quero vlterius quid de rationibus.quas quotidie conficiunt isti artifices nūqd sint edende.Joan.and.in cle. ex grandi.de vsuris.tenet qd non: nisi equitate suadente.puta q: vtitur illis rationibus pro se:tūc bene tenebitur edere:alias
b non:speciale enim est in vsurario[b]:qui tenetur edere codices vsurarū rationum:vt in dicta cle.ex grandi.Et hanc opi.tenet Ange.in.l.argentarius.in princ.ff.de eden.¶Hactenus visum est de instrumēto publico:aut scriptura publica Nūc de scriptu
72 ra priuata aliqua pertingamus.Primo itaq3 sciendum †quod triplex est scriptura priuata:prima vocatur apodissa:que datur a parte parti.secunda scriptura dicitur liber rationū.tertia epistola nominatur.de singulis itaq3 est vidēdum & primo de apo
73 dissa.¶Et quero†nunquid apodissa faciat plenam probationem:dic q aut debitor eam confitetur sua manu scriptam:& tunc plenam facit probationem.aut negat sua manu scriptam:& contenta in ea:& tunc aut talis scriptura habet subscriptionem par
c tium & trium testium[c]etiam cognoscendum suam subscriptionem vel aliqui testes non sunt subscripti:sed interfuerunt subscriptioni debitoris qñ debitor subscripsit dictam schedulam:& tunc talis apodissa bene probat:vt in aut.si quis.C.qui po.in pig.ha.aut talis scriptura habet suscriptionem solam testium vel testes interfuerunt.si tres.& tunc facit semplenam probationem cum comparatione literarum.vt in aut.& si contractus. C.de fide instru.Aut talis scriptura non habet aliquam subscriptionē testiū:nec potest fieri comparatio:nec aliqui testes interfuerunt:qui viderint apodissam per debitorem scribi.& tūc nullam facit probationem:nisi qualequale indiciū.ita tenet Bald. in.l.nuda.ff.de dona.& in.l.admonēdi.ff.de iureiuran.¶In eo q dicit Bart.q scriptura priuata facit plenā probationē vbi in
d teruenit testium & partium subscriptio[d]reprobat Bald.in aut. sed nouo iure.C.si cer.peta.dicens ad hoc vt fiat plena probatio requiritur comparatio literarum:& dicit ita tenere Nic.de
74 mat.vos tenete Barto.in.d.aut.si quis.¶†Circa secundam scripturam scilicet librum rationum dicite:aut liber conficitur per debitorem scribentem:& tunc facit contra se plenam proba

circa fi. ⁊ in cōsi. xli. incip. antequam ad. ij. q. ver. non ob. iij. ibi non obst. quintum. in j. parte. quod licet scriptura priuata habeat subscriptionem plurium testium: annū. mensem. diem: ⁊ similes solēnitates: tamē si testes non recognouerint: subscriptiones suas: vel mortui sint: ⁊ nulla sit facta comparatio ⁊ pars neget non probat. ⁊ quid requiratur vt scriptura priuata probet. vide per do. Bart. sozi. in consil. cxiij. inci. p sequēdo. ✠. et an ex ea scriptura ea dez parte. ⁊ an et quando ⁊ cui scripture priuate adhibeatur fides: et quid de scripturis priuatis: et libris rationū hebreorum mutuātium sub vsuris. vide per eū in cōsi. lxij. incipi. in p̄senti. versic. preterea clare. ea pte. et per Feli. in c. scriptura. j. de fi. istru. vbi plene ⁊ not. per do. Bar. sozi. in consi. cclxxiij. incipi. in p̄senti. versi cu. j. in exigēda ibi que facta. in. ij. parte.

tionem: pro se autē nihil probat. glo. est in. l. quedam. in. §. nummularios. ff. de edē. ⁊ facit tex. in. l. exēplo. ⁊ in. l. rationes. C. de proba. ⁊ in. l. cū de indebito. §. fi. ff. de proba. hoc fallit in his que dependent a mera voluntate scribentis: quia tunc pro se etiam faciunt fidem: vt in. l. nesennius appollinarius. ff. de nego. gest. Exemplum potest poni in protestatione: que dependet a mera voluntate protestātis: ⁊ etiam in aditione hereditatis: ita concludit Bart. vbi supra. ¶ Addite predictis s̄m Ange. quod vbi eēt aliquod capitulum in libro rationum indiuiduum: qđ partim faceret pro scribente: ⁊ partim contra: qđ aduersarius debet aut in totum respuere: aut in totum acceptare: sicut in illis partibus et punctis que faciunt pro scribente habeat etiam locum ⁊ faciat fidem contra scribentem. ita dicit Ange. in. l. quidam. in. §. nummularios. ff. de eden. pro quo facit tex. cum gl. in. l. publia. in fi. ff. depositi. ⁊ facit quod habetur in. l. si quidem. ff. de exceptio. In alijs autem tenetur vt supra dixi. Si autem liber non conficiatur manu creditoris aut mercatoris: quia de hoc non constat sed dubitatur: immo cuius manu sit scriptus. ⁊ tunc debet recurri ad comparationem literarum: ⁊ tunc comparatio facit fidem [a] in libro rationum: licet in apodissa faciat solummodo semiplenam probationem: quia iura antiqua corrigendo materiam comparationum solummodo corrigunt in apodissae vt in. l. cum comparationes. C. de fide instrumento. ¶ Et est ratio quia quādo quis facit apodissam debet sibi imputari quod non seruet debitam solennitatem testium: cum faciliter possint haberi: secus est in libro rationum. quia non semper cum scribitur vnum capitulum possunt habere testes: et hec procedūt vbi non constat quod liber sit tertij. vbi autem constaret quod liber esset tertie persone. In quo quis apparet debitor alterius: vt in libris mercatorum. vel campsorū: tūc talis scriptura priuata facit semiplenam probationem secundum Nicolauz. mata. Jaco.

a ¶ Fidem quomodo ⁊ quando comparatio literarum fieri debeat. vide domi. Alexan. de imo. in consi. lxxvj. per totum in. iij. parte. ⁊ in consi. lxxxiij. in. iij. parte. ⁊ in consi. cxxij. ea. parte. ⁊ qualiter probetur per testes quem scripsisse talem scripturam: vide per eum in. d. consi. lxxxiij. et plene Feli. c. ij. in versic. vij. declaratio. j. de fide instru. vbi plene an ⁊ quando comparatio literarum locum habeat. Et an ⁊ quando possit iudex compellere debitorem ex equitate: nunquid illa scriptura sit de manu sua ⁊ an facere illum propria manu scribere. ⁊ ex illa scriptura facere comparationem. vide Bartolum in autenti. sed nouo iure. numero. j. ⁊ quod ibi posui in additio. ad ipsum. in versic. comparatio. vbi etiam posui in additio. ad Bald. in. iij. ver. ⁊ pro pleniori notitia. in apostil. in. versi. priuatam. C. si certum petatur. Celsus.

batri. et Angel. in dicto §. nummularios. idem tenet cum Bar-
75 to. in dicta. l. admonendi. et in dicta. l. nuda. ¶ † Tertio circa
epistolam quam absens mittit absenti si est confecta per debi-
torem plene probat: si autem non confecta per debitorem: sed
per alium tertium & habet signum debitoris idem. vt in. l. si con
tra. per calumniam. C. de episco. & cler. nam signũ multum ope-
ratur ad faciendam scripturam indubitatam esse secundum Baldum
qui ita notat in. l. in bonefidei. C. de reb. credi. Si autem non ha
beat sigillum & debitor negat sua manu scriptã: & tũc debet per-
ueniri ad comparationẽ literarum/ que comparatio plenam fa-
cit probationem secundum Barto. in dicta. l. admonendi. et in dicta. l.
76 nuda. ¶ † Aduertite tamẽ si quis reciperet aliquas literas ab
aliquo: & essent in preiudicium accipientis ille litere: puta quia
scribens in illis literis diceret recipiẽtem literas esse suum de-
bitorem de centum: & illis receptis recipiens nihil diceret vide-
a tur confiteri omnia contẽta in ista litera et sibi preiudicant[a]. vt
77 est tex. singu. & mẽti tenẽdus in. l. si filius. ff. ad mace. ¶ † Quia
dictum est de comparatione videndum est quando & in quibus
scripturis fiat ista comparatio. Pro cuius intelligentia est sciẽ-
dum quod duplex est scriptura: quedam publica: et quedam priua
ta. De scriptura publica quot modis dicatur. §. vidistis: circa
quam dicite aut instrumentum publicum est debita solennita-
te fulcitum: et aduersarius non negat istud instrumentum esse
publicum & tunc comparatio non est necessaria: cum ipsum in-
strumentũ faciat plenam fidem: vt in. l. cum precibus. ff. de pro-
batio. et quia comparatio est remedium subsidiarium proba-
tionis: nec ad illã recurritur: si alie probationes possunt habe-
ri secundum Angelum in gloss. in. §. si quis igitur. in aut. de fi-
de instrumen. Aut aduersarius negat illud esse publicũ instru-
mentum: et tunc recurritur ad tabellionẽ & ad testes si viuant/
et tabellioni asserenti se scripsisse creditur: vt in. l. si quis decu-
rio. C. de falsis. alias ad comparationem recurritur: que compa-
ratio sumitur ab illa scriptura priuata vel etiam publica: que
habeat subscriptionem trium testium &c. Aut tale instrumen-
tum caret debita solennitate: et tunc cum instrumentũ sit nul-
lum nulla potest fieri comparatio: siue sit forme defectus substã
tialis: siue solennitatis: siue formalis. Ideo concludit Cyn. in. l.
cõparationes. C. de fid. instru. ¶ Aut loquimur in scriptura pri
uata et in hac consideranda est duplex scriptura: quia quedam
est scriptura ad quam fit comparatio: et quedam est scriptura
78 ex qua fit comparatio. ¶ † Scriptura ad quã fit cõparatio dici-
tur scriptura que producitur in iudicium: vt ex ea fides adhi-
79 beatur continens id in quo debitor est obligatus. † Scriptura
autẽ ex qua fit comparatio dicitur scriptura que producitur in
iudicium vt ex ipsa accipiatur similitudo: cum scriptura debiti
in iudiciũ porrecta de cuius fide dubitatur. ita dicit Cy. in. l. cõ-
parationes. & legitur in aut. si qui. C. qui po. in pig. ha. ¶ Circa
primã scripturã ad quã fit comparatio requiritur quod habeat sub-
scriptionẽ triũ testiũ: & si cõtractus esset in scriptis qui ascenderet
vltra librã auri et esset celebratus ab imperito requireret sub-

a ¶ Preiu-
dicãt. Uide
d. Alexã. de
imo. in cõsi.
lxxviij. in. i.
parte. adde
Matt. mat.
sing. suo. 22
incipi. nota
mirabilem
modũ & sin-
gu. suo. lxx-
iiij. ici. nota
doctrinã mi-
rabilẽ Bar.
Bal. & Pau.
de cast. in. l.
publia. §. si.
ff. d po. pañ.
et inno. in. c.
bone. el. ij.
de postu. p-
la. Inno. et
Feli. in. c. ij.
de fid. instr.
Angel. in. l.
scriptis. C.
d admi. tut.
Bal. et Sa-
lic. in. l. x. C.
de eden. do.
meũ. do. Ia-
so. may. i. l.
de pupillo.
§ si qs ipsi
pretori. ff. d
no. ope. nũ.
eundẽ. in. l.
admonẽdi.
ver. vj. limi-
ta. ff. de iure
iur. Celsus.

Scriptura duplex.

ſcriptio quinq3 teſtiū ſm Albe.in.d.l.cōparationes.Itē requiri
tur ꝙ teſtes viuāt qui ſunt deſcripti in dicta ſcriptura:alſ non
poteſt fieri cōparatio.Itē requiritur ꝙ alia probatio haberi nō
poſſit.Item requiritur ꝙ ſcriptura ex qua fit cōparatio ſit ſub-
ſcripta annotatione trium teſtiū:quorū ſaltem duo de ſua ſub-
ſcriptione atteſtentur:ſm Ang.in.d.§.ſi quis.idē in aut.de fid.
inſtru.ꝛ probatur in.l.cōparationes.§.allega.Idē tamē ſi pars
aduerſa confiteretur illā eſſe ſubſcriptionē teſtiū:vt not.Ange.
in aut.ſi quis.in fi.C.qui po.in pig.habean.Si tamen aduerſa
pars vteretur aliqua in iudicio ſcriptura ꝓpria etiā nullā ſub-
ſcriptionē teſtiū habente ex illa poſſet fieri cōparatio.in aut.ad
hec.C.de fide inſtru.Et eſt ratio:quia eoipſo ꝙ vtitur ea in iudi
cio videtur eam approbare et aſſeuerare eſſe verā.ita Alberi.in
d.aut.ad hec.Poteſt etiā iſta ſcriptura eſſe publicū inſtrumen-
tum:ita ꝙ comparatio poteſt fieri ſm opi.communē docto.Ex
ſcriptura publica ad priuatā/et priuata ad publicā modo quo
ſupra dixi veluti ex ſcriptura priuata ad publicā cū ſubſcriptio-
ne teſtium.vt.ſ.dixi:vel eſt priuata ad publicā:cū priuata pro-
ducitur per aduerſarium ipſum ſi non habeat ſubſcriptionem
teſtium.vbi dixi.¶Requiritur etiā ſm Cy.ꝛ Alberi.in.d.l.com
parationes.ꝙ in tali cōparatione habeantur periti in arte qui
ſint iurati/ꝛ tutius erit ꝙ hoc ipſi periti examinēt preſente iu-
dice:ſi tamē hoc fieret nō preſente iudice nō vitiaretur ſm pre-
fatos doct.Itē debent eſſe litere oīno ſimiles:alſ ſi aliqua eſſet
diſſimilitudo licet in alia parte eſſet ſimilitudo non imponit fi-
des illi ſcripture.ſm gloſ.ꝛ Ange.in §.ſi quis igi͡t.in aut.de fi.
inſtru.et ſic habetis qualiter debeat fieri cōparatio literarum.
80 ¶Modo videndū † quantā fidē faciat talis cōparatio:dicite
ſm Albe.Cy.ꝛ cōmuniter docto.ꝙ facit ſemiplenā probationē.
ita tenent Alber.ꝛ Cy.in.d.l.comparationes.tamen Albe.dicit
ſe vidiſſe ſeruari communiter ꝙ facit talis comparatio plenam
probationem.Hec omnia intelligit quando fit comparatio ad
apodiſſam:id eſt ad ſcripturam priuatam que a parte parti in
qua continetur debitum:quia tunc facit ſemiplenam probatio-
nem vt.ſ.vidiſti.Secus eſt in libro rationū et in epiſtola:quia
quando fit comparatio etiam ſi in ipſo libro non ſint aliqui te-
ſtes neq3 in epiſtola:et fit ex quacunq3 ſcriptura talis compara
tio facit plenam probationem ſm quod dixi allegando Barto.
in.l.nuda.de dona.ꝛ in.l.admonendi.de iureiuran.¶Attendi-
81 te circa hanc comparationem † ꝙ iudex poteſt compellere debi-
torē ex equitate reſpōdere:vtrum illa ſcriptura priuata ꝓducta
ſit de manu ſua:ita ego feci et practicaui in ciuitate Cremone.
82 ¶†Item poteſt iudex compellere debitorē propria manu ſcri-
bere:vt ex hac ſcriptura faciat comparationem.ita tenet,Ange.
in.d.aut.ſi quis igitur.Tamen non multam faciet fidem talis
comparatio:quia ex tempore ſolet mutari qualitas ſcribendi.
ſecundū Angel.vbi.ſ.Et modo habetis pleniſſime materiam
huius comparationis quā compoſui ex diuerſis dictis docto-
rum:quia nullus doctor de per ſe hanc materiam plene proſe-
quitur:tamen eſt materia vtilis et quotidiana.¶Quero circa
materiam

83 materiam priuate scripture † vnus creditor producit vnū instrumentum publicum: in quo apparet bona titij debitoris esse obligata. Alius creditor producit priuatā scripturam cum subscriptione trium testium: in qua scriptura dictus titius apparet debitor: et qd eius bona hypothecata sunt isti debitori: et istud debitum ex scriptura priuata apparet anterius datum: dicit creditor qui habet publicum instrumentum / ego debeo preferri, quia meum creditum est in instrumento publico. Aliud in scriptura

a priuata [a]. quid iuris. Ang. in. l. scripturas. C. qui potiores in pigno. habean. tenet quod preferatur ille qui habet scripturam priuatam cum tanta fides adhibeatur testibus quanta instrumento: vt in. l. exercendis. C. de fide instrumen. Secus autem si creditor produceret scripturam priuatam sine subscriptione testium: vel ipsa scriptura confiteretur alium esse creditorem anteriorem: quia talis confessio non nocet creditori secundū Angelum in dicta. l. scriptura. & notate secundum Barto. in dicta. l. scripturas. preallega: quod testes qui sunt descripti in scriptura priuata qui habent deponere dictum suum / vt dicta scriptura faciat fidem non requiritur quod deponant de veritate contentorum in dicta scriptura: sed sufficit quod deponant se fecisse illam subscriptionem que est in illa scriptura priuata. nam si deberent deponere de veritate contentorum in schedula debitor esset peioris conditionis fecisse talem scripturam quam si non fecit / quia sine scriptura duo testes sufficiunt: vt in. l. vbi numerus. ff. de testibus. ¶ Idem si est scriptura priuata & testes se nō subscripserunt: sed solum interfuerunt quando debitor scripsit illā schedulā sufficit si testes dicant nos interfuimus & fuimus presentes qn̄ talis debitor scripsit istā scripturā. Ita tenet Bar.

84 in aut. si quis. C. q̄ po. in pig. ha. Et ibi hoc vult text. ¶ † Quero

b vlterius nunquid scriptura priuata requirat diē [b] & locū. Dicite quod quo ad substantiam obligationis vel contractus non requiritur dies neq₃ locus. Ita intelligitur lex cum tabernā. §. idem quesijt. ff. de pigno. ita intelligit Cynus illum textum in. l. optimam. C. de contrahē. stipulatio. quo etiam ad probationem debiti non requiritur dies neq₃ locus. vt in. l. publia. in fine. ff. depositi. quo autem ad probandū prioritatē aut posterioritatem temporis requiritur dies quia aliter apparere non potest. Ista est distinctio notabilis Angeli in. §. si quis. aut. de instrumen. subijciens casum esse singularem: in quo dies & locus est de substantia scripture priuate: scilicet in legitimatione filiorum naturaliū. In qua scriptura priuata requiritur dies & locus. Et allegat casum. in. l. q̄stum vero. in aut. qui. mo. natu. effi. legiti.

a ¶ Priuata. An & qn̄ scriptura p̄uata preualeat publico instrumēto. vide dn̄₃ Bar. soci. in p̄si. cclxxiiij. ici. in cā do. Lyse. ℣. circa tertiū. circa medium. cum ver. sequen. in. ij. parte.

b ¶ Dic̄. vide. d. Alex. de imo. l p̄s. lxx. i. s. par. & i p̄si. xv. in iij. parte. et in p̄si. lxxvj. ea. parte. et in p̄s. clxxix. l. ij. parte. et in p̄s. cxxxij. in. iiij. pte.

Son [illegible] [illegible]

In scriptura priua: ta an requiratur dies et locus.

¶ Sequitur de interlocutorijs & appellationibus.

Hic tractrabimus materiā₃

sentētiarum et appellationum permixtim: quia vnū dependet ab altero / ac vnum ex alio sequitur quia non poterit esse appellatio: nisi processerit sententia.

Sententia ex causa ex qua oritur appellatio seu iniquitas causata in sententia: licet vt inquit iurisconsultus. in. l. j. de appellatio. in principio. Solent iudices sepe appellationem sententias in impios reformare. ¶ Primo itaqꝫ de sententiis discutiemus et postmodum de appellationibus videbimus: videamus itaqꝫ iam primo de causa efficiente sententie: scilicet de iudici=
1 bus. vnde quero † qui non possunt esse iudices. quo cognito sciemus qui possunt esse iudices: quia cognito vno contrariorum cognoscitur et reliquū. vt in. l. ij. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. ¶ Quidam impediuntur esse iudices propter penalita=
a tem: vt infamis[a]. quidam propter iudicij imbecillitatem: vt pupillus. quidam propter instabilitatem: vt mulier. quidem propter naturam: vt furiosus. quidam propter incapacitatem iuris ciuilis: vt serui. Hec omnia probantur in. l. cū pretor. §. j. ff. de iudi. He namqꝫ exceptiones possunt opponi cōtra iudicem delegatum: et debent opponi ante litem contesta. Post autem non possunt opponi: quia sunt dilatorie tantū. ¶ † Exceptio autem quod est pupillus vel furiosus potest quandocunqꝫ opponi: quia illud est naturale: vt in. §. sed naturali. instit. de iure naturali et ciuili. Ita tenet Innocen. in. c. sciscitatus. de rescriptis.
2 ¶ † Contra autem iudicem ordinarium[b] non possunt opponi
b iste exceptiones: donec toleratur in officio: quia contra eum solum possunt opponi: quod est excommunicatus: quod est suspēsus a iurisditiōe: vel quod est remotus ab officio. ita tenet Innocen. in. c. cum abbatia. de officio delega. imo plus dicit ipse
3 † quod si iudex delegatus esset infamis ⁊ non opponeretur: sibi illa exceptio: quod non potest se excusare allegando se infamē. ¶ Ratio: quia videretur per suam confessionem se velle exone=
c rare: cum nemo auditur allegans turpitudinem suam[c]. c. inter dilectos. de donatio. ita dicit Innocent. in dicto. c. sciscitatus.
4 Subijcit etiam Innocen. in cap̄. super literis. de rescriptis. † qꝫ rescriptum iudicis delegati non potest elidi: dato quod opponatur quod iudex sit adulter / fur / vel homicida / vel quod cōmiserit aliud delictum: nisi fuerit damnatus de illo delicto: qꝫ quantumcunqꝫ sit criminosus non tamen est infamis infamia iuris: que solum per sententiam infertur. Si autem esset damnatus non posset esse iudex: ita tenet etiam Angel. in. l. cum pretor. in. §. j. ff. de iudicijs. et hoc per textum in verbo senatus motus. Prolixius dixit Innocen. in dicto. c. super literis. Quod si impetrator iudicis delegati tacuit in impetratiōe illum esse damnatum de hoc delicto / et etiam sciuit: non per hoc eliditur rescriptum ipso iure: quia id quod est occultum non concernit causam partis / sed delegati. Ergo ad hoc vt ipsum rescriptum elidatur: oportet opponere contra personam iudicis: qui est incapax iurisditionis: ⁊ sic rescriptum quod valet persone inhabilis non potest iurisditionem tribuere: hoc credo quod velit: alias nescio capere mentem Innocen. verissime rescriptum valet / et opponitur exceptio quod iudex talis infamis iudicare nō potest: recurre tamen ad capitulum sciscitatus ibi illam materiā
5 plenissime reperies. ita tenet Angelus vbi. s. ¶ Ex his insur=

a ¶ Vt infamis. Vide Feli. in. d. c. sciscitat⁹. ib. dū dicit. de rescrip. ⁊ in c. cum. R. canonicus. in fi. s. de offi. dele. ⁊ d hoc vide Alexā. l. l. iiij. §. hoc aūt. ff. de dā no ifec. bar. oīno in. l. in harenaꝫ. C. de inoff. tes. Celsus.

b ¶ Ordinarium. An iudex ordinari⁹ possit recusari tāqꝫ suspect⁹. vide. d. alex. d imo. in cōsi. clxxx. in. ij. parte. Vide quod no. in apo. ad istā s. eo. in. §. recusationes. in princi. et in. j. cū plu. sequen.

c ¶ Suam. adde Fran. are. i. l. trās=actiōe. C. de transact. et quod ibi dixi in aposti.

a ¶In episcopum. Dum modo talis electus sit literatus: alias non secundũ Fe-
li.in.c.si quando.in versicu.dum glo.hic supra.de rescrip.vbi etiam,an super vi-
tio illiteraturе maxime i episcopo dispẽsare possit: et ibi etiam an electio pape p illiteraturã vitietur. De quo per Panor. in rubr. de sum.tri.nu.vj.vbi dixi in apostill. ad ipsũ.in ẜ.episcopi. dixi post collecta.c.cum ex eo.nuᷣ.xix.in apo. in versic.ad sui damnationem. de pe.ꝛ remis. Celsus.

sit plusculum dubitationis vtrum religiosus possit esse iudex
secularis: quia nemo militans deo implicat se negotijs secula-
ribus: vt in toto titu.ne cleri.vel mona. Sacerdos autem bene
potest esse ar bitrator et arbiter: non autem monachus: ꝛ simi-
les: quia non habent velle neq; nolle scdm Bartol.in.l.non di-
stinguemus.in.§.sacerdotio.et in.l.pedius.ff.de arbi. Sed re-
6 manet dubium † vtrum religiosus possit esse iudex ecclesiasti-
cus. Et pro hoc determinando videndum est: vtrum religio-
sus possit esse episcopus: et sic vtrum possit esse iudex ordina-
rius. Secundo vtrum religiosus possit esse vicarius episcopi.
7 Tertio vtrum religiosus possit esse iudex delegatus. ¶†Cir-
ca primum respondeo quod religiosus sit quicunq; velit potest
a esse episcopus: et eligi in episcopum[a] casus est expressus in cle.
j.de elect.licet alias vnus de vna religione non possit eligi su-
8 perior alterius religionis: sed diuerse: vt in dicta clemẽ. ¶†Ad
secundum reperio Paulum Azonem doctorem eximium consu-
b luisse religiosum possit esse vicarium episcopi[b].et allega.hoc te
nere Pau.de eleaza.in cle.ij.de rescript. Ego autem dubito hoc
procedere in fratre minore monacho: ꝛ etiam de alijs religiosis.
Sed plus de istis: quia ex quo religiosi non habent velle neq;
nolle: vnde potest dici quod religiosus potest esse vicarius epi-
scopi cum licentia sui superioris.alias nõ credo talem religio-
sum esse vicarium episcopi. Cũ religiosus debeat prestare obe-
dientiam suo superiori / que obedientia posset impediri per
tale officium vicariatus: quia exercendo religiosus tale of-
ficium non posset esse in continua obedientia superioris: ma-
9 xime si id quod requireret dicta obedientia esset incompati-
bile dicto officio vti prefati do.tenent: vt supra dixi. ¶†Circa
tertiam dico quod causa per summum pontificem vel eius lega
tum non potest delegari nisi religiosis habẽtibus dignitatem:
vt in.c.statutum.de rescrip.lib.vj.vel canonicis ecclesiarum ca-
thedraliũ. ¶† Potest etiam dicta causa delegari vicario gene-
10 rali vel vicario foraneo: videlicet illi: qui est vicarius certe par-
tis diocesis: veluti est vicarius Placentinus in hac terra Cre-
mone.ꝛ vicarius episcopi Cremonensis in dicta eadem terra:
q; dicuntur vicarij non tamẽ generales: vt voluit cle.ij.de rescri.
Item priori ecclesie conuentualis poterit causa delegari per pa
pam: vel delegatum ab eo. Hec probantur ad literam in clemẽ.
ij.de rescrip. Priori autem claustrali non potest per papam cau
sam delegari ꝛ ceteris personis: vt in.d.cle.ij.ꝛ ceteris personis
in iure non expressis nõ tenet delegatio facta per papã: vel de-
legatum: immo si papa delegaret vni simplici clerico non habẽ
ti dignitatem vel canonicatum in ecclesia cathedrali: processus
per talem habitus esset ipso iure nullus.etiam si non opponere
tur p partes.ita decidit Jo.an.in.c.ij.de rescrip.in princi.lib.vj.
11 ¶† Eps autem vel ordinarius potest cuicunq; clerico non ha
benti dignitatem vel canonicatum delegare scdm Joan.andr.in

b ¶Vicarium episcopi. Idẽ not. collec. in.c. ad apostolice.nume.v. versic.ꝛ notandũ a cõtrario sensu ꝛ ibi posui i addi.ad ipsum in apostilla.in ṽs. religios⁹ potest esse vicarius epi.infra de reg. Celsus.

a ¶ Lege. Uide que habentur de hac clausula per Feli. in. c. nõnulli. de rescrip: et quid operetur vide domi. Alexan. de imol. in consi. ij. in. j. parte. et in consil. cj. ea. parte. ⁊ in consilio. lxxxvij. in. ij. parte. et in consil. cxiij. ea. parte. et in consil. cccij. ea. parte. et in consil. xxxv. in. iiij. parte. ⁊ in consilio. cxxv. et in consilio. j. ea. iiij. parte. ⁊ in consilio. xl. in. ij. parte. ⁊ in cõsilio. cxxij. in tertia parte. et in consilio. cxxxv. in j ea. iij. parte. vbi ponit an sufficiat dicere non obstante: si non dicat non obstante tali lege: et maxime quod vult tollere sententiam latam et sic an requiratur mentio similis. ⁊ in consil. cxxxviij. in prima parte. ⁊ de clausula ex certa sciẽtia add hec que dixi. s. eo. in versi. cõfessiones in apostillis: et in tracta. clausularũ. in clausula non obstentarum. versicu. non obstante tali le. et plu. se. versi.

d. c. statutum. Intelligite tamẽ circa id quod dixi de papa vel eius legato non posse committere causam non habentibus dignitatem vel canonicatum ecclesiarum cathedralium: hoc esse verum nisi papa apponeret clausulam non obstante aliqua lege:[a] vel nisi apponeret clausulam ex certa scientia: vel nisi apponeret clausulam non obstante facto tali: et fieret mentio expressa impedimenti: vel si diceret committimus hanc causam Petro clerico: non obstante quod non habeat dignitatem. he tres clausule potestatem habent vt voluit Bald. in. l. fin C. sen. rescin. nõ pos. Plus dico quod si ex literis appareret ⁊ ex eorũ tenore aliquod esse concessum contra ius: quod tunc istud valeret: etiam non specificata clausula ex certa scientia: quia vbi emanat rescriptum aliquod ex cuius tenore deprehenditur aliquid esse concessum contra ius: ⁊ hoc apparet expresse ex tenore literarum rescriptum valet ⁊ non requiritur quod apponatur clausula ex certa scientia. Quia ex quo factum istud quod cõtra ius est narratur pape: presumitur illud legisse: ⁊ intellexisse. si ergo aliquid super hoc concessit valet ex presumpta eius scientia. Sed certe iste glos. hic allega. mordentur a multis docto. quinimmo volunt quod immo debeat certe cõstare de volũtate pape: quod voluerit facere cõtra ius: et hoc fieri potest per clausulas supradictas: non autem debet sufficere quod constet de voluntate pape presumptiue: vt. s. vides. glos. est singul. in. c. statutum. in princip. in versicu. literarum. de rescrip. li. vj. ⁊ in. l. quidam consulebat. ff. de re iudi. verbi gratia: papa in literis dicit concedimus clerico petro minori. xxv. annorum posse missam celebrare. Item vbi in literis narrantur facta pertinentia ad materiam: valent tales litere etiam nõ specificata clausula ex certa scientia. glos. est singula. in. c. pastoralis. in principio. in verbo ex certa scientia. de officio delega. Item clausula apposita ex certa scientia solum operatur in literis: que presumuntur principes scire: veluti in his que sunt iuris: in his autẽ que sunt facti ⁊ que in facto cõsistũt: veluti sunt statuta: et consuetudines: talis clausula nihil operatur: ita dicit singula. Bald. in. l. fina. C. senten. rescin. non pos. quod dictũ Bald. videtur mihi falsum: quinimmo dicendum est contrarium eius quod dicit Bald. videlicet: quod in his que sunt iuris clausula ex certa scientia nihil operatur: quia presumitur ius scire: ⁊ ideo illa clausula aliquid operatur: quia presumitur: informatur de facto.

12 ¶ † Et nota bene quod ad probandum certam scientiam principis requiritur quod ista clausula sit expressa in literis: alias non poterit probari certa scientia principis per testes. glos. est singula. in clemẽ. ij. de rescri. Et gl. est sin. in. c. statutũ. li. vj. etiam in princ. in verbo literarũ. itẽ no. secundũ Bal. in. d. l. fi. C. sentẽ.
13 rescin. nõ pos. † quod clausula ex certa scientia est necessaria in his

que concernunt preiudicium alterius.In his autem que nō cō-
cernunt preiudicium alterius:sufficit quouis modo appareat
de scientia principis.Iste est casus in.l.idem vlpianus.§.⁊ aliū.
ff.de excusa.tuto.¶ Est ordine successiuo videndum de his que
14 consistunt circa formam sententiarum†et primo quidem debet
a sententia in scriptis ferri.[a] Et dico sententiam diffinitiuam:vt
in.l.j.ij.⁊.iij.C.de sentē.ex peri.rec.Intelocutoria autē ferri po-
test verbotenus.etiam sine scriptura:dummodo postea per no-
tarium redigatur in scriptis ⁊ in actis ſm Bald.in.l.fina.C.de
sen.ex peri.reci.Unde si in sententia diffinitiua non sunt appo-
sita verba.In his scriptis pronuntiamus:tunc non valet sentē-
tia:quia illud pro forma requiritur.ita tenet Ang.in.l.error.C.
de testa.⁊ in.l.fi.C.de sen.ex peri.reci.glo.tenet contrarium in.c.
fi.de reg.iur.lib.vj.Eodem modo si dicatur in actis sententie la
ta data ⁊c.nisi etiam sit verbum lecta:non valet sententia:saluo
nisi diceretur sententia promulgata:quia tunc sufficeret secun-
dum Ange.in.l.fin.§.allegata.Pro hoc facit in simili quod dici-
mus in testamento secūdum Bald.ꝙ si testamentum non est le-
ctum per notarium:licet habuerit scriptum non valet.text.est
15 sing.cum glo.in.l.fideicōmissa.in.§.j.ff.de lega.iij.¶†Dicit ta-
men Barto.quod sententia diffinitiua potest ferri sine scriptis
et ex consensu partium.ita dicit ipse.l.quoties.C.de priuileg.
scho.lib.xij.Et alleg.gl.hoc tenētem cum.d.l.quoties.in verbo
consentientibus.⁊ hoc idem tenet Ang.in aut.nisi breuiores.
C.de sen.ex peri.reci.imo plus secūdum Barto.vt refert Ange.
in.d.aut.nisi breuiores.nulla acta debēt fieri in scriptis:nisi li-
bellus et sententia diffinitiua:sed certa possunt fieri oreten⁹ sed
postmodum debent per notarium in actis redigi secūdum theo
16 ricam.c.quoniam contra falsam.¶†Secūdo requiritur ꝙ sen-
tētia diffinitiua feratur ⁊ recitatur per iudicem:vt in.d.l.j.nisi
iudex ferens sniam esset de maioribus iudicibus ciuitatis:quia
tunc post sententiam faceret recitare per tabellionem ipso pre-
sente ⁊ mandante:⁊ postmodum lecta snia iudex debet dicere.
Et ita nos pronuntiamus:⁊ ita ſm Barto.in.d.l.j.⁊ sic seruat
17 consuetudo.†Poterit etiam iudex ferre sententiam per verba
singularis numeri hoc modo:pronuntio:declaro:condemno ⁊c.
Ita sentit glo.in.l.fi.§.alleg.quam ibi sequitur Bal.Non antē
poterit iudex ferre sniam verbotenus:⁊ postmodum facere per
notarium scribi:quia requiritur pro forma ꝙ in sciptis recite-
tur ſm Bato.qui ita not.in.l.fi.C.de sen.ex peri.recitan.Iudex
debet ferre sniam nō tāq̄ priuata persona:sed tanq̄ publica et
officialis.vnde si iudex videret maleficium committi:testis au-
tem deponeret contrarium:debet iudicare iudex secundum al-
legata ⁊ probata.non secundum priuatam suam conscientiam:
vt in.l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.procura.⁊ hoc casu secundū
Bald.iudex debet preferre nomen dignitatis nomini proprio
hoc modo.nos vicarius Petrus de talibus ⁊c.licet communi-
ter soleat preferri nomen proprium:ita dicit Bald.in.l.ij.C.de
senten.ex pericu.recitan.Hec vera sunt in sentētia diffinitiua.
in interlocutoria autem indistincte potest ferri per alium:vt in

a ¶ In scriptis ferri.⁊ adde ꝙ snia per testes probari nō pōt nisi scriptura prius de ea facta sit perdita.ita Baldus in l.emancipatione paulo post pric.C.de fide instru.et Ro.in decisione cccccxiij.al's cccxxxvj.itē fuit dubitatum.⁊ Pañ.in.c.sicut.in iij.not.j.de re iudica.

l.diē proferre.in prin.ff.de arbitris.quod tenent glos.⁊ docto.in
l.ij.C.de senten.ex peri.reci.Nec em̄ iudex satisfaciet quo ad sen
tentiam diffinitiuam:si sententiam scriptam clausam vel aper-
tam tradat litigatoribus dicens:ista est mea sententia:acipite.
a nam oportet:quod recitet verbotenus sentētiam scriptam:[a] vt
voluit glo.paruula.in.l.ij.sepius allegata. ¶A qua gloss.argu-
18 mento sumpto infert Bald.in.d.l.j.† qđ non valet sñia lata ꝭm
consiliū sapientis:si consiliū nō est apertū secus ꝭm eū est in ar
bitratore:quia eius sñia lata valebit:etiam si non sit consilium
sapientis apertum.Si dicat arbitrator:pronuntio secūdum con
silium talis iurisperiti mihi presentatum: licet dictum consiliū
non sit apertum:nam valebit talis sñia:quia coram arbitratore
non est iudicium:sed potius dicitur actus extraiudicialis ꝭm
Bald.in.d.l.preallег.⁊ ꝭm Inno.in.c.quintauallis.de iureiur.
19 ¶Imo plus ꝭm Bal.in.d.l.j.†valebit huiusmodi sñia lata per
iudicem pronuntio deberi seruari prout constat in instrumento
rogato per talem.Si in instrumento cōtineatur aliquod:quod
posset inferri in condemnationem:vel absolutionē:quia paria
sunt exprimere aliquod certum:vel se referre ad aliquod quod
contineat certum:iuxta notata in.l.miles.in.§.si iudex.ff.de re
iudi.ita etiam tenet glo.in.c.iij.in princi.de accu.⁊ per Bar.in
l.iij.C.de sentē.ex peri.reci.vbi per Bal.dūmodo tale instrumē
tum fuerit productum:quia si non esset productum non posset
dici esse deductū in iudicio:vt in.l.nō videtur.ff.de iudi.hec pla
ne sunt in sententia diffinitiua:quia iudex debet recitare sentē-
tiā in scriptis verba exprimendo:secus est in appellatione:que
interponitur per appellantem coram iudice a quo.Et idem in
protestatione que fit in scriptis alicui:quia non requiritur:qđ
appellans vel protestans talem appellationem vel protestatio
nem in scriptis factam verbis exprimat sed sufficit quod porri-
gat schedulā iudici:a quo vel protestato protestationē tradat di
cens.Hec est mea protestatio:vel hec est mea appellatio in cau-
sa tali ⁊c.vt est casus in.c.appellatio.de appellatio.libro.vj.⁊ in
l.vt profectus.C.de anna.exceptio.ita tenet Angel.in.l.j.C.de
senten.ex pericu.recitan.idem tenet Bald.in.l.fina.C.de nego-
20 tijs gestis. ¶†Non per hoc credatis:quod necesse sit semper
b protestationē fieri in scriptis[b].imo sufficit fieri verbotenus si-
ne aliqua scriptura:dummodo adsint testes:saluo quod in casu
in quo protestatio succedit in loco libelli:tunc requiritur fieri in
scriptis.ista est pulcherrima doctrina Bald.in.l.finali.C.de ne-
gotijs gestis.in prima questione.et probatur:prima pars in.l.
scire oportet.§.oportet.de excusatione tutorum vel curatorum.
Exceptio autem probatur in autentica hanc querelam.C.de nō
numerata pecu.Et ideo isti consules viciniarum et villarum
qui debent denuntiare maleficia.debent dare in scriptis ipso-
rum denuntiationes:quia succedunt in locum libelli:tunc re-
quiritur fieri in scriptis:quia alias non est super quo proceda-
tur secundum Bal.in.d.l.fin. ¶†Tertio iudex quando fert sen
21 tentiam debet sedere[c] in tribunali in loco maiorum suorum
c quia sedendo ⁊ quiescendo anima fit prudētior secundum Phi-

a ¶Sniam scriptā. Ita ꝑ Alex.oio i l.videam⁹.§.j.de i litē iur.⁊ ꝑ Bal. i.,'.hac ꝯsultissima.§.at cū humana.ꝟ.itē ēarg.⁊ ibi Paul.de ca.C.q̄ test.fa.pos.quid aūt đsnia sup icidēti:an possit ferri sine scri.viđ Ro.sin.suo v.ici.q' snia super icidēti.Celsus.

b ¶In scriptis.an ⁊ qñ i scriptis ⁊ sine scriptis fieri possit protestatio:vide Feli.i.c.cū.m.ferra.in ꝟ.pria cō clo cū seq.ꝟ.deꝯsti.De q̄ viđ bar.i au tē de tēp.nō sol.pec.nu.v.coll.viij.⁊ q̄ ibi posui i add.adipꝫ de q̄ ēt dixi post Bal.in aut.p̄sbyteros.nu.j.in ꝟ.nō est de suba ꝓtestationis.C.de epi.⁊ cle.C.

c ¶Sedere.Et adde qđ in actis debet scribi.

vt p bar. i. d. l. j. l. ij. opp. C. de sentē. ex pe. rec. Tu vide. casuz in q possit ferri iudi ce nō sedēte p Ro. in suo singu. dccxxxj. qd ici. an possit snia ferri. vbi ad hoc tex. sing. in. ij. §. dies. qs or. in bo. pos. ser. vbi vide apost. quā posui: & de hoc notaui in trac. clausularum. in clau. senten. pro tribunali sedens.

a ¶ Sup equo. Et idē dic i curru vel turri dicto casu vt p gl. i. d. l. j. in ꝟ. recitauit i vs. sed qd si in turri. lz Ang. ibi fateat verū i delegato et epo nō ordinario laico tñ vid bal. ibi ꝟ. qro ꝗ iudex. alr distinguētē p ut ibi vid p eum.

losophū. Quod iudex debet sedere pbatur in aut. de iud. in §. sedebunt. qd est indistincte verum in sententia diffinitiua: in interlocutoria autem si requirat cause cognitionē idem est: vt. in. l. a procedente. C. de dilatio. Si autē nō requirat cause cognitionem. tūc nō requiritur q sedeat. vt. in. l. diem proferre. in fi. ff. de arbi. Ita tenet Jaco. but. & Bal. in. d. l. j. et talis interlocutoria si cōcernat magnū preiudicium non potest fieri parte absente nō citata. immo debet citari. Si autem talis interlocutoria concernat modicum preiudicium: tūc potest fieri parte absente: & nō citata. ita tenet Bar. in. l. diem proferre. ꝗ. alle. & idem Bal. in. l. j. C. de senten. ex pericu. reci. & dicitur interlocutoria cōtinere magnum preiudicium: qñ cōtinet aliquid fieri vel dari: si istud fieri est difficile: vt est inuenire fideiussorem: vel facere domum. ita
22 dicit Bal. no. in. d. l. j. † Juxta hāc particulā dubitat de vna questiuncula: pone qd iudex timet in patiētiam partis: cōtra quam vult ferre sniam. ita q non audet sedere in palatio in tribunali
a solito: & vult ferre sniam super equo [a] causa cito fugiendi: vel in rheda. Querit nūquid valebit snia. glo. in. l. j. C. de sentē. ex peri. reci. determinat q sic: & etiā similē qstionē mouet glo. in. c. fi. de re iud. lib. vj. quod verū putat Jac. bu. & Ange. in. d. l. j. In iudice deleg. qui nō habet certam sedē. & idē in episcopo. qui potest ferre sententiā in quolibet loco sue diocesis. vt in. c. cū eps. de offi. or. li. vj. secus in iudice ordinario laico: quē oportet q p forma ferat sententiam in loco maiorū suorū. vt in. l. publia. ff. de iusti. & iur. licet Bal. faciat aliam sniam: sz tenete tñ vt. ꝗ. dixi. & sic vi-
23 detis an valeat snia lata in metu. ¶ † Sed nunqaid valeat sen-
b tētia lata ppter metū [b]. iudex est coactus sententiā per metum ferre nunquid valeat sententia: breuiter dicite q sententia censure veluti sentētia excommunicationis vel interdicti est nulla ipso iure. casus est ad literam q sic in. c. j. quod metus causa. lib. vj. In alijs autem sententijs dicite q valet ipso iure. Sed obstat exceptio. ita determinat Bal. in. l. eleganter. in. §. si quis post. ff. de condi. indebi. et in. l. j. C. de senten. ex peri. recitan. Tamen si talis sententia lata per metum esset iusta: valebit: et tenebit. vt est casus notabilis in. l. fina. §. fina. qd metus cau. ita dicit Bal.
24 in dicto. §. si quis post. ¶ † Sed nunquid iudex qui tulit talem sententiam puta per metum tyranni iniustam excusetur. Bald. in. l. de eo. C. de pe. iudi. qui male iudica. dicit quod sic: si ab initio ignorabat hoc sibi euenturum scilicet hanc compulsionē. se-
25 cus autem si sciuisset. ¶ † Dubitatur nunquid iudex possit sibi assumere consultorem iurisperitum. pro questione deciden. Baldus in. l. ij. C. de senten. ex pericu. reci. determinat quod sic: quando iudex de se non est peritus nec est electus ratione scientie. vt sunt potestās et arbitratores qui sunt idiote. si autem

b ¶ Propt metū. tu vide Ro. ita distinguētē. i suo sin. xcj. ici. qro a te. vbi distin. sicut iste. & dicit Bal. solū int legistas tetigisse hāc qōnē: d cuius ꝟitate vide Pañ. i. c. de his. versic. ix. cas⁹ vbi etiā Bal. de his que vi metus. cā fi. suis. in ver. sentētia. incip. dicebat Lud. ro.

iudex esset electus ꝓpter ꝑitiam sciētie: vt sunt vicarij potesta tum: ⁊ similes: et tunc talis iudex nō potest cōpellere partes ad eligendū consultorē: quia si ipse nesciat de se conqueri debet. vt in. l. ij. C. quod quisq̃ iuris. Et in casu in quo iudex potest cōpel lere accipere procōsultorē. vt supra dixi: potest partes ipsas co gere ad cōsoluēdū salariū[a] consultori equaliter. vt in. l. iiij. §. ij. ff. si. reg. ita dicit Bal. vbi supra. Tamē vbi cōsiliū sapientis pe titur ad instātiam alterius partis tm̄: totum salariū debet sol uere pars: que petit consiliū. et alia pars que non curat consiliū sapientis nihil debet soluere. ita dicit Bart. no. in. l. cōsuluerūt. in prin. ff. ad. l. iul. de adul. ⁊ est equa snia: q: nō dꝫ eē in potesta te partis poscendi posse vexare aduersariū in expensis: qđ vtiq̃ fieret. si aduersa pars q̄ non curat de consilio solueret partē suā. plus dicit Inno. in. c. super questionū. de offic. dele. ꝙ iudex pōt sibi cōsultorē eligere etiā inuictis partib⁹: qđ Ang. nō placet. vt in. l. ij. §. alle. quinimo ꝑm eū si cōsultor quem vult assumere iu dex esset inimicus alterius partis: pōt recusari tanq̃ suspectus et petere alium sibi associari. vt in aut. si vero cōtigerit. C. de iu di. Et est recta sententia Ange. Tamē statuta hodie prouident ꝙ si altera pars habuerit iudicem suspectum: possit petere com muni vti consilio sapientis: quod statutum est rationabile: cum lites debeant sine suspitione procedere: vt in. l. apertissimi. C. de iudi. quod statutum non habebit locum si articulus questionis est clarus: ⁊ sine dubio. Nam tunc si petatur consilium nō debet dari. ita tenet Ja. de are. ⁊ Bar. in. l. ille aut ille. §. cū in. ff. de leg.
26 iij. ¶ † Ulterius dubitatur: vtrum iudex possit suam sententiā interpretari[b]: si in ea sit aliquod verbum dubiū: vel obscurum. glo. in. l. ab executione. quam ibi sequitur. Bar. quam etiam te net Bal. ⁊ Ang. in. l. ij. §. allega. determinat ꝙ iudex ordinarius possit suam sententiam interpretari: ⁊ sic nec delegatus nec ar
27 biter: nec arbitrator: † tamen ordinarius non poterit interpre tari sententiā sui ꝑdecessoris: licet sit vnū ⁊ idē tribunal. l. pro ponebant. ff. de iudi. ita determinat Bal. ⁊ Ang. in. d. l. ij. Et ab huiusmodi interpretatione quisq̃ qui senserit se grauatum po terit appellare a tali interpretatione. vt in. l. ij. ff. de origi. iuris. Item istud est generale: ꝙ omnis sentētia diffinitiua debet con demnationem vel absolutionem continere: ita ꝙ iudex dicat cō demno: vel absoluo[c]: vel alia equipolentia proferat. tex. est in. l.
28 presens. cum glo. C. de senten. ⁊ interlocu. om iudi. ¶ † Unde si iudex in sua sentētia dicat mihi: videtur ꝙ titius debeat. x. scio: talis sententia valet: ⁊ dicitur continere condemnationem: licet nō sit expressum verbum condemno. casus est in. l. quod tamen. §. si arbiter. ff. de arbi. Adijcite vt dixi iudicem ordinarium suā sententiam interpretari: quando est aliquod verbum obscurum vel dubium: vbi autē iudex ordinarius est semel interpretatus: non debet amplius interpretari. gl. est sin. in. l. quicquid astrin gende. ff. de ver. oblig. ita etiam tenet Bal. in. d. l. ij. Item adiji te: ꝙ non solum iudex debet carere suspitione sed etiam notari⁹ qui debet examinare testes: debet carere omni suspitione. glos. est sing. in aut. de triē. ⁊ semis. Et ideo al's in ciuitate Cremone

a ¶ Salariū adde alexā. d imol. in. l. si postulaue rit. in princ. ad finē. ff. de a dul. ⁊ Car. i cle. j. de eta te et q̄lita. ⁊ Jo. an. i ad di. ad Spe. in tit. d req. cōsi. q̄ addi. ici. hic intrā do vbi per Bal. i addi. l vl. ꝯ. cōmis suꝫ: ⁊ adđ ꝙ si prestet ab vna pte tm̄ casu q̄ iudex suo motu vł ad instātiaꝫ vtriusq̃ ptꝭ consiliū ha buerit daꝛ regressus ꝯ b alterā ꝑ pte ita sin. Flo. i. l. sed ⁊ loci §. j. ff. fini. re gun. viđ qđ ꝑ bar. in. l. i sacris. C. de proxi. sacro. scrini. li. xij.

b ¶ Interp̄ tari. De quo c vide late ꝑ Feli. i. c. q̄r ⁊ qn̄. j. de ac cusa.

c ¶ Uel ab soluo. Adde Lud. pōt. in l. j. de re iud.

a ¶In.c.lz heli. ¶Et ibidē vide Feli. ⁊ ꝑ eūdē in cle. sepe. de ver. sig. in ver. iuxta petitionē. Adde petr. phi. cor. consi. cclxxvij. inci. viso. in prin. vol. iij. Raph. cōsi. ccij. in fi. ⁊ de hoc no. Bar. sozi. in suo trac. fal. reg. cclvij. in ṽ. snia. vbi ponit regulā affirmatiuā cū. xiij. fallē. ⁊ de hoc vide do. meū Jas. may. in. §. iurari. nu. xxvij. ver. quarto principaliter. vbi plenissime de hoc scribit Celsus.

dicebatur filium ꝓcuratoris cause non posse dari in examinatorem in dicta causa: quia talis notarius nō esset sine suspitione. ⁊ ita etiā confirmabant ceteri doc. Cremone. ¶Ulteriꝰ scien-
29 dum † ꝙ sententia debet esse cōformis libello: ⁊ ita dicitur quo-
a tidie. ꝓ quo est casus. in l. fi. C. de fideicō. li. ⁊ in. c. licet [a] heli. de simo. nō intelligatis: ꝙ sententia debeat esse conformis libello quo ad cōclusionem libelli: q: ẜm hoc omnis snia esset condēnatoria. Sed debet intelligi: ꝙ snia debet esse quo ad tria. s. quo ad rem: quo ad causam: ⁊ quo ad rationē intentatā: id est ꝑ sententiā debet terminari res deducta in libello ẜm causam: ex qua res est petita ⁊ ẜm modum agendi deductum in iudicium: et sic etiā poterit esse snia absolutoria: cū talis snia poterit continere rem suā ⁊ actionē in sui. decisione: ⁊ sic snia debet esse cōformis libello quo ad modū decidendi: non quo ad modum petitionis petiti ꝑ actorem in libello. Ista est doctrina pulcherima Bal. in
30 l. ij. ff. alleg. ⁊ in. l. certi cōditio. ff. si cer. pe. ¶†Preterea de solēnitate sententie est: ꝙ feratur in loco publico ⁊ nō secrete vez in loco maiorū. vt in. l. pe. ff. de insti. ⁊ iur. qđ intelligite in iudicibꝰ
31 ordinarijs. ¶†Delegati autez possunt sibi locum eligere: similiter ⁊ arbitri: dūmodo sit locꝰ honestus. vt in. l. si cū dies. in. §. si arbiter. ff. de arbi. ita tenēt Bar. Bal. ⁊ Ange. in. l. cū sniam. C. de sen. ⁊ interlo. om. iu. In qua lege expresse dicit. ⁊ ibi est casus ꝙ snia nō debet ferri in secreto: qđ intelligite in ordinario. vt. s.
32 dixi. † delegatꝰ autē arbiter ⁊ iudex appellationis poterunt in causa sua cognoscere vbi volunt. vt dicit glo. in. d. l. cum sententiam. vt in iudicibꝰ appellationis Bononie. Judex autem ordinarius intelligite laicꝰ: quia ordinarius eps pōt sibi eligere locū in diocesi in qualibet parte etiā. vt. s. vidistis ex cōsensu partium posset ferre sentētiā in alio loco ꝙ̄ in loco maiorum: ⁊ videt tunc prorogata iurisditio de loco ad locū: ⁊ ita tenet Bal. in. d. l. cum sniam. Snia quoqꝫ lata nō presente notario q̇ scripsit acta: non valet neqꝫ tenet: vt in. d. l. cū sniam. immo plus si vnus notarius cepisset scribere acta: nō posset perfici ꝑ aliū: vt in. l. j. C. de
b spon. qđ est verū nisi impeditꝰ alteri committat. ar. l. j. [b] ff. de offic. ꝓco. Ita determinat Ja. but. in. d. l. j. prealleg. ⁊ idem dicū in nūtio/ q̇ incipit in causa citare litigatores: vt nō possint citari ꝑ aliū: nisi esset prepeditus. vt. s. ẜm ꝑfatos doc. ¶Ex supradictis habetis plene declaratum de his que concernūt substantiam ⁊ solennitatē sententie. Nunc est vidēdum de his que con-
33 cernunt ordinē sentētie. † Substātia em̄ snie cōsistit in absolutione: vel in cōdēnatione. vt in. l. presens. C. de sen. ⁊ inter. omniū iudi. Et hoc plene. s. determinaui vł examinaui. Et hec substātia vocatur natura mutabilis ẜm Bal. in. l. ꝓlatā. C. de sen. ⁊ interlo. om. iudi. Solēnitas autē sentētie est: ꝙ feratur in feris

b ¶L. j. Et ibidem vid do. Alex. de imola. post bal. in. l. iperator. d sta. ho. qđ verū est: ꝙ tūc loco impediti alius subrogari potest per iudicē. non per notarium absentē. d quo ꝑ Bal. etiaz in. d. l. j. C. d spon. als nō etiā de ꝯsensu partiuz. Bal. in. l. repetita. C. de epi. ⁊ cle. vide Ange. in aut. d here. ⁊ fal. §. hinc nobis. ⁊ pe. de suza. i. l. si lōgius. ff. de iudi.

ptis: in loco publico: presente notario: iudice sedente pro tribu-
34 nali. ⁊ de his plene dixi. s. ¶ †Circa ordinem est sciendum: q̄d
peruersio ordinis processus vnius cause ad alium habet facere
sententiam nullam: et ipsam non valere. et idem est si ordo non
a seruetur [a]. vt est text. in. l. prolatā. verbigratia: si iudex tulit sen-
tentiam: et postmodum incontinēti facit eam scribi per nota-
rium talis sententia non valet. Dico in sententia diffinitiua. se-
cus in interlocutoria. ita Bal. in. l. prolatam. Nam ordo est: q̄d
primo debet scribi: et postea recitari: vñ si peruertatur iste ordo.
℞ primo iudex ferat sententiam: et postea faciat scribi per no-
tarium in actis: sententia est nulla. et idem in sententia excom-
municationis: suspensionis: vel interdicti: que debet de necessi-
35 tate in scriptis fieri secundum Baldum vbi. s. ¶ †Sed queri-
tur circa istum ordinem. pone ℞ princeps delegauit certam cau-
sam alicui: et in rescripto apposuit certos modos seruandos in
processu: et certum ordinem: qui tñ ordo non erat de substantia
negotij: nunquid si iudex delegatus non seruat talem ordinem
in literis appositam sit sententia nulla. Bal. ⁊ Angel. in dicta
l. prolatum. tenent sententiā esse nullam: quia a forma manda-
ti nunq̄ est recedendum. ita tenet Innocen. in. c. cum dilecta. de
rescrip. Quod est verum: nisi partes consenserint omitti illū or-
dinem qui erat appositus in fauorem partium: vel alterius. et
hoc quando talis ordo ita per principem dementatus etiam es-
set iuris: ita credo intelligendum in. c. dilecta. de rescript. ita te-
net Innocent. in. C. prudentiam. de officio delegati. que verba
sunt no. digna: ⁊ intelligite in eo quod dixi cōsentientibus par-
tibus scilicet si renuntiauit dicto ordini: scd̄m ℞ dicit Angel. in
dicta. l. prolatam. ¶ Sciendum est vtiq; ℞ licet peruersio ordi-
nis cause ad seipsam habeat vitiare p̄cessum: vt ex supradictis
patet: tamen secus est vbi est peruersio ordinis vnius esse ad
aliam: quia tunc processus nō vitiatur nisi apponatur exceptio
text. est in. l. si mancipium. in. §. j. ff. de empti. et in. l. j. C. de ap-
pella. glo. in. l. ij. C. commu. diui. ita tenent etiam Barto. Bald.
⁊ Angel. in dicta. l. prolatam. Pono exemplum. iste est ordo: q̄d
primo debet conueniri reus principa. q̄ fideiussor: et iste sunt
due cause protinus diuerse scilicet obligatio rei principalis et
fideiussoris. Et obligatio rei principalis nascitur ex contractu
inito: puta mutui obligatio fideiussoris nascit̄ ex stipulatione
facta per dictum fideiussorem: vt in. l. blanditus. C. de fideiusso.
36 et in. l. viij. §. satis acceptio. ff. de verbo. obliga. ¶ †Pone ergo
quod prius conuenitur fideiussor q̄ reus principalis: certe hic
est peruersio ordinis vnius cause ad alium: quia debet permit-
ti causa: que debet agitari cū reo principali: ⁊ permittitur cau-
sa que agitatur cū fideiussore: certe talis peruersio ordinis ha-
bet vitiare processum: nisi opponatur exceptio: et idem est si cō-
ueniatur hypothecaria non prius discusso reo principali. ¶ Po-
ne aliud exemplum. nos habemus: quod vbi est aliqua heredi-
tas communis pluribus coheredibus quod si vnus ex heredi-
bus petat diuisionem et coheres neget eum coheredem: non

a ¶ Nō ser-
uetur. Ad-
de Card. in
cle. ij. i prin.
de iud. ⁊ gl.
fin. in. c. cū
olim. de cā
pos. et pro-
prie, Cels.

potest agi actione familie hercisc. vt diuidatur hereditas: nisi prius intentata rei vendicatione: vt est textus in. l. prima. ff. familie herciscunde. Pone ergo quod vnus ex coheredibus qui negatur coheres pretermissa rei vendicatione agat familie herciscũde in iudicio: certe valebit processus nisi apponatur exceptio. Et quod dicitur in iudicio familie herciscunde. idẽ in actione cõmuni diuidũdo: videlicet ꝙ prius debet intẽtari rei vendicatio: ꝙ actio communi diuidundo: si actor neget se esse consocium rei communis. vnde si prius intentetur iudicium communi diuidundo: nisi apposita exceptione de preposteratione tenebit processus. vt tenet glossa in. l. prima. familie herciscunde.

37 ¶ Quero vterius. nunquid sententia lata non publicatis attestationibus sit nulla: quasi sit lata ordine pretermisso. Barto. in extrauaganti ad reprimendum. tenuit quod sententia sit nulla: quasi lata sine cause cognitione. Jacobus autem butri. ⁊ Ange. in dicta. l. prolatam. tenuerunt contrarium: quod imo sententia valet: quia dicta sententia non est lata contra iuris ordinem: sed est lata contra ius partis: cum iudici semper sint publicate attestationes: licet non sint publicate parti: vnde in appellatione poterunt postea tales attestationes publicari se-
38 cundum Baldum in dicta. l. prolatam. ¶ † Et nota quod vbi instantia alias finiretur ante sententiam diffinitiuam latam tales attestationes non publicate pereunt et nullam faciunt fidem secundum Baldum in dicta. l. prolatam. et ita intelligitur gloss. secundum eum. in. l. tertia. de his que in fraudem credi-
39 torum. et ita ibi esse dicit Bartolus. ¶ Sciendum est nemq; †
a quod sententia lata sine cause cognitione non valet[a] vt in. l. ne causa. C. de appellationib⁹. ⁊ in. l. iudices. C. de iudic. ¶ Et ideo infert Bartolus in. l. prolatam. C. de sententiis ex periculis recitandis. quod sententia non viso processu non valet. neq; tenet: quia dicitur lata sine cause cognitione. tamen in dubio presumitur lata cum cause cognitione secundum Bartolum. Si est lata presentibus partibus: vel vna presente altera per contumaciam absente: nisi ex breuitate tẽporis aliud presumeretur: quia tunc sententia lata est nulla secundum Bartolum ⁊ Angelum in dicta lege prolatam. Et idem si dato libello et opposita exceptione et productis omnibus iuribus qui erant ad vnum magnum volumen chartharum: et iudex incontinenti tam cito quod non est verisimile quo potuerit omnia tam breui spacio videre proferret sententiam: non valet. ita di-
40 cit Baldus ⁊ Angelus vbi supra. ¶ † Sed quero. iudex tulit sententiam misso peremptorio: et seruatis aliis solennitatibus requisitis in sententia: et non apparet de relatione nuntii in actis qualiter citauerit partem ad audiendum sententiam: nunquid valeat sententia? Respondeo quod non: ita tenet Baldus in. l. prolatam. in fine preallegata: et ita etiam tenet Baldus in lege multum. ff. de conditio. ⁊ demonstra. solet
b vulgo dici quod sententia incerta[b] non valet. quod quippe probatur per. §. curare insti. de actio. Sed profecto hoc ita indistincte non est verum. Ideo pro veritate habenda concludite: ꝙ vbi

a ¶ Nõ valet. adde idẽ tenentez. D. Barto. lo31. in consi. clv. inci. prestãtissime. doc. ver. j. qz tale iuramentũ. in. ij. parte. adde Anto. corse. singulari suo. clxxj. in ver. minor. ⁊ panor. in. c. cũ ex literis. numero. vj. vbi dixi i apost. ad ipm i ṽ. de meritis cause. de in integ. restit.

b ¶ Incerta. Quomõ ⁊ qñ incertitudo vitiet sniam. vide D. Alexã. de vno. in cõsi. c. i. iiij. ꝑte vbi ponit etiã qd de icertitudine resultare ꝓpter alternatiuam positam i ea. ⁊ Feli. i. c. cuz venerabilis ṽsi. adde. q. de excusa.

in illis in quibus admittitur libellus incertus valet sn̄ia lata
super eo: etiam incerta cū sententia debeat esse conformis libel-
41 lo. vt in. l. fundo. ff. cōmuni diuidū. † Libellus nāq; incertus to-
leratur etiam si opponatur de incertitudine: quando petitur ali
a quid in genere[a] vel aliquid alternatiue. ita voluit glo. in. l. quid
tamen. in. §. pomponius. ff. de arbitr. Item admittitur incertus
libellus in iudicijs vniuersalib⁹. vt not. in. l. j. in principio. ff. de
eden. ⁊ in. l. edita. C. de edendo. ⁊ in. c. j. de lib. obla. Item admit-
titur libellus incertus vt petitur merū factum: vel mixtum: ve-
luti si q̄s petit se seruari indēnē. nam talis libellus admittitur
videlicet. peto titium cōdemnari debere ad seruādū me indēnē.
ita dicit singulariter Bald. in. l. q̄ꝫ. C. de senten. ex peri. reci. fa-
cit etiam tex. in. l. cum eorum. C. de senten. ⁊ interlocu. omnium
iudicum. cum ibi no. Item admittitur libellus incertus quan-
do aliquid in principio non est certum: sed in processu iudicij ve
nit certificandm. ⁊ si non est certificatum valebit sententia incer
ta: quia postea debebit certificari in executione: vt in. l. plurib⁹.
§. si placeat. ff. de verb. obliga. Si autem in ꝑcessu est facta cer-
tificatio: tunc ferri debet sentētia certa: al's nō valet. exemplum
ponitur in interesse. nam potest quis petere interesse hoc modo:
peto interesse meum ⁊c. et si liquidabitur istud interesse in pro-
cessu iudicij: debebit ferri sententia certa: al's non valebit. si au-
tem non erit liquidatum interesse in processu: valebit sententia
incerta. hoc mō: condemno titium ad interesse suum scio: sed
postmodum istud interesse debebit liquidari in executione vti
dicimus in expensis: ita tenet Bald. in. l. ij. C. de sen. que sine cer
42 ta quanti. profertur. ¶ † Ex his oībus infertur. quod valet sen
tentia incerta quando fertur super aliquo petito in genere. hoc
modo peto condemnari titium ad dandum vnum bouem. Item
valebit sn̄ia incerta lata super aliquibus petitis alternatiuis.
vt condēno titiū ad dandū decem: vel fundū. ⁊ hoc casu debitor
poterit eligere post sentētiam in executione vtrum velit dare de
cē: vel fundum. vt in. d. §. ⁊ si placeat. cum glo. Item infertur: q̄d
valeat huiusmodi sententia: condēno titium ad seruādum seiuz
indēnem. Sed postea ista indēnitas debebit liquidari in execu-
tione ꝯm Bald. q̄ ita no. in. d. l. ij. Procedit ergo predicta regula
ꝙ sn̄ia incerta non valet. vbi libellus est certus ⁊ fertur senten-
tia incerta. Si autem libellus esset incertus extra casus supra-
dictos: ⁊ opponeretur de incertitudine libelli: sn̄ia lata siue fo-
ret certa siue incerta non valeret: neq; teneret. vt in. c. fi. de libel
li oblatione. ⁊ ibi casus. ⁊ ibi hoc tenet Innocen. ⁊ ceteri docto.
⁊ ista exceptio inepti libelli: ⁊ incerti potest opponi etiā post sen
tētiā. gloss. est singu. insti. de obliga. in princip. Si vero libellus
esset incertus: ⁊ non opponeretur de incertitudine/ tunc libel-
lus procederet. vt in. l. fin. C. de anna. excep. ⁊ ibi est gloss. Et idē
Bald. in. l. ab anastasio. C. manda. Et idem Ange. in. l. j. in prin-
cipio. ff. de eden. Et si hoc casu ferretur, sententia certa valebit:
quia iudex debet sententiam ꝯm allegata ⁊ probata. que proba
tiones debent esse clare: vt in. c. in presentia. de probationibus.
43 ¶ † Attēdite tamen ꝙ vbi iudex fert sententiam in dubio se re

a ¶ In genere. Vide que dixi. §. eo. in versi. petitiones. nu. xiij. ver. nota. q̄d libell⁹ incertus. in apostil. in versi. non ꝑcedit. Celsus.

fert ad acta.glo.est singu.in.l.si q̄s ad exhibendū.ff.de execu.rei iudic.Unde licet in sententia non contineatur certa quantitas si in actis probatorijs contineatur certa quantitas valebit sententia:secus si certa quantitas contineretur in actis assertorijs:
a non autem probatorijs[a] tunc non valet sententia:verbigratia: si diceret iudex:condēno seium in id quod debet titio.Naz si in actis probatorijs contineatur quantum debet titio/sententia censetur lata in illa quantitate:que ibi continetur:⁊ valet:secus si in libello tantum contineatur:quia tunc non valet sn̄ia:q2 id quod est expressum in libello:non est certū deberi:nisi ex probatione appareat.Item si iudex in sententia:nullā exprimat quantitatem certam:sed referat se ad acta:in quibus continetur certa quantitas siue sit lite ordinaria siue probatoria:valet sententia.Exemplū primi.si dicat iudex condēno titiū prout in iudicio actū est.Nā si in libello cōtineat̄ certa quātitas:valebit sententia.Exemplum secūdi:vt si dicat iudex.condemno titiū ad id qđ probatum est:prout probatum est.Nam si in probatione contineatur quantitas probata.⁊ dicitur in condemnatione in eo qđ est probatum:quia paria sunt aliquod certum exprimere vel se referre ad aliquod vbi contineatur expressum.vt in.l.vt pretor. in §.si iudex.ff.de re iudi.⁊ in.l.tale.in pri.ff.de here.institu.Hec sunt verba Angel.licet non tam clara.in.l.iij.C.de senten.que sine cer.quan.q̄ v̄ba eadem prosequitur Barto.in dicto.§.si iu-
44 dex. ¶ Itē not.finaliter †quod cum procedat huiusmodi libellus peto fundum cum fructibus ꝑcipiēdis:valebit etiam huiusmodi sentētia videlicet condēno titium ad restitutionē fundi cū fructibus perceptis ⁊c.licet non sit certa quantitas expressa:tamen fiat declaratio fructuum in executione sententie.Ita determinat not.Ang.in.l.iij.C.de senten que sine ⁊c. ¶ Circa mate-
45 riam sententiarum est etiam notandum †quod iudex suam diffi-
b nitiuam sententiam latam non potest reuocari[b] neq3 eius successor:si talis sententia valet ⁊ tenet:vt in.l.post sententiam.C. de senten.et interlocu.om.iudi.et in.l.j.C.senten.rescin.pos.Si autem sententia esset nulla dicite:vt infra dicam.Hoc tamen fallit in principe:qui de potestate absoluta non autem ordinaria potest suam sententiam diffinitiuam reuocare.ita tenet Bald.

a ¶ Probatorijs.Uide Feli.in.c.cū venerabilis.de excep.Celsus.

b ¶ Reuocare.Adde glo.in ver.immo vero.in.c.predicator.xvj.q.j.que dicit sententiā diffinitiam incontinenti reuocari posse.quam glo.extollit Bald.in.l.non dubium.C.de legi.⁊ in.l.j.§.de fur.⁊ Pet.de ancha.in consi.cciij.incip.iude.de iure iudicaturus.⁊ Card.in cōsi.xxxj.incip.punct⁹ ⁊c.facit gl.l.c.apud misericordē.xxxj.q.j.⁊ in.c.sit.in verbo iusta de iureiur.l.vj.facit glo.in vers.post tp̄s.in §.tutor.insti.de auto.tut.facit text.in.c.p̄terea.j.de test.cogi.declara vt per Bal.in §.q̄bus.l ꝟs.de inde.no.l.j.cōsti.C.cum cōcor.quas ꝑ Feli.habes.l.c.qualiter ⁊ qn̄.lo primo.ō cā intelligēdo incōtinenti antequā diuerteret ad actus extraneos.ꝑ tex.in.l.j §.j.cū materia.ff.de verb.ob.et adde do.Alexan.de imo.in ꝯsi.cviij.i.iij.ꝑte.vbi an iudex lata sentētia possit incōtinenti aliquid facere:saltem quo ad expēsas ⁊ quo ad alia acessoria ⁊ qūo possit corrigere sn̄iam suam:⁊ vide omnino Feli.locꝺ.s̄.allega.vbi nonnulla ad materiā facictia.sed q̄d qn̄ victor cōfitet̄ eā iniustā vel ꝯ eā admittit ꝓbationes an ꝑ iudicē reuocari possit.vide Feli.in.c.inter ceteras.j.de re iudi.⁊ in.c.inter monasteriū.in ꝟ.demū pōdera.eo.ti.⁊ an talis sn̄ia reuideri possit.vide hic per eum.in ꝟ.fallit.ꝟ.s3 quid in criminali an reuocetur propter detectam innocētiā rei.vide ꝑ eum in.c.suborta.in ꝟ.propter instrumentum ⁊c.

⁊ Angel.in.l.ij.C.de senten.ex peri.reci. Que omnia procedunt
in sententia diffinitiua.secus namqꝫ est interlocutoria: quam iu
dex potest contrario imperio reuocare: vt in.l.quod iussit.ff.de
re iudica. Et in.l.dicere.ff.de arbitris.in fine. Et vt bene intelli
gatis: sciatis: quod omnis sentētia interlocutoria largo modo
a dicitur diffinitiua.[a] nam sententia diffinitiua sumitur duplici
ter.primo largo modo a diffiniendo.et hoc respectu interlocu
toria potest dici diffinitiua: quia diffinit illum articulum: super
quo fertur: vt est glos.singula.in.l.si quis iusiurandum.C.de re
bus creditis.et notat Bartolus in.l.titia.ff.de accusationibus.
proprie autem sententia diffinitiua dicitur/ que diffinit totum
negotium principale: ⁊ sic illa est diffinitiua: que certis finibus
concluditur: ista sunt verba textu.in.l.post sententiam vbi dici
tur quod sententia est exitus rei: idest finis: vt in.l.facultas.ff.
de iure fisci.libro decimo.et sic communiter accipitur.et interlo
cutoria accipitur pro omni sententia lata ꝑ iudicem ante finem
controuersie.quinimmo omnis vox iudicis dicitur esse senten
tia interlocutoria: vt notat gloss.in institu. quibus aliena.licet
46 vel non.in.§.admonendi. ¶ †Fallit tamē hec regula videlicet
quod iudex non potest interdum reuocare sententiam interlo
cutoriam. Primo si per talem interlocutoriam finitum est offi
cium iudicis: ⁊ desijt esse iudex in illa causa.verbigratia. Si iu
dex pronuntiat se esse iudicem incompetentem: vt est textus in
§.dicere.in fine.ff.de arbitris Et textus est in capitulo signifi
cantibus.de offic.delega. Et ita tenet Bartolus in dicta.l.quod
47 iussit.⁊ Angelus in lege prima.C.sentē.rescin.non posse. †Se
cundo fallit: si iudex fert sententiam absolutoriam ab obserua
tione iudicij.nam talis sententia dicitur interlocutoria.glo.est
singula.in.l.earum.ff.si serui.vendi.⁊ voluit Baldus in lege se
cunda.C.ne quis aud. Certe talis interlocutoria non poterit re
48 uocari.ita tenet Angel⁹ in dicta lege prima. †Tertio fallit quā
do facta est executio talis interlocutorie: et est quesitum ius par
ti: quia tunc poterit reuocari secundum Baldum in dicta.l.post
sniam. C.de senten.⁊ interlocuto.omnium iudicum. In his ca
49 sibus exceptis remanet regula firma. † Sed iuxta premissa
queritur.infra quantum tempus possit reuocari ista interlocu
toria. dicite aut iudex vult reuocare talem interlocutoriam ad
instantiam partis: et potest vsqꝫ ad decem dies: vltra non.quia
tunc esset quesitum ius parti per lapsuꝫ decem dierū: qui dant
ad appellandum. Si autem iudex vult reuocare ex officio suo: ⁊
⁊ tunc potest quandocunqꝫ.ita tenet Angelus in dicta lege pri
ma.idem notat Innocentius in capitulo ad consultationem.de
50 re iudicata. ¶ Ex quo potest etiam inferri † quod si ex forma sta
tuti quatuor dies dentur tantum ad appellandum: quod infra
quatuor dies tantum iudex poterit reuocare talem interlocu
toriam ad instantiam partis: quia vltra illos dies est quesitum
ius parti: cū nō possit appellare pars aduersa. ¶ Consequēter
51 q̄ro † quod vicibus poterit iudex sentētiam interlocutoriā reuo
care. Dicite: quod bis: quia bis tātū poterit appellari a senten
52 tia: vt in.l.vnica.C.ne liceat in vna eademqꝫ causa.⁊c. † Item

a ¶ Dicitur diffinitiua e Appel.snie de qua snia itelligam⁹: vide domi. Alexan. de imo.in cōsi. l.i.ij. parte vbi pōit q̄d in statutis: ⁊ an preceptū sit sentētia diffinitiua: vł iterlocutoria vł executio: et quid sit sententia interlocutoria: ⁊ quando dicatur: ⁊ q̄n diffinitiua. vide Feli. plene in ru. bri. j. de re iudi./

quero an poterit reuocare talem interlocutoriã absentibus par
tibus. Dicite ꝙ nõ: si est magni preiudicij secus si parui vel nul
lius sm Bartolum qui ita tenet in dicta. l. quod iussit. vbi etiam
dicit quod poterit per alium reuocare hanc sententiam interlo
cutoriam. argumentum legis. diem proferre. in principio. ff. de
arbitris. Subiungens etiam ibidem: quod illud quod expedi=
tur officio iudicis nobili: puta dare tutorem pupillo: interpone
re decretum in alienatione minoris: iudex potest reuocare. vn=
de si iudex interposuit decretum in alienatione minoris pote=
rit etiam reuocare nullo vocato. Intelligite tamẽ cum cause co=
gnitione: quia non est intelligendum ita indistincte: quod li=
ceat iudici suam interlocutoriam reuocare: nisi cum grano sa=
lis. Nam si est tale quid: quod requirat cause cognitionem: et cõ
cernat magnum preiudicium: non poterit reuocari nisi causa
cognita. argumentum leg. a procedente. C. de dilationibus. Si
autem esset tale quid: quod non requireret cause cognitionem:
nec concerneret magnum preiudicium: tunc potest sine cause
cognitione reuocari. argumentum leg. nec quicꝙ̃. §. decretum.
ff. de officio proconsulis. hinc est quod dicit Bartolus in dicta
l. quod iussit. quod si reperiuntur due interlocutorie contrarie:
nec appareat quid sit: ꝙ vltimam protulerit: iudex autem reuo=
carit primam: non valet secunda interlocutoria si est tale quid
concernat magnum preiudicium. Et ideo sit cautus hoc casu
ille qui obtinet sententiam interlocutoriam secundam contra=
riam prime: ꝙ in illa: scilicet secunda expressa mentio fiat de pri
ma interlocutoria illam reuocando. Si autẽ est tale quid quod
non concernat magnum preiudicium / tunc valebit secunda:
et videtur recessum a prima secundum Bartolum. vbi supra.
53 ¶ Ulterius adijcite premissis † quod si iudex faciat preceptum
de soluendo infra decem dies confitenti debitum / talis senten=
a tia est interlocutoria[a]. et potest iudex ad sui libitum reuocare.
Ita notat notabiliter Angelus in. l. si debitã. ff. de iudicijs. sub=
ijciens ibi multum singulariter: quod tale preceptum de sol=
uendo potest fieri in die feriato ad honorem dei: et per conse=
quens poterunt fieri omnia talia precepta / quia ista dicuntur
magis voluntarie quam contentiose iurisditionis / et ea que
expediuntur per viam voluntarie iurisditionis / possunt in die=
bus feriatis expediri: vt in lege actis publicis. C. de ferijs. quod
supra dictum est iudicem suam sententiam diffinitiuam non
54 posse reuocare / procedit vbi sententia valet. † Quid autem si
iudex fert sententiam diffinitiuam que est nulla an possit ite=
rum pronunciare. Est aduertendum quod vbi iudex fert senten
tiam interlocutoriam que est nulla / non potest adiri superior
vt cognoscat de tali nullitate sententie: de hoc dicemus in causa
appellationis. Istud est dictum singulare Angeli in. l. si preses.
C. quomodo et quando. Si autem lata est sententia diffinitiuã
que sit nulla: et tunc si est iudex ordinarius adhuc potest ferre
b sententiam aliam[b]: vt in. l. finali. C. de sententia que sine certa
quantitate. et in lege. j. C. de sentẽtia et interlocu. et in lege. iiij.
C. de accusationi. et in. l. si presunt. C. quomodo et quando iud.

a ¶ Est iter lo. sꝫ hoc im proprie gl. i §. illis. ff. de certo. et ibi Ang. ff. sup gl. coll. j. §. sed rom. i. l. v. in pn. de ꝟ. ob. et Ang. in. l. fancimꝰ. la j. C. de admi. tu. dicũt eã tertiã spẽm snie licet sit potius iter= locutoria ꝙ̃ diffinitiua. de quo vide Alexã. in. l. si debitori. ff. de iud. ro. ma. in rub. ff. de re iud. et Bar. in. l. sit pretor. l versi. venio ad verbũ p= mittitur. ff. de mino. et in. l. j. versi. sed dices. et in. l. non fa= tetur. ver. sꝫ dico. ff. de cõ fes. Celsus.

b ¶ Aliã. an iudex post latã sniam possit ferre aliã vel ad= dere vel mu nuere. vide do. Alexan. de imo. l cõ= sil. xc. per to tum. in pri= ma parte. et in psi. cxxx.

per totū.in iij. par. vbi etiā ponit quid de interlocutoria ꝛ quid i dāno et an iudex lata sententia desinat esse iudex et quid de expēsis, Celsus.

55 Adde ꝙ iudex ordinarius qui tulit sentētiā nullā potest iterū
pnūtiare vt esset sibi cōtrariꝰ.tex.est sing.ſm Bald.in.l.fi.C.de
sen.q̄ sine ꝛc.ibi sentit Ange.Et ideo si iudex tulit sniam abso=
lutoriam que est nulla:poterit iterum pronūtiare condēnando.
cuius contrarium dicebat do.Cataldinus doctor famosissimus
dum haberemus simul quandam questionē de facto ab hoc al=
leg.Archi.ita tenentē/sed sententia Bald.est ipsa veritas:quia
ibi est text.singularis.Iudex autē delegatus si tulit sentētiam
nullam diffinitiuam non potest amplius pnuntiare quia fun=
ctus est officio suo.vt in.l.iudex.ff.de re iudi.ſm vnum intelle=
ctum:vt in.l.si vt proponis.C quomodo et quādo iud.Fallit in
iudi.delegato.ad vniuersitatem causarum:quia in illo idem est
quod in ordinario.ita tenet Angel.in dicta.l.iudex.idem tenet
Bal.in.l.si vt proponis.s̄.alleg.Itē fallit scōm Ange.in.d.l.iu=
dex.in delegato principis:quia in eo idē est quod in ordinario.
Bal.contra.quia immo non poterit pronuntiare amplius scōm
eum in.d.l.si vt pponis.Nec obstat ꝙ delegatus principis sit
maior ordinario in cā sibi cōmissa:vt in.c.pastoralis.ff.de offic.
deleg.bene enim fateor ꝙ est maior.Sed iurisditio ordinaria est
firmior ſm Archidi.vt.xij.q.ij.c.si episcopus.ꝛ mihi placet sen=
tentia Bal.Itē qñ fallit sententia delegati est nulla:quia nō ser
uauit formam mandati:quia tunc non poterit ferre sentētiam:
quia non dicitur esse vsus mādato ſm Ange.in.d.l.si iudex.Itē
fallit si est pro parte pronuntiatū/ꝛ pro parte non:qꝛ tunc pote=
rit adhuc pronuntiare ſm Bal.in.d.l.si vt proponis.et ſm An=
ge.in.d.l.si preses.pro hoc est text.sing.in.l.dicere.in princ.ff.de
arbi.Et ideo si arbitror commisse sunt plures questiones ꝛ plu
ra capitula si pronuntiat de aliquibus:ꝛ de aliquibus non pote
rit adhuc pronuntiare:nec dicitur adhuc functus officio suo:ita
56 dicit text.in.d.l.dicere. ¶†Est tñ not.ꝙ vbi iudex ordinarius
tulit sententiam et possit iterū pnūtiare/ꝛ potest superior adiri
qui habet pronuntiare de nullitate:ita ꝙ est in electione partis
ſm Bald.in.d.l.vt proponis.ꝛ ſm Ang.in.d.l.si preses.Sed est
aduertendum quod vbi aditur superior propter sentētiam nul=
lam non potest cognoscere de iustitia ꝛ iniustitia cause:neq̄ꝫ de
meritis/sed solū de nullitate:quod est verū vbi sententia fuit la
ta nulla propter scandalū vel latā culpā iudicis:nam tunc non
pōt cognoscere de iustitia vel iniustitia cause/et sic de meritis:
sed solū de nullitate qd̄ est verū nisi sententia fuerit lata nulla p
sordes puta per dolū vel latam culpam iudicis:nam tunc bene
pōt superior cognoscere de iustitia vel iniustitia cause.ita not.
sing.Ang.in.d.l.si preses.Idē sentit Bal.in.d.l.si vt proponis.
hoc modo concordant Iaco.de bu.ꝛ Bald.qui fuerūt contrarij.
57 ¶Sed mō dubitat̄ vbi est lata snia nulla an debeat prius co=
gnosci de nullitate anteq̄ꝫ de meritis cause.Dicite ꝙ aut nulli=
tas est euidens:ita ꝙ nulla requirit̄ probatio extrinseca:puta qꝛ
snia est lata parte non citata:ꝛ tūc pōt cognosci de meritis cau=
se etiā nulla habita cognitione de nullitate cause.Si autē nul=
litas nō est euidens sed requirit̄ pbatio extrinseca:puta qꝛ snia
est lata cōtra mortuū ante sententiam:ꝛ tūc debet prius cogno=
sci de nullitate

a ¶ De nullitate. Sed nunquid quis possit dicere de nullitate sententie late in fauorem suum: vide do. Alexan. de imol. in consil. cxxiij. in .i. parte. vbi etiam nunquid sententia nulla possit consensu partium validari. Facit ad hoc quod not. iste. §. in princi. huius. c. nume. xxi. versi. circa primum. ⁊ quod ibi posui in addi. ad ipsum. in ver. si dicat eam iniquam. Celsus.

57 sci de nullitate[a] anteq̄ de meritis cause. Ita tenet Barto. in. l. cum querebatur. ff. de re iudica. Ita sentit Ang. in dicta. l. si preses. sed nunquid sit necesse super nullitate pronuntiare: respondeo s̄m Barto. in. d. l. querebatur. quod aut est petitum expresse pronuntiare sententiam nullam: et tunc necesse est pronunciari de nullitate: vt in. l. de qua re. ff. de iudi. Aut nō est expresse petitum debere pronuntiare de nullitate: sed petitum est debere cognosci de causa: ac aduersarium condemnare cum sententia lata sit reperta nulla: et tunc non est necesse pronuntiari super nullitate. Sed solummodo super meritis cause condemnando vel absoluendo: et tacite videtur pronuntiare super nullitate: vt in. l. ij. C. de ordine cognitionum. ¶ Sed iuxta premissa queri-
58 tur † an vbi sententia est nulla debeat cognosci ex eisdem actis antiquis ⁊ ferri sententia: vel an debeat cognosci ex nouis actis fiendis. Dicite aut vitiū nullitatis concernit solūmodo sententiam: puta quia est sententia lata in die feriato in honore dei/ ⁊ tunc debet pronuntiari ex eisdem actis antiquis: ⁊ hoc casu solum iudex habebit pronuntiare in die iurisdica: aut vitium nullitatis concernit sententiam ⁊ acta: puta quia est processum cōtra minorem indefensum: ⁊ sic omnis processus est nullus ⁊ sententia: vt in. l. cum ad minores. C. si aduer. rem iudi. et tūc debet pronuntiare ex nouis aut vitium acta concernit/ et non sententiam: ⁊ tunc quia acta sunt nulla ex talibus actis non est procedendum: imo sunt fienda noua acta: quatenus acta valeant ex his est procedendum. Ista est pulchra distinctio Bart. in. l. cum
59 querebatur. §. allega. ¶ Nota tamē vnum † quod vbi nullitas deuoluitur ad superiorem: quia est appellatum ⁊ in consequentiam venit nullitas/ non autem principaliter: etiam si in libello simul exprimatur de nullitate ⁊ appellatur scđm formā consuetam dico sentētiam nullam: ⁊ si qua est appello. nam licet videatur primo intenta nullitas: ⁊ postmodū conditionaliter appel-
b latio:[b] tamen est totum contrariū: quia appellatio dicitur principaliter intenta ⁊ nullitas in consequētiam. glos. est singu. in. l. i. C. quando prouoc. non est necesse. quam ibi summe commen-
60 dat Ange. ¶ † Adijcite premissis inquantum dixi in superioribus iudicem sententiam suam diffinitiuam non posse reuocare neq̄ mutare non est simpliciter verum. Quia quo ad accessoria
c potest iudex eadem die se supplere addendo: non autē minuendo. tex. est singula. in. l. paulus respōdit rescindere. ff. de re iudi. Et ideo si iudex hora tertiarū protulerit sententiam: ⁊ non condemnauit aliquem in expensis neq̄ absoluit: poterit postea hora vesperarum condemnare in expensis: etiam si nullā fecissem reseruationem expensarum. Si autem iudex absoluisset victum in expensis non posset condemnare postea. Et econtra si con-

b ¶ Appellatio. Sed nunquid a sentētia nulla possit appellari: vide d. Alex. de imol. l cō sil. lx. in. iij. parte. Adđ Bald. in. l. i. ad princ. ẜ. querūt doc. C. de sen. ex peri. recitā. Bald. in. l. si constat. et i. l. si exp̄ssū. no. Paul. de cast. consil. xv. ⁊ Alexā. quem vtputa voluit allegare cōsi. lj. vbi allegauit consi. lx. volu. iij. Celsus.

c ¶ Eadem die. Uide q̄ dixi. §. eo. in versic. circa materiā sententiarum. l apost. magna.

demnasset non posset postea absoluere secundum Barto. in di-
61 cta. l. paulus. ¶ Circa predicta quero † an iudex possit pro par-
te condemnare / & pro parte absoluere. Ecce actor petierat. x. iu-
dex dicit in sentētia sua / condēno eū in quinq; & in aliis quinq;
absoluo / nunquid valeat? certe sic. vt in. l. j. C. si aduer. rem iudi-
ca. Et ibi clare dicit Angel. Et not. quod hoc casu debebit actor
condēnari in expensis qui petijt. x. et non potuit obtinere nisi
in quinq;. Ita dicit singu. Innocen. in. c. finem litibus. de dolo
et contuma. Quod dictū reputatur singulare: nō tamen allegat
in hoc dicēs. Ego autem allego casum ad literam. in. c. vnico.
de plus peti. Et hoc est notandum contra ignorantes iudices
qui contrarium sepe faciunt / vt vidi et similes de facto sepe vi-
demus ad propositum: quod iudex appellationis potest sentē-
a tiam pro parte annullare & pro parte firmare.[a] vt in. l. quedam
mulier. ff. familie hercis cunde. & in. l. cornelia pia. ff. de iure pa-
tro. Ecce potest dicere iudex appellationis dicimus sententiam
fuisse nullam in tali capitulo. et in tali dicimus fuisse recte iu-
dicatum. vbi autem actor petijsset. x. & iudex in sua sententia di-
xisset hoc modo / condēno reum in octo & de aliis duobus nihil
dicit non valet sententia. ita tenet Barto. et Bald. et est glos. in
l. j. C. si aduer. rem iudica. et idem tenet Bald. in. l. vnI. C. si de
momen. posses. fuerit appella. Et est ratio cum de aliis duobus
nihil fuerit dictum: non videtur causa fuisse finita super tota cō-
trouersia / quem finē debet opponere sentētia: ergo &c. Est etiā
alia ratio quia sententia debet esse conformis libello: vt al's dixi
etiam repetita actione & causa. Unde est necesse quod iudex di-
cat cōdemnamus in octo & absoluimus in aliis duob9. ¶ Simi-
liter scdm Bal. in. d. l. j. C. si aduersus rem iudica. si iudex habens
iurisdictionem vsq; ad decem & non in plus: fert sentētiam in vn-
decim non valet sentētia etiam in illis decem in quibus habet
iurisdictionem: quia actus iudicandi est indiuiduus & nō potest
diuidi ita vt valeat. ¶ Uiso qualiter feratur sentētia et de eius
accessoriis vidēdū est etiā de plurib9. Primo de executione sen-
tētiarum. Item de condēnatione expēsarum & de impedientibus
62 sentētie executionem. ¶ † Circa primum clarissimum est iudi-
cē ordinarium suam sentētiam exequi posse: quia exequitur etiā
sententiam suorum delegatorum & arbitrorū: vt in. l. a diuo pio.
in princ. ff. de re iudi. Delegati autem suas sentētias nō exequū-
tur: nisi sint delegati principis qui possunt suam sententiam
b exequi: vt in. l. j. in fi. C. de iudi. & in. c. significasti.[b] de offi. dele.
talis autē potestas exequēdi non durat nisi anno a tēpore sen-
tentie late: vt in. c. querenti. de offic. delega. ita not. Bald. in. d. l.
63 a diuo pio. ¶ † Sed iuxta premissa quero: pone princeps dele-
gauit meram executionem: nunquid delegatus possit etiam co-
gnoscere: & sic habere etiam cognitionem. dic scdm Barto. vt. s.
aut mandat executio nulla precedente cause cognitione: et tunc
videtur etiam mandata cause cognitio: vt in. l. & si non cognito.
C. si contra ius vel vtili. publi. Exēplum scripsit hoc modo. Pe-
trus autem conquestus coram nobis q de facto spoliatus est
possessione talis fundi: & si ita est volumus eum vt restituas ad

a ¶ Firmare. sed quid si sententia sit nulla an iudex appellationis eā reformare possit. vide do. Alex. de imo. in consil. xxix. per totum. in. ij. parte. et in consil. cxxj. ea. parte.

b ¶ In capitulo significasti. vbi ad hoc omnino vide Feli.

possessionem:certe videtur mandata causa: et sic iste litere non
sunt mere executorie. ¶ Et est ratio quia in literis intelligitur
a semper clausula si preces veritate nitantur.[a] vt in.l.fin.C.de di=
uer.rescript.vnde si dz impleri cognitio:opz q cognoscat an il=
le preces sint vere vel ne. Aut mãdauit executionem postq̃ pre=
cessit cause cognitio:z sñia:ita qd non restat nisi sola facti execu
tio:z tũc vbi mandatur executio non requirit haberi aliqua co=
gnitio:z ideo istud est illud qd quotidie cõmittit nuntijs publi
cis quibus committitur missio in possessionem:qui non habent
aliquam cognitionem iuris:z talis executio vocatur mera exe=
cutio:vt in.l.executione.z in.l.si vt proponis.C.de excep.rei iu=
di. Aut sententie late demandat executio alteri iudici alterius
iurisditionis:z tunc an possit cognoscere dic q est quedã cogni
tio q̃ respicit res:in quibus debet fieri executio:z tunc cognitio
spectat ad talẽ executorẽ:vt in.l.a diuo pio.§.in vẽditis.z.§.si su
per rebus.ff.de re iudi. Interdum talis cognitio respicit exce=
ptiones q̃ opponuntur contra executionẽ:z tunc aut exceptio q̃
opponitur nõ redarguit sñiam de iniquitate veluti est exceptio
vt qs non condẽnetur:nisi inquantũ facere põt:z tunc bene põt
cognoscere. Interdum illa exceptio respicit merita cause:vel re
darguit sñiam de iniquitate.veluti est exceptio iniq̃tatis:z fal=
sorũ instrumẽtorũ.tũc põt cognoscere nõ quo ad finẽ:vt pnũtia
ret sup talib9 exceptionib9:z infringat sñiam iudicis. Sed si co
gnitio de talib9 exceptionib9 apparuerit sñiam nõ esse exequen
dã:tunc rescriberet executor iudici sententie:z supersedebit:ita
tenet Ang.in.l.si ptor.in.§.marcellus.z ibi bonus tex.ff.de iud.
64 z idẽ Bar.in.d.l.a diue pio.in prin. ¶ †Sed qd econtra an vbi
est mãdata cause cognitio videt mãdata executio:in hoc articu
lo sunt diuerse opiniones.finaliter Bart.vbi.s.concludit inspi
ciẽda fore cõmissionis verba:q: si princeps dicit.cõmittimus ti=
bi hanc cãm:intelligit etiã mãdare iurisditionem ad executio
nem. Idem si dicat cõmittimus tibi hãc cãm decidendam z ter=
minandam:vt probatur in.l.j.C.si cõtra ius vel vti.publi.sec9 si
solã audiẽtiã vel cognitionẽ hoc modo cõmittimus tibi cogni=
tionem talis cause:nã tũc nõ potest facere executionẽ:q: vnius
inclusio ceterorũ est exclusio:vt in.l.cũ pretor.ff.de iud.ita tenet
Barto. Inno.autẽ distincte tenet posse fieri executionem etiam
hoc casu:ita tenet ipse in.c.ad hec.de of.archi. Idẽ tenet Spe.vt
refert Ange.in.d.§.marcellus.z ita videtur pertransire Angel.
65 ¶ †Sciendũ est nouũ non esse q vnus iudex exequatur sñiam
alterius:si iudex exequens successit in loco iudicãtis.i.illi9 q iu=
dicauit cũ censeatur idem tribunal:vt in.l.proponebatur.ff.de
iud.secus aũt si fuissent duo iudices eiusdem tribunalis:qui tu
lissent sñiam:tũc si vnus fuisset remot9 mortu9 seu impedit9 nõ
b possit sm Barto.in.l.a diuo pio.in.§.sñiam[b].ff.de re iudic.vbi
iudex a quo requirit executionem per alium exequi diuersi tri=
bunalis:z forte etiã territorij:z tũc lr̃as iudicis q iudicauit po=
terit exequi:vt in.d.§.sñiam:z facit tex.in.l.cũ vnus.in.§.penul.
ff.de bo.aut.iudi.pos. Si autẽ victor sñias suas presentaret co=
ram iudice:vbi debet fieri executio.et poterat fieri officio iudi=

a ¶ Nitan
tur.vide Fe
li.in.c.ex p=
te.de rescri.
vbi plene.&
q dixi plene
in tractatu
clausularũ.
in clau.re=
scriptorum.
versi.si pre=
ces veritate
nituntur.
Celsus.

b ¶ In.§.
sententiam
Et ibidẽ vi
de do.Alex.
de imo.hoc
idẽ referẽtẽ
et sequẽtem
in §si.si au=
tẽ.z Pau.de
ca.in consi.
clij.z in 9s.
xxxix.z Ale.
in.l.pe.d iu
ri.om.in.sz
nũq̃d qñ pe
titur execu=
tio corã alio
iudice ad=
mittãtur ex
ceptiões.vi
de Paul.de
ca.in consil.
cccxxiij.

cis:ꝛ nõ apparet de aliquibus lr̃is trãsmissis ꝑ iudicem qui iu
a dicauit:non potest fieri executio.[a] Ita tenet Bald.in.d.l.a diuo
pio.ꝛ idẽ tenet Ang.consulendo:quod consilium incipit sic si ta
men ille victor intentaret actionem iudicati:vel actionem.in fa
ctum coram iudice diuersi tribunalis:tunc hoc posset fieri agen
do ordinarie. Etiam sine scriptis missis iudici per iudicem qui
66 snl̃am tulit secundum eundẽ Bart.vbi.s̃. ¶ †Quia vos debe-
tis.scire quod duo remedia sunt prodita ad petendum executio
nem sententie:videlicet officium iudicis notabile:ꝛ istud habet
paratam executionem:quia ostensa sententia statim fit execu-
tio/nec requiritur libellus/nec litis contestatio:ꝛ ita intelligit
tex.in.l.minor.xxv.ff.de mino.ꝛ voluit gl.in.l.qd de inofficio.ff.
de inoffi.testamẽ. ¶ Aliud est remediũ:videlicet actio in factũ:
vel actio iudicati.et ista requirit libellũ:et litis contesta.vt in.l.
item veniunt.§.idem rectis.ff.de peti.heredi.ꝛ tunc requiritur
libellus etiã lit.contest.ꝛ debet ẜm ordinariã viã ꝓcedi:nec ha-
bet paratam executionẽ.ita not.Bar.in.l.ita dies.ff.de re iudic.
Ita ꝙ in casu nostro iudex diuersi tribunalis ꝛ territorij cui nõ
sunt destinate litere per iudicem snl̃e:non poterit exequi snl̃am
requisito officio iudicis nobili:sed oportebit ꝙ coram eo inten-
tetur actio iudicati:vel in factum:vt procedatur via ordinaria ꝛ
talis instantia durabit.xl.diebus vtilibus secundũ formam do
ctorum canonistarum traditam:vel tribus alijs ẜm formã iuris
ciuilis:vt in.l.properandum.in princ.C.de iud.Ubi tamen snl̃a
est lata per arbitriũ vel arbitrati tunc iudex cuiuscunqȝ territo-
rij ad quem spectat executorẽ posset exequi ex officio suo sum-
67 marie:ꝛ est ratio hoc casu. ¶ †Quero nunquid in executione
b sententie requiratur citatio.Inno.in.c.ex ratione[b].de appel.te
net ꝙ non.Cy.antẽ ꝛ Dyñ.in.l.ab executore.C.quorum ap.non
reci.tenẽt ꝙ requiratur citatio.Uos autẽ pro cõcordia dicite ẜm
Barto.aut fit executio in alia re ꝗ̃ in qua sit facta condemna-
tio:puta:quia facta est condẽnatio in pecunia.ꝛ debet fieri exe-
cutio in bonis immobilibus: ꝛ tunc requiritur citatio.Si autẽ
executio fit in eadẽ re:in qua facta condemnatio:ꝛ tunc nulla re
quiritur citatio.Ita tenet Barto.in.l.a diuo pio.§.in venditio-
ne.ff.de re indi.idẽ tenet Bal.in.l.j.C.de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ ibi est
text.ꝙ requiritur citatio:cum tex.dicat si te pars ex snl̃a conueni
68 re ꝛc. ¶ Attendite tñ †quia illud seruat̃ in actione reali qñ pos
sessori nullum factum fuisset preceptum de restituẽda re:vbi au
tem post snl̃am latam fit vnum preceptũ possessori de restituẽ-
do rem infra certum terminũ:quo termino elapso fiet executio
in re sine aliqua alia citatione.vt est text.in institu.de offi.iudi.
Sed quid si sit facta executio nulla precedente citatione in casu
quo reqritur citatio an executio valebit:dicite quod si facta est
executio.: mediante nuntio publico:et tunc valet executio:sed
victus poterit appellare sicut potest appellare qñ exceditur mo
dus in exequẽdo: quia pluribus modis exequendo modus ex-
ceditur:videlicet rei tempore ꝛ qualitate:vt in.d.l.executore. Si
autem facta est executio per iudicem : quia data sit licentia vi-
ctori per iudicem vt ingrediatur possessionem propria autoritae

a ¶ Executio.vid. pau lũ de cast.in ↄsi. cccxxiij.

b ¶ c.ex rõne.vbi vide Feli.in.c.ex parte.de re-scrip.in ꝟsi. declara tñ. et Paul. de ca.in consi. xxxvij.et an ꝛ qñ die festo fieri possit ꝛ qñ non vide Fel.in c.significa-sti.in ver.3 Abba.s̃. de iud.ꝛ.d.ale. de imol. in ↄsi.lxxiij.et Fede.d sen. i ↄsi. cxxix. ꝛ do.Alex.i cõsi. cxxx.in j.parte.

a ¶Debitoris. Ad hoc adde no. p Ang. in.l.si vacātia.de bo.va.lib.x.& hoc vtrum
in diffinitiua: nō aūt in interlocutoria: in cui⁹ executiōe non seruatur talis ordo
vt p glo. in.§.si vo. in aut. de exhi. re.& p Cy.& Bal. in.l.ij.iiij.q.C.q̄n fisc. vel pri-
ua.& adde do. Bar. sozi. in cōsil. clviij. inci. visis. v. scd̄a rō est: q: in.ij. parte quod
si iudex interloquendo nō dicat prius executionem fieri debere in rebus mobi-
libus nulla
est cōmissio
executionis
quid autē si
mobilia sint
villia vt va-
sa: scutele: &
similia. vide
in.l. execu-
tores.C.que
res pig. obli
ga. poi. et
practicū Pa
pi. in sum.
titu. de exe.
sen. versi. sa
piēs. Cels⁹.

te: tunc executio est nulla: & incidit in.l.meminerint.C.vnde vi.
Cuius pena est: quod victor priuatur iure suo: ita tenent Bart.
& Ang. in dicta.l.meminerint. vnde dicta constitutio solū locum
habet: quādo executio est facta propria autoritate de licentia iu
dicis sine nuntio publico & aduersa pars non est citata in casu
quo debuit citari. vbi autem in tali executione non requiritur
citatio/non haberet locum dicta pena s̄m prefatos docto. habet
etiam locum constitutio si quis impetrauerit: quod mittatur sta
tim in possessionem alicuius rei. nam tunc si mittatur in posses
sionem vigore talis rescripti parte non citata incidit in dictam
constitutionem legis meminerint s̄m Ange. et communiter do-
cto. ¶De iure communi ordo tradatur in executiōe fiēda: quia
capiuntur primo res mobiles. secundo res immobiles. tertio no
a mina debitoris[a]. vt in.l.a diuo pio.§.in vēditione.ff.de re iudi.
69 †In nominibus namq̄ debitoris executio fit hoc modo: quia
iudex vocabit debitorē: & interrogabit antequā sit: & si responderit:
quod sic: iubebit ei: quod soluat isti victori. gloss. est singularis
q̄ vtitur talibus verbis in pretorio pignore. in.l.j.C.de pretorio
pignore. Si autem debitor non confitetur: non potest fieri exe-
cutio in nominibus debitoris. vt in.l.a diuo pio.§ sic quoq̄.ff.
de re iudi. Et pro hoc dixit Barto. in.§.sed si pecuniam. in.d.l.a
diuo pio. q̄ si aliqua res est deposita penes aliquem veluti pe-
cunia non potest fieri executio in illa re nisi depositarius con-
fiteatur illā rem apud se esse depositam: etiam si per testes pro-
baretur. & est tex. in.d.§.sed si pecuniam in verbo: eque capi io-
let. Et ita ego determinaui Cremone in.q. facti. ¶Sed est no-
70 ta. †quod interdum comparet tertius contradictor quando fit
executio qui dicit illam rem ad se pertinere & est dubium vtrum
b talis contradictio habeat impedire executionem[b]. Innocē. in
c.veniens. de testibus. notabiliter dixit an sit executio in re va-
cante & tunc talis contradictor impedit executionem. et est text.
in dicto.c.veniens. Ecce duo impetrauerant primum preben-
dam vacaturam in diocesi Placentina: & vnus comparet coram
collatore beneficij. Et ei ostendit suas literas petens ei confer-
re certam p̄bendam que nunc vacat incontinenti comparet ali⁹
qui habet similes literas: & dicit sibi fieri debere collationem:
certe talis contradictor impedit executionem prime: et necesse
habet iudex discutere de viribus partium anteq̄ exequa-
tur. Aut fit executio de re per aliū possessa: et tunc si petitur fie-

b ¶Execu-
tionē. Vide
q̄ habētur p
Pau. de ca-
stro. in cōsi.
cccxxv. et in
qb⁹ casibus
admittatur
terti⁹ ad im
pediendam
executionē:
et quo: vide
do. Alex. de
imo in con-
si. lxxxij. in
j. parte. et p
Feli. in.c. ve
niens. j. de
testi. et per
domi. Ale-
xan. de imo.
in cōsi. xvij.
prima par-
te. et Paul.
de cast. in consilio primo. & in consilio. iij. & adde que per Rotam habētur in de-
cisione. cccclxxv. item supposito quod. P. &c. Et de hoc vide omnino Barto. in.l.
seruus. & quod ibi diffuse & remissiue posui in apostil. ad ipsum in versicu. debet
differri executio. ff. de leg. j. Celsus.

a ¶ Nullitatis. Uide do. Alexā. de imo. in cōsi. xvij. in. j. parte. ⁊ in consi. xxxiij. in fi. ea. pte. ⁊ in cōsi. cvj. in. iij. parte vbi quid ɔtra sniam nō pōt opponi aliquid ex forma statuti: an intelligatur qn̄ snia esset notorie nulla. et in consil. xcv. in. ij. parte vbi que exceptiones sint q̄ executionem snie impedire habeāt: ⁊ an possit aliqua exceptio opponi: si omnis exceptio ex forma statuti sit sublata. vide p eū in consili. lxxvij. in. ij. parte. de quo etiam p eum consil. xxxiij. in. j. parte. vbi etiā qd si ex forma statuti nō possit opponi exceptio contra instrm̄: ⁊ an tūc saltē poterit opponi exceptio cōpēsatiōis vide p eū in ɔsi. lxij. qūo ⁊ qualr possit apparere de iniustitia seu iniqtate snie. vide p eum in cōsi. clxxx. p totū. in. iiij. parte. qđ ēt tuit allegatū. §. eo. ad hoc. Et an ⁊ qn̄ vt differat executio sit prestanda cautio đ cōseruando reū indēnē ab vno vincēte: si forte alius eādē rē vinceret iuxta. l. is a q. de re vē. vi. se. in. §. cum sup. v̄si. habes vnā limitationez. j. đ re in. Et qđ si instrm̄ ex forma statuti habeat a

ri executio in re petita: tūc non obstāte contradictione tertij cōparentis poterit fieri executio. ⁊ iste est text. in. l. sticho. ff. de rei vē. ⁊ in. l. pe. ff. de peti. here. Debebit tamen victor cauere victo: qđ si succūberet ad instantiam illius tertij contradictoris: quod restituat dictam rem illi tertio contradictori. ita dicit text. in. l. pe. prealleg. Exemplū: ego petebā certū fundū quem dicebaz ad me spectare iure dominij: ⁊ obtinui. peto desup executionē ⁊ cū iudex valet mihi dare licētiā intrandi in possessionē: ecce tertius apparet dicens dictam rem spectare ad ipsum: ⁊ velle docere de iure suo: certe iste non poterit impedire executionem. ⁊ est ratio: quia non interest istius contradictoris executionē nō fieri: cum habeat necesse agere oībus modis contra possessorē. vnde licet transferatur possessio de vno in alium. nō tollitur facultas ipsi contradictori: quin possit agere contra alium possessorem sicut egisset contra primum. ¶ Et notate qđ si iste victor a quo petit cautio de qua. §. dicat ⁊ offerat velle subire defensionem contra illū contradictorē: relevabit ab hmōi cautione: ⁊ poterit subire iudicium. Si antē reus victus a primo petitore restituerit rem primo victori sine cautione: postea idē vict⁹ fuerit etiaz a tertio contradictore cōdēnabit insolidū illi tertio: ⁊ fiet executio contra eū insolidū: qz eoipso ꝙ non exegit cautionē cū nō potuit. videtur dolo fecisse. vt. l. dolo. ff. ad. l. falci. Si eñ cautionem recepisset secuta victoria ex parte cōtradictoris liberatus fuisset cedēdo actiōes cōtra primuz acquisitas rōne dicte cautionis. Hec ola notant̄ p Inno. in. c. cū sup. de re iudic. quem sequit̄ Ange: in l. pe. ff. de pet. here. ¶ Aut ⁊ tertio casu facta est cōdemnatio in vna re: ⁊ fit executio in alia: ⁊ tūc terti⁹ cōtradictor ipedit executionē: qz in primis cognoscit̄ summarie de iurib⁹ isti⁹ rei: in qua dz fieri executio. vt in. d. l. a diuo pio. in. §. sup rebus. ff. de re iud. Exēplū: ego petij centū a titio ⁊ obtinui postmodū: qz nō soluit peto executionē fieri debere in vno fundo vsqz ad mensuraz debiti. cōparet tertius ⁊ dicit nō posse fieri executionē in illa re qz est sua: certe iudex debebit cognoscere summarie cuius sit illa res an debitoris: vel ɔdictoris: ⁊ si in hac cognitione summaria iudex putaret hanc rem esse dimittēdam vt in ea nō fiet executio non preiudicabit iuri dicti debitoris: vt in. d. §. si sup rebus

71 cum sit regula vulgata: † ꝙ acta facta in iudicio summario non faciunt fidem in plenario. vt in. c. veniens. de testi. secūdo. Hanc doctrinam. Inno. tanqꝫ singularē ⁊ notabilē sequit̄ Bart. in. l. a diuo pio. in. §. insup si de rebus. pallega. idem tenet Ange. in. l.

72 pe. de pet. here. ¶ † Uideamus de aliquibus causis impedientibus executionem sententie. ⁊ primam quidem ꝙ exceptio nullitatis a que euidenter apparet ex actis: vel potest incontinenti

executionez paratã: et instrũm sit amissum: et talis amissio probetur per testes: an talis probatio instrũi amissi eãm oĩno habeat. vide per eum in. §. prima declaratio. eo. ti. de re iu. et quid de statuto disponẽte: qd̕ nulla exceptio opponi possit nisi talis et talis: an alie iuste censentur excluse. vide do. Bartol. fozi. in consil. cclxxxiiij. incip. prestantissime. §. sic. ij. q: in simili. in. ij. parte q̀ non et de statuto disponente quod instrumẽta publica habeant executionem paratam/ an eius vigore eã qs ꝯsequat: et qualiter ꝓcedat in forẽsibus tale statutũ vide p eũ in cõsi.

ꝓbari impedit executionẽ sñie: secus si requireret altiorem indagi nẽ: q: tũc dz fieri executio: et postmodũ cognoscit de nullitate: ita tz Bar. i. l. iiij. in §. cõdẽnatũ. ff. de re iud. et Bal. in aut. q̃ supplicatio. C. de p̃ci. impera. offc. et. l. vnica. C. ne liceat vni. ius sibi dicere. Eãdẽ sñiam sequit Ange. i. l. tactã. C. si ex falsis instr. plus voluit Ange. in. d. falsam q̀ exceptio falsitatis cõmisse in cã in qua est lata sñia impedit executionez sñie: et si facta fuerit reuocat. et est rectus intellectus tex. in. l. fi. C. si est fal. instru. Dicit etiã Bal. in. d. l. vnica. q̀ põt etiã nullitas intẽtari principaliter intẽtãdo officium iudicis. Sed tunc nõ impedit executionem. Sed si doctum fuerit de nullitate: executio retractabitur. vt in. l. si cum nullitate. ff. de re iudicata. Et ita dicit debere intelligi quod no. Innocentius in. c. cum in iureperitus. de offi. delega. ¶ Unde Bal. ex p̃missis dat notabilẽ itellectũ cle. ex calũ. de reiu. vbi dicit: q̀ vbi est lata tertia sñia sup eodem caplo cõfirmatoria: non
a potest opponi nullitas ad impediẽdũ executionẽ[a] immo nõ obstãte exceptione nullitatis fiet executio: et postmoduz cognoscit de nullitate. nã dicit ipe si exceptio nullitatis est euidẽs: et incõtinẽti possit ꝓbari: nõ poterit fieri executio. ¶ Uñ non ob. d. cle. q: causa statuta. d. cle. fuit vt calumniis litigantiũ obuiet. vt in pn. dicte clemen. apparet. Sed si incõtinenti docet de nullitate tũc apparet euidenter qd̕ quis non obijcit talem exceptionem animo calumniandi: quo casu non habet locum. d. cle. plus dicit Bal. in. d. l. vni. prealleg. q̀ vbi exceptio nullitatis est euidẽs: et cõstat ex actis. si victor petat exceptionem: et victus nullã opponat exceptionem: poterit iudex ex suo offõ opponere exceptionẽ nullitatis: et reijcere victorẽ ab executione. vt i. l. vbi pactũ. C. de trãs. ¶ Et est ratio huius dicti. licet Bald. non alleget quia cuz exceptio nullitatis sit euidẽs notorium est iudici ex actis. vnde ipe potest supplere de facto: cum in his q̃ cõstãt iudici ex actis dicanẽ ei notoria vt possit de facto supplere. vt no. Innoc. in. c. per tuas. de testi. in. c. ex insinuatione. de ap. et Ang. in. l. si quis. ff. de inoffi. testa. et in. l. planc. ff. de peti. hered. et sic ex his modo cognoscitis plene quomodo et quando exceptio nullitatis im-
73 pediat executionẽ: † supplicatio autem si est interposita infra x. dies non suspendit executionem. immo debet fieri executio sed victor cauere debet quod si succumbuerit restituet id in quo facta est exceptio. si autem supplicatio interposita fuerit post. x. dies executio fiet sine aliqua cautione. vt in autẽti. que suppli-
74 catio. prealleg. ¶ † Sed plus dubitatur de restitutione in integ. vtrum illa impediat executionem: declaro lata est sñia in minorẽ vel ecclesiam: que sententia transiuit in rem iudicatam mi

ccxxxj. ici. cũ l p̃nti. §. preterea opin. Bar. ea. pte et adde eũ i ꝯs. lij. ic. p̃stãtissime. §. ij. ego p̃mitto. in. j. pte. vbi põit. q̀ istra guarẽtigiata h̃ñtia executionẽ paratam ex dispõne statuti sunt p̃ter ius cõe et p ꝯñs stricte interp̃tãda.
a ¶ Execu tionẽ. Nun qd qñ reptũ tur tres sñie ꝯformes aliqd opponi possit ꝯ eam executionẽ: vide. d. alc. 6 imo. l ꝯs. cvj. i. iij. pte: vbi ponit qd in ris si appet de notoria i iustitia et q̃ nullitas possit oppõi. vide p cũ i cõsi. lxxvij. l. ij. pte vbi etiã que sententie possint impugnari et ibi ponit

etiam de intellectu cle .j.de sequeſt.poſ.⁊ fru.⁊ quō dicant tres ſententie confor
mes ad hoc vt nō liceat tertio prouocare.vide per eū in d.conſi.lxxvij.
a ¶ pēdēte.vide.d.alex.de imo.in cōſi.xvij.l.j.parte vbi ponit:an poſſit fieri exe
cutio ſnie ꝑ viā capture vel alio modo pēdēte reſtitutione in inte.⁊ ponit ēt quō
⁊ qñ poſſit impediri executio ꝓpter nō cōparationē.⁊ adde q̄ habētur ꝑ do.Ja.
may.l aut.
q̄ ſupplica-
tio.in.ij.no.
C.de pci.im
pe.offe.vbi
ēt vide bal.
l.ij.no.⁊ an
ge.⁊ franc.
aret.l.l.ſi cā
cognita.C.
d traſ.⁊ ro.i
deci.ccclxxx
ij.cōmittat.
in no.⁊ i de
ci.ccccl xj.itē
fuit dubita
tū vtrū cau
tio.⁊ pau.d
ca.i cōſ.xxix.
Et q̄d ſi nul
litas allege
tur i ſnia an
pēdēte ipſa
dbeat ⁊ poſ
ſit fieri exe
cutio l bōis
⁊ ꝑſona.vid
plene ꝑ.d.
meū do.de-
ci.q̄ hec di-
ſputat ple-
ne cōſil.ſuo
lxxiij.ic.pſtā
tiſſime do-
cto: ꝑtotū.⁊
Ro.de ci.cc-
lxxxiij.icip.
itē licet per
viam exce-
ptio nullita
tꝫ.l antiq̄s.
Celſus.
b ¶ Appel
lo.Adō hic
q̄ habent ꝑ

no: vel eccleſia petit reſtitutionem in integ.⁊ illam obtinet:vi-
cto: petit executionem ſententie.opponit ei de reſtitutiōe pēdē
a te[a]:q̄ debebit ſuſpēdere ſniam:ſicut in appelatione dicem[9]:q̄-
ritur quid iuris.Inno.in.c.ſuſcitata.de reſti.in integ.ꝙ aut pre
ſumptio eſt cōtra petētem reſtitutionem in integrū:⁊ tūc impe-
dit executio.ſed habebit locum cautio:de qua.ſ.vt eſt text.in.c.
ſuſcitata ſm vnū intellectū.Aut preſumptio nō eſt contra petē-
tem reſtitutionē ⁊c.tūc impeditur executio.vt in toto titu.C.vt
in integrū reſtituātur.⁊ ita etiā eſt tex.in.l.ſi cauſa cognita.C.
de trāſac.ſi aūt talis reſtitutio haberet naturā ſupplicationis:
veluti ſi quis peteret reſtitutionē principis:tūc non impeditur
executio:ſed habet locū cautio de qua.ſ.vt in.c.ſuſcitata.ſ.alle
ga.ſm alium intellectū.⁊ iſta eſt doctrina Inno.in.c.ſuſcitata.
quem ſequit Ang.in.d.l.falſam.⁊ Bald.in.d.l.ſi cauſa cognita.
75 ⁊ in.l.finali.C.ſi ex falſis inſtrumentis.¶ †Uiſo de impeditiuis
executionem ſententie inter alia de nullitate eſt vidēdum nunc
qualiter ipſa nullitas introducatur.Et primum ꝙ nullitas ſen
tentie interdum cauſatur ex defectu iuriſditionis.⁊ iſta nulli-
tas eſt potentiſſima inter alias nullitates:quia vbi nullitas
prohibetur opponi per ſtatutum vel decretum:poterit tamen
opponi nullitas cauſata ex defectu iuriſditionis.gloſ.eſt ſingu-
la.in cle.vnica.⁊ eſt glo.fi.in ꝟ.puto tñ.de ſequeſ.poſ.⁊ fructu.
Idē tenet Ang.in.l.j.C.qñ ꝓuo.nō eſt neceſ.interdum nullitas
cauſatur ex ratione perſone minus legitime exiſtentis in iudi-
cio:vt in.l.cū ad minores.C.ſi aduer.rē iudi.interdum cauſatur
ratione citationis omiſſe ad audiendam ſniaꝫ.vt in.l.ea que.C.
quomodo ⁊ qñ iu.Cauſatur etiā nullitas pluribus alijs modis:
quos numerare nimis eſſet laborioſum ſed eſt attendendum ꝙ
qñ q̄s vult dicere ſniam nullā:oportet ꝙ exprimat cauſas nul-
litatis:qñ ꝑſuppponit cauſam nullitatis.al's nihil facit.ita dicit
ſing.Bal.in.l.q teſtamento.in prin.ff.de execu.tu.¶ Eſt ꝑterea
76 aliud notādū † ꝙ vbi q̄s poſuit in libello appellationis inIu-
ſtitiam:⁊ nullitatem ſimul ⁊ ſemel hoc modo.dico ſniam nullā
b et ſi qua eſt appello[b] ꝙ lapſa inſtātia appellationis:puta anno
vel biēnio nō poteſt amplius de nullitate dici.ita dicit Bar.in
l.j.C.qñ prouo.nō eſt neceſ.ſi aūt ſimpliciter eſt ꝓpoſita iniuſti
tia ⁊ appellatio.⁊ nulla eſt facta mētio nullitatis:tūc perempta
inſtātia nullitatis adeo ꝙ ex illa inſtantia iniuſtitie ⁊ appella-
tionis nō poterit ꝓſequi nullitatem:ſed cum ipſa nullitas non
erit perēpta:immo poterit de nouo intentari nullitas ſm Bal-
dum qui ita notauit in.l.j.C.quando prouo.nō eſt neceſ.Et po-
terit tūc nullitas intētari vſq; ad.xxx.annos.ita inquit Bar.in
d.l.ſi expreſſum.ff.de ap.ſm canoniſtas.vſq; ad.xx.annos.in.c.

eundem.§.in prin.ꝛ quod ibi dixi in apostillis.

a ℭUsq ad.xxx.annos.Limita nisi talis snia eēt ipso iure 'nulla.qꝛ etiā post tri
ginta annos imo in ppetuū pōt opponi.ꝛ maxime si periculū aie ꝯtineat:vt per
Car.in.cle.j.q.xiij.de re iud.Bal.in.l.sicut.C.de pscri.xxx.an.ꝛ in.l.data.C.q ac
cu.nō.pos.ꝛc.nisi talis nullitas ex defectu iurisditiōis eēt:qꝛ etiā qñcūq posset
opponi.vt p ang.l.j.C.qñ ꝓuo.nō est neces.in fi.cū cōcor.imola post tres confor mes senten tias posset opponi.vt sing.p.hip.de mar.sin.x.ici.tuscis.no.pañ.i.c.13.d vitāda ꝛ ibi dixi in apost.ad eū post alios.i ꝟ.nō sic pu blicū.d elec.ꝛ do.mentu do.decīū ꝯs.vij.ꝛ ꝯs.36.Nec omit to vnū sin.dictū.bal.i l.ꝫmaiores circa fi.C.d inoffi.testa.q refert ꝛ se quit Ange.in lege pau lus.§ heres rogatʳ.ff.d
vsur.s.qd si aliqs principaliter de nullitate opponēdo dicat sentētiā nullā ꝓba
biles habens rationes:ꝙ interim ei non currit tempus appellādi.quod dictum
Bald.Hippoly.de Marsil.pro singu.refert et sequitur singu.suo.cliij.incipien.
succumbens in causa.Celsus.

venerabilis.de exceptio.Est ratio huius dicti Barto.quia nul-
litas ꝓponit ex officio iudicis:vt no.Bal.in.l.vnica.C.ne lic.in
vna eadēq causa ter prouo.Sꝫ officium iudicis durat per.xxx.
77 annos.gl.est sing.in.l.querela.C.de fal.ℭ†Sed pōt adhiberi
modus ꝙ in isto casu nō poterit intentari nullitas vsq ad.xxx.
a annos.ᵃ:qꝛ si victor petat iam sniam qua trāsiuit in rē iudicatā
per superiorem confirmari:nam si confirmata fuerit:nō poterit
amplius vnq de nullitate dici.ita dicit singula.Innoc.in.c.
cum dilecta.de confir.vti.vel inuti.Sed hoc casu oportebit quod
victor probet coram confirmāte sententiā latā valere:non autē
b oportebit probare ipsam esse iustam ᵇ ſm Innocē.in loco preal-
78 leg.ℭ†Aduertēdum est:ꝙ vbi intentatur iniustitia ꝛ nullitas
simul ꝛ semel:prout moris est dico sentētiā nullam:et si qua est
appello:dicitur nullitas incidenter intētata:non aūt principa-
liter.glo.est sin.in.l.j.C.qñ prouo.nō est neces.quā glo.ibi cōmē
dat Ange.si quoq ꝓponat sola appellatio nulla facta mētione
nullitatis:poterit iudex appellationis etiā de nullitate cogno-
scere:ꝛ ꝓnūtiare.imo ꝛ sentētiam ānullare:ꝓ parte/ꝛ ꝓ parte cō
firmare.tex.est in.l.fi.ff.de iurepa.ꝛ in.l.quedā mulier.ff.fami.
herci.ita tenet Ange.in.l.j.C.quādo.prouo.non est neces.Idem
ꝛ Bald.in.l.vnica.C.si de momē.pos.fue.ap.Si autem intētata
est sola nullitas:tūc iudex nō potest cognoscere de iustitia ꝛ in-
iustitia etiam ſm Inno.in.c.cum contingat.in glos.que incipit:
tanq ex eo.de offi.dele.Idem tenet Jac.butr.cōtrariū aūt tenet
Bar.vt refert Ang.in.l.iiij.C.de accu.quas opi.Ang.concordat
in.l.preses.C.quomodo ꝛ qñ iud.videlicet:qd verbi sententia est
lata propter dolum ꝛ metum:verū dicit Bart.si autem sentētia
est nulla aliomodo.tūc ꝓcedat qd dicit Inno.ꝛ eius sequaces.
ꝛ ita tenete.ℭSatis supra visum est de nullitate sentētie intro
79 ducēta:sed restat vnum dubiū†.vtrum snia in qua nō inseritur
causa sit nulla.Breuiter determinat Bar.ꝛ Bal.ꝙ non immo in
c snia nō requirit ꝙ causa exprimatᶜ:vt in.l.in summa.in prin.ff.

b ℭIustam:quid habeat probare ille quid fundat se in sententia:vide do.Alexā.
in consi.cxxxvj.

c ℭExprimatur.Adde Feli.in.c.qualiter ꝛ quando.i.de accu.et adde limitatio-
nes positas per Firma.in suo aureo repertorio.in ver.sententia cū causa.in.vij.
versi.de quo scilicet an et quando requiratur in sententia expressio cause:vide
Dyñ.in.l.qui comi.§.duo fratres.vbi posui in add.ad ipsum.in ver.in sentētia
absolutoria.ff.de ver.obli.dixi post Bar.in.l.ij.§.ignominie.nu.j.in ver causa sit

exprimenda.ff.de infa.post Bal.in.l.pperãdũ.§.duo.ver,quero hic duo:in ӡpo: in ver.sit interenda cã.C.de iudi.ꝛ in .l.si qs in suo.nu.iiij.ver.:nota causam in snia.in apost.in eo.ver.C.de fideicom.liber,Celsus.

a ℭ Reperti.Et an ꝛ quõ retracretur snia pretextu instrumentoꝝ nouiter repertorum vide per Iaco.rubut.ꝛ quod posui remissiue in apostil.ad ipsum in.l.j.in punct.ꝛ ibi in apostil.ꝛ numer.4.ij. et.iij.et ibi etiã i addi. meis .C.de sent.aduersus fis.latis retrac.ꝺ cuius dicti veritate vide Bar.so3i.in suo trac.fal lẽ.reg.cccixj in ver.sentẽtia vbi facit regu.negatiuam quã xiij.fallẽ.rescrip.istũ in sua reperti. l.admonendũ.in.j.no. ff.de iureiu rã.fal.inter ceteras.ver sicũ.quinta declaratio. et capitulo inter monasteriũ.versi.limita p:io ĩrã de re iudica.ꝛ Bal. p:a.xcij.vol. j.Celsus.

de re iudi. Nam iudex ex snia videtur esse motus propter acta
facta ꝛ pꝑter ea que continentur in actis.vnde est ꝙ snia refert
se semper ad acta.glo.est singul.in.l.si quis ad exhibendum.ff.
80 de exhi.reis. ℭ † Fallit tñ in aliquibꝰ casibus/in quibus debet
exprimi causa in snia:primꝰ est in causa appellationis secũdum
gl.in.d.l.prealle.scd̃s est in causa excõicationis:nã nõ valet snia
excõicationis nisi in ea sit causa incerta:vt in.c.cum medicinalis.de sen.excõmuni.lib.vj.Tertius est quãdo receditur a iure
cõi puta quando iudex absoluit victũ ab expensis.nam debet
inserere cãm quare absoluit:vt in.§.oportet.in aut.de iudi.hoc
etiã tenet Bal.in aut.post iusiurandũ:et ibi verꝰ tex. Quartus
casus est quando absoluitur reus conuentus rei vendicatione:
quia non possidebat:nã debet adijci sentẽtia absoluo quia non
possidet.Quintꝰ casus est in obseruatione iudicij.nã talis sententia est nulla:nisi inseratur causa.ita tenet Anto.de bu.in.c.
examinata.de iud.hos casus ponit Hostiẽ.in.c. sicut.de re iud.
Unum casum Odolph.addit ꝙ in snia etiam criminali debet
exprimi cã.Addo septimũ in q̃ requirit:ꝙ in sentẽtia exprimatur cã:vcӡ qñ fert snia cõtra eũ qui hӡ fundatã suã intẽtionem.
gl.est in.l.vtiqӡ.ff.de rei vẽ.ꝛ hoc tenet sing.Ang.Uñ si debitor
pẽdẽte iudicio soluit creditori de cuiꝰ obligatione erat pbatũ
fert snia absolutoria hoc modo.Absoluimꝰ titiuӡ:qꝛ condemna
81 tus fuisset:nisi soluisset:ita dicit Bal.in.l.vtiqӡ.preal. ℭ † Quero incidẽter de tali no.q.quã habui de facto ꝛ pulchrã nos habemus in iure:ꝙ snia nõ põt retractari ꝑ instrumẽta de nouo reperta:nisi in causa reipublice:ecclesie:vel minoris:vt in.l.imperator.cũ ibi no.cũ glo.ff.de re iudi. Pone mõ ꝙ meus fictualis
mihi soluerit pẽsionẽ.iiij. an. preteritorũ hoc nõ obstãte adhuc
peto de nouo pẽsionem defectꝰ.Iste cõparet:ꝛ dicit se soluisse.
Ego fictuali dico ostẽde mõ:at ille.ego ꝑdidi confessionem .nec
aliter possum docere me soluisse:vñ de nouo cõdemnat et cogit
ad solutionẽ:qua solutiõe facta iste inuenit confessionẽ solutionis.Iste vult repetere illud qd̃ solt incerte nõ põt ppter autorita.rei iudicate.q facit indebitũ esse debitũ.vt in.l.j.C.de condi.
inde.ꝛ in.l.fideiussor.ff.manda.et ita decidit Cy.in.l.j.C.de condi.inde.Dicẽs põt posse retractare sententiã pretextu instrumẽ
a ti de nouo reperti [a].Bal.in dicta.l.cõsentit.Cy.sed.dat vnũ pulchrum modum ad recuperandum istã pecuniam indebite solutam.nã ille qui scienter receperit illud quod semel recepit ꝛ illicite ille punitur crimine stellionatus:vt in.d.§.vt in omnibꝰ.
82 ℭ Ulterius nos modo habemꝰ † ꝙ de quocũqӡ crimine qs potest accusare criminaliter.idẽ põt etiã conuenire ciuiliter actione in factũ ad suũ interesse:vt in.l.q̃ noie.ff.de fal.vnde cum iste
qui recipit indebitũ ex snia põt etiã accusari de crimine stellio=

a ¶Voce. Vide latissime dominum Alexan.de imol.in.l.cum procurator.§.si dñs. in versi.subseqnēter.cum cōcor.per eum ibidem datis.de no.ope.nunt.⁊ Paul. de cast.in cōsi.xxv.

b ¶In scriptis. Adde do.Alexan.de imo.post Barto.in.l.eius qui.de appella.re ci.⁊ Bald.⁊ Angel.in.l.patris.de vulga.⁊ pupilla.⁊ Ludo.ro.in rub.de arbi.qđ verum esset: si statuto caueat φ possit appellari sine scriptis:qr tale statutū non valet.et adde Paul.de cast.in consilio.ccv.

c ¶Que appellatio sit sequēda.vide collec.in c.significāti bus.nu.viij. versi.sed qđ de illo q̄ primo appel lat.⁊ qđ ibi posui in ad di.ad ipsuз in versi.prime appella tioni.de no ui ope.nun tiatio.dixi post Bar.in l.cū pcura tor.§.si dñs. nu.4.versi cu.iuxta pđi cta quere.l a posti.i pb. primā.ff.e. de no.oper. nunt.⁊ not. Bald.in.l. appellatio ne.versic.⁊ qr supius te tigi.C.đ ap pellationi. Celsus.

natus:vt diximus.poterit ergo etiam conueniri actione in factum ad suum interesse p suum debitorem. ¶Sequitur aliqua videre de materia appellationis:cūvsus appellandi sit frequēs ⁊ necessarius p quam quidem appellationem per iudicem appellationis iniquitas sentētie ⁊ imperitia iudicātis corrigitur licet interdū iudices appellationū sentētias soleant bene latas in peius reformare.hec sunt verba iurisconsulti in.l.j.ff.de ap
83 pel.†Que nāqз appellatio interponit a snīa diffinitiua:ab interlocutoria:⁊ a grauamine extra iudiciū illatum:⁊ ab extra iudiciali.veluti est in electiōibus:vt in.c.cum sit romona.j.de appel.Hec appellatio debet continere psonam appellantis:et iudicem a quo appellatur:⁊ sniam a qua appellatur:vt in.l.j.§.finali.ff.de ap.⁊ cum appellatur a diffinitiua:si appellaretur ili
a co potest viua voce[a] appellare dicendo appello:vt in.l.ij.ff.de ap pel.⁊ in.l.litigatoribus.C.eo.secus est in appellatione ab inter locutoria:quia etiam si ilico appellatur:⁊ incontinenti:non po
b test ilico appellari:imo requiritur φ in scriptis[b] appelletur:vt in.c.cordi.de appel.lib.vj.si antē appellatur a diffinitiua ex interuallo:bene oportet quod appellet in scriptis.vt in.l.iij.ff.de appel.ita not.p Bart.⁊ Ange.in.d.l.litigatoribus.†Sed dubi
84 tatur modo quis dicatur incontinenti seu ilico appellare.vt sciamus quando debet appellari in scriptis:⁊ quando viua voce.glo.in.d.l.ij.tenet qđ in eodem die.Idem tenet Ange.in.d.l. litigatoribus.Bal.autem in.d.l.litigatoribus:dicit incontinēti iudice sedente pro tribunali:ita debet cōmuniter seruari:quod etiam tenet Barto.in.l.j.§.qđ si libelli.de appel.⁊ idē voluit glo. in.d.l.litigatoribus.⁊ ita est tenēdū:ex quo sequitur φ hora tertiarum lata est sententia.si postea eadem die voluerit appellare hora vesperarum debebit in scriptis victus appellare a diffinitiua:secus si hora tertiarum appellauit:quia tunc potest etiam viua voce appellare:vt ex supradictis nota. ¶Unum tamen no
85 ta†φ vbi quis interponit appellationem in scriptis:necesse est quod inserantur verba appello ⁊c.que verba si non inserantur nulla est appellatio.Istud est dictū Ange.in.l.error.C.de testi.
86 ¶†Illud etiam est nota.qđ vbi appellatio ponitur in scriptis coram iudice a quo non est necesse legere appellationem:sed sufficit sibi dari copiam in manibus sine aliqua lectura.text.est singu.in.c.appellatio.de appella.lib.vj. Istud voluit Angel.in l.j.C.de sentē.ex peri.reci.istud tenuit Bal.in.l.litigatorib⁹.p
87 allega. ¶†Sed dubitatur de hmōi appellatione que quotidie interponitur:vt patet appello mihi reseruata ptāte appellādi in scriptis:q̄ appellatione facta intra.x.dies appellaт i scriptis.
88 ¶†Queritur q̄ appellatio sit sequēda[c] prima vel vltima.Barto.
c in.l.cum procurator.§.dominus.ff.de no.ope.nun.dixit primaз

a ¶ Scientie. Quod intellige de sciētia vera non presumpta q̄ resultat ex citatione ad domū: q2 tūc non sufficit imo citatus ad domū lʒ p̄sumat scire pōt appellare etiā post decē dies. ꝫm Rotā in decisi. ccclxiiij. itē. cū iura. ꝓ quo vide etiā Car. in cle. j. v. no. de do. ⁊ cōtu. ⁊ adde Rotā in decisi. cclxxviij. si cōtra. j. no. ⁊ in decisi. lv. si fertur. in deci. xix. ⁊ adde Phi. in. c. bone memorie. j. de appel. ver. viij. debet vbi plene dicit ꝙ idez si est facta notificatio sententie ad domū: nisi p̄cesserit alia citatio ad sententiā ēt facta ad domū qd̄ ē singu. no. vide do. Alex. de imol. i. l. j. §. tantū. ff. qñ ap. sit. ⁊ per Feli. in. c. j. vt lit. nō cōtesta. ⁊ in. c. quod ad cōsultationez. de re iudi. ⁊ Bal. in. l. fi. C. ex quib9 cau. ma. sed quādo currat ab interlocutoria vide car. i cle. cam. xviij. q. de elec. i clemē. sicut. j. q. de appel. ⁊ i dicta cle. j. quod curri a die sententie ⁊ scie facta cōputatiōe de momēto ad momētū. i. a pūcto diei non a die late sententie et scientie. d. c. quod ad consultationem. ⁊ ibi docto. ⁊ Alexand. consilio. xxxiij. in princi. ibi. Celsus.

fore prosequēdam: ⁊ habere vim. Secūda viribus euacillata. nā prima appellatio facta viua voce rescindit pronūtiatum. vnde postea secūda appellatio nihil inuenit rescindi: dum tamen iaʒ foret rescissa per primā appellationē. vnde est sensus illorū verborum. Appello viua voce reseruata potestate appellādi in scriptis. i. appello viua voce quam appellationē volo esse redactā in scriptis: ⁊ sic in effectu non est nisi vna appellatio: scilicet prima que fuit interposita viua voce ⁊ postmodum redacta in scriptis sicut fiunt cetera acta de cuius substantia non est vt fiant in scriptis veluti sunt exceptiones ꝫm Barto. in. l. fi. ff. de excep. ⁊ in. c. quoniā cōtra falsam. Istud est vtile vt sciatur quādo incipiat instantia appellationis interposite: vtilius est scd̄m Bald. interponere appellationē in scriptis. x. die. Quia plus durabit instantia appellationis. ita dicit Bald. in dicta. l. litigatoribus.

89 ¶ † Cōsiderāda sunt quatuor tempora in hac materia appellationis. Primum tempus est interponēde appellationis. Secūdum petendi apostolos. Tertium est tempus se presentandi coram iudice ad quem. Quartum est tēpus prosequende interposite appellationis.

90 ¶ † Primum tempus interponēde appellationis est. x. dierum. vt in aut. hodie. C. de app. Et illud tēpus incipit currere tempore scientie[a] ⁊ sententie: vt vult gloss. in. d. aut. hodie. Istud tempus de momento ad momentum currit fauore reipublice. glossa. in. c. pia. de excep. lib. vj. Et est gloss. in. l. j. §. dies. fi. qñ app. hoc tenet Bald. in. l. si quādo. C. de testi. idem tenet Ange. in. d. aut. hodie. C. de appel.

91 ¶ † Et tempus petendi apostolos est. xxx. dierū. vt in. l. iudicis. C. de appellatio. quod tempus incipit currere a tempore sententie late. vt in. d. l. iudices. ⁊ sic spectat ad solicitudinem litigantis petere apostolos a tempore late snie ꝫm Bald. ibi. Et potest appellās si vult appellando etiam petere apostolos vel etiam de per se hoc facere: ita ꝙ non est vis ꝫm glo. in cle. q̄uis. de appella. Pena autē appellantis non petentis apostolos infra. xxx. dies est: ꝙ videtur sue appellationi renuntiasse[b]: vt in. d. cle. q̄uis. ⁊ in. c. ab eo. de ap-

b ¶ Renūtiasse. Bar. ita no. in. l. qm̄. la. j. C. de appel. collec. in. c. bone memorie. nu. v. ⁊ ibi posui in addi. ad ipsum. in versic. quod petatur. j. de appella. Philip. frā. in. c. ab eo. nu. iij. vbi etiā posui in addi. ad ipsum in ver. apostolo. eodem tit. lib. vj. ⁊ not. Car. in cle. ij. §. j. ⁊ §. similiter. eo. titu. in cle. Et infra quod tempus petatur: dixi post colle. in. c. significantibus. nu. vj. ver. sed a quo tempore incip. currere tempora apostolorum. in apost. eo. ver. j. de no. ope. nuntia. Celsus.

pel.lib.vj.Idē si postq̄ appellans petijt apostolos:iudex respō
det dare illoꝫ velle in certo termino.puta q̄ dixit dabo tibi apo
stolos infra terminū iuris ꝯstitutū:ꝛ appellās nō cōparuit in ter-
mino ad accipiendum apostolos:cum ꝛ ipsos obtulerit certe vi
detur renuntiasse appellationi.vt in.d.cle.quāuis.Eodem mo-
do si comparuerit appellans infra terminum a iudice statutum
causa accipiendi apostolos:ꝛ cum ipsos obtulerit iudex appel-
lans noluit accipere videtur tunc etiam appellationi renuntiasse
vbi aūt iudex statuisset terminum certum ad accipendum apo-
stolos ꝛ appellans comparet in illo termino nō sufficit:nisi pe-
tat.ſm Bald.in.d.l.iudices.Si autem iudex in termino statuto
nō dederit apostolos:sed alium terminum adhuc statuerit da-
to qd̄ in illo termino nō comparuerit iste appellās nec petierit
hoꝫ dari sibi non sibi nocet.ita tenet gloss.in dicta cle.quāuis.
¶ Tertium tempus est:scꝫ qd̄ statuisset iudex a quo appellanti
infra qd̄ iudici ad quem se presentet cum apostolis:et est in ar-
bitrio iudicis a quo.vt in.l.preses.ꝛ ibi glos.C.de appella.Et si
infra tempus illud non comparuerit appellās coram iudice:ad
quem sue appellationi renuntiasse videtur:vt in.c.personas.
de appellatio.ꝛ debebit etiam fidem facere iudici a quo de sua
presentatione facta coram iudice ad quē.Et ad hoc poterit sta-
tuere terminum:facta coram iudice ad quem.Et ad hoc poterit
statuere terminum:ꝛ ita faciūt cauti iudices ſm Ange.in dicta
l.preses.¶ Quartum tempus est prosequēdi appellatiōis instā
tiam.Et istud est annus:vel ex causa biennium:vt in auc.ei qui.
C.de temp.appella.Quo tempore elapso nisi illa fuerit lata sen
tentia:prima sentētia remanet firma:vt l.d.auc.ei qui.Et istud
tempus incipit currere a tempore interposite appellationis.ca
sus est in cle.sicut de appella.que cle.multum fuit necessaria ꝓ
decisione huius questionis de qua ante illam cle.maxima fuit
altercatio:vt not.glos.in.l.fina.§.illud.C.de tempo.appellatio.
Tamen satis hec decisio colligitur et iuris ciuilis dispositione
vt patet in autenti.si tamen.C.de tempo.appella.Ex qua autē
deprehenditur eadem determinatio que est in dicta clemen.si-
92 cut.¶ †Quero nunquid tempus appellandi vel prosequendi
appellationem possit per statutum prorogari[a].vel minui sicut
est instantia prorogandi.Respondeo quod sic.sed non totum tol
li.glo.est nota.in.l.prescriptionē.C.si contra ius vel vtil.publi.
Et ibi etiam tenet Bald.Per consensum etiam partium non po
test prorogari tempus appellandi:sed instantia prosequen-
da appellationis bene posset prorogari per consensum partiuꝫ.
glo.est in clemen.quāuis.de appella.ꝛ ita tenet Bald.et Ange.
in autenti.ei qui.C.de tempo.appella.Unde cum ex forma de
creti instantia appellationis non possit durare nisi viginti die
bus partes poterunt ex consensu suo prorogare istam instan-
tiam vsq; ad quinquaginta dies:et plus prout voluerint.Item
dicta instantia appellationis non currit pendente compromis-
so per partes ex causa vertenti coram iudice appellationis.Et
si arbitrator tunc non tulerit sententiam infra compromissum
tunc partes erunt in illo statu:in quo erant ante compromis-

a ¶ Per sta
tutū proro-
gari. Adde
ꝓ hac Ant.
Corse. sing.
suo in vers.
appellatio.
vbi allegat
hāc gl.sing.
ꝓ istū hic al
leg.ꝛ Bald.
etiā:sed nō
pōt hoc.iu-
dex vt ibi ꝓ
eū.in fi.vbi
dat rōnēꝫ ꝛ
duꝫ iste sub
dit q̄ de cō
sensu ꝑtiuꝫ
nō pōt tp̄s
appellandi
progari:sꝫ
bn̄ instātia.
vide Matt.
Math.sin-
gu.xxiiij.in
cipi:not.qd̄
tp̄s instan-
tie.vbi alle-
gat etiam
Ro.hic l cle
men.q̄uis.
alle.de quo
tu vide Fe-
li.in.c.ex ra
tiōe.de ap-
pel. de quo
vide Pan.l
c.cum sit ro
mana. na.
vj.et qd̄ ibi
posui in ad
di.ad ipsuꝫ
in versi.bre
uiare. §. de
appell. vbi
plene. Cel-
sus.

sum factum: ꝛ sic incipiet nunc currere tempus instantie ap-
pellationis.vt in dicta clemen.quãuis.et in autenti.si tamen.
C.de tempo.appella.immo nec potest per iudicem tempus ap-
pellandi vel prosequende appellationis augeri vel minui.glos.
a est in.c.cum sit[a] romana.de appella.Et idem tenet Angel.et
93 Bald.in dicta autenti.ei qui. ¶†Quero infra quod tempus
posset peti appellatio coram iudice appellationis:et prosequi
causam appellationis.Innocen.in.c.ex ratione.de appellatio.
dicit quod non potest prosequi nisi quando superest vnus men-
sis tantum de instantia:vt in autẽti.item si appellatorem.C.de
tempo.appella.Barto.in dicta autẽti.item si appellans habuit
mirabilem intellectum distinguens:aut appellans vult proce-
dere aduersario non citato:et non potest:nisi quando vnus mẽ
sis superest.Aut vult procedere aduersario citato.ꝛ tunc potest
ad sui libitum quandocunqꝫ.Ange.mirabatur de opinio.Bar-
to.dicens:quis reuelauit Barto.talem distinctionem:nulla cum
ratione hec sua opinio.fundatur.Quare dicit ipse indistincte
teneri opinio.Jaco.butri.qui tenet totum contrariũ eius qđ di-
cit Inno.videlicet quod appellans potest quandocũqꝫ prosequi
appellationem:ꝛ si vellit appellationem prosequi dũmodo non
minus ꝓmature occupet tẽpus appellationis.ꝛ ista sentẽtia est
ipsa veritas:quia casus est expssus.in.c.abbate. de appellatio.
Et quia malitijs hominum est obuiandum.vt in.l.fundo.ff.de
rei vẽdi.vnde si ille victus appellat/ꝛ postea non vult prosequi
appellationẽ:videtur inesse manifesta calumnia:ideo ei est re-
medio iuris resistendum : ne melioris conditionis sit malefidei
possessor:quam bone:vt in.c.fina.de dolo ꝛ contuma.et in.l.non
94 solum.de noxali.ꝛ in.l.seruus.quod vi aut clam. ¶†Quero vl
terius iure cauetur:quod instantia appellationis duret anno:ꝛ
si fuerit impeditus duret ad biennium:vt in dicta autẽti.ei qui.
Quero si quis fuerit impeditus ꝑ vnum diem tantum in primo
anno:an ratiõe illius impedimenti sibi debeat dari alius ann⁹.
Innocẽtius in dicto cap̄.ex ratione. tenuit quod sic.Bartol.ꝛ
Cyñ.in dicta autenti.ei qui.tenuerunt contrarium.Ang.autem
not.distin.in dicta autenti.ei qui dicens.Aut impedimentum
quod fuit in vno die absorbet totuꝫ effectum vnius anni:ꝛ tunc
debet dari propter tale impedimentum vnus annus.alias au-
tem non.Et ita etiam videtur concludere Bald.ibidẽ.pono exẽ
plum secundum Innocen.in dicto cap̄.ex ratione sufficit quod
quis incipiat prosequi causam appellationis tali tempore:in
quo si non interueniat impedimẽtum causa possit finiri.vnde
si postea contingat impedimentum dabitur annus secundum
distinctionem supradictam.Ecce vltima dies instantie in quo
debet ferri sententia pro appellante qui cum vellet venire ad
iudicem causa citandi aduersarium vt veniret ad audiendam
sententiam:fuit captus ab hostibus:vel interuenit magna in-
undatio aquarum:propter quas non potuit venire ad iudiceꝫ/
certe dabitur annus:quia istud impedimentum quod occurrit
ista die absorbet effectum totius anni.Unde ex his infertur:qđ
licet sententia feratur vltima die instantie appellationis:nihi-

a ¶In ca.cũ sit.ꝛ ibidẽ vide Feli.circa principium.

lominus citatio debet interuenire: alias sententia foret nul-
la. ita probatur in dicta autentica. si appellatione: et hoc est
generaliter verum ꝙ semper requiratur citatio ad audiendam
a sententiam[a] etiam si feratur vltima die instantie quando tem-
pus est appositum a iudice vel a partibus/tunc non requiri-
tur citatio si feratur sententia vltima die/secus si ferretur alia
die quam vltima: et ideo si factum est compromissum in arbi-
trum vel arbitratorem: et sit appositus terminus per partes/
infra quem debeat transegisse arbitrium. Si lata fuerit senten-
tia vltima die termini nulla requiritur citatio ad audiendam
sententiam. Si autem ferretur die anteriori vltima/puta in pe-
nultima die/tunc bene requireretur citatio. ita not. dicit. Bal-
dus in dicta autenti. ei qui. et dicit istam fuisse opinionem In-
nocen. et Barto. subijciens ibidem quod idem est in prorogatio
ne compromissi: videlicet qd arbiter poterit prorogare vltima
die etiam nulla citatione facta. Sed postea tenebitur arbitra-
tor notificare talem prorogationem partibus: al's non valeret
sententia. Idem si data est balia arbitratori prorogandi com-
promissum/vt fit quotidie. nam tunc poterit prorogare quan-
documque etiam nulla citatione interueniente: sed postea tene-
bitur notificare talem prorogationem partibus: al's sententia
erit nulla. ita tenet Baldus vbi. s. et in. l. cos. §. apostolos. C. de
95 appella. et in. l. ij. C. de senten. ex pericu. recitan. ¶ † Quero an
omni tempore possit interponi appellatio? respondeo quod sic
b etiam die feriato[b] ob honorē dei potest offerri libellus appella-
torius. per. l. miles. §. sexaginta. ff. ad legem iuliam. de adulte.
in quo libel. in tali die potest offerri. vt ibi dicitur. quod intelli-
go verum in libello qui porrigitur iudici. in alio autem libel-
lo porrigendo parti non procedit opinio. Bald. quia die fe-
riata talis actio non potest explicari: vt notat Antonius de bu
96 trio: et Joannes de imol. in. c. preterea. de dilationib9. ¶ † Que-
ro vtrum appellatio possit interponi coram notario: si ibi non
sit iudex appellationis: dico ꝙ sic. casus est in aut. que suppli-
catio. C. de precibus imperato. offeren. et ibidem Rapha. dicit
se obtinuisse de facto: quia iudex a quo in vltima die qua debe-
bat interponi appellatio latuit vt non interponeretur appella
tio: vnde fecit/ꝙ appellans appellauit coram notario iudicis:
et dicit hoc de iure potuisse fieri cum etiam posset appellari et
interponi appellatio in iudicio et extra iudicium fm doctores.
97 ¶ † Quero quis potest appellare a sententia lata per iudicem.
Respondeo ꝙ omnis qui grauatus est per sententiam potest
appellare: adeo etiam ꝙ tertia persona que non fuit in iudicio
potest appellare a sententia si sibi afferetur preiudicium: vt in
c. cum super. de re iudi. et in. l. suspecta. ff. de inoffi. test. et in. l. sen
tentia. in prin. et in. l. si perlusorio. ff. de appella. et in. l. parentes.
ff. de euict. ¶ Pro intelligētia huius questionis videlicet appel
98 lationis interponēde per tertiā personā premitto † ꝙ res inter
alios acta aliū p̄iudicare nō debet regulariter: vt in. l. sępius. de
re iud. et in rubro et in nigro. C. res iter alios acta. Fallit tamē in
casu in quo sentētia facit ius: quia tunc etiam nocet alijs. inter

a ¶ Sniaz. Et adde qd specificę fie ri debet nō autē ad audiēdam volūtatē iudicis. and. barba. et Bart. cepo. i rub. de tes. et Ro. in deci. 137. et Lud. in sing. §. snia §. iudex fal lit ꝙ nō req rat citatio ad sniaz qū de facto pōt procedi fm Lud. pō. in cōsil. cxxiij. incipien. in christi noie amen. hec snia duplici respectu. roma. singul. sno. cccccl xvij. inci. an valeat statutum. et sing. dcixxj. inci. seculares faciūt statuta. et qd ibi no. i apo. ad istū §. eo. §. cita tiōcs. nu. 4. in §. reqrat citatio. Celsus.

b ¶ Feriato. Adde Feli. in. c. significauerūt. S. de iudi. et qd ibi dixi in apostil.

quos nō est actum: veluti est querela inoffi. test. decisa per sententiam que nocet
legatarijs sciētibus: secus in ignorantibus. vt notat Inno. in. c. cū super. §. alleg.
secundo fallit vbi defensio primo spectat ad aliū: et sciens causam agitare pre-
misit aliū subire defensionem. Exemplum est in debitore permittēte creditorem
experiri hypothecaria cōtra extraneum possidentem. Et in marito permittente
vxori vendicare rem dotalē cōstante matrimonio. nā sentētia lata nocebit mari-
to: ⁊ debitori: licet nunq̄ fuerit in iudicio: vt in. l. sepe. preallega. de qua materia
dic: vt ibi plene ꝓbatur: vbi aūt dicatur ꝙ res inter alios acta nō preiudicat: ve
rū est quo ad plenū ꝑiudicium: tn̄ ꝑiudicat alijs quo ad qualēqualem ꝑsumptio
nē: vt in. l. si duo patroni. in princi. ff. de iurein. ita no. Barto. i. l. is apud quez. C.
99 de eden. ita tenet Innocen. in. c. cuz super. prealleg. ¶ † Hoc premisso redeo ad
propositū quando tertia persona comparet in iudicio: quia tractatur de suo in-
teresse. Aut comparet in causa principali ante lit. contesta. aut post sententiam
cause principalis: priore casu ipse comparens nō potest offerre aliquem libellū
sed coadiuuare reum conuentū: ⁊ poterit testis producere: vt not. glo. et Barto.
in. l suspecta. in principio. ff. de inoffi. testamen. Tamen ſm Innocen. in dicto
c. cum super. nō poterit ista tertia persona producere pub. attesta. nec testamen-
tum productum per cōuentū: sed poterit super nouo capitulo producere: ⁊ om-
nis defensio permissa reo conuēto permissa erit ei ſm Innocen. qui etiam pote-
rit conuentum si viderit ipsum suspectum colludentem forte remouere: et ipse
subire defensionem: vt in. l. perlusorio. in prin. et in. l. sententia prealleg. idem si
iste comparens sit persona ad quam spectet defensio: ſm ꝙ dixi. §. ⁊ poterit ista
tertia persona deducere in iudicio omne ius suuz simili iure in iudicium dedu-
cto per reum principalem. ⁊ nō aliter ⁊ poterit etiam defendere ius deductū per
reum principalem ſm Inno. in. d. c. cum super. ¶ Officium autē iudicis qui ha-
bebit iudicare in hac causa principali erit: quia si viderit reum principalem con
uentum fouere iustam causam absoluet eum a petitione actoris. Et si viderit eū
fouere iniquam causam condemnauit eum: ⁊ in sua sententia tertiam personā
comparentem nō condēnabit neq̄ absoluet: quia hoc non fuit petitū a iudice: et
iudex in sententia habet sequi formam libelli: in quo libello nulla est facta men
tio illius tertie persone: tamen hec sententia in consequentia ⁊ ꝑ indirectū noce
bit ⁊ ꝓderit huic tertie ꝑsone: ſm Inno. vbi. §. Et hec de prima parte. ¶ Aut in
scdo principaliter tertia ꝑsona cōparet post sentētiā latā in causa principali ap
pellando vel appellationē emissam ꝑ reū ꝯuētū ꝓsequēdo. Et hic est aduertēdū
q: si sunt late tres sentētie cōtra reū cōuētū principaliter ignorāte tertia ꝑsona
q̄ pretēdit interesse. Ista tertia poterit appellare nō obstāte qd̄ de iure nō liceat
in vna eadēq̄ causa tertio ꝓuocare. Eodem modo si ista tertia ꝑsona ignorasset
ꝓcessum cause principalis ⁊ processum prime appellationis: sed sciuit ꝓcessum
scde appellationis: ⁊ nō appellauit nihilominus a tertia snīa lata poterit appel
lare: si aūt sciuisset agitari oēs ꝓcessus scz cause principalis ⁊ binarum appella-
tionū: ⁊ nunq̄ noluit cōparere defendendo vel appellādo nō amplius esset audiē
dus ſm Innocē. qui ita no. in. d. c. cū super. ¶ Et qn̄ ista tertia persona cōparet
in iudicio appellando appellabit hoc modo presens talē snīam esse latā taliter
et tali modo ⁊ sub tali forma verū q: per talē snīam effert mihi magnū preiudi-
ciū: ideo appello: quare a vobis dn̄e iudex peto dictā snīam ꝓnūtiari fore et esse
nullā / ⁊ merito ⁊ recte appellasse. ita declarat Inno. in loco prealleg. Officiū aūt
iudicis erit in sentētiando hoc modo ꝙ si ille qui appellauit ratione preiudicij /
qd̄ sibi non inferatur sicut est in questione eadē quā. §. posui iudex ꝓnuntiauit
sententiam esse iniuste latā si ita erit. Si autem illi qui appellabit non infereba
tur plenū preiudiciū sed qualis qualis ꝑsumptio: vt est regulariter qn̄ est inter
alios acta

alios acta secundum quod supra declaraui:tunc sententia iu-
dicis appellati erit talis/si ius erit pro ista tertia persona:dico
et pronuntio talem sententiam latam per talem non debere
afferre aliquod preiudicium : nec etiam qualemqualẽ presum-
ptionem titio:intelligẽdo quod ille titius sit illa tertia persona:
que comparet in iudicio:et sic vides modum diuersum senten-
tiandi in causa appellationis:quando apparet ille cui infertur
plenum preiudicium appellando:et comparet ille cui non affer
tur plenum preiudicium per sententiam:sed qualis qualis pre-
100 sumptio . † Ex quo collige quod ille cui affertur plenũ preiu-
dicium per sententiam : aut generatur contra eum aliqua pre-
sumptio potest appellare a sententia lata inter alias personas.
Et istud est indubitatum.casus est in.l.a sententia.in princi.ff.
101 de appella. ¶ † Ex quo infertur vna conclusio generalis:quod
vbi res est inter alios acta:licet dicatur quod aliis ꝑiudicare nõ
debet:tamen cum alicui per sententiam generatur quale quale
preiudicium / et aliqua leuis presumptio contra eum poterit
appellare/et quomodo generetur talis presumptio supra ple-
ne dixi . Hec sunt omnia not.verba Innocen.per eum tradita
obscure et confuse.in.c.cum super.de re iudica.que materia a
nostris docto.iuris ciuilis est incognita : et tamen est materia
subtilis/et quotidiana/quam vobis clarissime tradidi.Et sic
modo poteritis intelligere totam theoricam Innocẽ.qui tradi-
dit istam materiam in diuersis glo.conculcando multas opinio
nes et obscure loquentes:ex quorum dictis in se veritas est no-
102 bis patefacta. ¶ † Quero in quibus causis quis possit appel-
a lare. Respondeo quod regulariter potest in quacũꝗ causa[a] ap-
pellare:nisi reperiatur specialiter prohibitum.vnde in casu nõ
expresso in iure quod non possit appellari permissa intelligitur
appellatio.text.est in.l.et in maioribus.C.de appellationi. ita
tenet glossa et Angel.in.l.qui re.ff.de rei vendi.Hec regula fal-
lit in pluribus casibus . ¶ Primo fallit in sententia interlocu-
toria:a qua de iure ciuili non appellatur/nisi in eadem secun-
dum quod cras plene dicam . textus est in.l.ij.C.de episcopa.
audientia.et in.l.j.quorum appella.non recipiun. De iure au-
tem canonico potest a quocunꝗ grauamine appellari:siue sit
illatum in iudicio siue extra iudicium.vt in cap.sup eo.de ap-
pellatio.dixit tamen Guillel.not.quam sequitur Bald.in.l.post
sententiam.de sententia et interlocuto.omnium iudicũ. quod
licet de iure ciuili non possit appellari ab interlocutoria:tamen
poterit appellari a grauamine illato.verbi gratia : iudex non
vult admittere alios testes quos actor produxit:certe poterit
appellare ab isto grauamine:dato quod hic nulla interueniat
sententia diffinitiua : nec interlocutoria / quod est singulare.
b ¶ Secundo fallit in executione a qua non potest appellari[b].
vt in.l.ab executione.C.quorum appella.non recipi.et in.l.ab
executore.ff.de appella.poterit tamen appellari a sentẽtia lata
de exequendo:vel non exequendo secundum glos.in dicta.l.ab
executore.et in.d.l.ab executione.Et has glo.sequitur Ange.in
dicta.l.ab executione.qui dicit ita in practica seruari subiiciens

a ¶ In quacũꝗ cã.vide Bart.soci.ꝗ facit de hoc regulã affirmatiuã quã duabꝰ ꝛ triginta fallẽ. restringit i suo trac.fal. reg.xxiiij.in ver.appellatio.Uide eũdẽ ꝯsi.cxcv. incipi.circa primũ. ver. sed ꝑmissis nõ obstantibꝰ.ꝛ ꝯsi.ccc. incip.in cã. ver.sciendũ est . volu.ij. Cellsus.

b ¶ Appellari.Uide feli.i.c.quod ad ꝯsultationẽ ꝛ limitat vt ꝑ Fir.i suo aureo repto . i ver.appellatio ab executione. vers. j.Adde bal. ꝯsi.cxlj.vol. j.ꝛ cõsil.cccxxxviij.eod. volu.vbi ol no Bar.soci.in suo tracta.fal. reg. ccvj.in ver. appellatio. Cellsus.

cantũ debere esse aduocatũ actoris petẽtis executionẽ: vt instet cũ iudice: vt non pnũtiet aliquã sentẽtiã esse exequẽdã: vel nõ quia posset appellari a tali sententia: sed facit quod iudex iam sententiam exequatur mittendo in possessionem &c. et tunc ab ista executione non poterit appellari. Odof. et Bald. in dicta. l. ab executione. ita tenent quod etiam a sententia de exequendo non possit appellari: quia nunq̃ secundum hoc esset finis: quia lata sententia pars victa instaret cũ iudice ipsum debere pronuntiare esse exequendam sentẽtiam: et tunc a tali sententia de nouo appellabit: et sic res ad exitum nunq̃ perduceretur. vos autem tenete opinionem glo. que est communis: et etiam seruatur: nec obstat ratio Odof. et Bal. quia bonus iudex ad cuius officium pertinet dirimere lites: vt in. l. quidam existimauerunt. ff. si certum peta. non pronuntiabit sententiam esse exequendam. imo ipso facto exequetur sententiã: vt finis litibus imponatur. ¶ Tertio fallit in sententia lata super debito fiscali: quia a sententia super tali debito non potest appellari: vt in. l. abstinendum. C. quorum appella. non reci. Item scdm Bald. in sententia lata super decimis: quia non poterit a tali sententia lata super decimis appellari[a]. quia equiparantur iuri fiscali. ij. q. vi. si episcopi. ¶ Quarto fallit vbi sententia est lata contra conuictum testibus: et ppria voce confessum: quia non poterit talis appellare: vt in. l. ij. C. quorum appella. nõ reci. ¶ Quinto fallit in sententia lata super apertura testamenti: vel super missione heredis in possessionem bonorum hereditariorũ: vt in. l. quisq̃. quorum ap. non reci. ¶ Sexto fallit in sententia lata cõtra vnũ contumacem: qui non potest appellare: vt in. l. ex consensu. de ap. et in. l. post edictum. in. §. fina. ff. de iudi. et in. l. pperandũ. §. sin autem reus. C. de iudi. ¶ Septimo fallit in sententia lata p principem/ vel lata p eum: cui princeps contulit causam appellatione remota: quia ab ipsa sententia non poterit appellari: vt in. l. j. in fi. ff. a qui. ap. non licet. ¶ Octauo fallit vbi interuenit pactum de non appellando a sententia iudicis. nam tũc non poterit appellari: etiam si sententia foret iniqua: vt in. l. fina. §. fi. C. de tempo. ap. Idẽ si litigantes pmisissent stare sentẽtie certi iudicis: quecunq̃ foret talis sententia: nam p talia verba tollitur beneficium appellandi. glos. est singu. in. l. tale pactũ. §. qui pucauit. ff. de pac. quam glo. sequitur Bal. et Ange. ¶ Nono fallit in sententia lata a p̃fecto pretorio: vt in. l. j. ff. de offi. prefec. p̃to. et in. l. a pconsulibus. C. de ap. in. l. vnica. C. de senten. p̃fec. p̃to. Et p consequens non poterit appellari a sententia lata a cardinali: cum sit similis prefecto pretorio. glo. est singula. in. l. j. ff. de offi. p̃fec. p̃to. ¶ Decimo fallit in sententia lata p arbitrum qui arbitratus de iure tantum et nõ de facto: q2 ab eius sentẽtia nõ poterit appellari[b] nec etiam reduci ad arbitrium boni viri/ imo ei est standum: siue equa siue iniqua sit: vt in. l. diem pferri. in. §. stare. ff. de arbi. et in. l. si societatem. §. arbitrorũ. ff. pro socio. ab arbitris autem qui eliguntur ex necessitate: vt sunt arbitri qui eligunt ex forma statuti inter consanguineos secus est: quia ab eorum sententia potest appellari. glo. est singu. in. l. ab arbitrio.

cōtrariū tenet fely. in c. quoad consultationē. n°. 13. de sent. et re iud. ... ord. iud. 6. p. princ. ... n°. 20.

a ¶ Appellari. Adde. fede. de sen. in cõsi. inci. laicus. de p̃dio ei idem dic ab exactione collectarũ et tributis vt per doct. in. d. l. abstinẽdũ.

b ¶ Appellari. Adde Frã. arc. in l. j. C. de arbi. et qd ibi dixi in apo. vide Bar. soci. in suo trac. fallẽ. reg. xvij. in ver. appel. et Raph. fulg. consi. clxxx. Celsus.

ff. qui satisda. cog. quã glo. ibi sequitur Barto. ¶ Undecimo fallit in sentẽtia arbitratoris a quo non põt appellari: sed si interuenerit deceptio vsq₃ ad sextam partem debet reduci ad arbitrium boni viri. vt in. l. si nolle. ff. pro soc. ita tenet Bar. & est cõis opi. in. d. §. arbitrorum. ¶ Duodecimo fallit in sñia lata p epm & eius prorogata iurisdictione: quia nõ poterit appellari: vt in. l. si quis ex consensu sm vnum intellectũ. C. de episco. aud. ¶ Decimotertio fallit: vbi aliqua causa commissa est alieni in sua con scientia: nam tunc non poterit a tali sentẽtia appellari.[a] glo. est in. c. statutum. in. §. insup. de rescri. lib. vj. Ita tenet Bald. in. l. ij. C. de sen. ex peri. reci. ¶ Decimoquarto fallit in sentẽtia existen te nulla: a qua non potest appellari: vt in. l. si constat. ff. de ap. et in. l. expssum. ff. eo. titu. qr appellatio habet extinguere pronunciatũ. vt in. l. j. in fin. ff. ad tertu. sed id qd nullũ est non potest extingui. vt in. l. j. in fi. ff. ad tertu. ¶ Decimoquinto fallit in sentẽtia reductionis ad arbitrium boni viri: super qua fallẽtia est dubitandum. Nam primo loco Inno. in. c. statutum. de rescrip. lib. vj. tenuit: q a sententia lata in causa appellationis ab arbitrio boni viri non possit appellari: & sic a sententia lata a bono viro non appellaẽ sm eũ. Hanc eandẽ sentẽtiam tenuit Bart. in. l. j. ff. de leg. j. Et idem tenet Bal. ibidem tenuit Rustigarius dispu tando: vt refert Jo. and. in addi. ad Specu. in titu. de appella. in §. in quibus. in versi. quid si conuenit. & idem ibi tenet Jo. and. Eandem sententiam fuit amplexus Sali. in. l. societatem. in. §. arbitrorum. ff. p socio. & ita etiam de facto consuluit. Contrariã autem sententiam tenuit Bal. qui fuit sibi cõtrarius in. l. vnica. C. ne lice. in vna eadẽq₃ cã tertio puoc. dicẽs q a sñia lata p bonum virum in causa reductionis potest appellari: & hoc quia nõ reperitur iste casus exceptus in iure: igitur remanet sub regula pmissa: que est quod regulariter in omni causa põt appellari: vt. l. in maioribus. C. de ap. Hanc eandem sententiam tenuit Pet. de than. in consilio suo qd incipit si laicus. Idem tenuit Joã. de imo. in consilio suo qd inci. reuocaẽ in dubiũ. Bal. adhuc tenuit vnam aliam opi. videlicet q potest appellari a sñia reductionis ad arbitriũ boni viri: si in appellatione afferaẽ qualitas & quantitas lesionis: & ita intelligiẽ opi. Pet. cum seq. Si aũt in ipsa appellatione non sit expssa qualitas & quãtitas lesionis: & tunc nõ valet appellatio: & sic remanet sñia firma. ita tenet ipse in. l. vnica. C. de his que pe. nomi. Et hanc sentio de practica seruari et merito: qr per ipsam opinionem Bal. reducuntur alie opi. ad cõcordiam. Sit ergo aptus ille qui vult appellare a sñia ad arbitriũ boni viri: vt inferat in ipsa appellatione qualitatẽ & qntitatem lesionis alrs succumbet: qr iudex appellationis pnuntiabit appellationi sñe non fuisse deferendum: nec debere deferre appellationi. ¶ Decimosexto fallit vbi quis appellauit dicens statutũ esse iniquũ qd statutũ est generale sm Bal. qui ita no. in. l. quisquis. C. quorũ appel. non reci. ¶ Decimoseptimo fallit: vbi sunt late tres sententie super eodem articulo confirmatorio: qr vlterius non licet puocare: vt in rubro et in nigro. C. ne liceat in vna eadẽq₃ causa tertio puocare. Ubi tamẽ sentẽtia esset la-

a ¶ Appellari. Qd limitaverum qn agit de paruo piudicio sec⁹ vero qñ d magno: qr tunc põt appellari. vt p Ludo. po. in rubri. de arbi. Bal. in. l. ij. versic. item scias. C. de sen. ex peri. reci. & Card. in cle. j. §. pncipium⁹. vsi. oneramus. de iure patro. Celsus.

ta de cōsilio sapiētis.lꝫ transiuerit in rem iudicatam poterit ap
pellari non a sentētia:sed tanq̄ ab iniquo cōsilio:vt est tex.ad li
terā.ij.q.vj §.biduum.ver.rursus.ꝛ ita tenet Anto.de bu. ¶De
cimooctano fallit in sententia per sindicatorem:qui habet sin=
dicare officialem suum:puta potestas sindicat suum vicarium:
nam a sententia lata per potestatem super sindicatu non pote=
rit appellare.vt in.l.nulli.C.quorum ap.non reci.secus esset in
sententia per alium sindicatorem lata:quia tunc bene posset a
tali sententia appellari ꝑm Angel.in.d.l.nulli. ¶Decimonono
fallit si statuto caueretur:vel consuetudine legitima haberetur:
qđ a certa sententia non posset appellari.nam si pacto tollitur
appellatio.vt.s̄.dictū est:quantomagis per statutum ꝛ consue=
tudinem. ¶Uigesimo fallit in sententia lata super possessorio:
a qua non licet appellari[a].vt in.l.vnica.in fi.si de momen.poss.
fuerit appellatū qđ fallit nisi tale possessorium saperet naturaꝫ
proprietatis:qꝛ a sñia lata super tali possessorio bene potest ap=
pellari:ꝑm glo.in.l.vnica.C.si de momen.pos.fuerit appel.Et ꝑ
hoc a sententia lata super constitutione legis si quis in tantam.
C.vnde vi.poterit appellari quia talis constitutio sapit naturā
ꝓprietatis.Illud interdictū dꝛ sapere naturā ꝓprietatis qđ cō
petit soli dño.Ita not.Ang.in.l.iuncti.C.de interdi.text.etiā est
in.l.ij.in.§.quedam.ff.de interdi.Ratio autē quare non appelle=
tur a sñia lata sup possessorio est ꝑm quosdam:quia talis senten
tia est interlocutoria:a qua non appellatur.hec ratio nō est bo=
na:qꝛ sententia lata super possessorio est diffinitiua:cum in ea
offeratur libellus:ꝛ lis cōtestetur.vt in.l.j.ꝛ.ij.ff.vti possidetis.
ꝛ in.§.hodie.insti.de interdictis.ꝛ ita etiam tenet gl.in.d.l.vni=
ca.ꝛ etiam docto.verūtñ est quod causa possessoria debet agita=
ri summarie.tex.est in.l.momentanee.C.vnde vi.gl.est in.l.j.ff.
quorū bonoꝝ.Ita tenet Bar.in extrauaganti.ad reprimēdā.in
verbo summarie.fuit ergo alia ratio quare non appellet̄ a sentē
tia lata sup possessorio:qꝛ grauamē reparat̄ in petitorio.vt in.l.
qui petitorio.ff.de rei vendi.ex qua sequitur:qđ si primo fuisset
intētatum petitoriū:ꝛ postea lata sñia sup eo intentaret̄ posses=
sorium:posset appellari a sñia lata sup possessorio:qꝛ modo non
expectat̄ amplius petitoriū ꝑm Jo.mona.in.c.vt certa.de elec.li.
vj.ꝛ Bal.in.l.vnica.C.si de momē.pos.fuerit appellatū:qꝛ Joan.
mona.in.d.c.vt certa.tenuit ꝙ vbi in petitorio renuntiatum est
conuentū dñium nō pōt amplius intētari possessoriū.ꝛ cū sequi
103 tur Bal.in.d.l.vnica. ¶†Ex quo ēt infert Ange.in.d.l.vnica.
qđ vbi q̄s nō posset ꝓbare in petitorio/a sñia lata sup possesso=
rio posset appellare:qꝛ tūc cā appellatiōis poterit iterū deduce=
re petitoriū:ꝛ ꝓbare:qꝛ nō ꝓbatū ꝓbabo.qđ est singulare:et sic
vides ꝙ nō est indistincte verum id qđ quotidie dicit̄:ꝙ a sñia
lata sup possessorio non possit appellari:qꝛ qualiter debeat intel
104 ligi liquet ex predictis. ¶Attendite tñ:†ꝙ vbicūq̄ nō pōt ap
pellari a sñia lata in possessorio tunc potest de nullitate dici[b]
ꝑm Bald.qui ita no.singu.in.d.l.vnica.tamen talis nullitas nō
impediet executionē:cū dicta nullitas siue intentet̄ principali=
ter siue per modum exceptionis opponatur non potest impe=

a ¶Appel=
lari.hec re=
gula ē de iu
re ciuili.de
iure cano.
q̄t appellat̄
a sñia super
possessorio:
ꝑm Card.i
cle.j.et ibi
Car.in.j.op
po.đ seque.
pos.ꝛ gl.i.c.
cū ad sedē.
de res.spo.ꝛ
limita regu
lā iuris ciui
lis.prout la
te limitat
Firmanus in
suo aureo re
pertorio.v.
app.a sñia
possessorij.
v.j.qbus ad=
de Bal.ꝯsil.
cccccxxvij.vo
lu.ij.ꝛ consi.
lxxxiiij.vol.
j.Ra.ꝯs.cxl=
vi.Pe.phil.
cor.cōsi.ccx.
inci.ad eui=
dentiam in
fra.volu.j.ꝛ
bar.so.j suo
trac.fallen.
reg.xviij.in
ver.appella
tio.Celsus.
b ¶Dici.ꝛ
idē dic ō re=
stōne i inte=
gruꝫ marie
sñia sit la.
preterxtu
falsoꝝ istrō
rū:vt testiū.
l.falsam.C.
si.ex.fal.in=

dire executionem sententie nisi euidens nullitas ſm Innocen. qui ita tenet in.c.cum in iure peritus.de offic.delega. Predicti omnes casus in quibus dixi non posse appellari: intelliguntur de appellatione a diffinitiua sententia. Ab interlocutoria autem planuȝ est non posse de iure ciuili appellari regulariter: vt l.ij.C.de episco.audien.⁊ in.l.ante.C.quorum appella.non reci. De iure autem canonico appellatur a quacunqꝫ interlocutoria: ⁊ a quocunqꝫ grauamine illato siue in iudicio siue extra iudiciū: vt in.c.super eo.de appella.de iure autem ciuili predicta regula fallit: quia interduȝ potest appellari ab interlocutoria: vt quotiescunqꝫ per obtentum in sententia diffinitiua non reparatur grauamen illatum per sniam interlocutoriam. In tali interlocu-
105 toria semꝑ potest appellari: vt in.l.ij.ff.de app.reci. ❡ †Subijcio exemplum: iudex pronuntiat aliquem esse torquendum ab ista interlocutoria poterit appellari: vt in.d.l.ij.qꝛ tortura lata per sententiam diffinitiuam non pōt tolli.cum non possit fieri quod factum sit non factum. Et si dicatur: que sit ratio: quod ius ciuile noluit posse appellari ab interlocutoria. ius' autem canonicum sic. Quidam dixerunt: quod ius ciuile fecit causa minuendi expensas: q̄ multiplicarentur propter frequentiam appellationuȝ. Canoniste aūt ⁊ maxime papa non curauit de illis expensis: qꝛ magis curauit verum. hec ratio non est bona. ideo dicite ſm Bald. qđ de iure ciuili instantia debet durare triēnio ⁊ non plus: vt in.l.properandū.C.de iudic. Unde si pōt appellari ab omni interlocutoria futurum esset causam principalē non posse finiri intra instātiam. hoc aūt periculum non subest de iure cano. qꝛ ſm ius canonicū causa principalis non habet aliquā instantiam: imo pōt perpetuo durare: ita dicit Ang. tōre de iure canonico cautum: sed dicit se non recordari de capitulo. vos dicite: ꝙ casus est in.c.venerabilis.de iudic. et vt perfectius intelligatis circa appellationem ab interlocutoria: interponendam.
a ❡ Quero de aliquibus questionibus quas posuit Bar.in.l.ij.ᵃ ff.de appel.reci.⁊ Bal.in.l.ij.C.de episco.audiē. ❡ Et primo quero
106 † vtruȝ possit appellari a citatione: dicite ſm Barto. quod a citatione verbali non possit appellari: quia comparendo potest suum grauamen iustificare: quod verum est ſm Bald. nisi citatus non possit secure comparere. quia tunc poterit appellare coram honestis personis: argumento notatorum in rubro ⁊ nigro. C.de his qui per me.iudi.non appel. A citatione autem reali: vt quādo quis capitur ꝑsonaliter quis potest appellare: quia tale grauamē ꝑ obtentū in diffinitiua sentētia non potest reparari: cum carcer dicatur mala mansio. vt in.l.j.§.qm̄.ff.de questioni.
107 ❡ †Sed nunquid interposita appellatione ab ista incarceratione iudex debebit supſedere: ⁊ non incarcerare: qꝛ appellatiōe pendente nihil debet innouari: sic iudex debebit ne de carcere trahere detentum. Responde qđ non. imo debebit stare detentus in carcere: ⁊ hoc quia pendente appellatione ab interlocutoria potest fieri innouatio: et omnis processus factus per appellationē ab interlocutoria valet: ⁊ tenet nisi forte facta fuerit inhibitio per superiorē. vt pendente appellatione nihil debebit

stru.⁊ Joā. pap.in summa in tit.de app.a diffi. ꝟ. corā nobis. Hūū tñ tȝ Jo.an.in c.j.de in ite. resti.l.vj.in no.in ꝑn. sȝ vide glos.et Bar.l.d.l.j.§ vl.q.C.si de mo.po.fue. ap.⁊ Pau.ð cast.in cōsi. cccxvij.inci. vt bñ attingatur ꝑ quo adde.d.bar. sozi.in cōsi. cccxcix.ici. capio.ꝟ.ꝑmū. qꝛ in fi.in.ij. ꝑte. qđ ap.l casu momētanee possessionis nō admittit: sȝ restituit in integrū sic.
a ❡ In.l.ij. Et ibidē vide.d. Alex. de imo.ꝙ a citatione ꝟbali nō permittit: a reali sic. vt etiā hēs hic per Lātrā. a citatiōe ꝟo ꝑedicta extra casus ꝑmissos fieri potest: vt ꝑ.d. Alex.in.d.l. ij.⁊ Bart.in extra.ad reprimē.ꝟsi.ꝑ

innouari: vt est casus expressus in .c. non solum. de app. lib. vi. ꝛ
sic illa regula appellatione pendente ꝛc. debet intelligi de ap-
pellatione a diffinitiua: ꝛ poterit talis incarceratus: qui etiam
stetit p multū tp̄s in carcere appellare: licet grauamē sit iam il-
latum: quia non dicitur appellare a grauamine illato: sed a gra-
uamine instanti ꝛ successiuo: quia ista incarceratio ꝛ detētio ha-
bet causam successiuam. ꝛ ideo ratione future incarcerationis
108 durantis appellat. ¶ † Quero si iudex ꝑnūtiat se iudicē com-
petētē: vel incōpetētē: an possit appellari. Respondeo ꝙ sic. glos.
est in aut. habita. ne filius pro patre. C. tex. etiam in .c. significā-
tibus. de offici. delega. Quod est verum: nisi esset questio inter
duos iudices de iurisditione: ꝛ superior cognosceret: ꝛ pronun-
tiat iurisditionem ad alterum ꝑtinere: tunc nō poterit alter ab
huiusmodi snīa appellare. ita dicit sing. Ang. in .l. ij. ff. si quis in
ius vocan. non ierit. Et est ratio quare. s. a sententia iudicis pro
nūtiātis se iudicem incōpetentē: possit appellari etiam de iure
ciuili. quia quotiescunq; post interlocutoriā non spectatur sequi
aliqua diffinitiua: a tali snīa interlocutoria potest appellari: vt
est tex. in .l. vt pretor. in .§. ꝑmittitur. ff. de mino. Sed quando iu-
dex pronuntiat se incompetentē: non amplius speratur aliqua
diffinitiua. Et hec est bona ratio: quare appelletur a sententia
per quam pronuntiatur iudicem fore incompetentem. Sed non
est bona ratio: quare non possit appellari a sententia: qua quis
pronuntiat se iudicem competentem: sed ratio huiusmodi est:
quia per appellationem a diffinitiua non tollitur huiusmodi
109 grauamē. igitur ꝛc. ¶ † Quero vlterius: vtrum a sentētia per
quam iudex pronuntiat procedendum fore super libello ipso
existente inepto possit appellari. Respōdeo qđ sic: quia interest
ratione fructuum: quia ꝑcipiuntur tp̄e ꝓcessus existentis nul-
110 lius. ¶ † Item quero an possit appellari a nimis breui dilatio
a ne. Dicite ꝫ canonistas: qui melius dicunt q̄ legiste. ꝙ sic[a] duo
bus interuenientibus: videlicet quando terminus statutus est
nimis breuis: ꝛ quādo iste terminus sit ꝑemptorius: al's non po
test appellari. tex. est in .c. j. de dila. ꝛ ibi tenet Innocen. ꝛ Host. ꝛ
ceteri docto. Sed si terminus est nimis longus nunquid a tam
nimis longa dilatione possit appellari. Dicatis ꝙ nō: ꝟm Bart.
ꝛ Bald. nisi illa dilatio excederet causam principalem. i. instan-
tiā cause ꝑncipalis: tunc possit appellari ꝟm Bar. Sed Bald. tꝫ
quod nō possit: q2 illa dilatio est nulla: vt in .l. scire oportet. in .§.
ꝯñs. ff. de execu. tuto. Ego sto cum Barto. quia talem dilationē
dare est valde iniquum. vnde ratione iniquitatis potest appel-
111 lari. ¶ † Item quero an denegata audientia possit appellari.[b]
b Pone iudex non vult dare dilationem ad ꝓbandum: iudex. non
vult admittere ꝓbatiōes. dico ꝙ pōt appellari ꝫ Bal. in .d. l. ij.
Itē snīa lata ab obseruatione iudicij potest appellari: que dr̄ in-
terlocutoria. glo est sing. in .l. earum. ff. si serui. vē. ꝛ ḡnaliter ꝟm
Bal. ab omni interlocutoria snīa excludente ꝓcessum pōt appel
lari ꝛ p ꝯñs excludit ꝓcessus. Itē pōt appellari a taxatione ex-
112 pensarum ꝟm Inn. in .c. fi. qđ met. can. ¶ † Quero vlterius si iu-
dex ꝓnuntiet appellationē esse desertā nūquid a tali snīa possit

edicta. licet Io. de imol. teneat ꝯtrariū. in .l. iij. §. pretor. de dā. infe. vbi etiā vide. d. Alexand. de imo.

a ¶ Qđ sic. Uide paul. de ca. i cōsi. xxv. ꝛ bal. in c. j. vij. col. đ milit. vasal. q̄ cōtu. est. ꝛ in .l. nōnūq; de iudi. ꝛ de hoc vīđ istū §. co §. dila-tiones. nu. vij. ꝟsic. postremo q̄rit. ꝛ qđ ibi posui in addi. ad ipsuꝫ in versi. qđ sic. Celsus.

b ¶ Appellari. vide. d. Alexan. de imo. in .l. fi. in fi. de ap. et Bald. in marga. versicu. iudex. versi. lxxv.

appellari. determinat Bal. q sic. et bene dicit q: ista interlocutoria habet vim diffinitiue. et quotiescunqz interlocutoria habet vim diffinitiue: a tali interlocutoria semper potest appellari. casus est in lege inter vtile. ff. de mino. Ideo vtilius est victo se absentare: et non prosequi appellationem interpositam: et per mittere pronuntiare appellationem esse desertã. ¶ Aduerte sin gulariter ad vnum singulare q licet causa appellatiõis habeat annum: vel ex causa biennium. iudex per lapsum anni nunqz potest pronuntiare appellationem esse desertam: quia potuisset victus habere impedimentum. ita quod nõ potuisset prosequi infra annum. ita quod biennium ipso iure sibi largiatur: de quo impedimento nihil scit iudex. immo opz q lapsum sit biennium ad hoc q iudex possit pronuntiare appellationem fore desertam.
113 ita dicit sing. Bar. in. l. eos. C. de appella. ¶ † Quero vlterius iudex pnuntiat deferendum esse appellationi: nunquid a tali interlocutoria possit appellari. Bal. in. l. vnica. C. ne lic. ĩ vna ea dẽqz causa tertio puo. tz q sic. et pmo loco. Hãc opinionẽ tenuit
114 Joã. mona. in. c. cupiẽtes. de elec. li. vj. ¶ † Ex his omnib[9] sub breuitate concludite de iure ciuili regulariter ab interlocutoria non posse appellari. Ab ista regula sunt tres fallentie: et sic tres concludite cõclusiones: scilicet q ab illa interlocutoria põt ap pellari quando grauamen non potest reparari per obtentum in diffinitiua. hec regula probatur in. l. ij. de appel. ¶ Secunda re gula sit ista: ab illa interlocutoria potest appellari: que habet vim diffinitiue. hec regula probatur in. l. intra vtile. ff. de mino. ¶ Tertia xo sit ista. ab interlocutoria postqz non sequi spera tur aliqua diffinitiua: potest appellari. hec ergo probatur in. l.
115 vt pretor. §. permittitur. ff. de mino. ¶ † Quero vtrum aliqua differentia sit in appellatione ab interlocutoria in casibus in quibus poterit appellari: et in appelatione diffinitiua. Supra vidisti vnam differentiam: quia appellatione pendente a diffi nitiua nihil debet innouari. secus in appellatione ab interlocu toria: quia appellatione pendente potest innouari: nisi expresse sit prohibitum per superiorem: vt in. c. nõ solum. de appel. libr. vj. Est et alia differentia. quia in appellatione a diffinitiua non requiritur expressio cause in appellatione. vt in. l. socio. ff. de ap pel. In appellatione autem ab interlocutoria debet exprimi et
a specificari causa[a]: vt in. c. vt debit[9]. de appel. et in. c. cordi. de ap pel. lib. vj. facit quod no. per glo. et Bald. in. l. in minori. ff. de his
116 qui. vt indig. † Item appellari debet ab interlocutoria in scri ptis: vt in dicto. c. vt debitus. et in. c. cordi. vbi autem appellatur a diffinitiua incontinenti potest appellari viua voce. vt in dicta l. ij. ff. de appel. at's non. sunt tamẽ aliqui casus in quibus requi ritur expressio cause in sententia diffinitiua. prim[9] casus est vbi fertur sententia contra cõfessum. nam potest a tali sententia ap pellari: sed in ei[9] appellatione debet exprimi causa. puta quia dicat: dñe iudex lata est cõtra me sñia quia cõfessus et c. Ego ap pello: quia mea cõfessio est facta per metũ: vel confessus fui me tu et c. glo. est singul. in. c. romana. in. §. si autem de appel. li. vj.
117 Quã glo. sequũtur do. ¶ † Secundo fallit in appellatione re-

a ¶ Cã. Vide tu domi. Alexan. de imol. ĩ cõsil. lxxx. ĩ. j. pte. et in lege. j. de app. vbi plene. et Lu. in rub. ff. de re iu. qb[9] ad de bar. sozi. in suo trac. fallẽ. rc. xvj. in xo. appellãs. fel. c. qd ad consulta tionẽ. de re iu. pet. phi. cor. cõsi. lxv. ici. lz ĩ trã. d. volu. ij. et frã. d areti. cõsi. cvij. vb. plene. Cel.

ductionis ad arbitriũ boni viri in qua debet exprimi qualitas
a et quantitas lesionis:alias simplex appellatio non tenet[a]:vt
not.Bald.in lege vnica.C.de his qui pe.no.¶Tertio fallit vbi
late sint tres sententie conformes.⁊ non obstante hoc:si victus
appellat si iudex pronuntiat nõ esse deferendum appellationi:
appellans a tali sententia debet exprimere causam secundum
Joannem de Imola.in.c. cupiẽtes.de elec.libr.vi.⁊ idem tenet
Bald.in.lege vnica.C.ne li.in vna eademq; causa tertio prouo.
¶Quarto fallit quando cõmissa est causa alicui delegato cum
clausula appellatione remota.nam debet talis appellator expri
mere causam alias non tenet appellatio.ita tenet singula.In-
nocent.in ca.vt debitus.infra de ap.Et concludite istam regu-
118 lam:† ꝙ vbicunq; prohibetur appellatio:qđ si quis appellat
tenetur exprimere causam:alias non tenet appellatio.ita dicit
Lapus abbas in.c.romana.in.§.sinautem.de app.lib.vi.et ibi
voluit glos.⁊ sic presumptio iuris est contra appellantem:vnde
cum non posset appellare:debet exprimere causam in sua ap-
pellatione.⁊ sic non est mirum:si quando appellatum est a sen-
tentia cause: quam quis cognoscit appellatione remota : quia
presumptio est contra appellantem . Idem quando sunt late
tres sententie conformes:scilicet iudex pronuntiat non esse de-
ferendum appellationi.presumptio enim est contra appellan-
tem.quia in vna eademq; causa non licet tertio prouocare:vt in
rubro et nigro.C.ne liceat in vna eadem causa ⁊c.Et si dicatur
ista sententia per quam ꝓnuntiatur nõ esse deferendum appel
lationi idest interlocutoria:sic nõ est mirũ si debet exprimi cau-
sa:quia hoc generale in qualibet interlocutoria:etiam quecũq;
habeat vim diffinitiue:vt est hic et non permissa est appellatio:
sicut a diffinitiua vt in.l.intra vtile.ff.de mino.Sed expressio re-
queritur interlocutoria:quod non est diffinitiua appellatione:
et sic non erit bona ista fallentia:cum a tali sententia non sit ap
pellandum sicut a diffinitiua:sed vt ab interlocutoria:licet ha-
119 beat vim diffinitiue.¶†Est ⁊ alia differentia inter appellatio
nem a diffinitiua ⁊ ab interlocutoria:q: in causa appellationis
a diffinitiua potest fieri iustificatio ex nouis probationib[9]:vt in
l.eos.§.i.C.de appella.⁊ in.l.ꝑ hanc.C.de tempo.ap.In appel-
latione autem ab interlocutoria non possunt fieri noue ꝓbatio-
b nes:immo debet ipsa appellatio iustificari ex antiquis actis[b].
120 casus est in cle.appellanti.de app.¶†Attendite tamẽ qđ vbi
quis apposuisset exceptionem:⁊ voluisset etiam facere protesta
tionem illius exceptionis offerens se paratum probare:si iudex
noluit admittere talẽ exceptionem:neq; eius ꝓbationes:si gra-
uatus appellat ad hoc istud negotiũ deuoluit ad superiorem:⁊
attenta reuocantur:et sufficit ꝓbare coram iudice appellatiõis
ad quem:scilicet ꝙ opposuit talem exceptionem corã tali iudi-
ce:et obtulit se ꝓbaturũ incontinenti ⁊c.et iudex noluit admit-
tere:hoc verificato.licet non sit probata veritas exceptionis co-
rã iudice appellationis:satis erit iudex reuocabit attẽtata post
talem appellationem:quia eoipso qđ appellans opposuit exce-
ptionem legitimam:⁊ offerat se ꝓbaturum incõtinenti:⁊ iudex

a ¶Nõ tz. Lud. do. ale xã.de imol. cõs.xix.i.iiij. pte.Et lati' vid per do. meũ domi. Phi. deciũ cõs.xxxix.ici. iuridicã eẽ arbitror.ꝟ. secũdo ꝓnci paliter ⁊c.⁊ ibi ꝑ eũ vsq; a.l.q tpa pos sit appella- ri reducẽdo laudam ini quũ ad ar- bitriũ boni viri. Cels'.

b ¶Ex anti quis actis. tu limitab; hoc dictũ vt ꝑ Bar.sozi. i suo tract. fallẽ. regu. xxxij.i ꝟ.ap pellatio ab interlocuto ria . de quo plene ꝑ phi lip. cor. cõsi. lxxxvij.i lr̃a a ⁊ in litera c.volu.iij.

non admisit:cōstat satis de grauamine illato:etiam veritate ex
ceptionis aliter nō discussa.Si autem opposita fuisset exceptio
⁊ opponens nō obtulisset se ꝓbaturum:quam exceptionem iu-
dex noluit admittere vnde appellauit:tunc erit necesse coram
iudice appellationis iustificare exceptionem de veritate exce-
ptionis docere.Hec omnia probantur in.c.interposita.in princ.
de appel.Si tamen in casu quo opponens obtulit se probatu-
rum surripiat in se onus probando coram iudice ad quem ve-
ritatem exceptionis potest ꝓbare:et si ꝓbauerit amplius non in-
tentabitur super illo negotio:et ita intelligitur text.sm docto.
121 in.c.ex parte.de testi. ¶†Ulterius quero quando appellatur
ab executione in casibus permissis: videlicet quando excedi-
tur modus in exequendo:vt in lege ab executione.C.quo.app.
nō reci.Quero an debet appellari sicut fit in diffinitiua an sicut
fit in interlocutoria.Respondeo sm Cy.⁊ Bar.⁊ Bal.et Ange.
qđ debet appellari:sicut qn̄ appellatur ab interlocutoria:et sic
122 debet inseri causa ⁊ in scriptis. ¶†Sȝ quid in reductione ad
arbitriū boni viri:an possit reducens siue petens reductionem
iustificare suam reductionem ex nouis ꝓbationibus et actis si-
cut dicimus in appellatione a diffinitiua. An vero teneatur iu-
stificare ex antiquis actis.hoc est vt clare intelligatis vtrum in
instantia reductionis ad arbitriū boni viri debeat iustificari re-
ductio per nouas ꝓbationes. Dicite sm Barto.in.l.societatē.
in.§.arbitrium.ff.ꝓ socio:ꝙ in casu in quo ad iniquitatē sentē-
tie demonstrandam requiritur dolus.qđ tunc non possunt fieri
noue ꝓbationes quia dolus debet apparere ex ante gestis non
autem ex futuris.aut iniquitas sententie potest experiri ⁊ sine
ꝓbatione alicuius doli:et tunc possunt fieri noue ꝓbationes.
¶Aduertatis tamen sm eundem Barto.qđ si corā arbitratore
nulle sunt formate vel facte ꝓbatiōes in scriptis:sed assumpse
runt ꝓbationes oretenus vt sepe faciūt arbitratores imperiti.
si talis sententia reducatur ad arbitriū boni viri:poterunt pro
duci testes ad ꝓbādum ꝙ tales ꝓbationes fuerunt facte coram
arbitratore:quia acta possunt ꝓbari ꝑ testes sm Barto.et An-
123 gel.in.l.emancipatus.C.de fide instru.Et si dicatur † quando
est necesse ꝙ probet dolus.in reductione ad arbitriū boni viri.Di
cite quando redarguit dolus arbitratoris: puta quia reducens
dicit sententiam arbitratoris contra me talem esse dolose ⁊ ini-
que latā.Nam tūc probari debet dolus:⁊ ista iniquitas ex no-
uis probationibus tunc non poterit detegi:sed solummodo ex
antiquis.¶Ubi autem non redarguitur dolus in sentētia ar-
bitratoris: quia dicitur ꝑ reducentem se esse lesum in modica
vel in magna quātitate vel enormi ⁊c.tunc ad ostendendū taleȝ
iniquitatem ⁊ talem lesionem possunt fieri noue probationes.
vnde potius consuluimus volenti reclamare contra sententiā
arbitratoris: vt dicat se esse lesum in modica ⁊ in magna quāti
tate:et enormi qȝ poterit facere nouas ꝓbationes:ꝙ dicere sen-
tentiam esse dolose ⁊ inique latam:quia tunc non poterunt fie-
ri noue probationes:vt ex.§.dictis liquet.Consultissimum ta-
men est vtranqȝ formā amplecti in reductione interponēda.vl-

[a] ¶ Leſio. que autẽ dicatur magna leſio. vide do. Alexã. de Imo. in conſi. xlvij. in. j. parte. Barto. in. l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. verſi. quero que dicatur parua vel magna. ff. pro ſocio. Raph. cum. cõſi. l. incipien. ſtante ſtatuto ciuitatis Vicentie. verſicu. ad id autem quo queritur ⁊c. et Lanfran. in trac. arbi. in vlti. parte. q. cxl. ⁊ do. meũ do. Decium conſi. xxxix. incip. iuridicã eſſe arbitror. in fi. Celſus.

delicet qđ dicat ſententiam doloſe latam. ⁊ ſe eſſe enormiter le-
ſum: iniquita tunc ſufficit iniquitatem ſententie detegere ex altero
iſtorum vel ratione doli: ⁊ hoc non poterit facere ex nouis pro-
bationibus vel ratione modice leſionis: et hoc reſpectu nouas
124 probationes poterit facere. ¶ † Et enormis leſio [a] in preſen-
ti materia dicitur ſi quis grauatus in .vj. parte. vt in lege vnde
vi. ff. pro ſocio. ſecundum Barto. in dicto. §. arbitrorum. In con-
tractu venditionis vel aliorum contractuum enormis leſio di-
citur vltra dimidium iuſti pretij: vt in lege. ij. C. de re. vendica.
125 ¶ † Ex quibus omnibus poteſt queri an per pactum poſſit re-
nuntiari ad reductionem arbitrij boni viri: vt quotidie fit. Et
dicite ꝙ nõ [b] ſi interueniat dol⁹ arbitratoris in ſententia. Eodẽ
modo ſi non interueniat dolus: ſed adeſt leſio in magna quan-
titate. Si autem in parua quãtitate: tenet renũtiatio ſecundum
Bartolum in dicto. §. arbitrorum. ¶ Circa hanc materiam ap-
126 pellationis aduertite: namqꝫ eſt ſciendum: † ꝙ appellatio: in-
terpoſita coram iudice a quo habet vim libelli: adeo qđ iudex ad

[b] ¶ Quod non. Adde Barto. in. l. quidam cum filiũ. in ver. ⁊ ſic noto. ff. de verb. obl. ⁊ Lud. pon. in rub. de arbi. et Ange. in cõſi. incipiẽ. Lud. de ciuitate caſtelli. ⁊ pau. de caſ. in cõſi. lxxiiij. in cipiẽ. primo ⁊ ante. et in cõſil. lxxv. in cipien. quia fruſtra. Et quid ſi eſt iuramento firmata vide Flor. in dicto. §. arbitrorum. ⁊ Lud. in. d. ru. ⁊ Pau. de caſt. in conſi. lxxv. ⁊ do. Alexan. in cõſilio. cxxx. in. ij. parte. vbi ponit vtrum ſufficiat probare latam culpam: an vero dolum: et multa alia ex quibus laudum poteſt dici nullum. vel ſaltem iniquum: ⁊ pro parte iniquum et pro parte nullum: et an quando. peti poteſt: et an ex quo eſt ſpecies appellationis an poſt. x. dies vel perpetuo vſqꝫ ad. xxx. annos peti poſſit: ſicut appellatio: et quid ſi ei renuntiatum. vide dominum Bartholomeum ſozinum in conſilio. ccxx. incipien. viſis compromiſſo. in .ij. parte. Cyñ. in lege ſi ſocietatem. §. arbitrorum. et in addi. ff. pro ſocio. et Bald ibi verſiculo et adde quod iſta reductio Franciſci de alberge: in lege ſi quis arbitratu. ff. de verbo. obliga. quem refert ⁊ ſequit Ant. de butri. in .c. quintanallis. de iureiuran. Idem tenet Bald. in lege fi. verſicu. quero vſqꝫ ad quod tempus. C. de contrahen. emp. Ange. conſilio. cccij. incipien. ius petendi reductionem. Oldra. conſi. clvj. incipien. primũ de quo queritur. in fi. dominus meus do. Decius conſilio xxxix. incipien. iuridicam eſſe arbitror. circa fi. Alexand. conſilio. xcv. incipien. viſis proceſſibus. in fin. volumi. ij. vbi dicit eſſe hanc opinio. communem ſcilicet vſqꝫ ad .xxx. annos poſſit peti reductio ad arbitrium boni viri. idem tenuit Albericus de roſa. in preallegata lege ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſocio et Paulus de leaza. conſilio. incipien. vertitur dubium. quem iſte in tracta. de arbitro. in vltima. parte. q. refert. et pro principio huius apoſtil'. ſcilicet an per pactum tollatur arbitrium etiam iuramento interueniente. Bald. in. l. cum antea. C. de arbi. et conſilio. cccxxxj. incip. premitto. volu. iij. Paulus de caſtro. conſilio lxxij. incipiente. quia fruſtra. ibi dicit nulla verborum cautela poſſe tolli. imo nec etiam ſtatuto. vt per Petr. de anch. in repe. c. canonum ſtatuta. ver. accedat hic. de conſti. Idem cõſi. ccxxvij. incipien. in queſtione ſupradicta. ver. reſtat re-

spondere.ꝛ consi.sequen.incipien.iudex iudicaturus.circa finem.Ant.consi.ciij.
incipien.laudum arbitratoris.Fulgo.consi.ccxxiiij.incipiē.quoniam in singu-
lis.ꝛ Roma.consi.xc.incip.viso thema.questio.de quo dixi post Barto.in addi.
ad ipsum.in.l.si vnus.§.illud.nume.iij.ver.sed iuxta predicta querit.in aposti.
in ver.possit renūtiare.ff.de pac.dixi post Bald.in.l.supervacuam.nume.xxiij.

quem potest procedere super ea nullo alio libello porrecto.ita
Bald.tenet in.l.si quis libellus. ¶Quero pro declaratione pre
127 sentis materie.†vtrum appellatione pendente possit aliquid
innouari.Dicite:quod regula est.quod not.in rubro ꝛ nigro.ff.
nil inno.pos.app.pen.Quod qualiter procedat statim plenius.
examinabitur.Hec tamen regula falit in quinqꝫ casibus in qui
a bus potest innouari appellatione pendente[a]. ¶Primo qꝛ in-
nouare potest ex prouisione legis:vt in.l.per hanc.C.de tēpo.ap
pella. ¶Secundo fallit in innouatione:que fit contra appella-
tionem partium. Quam innouationem fieri aut non fieri non
interest appellātis.casus est singu.in.l.creditor.ff.mād.in pri-
ci. ¶Tertio fallit:quando potest attentari id quod potuisset at
tentari in causa principali.vt in.l.posteꝗ.in.§.imperator.ff.vt
leg.nomine. ¶Quarto fallit quando appellando innouat que
innouatio fieri potest.vt in.l.eos.§.super his.ꝛ in.l.minime.
de appellatio. ¶Quinto fallit quando appellatio est frustra-
toria euidenter:et friuola:quia tunc nō obstāte tali appella-
tione est innouādum:et potest fieri executio:vt in cap.cum
appella.friuolis de appellatio.libro sexto.imo iudex tali ap-
pellatione pendente non tenetur differre executionem.vt ibi
dicitur secundum quod etiā tenet Angel.in.l.abstinendum.C.
quorum appellatio.non recip. Istas fallentias ponit Angel.
in.l.pro hac.C.de tempo.appel. ¶Sed pro discutienda hac ma
128 teria duo sunt videnda.†Primum an iudex appellationis pos
sit inhibere iudici:a quo ne procedat vel ne aliquid noui atten-
tet.Secundum vtrum ꝛ qualiter attētata reuocentur. ¶Circa
primū dicatis aut loquimur in appellatione ab interlocutoria:

in ver.ad ar
bitrium bo
ni viri.C.de
his que pe.
no.ꝛ in.l.cū
antea.nūe.
vij.vers.sed
qd si per sta
tutū.in ver.
reductiōis.
C.de arbit.
dixi post dy
nū.in regu.
a iure.in ꝟ.
sic debem⁹
post collec.
c.cū dilect⁹.
nu.vj.in ꝟ.
ad arbitriū
boni viri.de
arbi.no.Fe
li.c.si dilegē
ti.versi.secū
dum corre-
lariū.de fo.
cōpe.ꝛ nota
ui post bar.
in.l.j.in fi.
ver.sed que
ro.in apoit.
in eo.ver.ff.de lega.ij.ꝛ in tracta.clausularum.in clau.compromissarum.ver.in
iudicem vt bonum virum.Celsus.

a ¶Pendēte.de quo etiam vide latissime ꝛ ad saturitatem Firma.in suo aureo
reperto.ꝟsi.appellatione pēdente.ꝟsi.j.cum seq.ꝛ an attentata post appella-
tionem iudicialem veniant reuocāda per viam attētati.vide do.Bartho.sozi.
in consi.xlv.incip.visa appellatione.ꝟsicu.circa hanc dubitationē.cum ver.seq.
in.j.parte.Et do.meum do.Philip.deci.consi.xxxiiij.incip.diuino ꝛc.ꝛ pro tenui
facultate.ante fin.ꝛ consi.xcvij.inci.in casu ꝑpo.versi.stante ergo ꝛc.ꝛ que dicā-
tur attētata ꝑ eundum consil.ciij.inci.in causa possessionis.per totum quibus
adde Bar.in.l.furti.§.sed si furti.nu.ij.vbi posui in addi.ad ipsum.in versi.nil
nouari appellatione pēdēte.ff.de his qui no.infa.dixi post collect.in.c.dilectis.
nu.xxv.in ver.appellatione pēdente.j.de appel.no.Corse.singu.suis.in ver.ap-
pella.incip.regula est:not.Bar.sozi.in suo trac.fal.regu.xxj.in ver.appel.Fed.
de senis consi.ccxxiij.vbi ponit qualiter intelligatur.verbum innouari.ꝛ Bald.
no.cōsi.cccxvij.vbi ponit nunquid executio fieri possit.Celsus.

a ¶ In appellatione a diffinitiua. Uide late Matth. singu. suo. xxix. incip. no. quod appellans recte et rite. Celsus.

a aut in appellatione a diffinitiua[a]. Priori casu aut est certum aut
dubium. si sit notorium non esse deuolutum ad iudicem appel-
lationis: tunc non poterit iudex inhibere iudici a quo. tex. est in. c.
romana. in. §. si vero vocatis. de appel. libro. vj. ¶ Et ideo sit cau
tus appellatus vt vadat ad iudicem ad quem: exponens ei quod
aduersarius non appellauit in termino iuris: vel non expressa
legitima causa in appellatione: vel aliud exponat: per quod du-
bium sit iurisditionem deuolutam esse ad iudicem ad quem. et hoc
dubio pendente non poterit inhibitio fieri iudici a quo: et sic pote-
rit ad vlteriora procedere. Aut certum est quod negotium deuolu-
tum est ad iudicem ad quem: sed dubitatur an causa expressa sit
vera: et tunc non potest fieri inhibitio iudici a quo: nisi quando ince-
pit cognoscere ipse iudex ad quem vtrum causa expressa sit vera
vel ne. text. est in. c. romana. §. quod si obijciatur. de appel. libro. vj.
et dicitur incertum cognosci per solam citationem: vt in. c. grauatum.
de offic. delega. In secundo casu primum loquimur in appella-
tione a diffinitiua: et tunc si est certum posse appellari: vel est du-
bium etiam si nulla inhibitio fieret per iudicem ad quem iudex
a quo non debet exequi: neque aliquid innouari: vt in toto titu. nil
innouari posse ap. pen. et ibi etiam tenet glo. quod est verum: etiam si iu-
dex a quo non detulerit appellationi. secundum Inno. in. c. pastoralis. in
glo. que incipit mirum est. de offi. deleg. Pro quo est casus in. l.
edendum. ff. de appella. Si autem est certum non posse appella-
ri. et tunc etiam si appellatur poterit iudex a quo exequi: et non differ
re executionem: ita singu. tenet glo. in. l. vnica. C. nil noua. pos. ap.
pen. Et idem tenet. Inno. in. d. glo. Si tamen victus appellans
hoc casu accessisset ad iudicem ad quem narrans se appellasse:
et debere sue appellationi deferri: non poterit iudex inhibere iu
dici a quo: nisi primo ceperit cognoscere vtrum appellatio sit
recipienda: vel ne. Et eo casu poterit inhibere: vt in. c. romana.
§. sin autem. in casibus. de appella. lib. vj. Et notandum est secundum
129 Innocen. in. d. c. pastoralis. et in. d. glos. † quod vbi est commis-
sa causa alicui iudici appellatione remota: quod si victus appel
let etiam in casu permisso: non obstante tali appellatione pote-
b rit iudex a quo exequi sententiam: nisi sibi sit facta inhibitio[b]
quod est notandum. Et dixi Inno. vbi. s. quod vtrum sit recipienda
appellatio vel ne poterit cognosci etiam parte absente. et quod
prius debet cognosci vtrum sit recipienda appellatio vel non: et
postmodum cognoscitur an appellatio sit iusta vel non. Et hoc
de primo principali. et not. secundum Ang. quod si inhibitio aliter fiat:
quam supra dixi/ non valet: nec tenet talis inhibitio per. c. non
solum. de appellatio. libro sexto. ¶ Circa secundum principale
130 dicatis † quod vbi appellatione pendente a diffinitiua senten-
tia facta est innouatio: incontinenti per iudicem appellationis
reuocantur attentata per viam attentanti: non expectato fine
ipsius litis. et hoc siue facta sit innocatio pendente appellatio-
ne interposita: siue sit facta pendente appellatione interponen-
da: puta quia executio sit facta infra. x. dies appellationis. text.
est singu. in. d. c. non solum. et glos. in. d. l. vnica. C. nil no. pos. ap. pen.
Secus est in attentatis pendente appellatione interponenda ab

b ¶ Nisi sibi facta sit inhibitio. de quo vide omnino Bald. consilio. cccxvij. volumi. j. Celsus.

interlocutoria:quia non tractatur attentata nisi secuta victoria appellationis
sm Ange.in dicta.l.per hanc.nam si fuissent attentata pendente appellatione
interposita ab interlocutoria:cui appellationi detulisset iudex a quo nihil tunc
posset innouari:⁊ ideo idem esse dixi de attentato pendente appellatione a dif
finitiua.quia cum iudex a quo detulerit appellationi:ligate sunt manus sibi
adeo quod vlterius non potest procedere sm Ang.in dicta.l.per hanc.vbi etiaʒ
iudex non detulit appellationi ab interlocutoria:tunc poterit fieri innouatio:
⁊ attentata non reuocabuntur:nisi secuta victoria in appellatione.⁊ hoc est ve-
rum:nisi inhibitio facta fuisset iudici a quo per iudicem appellationis.nā tunc
omnia attentata post inhibitionem statim per viam attentati reuocarētur.ca-
sus est in dicto.c.non solum.Et debent per viam attentati reuocari:quia sicut
de facto attentata fuerunt:ita etiam de facto reuocant̄ ante oīa absq; vlla cause
cognitione.⁊ not.sm Ange.in dicta.l.per hanc.quod iudex a quo tenetur defer
ri appellationi ab interlocutoria:vbi causa expressa in appellatione reputatur
legitima siue vera:vt est text.in.c.romana.§.cum autem.de appella.lib.vi.Hec
omnia dicta procedunt in appellatione ab actu iudiciali.Secus autem est in
appellatione ab actu extraiudiciali:quia atentata pendente appellatione in-
terposita non reuocantur per viam attentati:sed expectatur finis victorie.ita
Innocen.dicit singu.in.c.cum inter canonicos.de electio.Certe cum eṗs vellet
eligere titium in archipresbyterum alicuius plebis:seius vadit ad eṗm:⁊ dicit
ei.domine eṗe sentio vos velle eligere talē in archipresbyterum.non eligatis:
quia est criminosus.⁊ si vos intenditis eligere ex nunc ego appello.Si episco
pus non obstante hac appellatione procedat ad electionem:non reuocabitur
electio:sed expectabitur victoria litis.⁊ sic videtur vna differentia inter appel-
lationem iudicialem ⁊ extra iudicialem.¶Est et alia differentia inter huiusmo
di appellationes.quia vbi appellatur ab interlocutoria in iudicio:quicquid est
attentatum post appellationem emissam recipiens causam ⁊ si non recipiat ar-
ticulum sup̱ quo est emissa appellatio:reuocantur omnia per viam attentati sm
qd.s.dixi:vel expectatur victoria cause sm diuersitatem casuū.de quibus.s.di-
xi.vbi autem appellatur ab actu extraiudiciali attentatum post appellationem
decernēs articuluʒ super quo est emissa appellatio retractatur solum:⁊ nō aliud
licet non respiciat causam principalem.ista est pulchra doctrina Innocen.in.c.
cum a nobis.de elect.quem sequuntur ceteri docto.Pone exemplum cum iudex
vellet recipere titium in testem comparco:⁊ dic vt non recipiatis talem testem:
q: est infamis.⁊ appello.certe si post talem appellationē receptus sit titius in te
stem:⁊ etiam sint recepti alij testes reuocabuntur oīa dicta istorum testium per
iudicem appellationis.Sed cum quis vellet titium eligere in archipresbyterū:
ego appello.Si eligat̄ titius post appellationē:⁊ etiam seius reuocabitur soluʒ
electio facta de titio nō autem de seio.¶†Attendite tamen in eo quod dixi qn̄
131 appellatur ab actu extraiudiciali non reuocari posse tunc attētata ꝑ viam atten
tati.Fallit in duobus casibus:primus si appelletur coram iudice habente iu-
risditionem.veluti si quis appellet a confirmatore volente confirmare electum.
Secundo fallit si post appellationem partes ex cōmuni consensu eligant iudi-
cem appellationis.nā postea attētata reuocabuntur ꝑ viam atientati sm Inn.
qui ita not.in.d.c.cū inter canonicos.subijciēs:ꝙ si eṗs volens eligere aliquē:⁊
ab eo appellet̄:si electio facta est ꝑ eum non obstante appellatione valebit:nec
poterit reuocari ꝑ viā attentati:q: licet eṗs sit iudex ordinarius cōiter hoc non
ꝓcessit tam̄ ꝙ̄ iudex in iudicio:sed ꝓcessit tāꝗ̄ iudex extra iudicium.¶Conue-
132 niunt tamen appellatio ab interlocutoria extraiudiciali ⁊ iudiciali in hoc:quia
in vtraq; terminus appellandi est.x.dierum:⁊ debet in appellatione exprimi

causa in scriptis.text.est in.c.cõcertatiõi tue.de appella.lib.vi.
Hec.§.recitata tradunt copiose ꝑ Ang.in.l.ꝑ hanc.C.de temp.
appellatio.ita ipse plene.§.dicta prosequitur:sed non ita clare.
133 ¶†Quero quo ordine sit appellãdum:dic ab inferiore ad supe-
riorem.vt in.l.i.in prin.ff.de appel.a superiore autem ad inferio-
rem appellari non potest.nec etiam a pare ad parem.cũ par in-
parem nõ habeat imperium.vt in.l.nam magistratus.ff.de ar-
bi.⁊ in.l.ille a quo.ff.ad treb.⁊ in.c.innotuit.de elect.sed in hoc
est differẽtia inter ius ciuile ⁊ canonicum.Nam de iure canoni-
co appellatur ab inferiore ad superiorem omisso medio:vt.ii.q.
ii.c.metropolitanũ.⁊ gloss.est in.c.si duobus.de appel.De iure
autem ciuili appellatur ab inferiore ad superiorẽ immediatũ.[a]
134 text.est in.l.imperatores.ff.de appel.¶†Item quero pone la-
ta est sñia ꝑ tres iudices delegatos:vel ꝑ tres arbitros:nũquid
necesse sit appellare ab eorum sñia coram omnibus iudicibus
vel sufficiat appellare coram vno.Respondeo ꝙ sufficit appella-
re corã maiori parte.Unde si tres iudices tulerunt sñiam suffi-
cit coram duobus interponere appellationem.text.in est cle.i.de
appel.Si autem maior pars non reperiretur:tunc sufficit coram
vno ⁊ coram honestis ꝑsonis appellare ꝓtestatiõe proposita sꝫ
glo.in.d.cle.i.Eodem modo si lata foret sententia per vnum iu-
dicem tantum:⁊ non posset haberi copia iudicis a quo est appe-
latum.tunc sufficit appellare coram honestis personis protesta-
tione ꝓposita ex quo non potest reperiri iudex a quo est appel-
landum.vt est tex.in.c.fin.de appel.⁊ ibi tenet glos.⁊ idem tenet
Ang.in.l.ii.C.de his qui ꝑ me.iudicis non appellauerũt.⁊ etiã
Inno.idem tenet in.d.c.si.plus voluit Jo.an.in.d.cle.i.in gloss.
sua.ꝙ vbi non potest haberi copia iudicis a quo sufficit appel-
lari coram iudice ad quem.quod intelligite semper premissa
protestatione:quia non habetur copia iudicis a quo:per.d.c.fin.
135 †Facit ad hoc qđ habetur in simili de eo qui ꝑ metum iudicis
nõ audet appellare coram iudice a quo:quia sufficit tunc appel
lare coram publicis personis[b] premissa protestatione:in qua op
ponitur causa quia nõ appellet coram iudice a quo.Sed in hu-
iusmodi appellatione ad hoc vt teneat plura requiruntur.Pri-
mo requiritur quod interueniat talis metus:qui cadat in con-
stantem virum[c].vanus autem metus non proficit:vt in.l.metũ.

a ¶Ad superiorẽ immediatũ.Adde do.Feli.post glo.Abba.Innocẽ.⁊ Anto.de but.in.c.cũ bertholdus.de re iudi.vbi limitat nisi pars taceret:quia tunc talis appellatio valet.Itẽ tenet Pet.de anch.in.c.romana.de app.lib.vi.vel nisi in contrarium esset cõsuetudo.vt no.in.d.c.ii.de cõsue.lib.vi.vide eũdẽ Feli.in.c.super questionũ.§.porro.ver.appellari non põt.vbi ꝓsequẽdo multas alias limitationes ponit ꝟ offi.dele.⁊ ꝑ Bar.sozi.in suo trac.fallẽ.reg.xxiiii.de quo dixi post collect.in allegat.c.cũ bertoholdus.nu.iiii.in apostil.in vers.omisso medio.et in stilo parla.ꝑte.i.i si.an qui appellat ad curiam omisso medio.ꝟ.i.Celsus.

b ¶Personis.ꝓ q̃ materia vide plene ⁊ no.bar.sozi.in cõsil.xlv.lci.visa appellatione.ꝑ totum in.i.parte.sꝫ quid de eo q̃ appellat ad papam an si non potest habere copiam iuuet: si se pñtauerit cum ꝓtestationibus et an sufficiat se semel presentasse:aut pluries debeat fieri presentatio.vide do.Alexan.in consi.ix.in.i.parte.⁊ in consi.i.in.ii.parte.vbi ponit quid debeat facere ad portas principis:⁊ late prosequitur intellectum aut.sed lis.C.de tempo.appella.ꝑ totum consilium.

c ¶Uirũ.q̃s sit metus qui cadat in constantẽ virũ ⁊ q̃ñ reqratur vide Alexan. de imo.in cõsi.xlviii.in.iiii.parte.et in consi.lxxxix.in.ii.parte.⁊ in consi.xcviii.

⁊ in.l.isti quidem.ff.quod met.cau.Secūdo requiritur:quod ꝓ-
ponatur protestatio dicendo/appello coram isto tribunali pre-
sentibus istis personis:quia non audeo appellare propter me-
tum iudicis a quo.ita no.glo.in dicto.c.fina. Tertio requiritur
ꝙ huiusmodi ꝓtestatio interponatur infra legitimum tempus
appellandi.puta infra.x.dies qui debentur ad appellandum.
vt in.d.l.ij.C.de his qui per me.iu.non ap.et si post.x.dies esset
timor:necesse non est amplius appellare:imo satis est de prote-
statione iam facta. Tutius est tamen ad cautelam interpone-
re appellationem:que interponitur quando non potest haberi
copia iudicis a quo:⁊ appellationem qñ ꝑ metuʒ iudicis a quo
quis non appellet coram eo. Nam priori casu sufficit appella-
re coram honestis personis protestatione premissa. Item hoc
casu sufficit appellare ad iudicem ad quē ſm glo.in.d.clemen.j.
posteriori vero casu qñ ꝓpter metum nō potest appellari requi
ritur qđ appelletur corā publicis ꝑsonis:⁊ corā tribunali istius
iudicis.vt in dicta.l.ij.⁊ ibi tenet Bal.Et no.ꝙ ad hoc vt iustifi
centur huiusmodi appellationes requiritur quod ꝓbetur id in
primo casu ꝙ nō poterit haberi copia iudicis coram quo debe-
bit appellari:⁊ hoc q: qñ pōt haberi copia iudicis a quo/semꝑ
coram eo est appellādum:al's nō valet appellatio ſm glo.in.d.
136 cle.j.⁊ ſm Inno.in.d.c.fi.†Et iste qui dicit non potuisse se ha-
bere copiā iudicis ⁊c.habet necesse ꝓbare illā negatiuam:q: est
fundamētū sue intētionis:vt not.Innoc.in.c.suꝑ his.de accu.et
Bart.in.l.hoc iure.ff.de ver.obli.Similiter ⁊ posteriori casu ne-
cesse est ꝙ appellās ꝓbet metū iustū:puta q: incarcerauit alios
ille iudex ab eius sententia appellātes ſm Bart.in.l.de pupil-
lo.§.si quis ipsi pretori.ff.de no.ope.nun.ꝑ Bal.in.d.l.ij.necesse
est tamen hoc casu:ꝙ ille qui facit huiusmodi ꝓtestationem di-
cat non audeo appellare:quia iste iudex est solitus incarcerare
appellantes a suis sententijs ⁊ diffinitionibus:nā si solitus est
incarcerare:licet tamē de iure non esset sufficiens metus:sufficit
tamen ad inferendum iustam causam non appellandi corām
iudice a quo:quia timet ne sibi inferatur aliqua violentia scđm
Innocē.in.c.bone memorie.in glo.que incipit appellatione.de
137 elect.†Nam paria sunt aliquem de facto compelli:vel timere
ne de facto compellatur:⁊ sic etiam paria sunt pati violentiam:
vel timere ne patiatur.tex.est singu.in.l.nouissime.§.j.ff.de sal.
tuto.Et intelligite semꝑ quando est iustus metus:⁊ id qđ dicit
de metu iudicis:idem est quādo violentia instruebat:vel infert
ꝑ familiam iudicis q: familia intelligitur facere de cōsensu dñi
138 ſm Bar.in dicto §.si quis ipsi ꝑtori.¶†Item aduertatis ꝙ in
omni appellatiōe interponēda nō est necessaria ꝑsentia aduer-
sarij.nā poterit quis appellare nō citata parte:⁊ poterit recipe-
re apostolos infra terminū sibi ꝑfixum:sed postmodū tenebit
insinuare parti.text.est not.in cle.j.de ap.⁊ istos apostolos non
tenebit appellans petere quando appellat in casu quo non po-
test habere copiam iudicis a quo.vel in casu in quo non audet
appellare ꝓpter metum hec est ratio:quia ille non est iudex qui
debet dare apl'os.ita tenet glo.in.d.cle.j.⁊ Bald.in.d.l.ij.C.de al.

ead.parte ⁊ in ꝙ.xlvij. in.ij.parte. quod consi.do Al x.de neuo pata-uini.abb.in apos.in cle.appellante.de appel.et in.c.ex ꝑte.lo.ij.in fi.e.titu.Feli.in c.cū r.in pñ.de offi.dele.et Bal.in.l.executorem C.de execu.rei iudi.latiꝰ ꝙ ꝑ aliā ꝑ eundē Fe li.in.c.eccle sia scte ma-rie.ver.deci motertio ꝙꝛ ro.de cōsti.Celsus.

139 ¶†Adde vnum quod omisi in materia innouationis appella
tione pendente: vez. q si appellatione pendente dilapidarentur
fructus per possessorē poterit peti sequestratio istorū fructuum:
vt in.l.impera.§.ibidem rescripserunt.ff.de appella. Et fructus
dicuntur dilapidari etiā si conuertant in proprios vsus sm Ar-
chi.xij.q.ij.et quia res.idem etiam tenet Ange.in.l.diuus.ff.de
peti.hered. Et eodē modo dicatis in causa principali.licet nulla
lege hoc cautū reperiatur.ita determinat Bald.in.l.si fideiusso.
§.fi.ff.qui satisda.cog.als autem si nō fiat dilapidatio fructuū
ad instantiam petitoris fructus non debent sequestrari aduer-
sario existente possessore: imo debet iudex precipere petitori vt
non molestet possessorem in sua possessione: cum lite penden-
te nihil debeat innouari: poterit tamen descriptio fructuum fie
ri lite pendente/si iudici fuerit visum. hec est sententia Bald.in
l.fina.C.de edic.diui adria.tol.quod etiam voluit Innocē.in.c.
140 in presentia.in verbo petant.de pbatio. ¶†Queritur vtrū in
appellatione requirat lit.conte.breuiter dic sm Ang. q si vtraque
pars est presens[a] requiritur lit.cōtest. Si autem altera pars est
absens non requiritur lit.conte.vt est text.in.l.fi.§.illud.de tēp.
141 ap. Et ita etiam determinat Ang. ¶†Quero subsequenter: po
ne q iudex appellationis confirmet sentētiā latam p iudicē cau
se principalis: quis mandabit snīam executioni iudex appella-
tionū: an iudex primus[b]. dicite aut sentētia prima: expresse est
cōfirmata p iudicem appellationis: et tunc iudex appellationis
exequetur sententiam: vt in.l.ij.C.de epis.audien. Aut sentētia
prima est confirmata tacite: puta quia non sunt petiti apostoli
infra terminum iuris: vel non est appellator psecutus appella-
tionē intra tempus instantie: et tunc iudex cause principalis de-
bebit exequi: non antē iudex appellationis. ita determinat glo.
distinguēs vt.s.in.l.eos.in prin.C.de appel. et ibi etiā tenēt do-
142 cto.in.l.tale pactum.§.qui puocauit.ff.de pac. ¶†Sed est ad-
uertēdum q vbi iurisditio est deuoluta ad iudicē appellationis
puta quia est incepta causa appellationis corā eo: iudex appel-
lationis elapsa instantia debet pronuntiare appellationem esse
desertam: et a tali bene poterit appellare. sm Bald.in.l.ij.C.de
epi.audi. Ubi aūt nulla est deuoluta iurisditio ad iudicē appel-
lationis: puta quia nunq comparuerunt partes coram eo: tunc
non poterit iudex appel.pronuntiare appellationem esse deser
tam cū in eo nulla sit translata iurisditio. ita tenet Ange.in.d.l.
143 eos.in princi. ¶†Quero vlterius qualiter debebit pnuntiare
iudex appel. Dicite q pnuntiabit hoc modo: si valet confirma-
re primam sententiam pnuntiabit bene iudicatum: et male ap-
pellatum: si autem volet infirmare primā sentētiā: tūc si prima
sentētia fuit condēnatoria: sufficit q tunc dicat pnūtiamus ma
le iudicatum et bene appellatū. Si autē prima snīa fuit absolu-
toria quā snīam vult infirmare: tunc debebit hoc modo pnun-
tiare. dicimus et pnuntiamus male iudicatum et bene appella-
tum et ideo condemnamus dictum titiū conuentū in cētum etc.
ita quod hoc casu necesse est vlterius pcedere. ita no.in.d.l.eos.
in princ. et ad hoc facit.l.offidius.ff.de lega.iij. ¶Et notandum
est secūdū

a ¶Est: pñs Adde hoc p Matth. in suis singul. lxvi.ici. nota qd in cā ap. vbi alle. §.illud hic p istum allegatum. et addit idē eē si sbab9 partibus presentib9 vna sit cōtumax in non parendo iuri sui iudicis iubētis litem cōtestari: quia tunc haberi dz p absente et cōtumace: vt not. p do. Ant.de but.in.c.cū olim.de tes.

b ¶Prim9 De quo vide tu plene p Firmanū i suo aureo repto. in v. executio. v. lix. et an et qn qua actione corā primo iudice executio sentētie peti possit vide Felin.in.c.pastoralis.§.p terea.s.d officio.deleg.circa princi.

a ¶ In.l.si q̄ separatim.vbi vide oino.d.Alex.de imo.Eūdē i.l.a snia.de ap.⁊ in re pe.l.sepe.de re iu.⁊ cōsi.lxx.vol.j.⁊ cōsi.clxxx.vol.ij.Bal.⁊ Lu.Bol.in.l.si duo pa troni.in prin.ff.de iureiur.Eūdē bol.in.l.posthumus.§.si qs.ff.de inof.test.et in l.q̄ repudiādis.in primis interpre.eo.tit.Abb.⁊ Feli.in.c.cū sup.de re iud.eun dē Feli.in.c.suborta.ver.not.etiā.eo.tit.⁊ in.c.inter dilectos.de fide instrumen.

144 est sm glo.in.d.l.eos.in prin.† q si prim⁹ iudex ex pbationibus coram eo factis equam tulerit sententiam si postmodū in causa appellationis sint facte noue probationes:ex quibus debeat fieri sentētia contraria iudex appellationis habebit iudicare male iudicatum ⁊ bene appellatū:⁊ debebit adijcere male iudicatum ex nouis probationibus:vt per hoc saluet honorem iudicis a quo:⁊ ita debet intelligi glos.in.l.sicut.de re iudi.que dixit q in sententia cause appellationis debet inseri causa:vt in superioribus dixi:nam hoc intelligitur vbi p iudicem appellationis fertur sententia cōtraria prime : ex nouis pbationibus: quia debet adijci se iudicasse taliter per nouas probationes:et hoc casu intelligitur iudicē appellationis iudicasse male iudicatum:scz quo ad partes:quo autē ad iudicem cause principalis non fuit male iudicatum:ita determinat glo.in.d.l.eos.que
145 omnia sunt notanda. ¶ † Quero vlterius vtrum appellatio facta per vnum ex consortibus prosit alteri non appellanti.dicite quod sic:vbi eadem est causa defensionis:⁊ causa non est separa
a ta : al's non prodesset.text.est in.l.si qui separatim[a] §.quotiescunqꝫ.ff.de appel.ita determinat Bal.in.l.j.C.si vnus ex pluribus ap.Appellatio tamen interposita per non confessum non pderit consocio qui fuit confessus in causa principali secūdum
146 Bald.in dicta.l.j. ¶ † Ulterius non est omittendum vnum singulare:videlicet quod licet causa prosequēde appellationis habeat quatuor menses:⁊ idem est in causa nullitatis secūdum docto.text.est in.l.fi.C.si penden.appella.mors interuene. Ubi autem principalis moriatur pendente tempore appel.tunc nullum tempus datur heredi prosequendi appellationem nisi qd
b superest.[b] secundum Bald.⁊ reliquos docto.in.d.l.fin. ¶ † Ul
147 timo pro complemento istius materie appellationis adijcio vnum singulare:videlicet quod licet dicatur quod tempus prosequendi appellationem incipiat currere a tempore interposite appellationis:vt in clemen.sicut.de appel.tamen dictum tem
c pus nō currit nisi postqꝫ est datus iudex[c] qui habeat cognoscere de appellatione. Unde cum ex forma decreti instantia cause appel.nō debeat durare nisi.xx.dies vtilibus/dato quod interposita fuerit appellatio coram iudice:a quo tamen nunqꝫ incipiunt currere dicti.xx.dies nisi postqꝫ est electus iudex:qui debeat recognoscere.de appellatione:⁊ ita vidi consultum per magnos doctores:et ratio est in promptu quia absurdū est dicere deberi currere tempus ap.anteqꝫ adsit iudex coram quo dicta causa agitari possit: vt in.l.fina.in princi.ff.de condi.et demon. qui est optimus tex.ad hoc simile videmus quod vbi pars non comparet citata die quo iudex non sedit non potest contumax reputari:cum steterit per iudicem:vt in.l.si arbiter calendis.ff.

b ¶ Qd sup est.Et adde q currit heredi a tēpore sciētie sue post aditaz hrditatē:lz defunct⁹ scinerit:vt per doc.i.d.l.fi.⁊ bal.i addi.ad spe.in ti.de ap.§.no.q heredi.q verū est sine defunct⁹ appellauerit : siue nō:sec⁹ si eo deliberante:vl' hereditatez iacente.Cy.et ba.in §.illd tn̄ est nota. Dy.⁊ Sali.i d.l.fina.

c ¶ Nisi postqꝫ dat⁹ ē iudex.adde idē eē si datus sit iudex et p illū stat quominus in.d.cā ap.pcedat: ⁊ not.i aut.sz si lis.C.d tē.ap. Inn. i.c.ex rōe.⁊ ibi late Panor.⁊ qd posui ibi i addi.ad ipsuz post alios. §.scdo casu.

de ap. Dicerẽ tñ esse opꝰ ꝙ appellãs instãter ꝛ instãtissime iudici appellationis prestet ꝛ pluries vt ꝓcedat: nõ eñ secus videret fecisse diligẽtiam: vt not. plene Bar. in aut. itẽ si appellatiõe. ꝛ ibi etiã Bal. in op. C. de tem. ap. idẽ Bal. in addi. ad Spec. in tit. de ap. versi. mora iudicis. ꝛ Inno. in p̄cal. c. ex ratione. Celsus.
a ℭ In dicto § si autẽ. vbi vide Franci. are. ꝛ qualiter intelligant ista verba. victus victori in expensis condemnãdus est. Vide p. d. meũ Phil. deciũ ɔs. lxxiiij. in ci. diuino implorato p̄sidio. ꝛ diligẽter. ver. secũdo p̄ncipaliter. vid guil. de cug. in al leg. § finautẽ alterutra num. ij. ꝛ qd̄ ibi posui in addi. ad ip̄z in v̄. i expẽsis dixi l a. pos. ad Dy. post. d. Boery. in regla cũ q̄s. in v̄. emphiteote ꝛ post colle. l. c. calũniã. nu. vi. v̄. sed q̄d de illo q̄ petat cẽrũ. in apostil. in c. x̄. j. de pc.
b ℭ Nõ cõdẽnatur in expensis. vide p Bal. in l. sancimus. C. de iud. ꝛ i l. properandum § sinautẽ. eo. tit. ꝛ in aut. generaliter. C. de epi. ꝛ cle.

de arbi. Preterea his dies solummodo litigatoribꝰ cedunt/ quibus ius pretor reddit: vt in l. j. in fi. ff. de diuer. ꝛ tẽpo. prescript. Sed cum datus non fuerit adhuc iudex corã quo debet prosequi dicta appel. ipse iudex non dicitur reddere ius: ꝛ per consequens dicit. xx. dies vtiles non possunt cedere partibus. Et hec sufficiant pro complemento huius materie appella.

ℭ De expensis.

Um in causis soleãt expense fieri et interdum etiam adeo grãdes qd̄ vix absorbent summam negotij principalis. Interdum quoq̄ victus venit in expẽsis dam̄nandus: interdum quoq̄ absoluẽdus: ideo de ipsis expensis videamus. Et primo premitto
1 †ꝙ in iure multipliciter fiat mentio de expen. nam interdum fiunt expense in re dotali: ꝛ de his loquitur totus titulus de expensis in rebus dotalibus factis. Quedam sunt expense que fiunt in repeti. ꝛ de his loquit. l. in fundo. ff. de rei vẽdi. Quedã sunt expẽse que fiunt in litigijs: ꝛ hec est materia nostra in qua quidẽ materia habetis considerare ꝙ ex duplici capite veniunt expense seu impẽse reficiẽde. primum caput est ratione victorie: secundũ caput est ratione contumacie. Primũ caput ꝓbatur in l. ꝓperandum. in § si autem. C. de iudi. ꝛ tex. in. c. finem litibꝰ. de dolo ꝛ contumacia: cum multis similibus. de secundo capite loquitur text. in l. sancimus. C. de iudi. ꝛ totus titulus. ff. si quis ius dicen. nõ obtem. ℭ Primo namq̄ videamus materiam expensarum que veniunt ratione victorie: postmodũ videbimus de expensis que veniunt ratione cõtumacie: et primo presuppo
2 no regulã satis vulgarẽ in iure/ q̄ talis est. † Victꝰ victori in ex
a pensis debet cõdemnari: vt est tex. in. d. § si autem alterutra. ꝛ in. c. finem litibus. de dolo ꝛ contu. hec regula in se habet equitatem: quia quis non debet ab alio iuste damnum petere: vt in toto titu. ff. si quis ius dicen. non obtem. Unde cum victus fecerit expendere pecuniam victori litigando dãnum dedit prestando causam diminuendi suum patrimonium: et qui occasionem dãni dat: damnum dedisse videtur. in l. qui attulit. § qui in hac
3 ff. ad. l. aquiliam. ℭ † Hec autem regula fallit in causa criminali in qua victus non condemnatur in expensis: vt in l. nõ ignorat. C. de fruc. ꝛ lit. expen. nisi propter desistentiam a lite: q: tunc bene desistens punitur in expensis: vt in l. iij. C. qui accusa. pos. vel non. Hec est sententia Bald. in aut. generaliter. C. de episco.
4 ꝛ cle. Et est vera sententia. † Secũdo fallit ista regula: vbi victꝰ ha
b buit iustã causam litigãdi. Nã tũc non ɔdẽnat in expẽsisᵇ rõne

Dy.in.l.q solidū.ꝛ ibi posuit in aposti.ad ip̄m.ff.de leg.ij.Alex.in.l.iulianus.de cōdi.inde.Etiā si nō plene pbaret:vt eūdem Bal.in.l.edita.de edē.ꝛ in.l.qd te. si cer.pe.Alex.in.l.ex cōsensu.§.fi.de appel.ꝛ cōsil.xcvj.vol.iiij.Celsus.

b ¶Condēnari.in expensis.Adde tu supradictis Bald.notabil' in aut.gn̄aliter. ver.ex p̄dictis apparet.C.de epis.ꝛ cle.vbi ponit.quinq modos:qb⁹ dr qs hr̄e iu- stā cām litigādi.s.ppī varias doctorum opiniōes errat in iure.Si celata sit veritas.si crediderit doctorib⁹ ꝛ aduocatis i iure peritis. Si habuit opinionē sigillatā vni⁹ doctoris.et qnto si semiplene pbauit.Idē i.l.ij.ad fi.ꝟsi.deinde vento ad illā partē.C.de epi.aud.ꝛ Car.in cle.ij.de magi.Sed ne fallaris aduerte qd supradicte:nec alie que ni iuste cāe litigādi excusāt ab expēsaꝝ cōdēnatione:si statutum dicat victū victori ꝛc.Ita nota Bald.in.l.terminato.licet se ibi nō firmet.C.de fru.ꝛ lit.expē.fa.ad ar.

c calumnie:vt in.l.qui solidum.in.§.etiam.ff.de lega.ij. ¶†Sed dicitur habere iustam causam litigandi:primo quando quis errauit in iure:quod est dubium:puta quia questio est super tali puncto:in quo fiunt varie opiniones inter docto.Scdo dicitur habere iustā causam litigandi ppter veritatē incertā ꝛ cancellatam:vt in.l.ij.ꝛ.iij.ff.de cōdi.indeb.Ecce legatarius petit legatum ab herede:qui heres non habebat testamētum ꝛ resistit dicens se non teneri ad aliquod legatum:quia nescit an sibi vel alijs sit relictū.in medio cause producitur testamentum:in quo apparet legatum deberi legatario et sic pro eo fertur sententia:certe heres non condemnabitur in expensis propter iustā causam litigandi:que est causa propter celatam ꝛ certā veritatē:cū non appareat testamentum. ¶Attendite tamen q si post testamentum productum heres perseuerasset in cā debet condemnari in expensis factis post testamentum productum:ꝛ in expēsis factis ante testamentum productū debet absolui.ꝛ hoc qr ante testamentū non habuit iustam causam litigandi.post autem testamentū habuit iustam cām litigandi ꝟm Bar.q ita notauit in l.quisquis insinitiuo.ff.de postu.ꝛ ibi est casus de hoc idem tenet Ang.i.l.destitisse.ff.de iudi.Ex quo inferūt ipsi:q si habēs iustam causam litigandi apertis attestationib⁹ vel productis instrumentis adhuc perseueret:litigator debet condemnari in expensis factis post aperturam attestationum.in reliquis autē absolui:ꝛ hoc qr post aperturam attestationum/vel post productionem instrumentorū incipit scire se habere iniustam causam litigandi. ¶Tertio:dr qs habere iustam cām litigādi:qn̄ quis anteq̄ inciperet litigare hz cōsilia sigillata aliquorū valentium doctorū cōsulentium p eo.nā tūc si precedentibus talibus cōsilijs incipiat litigare:ꝛ succūbat:nō poterit cōdēnari in expēsis. istud est dictum singu.Anto.in.l.terminato.de fruc.ꝛ lit.expen. ¶Quarto dr habere iustā causam litigandi:qn̄ pducit multos testes q deposuerunt p eo.ꝛ hi sunt reptī infames:vel excōicati vel alio mō inhabiles:ꝛ succūbat:nō posse cōdēnari tūc in expēsis.ꝟm Bal.q ita notauit in.d.aut.gn̄al'r.qd intelligite ꝟm eūdē Bal.nisi suspitio esset cōtra pducentē:nam tūc etiā cōdēnaret in expēsis. ¶Quinto dicit quis habere iustā cām litigandi/qn̄ aduersa pars pbauit p vnū testē:ꝛ in supplementū pbationis est ei delatū iuramētū:nā tūc si succūbens habeat aliquas cōiecturas p eo puta vnū testē non posse cōdēnari in expensis[a].Si aūt nulla foret cōiectura p succūbēte:ꝛ delatū esset iuramētū in supplemētū pbatiōis aduersario:ꝛ cā esset in facto pprio:dz succūbēs tūc cōdēnari in expensis:secus si causa esset in facto alieno.ita determinat Bald.in.d.aut.generaliter.Clarum nāq est: q si actor pbauit:reus nihil cōdēnari debet in expēsis.Sil'r ꝛ si

tex.in.l.j.§.nuntiatio.ff.de no.ope.nun.glo.in.l.iiij.§.si rem.ff.de leg.ij.⁊ in aut. de exhiben.reis.⁊ ibi Angel.§.j.vel etiam si expense fuerint pmisse:quia tales etiam iuste cause ab illarum condēnatione: vt p gloss.⁊ Ange.in.§.oportet.in aut.de iud.Bald.post glo.in preallega.§.si rem.Ange.in.l.non solum.⁊ ibi Alex. de rei ven.Idem Alexan.consi.xxxij.in fi.volu.iiij.Celsus.

a ¶Condēnationē expensarum.Adde eūdē Bart.in.l.j.§.ij.ff.si mulier ven.no.

ecōtra si actor nihil pbauit debet in expensis condemnari:⁊ qđ dico de actore ⁊ reo intellige de omni eo ad quem spectat onus pbandi qui si nihil pbat:debet in expensis cōdēnari:ita determinat Bal.in.d.aut.generaliter. ¶Notate singulariter circa
6 materiam expensarum † qđ ratione victorie quis pot codenari in expensis ex duplici capite:vel ex capite psumpte calumnie:⁊ sm hoc intelligite oia que.s.dixi. Item potest q̄s cōdemnari in expensis ex capite temerario.temeritas enim nullum presupponit dolum in succumbente:neq̄ malitiā:sed quādā facultatem importat.ita dicit Io.an.in.c.j.de sen.excō.li.vj.quē sequit Angel.in.l.eū quē temere.ff.de iud.q̄ tex.est melior q̄ alius pbans
7 de istis expēsis rōne temeritatis.† Et breuiter q̄s dz condēnari in expēsis rōne temeritatis:q: quotiescūq̄ quis errat in iure:dr in lata culpa.vt in.l.liberorū.in.§.notant.ff.de his qui not.infa.Itē q̄s dz cōdēnari in expēsis rōne temeritatis:quotiescunq̄ venit ad iudiciū:⁊ nō fecit oia q̄ debuit anteq̄ veniret ad iudicium.Istud est dictū sing.Bar.in.l.pperandū.in.§.sin aūt.C.de iudi.Ecce exēplum.nā vos habetis:q emptor nō tenetur stare colono.vt in.l.emptore.C.locati.nisi essent obligata oia bona vēditoris conductori:vt no.Bart.in.l.vnica.§.qñ agit.ff.de supficiebus.Exēplū.locator vēdidit domū extraneo:cuius locatoris bona erāt pignori obligata cōductori:emptor venit ad iudiciū/ ⁊ impetrat pceptū:qđ fit cōductori de vacuādo domū infra tres dies:⁊ fiūt multe expēse.tādē pducto instrō locationis p cōductorē:in quo apparent bona locatoris fuisse sibi obligata ⁊c.⁊ p cōsequēs emptor tenet stare colono.certe emptor dz ↄdēnari in expēsis.⁊ ita vidi ppter dictū Bar.q: iste emptor anteq̄ veniret ad iudiciū:nō fecit oia ea que debuit:nā debuit adire suū aduocatū:debuit ⁊ etiā interrogare locatorē de forma locationis.Et si locator dicat se recordari:saltē adeat notarium:q̄ fuit rogatus de instrō:q: ad instantiā cuiuslibet pcedētis interesse dz facere copiā volēti:vt no.p Ang.in.l.si q̄s ex argētarijs.ff.de edē.Aliū de exēplū ponam⁹.Aliquis agit rōne pscriptionis quā putat eē cōpletā:in qua plura requirunt:⁊ non pbat de omnib⁹ requisitis in pscriptiōe:neq̄ capitulat bene:ita q succumbit.certe debebit cōdēnari in expēsis.s.q: errauit i iure:q: nō putabat illud omissum requiri in pscriptione. Itē q: nō fecit oia q̄ debuit anteq̄ veniret in iudiciū:⁊ sic ↄdēnat in expēsis rōne temeritatis.
8 ¶†Ex quib⁹ infertur ad decisionē q̄onis vtrum iuramentum de calumnia excusat condemnationē expensarū:nam licet excusset condemnationem expensarū rōne psumpte calūnie:non tñ
a excusat condēnationē expēsarū* rōne temeritatis:q̄ temeritas causat ex ignorātia.Istā opi.tenuit Io.de imo.i.c.finē litib⁹.de

Cy.Bart.et Bal.in aut.gñalr.C.de epis.⁊ cleri. Ang.i aut. d in.§.oportet.col.ix.⁊ i l.q̄ solidū.§.etiam.et ibi Bar.ff.d le.ij.plenius p Alexā.in.l.ait pretor.in princi.ff.de iurein.spe.in tit.de expēsis.§.nūc de expē.vsi.in hoc.Hosti.in.c.cum dilectus.de elec.glos.ij.q.j.expedisset.in fine.Abb.in ca.finē.numero.xxj.⁊ ibi in apostill.meis post alios in v.an hoc sit verū.de do.⁊ contu.Card.in cle.j.in.j.q.de re iud.⁊ Bart.consilio incipiē.andruciol⁹ egit contra Paduum. Celsus.

a ¶ Dicite q nõ.ita no.Bal.in aut.generaliter.C.de epi.⁊ cle.⁊.in addi.ad Spec-
in ti.de sen.ver.iudex põt sibi.Rofre.in sum.libel.in ti.de fru.⁊ expen.Specu.in
ti.de alleg.⁊ dispu.Bart.in.l.paul⁹.de re iud.⁊ in.l.si tectis.§.officiū.ff.de aqua
plu.ar. idez in.l. si vn⁹, post glos.et ibi Alex.ff. fa.herc.⁊ in l.ab execu tore. de ap pel. et facit ad hoc qd no.iste.§.eo. §.num.xiiij. ꝟsi. notādū est.in ꝟ.po terit postea cōdēnare. ⁊ qd no.§.i se. apost.in ꝟ. reseruata. Celsus.

dolo ⁊ cōtu.quā dicit fore cōem.Idē tz Bart.in.l.j.§.j.ff.ad tur-
pil.lz ipse cōsuluerit cōtrariū:⁊ male.idē tenuit Bal.in aut.gñali
ter pālles.Pro qua snīa facit rō incōuincibilis.Nā de iure vna
presumptio tollit aliā presumptionē.vt in.l.diuus.ff.de resti.in
integ.Unde fateri possumus q ex iuramēto calūnie nascit pre-
sumptio.qd quis causam iniuste non mouet quū postea iurans
succūbit in cā:presumit ꝑpter hanc succūbētiā iustū iniuste mo
uisse litē.Et hec psumptio tollit aliā psumptionē inductā ex iu-
ramēto calūnie:⁊ sic cōcludite victū victori debere condēnari in
9 expēsis:etiā si iurauerit de calūnia. ¶ †Aduerte tñ qd expense
q debent rōne cotractus puta ex promissione:vt fit quotidie in
instrumētis:qz ꝑmittit restituere cū oibus expēsis iusta litigan
di cā non excusat ab istis expensis.imo nō obstāte q victus ha-
buerit iustā cām litigādi debebit in expensis condēnari.glo.est
singu.in.l.iiij.in.§.si rē.ff.de leg.iij.⁊ ibi hoc Bart.q succūbens
in causa appellationis q obtinuit in cā principali debeat in ex
pēsis cōdēnari.Cōcludite ꝟm Inno.in.c.finē litib⁹.de do.⁊ con-
tu.⁊ aut snīa in causa appellationis est lata ex nouis ꝓbationi-
bus vict⁹ nō dz cōdēnari in expēsis:qz iste vict⁹ errauit in facto
ptās aduersariū amplius non posse ꝓbare:⁊ ignorātia facti et
non iuris excusat:vt in.c.cū ignorātia.de re iudic.lib.vj. ¶ Aut
snīa est lata in causa appellationis ex antiquis ꝓbationib⁹ fa-
ctis in rōne principali:⁊ tūc victus dz cōdēnari in expēsis:licet
obtinuerit in causa principali.qd est notadum:⁊ est rō qz victus
errauit in iure putans se ꝓbasse.Ignorantia iuris non excusat
vt.§.dixi.Hāc sniam sequit Inn.in.d.c.ignorātia iuris.Idem te
nuit Bart.in.l.gñaliter.in.§.sniam.C.de reb.cre.⁊ est cōis snia.
10 ¶ †Quero nūquid iudex poterit sibi reseruare condemnationē
a in expēsarū. Dicite q nō[a]: sed taxationē bene põt sibi reserua-
b re hoc modo:cōdēnamus in expēsis taxatiōe nobis reseruata.[b]
11 Ita tz glo.in.d.l.terminato.quā ibi cōiter sequnt doct. ¶ †Et
notate quod in taxatione expēsarū tria debēt cōcurrere per ordi
nem. Primo iudex dz taxare expensas.Scdo victor dz iurare se
illas fecisse.Tertio iudex dz delato iuramēto ferre sniam super
istis expensis declarando.Hec tria ꝓbātur in aut.post iusiurā
dū.C.de iudi.⁊ ibi hoc tenet Bald. vnde si victor iuraret primo
de expensis factis.postmodū iudex taxaret:nihil valeret.ita di-
cit tex.ad literam in aut.post iusiurādū.⁊ sequuntur docto.⁊ est
quia ratio:si hoc fieret detegeret periuriū iurātis:qd esse nō de-
bet. Et iudex tñ post delatum iuramentum ⁊ taxationem decla
rauerit per sniam suam expensas in minus tunc non valet snia
ꝟm Inno.q ita notauit in.c.fin.qd met.causa.tñ taxatione facta
⁊ etiā ꝑstito iuramēto ꝑ victorem anteq̃ declararet expēsas ꝑ se
taxatas ꝑ sniam suā iudex reuocaret tāq̃ minus legitimā taxa-
tionē poterit.tñ vict⁹ poterit appellare ab hmōi taxatione expē
sarū:si in totū se putat in nihilum tenere vel in parte si putet ex-

b ¶ Reseruata. Uide Feli. in.c.significauerunt. ibi: licet.§. de exce.vbi etiaz qd in interlocutoriaan iudex expēsarum condēnationez sibi reseruare possit ibi in versi.primū vbi etiā an postquā ab eo est appellatuz taxare possit: ⁊ an cōdemnatio expēsarum non pretendēte taxatiōe sit nulla.

a ¶ Appellatio.vide do.Alex.de imo.in.l.ab executore.ff.de appel.
b ¶ Debeat citari aduersarius. Tu cōclude post Inno.in.c.querelā.de ꝓcura. qđ in taxatione expēsarum nō requirit specialis citatio:sed gnālis sufficit:ꝛ idē in cōdēnatione expēsarum vt ꝑ Bal.in alleg.l.terminato.ꝛ in sua margarita.in ꝟ.citatio.ver.xvj.ꝛ Alex.in.in.l.ab executione.de ap.Panor.in alleg.c.finē.ꝛ ibi posui in apostil.post alios de dolo ꝛ contu.Celsus.

c ¶ Dicite ꝙ nō.no.Bar. in.l.a diuo pio.§.snia. hic alleg.de re iu.dicit i l.termiato. d fru.ꝛ litiū expē.lȝ bal. i.l.sancim⁹. sentiat con tra.Celsus.
d ¶ Etiā si nō fuerit cōdēnat⁹. Ad de tu ꝙ ista est veritas: vt ꝑ Bar.et An.h alle. ꝑ eūdē bar. in.l.nō solū. de rei ven.ꝛ Pet.de su.i l.termiato. C.de fru.ꝛ litiū expē.hic ꝑ istū alleg. eūdē Ang. in aut.de exhibē.reis.i pn.ꝛ bal.i.l. gnālr.C.de epi.ꝛcle.idē etiā si de expēsis fuerit iter ptes cōuētū.vt soluerēt te per victum.ita not.multuȝ singlr Alex. ꝯs.suo.xxxij. in fi.vol.iiij.
e ¶ Cōpēsa

cessum esse factū in expēsarū cōdēnatione.Sed hoc casu dȝ ex-
a primere ꝙtitatē excessus:al's nō valet appellatio[a]:ita dicit In-
12 nocē.in.d.c.fi.quē sequit Bal.in.d.l.terminato. ¶ †Quero vlte-
b rius:nūquid in taxatione expēsarū debeat citari aduersarius.[b]
Dicite aut victus cōparuit tpe late snie in causa principali:et
tunc debet citari ad videndum fieri taxationem:aut fuit contu-
max ad audiendum sententiam.Et tunc si fuit citatus ad horā
requireretur citatio ad taxationē.Si aūt fuit citatus ad diem ꝛ
in alia die fiet taxatio:non est necesse ꝙ citetur.ita determinat
Bald.in.d.l.terminato.ꝙ etiam tenēt canoniste in.d.c.fine liti-
13 bus.de dolo ꝛ contu. ¶ †Quero quis habeat taxare istas expen
sas.dicit ꝙ iudex q̄ tulit sniam:vel etiā eius successor:qui eadē
persona censet respectu dignitatis:vt in.l.cum ꝓponebat.ff.de
re iudi.ꝛ in.c.si gratiose.de rescrip.lib.vj.Itē ordinarius habe-
bit taxare expēsas in quibus est facta condēnatio ꝑ delegatum.
nō aūt delegat⁹ taxabit:q2 functus est officio suo per sniam:ita
determinat Bald.in.d.l.terminato.subijciēs:ꝙ si arbitrator con
dēnauerit in expensis ꝛ post sniam adhuc duret tempus cōpro-
missi poterit adhuc tunc taxare.Si autem est finituȝ tps cōpro-
missi ꝛ tunc non poterit taxare:sed iudex ordinarius tūc habe-
bit taxare:argumento legis a diuo pio.in princi.ff.de re iudica.
14 ¶ †Sed quero pone qđ iudex tulit sniam:ꝛ absoluit victuȝ ab
expensis:nunquid tenebit talis absolutio.dicite qđ non nisi sit
expressa causa.puta q2 dicat propter iustā caȝ litigādi.tex.est ad
15 literam in.d.aut.iniurādum. ¶ †Sed diceret quis:pone qđ iu-
dex nec absoluit:nec cōdēnauit quid iuris in hoc casu an victor
c poterit tunc petere expēsas a victo:dicite ꝙ non[c].nam si iudex
omisit condēnare in expēsis in snia cause principalis:non am-
plius poterunt peti expense.casus est ad literam in dicta.l.ter-
minato.Et est rō vt in text.ibi ne finito negotio lis noua oriat.
illa rō est etiam:q2 ille expense veniunt officio iudicis mercena-
rio:qđ officium extractū est ꝑ sniam in cā ꝓncipali:ita determi-
nat Bar.in.l.a diuo pio.in.§.sniam rome.ff.de re iudi.Hoc fal-
lit vbi de forma decreti vel statuti cauet ꝙ victus victori debeat
cōdēnari in expensis:tūc q̄s pōt petere expensas conditione ex
d lege etiam si nō fuerit cōdēnatus[d] ꝑ iudicem.Istud est dictum
Barto.in.l.iij.in.§.si rē.ff.de lega.iij.Istud est dictum Angel.in
d.l.terminato.quod tene menti:quia vidi semel contrarium de-
16 terminatum. ¶ †Quero vlterius iudex dicit in snia victum vi-
ctori cōdēnam⁹ in expeñ.mō vtraqȝ pars dicit:q2 vnus obtinuit
in vno:ꝛ ali⁹ in alios vel etiā in vno codēqȝ capitulo ꝓ parte ob
tinuit vn⁹ ꝛ ꝓ parte succubuit alter.Dicite ꝙ fiet mutua ꝯpēsa-
e tio[e]:ita ꝙ neuter alteri tenebit qđ ꝓcedit taxatione facta per in

rio.Uide omnino.d.ale.de imo.in.l.q rome.§.duo fratres.de ver.obli. ꝑ qua mate
ria etiã vide Matthe.ma.in no.ꝟ.iiij.adde ꝙ debuit allegasse sing.vel no.iij.in
nu.qd tñ multũ nõ facit.s3 meli⁹ ꝑ Ro.i.l.j.ff.d iu.bal.i.t.j.d pl⁹pet.Sali.i.l.j.C.
eo.ꝛ do.meũ in legib⁹.do.Jaso.may.in.l.errorẽ.ꝟ.quid aũt.C.de testa. Celsus.
a ¶Nisi i quinquaginta.Adde ꝙ l3 bal.i.l.sancim⁹.C.de iudi.sentẽtiat ꝯ opi.tñ isti⁹

dicẽ ad instãtiã vtriusq3 partis in singulo capitulo:in qbus ob
tinuit sniam ꝛ victoriã.Et si expẽse sint equales.Sec⁹ autẽ vbi
alter fuisset sollicit⁹ ad faciẽdum taxare ꝑ parte sua:ꝛ alter fuit
negligẽs:quia nũq3 fecerit taxare.nã tũc ille qui fecit taxare hã
bebit expẽsas:ali⁹ nihil habebit:cum de liquido ad nõ liquidũ
possit fieri cõpẽsatio.vt in.l.fi.C.de cõpen.Itẽ vbi expẽse in vno
articulo essent maiores q3 facte in alio in quo obtinuit aduersa-
rius:tũc nõ fiet copẽsatio:sed;cõdẽnabitur aduersarius in eo in
quo expẽse alterius partis facte sunt in plus cõpẽsatis reliquis
expensis in articulo:in quo obtinuit aduersari⁹.ita determinat
17 Bal.in.d.l.terminato. ¶†Sz dubio retẽto predicto casu si iu-
dex dixit victũ victori cõdẽnam⁹ in expẽn.et iudex nõ expressit
quãtitatem in ipsa cõdẽnatione qualiter hec res intelliget.hãc
questionem nemo tangit:puto tñ dicedũ ex.s.dictis ꝙ si expẽse
equales sint:ꝙ tũc fiet mutua cõpensatio.Si autẽ erũt inequa
les:ꝛ vnus casus absorbeat maiorem partem litis ille dicat vi-
ctor:ꝛ consequatur expensas.si sue expense excedant expensas
aduersarij sui.ergo bene facit iudex si cum acciderit ita litigato
rum vni obtinere in vno capitulo:et alteri in alio:et expẽse sint
equales:dicat hoc modo ambas partes ab expensis absoluim⁹
ob mutuum victoriam compẽsatione habita.ita dicit Innocẽ.
quem sequitur Joan.de imo.in.d.c.finem litibus.quem etiã se-
quitur Bal.in.d.aut.generaliter. ¶Unum singulare nõ omit-
18 to†ꝙ si lata sit sententia condemnatoria in centum:ꝛ victus ap
pellet:ꝛ iudex appellationis solum,condẽnet illum victum in
quinquaginta:aduersarius eius.s.victor debebit cõdemnari in
expẽsis:qr inique ille victor petijt centũ:cũ non deberet habere
nisi quinquaginta:nec hic põt habere locũ mutua compensatio
quia illud capitulum est indiuiduũ.Ita dicit sing.Inno.i.d.c.fi
nem litibus.quod multũ cõmendat Joã de imo.illud autez est
no.dignissimũ:ꝙ si quis petat in iudicio cẽtũ.ꝛ nõ fiat condem
a uatio in iudicio:nisi in quinquaginta[a] victor debet cõdemnari in
expẽsis.casus est expressus in.c.vnico de plus petitio.Et est ra-
19 tio:quia plus petit re. ¶Ulterius facite hãc cõclusionem †ꝙ si
appellãs succũbat in causa appellationis:q etiã succubuit in cã
principali:semper est cõdẽnãdus in expensis.hec est ratio Bal.
20 in.l.fi.C.qñ ꝑuo.nõ est neces.† Iuxta premissa quero:iudex non
condemnauit victum in expẽsis:nunquid victor propter hoc po
b terit appellare:quia victus nõ est in expensis condemnatus.[b]
Dicite ꝑm Cy.ꝛ Bal.in.l.fi.C.qñ prouo.nõ est neces.ꝙ si victus
appellauit in eo in quo est condemnatus.tunc victor nõ potest
appellare respectu expensarum:et si appellat superuacua erit
appellatio. ¶Et est ratio quia iudex appellationis:ad quẽ ap-
pellauit victus habebit cognoscere vtrum victus debuit con-

est vera:ꝛ est
cõis:quam
bar.tz i.l.q
solidũ.ff.de
leg.ij.ꝛ i.l.q
daz estima-
uerũt.tamẽ
ibi Alexan.
post paulũz
de cast.ff.si
cer.pe.Joã.
de imo.i.l.j.
.§.si stipulã
ti.de ꝟ.ob.ꝛ
Pau.d cas.i
lege diuus.
ff.ad.l.fal.ꝛ
omnino ꝑ Ale.
in.l.q rome.
.§.duo fres.
ff.de ꝟb.ob.
de q dixi in
stilo pla.par
te.iij.arres.
xxiij.Cel.

b ¶Cõdem
nat⁹.Uid ro
taz idecisio.
cclvij si au-
ditor.in no.
vbi tz idisti
cte appella
ri.Cardi.in
de.sepe.§.fi.
in pe.q.d ꝟ.
sig.dicit qd
l.fi.alle.hic
ꝑ Lãfrã.hz
locum qñ vi
ct⁹ appellat
tũc ei victor
nõ appellat
licet sufficit
ꝙ inherent

appellationi victi:⁊ iudex appellatiōis reformabit sniam: sꝫ si vict⁹ nō appellet:
pōt victor appellare ab omissa cōdēnatione expensarū.qđ etiā tenet Car.in.c.ni
colao.j.de appel.Et adde Feli.in.c.significauerunt.de excep.Celsus.
a ¶ Snā.vid Pe.đ su.i.l.nā ꝗcꝗd.§.j.ff.đ indi.vbi an teneat ad intesse.Et adde
ꝙ soluēs repetit ab eo quē debuit ꝯdēnare.bal.i add.ad spe.i ti.de expē.℣.pñt
expēse.nō si omittit.Alex.i.l.ij.C.de fru.⁊ li.expen.⁊.ij.q.j.c.i ꝑmis.⁊ vide.Feli.i
c.significa-
uerūt.j.đ ex
ce.adđ Ho.
i sua sum.i
ti.đ dol.§.q
vena.℣.illđ
spāliter no.
ia. rebuffi.i
l.missa post
me.C.de ex
act.tri.libr.
⁊.idē bal.in
l.sancim⁹.⁊
ibi doc.C.đ
iu.⁊ in lege
ꝓficis.q.xxij
de of.ꝓcon.
⁊ le.et phi.
frā.i.c.sepe.
℣.vltio qrit
đ app.Cel.
b ¶ Iurꝫ.ita
no.bal.i.l.fi.
ad fiñ.C.qñ
ꝓuo.nōē ne
ces. vbi dat
rōnē:nā tal
articul⁹po-
tuit vno mo
mēto expe-
dirí ꝑ iudicē
⁊ sine sūptu
Idē no.cy.i
alleg.l.pol-
la.ꝑ istū. C.
đ his q.vt i
dig.Cels⁹.
c ¶ Cōdēna
re.Tu vide
vltra eaque
posui i ad.
ad istū post
eūdē.s.e.§.
i multꝫ apo.

dēnari in expensis:vel ne.Unde si apparuerit debuisse cōdēna-
ri:cōdēnabit.nā iudex appellationis habet reformare sniam la
tam in causa ꝑncipali:vbi viderit expedire.Et ideo superuacue
per victorē appellatur:vt.s.dixi.Si autē victus nō appellasset
in eo.qđ esset cōdēnat⁹:tunc bene victor posset appellare.eo re-
spectu ꝙ nō esset codēnatus victus in expensis.⁊ ꝓbatur prima
ps in.d.l.fi.i.§.rñsio.vbi Cy.⁊ Bal.silr dicūt ꝙ si actor petat cē
tū ⁊ re⁹ fuerit cōdēnatus tm̄ in ꝗnquaginta ⁊ aliјs ꝗnꝗgita fuit
absolutus si reus appellauit rōne cōdēnationis de quinꝗginta
nō poterit actor appellare respectu absolutionis ab aliјs quin-
quaginta.ita ꝓbat ad literā in.d.l.fi.in vlti.respōsa.⁊ ratio est
quia iudex appellationis de quinquaginta habebit cognosce-
re de toto negotio:vt.s.dixi. ¶ Sed pone ꝙ iudex nō ꝯdēnauit
victū in expēsis in casu in quo debuit cōdēnari . nunquid faciet
a litē suā [a] iudex.Dicite sm Bar.in.l.iiij.in.§.hoc autem.ff.de dā.
infec.quē sequitur Bal.in.d.l.fi.Aut fuit petitū partē condēna
ri deberi i expensis:⁊ tūc si iudex omittat:faciat litē suā vt in.l.ꝑ
perādū.§.sinautē.C.de iudi.Aut non fuit petitū ꝑ partē aduer-
sam debere victum condēnari in expēsis :⁊ tunc si non condēnet
nō faciet litem suā:quia iudex nō tenetur impartiri officiū suuꝫ
nisi petit⁹.vt in.d.§.hoc autē.Tamē iudex hoc casu si voluerit
poterit victum in expēsis condēnare:etiam si non fuerit petitū:
quia ea que emergunt post litē cōtestatā spectant ad officiū iu-
21 dicis:vt in.l.ediles.§.fi.ff.de edic. ¶ Quero vlterius:† vtruꝫ suc
cūbens in aliqua interlocutoria debeat cōdemnari in expensis.
Respōdeo ꝙ si interlocutoria feratur super aliquo articulo iu-
b ris [b]:victus nō debet condēnari in expensis.Sicus si super arti
culo facti.ita determinat Cy.in.l.polla.C.de his q.vt ab indig.
et tenet Bal.in.d.l.fi.preal.Ideo vbi est articulus iuris : victus
nō potest in expensis condēnari:quia est tale qđ potest statim ꝑ
iudicē expediri:ita ꝙ expense nō sunt necessarie:cū ius sit certū.
Et potest poni exemplum si facto sequestro pars veniat: ⁊ dicat
velle reuocare sequestrū per satisdationē:aduersarius dicit per
satisdationem nō posse reuocare sequestrum:⁊ iudex interloqui
tur posse reuocare:certe victus non cōndēnabitur in expensis:
22 quia an posset reuocari:an ne stat in puncto iuris. ¶ † Notan-
dum est etiam:ꝙ vbi iudex nō condēnauit in expensis victū in
c interlocutoria poterit postea condēnare [c] si obtineat etiā in diffi
nitiua snia.Si aūt nō obtineat in sentētia diffinitiua:non pote
rit victū cōdemnare.Ita no.Ang.in.l.terminato.prealleg.Et iō
sit cautus ille qui obtinuit in interlocutoria:vt faciat statim ad
uersariū in expensis cōdēnari:qr si postmodū succūbat in diffi-
nitiua nō posset.Et est etiā notandum ꝙ vbi quis succūbit etiā

Bal.in.l.pperandum.§.sinantē alterutra.in fi.z qd ibi posui in addi.ad ipsum
in ver.tempore interlocutorie.C.de iudi.vbi dicit q condemnatio expensarum
omissa tempore interlocutorie potest in qualibet parte litis suppleri.Celsus.
a ¶Que sint ille expēse.Uide plene p Ang.in.§.opz.in aut.de iudi.Bal.in.l.san
cim⁹.C.de iudi.z an appellatiōe expēsaz dāna contineant ita q possint peti.vi

in interlocutoria que non sit iuris condemnatur in expensis si
victus non habeat iustam causam litigandi:z an habeat iustā
causam litigādi inspicitur ratione illius articuli super quo est
lata snia interlocutoria:non autem respectu totius cause.Ita
23 tenet Innoc.in.c.finem litibus.de do.z contu.¶†Quero nunc
a vlterius que sint ille expense a:in quibus victus debet condem-
nari. Respondeo secundum Inno.in.d.c.finem litibus.de do.z
contu.qd sunt expense necessarie ad causam:non autem vtiles.
et sic expēse facte in aduocatis.in procuratoribus z in itinere z
in hospitijs zc.vt in lege non ignoret.C.de fru.z li.expen.Nec
debent considerari expense nimis delicate:sed mediocres.vt in
lege si seruus.in fin.ff.de pigno.act. ¶Ideo si rusticus qui so-
litus est ire pedester voluisset accipere vnum equum ad vectu-
ram causa veniendi de iure ad ciuitatem causa litem suam sol-
licitandi:he expēse nō veniūt in refectione:vt est glos.singula.
in lege idemqz.in.§.ideo labeo.ff.manda.Nam inspicienda est
consuetudo patrisfamilias.vt in lege vel vniuersorū.ff.de pig.
24 acti.¶†Est autem in his expēsis aduertendum: quia debent
deduci expēse quas victor fecisset domi.illud quod postea su-
perest venit in refectionem expēsarum.text.est in lege sed si.in
§.quod autē.ff.de petitione hereditа.et lege sed si.§.j.ff.ad ex-
hiben.Ita tenet Ange.in.d.l.terminato.z in.d.§.quod autē.et
hec sunt vera vbi expense veniūt ratione interesse:puta ratio-
ne victorie:vt est in materia nostra.Ubi autē expense venirent
ratione contumacie:de quibus infra dicemus:tunc non dedu-
cuntur expense: quas quis fuisset domi facturus.Eodem mo
do deducuntur expense:quas quis fuisset domi facturus:quan
do expense veniunt ex dispositione legis:veluti est in episcopo
visitante monasterium:cui debentur expense.Nam non dicun-
tur expense:quas fecisset domi.z sic etiam in testibus qui pro-
ficiscuntur ad locum iudicij causa testimonij ferendi : quibus
debentur expense integre:non in eo q expendissent domi. vt in
lege.iij.in.§. sabinus.ff.de test.z in.l.quoniā liberi.C.eo.Nam
debebunt expense integre nō detracto eo quod expēdisset domi.
Et idē in iudice delegato:qui accessit ad certū locuz:vt ibi ferat
sniam:cui debent expēse.certe nō deducunt expēse quas fecis-
set domi.ita no.sin.Joā.an.in ver.moderatas.in.c.statutū.li.vj.
25 quē Ang.sequit in.d.§.qd aūt.¶†Est quoqz aduertendum qd si
b aduocat⁹ b peragat ppriā accusam:z litem obtineat:z cōdēnat⁹
in expēsis sit aduersarius/nō poterit pro expēsa cōputare id qd

de Ro.sing.
cccxliiij.ici.
nūqd appel
latiōe dāno
rū.z qd no.i
apo.ad euz
ibi.Celsus.
b ¶Si ad-
uocat⁹.Idē
tz Bar.in.l.
fi.C.sen.res.
non pos.qd
est verū:nisi
vict⁹ tenere
tur ad expē-
sas litis:z p
pter litē: qz
tūc tenētur
ita no.bal.i
alle.l fi.z ibi
Ang.z pe.d
suza.Bar.z
Alex.in.l.si
stipulatio-
nes de fidei
cō.z i.l.qd si
domū.z ibi
Raph.ff.lo-
ca.Dy.in.l.
pe.§.fi.z ibi
posui i apo.
ad ipm.ff.d
leg.iij.de q
vide Pan.i
c.finem.nu.
xxix.z q ibi
posui i apo-
stil.ad ipz i
v.qz erat ad
uocat⁹.J.de
dolo.z cōtu.
z in.c.cū ab

omni.nu.xij.in ver.domi facturi.J.de vi.z ho.cleri.z dixi plene in add.ad Bar.
in.l.fi.nume.iij.versi.litem facit ad aliam questionem.in apostil.in ver.aduo-
catus.C.de fru.z litium expen.Celsus.

expēdit in vno alio ipse non fuisset aduocatus.glos.est singu-
26 la.in.l.fi.C. de fru.⁊ lit.expen. ¶†Attendite etiam ꝙ iudex so-
lum habet taxare expensas factas nō autem faciendas.ita de-
terminat Innocē.in.c.cum venisset.de eo qui mit. in pos.causa
rei seruā. Quem sequitur Ange.in dicta.l.terminato. ¶Unum
27 commemoro notandum videlicet † ꝙ si testes extra iudiciū ia-
ctauerunt scire veritatem:et postmodū recesserūt:vel sunt mor-
tui pendente iuditio ante eorū depositionem:si volens produ-
cere testes succumbat:eo ꝙ non potuit per eos probare:q₂ mor-
tui:vel absentes non condemnabitur in expensis:ita no. Bald.
in.l.non ignorat.C.de fru.⁊ lit.expen. Subyciens ibidē Bald.
a ꝙ si citauerit aliquem temere^a puta quia citauerit Joannem de
gandino cum plures sint Joannes de gandino in Crema.⁊ ci
tatus non est ille qui debuit citari:debebit ideo actor in expen-
sis cōdemnari. Eodem modo si erratum est de nomine citati.
Ita determinat Bald.in.dicta.l.nō ignorat.et in.l.sancimus.C.
28 de iudi. ¶Ulteri⁹ quero † nunquid actor qui fecit expensas in
recolligendo instrumētum a tabellione:possit petere sibi tales
expensas refici.respondeo ꝑm Baldum in dicta.l.non ignorat
ꝙ sic:si debitor fuit in mora:puta per interpellationē vel inter-
positionem diei elapse.al's non. Et quippe vnum singulare est
29 notādū in condemnatione expēsarum †quia sententia lata in
b expensis valet:etiam incerta^b ꝑm Innocē.qui ita no.in.c.finem
litibus. de dolo et contu. Hec satis quo ad materiam expensa-
rum que debentur ratione victorie ⁊c. ¶Nunc videamus de ex
30 pensis que veniunt ratione contumacie. Et premitto †qđ tales
expēse possunt peti siue coram iudice ordinario:siue coram iu-
31 dice delegato.vt not.Bal.in.l.sancimus .C.de iudi.† Item pre
mitto ꝑm eundē Bal.ibidem:ꝙ tales expense possunt peti per
edictum si quis ius di. nō obtempe. Itē possunt peti officio iu-
dicis mercenary. Item tales expensas quis potest cōsequi per
clausulam iudicati.vt in dicta.l.sancimus. Tertio premitto:qđ
dicte expense ita veniunt reficiende ex parte actoris sicut rei:q₂
vterq₃ possit esse contumax. Quarto premitto:quod dicte expen
se ita veniunt reficiende ꝑ fictū contumacem:sicut per verum.
ita tenēt docto.in dicta.l.sancimus. ¶His sic premissis quero
32 †quādo debeant refici iste expense que veniunt ratione contu
macie. Respōdeo ꝑm doct.in dicta.l. sancimus.ꝙ possunt refici
in qualibet parte litis:cū in qualibet parte litis quis possit es-
se contumax:secus in alys expensis:que veniunt in totali lite:
quia ille reficiūtur in fine litis.vt in.l.properandum .§. sinau-
tem.C.de iudi. Particulares autem expense que veniūt ratione
victorie possunt refici in singulo capitulo:⁊ si fuerit omissum po
test appellare in quacūq₃ parte litis.vt no.Bald.in dicta.l.san-
33 cimus. ¶Quero vlterius † qs fuit contumax in prima citatio
ne:an debeat condemnari:an vero debeat expectari trina cita-
tio. dicite secūdum Baldum vbi.s.quod ad primam citationē
34 debet condemnari in expēsis. ¶Ulterius quero an† finita in-
stantia possint peti tales expense. Respondeo scđm Pet.quem
35 sequitur Bald.vbi.s.ꝙ non. ¶Ulteri⁹ quero vtrū † quis possit

a ¶Temere.Uide per Cy.in.l.sancim⁹.q.xy.C.de iudi.Ale.in.l.de sertorē.§.si ad diē.ff.de re mil.Joā.d.imo.i.c.j.de indic.et Spe.i.tit.d expen.§.vj.⁊ Inn.i.c.si aduersari⁹ de eo q̄ mit.i po.rei ser.cā. Celsus.
b ¶Etiā incerta. Bar.⁊ doc.in.c.terminato.qđ.j.C.de fru.⁊ lit.expē.baldus.l fi.cōl.j.ꝟ.notā ꝙlibel l⁹.⁊ ibi Ange.C.de sentē.q̄ si.cer.quāti. Cel.

a ¶Citatione. Adde qđ posui in.§.eo.ver.in apostil.ad istum.nu.vj.in apostill'. in ver.debeat citari.in causa vero appellationis potest fieri cõdemnatio expensarum parte non citata:si tamẽ fuit cõtumax in causa principali.ita no.Innocẽ. in.c.calũnia.de pe.⁊ Bald.in sua mar.in ver.sententia.ver.viij.Celsus.

a condemnari in dictis expensis sine aliqua citatione[a]. Inno.tenet ꝙ sic in.c.cum dilecti.de dolo ⁊ contu. Et idem tenet Bald.
36 in dicta.l.sancimus. ¶†Ulterius quero vtrum condẽnatus in expensis ex contumacia possit appellare. Respõdeo ẜm Cyñ.ꝙ sic quãdo contumacia est causa debiti.secus autẽ si contumacia est causa pronuntiationis: quia tunc non appellat.ita not.Cy.
37 in dicta.l.sancimus. ¶Finaliter quero†vtrum iudex teneatur
b ad reficiẽdas expẽsas inquisito qui est absolutus[b]. Respondeo ẜm docto.in.d.l.sancimus.ꝙ sic. Si processerit nullis precedentibus indicijs:neqꝫ fama:al's non.intelligite omnia supradicta de expensis ratione contumacie:siue sit contumax in non veniẽdo:vt in autenti.qui semel.C.quomodo ⁊ quando iudex. Siue sit contumax:quia venit,sed nõ stetit:vt in.l.scire oportet.§.sufficit.ff.de excu.tu. Siue venit:⁊ stetit:sed noluit respondere:quo casu etiã dicitur quis cõtumax ⁊ potest denegari iurisditio tali cõtumaci:vt in.l.sed si pretorem.§.sed si ex certo.ff.ex quib.cau.maio. Per,quem.§.dixit.singu. Bald.in.l.consentaneum.C.quomodo ⁊ quando iudex. Quod iudex potest denegare iurisditionem contumaci in alia causa in qua non est contumax:dummodo sit inter easdem personas inter quas fuit causa in qua fuit contumax. ¶Addite pro complemento huius materie vnũ qđ
38 voluit Innocẽ.in.d.c.finẽ litibus.videlicet†ꝙ vbi fertur sententia obsolutoria:ab obseruatione iudicij dꝫ actor in expensis condẽnari.similiter dicit Bald.in.l.properandum.§.illo proculdubio.C.de iudi. Quod vbi lapsa est instantia:iudex adhuc durat quo ad condẽnationem expensarum:quia condẽnare dꝫ actorẽ in expensis:nec est necessarium pronuntiare instantiã esse peremptam:nisi solum declaratiue ẜm qđ ipse notauit in.d.§.pro cuidubio ⁊ recte ibidem in textu probatur.

¶Et ex his finem facio huius repetitionis in qua si quid bene dictũ ⁊ positum reperiatur. Deo laus sit et gloriose virgini marie ac beato Joanni baptiste. Si autẽ aliquid minus bene dictũ repertũ fuerit:me humiliter vniuscuiusqꝫ correctioni subijcio. Sit laus deo.

b ¶Absolutus.vide.d.Alexan.de imol.i.l.j.ff.ad turp.vbi qñ iudex procedit ex officio.et Car.i cle.sepe.§.fin.vij.q.de verb.signi.et Anto.de bu.i.c.dilecti.j.de doc.⁊ cõtu.⁊ qđ in accusatore.vide Feli.in.c.accedens.de accu.ibi.viij.no.⁊ Spec.in tit.de inqui.§.i.ꝟsi.an autẽ.et.§.iij.versic.quid si ante ⁊.§.fina. Celsus.

¶Sequitur repetitio ꝓfati Lãfrã.cle.sepe.de verborum significatiõe. In qua materie causarum summariarum et delegatarum et qualiter tractari debeant continentur.

a ¶ Glo. est sing. in. c. fi. Adde illã glo. que est glos. may. ante finẽ. ad hoc qđ hic per istũ đ: ꝑ singu. allega. Ang. are. in. § appellatur. ver. xxiiij. insti. de excep. cui adde Spe. in tit. de leg. § sugest. ver. sed nunqđ. Bald. ⁊ Joã. de imo. in. l. ex duo bus. § fi. ff. de vulga. ⁊ pup. ⁊ Cepo. cõsi. vij. inci. visa commissione. ⁊ his addes quod posui in proxi. seq. apost. ⁊ in apostil. in versi. simpliciter. Celsus.

1 [S]Epe contingit. † Ista cle. in se continet euidentem vtilitatem: vt hic attestatur editor canonis dicens sepe contingere de facto causas committi cum hac clausula simpliciter: ⁊ de plano ꝛc. Et ideo potest dici ſm ꝙ dixit iurisconsultus in. l. j. ff. de in integ. resti. ꝙ ista cle. propter euidẽtẽ vtilitatẽ non indiget commendatione. Et cum contineat materiam quotidianam merito quis dixerit materiam esse plenius attingendaȝ. vt vtar verbis Pauli iurisconsulti. in. l. legaui. in ꝑrinci. ff. de libe. lega. Et cle. ista est diuidenda vt dicit glo. in quatuor partes. vt in ea habetis. ¶ Premitto primo ordinem quem sum seruaturus in electione huius clem̃. quia sequar ordinem per me adhibitum in repetitione. c. quoniã contra falsam. cui petitioni est addenda materia huius cle. cum contineat materiam iudicialem: super quolibet ergo verbo text. ponam materiam necessariam illi verbo cogruentem. ¶ Secundo premitto quod do. Henri. imperator fecit vnam extrauagantem: que incipit ad reprimendum. In qua ponitur ista claulula q̃ est hic: sed in vno dũtaxat differunt: quia vbi hic dicitur simpliciter: ibi dicitur summarie. item alius imperator compilauit aliam extrauagantem que incipit quoniaȝ nuper. vbi est inserta dicta clausula. ¶ Tertio premit-
2 to † qđ solus princeps cãm delegare potest cũ insertione presen-
a tis clausule[a]. glo. est sing. in. c. fi. de here. lib. vj. Non tamen redditur ratio: sed ad ordinẽ quoniam ordo iudiciarius est introductus per principem intelligendo de papa et imperatore qđ patet: quia hi sunt qui iura condiderunt: ex quibus ordo iudiciorius introductus est. Nimirum itaqȝ si eius inferior talem ordinem subuertere nequeat: qꝛ par in parẽ non habet imperiuȝ: multominus inferior. c. innotuit. ꝫ. de elec. ⁊ in. l. ille a quo. § tempestiuum. ff. ad trebel. Qui ordo profecto tolleretur si posset apponi dicta clausula. vt patet in hac cle. Tenete menti quia ne-
3 mo tangit. Ex hoc sequitur correlarium † ꝙ legatus etiã de latere existens in prouincia sua non poterit causam delegare cuȝ
b insertione dicte clausule[b]: nec alius locum tenẽs cuiuslibet prin

b ¶ Clausule. adde frãci. are. i. l. nemo potest. de lega. ij. et Pau. de ca. in ꝯsi. xciiij. ⁊. d. Alexan. de imol. in cõsi. cvij. iiij. parte. et Feli. in. c. j. i. ℣. legatus. C. đ rescriptis ⁊ quis possit committere causis cognoscendas summarie ⁊ de plano vide do. Alexand. de imo. in consil. cvj. in. ij. parte. et de ℣tute hui⁹ clausule sũmarie. đ plano ⁊ sola facti veritate inspecta ꝓcedas. vide do. Alexan. de imol. in cõsi. v. in. iij. parte. et in ꝯsi. lxxxviij. in. iij. parte: Sed quid si petat causa cõmitti summarie: ⁊ rescribens nihil dicat de hoc: sed simpliciter dicat fiat vt petitur: an videatur rescribere qđ summarie ⁊ de plano cognoscatur. vide. d. Alex. in cõsi. xciiij. in. ij. parte. Et adde do. Bart. sozi. in consi. xcvj. incip. viso processu. iij. parte. vbi ponit quid importet hec clausula: quod procedat ⁊ decidatur summarie simpliciter ac de plano sine strepitu ⁊ figura iudicij: ⁊ sola facti veritate inspecta quibuscũqȝ solennitatibus aut ordinib⁹ iudiciarijs pretermissis: vbi que per hanc clausulã omittimus. ⁊ q̃ not. Spec. in ti. de iuris. om. iudi. § fi. ℣. hoc quoqȝ. ⁊ in titu. de libel. cõcep. § xv. ℣sic. ⁊

qualiter.⁊ ver.j.Ro.deci.xxxv.inci.qñ committit ⁊c.in no.⁊ deci.cccclxxxviij.inci
pié.in causa.ibidem aliquid per Ro.sing.ccclxxxviij.incipien.quid important.
⁊ per Feli.remissiue in.c.olim.de accusa.⁊ quod not.infra proxi.in apostil.versi.
simpliciter.nu.ij.⁊ dum.§.eo premissum est:ꝙ legatus a latere cum hac clausu-
la delegare non possit.Sed solus papa ⁊ princeps.no.Car.in cle.ij.q.xxxviij.et

cipis.ego limito istam glo.vno casu licet non reperiam tactum:
nisi princeps libertatẽ dederit suo locũ tenenti denegandi cum
insertione dicte clausule. Nã tunc posset quia tunc cessat ratio
prohibitiua de qua.§. ¶Quarto ꝑmitto ꝙ reperiantur aliqua
verba diminuentia iuris ordinẽ vltra istã clausulam de qua in
cle.sicut sunt ista verba.cognoscas ſm rei veritatem.vel inspe-
a cta mera veritate facti[a] importãt ista verba tantum ꝗtuz ista
clausula.de qua hic ſm do.Joã.de imo.in.c.dilecti.de indi.vbi
habeatur mentio in tex.de hmõi verbis.Reperitur in alia clau-
sula sapiens diminutionẽ ordinis iuris veluti est ista. Cogno-
b scas causam nulla iuris solẽnitate seruata[b] per quam clausulaz
sublata est omnis obseruantia introducta a iure positiuo:⁊ re-
manemus in meris terminis iuris gẽtiũ ſm Bar.in.l.filiusfa.ff.

seq.de indi.
et hic.q.xj.l
princi. in §.
que omnia.
⁊ Spec.tit.
de aduo.§.
cõsequẽter.
ꝟ.stupeant.
insuper no-
taui.l addi.
ad istũ.§.in
c.qm cõtra.
nu.xliij.in
apost.in ꝟ.
summarie.⁊
post pañ.in

c.officij.⁊ qd no.post alios in apo.l ꝟ.simplr.nu.v.de elec. Adde vltra hic alleg.
Bar.in..l.nemo.in ꝑn.⁊ qd ibi posui i apo.ad eũ.i eo.ꝟ.ff.de leg.j.⁊ in.l.leuia.ꝟ.
ꝗro quõ dz intelligi de plano.ff.de ac.dixi post Bal.i.l.qd fauore.nu.j.in apo.iꝟ.
ꝓcedat.C.de legi.⁊ ꝑ quẽ possit apponi.Adde supradicta col.in.c.qd.nu.ij.vbi
posui in addi.ad eũ.in ver.de plano.de offi.deleg.dixi post Pañ.in.c.venerabi-
lis.in ver.citra papã.de indi.⁊ in trac.clausu.in clau.rescrip.ꝟsi.summarie.cum
versi.seq.⁊ not.Hippo.de marsi.sing.cij.incip.clausula summarie.Celsus.
a ¶Facti.Adde Anto.de bu.in.c.ij.in ꝑn.de iu.ca.⁊ Alex.i ꝯsi.lxv.iiij.pte.ꝙ plus
importat ꝗ clausula summarie:simplr:⁊ de plano sine strepitu.⁊ facit terminos
posse abbreuiari.Ro.in deci.xcix.doc.oẽs in nota.⁊ in deci.cccclxxxviij.not.qñ cã
in antiqs.Et equipollet clausule ſm merã voluntatẽ tuã:⁊ clausule summarie ⁊
de plano.vt no.Jo.de imo.in.c.dilecti.de iudic.imo plus ꝗ ꝑdi.clausula vt per
Ant.de bu.in.c.ij.in ꝑn.de iu.ca.Alex.ꝯsi.lxv.vo.iiij.Ro.ꝯsi.xx.inci.viso puncto.
circa fi.eũdẽ ꝯsi.clix.inci.in casu ꝓposito.⁊ singu.suo.dcclxxxviij.inci.qd impor-
tant ꝟba rescrip.Are.cõsi.lxxiiij.inci.sup ꝑñtis.ꝑ.Feli.remis.in.c.j.ꝟ.⁊ si dicat.
de cõsti.non tñ facit ꝙ agat ex nudo pacto:vt no.plene Bald.in.l.nemo.in fi.C.
de sen.qꝛ intelligit de veritate legibus roborata:vt ibi ꝑ eum.Celsus.
b ¶Seruata.Adde qd non tñ operat talis clausula ꝙ possit ꝓcedere sine citatio-
ne.Bar.in.l.j.ff.de testa.mili.⁊.l.filius.ff.de dona.⁊ in extraua.ad reprimẽduz.
ver.videt.Lodo.ponit.in rub.de arbi.Et qd operet talis clausula vide ꝑ Bart.
in alleg.l.filius.ver.ꝗro qd si est dictũ.ff.de do.⁊ in.l.j.de fer.Spe.in titu.de iur.
om.in §.fi.ver.hoc quoq3.⁊ in ti.de libel.cõcep.§.xv.ver.⁊ gñaliter.⁊ ver.j.Bar.i
extraua.ad reprimendũ.⁊ Feli.in.c.canonũ statuta.ꝟsi.scdo.nota.de ꝯsti.⁊ in.c.
qualiter ⁊ qñ.el.ij §.ad corrigẽdos.ver.tertio nota.de accu.⁊ in.c.dilecti filij.in
prin.de indi.Aduerte tu iudex:qꝛ lz talis clausule ꝟtute possis terminare prout
tibi placuerit:vel volueris nulla seruata dispositione iuris vel instrĩ:vt ꝑ.§.al-
leg.tñ non potes tollere ius vni parti ex iure gẽtiũ vel ciuili.aut ex forma statu
ti ꝗsitũ:vt sing.not.Bar.in sepe alleg.extrauag.ad reprimenduz.in ver.videbit
expedire.quẽ refert pro sing.⁊ sequit Matth.sing.xiiij.inci.nota ꝙ vbi iudex.C.

a ¶In honorem dei. Adde tu licet iste videatur sentire contrarium: quod cõis opi. est cum Bar. ita no. idẽ Barto. in. l. filius. ver. quero quid si est actum. ff. de dona. idem in. l. j. ff. de seruis. et in. l. j. de testa. mil. Bald. in. l. solã. in fin. ff. de testi. et in. l. milites. ver. secundo ponamus in iudicijs. C. de testi. Celsus.

b ¶Non erit necessarius libellus. tu vide de hoc Panor. in. c. nisi specialis. nu. iiij. et quod ibi posui in addi. ad eũ in apo. in ver. ordinem iu ris. de offic. leg. et quod not. in trac. clausularũ. in clau. re scri. vsi. sine solemnitate iuris. cum versi. sequẽ ati. vbi de hoc tangit. Celsus.

c ¶Testificari. Vide Raph. et lu do. i. d. l. milites. C. de testa. mili.

d ¶Simpliciter. Quomodo autẽ itelligatur simpliciter, vide do. Alex. de imo. et Frã. are. in. l. j. §. c si quis simpliciter ff. de verbo. obli. et Frã. are. in. l. cum qui. §. j. in fi. in gl. co. tit. vbi dicit: quod si statutũ dicat: quod talis iure debeat deciidere positionib⁹: vel capitulis: quod idẽ est ac si

de donatio. Unde seruare debebit in tali causa quodcũque suadet
equitas naturalis: que prouenit proprie ex iuregentium. ¶Ex
hac doctrina infero infrascriptas conclusiones. Prima conclu-
4 sio † vbi proceditur apposita dicta clausula erit necessaria ple-
na probatio. Item non poterunt producti testes nisi parte cita-
ta. Item necessaria erit qualis qualis peritio. Itẽ secundum Bar. pote
runt produci testes et examinari sine iuramento: licet Bald. in
hoc contrarius sit Bar. vt no. ipse in. l. milites. C. de testa. mili. et
5 istud Bald. plus placet † quia iuramentum est introductum de
iuregentium antequam foret ius positiuum. iuxta illud quod
habetur in hoc psalmo. iusiurandum quod iurauit ad abraam etc.
Item secundum Bart. poterunt recipi testes in dieb⁹ feriatis in hono-
rem dei[a]. si Barto. intellexit de mera examinatione dicit verum
quia hoc permittitur in qualibet cã ordinaria: vt not. glo. in cle.
iudices. de offi. delega. Si autem intellexit de iuramento testis:
non dicit verum: maxime si dicta clausula ponitur per princi-
pem secularem quoniam omnis actus iudiciarius est prohibi-
tus in die feriato in honorem dei. vt in. c. finali. s. de feri. quod. c.
princeps secularis non potest tollere: quia inferior etc. quod si
esset apposita per papam hec clausula esset magis dubium. Ego
tamen idem credo per ea que. s. dixi de iuramẽto testis non est
6 opus replicare. ¶Secunda conclusio † vigore dicte clausule
non erit necessarius libellus[b] in causa. neque litis contestatio: cum
ista sint a iure positiuo introducta: vt in. c. j. s. de libel. obla. et
in. c. vero. de litis contesta. Item non erit necessarium perem-
ptorium ad sententiam audiendam: licet alias secus: vt in. l. ad
peremptorium. ff. de iud. Item non erit necessaria conclusio in
causa. nec tot dilationes dabuntur. argu. huius clementi. Item
non poterunt produci testes: qui alias sunt prohibiti testifica-
ri[c] quando prohibito fundatur super equitate naturali velu-
ti si est inimicus capitalis. secus est si est prohibitio fundata
super mero iure positiuo: veluti si testis est infamis: vel banni-
tus secundum Bartolum ita notantem. in. l. si filiusfamilias.
prealleg.

¶De verbo simpliciter.

Aggrediar expositionem tex. nostre clemẽtine prius premissis que dixi in precedẽti lectione pro clariori doctrina capio verbum simpliciter[d]. Circa cuius verbi expositionem glos. nostra dicit simpliciter idest sine plica. et sine inuolutione. et idem dicit Barto. in extrauagan. ad reprimendum in verbo summarie. Reperio quod doct. legiste in. l. j. in. §. si quis ita. ff. de

diceret) ꝙ deberet respondere simpliciter. ꝛ vide Feli. in. c. de causis. §. preterea. de offi. ꝛ pote. iudi. dele. ꝛ adde Old. in consi. cxv. vbi quid operetur hec clausula simpliciter ꝛ de plano ꝛ sine strepitu: ꝛ figura iudicij. Specul. in titu. de aduo. § consequenter. ver. stupeant insuper. ꝛ in titu. de inquisi. § nunc tractemus. ver. quid ergo si in litera apostolica. ꝛ Cardi. hic. q. xiiij. Alex. consi. vj. volu. iij. ꝛ Ro. consilio. xx. inci. viso puncto. ꝛ Hippol. de Marsi. singula. suo. cij. incip. clausula

vulg. ꝛ pupil. Exponunt simpliciter id est pure et sine cōditione
1 vtraqꝫ expositio est bona. ꝛ dixit Bart. vbi. S. circa fi. † ꝙ non est
vis vtrum causa committatur simpliciter an summarie: qꝛ tan-
tum importat vnum ꝗtum aliud. Quid autem relaxaret de ob-
seruantia iuris communis quando mandatur procedi summa
rie seu simpliciter: non adijciendo alia verba de plano sine stre
pitu ꝛc. Colligo totam veritatem per infrascriptas ꝯclusiones.
2 ¶ Prima conclusio † vbi procedit summarie debet offerri libel-
lus plene ordinatus: sicut in causa ordinaria: vt in. l. iij. in prin-
cipio. ff. ad exhiben. licet diuersum sit statuto dicēte ꝙ in causis
miserabilium personarum possit procedi per simplicem quere-
lam: hec verba important vt possit procedi sine libello secūdum
Baldum qui ita eleganter loquitur in. l. j. C. vt in posses. lega.
3 ¶ Secunda conclusio † vbi causa est summaria requiritur litis
contestatio. vt in. l. tigni. § sed si non possederit. et. § idem scri-
4 bit. et in. l. sed iulianus. ff. ad exhiben. ¶ Tertia conclusio: † in
causa summaria non potest procedi in ferijs ob necessitatem ho
minum: nisi quatenus permittitur in causa ordinaria: vt in. l.
5 secunda. ff. de ferijs. ¶ Quarta conclusio. † Exceptio requirens
altiorem indaginem non potest examinari in causa summaria:
6 sed debet reseruari in alio iudicio. † Et dicitur exceptio require
re altiorem indaginem quoties non potest expediri infra tan-
tum tempus: infra quantum expediretur causa principalis/ si
non esset apposita dicta exceptio: vt notatur in lege si is a quo.
7 in principio. ff. vt in possessio. lega. ¶ Quinta conclusio. † In
causa summaria abbreuiantur dilationes sine alia cause cogni-
tione. vt in. l. secunda. in fine. ff. de re iudicata. ¶ Sexta conclu-
8 sio. † necessaria est citatio peremptoria vbi proceditur: licet op-
positum custodiatur vbi simul sint annexa ista verba summa-
rie ꝛ de plano ꝛc. vt in clementina nostra. ¶ Septima conclu-
9 sio. † si in causa summaria non tractetur de preiudicio alterius
sufficit probatio per iuramentum: vt in. l. thesaurus. ff. ad ex-
10 hibendum. ¶ Octaua conclusio. † vbi tractatur de preiudicio
alterius/ sī tale preiudicium possit reparari in alio iudicio/ et
causa sit fauorabilis sufficit semiplena probatio: vt in. l. aqui-
11 lia si deletum. ff. ad legem aquiliam. ¶ Nona cōclusio: † vbi in
causa summaria tractatur de preiudicio alterius reparabili in
alio iudicio: si causa non est fauorabilis requiritur plena proba
tio: vt constat in omnibus possessorijs que dicūtur esse summa-
ria. vt in. l. momentanee. C. vnde vi. ꝛ glo. sing. in. l. j. C. quorū bo
12 norum. quod est intelligendū ſm Bart. † Judicium possessoriū
esse summaria quo ad reum: nō aūt quo ad actorem: qꝛ ex parte

summarie ꝛc. et dic ꝙ talis clausula nō tollit ordinem iudicij substantialem: sed dilationes sic vt voluit singul. Barto. l. sepe allega. extrauaganti ad reprimēdū. in ver. summarie. ꝛ ibi posui l apostil. ad ipm. idem not. Alexan. in l. in summa de condi. in debi. d. mess do. Philip. decium consilio. lj. ꝛ cōsil. lxxij. vbi dicit ꝙ confirmat actū nullum. et consil. cxxvij. ꝛ hic ad de quod notaui in apostil. ad istū. supra codē nume. j. in apostill. in versic. clausule. Celsus.

vide Alex. in l. iiij. § condemnatum in fin. ff. de re iud.

actoris requirit plena ꝓbatio: ex parte autẽ rei ideo dicit̃ sum-
mariũ: q2 non pōt opponi exceptio requirens altiorẽ indaginẽ:
sicut cõtingit in oi causa summaria: vt. s. dixi. Sed debet reser-
uari in petitorio: vt plene per Ange. in. l. j. C. si per vim vel alio
modo. ⁊ plene per Dy. in. c. dolo facit. de re iudi. lib. vj. ¶ Deci-
13 ma conclusio † si preiudicium quod paratur in causa summaria
non possit reparari in alio iudicio requiritur plena probatio:
14 vt in. l. donatio. C. de dona. ¶ Undecima ꝯclusio † vbi fit missio
in possessionem ex primo decreto sufficit summaria cognitio de
biti per iuramentum creditoris sm̃ Specu. in titu. de primo et
secũdo decreto. §. postremo. circa fi. text. est in aut. de exhi. et in-
15 tro. re. §. ⁊ si iurent. ¶ Duodecima cõclusio † in missione in pos-
sessionem ex secundo decreto requirit summariam cognitionẽ:
⁊ etiam plenã probationem: vt in. l. fin. C. de bo. auto. iud. pos. ⁊
glo. in. l. fulcinius. §. j. ff. ex quib⁹ cau. in pos. eatur. ¶ Decima-
16 tertia conclusio: † omnis causa executionis est summaria cũ nõ
habeat instantiã: vt dicit Bart. in. l. litibus. C. de agrico. ⁊ censi.
lib. xj. ⁊ Bald. in. l. vnica. ff. si quis ius dicẽ. non obtemp. Cũ al's
omnis causa ordinaria de iure ciuili habeat instantiam: vt in. l.
ꝓperãdum. in prin. C. de iudi. Cũ etiã in causa executionis non
possit opponi exceptio nullitatis requirens altiorẽ indaginẽ ad
impediendã executionez: sicut est in qualibet causa summaria:
vt iam dixi. Secus est vbi exceptio nullitatis potest incontinẽti
ꝓbari: q2 tunc impedit executionẽ: vt in. l. iiij. §. cõdemnatum. ⁊
ibi plene per legistas. ff. de re iudic. Tamen dixit Barto. vbi. s.
vnũ notabile verbũ ꝙ quãdo contra executionẽ opponitur exce
ptio nullitatis que requirit altiorẽ indaginẽ: ⁊ sic non potest re
tardare executionẽ: ꝙ victor anteq̃ habeat executionẽ debet da
re fideius. de restituẽ. victo id quod habuit pro executione casu
quo probetur dicta except. nullitatis. pro quo alleg. casum in. l.
fi. C. de ordi. cog. ⁊ tex. in. l. fin. C. ad legẽ cor. de fal. tenete menti.
17 ¶ Decimaquarta conclusio. † Ubicunq̃ cognitio summaria ꝓ-
cedit ex oculata fide. i. ex inspectione oculorum qđ contingit qñ
statutũ dicit ꝙ viso instrumẽto sententia mandetur executioni
vel per similia verba tale instrumẽtũ debet esse sine vllo vitio[a]
carẽs liniatura vel subscriptione: vel cancellatione ⁊c. dictũ est
singula. do. Bal. in. l. j. ff. vt in posses. lega. ¶ Decimaquinta con
18 clusio: † vbi princeps mandat procedit summari: si tamen pro-
cedatur seruato iuris ordine valebit processus[b] secundũ domi.
Bald. in. l. ꝙ fauore. C. de legi. Pro quo facit glo. in clem. nostra.
Que glos. tamen loquitur quando commissum est in potestate
iudicis: ꝙ procedat summarie: sed questio Bald. loquitur quan
do interuenit mandatũ principis et diligenter sunt custodien-
di fines mandati. vt in. c. cum dilecta. de rescrip. Puto Bal. pe-
ne dicere: si pars impetrans rescriptum exceptionem nõ oppo-
nat: al's non credo qđ bene dicat per dictam rationem: quoniaz
illa regula custodiẽdi sunt fines mãdati: debet intelligi vbi nõ
custodiendo efficitur deterior conditio mãdantis vel conditio
eius in cuius fauorem emanat mandatũ: alias nihil necet non
seruare fines mandati. ita singu. no. docto. in. l. si quis mihi bo-
na. §.

a ¶ Uitio. vide ad hoc Pau. de ca. l ꝯs. lxxxiiij. incip. ad id de quo q̃rit in fi. vbi loquit̃ de confessione.

b ¶ Ualebit processus. ad de tu ꝓ opi. Bal. Anto. Corse. in sing. mi. in suis sing. in ver. statutum. el xxij. quod ẽ sing. in nu. cccxviij. ⁊ in cip. si in aliquo actu statutum ⁊c. Celsus.

a ¶ In.c.olī.Et ibidē vide ad hoc Feli.⁊ Fran.arc.⁊.d.Ias.may.in.l.coheredi.§.coheres.de vulg.⁊ pup.vbi q̄ de plano idē est q̄ simplr:⁊ q̄si dicat aliq̄d cognosci de plano.vide do.Alex.de imo.i ɔsi.ciiij.in.ij.par.eūdē ɔs.vj.vol.iij.⁊ dic q̄ facit excludi exceptiones altiorē indaginē reqrētes:vt p Bar.in.l.si vt certo.§.custodiā.ff.cōmo.Car.in cle.ij.q.xxxviij.de in.repellitq̧ libellū.vt per Bar.in.l.ne quicq̧.§.de plano.vers. q̄ro q̄d si in rescripto.ff.d off.pcō.et leg.eūdē in extraua.ad repͥmēdū.§.seq.d plano.⁊ ibi posui in addi.ad ip̄z Spe.in ti.de lib.cōcep.§.nūc videdū.§.d plano.maxime si cā nō sit grauis vt no.Bart.in alle.§.d plano.Itē opatur dilationum breuis tiones:vt p Car.hic.q.xxx.⁊.q.xxv cū seq.⁊seq.nō tn̄ opat substantialiū omissiones vt ibi p eos.Et pōtādē virtute illius clausule die feriato ⁊ in loco nō cōsueto pcedi:et qd dixi die feriato:intelligo verū de die feriato in vtilitatē holm:q: i dei honorē

na.§.sed si mandauerit.ff.de acqui.heredi.quod perpetuo not. propter intellectum regule. ¶ Decimasexta et vltima cōclusio.

b †Omnis causa regulariter est ordinaria:⁊ requirit plenam cause cognitionem:vt in.l.iudices.C.de iudi.⁊ est glo.magistra:et notabilis in.l.iij.in.§.ibidem.ff.ad exhibendum.illa ergo causa erit summaria quando lex hoc exprimit qd procedatur summatim breuiter ⁊c.vel quia princeps mandat per rescriptum suum ⁊ per hec verba ego complector quecunq̧ dixit Bart.vbi s.De cuius mente sunt omnia fere.s.dicta.licet procedam magis ordinarie ⁊ clare.

DE plano.

¶ Pro declaratione huius termini de plano:primo videdum est quid dicatur planum:secundo quid importet iste terminus de plano vbi causa cognosci debet de plano.Tertio in quibus casibus possit procedi de plano. Circa primum dico secundum Barto.

1 †quod planum dicitur prout est oppositum alto. ¶ Item dicimus aliquem vti stilo alto et vti stilo plano.Item planum dicitur prout est oppositum velocitati:nam aliquem ire velociter:⁊

2 ire planū sunt opposita.†Circa secundum reperio primū diuersos tex.in quib⁹ dicitur debere cognosci de plano:vt in.c.sicut. et in.c.olim.de accusa.et in.c.nouit.de iudi.et in.c.fina.de here. lib.vj.⁊ in clemen.dispendiosam.de iudi.⁊ in ista clemē.et in.l. ne quicq̧.et de plano.ff.de offi.proconsul.et in.l.ij.dies.ff.quis ordo in bono.posses.serue.⁊ in.l.leuia.ff.de accu.⁊ in.l.vnius.§. fi.ff.de questio. et in.l.miles.§.sexaginta.ff.ad.l.iul. de adulte.

3 ¶ †Quid importet istud verbum de plano. Innocen.⁊ Hostiē.

a in.c.olim.ª.s.de accu.⁊ Ioā.an.in.c.fina.s.de here.lib.vj.⁊ Spe. in titu.de inquisi.in.§.nunc tractem⁹.ver.quid ergo.tenent per hoc non esse sublatum ordinē iuris. Nam debebit offerri libellus ⁊ lis contestari:⁊ adhiberi plene cause cognitio:sed dūtaxat strepitus partium ⁊ aduocatorum erit sublatus. Poterit enim iudex sententiam ferre non auditis aduocatis.Nec dat dilationem ad habēdum aduocatos/⁊ istud est vtile:quia litigator calumniosus causa protelādi litem sepe petit a iudice q̄ vult facere allegare a suo aduocato.Et licet causa sit clara iudici adeo q̄ non egeat aduocatis:tamen et si denegat velle audire aduocatum facit se suspectum. Ubi autem causa cognoscitur de plano istud non erit.Glo.vero in.l.ne quicq̧.§.de plano.prealle.dicit q̄ propter verbū de plano poterit causa expediri iudice eūte per palatium ⁊ sine cause cognitione.glo.vero in.l.leuia.⁊ in l.vnius.§.fi.prealleg.dicit q̄ vbi cognoscitur de plano non erit necessarius libellus ⁊ poterit causa expediri iudice non sedente pro tribunali:⁊ istud videtur sequi Barto.glo.vero que est in

fectus vt no. plene. Spec. in tit. de libel. cōcep. §. nō vidēdū. ver. xlij. in lenib⁹: nec pōt etiā vt alie ꝓcedētes ꝑ inferiorē a principe delegare: vt no. glo. in. c. fi. in ver. sicut. de here. li. vj. qb⁹ addeq̄ q̄ dixi. s. ista ti. in addi. ad ipm. in. j. apost. ⁊ in apo. in ver. simpliciter. s. pri. ⁊ vide glo. in. l. leuia. in versi. de plano. ⁊ qđ ibi posui in addi. ad ipsum in eodē ver. ff. de accu. vbi etiā posui post Dy. in ver. de plano. ⁊ post Bar. nu. ij. versi. q̄ro quomō debet itelligi de plano. in apostil. in eod. versic. Celsus.

a ¶ Leuis cā. Vide do. meuz Iaso. may. in sua aurea repetitione. l. admonēdi. versicu. qui autez dicatur cuz multis cōcord. per eum ibidez signatis. et Felin. in. c. in causis. j. de testi. ⁊ in c. ij. s. d offi. delega. Pari. de put. in tr. sindic. in versi. sententia. ⁊ Bar. in. l. admonendi. s. allega. versic. aduerte hic et istis adde quod notaui in apostil. ad istuz post eum. s. in §. petitiones. nu. ix. a in apostil. in versic. arbitrium iudicis. Celsus.

d. §. dies. ⁊ in. §. sexaginta. concludit hoc dūtaxat importare verbū de plano ꝙ poterit causa expediri iudice non sedēte ꝓ tribunali: ⁊ nihil dicit de plano. Et sic magnas cōtrarietates videtis. Primo inter glossas iuris ciuilis. Scđo inter canonistas ⁊ legistas. Nos autem ꝓ veritate habenda facite infrascriptas cōclu
4 siones. ¶ Prima cōclusio sit ista † vbi causa cognoscitur de plano necessari⁹ est libellus. ⁊ in hoc verior est opinio canonistarū. Pro quo adduco casum expressum in. l. miles. §. sexaginta ꝑalle. vbi dicit iurisconsult⁹ ꝙ libellus de plano die feriato offerri potest. Ergo bene sequitur ꝙ ꝓpter verbū de plano non sit sublatus libellus cum dicatur offeratur ⁊c. ⁊ miror de Bar. ꝙ non vi
5 derit illum tex. ¶ Secūda cōclusio † mādatur procedi de plano: causa expediri potest iudice non sedēte pro tribunali. casus est apertus qui nō potest cauillari in. l. vnius. §. fina. ff. de questio. vbi ad literam sunt hec verba formalia: custodie siue iudice sedente pro tribunali siue non de plano audiri possunt. Nam illud verbum de plano ibi nil aliud potest significare secundum rationem sermonis / nisi iudice non sedente pro tribunali: ⁊ ita
6 procedunt glo. s. alleg. que hoc tenent. ¶ Tertia conclusio † q̄n causa cognoscitur de plano sublatus est strepitus partium et aduocatorum: quia non erit necesse dare dilationem ad habendum aduocatum. Nec erit necesse in causa audire aduocatos: quia sepius faciunt magnos strepitus cum sermonibus suis allegando ⁊c. Et hoc modo procedit opinio Ioannis andre. s.
7 glo. sua. in fi. de here. lib. vj. ¶ Quarta conclusio: † si mandatur in causa procedendum de plano poterit perueniri ad examinationē testiū: et etiā ad sententiā diffinitiuā lit. non contesta. contra regulas iuris. Qm̄ regulariter testes debent examinare lite non contest. ⁊ multo magis sententia ferri lite contest. vt in toto titu. lite contestata ⁊c. Istud est dictum sing. Inno. in. c. olim. de accusa. quod est notandum. ¶ Circa tertium subijcio infrascri
8 ptas conclusiones. ¶ Prima cōclusio. † in omnibus causis in quibus lex vel canon vel statutum disposuit procedendum esse de plano: vt contingit in iurib⁹ tā iuris canonici q̄ ciuilis per me. s. allega. tunc cognoscetur de plano. Alias oportet quod ordinarie procedatur scđm ordinem iuris: vt in. l. iudices. C. de iudi. nisi quatenus contrarium sit introductum ꝙ dicā in sequen
9 ti cōclusione. ¶ † Secunda conclusio in causis leuibus siue ciuilibus siue criminalibus potest ꝓcedi de plano: vt in. l. leuia.
a ff. de accusa. ⁊ leuis causa^a dicit ratione modice rei vel ratione persone vt quia persona domestica puta filius furatur patri se
10 cundum Barto. in. d. l. leuia. † Dicite esse tamen leue delictum quando ad essentiam delicti non requiritur dolus: s̄m Salic. in l. non pecudem. domino pecudis ignorante: ita ipse tenetur ad

a dãnũ:licet nõ fuerit in dolo:vt in toto titu.ff.ad.l.aquil. ¶†Et
idẽ dicendum est in statuto qđ viget quasi vbiq; de euntibus de
nocte sine lumine:post sonũ tertie cãpane:dato ꝙ quis non va-
dit ad furandũ vel ad aliud maleficium cõmittendũ ⁊ sic non est
in dolo:tamẽ debet puniri vigore statuti:⁊ cum sit leue delictũ.
dixit Barto.in.d.l.leuia.ꝙ cũ ipse esset iudex maleficiorum pu-
niebat tales repertos de nocte cogẽdo soluere etiã nulla facta cõ
dẽnatione:q: est crimẽ leue:⁊ põt de plano ꝓcedi. Nescio si bene
faciebat:q: requiritur libellus vbi proceditur de plano ꝯñr re-
quiritur snia cũ libellus exigat ꝓpter sniam:vt not.in aut.aufe-
ratur.C.de lit.contest.⁊ in.c.j.§.de libel.obla. ¶Tertia conclu-
b sio tetiã in causis arduis in quib⁹ ꝓcedit ẜm ordinẽ iuris põt
a libellus offerri die feriato in honorẽ dei.casus est in.d.§.sexa-
ginta.ꝙ est intelligendum secundum Hosti.in.c.preterea.§.de
dila.de oblatione que fit iudici etiã in cã mera sua:sec⁹ de obla
tione libelli que debet fieri parti:vt not.in.d.c.j.de libel.obla.et
in.l.j.ff.de edẽ.⁊ in.l.edita.C.eo.⁊ sequitur Bal.in.l.ex quacũq;
causa.ff.si quis in ius vocan.nõ ierit.cui⁹ ratio est in promptu.
qm̃ ois actus iudicialis qui non exigit contentionem partiũ po
test in die feriato in honorem dei explicari vt dicimus in exami
minatione testis ẜm glo.in cle.iudices.C.de offi.deleg. Istud de
directo contingit in oblatione libelli que fit iudici:q: nulla req-
ritur presentia partis neq; citatio:⁊ consequẽter nulla põt verti
contentio inter partes pro tali libello. Dicit tamen Bald.in.d.
l.ex quacunq;.et istud qđ de libel.ꝙ possit offerri in die feria.de
iure cõi. Secus si esset feriatus de iure spãli:tunc nõ posset offer
ri. Et pono exemplum qñ statutũ sicut est vbiq; disponit qđ non
reddatur ius in certis festis que non sunt de precepto de eccle-
b sia roma.vt festũ sancte Catherine ⁊c. ¶†Ex his habetis duas
singulares limitatiões ad istã regulã ꝙ libellus põt offerri die
feriato in honorẽ dei. Prima est Hosti.q: debet intelligi de obla
tione que fit iudici nõ autem parti. Secunda est Bald.vt intelli
gat de die feriato de iure cõi:secus de iure speciali. Ego tamen
puto posse sustineri contrarium contra Bal.licet eius autoritas
sit magna habeat contradicentem. Et primo arguo sic:facilius
tollitur ius speciale q̃ ius cõe:vt in.l.eius militi.§.militia mis-
sus est.ff.de testa.milita. Si ergo libellus põt offerri die feriato
de iure cõmuni:⁊ sic tollitur ista feria ⁊ habet ꝓ non feria:et sic
tollitur quo ad libellum:q̃to magis debet posse tolli feria indu
cta iure speciali. Istud ꝓcedit per locũ a maiori arguendo. Scđo
monet me ratio fortissima deducendo hoc dictũ Bald.ad absur-
dum. Nam nemo dubitauerit ꝙ maior reuerentia sit adhiben-
da introducte ferie ꝑ summũ pontificẽ ⁊ ꝑ sanctã romanã eccle
siam ꝓ festo:q̃ festo ꝑ statutũ ⁊ per laicos et seculares condito.
Sed festo introducto ꝑ summũ pontificẽ ⁊ sic de iure cõi nõ ad-
hibet reuerentia:quin offeratur libellus ipso festo et valet ergo
idem multo fortius dicendũ est hoc fieri posse qđ offeratur libel
lus in die feriato ex iure speciali seu statuti cogitabitis quia mi
hi videntur he bone rationes contra rationes Bald. ¶Ex his
etiam infert Barto.in extrauaganti ad reprimendam.in verbo

a ¶Die fe-
riato.tn dic
ꝙ tã i cã ci
uili q̃ criali
hz locũ hoc
dctũ.ita no.
bal.i.l.j.C.
đ fer.⁊ i rn.
C.đ l ius vo.
Bar.i.l.ois
ff.đ fer.bal.
in addi.ad
Spe.i ti.de
cita.§si.die
feriata.qđ
ẽt tz idẽ spe
cu.i ti.đ fer.
§.ij.v.j.⁊ in
ti.đ libel.cõ
ce.§.xij. Qđ
amplio ꝓce
dere ẽt i cã
ap.ẜm Hos.
but.⁊ Imo.i
c.ꝓterea.de
dila.Bal.in
add.ad spe.
i ti.de ap.§.
ij.v.si.cũdẽ
pleni⁹.in.l.
j.C.q̃ admit
ti.Bar.in.l.
ois.⁊ ibi do
cto.moder.
et oĩno per
Alex.in.l.j.
ff.de fer.⁊ in
l.ne quis.§.
.§.de plano
ff.de officio
procõ.et le-
ga.ita nota
ui post bal.
in addi.ad
ipsum in.l.
j.nu.ij.ver.
quero hic.i
apostil.i eo.
versic.C.de
fer.Celsus.

a ¶ Qꝫ nuntius. Tu dic de hoc: vt ꝑ istum. §. in § citatiões. in fi. ver. relationẽ ait. ꝛ ver. prece. ꝛ quod ibi posui in addi. ad ipsum in ver. die feriata. Celsus.
b ¶ Etiam si esset in platea. ita no. Inno. in. c. per venerabilem. qui fi. sint leg. ꝛ in. c. quod translationem. de offi. dele. Immo etiam die feriato potest dari inter. vt not. Bart. in. l. mandante § dari. ff. de tut. ꝛ cura. da. ab his. pro quo est textus ꝛ ibi Bald. in. l. ij. ff. de fer. eundem in. l. actus. in. s. q. et ibi docto. C. eo. Spe. eo. tit. § sequit. ꝟ. pone. ꝛ moder. in. l. qui habet § penul. de tu. et ita posui in apostill. ad Barto. post eũ in alleg. l. nec mãdã te § dari. in apost. in ꝟ. die feriata. ff. de tut. et curato. dat. ab his. Celsus.

c ¶ Sine strepitu. vide Joã. an. in. c. indemnitatibꝰ. de elect. in. vj. Inno. ꝛ bal. in. l. nec q̃c. q̃. l. § d pla no. d offi. lega. et procons. ꝛ Oldra. in cõsi. cxv. inci. in iudicio est cõsiderare.

a de plano. ꝙ nuntius[a] põt facere relationem sue citationis in camera iudicis non sedentis pro tribunali intelligite in die feriato in honorẽ dei: vt credo voluisse Bal. in. c. fi. §. de ferijs. Uerum diceret Bart. nisi consuetudo se haberet sicut est vbiq;: quod relatio citationis fieret notario non autẽ iudici. ꝛ quod dicit Bar. dicendum de iudice idem est dicendum de notario. ¶ Quarta
14 conclusio † vbicunq; actus expeditur ex voluntate partiũ videt voluntarie iurisditionis: sicut est emancipatio filij: manumissio serui: adoptio filij: legitimatio filij spurij: potest expediri iudice non sedente pro tribunali: cum de plano expediatur: et idem est in datiõe tutoris: quãdo tutor datur pupillo: vt in. l. qui habet. § quolibet. §. de tute. ꝛ per hoc apparet de imperitia multorum iudicum: qui quando volunt interponere decretum suum super legitimatione spurij vel adoptione sine emancipatione alieni filij vel in datione tutoris: vadunt ad domum emancipati/ vel ad domum mulieris: que datur in tutricem et dicunt notario scribe. quod ego eligo hunc locum pro meo idoneo tribunali ad hunc actum: putantes aliter non valere actum: quod est
b falsum cum ista possint expediri etiam si esset in platea[b]: vel in prato deambulando: vt ex predictis patet: et sic est expeditum istud verbum de plano.

1 Sine strepitu. ¶ † Istud verbum non fuit necessarium: cũ idẽ importet ꝙ verbũ de plano sm̃ Bart. in. d. extrauaganti in verb. et sine strepitu. ꝙ ego persuadeo ex hoc quoniam loquens plane dicitur
c loqui sine strepitu[c] et loquens alte dicitur facere strepitum. dixit tamen ipe quod operabitur istud verbum ꝙ litigator poterit loqui iudici in aure etiam sedendo pro tribunali: vbi al's iudex non deberet partẽ audire: nisi palam loquentem. ꝛ reperio quod do. Jo. de imo. vt credo in. c. accedens. §. vt lit. non contest. dixit istam esse iustam causam recusandi iudicem delegatum suspectum quod est notandum.

1 Et figura iudicij. ¶ † Glos. nostra hic ponit quid sit figura et bene dicit. postea ponit tres alias formas istius clausule: vel quod ponatur copula vnica ante illud verbum et figura iudicij: vel quod nulla ponatur copula inter ista verba in clausula contenta/ vel quod ponatur disiunctiua inter vnumquodq; istorum verborum: ꝛ in omnibus bene dicit. Uolo qꝺ notetis istam glo. singulariter in duobus. in primo in eo ꝙ disiunctiua ponitur pro
2 copula quoniã eadem est ratio. ¶ Ex quo colligite. † ꝙ disiunctiua semper resoluitur in copulã vbicunq; est eadem ratio in vno extremo: que in alio: ex hoc ego dico: ꝙ ista fuit ratio: licet legiste non dicant quare disiunctiua posita inter personas ho-

a ¶ In copulam. Adde ꝓ hoc tex. que Frā. de cre. sing. lvj. incip. lego digestū vel
infortiatum dixit singu. ad hoc quod hic dicitur. l. si ita. ff. de auro & argen. lega.
vbi exponitur seu pro &. & in. l. cum quis decedens. §. finali. & ibi Dyn. & quod ibi
posui in apostil. ad ipsum. ff. de lega. iij. Celsus.
b ¶ Sine figura iudicij. Quid aūt operet: vide Oldra. consi. cxv. & do. Bar. sozi. in

notatas resoluitur in copulam: vt in. l. cū quidam. C. de verbo.
signi. ¶ Nam ideo cum testator dixerit. lego titio vel seio. x. resol
e uitur dictio vel in copulā. & quia est eadē ratio dandi titio que
est in seio. & ideo resoluitur in copulam: tenete menti perpetuo
istam glo. In secundo est singu. ista gloss. in eo quod dicit q̄ vbi
nulla copula est apposita inter ista verba in clausula posita: q̄
idem est si esset apposita copula et allegat bonam legem. s. legē
triplici. ff. de verbo. significa. Ex hoc resultat quedam singulari-
5 a tas quod resoluta habet vim copule. † & sic ista a pari dijudican
tur si in rescripto dicatur. Delegamus causam titio seio sempro
nio: vel si dicatur. delegamus causam titio & seio et sempronio:
Sed aduerte quod quando nulla ponitur copula inter perso-
nas debet apponi punctus inter vnanquanq; personam. et hoc
4 est quod quotidie dicitur † punctus habet vim copule. vt nota.
in dicta. l. triplici. ¶ Econtra interdum copula resoluitur in dis
iunctiuam: & hoc contingit vbicunq; copula. & ponitur inter cō-
passibilia. text. est singu. in. l. si titio. ff. de vsufru. lega. et per hoc
sustinetur mandatum procuratoris in quo dicitur communiter
q̄ talis constituit titium suum nūtium & procuratorem: impos-
sibile est quod respectu eiusdē actus simul & semel quis sit nun-
tius & procurator: quia nūtius concipit verba in personam dn̄i:
puta dicendo titius dicit: q̄ debes sibi dare decem. vt in. l. licet
ff. de consti. pecu. & procurator concipit verba in personam pro-
priam: vt in. l. quecunq; gerimus. ff. de act. & obliga. vt patet in
hoc exemplo. Ego titius procurator et procuratorio nomine seij
peto a sempronio decem &c. Resoluetur ly et: positum inter ly
nuntium & ly procuratorem in disiunctiuam vel: & erit sensus: ta
lis constituit titium suum nuntium vel suum procuratorem: te-
5 nete menti: quia multi deciperentur. ¶ † Et conducite vnam
conclusionem generalem circa istud verbum sine figura indi-
b cij. b quod per verbum istud tollitur oīs obseruantia iuris po-
sitiui in iudicijs requisita: et remanet obseruantia iurisgentium
et naturalis quod ius naturale tolli vel auferri non potest ve-
luti est defensio. vt in clementina. pastoralis. supra de re iu-
dica. hoc voluit Barto. in. d. extrauagan. in verbo et figura iu-
dicij. ex hoc infertur quod cum citatio sapiat speciem defensio-
nis non tollitur per dictam clausulam. hoc probatur in clemen.
pastoralis. vbi dicitur sententiam esse nullam: quia fuit omissa

cōsi. xcvj. in
ci. viso ꝓces
su. in. j. par-
te. & q̄d ipor
tet in ꝯpro-
misso. vide
do. Pe. phi.
corneū i cō-
sil. liij. inci.
vr̄ in lr̄a. J.
in. ij. parte.
Car. in cle.
ij. de iudic.
Bar. i extra
uagā. ad re
primēdū. ṽ.
sine figura.
& spe. i ti. de
inq̄si. §. nūc
tractem⁹. ṽ.
q̄d igit̄. Et
dic: q̄ virtu
te hui⁹ clau
sule pōt iu-
dex ab arti-
culis incipe
re: q̄b⁹ ꝓba
tis sentētiā
ferre & cām
terminare.
istō ē origi.
dictum Jo.
mo. l. c. si. de
here. lib. vj.
q̄ō dictū re-
fert et seq̄t
Ro. ꝯs. cccc
x. inci. i casu
ꝓposito. et
Hippol. de
marsi. sing.

cij. inci. clausule summarie &c. Aduerte tn̄ tu iudex q̄ virtute vni⁹ illarum clausu
larum via regia & omisso iuris ordine ꝓcedere vis id prius parti notificare de-
bes. al's dolose ꝓcessisse videbere: vt plene p̄ Feli. in. c. j. ver. iij. nota. de cōsti. et
de hoc in trac. clausularum. in clau. rescrip. ver. sine figura iudicij. Celsus.

a ¶ Omissa citatio: vult iste inferre qđ snīa principis parte nō citata est nulla: ⁊ ista est cōis opi. licet Bal. sit sibi cōtrarius. in. l. ne causas. ver. fuit antiquitus qđ. C. de appel. tenuerit cōtrariū ⁊ male. Sed verā opi. secutus est in. l. fi. C. de leg. ⁊ in. l. j. ver. sed hic querit. C. quō ⁊ qn̄ iu. plene ꝑ Feli. in. c. q̄ in ecclesiarum. ꝟsi. limita sexto. de cōsti. notaui plenissime in apostil. ad Pan. in. c. venerabilē. nu. v. in ꝟsi. citationis: vbi plene ꝑ eum ⁊ alios. de elec. Hip. de marsi. sing. lxxv. incip. citatio est maxiui effectus in a fine. Casus autē in quibus non requiritur citatio ad validitatē sententie: posui in apost. ad istum. in. c. quoniā contra. §. citationes. nu. xij. in ver. requiratur citatio. ⁊ in. §. interlocutoria. nu. xlv. in versi. sententiam. §. Celsus.

b ¶ Libellus remitti. Adde ꝺ hoc istuz in ꝟsi. queritur vlterius. ⁊ qđ ibi posui in additio. ad ipsum in ꝟ. per partes renuntiari. vbi diffuse de hoc habes. Cels.

c ¶ Remitti. Vide do. Alexan. de imol. i. l. ius publicū. de pact. ⁊. §. in pcedē. apostil.

citatio[a] ad audiēdū snīam: ⁊ tamen ille qui tulit snīam imperator Henri. nō tenebat seruare ius positiuū: sȝ solū naturale ⁊ iusgētium. Et papa dicit snīaȝ esse nullā ꝑpter defectū citatiōis vocationes innuere q̄ citatio est de iure naturali q̄ apparet ex citatione: quā fecit dn̄s noster de Adā dum dicit. Adam vbi es ⁊c. Ista fuit citatio. Itē per istā clausulā nō tollit legitimatio ꝑsonaruȝ: vt ꝑbat in. x. extrauagāti. Si eni qs tāq̄ ꝓcurator alterius petit etiam si ꝓcedat vt dicte clausule dȝ anteq̄ audiat ꝓbare ꝑius de mandato suo: qm̄ foret iniquū si nō haberet mandatū snīam debere dn̄o nocere forte ignoranti ⁊c. q̄ aūt specialiter reseruata intelligantur ꝑpter dictā clausulā: textus noster late ꝓsequitur incipendo a libello: q̄ oīa seriatim ⁊ distincte ꝓsequar declarando. ⁊ qm̄ ꝑmittit in ordine litere de libello qui nō est necessario offerēdus: ideo scribite verbum necessario in litera tex.

Ibellus ⁊c. ¶ Glo. sumit argumentum a contrario sensu † quod in causis regulariter libellus est necessarius. vt tertia questione tertia offeratur. ⁊ in c. j. de libelli obla. ⁊ in aut. offeratur. C. de litis contestatione. postmodum querit † nunquid ex conuentione partium posset libellus remitti[b] ⁊ recitant multas questiones. de qua questione etiā per gl. in. c. de causis. de offi. deleg. ⁊ per docto. in. c. j. de libel. obl. ⁊ per legistas in. d. aut. offeratur. ⁊ omissis opinionibus: hec est cōmunis conclusio quam sentit hic glo. ⁊ voluit Iaco. but. ⁊ etiā Bald. in. d. aut. offeratur qđ libellus solēnis a iure requisitus potest ex conuentione partium remitti[c] sed qualis qualis petitio nequaquam omitti potest: que petitio contineat intētionem petentis. ¶ Circa cuius libelli seu petitionis materiā quod attinet ad propositum infero has cōclusiones. † Petitio qualis qualis. i. que non cōtinet solēnitatē a iure requisitā: sed nudam intētionem duntaxat petentis. est de iure naturali seu gentiū: nimirū si omittit non possit per ea que dixi in verbo et figura iudicij. Item in secūdo ideo est necessaria qualis qualis petitio: q2 snīa debet formari iuxta petionis formam: vt in hac cle. Sed si non esset facta petitio iudex nesciret snīam formare iuxta petitionis formam. igit ⁊c. ¶ Scđa cōclusio † qualis qualis petitio differt a libello: q2 libellus semꝑ offertur in scriptis: vt in iuribus pcallag. Petitio aūt pōt oretenus fieri sm̄ oēs doc. Adeo q̄ etiā si fuerit redacta in scriptis ꝑ autorē ⁊ tradita notario: vt redigatur in actis: tn̄ dicetur petitio non autem libellus secundum Ange. in. l. j. ff. de eden. Est et alia differentia quoniam actor debet dare copiaȝ libelli proprijs expensis: vt nota. glossa. hic. ⁊ in clemen. ij. supra de appel. In petitione autem actor non tenetur dareȝ copiā par=

Margin numbers beside the main column: 1 (at "cessarius"), 2 (at "testatione"), 3 (at "tum infero"), 4 (at "igit ⁊c.").

ti:sed si reus velit copiam illam habere requirat a notario suis
expensis.quod est notandum secundum dominū Florē.in hac
5 clemen. ¶ Tertia conclusio.† vbi proceditur apposita ista clau
sula sine figura iudicij:tamē exigitur citatio.vt in clemē.pasto-
6 ralis.de re iudi. ¶ Quarta cōclusio † hec clausula sine figura est
tante importātie:ꝙ licet alias petitio debeat continere narra-
tionem:⁊ cōclusionem hoc casu non est necessaria conclusio. sed
a sufficit narratio ex qua deprehendatur intentio petentis[a].vt in
c.afferte.§.de presumptio.et not.glos.in.l.ij.C.de senten.ex pe-
riculo reci.vbi habetur ꝙ mulier simpliciter narrauit regi Salo-
moni absq; aliqua conclusione hoc modo.filius meus viuit ⁊ fi-
lius istius mortuus est ⁊ Salomon tulit sententiam:vt habetur
b lib.regū.c.iij.⁊ in dicto.c.afferte[b].⁊ si quis dixerit quid facit ad
propositum illud.c.afferte.cum ibi nulla fiat mentio de clusula
sine figura iudicij ⁊c.respondeo quod bene facit quoniam prin
ceps nō est ligatus.l.positiua.vt in.l.digna vox.C.de legi.tamē
ligatur ad seruandum ius naturale.⁊ ius gentium.vt not.in di
cta.l.digna vox.⁊ probatur in clemē.pastoralis.§.de re iudica.
Sic est de directo in casu nostro quoniā iudex inferior cui cau-
sa est delegata cū dicta clausula sine figura iudicij ⁊c.est reda-
ctus ad instar principis.vt nō teneatur seruare nisi ius natura
le ⁊ ius gētium:vt dixi.§.in verbo ⁊ figura iudicij.igitur bene cō
cluditur qḋ dicit in.c.afferte.adaptari ꝓposito nr̄o.qḋ est men
ti tenēdū ꝑ itellectu dicti.c.afferte:q: decre.ex hoc reddit decla
7 rata. ¶ † Ex hac cōclusione sequit corolariū quod ꝓcedit peti-
tio vbi conclusio est inepta ꝓpter istam clausulā:licet al's ꝓces-
sus corruat.vt in.c.examinata.§.de iudic.⁊ in.l.j.ff.si mensor fal.
8 mo.di. ¶ † Sequitur aliud corolariū ꝙ i huiusmodi causis ꝓ-
cedit talis libellus:peto titiū cogi ad soluendū. licet nulla sit fa
cta mētio de cōdēnatione:lz in causis ordinarijs libell⁹ corruet:
nisi prius fuisset petitū deberi cōdēnari:cum executio nō possit
fieri ante cōdēnationē:vt in.l.j.C.de execu.rei iudi.Hanc cōclu
sionem assumo ex dictis Bar.ex.d.extrauagan.sup verbo et fi-
gura. ¶ Quinta cōclusio.† in causa appellationis ab interlocu
9 toria nō est necessarius libellus:⁊ licet secus sit i appellatione a
diffinitiua ꝫm Matthe.⁊ do.Ant.in.cle.vnica.de causa pos.⁊ ꝓ-
prie.quod dicit Spec.in titu.de libel.concep.in.§.nunc dicendū
in curia romana ita de facto seruari.tamē ꝫm ꝑlatos doct. vbi
§.in causa beneficiali siue loquamur in causa principali:siue in
causa appellationis:non est necessarius libellus:tenete menti.
Aduertendum in eo ꝙ Bart.dicit ꝓcedere petitionem vbi est
inepta cōclusio.cōtrarium expresse tenet glo.nostra hic in ver-
bo ꝓnūtiatio,quam sequitur Bal.Pro cōcordia vero potest di-
ci:ꝙ ꝓcedat opi.Bar.qn̄ constat de intentione petētis.si autē de
ei⁹ intentione nō cōstet.i.ꝙ nō potest apprehēdi qd petat actor
tunc verum dicit glo.ꝙ absolui dz reus ab obseruatione iudicij.
10 ¶ † Capio glo.in verbo litis cōte.Sic ergo hic habetis vnum ca-
sum in quo potest cōcedi ad diffinitiuā sententiā lite nō cōte.Vi
11 delicet qn̄ ꝓcedit summarie ⁊ sine figura iudicij. ¶ † Ex quo se-
quit ꝙ cum in causa matrimoniali.in causa vsurarū:⁊ in cau-

a ¶ Intētio petētis.Ita no. hic Car. q.xx.in pn̄.⁊ Bal.post.gl. l.l.j.ff.d ede. Sz dic hec dictū nō ꝓce dere pte op- ponēte.vt ꝑ pe. de anch. ⁊ Jmol. hic Bar.l extra ua.ad repri- mēdū. in v. figura iudi- cij.et Alexā. ꝯsi.clxxxi. ꝙ est ꝫm maio rē supputa- tionē ꝯs.ccc iij.volu.ij.et meli⁹ ꝑ eun dē ꝯsil'.xxxi. volumi.iiij. Celsus.

b ¶ Afferte vide Feli.i li.

sa decimarꝫ: ɫ l aliis causis de qb⁹ in cle. dispēdiosam. ẞ. de iud.
vbi ꝓcedat summarie: de plano: ɫ sine figura iudicii: poterit pro
cedit ad diffinitiuā lit. nō cōte. nec ordine iuris seruato: vcʒ quā
do est questio iuris ₰m Inno. ita singu. dicit in. c. cuʒ inter. ẞ. de
consue. qd sic declaro. Pone ꝙ vertatur questio sup ꝟbis rescri-
pti: vel sup ꝟbis statuti: qꝛ vnus dicit ista verba debent intel-
ligi hoc modo: ɫ alius dicit quod debent intelligi alio modo: vel
pone ꝙ est questio: qꝛ vnus dicit ꝙ rescriptum nō tenet de iure:
alius dicit ꝙ immo tenet ɫ valet. Ista est eñ questio iuris: certe
nō debebit lis contestari: nec ordo iuris seruari in ista qōne per
p̄dicta. ⁋ Est terti⁹ casus videlicet qñ implorat officiū iudicis
nobile: sicut est restitutio in integrū: qꝛ forte ecclesia vel minor
petit restitutionē in integrū aduersus eius ɔtractū vel sentētiā
ꝓpter eius lesionē poterit ꝓcedi ad diffinitiuā lit. nō conte. ₰m
Inno. in. c. duduʒ ecclesia. de elec. de q̄ dicto Ang. facit magnum
textū. in. l. fi. in. ⸿. illud. C. de temp. ap. plus subiiciens ibidē In-
no. ꝙ si absens qui noluit cōparere ad litem cōte. receptis testi
bus cōpareat volens litē cōtestari non est audiendus. Plus di-
xit ɫ miserabiliter do. Bal. in. l. cōsentaneū. C. quō ɫ qñ iu. ꝙ hoc
casu iste qui fuit ɔtumax: si volet litigare in alio casu corā eodē
iudice etiā contra diuersam personā: iudex poterit denegare si-
bi audiētiam. alleg. tex. sing. l. sed si ꝑ pretorē. ⸿. sed dū de decre-
to. ff. ex q. cau. ɫ ibi ꝓbat ɫ est bon⁹ tex. tenete mēti: qꝛ ista oīa
sunt singularia. ⁋ Est ɫ quartus casus vcʒ in causa appellatio-
nis: vbi ad diffinitiuā pōt ꝓcedi altera ꝑte absente: etiā lite nō
cōte. vt in. l. fi. ⸿. illud. C. de tēpo. ap. qd dictū notabiliter limitat
a Inn. in. c. ex literis. ẞ. de in integ. resti. Qñ appllans est absens[a]
secus si appellatus qui fuit victor in causa p̄ncipalis: ɫ ita decla
rat illū. ⸿. melius q̄ legiste. nec est q̄d imputandū appellatori q̄
introduxit appellationē corā iudice ad quē quare non ꝓsequat
appellationē: hoc dici nō pōt de appellato. ⁋ Ex his habetis ꝙ
in oibus istis quatuor casibus poterūt recipi testes lite nō ɔte.
qd est notandum ꝓ ampliatione. c. qm̄ frequēter. ẞ. vt lite nō cō
te. vbi nō ponunt isti casus. Sequit glo. in ꝟbo ob necessitates.
12 ⁋ Sumit ex tex. nostro ex contrario sensu argu. † in causis or-
dinariis vbi nō ꝓceditur sine figura iudicii: pōt ꝓcedi in feriis
ob necessitatem hominum intelligite de cōsensu partium ꝑ iu-
dice consentiente: vt no. in. l. j. ff. de feriis. ɫ in. c. fina. ẞ. de feriis.
Nō sic in feriis repētinis ɫ feriis in honorē dei quib⁹ renūtiari
b nō pōt [b]. ⁋ Sʒ mirū videt ꝙ feriis ob necessitates hominū pos-
sit renūtiari: qm̄ iuri ꝓhibitiuo renūtiari nō pōt. gl. est singula
ris in rub. C. nō fi. ɫc. cōstat autē istud esse ius ꝓhibitiuū: vt non
reddat ius in feriis ob necessitates hoim: ideo renuntiatio non
tenet. ⁋ Rñ. Ideo renuntiari potest. qꝛ ꝟba edicti de istis feriis
dicunt nemo inuictus cōpellat litigare: vt habet in. l. j. ff. de fer.
ergo a ɔtrario sensu poterit litigare istis dieb⁹ ex volūtate par-
13 tium. † Sed insurgit dubitatio si duo volunt litigare in istis fe
riis aliqb⁹ dieb⁹ sciētes eē ferias: postea altera ꝑs vult cessare a
litigio durātib⁹ feriis. Pria aūt ꝑs oppōit nō posse: qꝛ litigādo
vr̄ renūtiasse istis feriis: q̄d iuri ɔ̄ est. Ista q̄stio sepe est de facto ɫ

a ⁋ Est ab-
sens. Tu ad
de d hoc spe
cu. i ti. de cō
pari. in ter-
mi. ꝟ. atten-
das etiā. ɫ i
ti. d sentē ⸿.
iuxta. ꝟ. est
etiā nulla. ɫ
⸿. qm̄ ꝟ. por
ro ibi dnqꝫ
absentiaruʒ
ɔ̄na: q̄ lati⁹
ꝓsequere. ɫ
Bar. in. l. fi.
et ibi bo. gl.
in ꝟ. ap. ff. de
rest. in iteg.
Celsus.
b ⁋ Nō pōt.
An possit ꝑ
ꝑtes renun-
tiari feriis.
vide. d. alex.
de imo. i cō-
sil. xxxvj. in
ij. ꝑte. ɫ an ɫ
qñ feriis ob
necessitateʒ
hoim indu-
ctis. vide Fe
li. in. c. si dili
genti. ꝟs. q̄r
tum corrola
riū. de fo. cō
pe. et adde
eū l. c. signi-
ficauerūt. in
ꝟ. tene men
ti. ad fi. ver.
eo. titu. ɫ ibi
adde Pañ.
nu. xvj. et ꝙ
not. in apo-
stil. ad ipm
in ꝟ. sctorū.
ꝙ renūtiare
feriis hoim
ꝑ q̄s ab iudi

cũ possit.tamen post sententiã nõ:de quo ꝑ Card.hic.q.xxix.⁊ per Ale.in.l.j.ff. de fer.Bal.in addi.ad Spe.c.ti.§.fi.⁊ quare est ꝙ ferijs repẽtinis renũtiari non põt.no.Bal.in.l.j.C.eo.⁊ Ale.vbi.s.⁊ in.l.j.§.ij.ff.de noui ope.nũ.vbi dr:ꝙ equiparanẽ ferijs dei.Aduerte tñ inquantũ hic dr ferijs repẽtinis nõ posse renuntiari:ꝙ hoc dictũ:fallit in ferijs repentinis propter superstitionẽ inductis vt plene not.bal.i

ego vidi Spec.in.§.fi.circa fi.de ferijs.qui inclinauit in hãc sen tentiã reũ videri nõ renũtiasse:q est fugitiuꝰ:qꝛ reorũ est fugere.vt no.in.c.cũ olim.de dolo ⁊ cõtu.qui secꝰ sentiat esse in actore.Mattheꝰ aũt in cle.j.s.de iudi.tenet inductam esse renũtiationem. Ang.vero in.l.ij.ff.de ferijs.Notabiliter distinguit inter expressam renũtiationem ⁊ tacitam: vt per expressam renuntiationem amplius non possit opponi exceptio feriarũ:quasi in totũ videatur renuntiasse.In tacita vero que inducitur ex litigio nõ inducatur renũtiatio feriarũ quo ad tempus futurum[a]. ⁊ quod ad acta fienda:sed acta facta valebunt:quia eorũ respectu videtur inducta tacita renũtiatio:⁊ sic exceptio feriarũ impediet processum fieri in futurum:sed per talem exceptionem non annullabuntur acta iam facta.⁊ in hac sententia fuit do. Joan.de imo.in.c.fi.s.de ferijs:licet nullam faciat mentionem de Ange.⁊ istud teneatis ac etiam notetis. ¶Ex hoc sequitur

14 vna mirabilis conclusio secundum Ange.in dicta.l.j.ꝙ exceptio declinatoria iudicij quando concernit actum successiuum/ potest opponi post li.conte.quod est singulare limitans omnia iura dicẽtia:qd exceptio declinatoria debet opponi ante li.contest.quia illa regula debet intelligi quando exceptio concernit actum momentaneum:qui explicatur a momento:secus in actu successiuo:vt est litigare in ferijs ob necessitates:quia iste ferie non finiuntur momento:sed pluribus diebus successiue durãt. vnde ista exceptio opposita post lit.contest.hoc modo prohibetur.Non procedatis domine iudex qꝛ sunt ferie.Impediet processum fieri:sed processus iã factꝰ in ferijs tenebit.Ego hic dictum An. comprobo valida ratione:quoniam exceptio declinatoria que oritur post li.contest.potest opponi post li.conte.[b] vt in.l.ij.de cõsor.eius.li.⁊ facit.c.pastoralis.cũ ibi no.s.de excep.Sed ista exceptio sunt ferie quotidie oritur:quia quotidie

l.si vt propo nis.la.j.C. quo ⁊ qñ iudex.et in se pe al.l.j.c. d ferijs. nec omitto vnũ sing. dictum Spec.in tit. de fer.§.fi. ver.sz qd si ps.s.ꝙ qñ ꝑ iudicem assignat dies feriatã in hominũ vtilitatẽ scientibus ⁊ tacẽtibꝰ partibꝰ: ꝙ dicte partes illis renũtiasse presumuntur. Idẽ no. alexã.i.l.j.i pn. ff.d fer.arg. l. si fideiussor.§.quedã manda.⁊ de hoc dixi post Bar.i.addi.

ad enim in.l.j.nu.iij.in apostil.in versi.renũtiari.C.de fer.⁊ Sali. in.l.oĩs,nu.ij. vbi etiam signaui in apost.ad ipm.in ver.obi necessitatẽ hoim.eo.titu. Celsus.

a ¶Quo ad tps futurũ.Not.Bar. in .l.sepe.alle.l.j.⁊ ibi plenissime ꝑ Alex.ff.de fer.Et vtrũ possit renũtiari ferijs de quibꝰ.s.per ꝓcuratorẽ.vide eũdẽ Alexan. post pau.de ca,in.d.l.vbi tenet ꝙ sic.arg.l. si fideiussor.§. quedã .ff.manda. etiã tacite dummodo tñ habeat liberam administrationem.ita no.Bar.in.l.qui rome.§.callimachus.ff.de verb.obli.Et pro.q.de qua.s.pri.ibi.versi.sed insurgit dubitatio.queritur tũ dic ꝙ etiã actor potest allegare ferias in causa cepta per eum etiam tempore feriato:ita no.Ang.⁊ Alex.post Bal.contra Rapha.in se pe alleg.l.j. ff.de fer.contra quem etiam tenent Joan.de imol.et Anto de butr. in.c.j.eodem titu.

b ¶post lit.cõte.Adde tex.in.l.eleganter.§.siquis post.de cõdi.inde.⁊.c. insinuãte.de offi.deleg.cum si.aduerte tamen:quia hoc nõ procedit:si talis declinato

ria superueniat post cõclusum in causa:istud est sing.dictum Joã.an.in.c.cum dilectus.de or.cog.per.c.auditis.de procu.quod pro sing.refert:⁊ sequit̃ Rom. singu.cccliij.incip.tu scis ꝙ exc.⁊ dat ibi bo.rationem vltra quam potest aliam dare.Quia ibi opus est cause cognitione:⁊ tunc obst.conclusio in causa.d.c.auditis.⁊ hoc tenet alleg.⁊.d.c.cum dilectus.Celsus.

inducitur grauamen ex talibus ferijs:nã respectu diei hodie in eo possum dicere nõ volo cõparere hodie:quia est dies feriatus istud possum dicere cras:⁊ sic in sequẽtibꝰ diebus.q: semꝑ grauo: de die in diẽ:iõ semper de nouo nascit̃ ista exceptio qd tene
15 facti. ¶ †Et addite in eo ꝙ glo.dicit ꝙ ferijs nõ põt renũtiari. Quã glo.oẽs cano.⁊ legiste ⁊ sequũtur.qd Jo.an.dixit vnũ singulare verbũ in.§.fi.de ferijs.in addi.ad spe.ꝙ ferijs repẽtinis põt renũtiari per pactũ:lz nõ per simplicẽ renũtiationẽ: nec reperio cõtradicẽtẽ.ex hoc põt inferri vna mirabilis limitatio ad
a illam regulã ꝙ iuri ꝓhibitiuo renũtiari nõ põt[a] quia illud nõ custodit per simplicẽ renũtiationẽ:secus si ꝑ pactũ expressũ.nã non est dubiũ:ꝙ ius est prohibitoriũ:ꝙ in ferijs repẽtinis non reddat̃ ius.⁊ tñ Jo.an.dicit valere renũtiationẽ ꝑ pactũ expressum.ergo bñ sumit̃ dicta limitatio a nemine tacta.Nam in alia materia fit eadẽ differẽtia inter renuntiationẽ ⁊ pactũ.Nã dicitur ꝙ iuri de futuro renuntiari nõ potest.vt in.l.q superstitis. ff.de acqui.here.et in.l.ita scriptũ.§.si sub conditione.ff.de leg. ij.tamen volunt oẽs ꝙ ꝑ pactum possit renuntiari iuri de futuro.vt habetur expressum in.l.j.C.de pac.circa vnum qd.s.dixi vbi proceditur per officium iudicis possit ꝓcedi ad sententiam diffinitiuam lite non contesta.ſm Innocẽ. obstat tex.in .c.fi.s. de offi.iudi.vbi d: ꝙ lit.cõtesta.exposcit ⁊c.Saluando Innocẽ. respondeo ꝙ vbi reus est presens omnino debet lis cõtestari.⁊ ita debet intelligi iste tex.vbi autem reus est absens:⁊ non vult comparere:et sic non potest lis cõtestari.vt scribit Innocen.in c.olim.de accu.⁊ glo.in autẽti.qui semel.C.quomodo ⁊ quando iudex.tũc vẽdicat sibi locum doctrina Innocen.⁊ hanc distinctionẽ persuadeo per ea que habentur in.l.fi.§.illud.C.de tem
16 po.app.vbi similis distinctio fit in causa ap. ¶ †Sequit̃ glos. super verb.defensionis.Addite ad istã glo.ꝙ cum defensio non
b possit tolli[b] ꝑ istam clausulam ⁊ sine figura iudicij.Et hoc videtur dicẽdum ꝙ si feratur snia testibus nõ publicatis: non valet sententia:qm̃ videt̃ tolli defensio aduerse parti: quia pars non poterit opponere contra dicta testium.⁊ hanc sententiam tenet Bar.in extrauaganti ad reprimendam:licet ipse cõtrarium tenere videatur.in.l.ꝓlatã.C.de sent.⁊ interlo.om.iu.⁊ idem ibi tenet glo.Bal.⁊ Jac.but. ¶ Uos autem concordãdo opiniones dicite ſm Ange.in dicta.l.ꝓlatam.cuius verba sunt noua ⁊ di-
17 gna.† Quod sententia valet etiã in causis ordinarijs lata testibus non publicatis.Qm̃ istud nõ est contra ius constitutionis sed est contra ius litigatoris sibi auferẽdo defensionẽ.Nam ex hoc redditur snia iniqua:⁊ ideo poterit appellari:⁊ appellatio iustificabitur ex hoc solo:q: instantia principali non fuerint testes publicati ſm Ang.nõ põt tñ dici sententiam istã esse nullã

a ¶ Nõ põt. Uide de hoc oino ꝑ Feli. i.c.si diligẽti.in prin.d foro.comp. Celsus.

b ¶ Nõ possit tolli.l.ij.§.si ad diẽ.ff.de re mili.et.C.de tempo.appel.l.peñ.c.cũ inter.de exc. Bart.plene i.l.filius.ff.de dona.et in.l.j.ff.d testa.mili.⁊ q dixi.s.eo.in ꝓposi.i ver.figura iudicij.nu.viij. qd est verum si defẽsio negotiũ principale respiciat:secus si apices iuris.ita not.Bal.in.l.ij.§.offi lius.ff.de re qui.reis.et Alex.i lege custodiens.ff.de publi.iud.Celsus.

a ¶ Sine figura iudicij. Ratio est euidētissima: cū em̄ delegatus vice delegantis fundat. vt. l. solet. ⁊ ibi Alex. ⁊ docto. de iur. om. iu. cū si. si pferat sniam non conformē libello valebit tāq̄ esset plata a delegante: q ita pferre pōt. vt not. Bal. in proemio feudo. in prima diuisione. ⁊ Jo. and. in. c. cū olim. in nouel. de re iud. valet tñ snia principis sine solēnitate lata: vt not. Pau. de ca. in. l. si quis imperato

quasi latā sine cause cognitione qm̄ testes semp dicuntur iudici publicati etiā an aptura sm Inno. in. c. cū clamor. ẜ. de testibus. ⁊ gloss. in. l. cū de indebito. in prin. ff. de pba. Ubi tñ testes fuissent examinati p iudicē alterius iurisditionis: q: ibi testes commorabant et iudex nō ptulisset sniam anteq̄ fuissent sibi tansmissa dicta testiū: tunc bene snia foret nulla quasi lata sine cause cognitione p. c. cū bertholdus. ẜ. de re iudi. ⁊ ita dʒ intelligi glo. sm Ange. in. d. l. prolata. ¶ Capio tex. ibi iuxta pnuntiationis formam. Bar. in extrauag. sup ⁊ figura iudicij. singulariter not.
18 istū tex. Dicēs ꝙ lʒ in causis ordinarijs snia debeat esse cōformis libello ⁊ in nullo debeat esse difformis. vt in. c. lʒ heli. de si-
a mo. Tñ vbi proceditur sine figura iudicij[a] non est necesse ꝙ snia
b sit cōformis libello[b]. sed sufficit ꝙ pnūtiet iuxta petitionē. i. sufficit qđ in aliquo cōueniat: lʒ in oibus nō ꝯueniat. Uñ si petitus fuerit equus: qui forte est mortu⁹: ⁊ ꝯñr succedit estimatio: si ista cā esset ordinaria nō posset ferri snia i estimationē: cū nō fuerit petita: tñ si pcedat sine figura iudicij poterit fieri condemnatio in estimatione: q: nō pōt negari istā sniaʒ esse latā iuxta formā
19 petitionis. i. ppe: lʒ non sm ipsam petitionē tenete. Addite † qđ illa regula snia dʒ esse cōformis libello: itelligi dʒ in mō decidēdi. i. ꝙ p sniaʒ dʒ determinari id qđ est petitū in libello: ꝯdēnādo vel absoluēdo. nō aūt debēt illa verba intelligi prout iacent seu sonāt: vʒ ꝙ snia debeat esse cōformis libello iudice iudicante vt petit in libello q: sm hoc ois snia esset condemnatoria: quod est falsum: cū actor in libello semp petat reū cōdēnari. ¶ Sequitur gloss. in verbo exordio. Pro intellectu istius glo. circa materiam
20 recōuētionū pono aliquas conclusiones. ¶ Prima cōclusio † re-
c cōuētio dʒ fieri ante lit. cōtest. vel incontinēti post lit. cōtest.[c] ad hoc vt introducat priuilegiū cause recōuētionis: qđ priuilegiuʒ in hoc ꝯsistit: vt simul tenēs pcessus agitet ꝯuētiōis ⁊ reconuentionis. vt in. c. j. de mu. peti. Et qđ vtraq̄ cā eadē snia terminet. Quātū aūt ad cōpetētiā iudicis introducēdā pōt fieri reconuentio in quacūq̄ pte iudicij: vt in. c. dispēdia. §. reus. de rescrip. lib. vj. tex. est sing. in hac materia hoc casu nō simul agitabit cā conuētiōis ⁊ recōuētiōis: sed prius terminata cā conuētiōis postea pcedet in causa reconuentionis: ⁊ tenebit actor cōparere: lʒ ais

rē. C. q testa. fa. pos. ⁊ Si cu. i. c. i causis. ⁊ ibi po sui i apostil. ad ipsuʒ. in princi. de re iud. Et sine ordie iuris. ita not. plene Bal. i. c. j. in ꝟ. obseruet. in tit. si inter domi. et vasal. lis oriat i feu. Inn. ⁊ and. in alle. c. in causis. de re iud. Celsus b ¶ Libello. Tu adde vltra ea que posui i apostil. ad istū ẜ. in. §. interlocuto. ⁊ ap pe. nu. xvij. ꝟ. vlterius sciēdum. qđ no. Pe. Phi lip. cor. cōsi. cccxxix. inci. olteso. p to. vo. j. vbi posuit de materia: qua hic quem etiaʒ vide in consil. lvj. incipien. licet in litera o. volumi. ij. ⁊ consi. cccxv. incipien. videtur. per totum. volumi. ij.

c ¶ Post litem contestatam. Nunquid autem ex interuallo post litem cōtestatā fieri possit: ⁊ an eius cause naturam mutet. Uide Felin. in dicto. c. j. ⁊ an possit fieri super actione post repertum orta. vide per eum in. c. prudētiam remiss. ⁊ c. in fin. eo. lib. ⁊ adde eum in. c. in presentia. ibi sed etiam. de probatio. ꝙ si fiat reconuentio per illam cā petitur silentiū imponi: ⁊ petat illud super quo actor

petat siletiū resultat mirabilr effectū: q2 prima petitio resolnit in vim exceptio-
nis: ꝛ ꝓcedit solū sup̄ scd̄a petitione: ꝛ in quib⁹ casib⁹ ꝛ causis locus non sit recō
uētioni. vide. d. Bar. soci. in ꝯsil. clxvij. inci. non inutilis. v. circa septimā. l. ij. par.
ꝛ Specu. in tit. de recōuē. §. iij. p̄ totū. Et in cōtrariū dr q statim ꝛ añ li. cōte. dz fieri:
hoc est verū si fiat corā eodē iudice: q2 si corā alio fieri pōt ex internallo. no. glos.
in. c. fi. in v.

sibi iudex nō foret[a] cōpetēs. ¶ Scd̄a ꝯclu. † vbi opponit contra
21 iudicē exceptio excōicatiōis opponēs nō pōt vti recōuētiōe. glo.
est in. c. j. in verbo rescriptū. de rescrip. li. vj. quā glo. valde cōmē
22 dat Ang. in. d. auk. ꝯñr. ¶ Tertia ꝯclusio: † tota materia recōuē-
tionis dz intelligi qñ actor agit ex volūtate non autē necessitate
coact⁹. Nā tūc recōuentio nequit locum habere veluti: si qs pas-
sus iniuriā vel furtū vel rapinā: naz ꝓpter hoc necessitat agere
certe ꝯuēt⁹ nō poterit istū actorē recōuenire s̄m Ange. in. d. auk.
ꝛ cōsequēter. Et est casus in. l. ij. in. §. sed si agāt. ꝛ in. l. si lōgius.
in. §. j. ff. de iudi. qd̄ est valde notādū q2 p̄ hoc limitat tota mate-
ria recōuētionis. ¶ Ex hac cōclusione infert vnū notabile corol-
23 lariū † q in causa appellationis nō hz locū recōuētio[b]. ꝛ iam vi-
di de facto qm̄ appellās necessitate coactus appellare et ire ad
iudicē ad quē pro iniuria sibi illata ꝓpter iniquā sniam latā p̄
iudicē a quo casus est in. l. j. et. ij. ff. eū qui app. in ꝓuincia se de-
fendi debere. Et hanc ꝯclusionē notat egregie. d. Ang. in. d. auk.
ꝯñr. ꝛ est mēti tenēda. ¶ Nūc venio ad gl. in verb. nō obstātib⁹.
24 Istā glos. quotidie allegāt legiste ꝛ ad eā recurrūt † q dato ter-
mino ad ꝓducēdū instrā possunt ꝓduci etiam post lapsum ter-
minū[c] nisi ius aduersarij sit factū deteri⁹. quā gl. tenet Bart. i. l.
mācipatoꝝ. ff. de optio. leg. Necnō Jac. de are. ꝛ Cy. ꝛ Ange. in. l.
si ea. C. q̄ accu. pos. ꝛ ipsemet Ange. in. l. j. §. ꝛ edēda. ff. de edē. eā-
dē sniam secutus est Bal. in. l. j. ff. si ex noxa. cā agat ꝛ illā tenēt
omnes canoniste. Sali. autem in. d. l. si ea. subtilius hunc articu-
lum interpretatus: ꝛ posuit vnā suam distinctionē valde notabi-
lē q̄ est memorie cōmēdanda. q2 v̄itatē cōtinet: ꝛ est etiā in iudi-
cando tenēda qm̄ nō reprobat sniam cōem: sed distinguit decla-
rādo quo casu debeat itelligi snia cōis: vt vidi qd̄. d. Jo. de imol.
25 in plurib⁹ locis dicit: † q semp̄ tenēda est opinio doctoris distin
guētis: qñ sua distinctio est. vera. Cui⁹ Sali. v̄ba reduco ad in-
26 frascriptas claras ꝯclusiones. ¶ Prima cōclusio. † Si nullus ter-
min⁹ est datus ad ꝓducēdū instrā seu iura: possunt instrā pro-
duci vsq3 ad cōclusionē in causa. c. cū dilect⁹. de fi. istru. ¶ Scd̄a
27 cōclusio. † Ubi datus est terminus p̄ iudicē ad ꝓducēdū instrā
post terminū nō possunt produci de rigore iuris. Ratio conclu-
sionis est: q2 ois dilatio ꝓbatoria est peremptoria. vt dicit An-
ge. in. l. fi. ff. de dila. ꝛ etiā tz Spec. in ti. de dilatio. ꝛ ceteri docto.

ꝓprietatez. a
de iud. Bal.
ꝛ doct. i pal.
auk. ꝯñr. v̄s.
q̄ro qñ fieri
dz reconuē-
tio. Celsus.
a ¶ Non fo
ret ꝯpetēs.
De quo vid
Barto. soci.
faciētē illaz
regulam. et
ampliātē ꝛ
restringētē
eādē in suo
tract. fallē.
reg. ccc xxxij.
in v. recōuē
tio. De quo
p̄ Bar. soci.
consilio suo
xxviij. incip.
ꝓdecisione.
ver. vj. prin
cipalr mo-
ueor ad fiñ.
cū ver. seq. ꝛ
ꝯsi. xlj. inci.
anteq̄. ver.
scd̄m casuz.
cū vers. seq.
vo. j. Cels⁹.
b ¶ Recon
uētio. Adde
pañ. i. c. j. in
v. ij. q̄ro. et
q ibi posui
in apo. ad ipsum de mutuis pe. Sali. in alleg. auk. ꝯñr. q. iiij. Bal. in. l. p̄ hanc. v.
extra glo. querit hic Cy. C. de tēpo. ap. oino p̄ Bart. in. d. auk. ꝯñr. v̄si. q̄ro nunq̄d
in causa appellationis. de quo vide Bal. in auk. ꝛ ꝯñr. nu. xij. v̄si. q̄ro nunq̄d in cā
appellatiōis. ꝛ ibi posui in addi. ad ipm. i apo. i eo. v. C. de sen. ꝛ lterlo. om. iu. C.
c ¶ Terminum. Pro qua materia vide latissime Firmanum in suo aureo re-
pertorio. in ver. instrumentorum productio. versi. j.

a ¶Officio. Adde qd iste interrogationes que hodie ex offi. iudicis (vt hic) fiunt olim fiebãt iure actionis: ita not. Bar. post gloss. in. l. i. ff. de interrog. act. Et pro iij. cõclusione. s. q in quacũq parte iudicij possint per iudicẽ fieri no. ibi Barto. qd etiã est verũ in delegato. vt ibidẽ. Et fiunt viua voce ⁊ sine scriptura: vt per Bal. in. l. si curatoris. C. de iure de lib. Old. ↄsi. ciiij. in fi. Debes th tu iudex illas refrenare. s. nisi ptineat ad declarationem intentionis. ita not. Angel. in. l. si in rẽ. de rei ven'. nec omitto q iterrogatus non dz rñdere si nõ rñdet ad interrogata vel si respõdet modificatiue. l. de etate. §. qd aũt. ⁊ ibi Bart. ff. de interro. acti. ant si obscure ant de delicto: de quo cõstat si rñdet per verbum credit respõdet: vt per eundez Bar. in pre alle. l. de etate qd nihil de quo vide Pañ. in. c. cũ causam. nu. ix. et qd ibi posui in addi. ad ipz in aposti. in vbo. officio iudicis. de iura. calum. Celsus.

28 ¶Tertia cõclusio. †Ubi ille cui est datus terminus ad pducen
dũ instrã: potuit inducere instra in termino ⁊ nõ pducit nõ au
dit post terminũ. nec de rigore iuris: nec de equitate siue ius ad-
uersarij sit factũ deteri⁹ siue nõ. Rõ ↄclusiõis est: qm negligenti
pducere iura de iure nõ subuenit: sz dũtaxat diligenti: vt l. l. ad-
monẽdi. ff. de iureiu. vbi vr casus isti⁹ ↄclusiõis. ⁊ l. l. fi. ff. ex qb⁹
29 cau. ma. ¶Quarta cõclusio † post termini lapsuz pñt pduci in-
stra de eqtate si ius aduersarij non est factũ deteri⁹: dũmõ pdu-
cens nõ fuerit in negligẽtia durãte termino. puta qz ignorabat
se habere instrm vel si sciebat non potuit producere aliqua iusta
cã impeditus: ⁊ in hoc stabit iuramẽto pducẽtis si fuerit igno-
rans ⁊c. Iuxta decretalẽ pastoralis. Ex. de excep. Rõ ↄclusiõis est
qm vbi in dispõsitiõe est dies. ⁊ nõ pena: admittit purgatio mo-
re: si ius aduersarij nõ est factũ deterius: dummõ post modicuz
tps qd residet in arbitrio iudicis: ⁊ pbant. l. si ita qs pmiserit.
30 §. seia caue. ff. de v. ob. ¶Quita cõclusio. † post terminũ lapsum
nõ pñt pduci instra si ius aduersarij est factũ deterius: etiam si
pducẽs fuerit diligẽs durante termino: ⁊ in hoc casu est intelli-
genda glo. nostra. ⁊ opi. doc. Rõ cõclusionis sumit ex his q dixi
in rõne prime pcedẽtis cõclusionis a cõtrario. Intelligo tamen
istã gl. q ius aduersarij dz esse effectũ deterius post lapsum ter-
minũ pducẽdi: puta qz testes sunt mortui post lapsum termini
p quos poterat reprobari instrm. Si aũt fuissent mortui pendẽ-
te termino tunc nõ puto pcedere gl. qz nõ est lesus post lapsum
31 termini sed in ipso termino. ¶Sexta ⁊ vlti. cõclusio † In casibus
in qbus pducunt instra post lapsum termini dz citari pars ad-
uersa ad vidẽdũ fieri pductionẽ. Als nulla est ista pductio: qm
vbi tractat de preiudicio alterius: is citari dz: vt in. c. vnico. de
scruti. Ex his habetis expeditũ istũ articulũ plenissime et vtilr.
¶Uenio nunc ad gl. in vbo interrogabit. Ista gl. reputat sing. ⁊
semp alleg. Sz p pleniori doctrina tollite has breues cõclusio-
32 nes. Prima conclusio. † In causis ordinarijs iudex ex pprio of-
a ficio^a põt i quacũq parte iudicij partẽ iterrogare: sz nõ ad instã-
tiã partis: ita dz itelligi tex. i. c. iter dilectos. Ex. de fi. istr. ⁊. xxx. q.
vj. in. c. iter adã. ⁊ tex. i. l. vbi cũq. ff. de interro. act. ¶Scda ↄclu-
33 sio. † Ubi pcedit sine figura iudicij in quacũq pte iudicij põt iu-
dex etiã ad instãtiã partis litigatorẽ interrogare: vt i hac gl. no.
34 ¶Tertia ↄclusio. † Illud qd dr iudicẽ posse iterrogare in qcũq
pte iudicij dz intelligi sup actitatis. idẽ sup pductis i cã nõ põt
aũt interrogare sup noniter actitãdis. i. sup aliquib⁹ q non sunt
deducta in iudicio sm Spe. i ti. de positio. §. iiij. v. regir. ⁊ Inn.
in. c. iter dilectos. i addi. suis hoc tz hic. d. Flo. mat. ⁊ Landun⁹.
35 ¶Quarta ⁊ vlt. ↄclusio est notãda † vbicũq iudex põt interroga-
re partẽ põt in interrogatiõe deferre iurm interrogato sm doc.

Bal. q̄ ita ꝯsuluit: vt p₃ in ꝯsilio suo qđ incipit. Statuto perusij
canet. subiectēs rōnē q̄ru cū lex dederit ꝑtātē iudici faciēdi inter
rogationes: verisile est et credibile: ꝙ lex voluerit etiā₃ dare ꝑtā-
tem circa qualitates iterrogationū: vt possit adijcere iuramētu₃
vel ꝑmittere: et idē de alijs qualitatib⁹. qđ est notandū: q: nō tan
git in lectu. q: est res preiudiciabilis: et poterit facere magnum
honorem in causis etc. ☙ Ultimo addite circa illū articulū vtru₃
post lapsum terminū possint ꝓduci instrā. ꝙ oia q̄ dicta sunt in-
instr̄is habeāt locū in testib⁹ vt possit post terminū elapsum ꝓ-
duci eo mō quo dictū est in instr̄is ſm Cyn. in. l. si ea. §. allega. ꝙ
ēt voluit do. Jo. de imo. in. c. l₃ cām. §. eo. l₃ do. de Ro. in suis con
clusio. aliť sentire videanť. Sed primū est veri⁹ ꝓpter idētitate₃
rōnis. eadē est ratio in testib⁹ q̄ in instr̄is. igiť etc. ☙ Circa arti-
36 culū vtrū iudex possit interrogare partē etc. Addite † ꝙ do. Ant.
de but. cōsuluit iudicē posse interrogare in quacunq₃ ꝑte iudicij
ꝑtē ad fundādū intētionē alteri⁹ partis: et hoc per glo. sing. in. l.
vbicūq₃. preallega. vt p₃ in. d. glos. dū dicit vel. sicut fit bononie.
querit a debitore quid debeat. De qua cōclusione facit mentio-
nē do. Jo. de imo. in. c. j. §. de iu. seq̄ñes hanc doctrinā q̄ est notā-
da. Circa id qđ dixi de iuramēto intelligēdū est ſm Bal. in cau-
sis summarijs seu extraordinarijs: qđ idē est. in causis aūt ordi-
narijs sunt faciēde positiones: et pars d₃ compelli rñdere ꝑ iura
mentū: vt in. c. si post ꝑstitū. §. de ꝯfes. lib. vj. Et q: dictū Bal. est
singulare: qđ nō reperiť in aliquib⁹ lecturis: sed dūtaxat in quo
dā suo cōsilio: tū q: materia est vtilis: tū q: consiliū est paruū id-
37 circo illud subijcio scribendū. ☙ † Statuto perusij cauetur: ꝙ si
actor voluerit stare sacr̄o actoris de cā vertente: et iudex cogat: ꝙ
debeat iurare etc. titius deposuit. c. penes seium: q̄. c. petita in iu
dicio seius negat dicēs se nihil debere. titius petit seium sub iu
ramento illū debere interrogari an receperit ab illo illud depo-
situm seius negat se velle rñdere cū iuramento: s₃ solū vult rñde
re an debeat vel nō: q̄riť q̄d iuris. Rñdeo vbicunq₃ eq̄tas mouet
a iudicē* iudex interrogare pōt. ita etiā est in ei⁹ arbitrio interro-
gatorum forma. ff. de iureiu. l. iusiurandū et ad pecunias. §. si de
qualitate. Pone ꝙ apud me deposuisti. x. i secreto. et illa tibi re-
stitui. si iudex h₃ hāc ꝯsciētiā nō d₃ interrogare an receperit. Si
vero iudex habet aliā ꝯsciam: tunc pōt interrogare an debeat: et
etiā cū iuramento. Et hoc ꝓcedit vbi ꝓcediť summarie: vel ex-
tra ordinē: vbi ꝓo iudiciū esset ordinariū: tūc legitime rñderi d₃
positionibus: l₃ in iudicio extraordinario seu summario inter-
rogatoria sint arbitrio iudicis: vt. §. est dictum. Bal.

a ☙ Iudicē Uulgata. l. vbicūq₃. ff. de interro. act. et de materia presentis. q. Uide docto. maxime Sicu. in c. cū ioānes eremita. et ꝙ ibi posui in apo. ad ipm et ibi etiam Feli. versi. et aduerte. de fi. istr. Car. ibidē. et hic §. et quia. in xiij. no. spe. in tit. de posi. §. iiij. vlt. regulariter. et hic iunge doct. quos i apo. in v. ex proprio officio. §. ꝑti. iiii. xix. alle. et pañ. in. c. cū cām. in. a. xiij. et qđ ibi posui in ad a di. ad ipm. in ver. vbicūq₃. de iur. calum. et de hoc vide ro ma. ꝯsil. suo vj. et cōsi. xx. et ꝯsi. clxxvj. Celsus.

Registrum.

Aa Bb A B C D E F G H J K L M N O. Omnes sunt quaterni preter B qui est duernus.

☙ Presens opus impressum fuit Lugđ. in edibus Benedicti Bōnyn calcographi. Anno a virginis partu. M. cccccxxiiij. die vj. mensis Augusti.

I F

Versus.

Consulo, praecipio, consentio, provoco, laudo.
Non detego culpam, nec punio, nec reprehendo.
Participo, protego, necnon caput ista redemit.
Hiis modis quis fit particeps fieri peccatorum
aliorum

